
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
20 C
3

COMMENTARIVM
IN PRIMVM LIBRVM
INSTITVTIONVM IVRIS
CANONICI

AVTHORE

Adm. R. P. Io: Baptista Neri à Petra Sancta Ordinis Minim. S. Francisci de Paula, Lectore Iubilato, & Iuris Canonici Professore.

Cum Appendicibus Vndecim Casuum Conscientiæ.

REVERENDISS. PATRI

ANTONIO PEYRIER

Totius Ordinis Minimorum Correctori Generali Meritissimo, ac Virtutibus omnibus Insignito.

Ab eodem Authore Dicatum.

FLORENTIÆ, MDCLXXXVI.

Apud Petrum Matini sub Sig. Leonis, *Super. perm.*

REVERENDISSIMO PATRI

ANTONIO PEYRIER

Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula Correctori Generali.

AUTHOR.

Ondum Cursum meum Philosophicum absolveram (Reverendissime Præsul) ut in lucem darem, Commentarium meum in secundum Librum Canonicæ institutionis (sic Tuo immediato Antecessore annuente) antequam ad quæstiones Theologicas enodandas devenirem, prout promiseram. At quia mihi, suadentibus amicis meis, ut etiam, Librum primum, dictæ Canonicæ institutionis, explicarem, ausus fui tale, ac tantum opus assumere ob publicam utilitatem; etenim, regna, & principatus, non magis

armis, quàm legibus conservantur. At quia nulla planta, sine fulcimento radiorum solis fructus odoriferos, ac sapore dotatos profert; hinc est, quod hoc virgultum laborum meorum non sub alio sydere, quam sub sole Tui Patrocinij Reverendissime Pater ponere destinavi, ut inde tutelam firmam sumendo, à tempestatibus invidentium illud securũ remaneat; Tibi inquam, in quo tamquam in sole fulgent radij omnium virtutumnon tantum literalium verum, & moralium; quapropter ab ipsis, ut spero, mea debilitas fulcimentum habebit. De tua igitur (Reverendissime Pater) prudentia, non minus hoc meum Commentarium, quàm tota Minimitana Religio, Patrocinium sperat; respice igitur illum supplicem, fave scriptorem, porrige manum, dum ad tuos pedes provolutus exosculor illos. Deum quotidie precatus, ut Te servet diu incolumem ad publicam Religionis utilitatem, ac virtutis augumentum. Vale, &c.

Vestræ Patern. Reverendiss. Minimus filius
Fr. Ioannes Baptista Neri.

LECTORI AMICO.

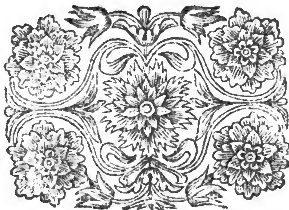
SInè dubio miraberis, benignè, & amice Lector. Me Minimum tot tantisque Doctissimis, & literatissimis viris, qui suos labores, lucernam olentes in publicum comparere permittunt, & præcipuè in hac materia de Iure Canonico fuisse ausum me associare pro secunda vice, nec verecundatum cum illis choreas ducere, quibus, ut ex corde fateor non sum dignus corrigiam calceamenti solvere. Sed cesset quæso tibi stupor, quia ne me ligaret otietas, quæ mater est omnium malorum, prout ait Polybius, vidi multos vagare, quos non laudavi, ne ego, inciderem in talem foveam, ab amicis rogatus, quibus ut complacerem post secundum librum Institutionis Canonicę iam impressum, ad instar Pilæ in parietem proiectę, loco transeundi librum, repercussus, reversus sum ad primum, & ne mireris de hoc, quia inquit Phylosophus, à facilioribus est incipiendum.

Noli quæso me condemnare, si aliquando, non repressus sum aliorum rationes, quia ex mea ratione, facillimè concussæ remanent, Libros citatos non omnes vidi, quando ferè res impossibilis mihi fuisset, vidi tamen multos, tam ex antiquis, quam ex modernis, quantum potui; veritatem quæsivi, non laudem, nec à te desidero, ut me laudes, sed ut misericorditer ignorantiam meam sustineas, prout spero vale, &c.

IN-

INDEX MATERIARVM

QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

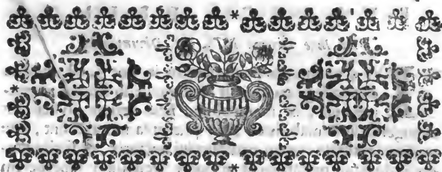

LI-

[illegible]

[illegible] dix 10. De Bidamo [illegible]

[illegible]

LIBER PRIMVS IVRIS CANONICI.

PRÆAMBVLVM.

PRout in meo Commentario in secundum Librum Canonici Iuris dixi; Canonistæ in §. finali de Ecclesiastic. constitutionib, [de quibus in fin.] Ius Canonicum versatur circa tria, persona, res, & iudicia; De rebus iam locutus sum in meo præcitato Commentario; De iudicio agam in tertio si Deus mihi dies dabit; In præsenti de personis tractaturus sum, nec immorabor circa explicationem nominis Iuris Canonici, nam certum est provenire a verbo Greco ΚΑΝΩΝ, quod latinè idem significat, quod regula; quapropter Ius Canonicum dicitur Ius regulare, eo quia ex regulis Patruum priscorum deductum fuit; undè per ipsum homo ad finem æternæ beatitudinis deducitur. Cum ergo tale Ius constet legibus divinis, præceptis, consuetudine, & constitutionibus; Nos breviter omnia ista per diversas rubricas §§. secatas explorabimus Deo dante.

RVBRICA PRIMA.

De Iure Divino in §. Ius Divinum.

1. IVs divinum prout ait Auctor in hoc §. est quod in divina lege continetur, & Evangelio semper permanens est, & immutabile, sicut veritas divina, & evangelica immutabilis est, sive praecepta moralia sint, sive mistica; retinent etenim naturam sui auctoris, & si aliquando videantur mutationem accipere secundum superficiem externam, secundum moralem tamen intelligentiam, nullam mutationem recipere possunt, & quia Ius sive divinum, sive aliud sit, semper associatur iustitiae, quemadmodum ista immutabilis est, ita est divinum Ius, quoniam ea quae naturaliter iusta sunt, de iure divino sunt, hinc est quod Ius divinum fundatum est in iure naturae, ut colligitur ex Angelico Doctore in 2. 2. q. 57. art. 2. Ad tertium verum unum est, quod aliqua sunt de iure divino bona, quia praecepta, & alia mala, quia prohibita, S. D. ibid. in fin. antic.

2. Dicunt propterea Theologi, & Canonistae quod iustum multis modis accipitur; primo modo, pro eo, quod est legi sive formali, sive radicali consonum, & conforme, quo pacto dicitur 2. Mach. 9. Iustum est subditum esse Deo, & sic sumptum nomine Iuris, erit abiectum Iustitiae generaliter sumptae, quatenus Iustitia dicit omnem virtutem; undè gratia sanctificans Iustitia nuncupatur, ex eo quod secum fert collectionem omnium infusarum virtutum, quomodo ab Augustino de natura, & gratia cap. 7. Charitas incoata; Iustitia est charitas perfecta, iustitia est perfecta propter eandem rationem.

3. Secundò accipitur ius quomodoqunque illud sit, nempè sivè divinum, sive naturale, sive gentium pro legibus, & iudicium sententijs ex eo, quia his ius propriè sumptum praescribitur, undè leges, & sententiae etiam iniquae iustitia appellantur, ut testatur D. Thom. loc. sup. citat. in

respons.

respons. ad primum, undè locus, etiam in quo tales sententiæ pronunciautur, similiter ius vocatur, quare quando quis coram Iudice ius suum petit, dicitur comparere in iure.

4. Tertio Vlpianus de gestis de iustitia; & iure l. 1. & Celsus citat. a D. Thom. 2. 2. q. 57. in ff. veteri lib. 1. tit. 1. in princip. asserentes ius. Artem boni, & æqui iuris nomine intelligunt notitiam legum,& pręceptorum ius præscribentium.

5. Quarto strictius sumitur, nempe pro facultate aliquid faciendi; V. G. incedendi via publica, obtinendi beneficium, retinendi possessionem, accipiendi rem suam, &c. cui si datur impedimentum fit ei iniuria, dummodo hoc impedimentnm non sit ob bonum commune. Bonum commune enim, sive ius communitatis semper præferri debet.

6. Quare his positis, breviter dico, quod ius, sive iustum, illud est abiectum Iustitiæ, quod est conforme, & æquale iuri alterius personæ; de hac conclusione essent hic multa dicenda, sed cum non sit locus proprius, illa relinquo, & solum legenti dico, quod iustitiam facere ius habenti, est de iure divino, humano, & naturali; undè non sine caussa inquit Spiritus sanctus; Principibus, & Iudicibus væh vobis, qui iudicatis terram.

IN §. IVS CONSVETVDINIS, CVM DVOBVS SEQQ.

7. In isto præsenti §. inquit auctor, quod consuetudo sumpsit exordium post naturalem legem, ex quo nempe homines convenientes in unum habitare simul ceperunt, videlcet postquam Cain cepit ædificare domum. Vnde consuetudo inquit ipse in suo Textu: *est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur*. In illis enim rebus, in quibus nihil cert. Divina statuit Scriptura mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege tenenda sunt, & sicuti prævaricatores divinarum legum, ita contemptores Ecclesiarum consuetudinum sunt coercendi, ita auctor.

8. Vt ergo huic §. satisfaciam, multa a me sunt dicenda, & legibus divinis, & humanis comprobanda: habetur namque

que C. humanum genus, quod genus humanum duabus regitur in suis actionibus, nempè iure naturali; quod in lege, vel Evangelio dictatum est, utpotè, quod tibi vis alteri facias, & econtra Matth. 7. Secundò moribus; undè gloss. tractaturus de Iure Canonico, a Iure Canonico exordium sumpsit, & sequitur dicere de hoc usque ad 15. distinctionem, deindè de iure naturali, idest divino, cum idem sint, deindè de iure humano, nempe scripto; ait non 25. q. 2. C. institutionis, quare ex hoc deducitur, quod mortem non infligit reo Iudex; sed lex 23. q. 5. C. homicidas.

9. Inde fit, quod cap. lex est constitutio scripta, & C. mos est longa consuetudo de moribus tantum protracta, ut habet gloss. in criminal. duæ vices inducunt consuetudinem, sed in alijs tres non sufficiunt; de Iure verò Canonico, consuetudo non valet, nisi sit præscripta, & rationabilis cap. vult de costit. videtur quod actus duo satis sint.

10. Qua propter C. consuetudo dictum fuit *Consuetudo est ius constans moribus*, & quando non adest lex sumitur pro lege, nec refert si scripta non sit, sed satis est si ratio illam commendet, ut legem quæ utilis est disciplinæ, vel saluti; vel Religioni. Glos. consuetudo; quæ calamo exarata est vocatur constitutio, vel ius. Si verò scripta non est, dicitur consuetudo eodem nomine.

11. Verum est quod multæ vices, & si replicatæ sint non faciunt consuetudinem; quia hoc esse potest ex gratia, vel tollerantia, ut sepè accidit, ut quis gubernans multa multoties permittat, quæ alias illi cita sunt. C. Abbate, extra de verborum significatione; V. G. Iudex aliquis pluries iniquè iudicavit, non sequitur quod in posterum ita iudicandum sit, non enim exemplis, sed lege iudicandum est, ut habetur clarè in C. cum causa, de sententia, & re iudicata, verum est quod iudicando cum recta, & bona consuetudine benè iudicatur, C. cum venisset, extra de eo qui mictit in possessione, & C. Ranutius de testibus.

11. Ad-

12. Advertendum est tamen, quando adest lex, secundum illam debet iudex iudicare non secundum consuetudinem; alias legi præiudicium inferret; consuetudine debet uti quando, legem non habet, quæ quidem consuetudo debet esse firmata, ut pro consuetudine habeatur, & tunc si est consona rationi habetur pro lege.

13. Advertere hinc debent iudices, & maximè delegati, ut iudicent secundum sacros Canones; & si non sunt in illa materia de qua fert iudicium leges; si non sunt leges tunc secundum consuetudinem universalem, quæ si etiam deficiat, procedant secundum consuetudinem particularem, & si in illo loco omnia supra dicta deficiant, secundum consuetudinem, & statuta vicinorum, vel ex similibus, ad similia; & deficientibus omnibus supradictis, potest obligare rationem quæ est satis. His positis & esplanatis prout faciunt ad testum nostrum ratione puritis conscientiæ, ego quæstiones aliquas ponam, & primo:

14. An clerici qui, sivè etiam Sacerdotes seculares ex eo quod modo habent in usus à multis annis gestare vestes, usque ad genua tantum factas more militum, ratione talis consuetudinis sit eis licitum tales vestes gestare, absquè eo quod incurrant in pœnas, a sacris Canonibus illis comminatas?

15. Respondeo ego pluribus rationibus contra tales ecclesiasticos, & dico, quod talium vestimentorum clericis, cuiusvis gradus sint non induxisse consuetudinem, quia non constat bonis moribus, & est contra honorem Dei, decorem Ecclesiæ, & status ecclesiastici, atque contrà sacros Canones, quod probo sic.

16 Primo habetur in Clementina, ne in agro §. statuimus ubi habetur quod habitus clericorum debet esse talaris, nempè usque ad talos pedum pertteregere debet, nec ulterius transire, nec minus esse debet tali longitudine; quod confirmat etiam Clemens Alessandrinus lib. 2. pedagog. cap. 10. propè finem dum inquit, trahere vestes, ad summas usque pedes dimissas,

est

est valde arrogans; & superbum, & ex tract. de perfectione clericorum lib. 2. p. 2. requisit. 1. sacri etiam Canones confirmant in C. non liceat d. 23. ubi dicitur quod vestis Aron erat talaris. Glos. in Clement. 2. de vita & honestate clericorum verb. videatur Sistus V. in const. 92. §. 2. apud Cherub. tom. 2. bulla fol. mihi 653. advertit autem candelabrum aureum ad cit. const. Sist. num. 9. assert. 2. & 3. ratio quare vestis clericorum [quod etiam dico de Religiosis] debet esse talaris prout habetur etiam in clement. ne in agro, supra citata, adducitur ab Abulense in cap. 20. exodi q. 49. constat etiam ex cap. 21. q. 4. per totam, & C. clerici d. 23. Clem. 2. de vita & honestate Clericorum ex Tridentino sess. 24. de reformatione cap. 12. ubi sic legitur *vestitu insuper decenti, tam in Ecclesia, quam extra assiduè utantur, &c.* Talis usus modernus vestium Clericorum non potest inducere consuetudinem, etenim non est in usu talis modus vestiendi apud viros pios, prudentes, & doctos, nec a prælatis locorum concessus, immò vetitus in suis constitutionibus, etiam cum pœnis, ex quibus deducitur, quod gestatio talium vestimentorum, non solum non inducit legi primam consuetudinem, sed potius morum corruptelam, ut inquit auctor in præsenti §. & sequenti posito, quod colligo etiam ex C. quisquis rebus d. 41. glos. in C. clerici verb. de aureatis, de vita & honestate Clericorum, & glos. in Clement. 1. verb. sæculari; de electione Farin. 1. p. prax. crimin. q. 8. de inquisitione num. 69. Covaruv. pract. q. cap. 31. n. 7.

17. Nequè dicat quis, quod eorum superiores videnttales vestes, & illas tollerant, &c. quia eorum tollerantia non est libera, sed coacta; signum enim quod non tollerant, est illarum vestium prohibitio; quod si tales vestes gestantes non puniunt, fortassis est, ne eorum auctoritas spernatur ab illis, qui parum Deum timent, timentes enim mandata superiorum suorum, & Dei honorem, leges observant suas.

18. Quære secundò, an lege consuetudine introducta obliget ad culpam; sicuti quælibet alia lex iusta sivè sit humana,

nempè

nempè sæcularis, sivè Ecclesiastica, ratio est, quia videtur ædita auctoritate divina per suos ministros iuxtà illud proverbior. 8. per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.

17. Hæc est vera opinio, & communior in cap. 1. de constitution. ubi Felin. num. 47. idem in C. nam concupiscentiam eodem titulo num. 1. Abbas in prax. decis. in verb. rex Pacificus num. 4. Tex. in cap. 2. de maiorit. & obedient. C. qui resistit, q. 3. glos. in C. quæ in Ecclesiarum de constitut. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. Arch. Flor. in 1. p. tit. 18. C. unic. Sylvest. in verb. lex. q. 9. Alfon. de Cast. de pœn. lib. 1. cap. 5. Sotus lib. 1. de iust. & iur. q. 6. art. 4. conclus. 1.

20. Quæ conclusio ampliatur primo, etiam si sit sermo de Statuto municipali, constitutione, pragmatica, bando, &c. etenim istæ sunt leges, & obligant in conscientia; Afflict. in proœmio constitutionum Regni Neapolitani, in principio, sentit glos. 3. in cap. 2. de constitutionibus lib. 6. Felin. in d. C. nam concupiscentia num. 1. unde transgressores ultra debitam restitutionem peccant mortaliter, vendentes V. G. res ultra pretium, à Principe, vel à Magistratu taxatum, Sotus in 4. dist. 25. q. 2. art. 4. Navar. cap. 3. n. 88. vers. 32.

21. Ampliatur item in consuetudine rationabili sicut est illa monialium professarum, & Clericorum professorum Religionis approbatæ recitandi horas Canonicas quotidiè, sub mortali culpa, contra multos; Credo à parvo amore Dei ductos. Hæc conclusio est communis opinio omnium ferè Canonistarum, ac TT. & probata ex universali Ecclesiæ consuetudine, & cōmuni omnium Religiosorum sensu, ratio est, quia Religiones institutæ sunt ad actus vitæ contemplativæ, & ita ab Eclesia sunt cōfirmatę, undè Religiosi professi ratione suę professionis tenentur orare, non solum particulariter pro se, sed etiam pro universitate fidelium nempè horas Canonicas recitare ita S. Antoninus Archiep. Florent. 3. par. tit. 13. cap. 4. §. 1. Navarr. de hor. Canon. cap. 7. n. 4. & cap. 21. n. 19.

Sylvest

Sylvest. verb. hora, q. 2. n. 3. vers. textum, Sotus lib. 10. de iust. q. 5. art. 3. Perez in com. privileg. Regul. S. Benedicti cap. 19. n. 18. Azzor. loc. cit. tom. 1. lib. 10. cap. 6. q. 1. Castro Palao tom. 2. disp. 2. par. 1. n. 3. Bonort de hor. canon lib. 2. q. 54. Diana par. 2. tract. 12. resolut. 13. & si Goumenius in tract. de hor. canonic. proposit. 2. pag. 118. & 119. contrarium asserat de monialibus, adducendo pro se quod stat in dubium, an sit consuetudo recitandi moniales horas canonicas, eo quia mulieres non inducunt consuetudinem quando non habeant facultatem condendi leges obligatorias, ut docet Franc. Gallett. in margarita casuum conscientiæ verb. consuetudo confirmat sententiam Guimenij Pasqualig. dec. 415. Caramuel. in Regula S. Benedicti disp. 103. artic. 2. n. 1355. sed errant in suo dicto, salva pace tanctorum DD. Ipsi etenim falso supponunt, supponunt namque hanc consuetudinem reccitandi horas canonicas a monialibus, & clericis regularibus extra chorum, esse consuetudinem invalidam, & non benè dicunt, nam facta est saltem Superiorum suorum annuentia, quare enim dat Episcopus monialibus Breviarium quando illis habitu religioso induit, nisi illo utantur? non solum in choro, sed extra, ubique enim Deo dedicantur; recordentur illi fauores clericorum regularium, & monialium quod Emanuel sa, eo quia talem adversariorum meorum, & a me pro me citatorum sententiam in sua prima edictione defendebat, in secunda Romæ abolita fuit, ut notat Diana in summa verb. horæ canonicæ pag. mihi 350. n. 12. & notat Cast. Palaus tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. §. 1. n. 3. dixi quod errant mei Adversarij eximendo moniales a recitatione divinarum horarum extra chorum, & clericos professos, quia contra torrentem DD. loquntur, & nemo benè loquitur, qui contra ferè omnes loquitur, ut benè ait Baldus cons. 112. l. 2. etenim hæc obligatio sub culpa mortali est indita omnibus regularibus professis choro dedicatis; quando a choro fuere absentes, ergo comunis erit monialibus

choro

choro dedicatis cùm sunt veræ Religiosæ firmat Rodriguez Thom. 1. q. 42. art. 20. miranda. Sotus lib. 10. q. 5. art. 3. Diana par. 3. tract. 2. resolut. 96. qui dicunt hanc meam conclusionem esse communiorem, & probabiliorem; immò Reginaldus l. 18. n. 104. dicit temerarium esse meam hanc propositionem negare, vel illam impugnare; & id quod dico de clericis professis, & monialibus choro destinatis dico de laicis, vel oblatis professis circa solutionem sui officij, eo modo quo dictat regula, &c. cum militet eadem ratio, sicut etiam de monialibus conversis professis affirmo.

22. Quæritur 3. occasione præcedentis difficultatis, quænam pars officis relicta, à recitante obliget ad culpam mortalem, cui difficultati, ut respondeam canonicè.

23. Præmictendum est quod in omni materia excepto in mendacio perniciosoex suo genere, rebus venereis; & fidei datur parvitas materiæ, hoc supposito pro certo, dicendum est, quod in recitatione horarum detur parvitas materiæ, unde in una horarum, dimidium iuxtà Fernandez. par. 3. cap. 13. §. 7. & q. 3. par. 2. T. 12. Resolut. 41. Diana loquendo de horis diurnis, excepto vespere; immò Bonartius cap. 19. num. 12. putat esse integram horam [in toto officio, intellige] undè si in integra hora diei recitaret unicum Psalmum, quis est parvitas materiæ, alias relinquendo, dummodo non sit in hoc contemptus, benè verum, quod iuxtà mentem citati Doctoris si quis in omnibus horis diei modicum ommitteret, & plura hæc modica simul sumpta, essent in quantitate notabili, peccaret mortaliter, quia illa modica faciunt unum continuum notabile, respectu ad officium totum præceptum ab Ecclesia; si autem relinquatur in choro, vel alibi principium officij videlicet Hymnus, primus Psalmus, Deus in adiutorium, &c. vel Hymnus, cum magnificat in vespere, est peccatum, & materia gravis, non secundum se, sed respectu officij, quia tali ommissione officium deformatur, ita Navar. cap. 10. n. 44. idem sentiunt Palaus tom. 2. disput. 2. punct. 5.

n. 1. Ragüerius de officio Can. q. 13. n. 4. Cur autem in parvis horis dimidium sit parvitas materiæ, non autem in Matutino! dico quod, quo aliquod totum est maius, eo minorem eius partem, esse notabilem, benè verum quod in officio nocturno si quis ommitteret tantum tres lectiones cum responsorijs non peccaret mortaliter ita Sanchez in summa Tom. 1. lib. 1. cap. 18. n. 8.

24 Ampliatur, & extenditur hæc difficultas parvitatis materiæ, etiam ad votum paupertatis Religiosæ, quapropter dico in regula Minimorum n. 24. & in Correctorio eiusdem n. 40. habetur quod prohibitur Fratribus eiusdem Ordinis quod pecunias nullatenus tangant, &c. sub poenis, &c. quarè videtur, quod nullo modo, tam superioribus, quam subditis liceat pecunias tangere, &c. quia propositio universalis excludit omnem casum (quod extendo etiam ad Cappuccinos, & omnes Religiosos de Observantia S. Francisci, & Reformatos, &c.) Tuscus verb. dictio conclus. § 15. Peyrinus tom. 1. privileg. const. 26. Leonis X. n. 11. tanto magis, quod pro Minimis expressum est in eorum Capitulo Generali Tholosan. n. 45. ubi expressum est, quod non liceat, nequè baculo tangere; Contrarium tamen, ego scribo, & assero potest dari casus, quod ego tangam pæcuniam, & nullo modo nec regulæ nec constitutioni contradicam; etenim dupliciter pecunia sumi potest; nempe, materialiter, & formaliter, sivè politicè, materialiter, sivè naturaliter tangitur pecunia, quando tangitur, ut tanguntur metalla, aurum argentum, Calices, candelabra, aurea, vel argentea, aut monetæ antiquæ, quæ cum amplius non sint in usu non expenduntur. Secundo sumi possunt formaliter, sivè politicè, in ordine, videlicet ad expensionem, quæ distinctio affertur à Corduba in Regula minorum cap. 4. q. 4. n. 5. Ximenez in eadem Regula. cap. 4. n. 4. pag. mihi 221. ubi quod tangere pecuniam, quæ est in mensa V. G. vel alibi, non est contra regulam, quia inquit huiusmodi tactus est naturalis, non politicus, non enim tangitur, ut expendatur

tan-

nanquam pecuniam, & tamen apud minores est præceptum sub mortali; non tangendo pæcuniam, apud minimos nec veniale quidem:Correct. 116. ita Peyrinus in Regul minimorum; immò si tangatur à minimo Fratre Clerico, vel Sacerdote, sivè prælato aut apud se retineatur in parva quantitate dico quod non incidit in pœnas. Sanctus enim Franciscus à Paula minimorum Ordinis fundator, & legislator coram Ferdinando II. Rege Neapolitani regni tetigit pecuniam, ut talem; & eam incidit, exqua sanguis defluit, & ab alijs devotis pecunias pro elemosina recipiebat pro fratrum substentationes, & fabricæ Ecclesiæ, & Conuentus, &c. ergo non intelligit in sua regula, pro bono fine obligare fratres ad aliquam pœnam, sed solum quando tangitur ad malum finem [Quod debet intelligi de alijs Religionibus]

25. Confirmo dicta, quia secundum Ximenem in expositione Regulæ minorum cap. 4. n. 5. post alios, quos refert pag. 222. non est contra Regulam si aliquis Religiosus minor in itinere periculoso ferat super se pæcunias alicuius ob charitatem, & securitatem, item si Religiosus in itinere, inueniret Crumenam, quæ alicui itineranti decidisset potest eam sumère absque scrupolo, ut proprio domino reddat, & præcipuè quando non est aliquis alius, qui hoc fideliter faceret; item potest Religiosus quilibet depositatam pecuniam.

26. Addo, quod Confessor, cui pœnitens secretò ob tuendam famam dedit pecuniam alicui restituendam, potest eam sumère, & deferre proprio domino; quia in tali casu, & similibus non formaliter tangeret pecuniam, sed materialiter, sivè instrumentaliter.

27. Secundo probo meas propositiones; quis in Regula minimorum, sicut, & in alijs Regulis prohibetur tactus pecuniæ, non elemosinarum peculiarum; dummodo non sint in curæ propietario, & etiam tunc credo, quod detur parvitas materiæ, quod ti parum habetur pro nihilo, in qua re verba

statutorum sunt attendenda iuxta rationabilem Epycheiam, quæ est legum omnium interpes l. 1. §. docere ff. vi 60. cum itaquè in statuto Regulæ Minorum, ac, & in Regula Minimorum, ponatur lex de non tangendo pæcunias, non intelligi debet, ut non possit tangi, ac recipi elemosina pecunialis. Facit ad rem testus in l. absit C. de privilegijs de augu. vel rei privat. lib. 11. Antonius Confettus verb. pæna fol. mihi 179. facit ad rem meam Baldus in l. 3. in princi ff. de itin. &c. ubi ait quod si statutum dicat in Singulari, ut si quis dederit damnum in rem alterius, verificatur in prulati sive masculi, sive feminæ; & maximè quando Religiosus non habet socium, vel benefactorem apud se, sed necessitatur pro sua necessitate vel Religionis beneficio pecunias tangere, vel super se deferre, unde non erit regulæ suæ transgressor, nec subditus erit pœnæ appositæ in regula, sivè pœna sit corporalis, sivè spiritualis, quia necessitas legem non habet, l. 1. ff. de offic. procons. cap. 2. de desponsatione impuber. C. licet de fer. C. cum Apostiolus de cens. Petr. Gerard. fig. 100. ubi plenè n. 28. Impossibile in sacris Canonibus, & legibus alijs non intelligi debet physicè, sed moraliter, sicut & necessarium, l. nepos proculo, & ibi Bartol. Alberic. de Rosat. in vocab. inter iur. verb. possibile; quapropter dicendum est religiosum habentem strictam paupertatem cum prohibitione tangendi pecuniam, non incurrit in pœnas quando eam tangit sine dolo; & in necessitate, ut in casu de quo loquitur hic, aut apud se retinet, est doctrina Rodrig. tom. 1. qq. regul. & ignorantia etiam crassa, ut benè advertit Peyrin. tom. 1. privileg. constit. 6. Iulij II. n. 16. ut notat etiam citat. Rodrig. doc. d. q. 47. art. 2. & illud solum facere possumus, quod commodè possumus facere; & illud dicitur non posse fieri, & non esse possibile nobis, quod sine difficultate facere possumus l. nepos proculo, ff. de verbor. significat., instit. de actionib. §. pœnales, verb. immemorabiles. Et quando in Regula Minimorum n. 24. dicitur quod scienter non deferant Fratres pecu-

nias, debet illud intelligi iuxtà explicationem Capituli Tolosani n. 30. & Rom. 2. n. 19. ut in Capitulis veteribus sancitum erat, ibique erant ista verba [siquis præsumpserit tangere, &c.) quod in digesto sapientiæ minimitanæ contra omnen rationem deletum est: Leges enim inveteratæ ab anno 1517. usque ad annum 1664. factæ erant leges probatæ, atque adeo a Capitulo Generali, idest a tota Religione, non debebāt cassari a persona particulari, &c. Ad illa ergo veba (præsumpserit) dicendum est, quod audere temeritatem dicit, ut post alios dicit Peyrin. tom. 1. privileg. const. 6. Iulij II. supra citat. malum est lassare leges antiquas, probatas, factas a Patribus Bonæ Observantiæ, & timore Dei educatis, & a S. Patriarca eruditis; sed credo hoc factum fuisse non alio motivo, nisi ut obscurata bona mente legum divinarum, Summorum Pontificum benignitate, qui talia capitula confirmaverant, & sanctam mentem Legislatoris nostri, maligni reddant acerbam Reulam minimam; dicit enim Sanctus Pater in sua Regula: *sub paupertate evangelica perpetuo militantes, &c.* ergo salva paupertate evangelica potest Religiosus minimus, sicut quilibet alius Religiosus pecunias tangere, & suprà se deferre iustis de causis, ut suprà dixi hic n. 23. & 24 tantò magis quod usitatum est, quod Sacristæ, & Procuratores pecuniam tangant, sicut & itinerantes pro utilitate Conventus, & suis necessitatibus in itinere, quando non adest oblatus; & argumentum ab usitato est valdè utile, & est a lege, ut probat Everard. loc. 67. cum alijs, & bonis Text. in l. certi conditio, §. si nummos; ff. si certè pet. & quod communiter fit, legittimè fit, sivè legittimum est; d. l. certi cond. d. §. si nummos, Everard. loc. cit. tanto magis, quod omnis dispositio mundi, sive legalis, sivè ultimarum voluntatum, sivè contractuum, recipit interpretationem, & supplementum a consuetudine, & ab eo, quod fieri solet, undè ne dum excusatur a dolo, sed etiam a culpa ille, qui facit, quod consuetum est fieri, per text. not. in l. si pignore §. final.

ubi

ubi gloss., & consequenter a pœna, attento etiam quod id, quod est consuetum convenit, ut plurimum, ut ibid. Everard. Argumentum enim a coer. accidentibus in iure est super utile, ut id. Everard. loc. 56. ubi etiam ad finem quod transfert onus probandi in adversarium, & consuetudo habet vim interpetrandi legem, Rot. in una Romana pensionis 14. Februar. 1583. Diana in summa, verb. usus, consuetudo n. 3. non solum quatenus ex consuetudine colligitur verus, & germanus sensus legislatoris, sed etiam quatenus potest esse caussa introducendi, & stabiliendi aliquem sensum legis, qui forsitan cum prima mente legislatoris magis congruat.

29. Totum hoc quod dixi, extendo etiam ad moniales circa retentionem apud se parvæ pecuniæ, ut de illis sibi necessaria provideant, etiam si in communitate vivant, quia parum pro nihilo reputatur, etiam si in hoc contra eas sit pœna temporalis, dummodo talem parvam pecuniam retineant pro expensis necessarijs, & ad bonum finem, vel dandi elemosinam, vel gratificandi patrem, aut matrem, &c. moderatè tamen Tambur. d. q. 3. n. 13. Diana par. 1. tract. 6. resol. 19. dummodo monialis talem pecuniam subtrahat de rebus sibi ad usum concessis, vel ex extraordinaria industria sibi lucratis, ita etiam tenent Cenedus, & Valerus apud Pelizar. de voto paupertat. cap. 4. sect. 1. pag. mihi 85. n. 19. ratio est, quia in tali casu nullum damnum causat monasterio, sed potius cadit in præiudicium ipsius, &c. tanto magis quando agitur de parva re, quæ non cadit, neque cadere potest sub lege prohibente, de minimis enim non curat prætor, etiam si adsit pœna temporalis, Francus in C. perpetuo, & C. commissa, §. porro de electione lib. 6. Felin. in d. C. nam concupiscentia, n. 7. & quamvis Angel. in verb. pedagium, Matt. in not. 77. & Dec. in d. cap. nã concupiscentia in secunda lectura, quem sequitur etiam Navarr. cap. 23. n. 53. contrarium dixerint, verior opinio tamen est contra eos, scilicet quod nulla est lex pœnalis, quæ non obli-

obligat ad culpam, secundum tamen gravitatem materiæ, vel levitatem arguitur gravitas, vel minoritas peccati.

30. Modicum nanque in statuto pœnali non habetur in consideratione; habe exemplum in statuto imponente pœna pro vulnere, non habet locum in levi vulnusculo, ut benè notat Bartol. in l. si predium Code edil. edic. gloss. in auth. minor. debit. C. qui datur; vel cur pass. Alex. cons. 103. incipit, quod statutum in falsificante moneta, locum non habet in minima moneta; quando verò modicum in consideratione habeatur, materia brochardica est, ideo me remicto ad Dec. in C. de appellat. n. 5. usque ad 36. de appellat. & in C. maioribus de præbendis, & Graff. in 7. præceptum cap. 2. n. 15.

31. Limitatur tamen conclusio posita supra num. 28. dupliciler, nempe 1. quod intelligatur procedere in lege pręceptiva, vel prohibitiva expresse cap. 2. de maiorit. & obedient. C. final. §. quod præcipitur, 14. q. 1. C. in his de verborum significat. dist. 19. C. nulli fas, C. violatores 25. q. 1. secus autem si lex esset consultoria (ut illa monialium) quæ est posita contra usum inveteratum de vivendo in communi, habebant nanque pius per annos quam plurimos permissione superiorum suorum accedente peculium particularem, & in quantitate non ordinaria, gloss. in C. 1. de constit. Abbas in d. C. nam concupiscentia, nisi se astrinxerit consiijs, ut sunt profitentes castiatem, paupertatem, & obedientiam, quia post professionem obligantur, non ex vi Canonis consulentis, sed ex vi voti, vel obligationis extra de voto, C. scripiuræ, at quando lex dicatur præceptiva, nec ne habetur per Abb. in d. C. nam concupiscentia, de constitut. ut ibidem Doctor, & latè reassumpsit Sil. in verb. præceptum, & Graff. in quartum præceptum.

32. Limitatur 2. ut prædicta conclusio intelligatur de lege præceptiva, & quod materia sit gravis ad hoc, ut obliget ad peccatum mortale; secos vero si sit levis, & non tanti

momen-

momenti, quia tunc tantum ad veniale ad summum obligaret, dummodo non sit contemptus, ut benè docet D. Thom. 2. 2. q. 107. art. 3. Caietan. in verb. contemptus, undè inquit Felin. in d. C. nam concupiscentia, n. 2. quod lex præceptiva dignoscitur tam ex materia subiecti, quàm etiam ex verbis ex quo. Quidquid dicat Navarr. cap. 23. n. 55. in manuali, qui ait leges Sæculares etiam præceptivas non obligare ad mortale. Sotus vero qui lib. 1. q. 6. art. 4. in verb. omnis me defendit dum dicit quod omnis lex iusta quæcunque illa sit, dummodo contrarium non explicet, obligat ad culpam mortalem, vel venialem, secundum precium operis, & ipse Sot. dat exemplum de statuto tempore famis, vel belli ædito, ne exportentur arma frumentum, vel equi extra statum, vel regnum; quod quidem statutum ad mortale obligat, quia magis refert contravenire; non sic si edictum precipiat non deferri talia arma, vel non indui sericis, quia per vi referunt, est tantum culpa venialis.

33. Non sic in legibus Ecclesiasticis ubi quando constat de mente legislatoris quod precipere velit, prout habetur cap. 2. de maior. Et obedientia, C. nullisas dist. 19. C. violatores 25. q. 1. exemplum fit in Ecclesiasticis prælatis, qui transgrediuntur leges Ecclesiasticas, quando in illis opposita sunt ista verba, vel similia, nempè, in virtute Sanctæ obedientientiæ glos. in clementina, si dominum §. ideo, de Reliq. & vereratione Sanctorum, vel sub obstentatione divini iudicij Clem. 1. de immunitate Ecclesiastica, vel sub pœna excomunicationis glos. in cap. 1. de sagitar. aut sub pœna carceris perpetuæ; Med. C. de ieiun. tract. 3. q. 70. &c. ut habetur etiam in Clementina dudum in fine de sepultur. quia in his casibus supponitur, quod legislator velit obligare transgressorem ad mortale, ut id. Sot. cit. in 4. sent. dist. 20. q. 1. art. 4. vers. hinc fit.

34. Ampliatur etiam quàdo lex præcepta esset levis, dummodo precipiatur sub pena excomunicationis a legislatore, tunc enim transgressio est peccatum mortale, Sot. in 4. dist. 22.

q. 1.

q. 1. art. 2. col. 2. in fine, & ratio est, quia quando lex continet pœnam præsupponentem peccatum mortale tunc obligat ad illud, quamquam verba præcipientia non contineant, cum pœna magis explicet mentem legislatoris, quàm verba; qui enim aliquid vult, videtur velle id sine quo illud effici non potest l. illud ff. de aquirend. hæred. C. præterea de officio delegat, undè cum nemo excomunicari possit nisi pro mortali, C. nullus, C. nemo 11. q. 3. concluditur ego quod quando præceptum est annexum cum pœna excomunicationis, tale præceptum obligat ad mortale; non sic de pœna suspensionis interdicti, vel irregularitatis.

Ampliatur 2. etiam ad venditores vendentes merces vel victualia carius quàm illas Princeps taxaverit, nec non ad exactores gabellarum in portis Civitatum, si extorquere habent, ab introducentibus, vel extrahentibus merces, vel victualia, plusquam, sit taxatum à Principe, vel à Magistratibus in Tariffa Gabellarum; dummodo Gabella sit Iusta, ut supponitur; pretium enim iustum est quando rectæ rationi est consonum, quod quidem pretium iustum, & consonum rectæ rationi, triplex est, nempe iustum pretium, aliud est naturale, aliud arbitrarium, legittimum aliud, pretium iustum legiptimum, de quo est hic sermo, est illud quod lege Principis positum est, & dicitur iustum, etiam si sit minus, quam communiter illa res vendi potest dummodò habeatur consideratio ad expensas atquè labores venditorum ad arbitrium boni viri aliqua data quantitate, quæ venditoribus lucro cedat, ita tenet Covar. lib. 2. var. resolut. cap. 3. n. 5. & sic intelliguntur quæ dicuntur a Bart. in l. 1. §. cura carnis ff. de officio prefect. urbis scribens minori iusto pretio, quem cogi vendere merces in favorem publicum, nempè quod cogatur vendere merces pretio à Magistratibus taxato, etiam si minus sit, quam naturale; & si venditor carius vendat non solum peccat mortaliter, verum ad restitutionem tenetur, & hoc etiam Clericos ligat; ità DD. citati, bonus textus, ibi glos. sing. in C. si impe-

 rator

rator dist. 96. quia cum sint membra reipublicæ, & Respublica legibus gubernetur civilibus, si leges tales ad pacem reipublicæ tendant clerici tenentur eis obedire. Sotus in 4. sent. dist. 25. art. 2. col. 4. q. 2. & si quis dicat Clericos non subiacere legibus sæcularibus, subiciuntur tamen naturalibus, & divinis. Dico ego quæ mandant, nequis sua ultra iustum pretium vendat, undè ex quo pretium à Principe, vel eius Magistratibus sancitum est, dicendum Clericos tali pretio debere stare, quæmadmodum & laici, & hoc vi legis naturalis, & divinæ ita Antonius Raguſ. in vas Ecclesiæ disciplin. sub titulo de dubijs curiosis q. 43.

Hinc oritur curiosa difficultas, videlicet, fullanus emit frumentum Senis carius, quàm vendatur Florentiæ ubi est ut suppono pretium statutum à Magno Duce, sivè ab eius Magistratibus, & emptor ratione pietatis donat dicto venditori aliquid plus supra pretium statutum à lege, an dictus venditor teneatur restituere emptori id, quod accepit supra pretium statutum; Respondeo, quod si existente necessitate emendi frumentum, &c. facta fuerit, tunc præsumenda est talis donatio non liberè sed coactè; nisi forte venditor id tantum quod taxatum erat exigerat, & emptor post emptionem factam ex sua liberalitate sponte vellet aliquid vendenti donare, ne fieret deterior in suo frumento, quia tunc venditor esset liber a restitutione, sica simili ait Navar. in Manuali cap. 23. n. 101. vers. 11. quod idem dicendum est de Notario pro Instrumento, & Episcopo pro ordinibus dumodo ordinatus non det pro receptione ordinis, & episcopus taliter non recipiat, quia tunc non committeret simoniam; bene autem si antea, vel postea immediate hoc faceret, ratione ordinis dandi, vel dati.

RVBRICA SECVNDA.

De Ecclesiasticis constitutionibus.

1. IN antecedenti prima Rubrica per totam locutus sum de iure divino, nec non per transitum de iure humano, sivè

sivè constitutionibus principum, nec non de consuetudine, ut videre est; modo in hac secunda Rubrica de constitutionibus Ecclesiasticis dicurrendum est ad cuius Rubricæ intelligentiam sciendum est, costitutiones Ecclesiasticas esse in pluribus differentijs; aliæ namque sunt conciliares, aliæ decretales Summorum Pontificum videlicet, aut dicta Sanctorum PP. Conciliariæ item, aliæ proveniunt à Concilijs universalibus, aliæ ab Episcopalibus. Concilia universalia constitutiones condentes sunt illa, quæ facta sunt per congregationem Sanctorum PP. ex universo orbe, in unum convenientes, iuxtà fidem Evangelicam, ac Apostolorum leges, de quibus primo loco erit sermo, deindè de alijs, prout ordo auctoris postulare habet; Concilium congregandi auctoritatem solus Pontifex Romanus habet, nam talis convocatio facienda est per maiorem partem universitatis, ut notatur in l. 1. ff. de albo scribendo, & in l. 11. de veriori lib. 10. & in C. synodo l. 13. dist. &c. & cum nemo ex Christianis fidelibus maior sit, quam Summus Pontifex Romanus, ideò sibi competit convocatio ad Concilium Generale, etenim universalis Ecclesia absquè Papa, est solum corpus representatum, ut benè inquit Augustinus lib. 11. de Doctrina Christiana, cum Papa sit verus Vicarius Christi in terris cap. 11. & 3. de tranlat. prelat., & concilium debet habere caput, & membra, ut in C. submittimur mur. 21. dist. & 3. dist. C. Regula; §. porro sed ab omnibus custodienda sunt decreta, & statuta Sanctorum PP. & sic omnes sanctiones apostolicæ sedis accipiendæ sunt, tamquam ipsius divina voce Petri firmatæ; C. sic omnes 19. dist. & libenter tollerandum est iugum, quod à Sancta Sede imponitur, licet ab hæreticis intollerabile videatur; quidquid Sancta Romana Ecclesia statvit, & ordinat ab omnibus rectam rationem habentibus observandum est, ut in C. enim vero 19. dist. & Ministerij divini se exortem intelligat qui à soliditate Petri recedit, ut in C. ita dominus 19. dist. facit textus in C. hæc vestræ 11. ubi littera dicit; hæc vestræ indicimus

 cha-

charitati, ut ab Apostolicis institutis nullo ulterius recedatis excessu; quia non multum post hoc esse non poterit, si quisquam Apostolicas Regulas in aliquo crediderit esse negligendus; & prima salus est rectæ fidei Regulam custodire, & statutis patruum Conciliorum (à Summo Pontifice Romano) confirmatis nullatenus deviare ut in C. prima salus. 25. q. 1. facit textus, in C. quæ ad perpetuam generaliter ordinata sunt utilitatem, nulla commutatione varietur humana, & ab omnibus observari debet, quod Romana servat Ecclesia, ut in C. quis nesciat 11. dist. ridiculum enim esset, est & satis abominabile dedecus, ut traditiones quas à Patribus recipimus infringi patiamur C. ridiculum 12. dist. facit etiam textus in C. si ea 25. q. 1. ubi legitur, si ea destruerem, quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed eversor iustè comprobarer.

2. Vnde advertendum est quod decretales epistolæ vim auctoritatis habent, & in canonicis scripturis decretales epistolæ connumerantur C. si romanorum, & C. in Canonicis scripturis 19. distinctio, &c. & non est iudicandum secundum dictum Hieronymi, & Augustini, at omisis Canonibus, ut in C. de libellis 20. dist. C. si ille 11. dist.

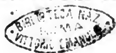
3. Notandum est id quod dicit Alphonsus Alvarez Guerrero in Thesauro Christianæ Religionis pag. mihi 17. n. 8. ubi firmiter dicit, quod qui credit Ecclesiam Romanam non habere potestatem condendi Canones, ut Hæreticus reputatur, C. nulli fas. 19. dist. C. violatores 25. q. 1. quod etiam deducitur ex proverb. 20. non trasgrediaris terminos, quos posuerunt patres tui, & non licet à Capite membra discedere, sed iusta Sacram Scripturam omnia membra caput sequantur: C. non decet 12. dist.

4. Dixi supra in hac secunda rubrica n. 1. quod solus Papa habet actoritatem convocandi Concilium Generale, ut testantur sacri Canones apud Francisc. Iovenium Valentinum in Decretis Iulij Papæ pag. mihi 120. col. 2. n. 1. membra

bra nanq; ut antecedenter dixi sine capite quid monstruosum sunt, & solum monstra parere possunt, verum est, quod non est necesse, quod Summus Pontifex præsentialiter interveniat Concilio Generali, sed sufficit, quod suos Legatos, debita auctoritate munitos, ibi mittat, sicuti positum fuit in praxi in octo Concilijs Universalibus, quæ in Ecclesia, ut præstantioris auctoritatis describuntur, qua propter Leo Papa primus huius nominis ad Concilium Calcedonense ab Imperatore Marciano devotissimè invitatus, ac ratione se excusavit, quod nullum exemplum in hoc a suis Antecessoribus accepit.

5. Videamus modo an per potestatem a Christo Dom. quod idem est, ac a Deo, Petro, & consequenter Successoribus suis canonicè electis, per illa verba: quodqunque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis, &c. Pontifex habet facultatem dispensandi in his, quæ sunt de Iure divino, & de Iure naturæ. Et statuendum est, quod si in aliquibus de prænominatis Pontifex possit dispensare, non potest in omnibus, & tunc iusta de causa, & necessaria, ita Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 7. Angelus verb. Papa n. 4. Azzor. lib. 6. cap. 17. q. 5. Gutierez de matrim. cap. 122. n. 1. Navarr. Felin. & Panormit. Dec. & Bonacc. de legib. pag. mihi 4. tom. 2. n. 12. & habetur in Instituta de iure naturali gentium, & civili §. sed & naturalia, & in Iure Canonico dist. 5. C. hæc quæ; ratio est, quia quæ proximè deducuntur ex primis principijs, aut in ijs, quæ spectant ad substantiam sacramentorum, aut in dogmatibus Fidei, aut in sacrificio, vel etiam in alijs, quæ a Deo instituta sunt, non potest Papa dispensare, eo quia ita sunt instituta, ut nulla sit rationabilis causa dispensandi, & sine iusta, & rationabili causa non datur dispensatio a lege superioris.

6. Quod verò in aliquibus, quæ sunt de iure divino, in quibus ad mixtum est aliquid Iuris humani Papa possit dispen-

dispensare vi suæ potestatis; patet hoc primo experientia; quia Papa dispensat in voto, & iuramento, quibus tenetur homo stare de iure naturæ, & divino, tum quia matrimonium ratum aliqnando auctoritate Papæ dissolvitur, quamvis iure divino, & naturali indissolubile sit; Ratio talis dispensationis est, quia non est credibile, ut Dei infinita providentia voluerit homines privari remedio ad salutẽ animarum conducenti; & in tali casu dispensationis, &c. Non propterea lex intrisecè variatur, sed solùm extrinsecè, ut supra dixi in prima Rubrica cum de Regibus, &c.

7. Non debet verti in dubium posse ferre leges Ecclesiasticas in toto terrarum orbe, eo quia in hoc habet absolutam potestatem, & dominium absque ulla limitatione, quia hoc obtinuit immediatè a Deo Petrus, & eiusd. Successores similiter obtiuuerunt: *Tu es Petrus, & super hanc petram, & quodqunq; ligaveris, &c.* Tum quia in Ecclesia residet potestas condendi leges, ut tenet Valentia disp. 7. q. 5. punct. 2. Vasq. 1. 2. disp. 152. cap. 2. Salas disp. 8. sect. 1. Azzor. par. 1. lib. 5. cap. 6. pag. mihi 463. n. 14. & 15. Bellarmin. lib. 4. de Pontifice cap. 15. Layman lib. 1. tract. cap. 9. n. 1. Est contra hæreticos contrarium asserentes, etenim Pontifex Summus Romanus, & Christi Vicarius habet auctoritatem, & ius condendi leges, & Canones, ac Iura, quæ ligent conscientias, etiam in ijs rebus, quæ scriptæ non sunt in sacris litteis, quamvis hæretici nostri temporis cæcitate ducti, & sensus libertate contrarium efferant; qui quidem hæretici apertè convincuntur ex eo, quod refertur in sacra Scriptura actor. 15. ubi Apostoli scripserunt ad gentes nuper ad Deum conversos, his verbis: *Visum est Spiritui sancto, & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria, ut abstinatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione, a quibus custodientes vos, benè agetis; hoc est ut abstineatis vos a sanguine, & his cibis, qui sunt Deorum simulacris immolati, & ab omnibus quoque animanti-*

mantibus, quia suffocata moriuntur. Quæ tria præcepta erant quidem veteris legis, sed omnino Christi morte abrogata, ea tamen Apostoli gentibus imposuere ad tempus, ut una cum Iudeis possent interim commodè societatem habere, prohibuerunt fornicationem, non quia non esset in lege veteri prohibita, sed quia gentes hoc ignorabant. Ergo Ecclesia, videlicet Summus Pontifex aliquid nobis præcipere potest, quod in sacris literis non sit iniunctum, dummodo ad salutem animarum nostrarum directum sit; namque sunt pro nobis Summi Pontifices Romani, & Christi legitimi Vicarij pro animabus nostris rationem reddituri. Quod ego teneo quod ad salutem animarum, non solum Pontifex Romanus hoc facere possit, sed etiam Principes Sæculares, etenim Paulus, & Petrus Apostoli loc. supra cit. in actib. Apostolorum in universum de omni potstate locuti sunt.

8. Sed obiciunt hæretici contra dicta, & adducunt Sacram Scripturam contra auctoritatem Summi Pontificis Romani verè Petri Successores, & Christi Vicarius, & abducunt doctrinam Divi Pauli primo ad Thimoteum, ubi legitur: Iusto lex non est posita, igitur qui Dei beneficio adeptus est iustitiam non est amplius legibus humanis subiectus. Est argumentū Luteri, & sequetium ipsum, quibus respondendum est, quod si ipsi putant iustum omni lege esse solutum tam divina, quàm naturali, ita ut & si cum Scoto iustus rem habeat, inquiuut ipsi, Deus non imputat ipsi ad peccatum, eo ipso quod credit in Christum. Respondeo ego, & ratione fundamentali, & dico, quod pro iusto manente in iustitia, & amicitia Dei non est lex punitiva, cum hæc improbis debeatur, iuxta illud Divi Athananasij in Symbolo: *qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui verò mala in ignem æternum.* Iustus enim dicitur qui tempore termini sui in iustitia manet; undè Paulus ad Galatas scribendo dixit 3. Iudeos esse sub lege veteri custoditos, tanquàm sub pedagogo, quo dirigerentur in bonis, & abducerentur in malis, donec

Fides

Fides Christi patefacta esset; Iusto igitur inquit, ut significet; Iusto per Christum amplius lex quæqunque illa sit, non est veluti pedagogus choercens, & deterrens a malo, & ad bonum impellens, quoniam spiritu charitatis per Spiritum Sanctum infusæ, in bonum, iustus dirigitur, & a studijs malis, & actibus avocatur, quæ est vera, sed secunda esplicatio verborum Divi Pauli loc. cit.

In §. quorum celebrandorum, cum sequentibus duobus.

9. In isto §. loquitur auctor de Conciliorum congregatione quomodo debeant congregari, & qua auctoritate; quo fine congregari debeant; & quia hæc multas continent difficultates, ad explicationem huius §. multa etiam dicenda sunt; sed antequam deveniã ad dilucidationem huius §. mihi quæso permissum sit ad hæreticorum confusionem, actoritatem Pontificiam denegantium, ut de Successoribus Petri aliquid loquar probando quod verè sint Christi Vicarij, & Petri Successores.

10. Certum est apud omnes Christi Fideles, quòd solum ad Summum Romanum Pontificem spectat de fide, & hæresi determinare, &c. prout Augustinus de Ancona in suo tract. de potest. Ecclesiast. quæst. n. 12. & 13. quia Papa succedit Petro in personali administratione, Christo verò succedit in officio, ut in universali iurisdictione, & reservata Deo, Papæ videntur, ut eius Vicario, iuxtà dicta a doctissimo Alphonso Guerrero in suo Thesauro Christianæ Religionis cap. 1. & cap. 16. lib. 1. n. 2. undè factum a Papa videtur factum a Deo, cuius locum Papa tenet in terris, ita Panormit. in C. quanto de translat. Episcop. & quamvis Petrus administrationem primo habuerit in Antiochiam, postea tamen, iubente Domino, Romam transtulit, ut in C. rogamus 24. q. 1. & C. Sacrosancta Romana, & Apostoli-

stolica Ecclesia 22. dist. unde Petrus quia (ut superius dixi) in persona omnium Summorum Pontificum, recepit universalem à Christo, non in uno loco, nec in una particulari gente, sed universaliter in toto orbe, etiam pro omnibus successoribus suis.

10. Nec datur in terris potestas supra ipsum, nequè Regia, nequè Imperatoria, nequè Episcoporum [& si temerarie ab aliquibus dictum fuerit Episcopos esse Papæ æquales] quamvis sinè ullo fundamento præter quam ratio infidelitatis, ipse enim Pontifex Episcopos creat, imperatores confirmat, reges deponere potest, & si Episcopi Iurisditionem Episcopalem, quæcunque illa sit à Deo habuerunt, voluit tamen, ut in illa Petro submissi essent, tanquam capiti, undè Christus multa ad hoc designandum dixit Petro, ut habetur in Evangelio Math. 16. sic Christus locutus est, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & Ioannis 21. pasce oves meas, non semel, sed ter replicatus est hoc, undè deinde conclusit Ioannis 10. fiet unum ovile, & unus pastor, undè in tali locutione Christus se declaravit, unum esse pastorem verum; nempè suum Vicarium in terris idest Pontificem Romanum, non autem plures pastores, ut hæreticaliter aliqui Episcopi, & doctores auxi sunt dicere, propterea Ioannis in Evangelio dicit de Pontefice loquendo, ego sum pastor bonus. Christus namque erat, & est verus pastor, & sic successores eius erunt usque ad diem iudicij; Papa enim est assumptus in plenitudinem potestatis, Episcopi vero in partem sollicitudinis C. ad honorem de auctoritate, & usu palij, & si Christus omnes Apostolos pares fecerit, respectu consecrationis ordinis, non tamen eos æquales fecit respectu iurisdictionis; in illa namque Petrus præfuit omnibus, ut notat glos. in dicto C. in novo, & in C. loquitur 24. q. 1. quamvis ergo dignitas Episcopalis, eiusque iurisdictio, ut ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali, sit instituta à Christo Domino, ad effectum, ut Petrus, & successores eius Eccle-

 siam

ſiam eius per Epiſcopos tanquam per miniſtros ſuos guberneret, ſuam auctoritem talem à Papa habent, ut conſtat ex Divo Paulo ad Epheſ. 4. & 1. ad Corint. C. 12. dicente Chriſtum poſuiſſe Epiſcopos in Eccleſia Dei paſtores, ubi non intelligitur tanquam non ſint ſubiecti, ſed ſubordinati, benè quidem Summo Pontifici, ut ſuo ſuperiori, & domino.

11. Eſt veriſſima reſolutio illa à me poſita, de dependentia Epiſcoporum à Summo Pontifice, tanquam non primus inter æquales, ut falſiſſimè dixere aliquando multi ex illis; ſed tanquam miniſtri à Domino, Principe, ac ſupremo eorum paſtore, & Chriſti Vicario, ita in C. ita dominus 19. diſt. & in C. quoties 24. q. 1. Papa enim eſt ille ſolus, qui Epiſcopos creat, tranfert, limitat, & extendit eorum diœceſim, & auctoritatem, ergo ſignum eſt, quod Epiſcopi immediatè, una cum eorum auctoritate a Summo Pontifice dependent, non vero à iure divino adeſt ratio, in C. ſunt quidam 25. q. 1. des Bois, & Suarius, cum Divo Thom. 1. 2. q. 97. art. 4. ad 3. Sylveſt. verb. Papa q. 16. Almaiuus de poteſtate Eccleſiæ C. 13. & alij plures, ut per Covarruiam de ſponſalibus par. 2. cap. 6. §. 9. n. 4. Azzorius inſt. moral. par. 2. lib. 6. cap. 12. q. 7. lib. 4. cap. 18. q. 2. lib. 5. cap. 3. a princ.

12. Dicet aliquis quod Epiſcopi loco Apoſtolorum ſucceſſerunt iuxta textum in dicto C. in novo, verſ. ipſis ſupra citat. in n. atecedenti, & Concilimm Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 4. in medio, des Bois lib. 4. cap. 25. ſub nomine Bellarminij, Suarez ſect. 1. n. 12. & ante eos Auguſt. in Pſalmum 44. exponens illa verba *pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij*. inquit patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi; conſtituti ſunt Epiſcopi; habetur in C. quorum vices 68. diſt. at iuriſd. Apoſtolorum eſt immediatè à iure divino poſitivo, itequè à iure divino non à Papa conceſſa videtur Epiſcopis poteſtas abſquè ulla limitatione, independenter à Summo Pontifice; ipſi namque ſuccedunt Petro, qui immediate à Chriſto habuit poteſtatem, atquè adeò Summus Pontifex non poteſt ex eorum

pote-

potestate aliquid immutare, ut patet ex textu in C. sunt quidam 25. q. 1. & colligitur ex C. contra statuta, & ex C. onus quod ead. causa, & quæst. & ex C. super eo, de bigamis, ubi habetur quod contra Apostolorum dispensare non licet, prout ait Innocentius III. in C. nuper, & in C. a nobis eod. tittulo, atque Episcopis competit auctoritas accepta ab eis à Christo Domino, ut successoribus Apostolorum ergo suam auctoritatem habent à iure divino à Summo Pontifice independenter.

13. Falluntur tamen Episcopi dum talia objiciuntur ac se ipsos decipiunt sua ambitione ac hæreticali perfidia; verum est quod Apostoli habuerunt suam auctoritam, & iurisdictionem à Christo Domino, sed ex eiusdem Christi Domini institutione, eorum potestas fuit Petro subordinata; ad hoc, ut ipse Petrus Concilia convocaret, & officia presidentis gereret, ac post alios auditis audiendis resolueret non quod placitum erat eis, sed quod æqum, ac iustum esset vide Sotum in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. col. 5. post med. Covar. in reg. peccatum par. 2. §. 9. n. 5. vers. 4. quod est uniforme illo Ioannis 2. pasce oves meas; & favet textus in C. in illis in fine 80. dist. & in d. C. ita Dominus, & in C. Sacrosancta vers. inter 22. dist.

14. Et si æqualitas in auctoritate cum Petro fuit concessa Apostolis [quod no concedo] circa ordinis potestatem intelligendum est. Sed hoc non valet in alijs Episcopis, etiam si dicantur Apostolis succedere; quia hæc successio non est naturalis, quemadmodum est illa regum in iuribus sui antecessoris Patris: non enim successerunt in dignitate Apostolatus, &c. quam receperunt immediatè Apostoli à Christo Domino, ut habetur Matth. ultimo, & Marc. ultimo; sicut non successerunt in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate Canonicos libros scribendi; si enim Pontifex succedit Petro, non sic sequitur Apostolis succedere Episcopos. Ipsi enim non sunt fundamentum Ecclesiæ, sed Petræ erectæ supra Petram angularem quæ totam fabbricam firmat ac regit, firmat, &

 gu-

gubernat, qualis est Summus Pontifex Romanus.

15. Ad nostrum ergo devenio, videlicet circa titulum in §. positum vers. de celebratione concilij generalis tempore Constantini Magni post Sanctos Apostolos incæpit usus congregandi Concilium: ipse enim imperante, ut Imperator Iustus, & pius dedit omnimodam facultatem, Summo Pontifici, ac cæteris prælatis Ecclesiæ, ac omnibus Christianis facultatem liberam concessit se congregandi liberè ad errores corrigendos hæreticorum, & legittimas sanctiones faciendas in Ecclesia, & pro animarum salute, quæ quidem auctoritas & potestas dicta concilia congregandi penes Summum Pontificem Romanum residet, qui si interesse non potest, potestatem habet mittendi unum vel plures legatos suos debita auctoritate munitos, ita auctor, & textus noster loquitur, & habetur in cap. 1. 15. dist. Cardin. in rep. C. licet de electione inducens ad hoc dicta Innocentij in cap. 1. de maioritate, & obedientia; vide etiam Felin. in cap. 1. & in C. querelam de iure iurando, & omnino respice Petrum de Monte in sua Monarchia col. 11. Antonium de Rosellis in tractatu de concilijs.

16. Quapropter ad hoc ut Concilium Vniversale congregetur debent citari omnes illi qui intervenire ibi debent, nempe omnes illi qui votum iudicandi tenent, ut apparet 18. dist. videatur Innocentius, in C. grave de præbendis, & doct. in C. sicut olim, de acusation. illi qui citandi sunt, & penes quorum monet votum iudicandi, sunt Patriarchæ, Archiepiscopi, Primates, & Episcopi omnes, de hac re habetur in C. abeuntibus 63 dist. undè isti enumerati debent adesse, ut deducitur ex textu, in C. fin. de cav. possess. & proprij & hæc citatio est necessaria, quia est de iure divino, & naturali, textus est in clementina Pastoralis de re iudicata, & in l. defensionis facultas de iure fisci lib. 10. & in l. nam ita divus ff. de adopt. & dicit Felin. in C. ex parte de officio delegati; quod autem citatio, sit de Iure Divino vide textum in C. omnipotens Deus 11. q. 1. & spe in probe sui operis. 17.

17. Vndè advertendum est, quod quando negavit quæ tractanda sunt in Concilio Generali pertinent ad fidem Catholicam, puto quod Laici citandi sunt, & debent intervenire concilio iure proprio, habentq. vocem consultivam non decisivam, & ita intelligitur textus C. ubi nam 96. dist. & C. nos ad fidem, in alijs autem rebus dicti Laici si vocati sunt, solum vocem constitutivam habent, vel prout Papa eis concesserit, etenim Papa potest illos capaces facere iurium spiritualium, & maximæ potestatis vocis dandæ, ut in C. Adrianus 11. l. 13. dist. & in C. in sinodo legitur, & not. 11. q. 4. C. mennam.

18. Notabis pro huius rei claritate, quod Laici in tribius casibus possunt vacari ex interesse concilijs Ecclesiasticis, primus est si specialiter invitarentur ut in C. Adrianus ad finem l. 13. dist. secundo si tractatur casus fidei ut iam dixi in antecedenti, tertio si tractatur de matrimonijs C. ad sedem 35. q. 5. & vide de hoc quod principes Sæculares sunt de corpore concilij per textum in C. ad Apostolicæ de re iudic. lib. 6. ubi Papa pollicitus fuit se vocaturum ad concilium, reges, prælatos, & Principes tam Ecclesiasticos, quàm seculares, ut per se, vel personales Nuncios veniret, & Imperator interesse debet 21 dist. C. nunc autem, immò quod plus est potest proponere, sicut quilibet alius prelatus, & si agerentur in concilio res fidei, necesse est, ut Imperator adsit concilio personaliter textus est in d. C. ubi nam; Episcopi vero tantum habent statuere, & definire in concilio textus est in cap. 1. 15. dist. & in C. sessaginta 16. dist. est probat textus, in C. habeo librum, & in C. sexta 16. dist. & in factis fidei dubijs, vel concernentibus universalem statum Ecclesiæ, vocare etiam debet Papa magnos prelatos habentes Episcopalem iurisdictionem, etenim isti sunt adeo ad regimen Vniversalis Ecclesiæ textus est in C. convenientibus 1. q. 7. ubi Abbas tennit locum Papæ in concilio aliquo, & multi Abbates dederunt vocem decisivam, quemamodum Episcopi quod de alijs inferioribus non

legi-

legitur ,ibi ad idem C. Adrianus 2. l. 13. dist. & vide Panorm in q. 1. secundus si tractatur casus fidei, ut supra dixi in antecedenti; tertio si tractatur de matrimonijs ut ibidem. C. ad sedem 35. q. 5. prout dixi supra.

19. Neque hodie vocandi sunt omnes Sacerdotes ad Concilium, nam si antiquitus omnes fere Ecclesiæ a puris Sacerdotibus gubernabantur, & sic omnes ad Concilium Generale vocabantur, at hodie non ita, ut 15. dist. cap. 1. sed solum Episcopi, &c. ut superius dictum est; ex quibus noto, quod qui ad Concilium Generale non accedunt, nec nolunt uniformari cum Ecclesia Romana, & Summo Christi Vicario obedire, & suis sanctis consilijs aderere, evitare iram Dei non possunt: Exemplum sit de Concilio incæpto Ferrariæ, & completo Florentiæ sub Eugenio, ipso adstante, & Imperatore Ioanne Constantinopolitano, in quo etiam cum præsentia istorum duorum, & tantorum PP. non video Ecclesiam Orietalem totaliter fuisse unita cum Ecclesia Catholica Romana totaliter, ob quod peccatum grave credo, Deum dedisse eos in servitutem Paganorum, à quorum tyrannide rogamus Opificem mundi, ut eos liberet. Vnde Pontifex ad Concilium celebrandum indiget viris Dei amore ignitis, longe distantibus a vitijs; doctis, ac zelo Dei honoris accensis, iuxtà illud Ecclesiast. 36. *Cor boni Consilij statue tecum, & elongare à te malos*; prout dicit Psalmografus; *Consilium impiorum longe fac à me.*

20. Dixi supra quod illi, qui debent intervenire Concilio Generali, debent citari, vide n. 15. & forma citationis erit, quod si Pontifex, vel eius Legatus debet in citatione iubere omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ut interveniant ad Conciltum Generale, assignando in ea citatione quo tempore, & in quo loco Concilium celebretur, &c. ut notatur in l. aut qui aliter, ff. quod vi, aut clàm §. 1. nota etiam in l. 1. §. si autem C. de iure domi imper. & noto in l. dies festos §. de ferijs, & Bald. in l. liber homo, ff. de

ff. de verbor. obligat. quæ quidem citatio, quæ facienda est à Papa, vel eius Legato, debet fieri per literas Apostolicas, ut patet evidenter in C. dilecti, de dolo, & contumacia, in verb. volente; sed quando non citat imediatè Papa, sed eius Legatus, in citationibus debet inserere litteras Apostolicas, vel tenorem litterarum Apostolicarum concessarum ipsi, ut ego noto in C. præterea de dilat., & in C. cum in iure de officio Delegati. At quia maximas difficultates, ac labores fert omnes Episcopos citare, sufficiet citare Archiepiscopos omnes, ut veniant ad Concilium Generale in tali loco cum suis suffraganeis, & tali tempore, &c. Text. noster sic loquitur in C. si Episcopus Metropolit. 18. dist. at iuquiunt Doctores, quod talis citatio poterit fieri in Palatio Summi Pontificis in publica audientia, mandante Papa ex certa scientia, afficendo citationem in valvis Palatij Apostolici, vel ad valvas Lateranenses, & S. Petri de Vrbe, prout videre est Ioannes Andreas in C. quoniam, §. porro, ut lit. non certè, & ibi Doctores; sed ego tenerem quod talis citatio deberet fieri pesonaliter, & præcipuè quando citatus habet domicilium, quia de non habente proprio domicilio non contradico, vel quando ad domicilium non est accessus sine magna difficultate, & sic citati Episcopi tenerentur in coscientia si non habent legittimum impedimentum comparere, ut patet ex C. in novo testamento dist. 21. & Collegia Cathedralium si vacetur, poterunt per procuratorem comparere, ut noto in l. 1. §. usus, ff. de procurat. Econtra verò si citarentur personaliter, quia natura causæ procuratorem non admittit, prout text. adest in C. veniens de accus. & in C. in criminalibus 5. q. 3. & in l. reos C. de accusat. Non sic Principes sæculares, qui absolutè possunt per procuratores comparere, prout favet text. in C. Apostolicæ de re iudic. in 6.

21. Talis citatio [quod idem dico de citatione facta per Episcopos, vel Archiepiscopos, &c. ad Synodum, sive Diœcesanum, sive Provincialem] non requirit terminum pe-

tento-

rentorium, sed unica citatio sufficit, ita glos. sing. in C. si Episcopus 18. dist. & DD. tenent in C. ego de iure iurand. ratio est quia ista citatio fit extraiudicialiter, in quo fit, & sufficit una citatio, adest glos. in Clement. 1. de hæreticis, in verb requisierint, & ibi DD. & noto etiam in l. qui Romæ, §. coheredes, ff. de verborum significat.

22. Transgressores verò citationum, vel intimationum dictarum [dummodo non adsit legttimum impedimentum] debent puniri tanquam contemptores, quorum pœna est excomunicationis, ut iuxta text. in C. Episcopus dist. 18. similis text. adest in C. sequenti si quis Episcoporum; quæ quidem excomunicatio hic non accipitur rigorosè, sed solùm prout dicit separationem à communibus negocijs cum alijs. Possunt tamen excomunicari rigorosa ecxocmuniatione, & illos à participatione sacramentorum separare, & à comercio cum Fidelibus, (dummodo contumaces reperiantur) ut per archid. C. si quis Episc. iuxta text. nostrum, in C. ceterum 11. q. 3. Tales enim contumaces incurrunt etiam in pœnam damnationis æternæ tanquam contenptores, ac patris sui subsanatores; quibus videtur respondenda sententia illa terribilis Proverb. 30. *Oculum qui subsanat patrem, & qui despicit partum matris suæ fodient eum corvi de torrentibus, commendent eum filij aquilæ.* Hac tamen mihi videtur de nullo modo accedentibus ad Concilium, neque per se, neque per procuratorem. Confirmat meum dictum Archidiaconus d. C. si Episcopus.

23. Et tanta est de necessitate supradicta citatio, de qua supra in §. n. 18. 19. & 20. locutus sum, quod possent non citati dare de nullitate factarum, è contra verò si citati omnes, duo tantum venirent isti enim penes se habent omnimodam auctoritatem, & quidquid fecissent prout bene agerent, non posset reprimi, absquè inversione pœnæ contrafacientibus concilijs legittimis impositæ; fundo meam rationem in illo dicto à Christo Discipulis suis nempè, ubi fuerint duo, vel

tres

tres congregati in nomine meo, ibi ero in medio eorum. Matth. 18. & 1. q. 1. C. cum scriptura 34. q. 1. C. alienus facit C. Apost. de re iudic. in 6. adverte quod intantum est necessaria monitio quod si unus Episcopus videat alios ire ad Concilium non teneturire nisi specialiter vocetur, ut benè notat Ioannes Andreas in C. ego .N. de iure iurando per textum illum, qui dicit, vocatus ad Concilium veniam. Si autem Concilium congregetur pro facto hæresis, vel publicum factum Ecclesiæ concernente universale, per quod status Ecclesiæ perturbari posset necesse est Episcopos vocare, sicut, & alios graves Prælatos, dummodo habeant quasi authoritatem Episcopalem.

24. An vero Concilium sit supra Pontificem, negativam sententiam ego teneo contra Franciscum Iaverium, affirmantem, Concilium Generale esse supra Pontificem prout falso scribit pag. mihi 131. in decretis Concilij Constantiensis n. 1. verum unum est, quod si Constantiense Concilium, in quo fundat suas rationes loquitur, quod Summus Pontifex est subditus Concilio Generali in rebus fidei, consentio, non autem dicam unquam quod Concilium sit iudex Summi Pontificis Romani, sed solum dici potest, quod, quando Concilium Generale est congregatum legittime, & in Spiritu Sancto unitum, ad extirpandam aliquam hæresim, vel schisma, vel ad determinandum aliquod, quod ad puritatem fidei Catholicæ pertinet, tunc Summus Pontifex dictæ determinationi tenetur stare, quia tunc Concilium reprehesentat Ecclesiam Catholicam militantem, quæ immediatè à Christo Domino potestatem habet, & sic definitum fuit in Concilio Constantiensi, & si Pontifex erret in fide, non propterea à Concilio iudicandus est, sed solum Concilium declarat errorem secutum fuisse, Deus deindè suum Vicarium solus iudicat, inferior, namque non habet iudicandi ius in suum superiorē, benè tamen è contra, Papa namque Iudicem supra se non habet, nisi Christum, qui solus illius iudex est, ut communiter Sacri Canones

nes docent,& præcipuè in C. nemo, & C. aliorum,& C. cuncta per mundum 9. q. 3. & C. electionem l. 29. dist. cum similibus, & habetur textus in C. oves, & C. noster 11. q. 7. hæc tamen Regula fallentiam habet, quando videlicet Papa ex sua voluntate se alio submittit, V. G. Confessori suo, quia tunc tenetur ei parere, sic in C. nos,& in causa hæresis C. si Papa 11. dist. videatur de hac materia glos. & docto in C. si Papa Panormit. in C. novit de iudicijs, & aliàs docto, videri potest, etiam Archidiaconus in C. si peccaverit, & Panormit. in C. significasti de electione, & in C. Episcopus.

25. Quod autem Papa se submittens confessario ab eodem iudicari tunc possit est, quia tunc Papa non est maior confessario, sed inferior ratione delicti peccaminosi, sivè ratione peccati, undè sicut prælatus, sivè Pontifex sit super confessario, in quantum peccator est inferior confessario, quia tunc confessarius non ut talis persona est, sed prout minister desuper Papam iudex est; ita divus Thomas in 4. sententiarum dist. 17. q. 3. art. 1. ad secundum, & idem dicit q. 4. ad. 4. Astens lib. 5. de confess. tit. 10.

26. An vero Papa teneatur confiteri in tempore præfixo ab Ecclesia, nempè in pascate? dicendum est quod licet Papa non obligetur ex aliqua lege positiva ad hoc, neque ex nexibus ipsius legis cum sit supra Ius Canonicum, ac Concilia, ut supra dictum est C. proposuit de concess. prebend. arg. l. digna vox de legibus, Baldus in cap. 1. circa finem de alien. feud. quod Deus Papæ, & Imperatori leges subiecit, & eorum celsitudini nulla lex imponi potest l. fide legibus, atquè adeò non tenetur singulis annis confiteri, sed poterit ex iusta causa diutius illam diferre, quàm ab Ecclesia fuerit instituta, ita Sotus cum alijs in 4. sent. dist. 18. q. 1. art. 5. obligatur tamen ipse Pontifex ad hoc, ex ligaminibus legis naturalis ad observantiam legis positivæ, quia lex naturæ dictat, ut Pontifex velit in se, quod vult in subditis sibi, undè concludit Geminian. in C. iustum n. 9. quod Papa peccat mortaliter non

se

se confitendo semel in anno, firmat Felinus cap. 10. n. 35. de constitution. facit textus noster in C. cum omnes potere legem quam ipse tuleris, & alijs non debet legem imponere, quam ipse nolit observare, ut dicitur in C. cum pro illorum, de prebendis, &c.

27. Quod idem valet de superioribus alijs, circa hoc tam de Episcopis, quam superioribus Regularium, qui multoties onera gravia, & importabilia, subditis suis imponunt; ipsi vero nolunt ea, nec digito movere, quod causat in subditis despectum legis, & peccatum in utrisque immò sunt multoties causa gravis damni in Religionibus, & magnæ ruinæ, quando ipsi non solum non observent suas leges conditas, sed permictant in suis amicis illarum spretum, ut ita dicam, & non benevolos trangressores extra pondus gastigant, quod fit contra iustitiam, & Religionis statum; non enim delinqunt membra quando caput deficit, & si membra deficiunt, deficiunt in capite; nec valet dicere, quod conditor legis superior non subditur legi, nec aliorum iudicio, quia hoc solum est verum de Summo Pontifice, qui non habet superiorem supra se, nec Concilium Generale, nec alium, nisi Deum ipsum; ita in C. mandastis, & Robur, & auctoritas Concilij à Papa habetur C. significasti, de electione, & explicat, & benè se declarat Turrecremata, in §. hinc etiam dist. 17. C. concilia, hinc fit quod nec de hæresi iudicatur Papa, unde ait Turrecremata in C. si Papa, quod text. noster quando ait, Papam posse iudicari de hæresi, intelligitur Papam posse iudicari, sivè declarari, à Deo non ab hominibus condemnatum, unde declaratio Concilij Generalis contra ipsum nihil facit, sed tantum declarat, quod factum est, quod non est de alijs superioribus cui super est iudicium hominum, & Dei, & si non hodie, cras, quando ipsi cum cæteris videbunt in mari vitreo simile cristallo unam sedem Dei, & ibique omnia opera sua mala, permissiones, ambitiones, oppressionem virtutum, vitiorum exaltationem, ac igniorantiæ, nec non Religiosorum viro-

rum, tyrannicam oppressionem, à qua visione pro eis tremenda, non eos Machiavellus liberabit.

28. Conciliorum verò Generalium auctoritas est; (dummodo auctoritate Summi Pontificis sint congregata) tunc enim talia Concilia habent auctoritatem extirpandi hæreticorum errores ad hoc, ut vera fides Catholica una, & pura maneat in Christi grege; post etiam Ecclesiam in capite, & in membris, ut not. in cap. 1. & in C. sicuti 15. dist. exemplum habemus, quod Concilium Basileæ inter alias causas principaliter congregatum fuit, ut Ecclesia Orientalis ab aliquibus erroribus purgaretur, & ad Ecclesiam Vniversalem reformandam; quæ quidem reformatio facienda erat in Costantiensi Concilio, sed ob multa negocia fuit pretermissum; quapropter ibi statutum est, quod talis reformatio fieret in primo venturo Concilio. Nescio tamen si adhuc facta sit: necesse esset talem reformationem facere, sed debemus excusare Sanctiss. Pontificem Nostrum, qui in tantis angustijs implicatus, ex toto corde pro defensione Fidei, & sanctæ Sponsæ, etiam si a Christianis fincctis propugnetur, ut videtur hoc tempore, & confiteri debetur ab omnibus, quod ipse est verè Vicarius Christi, & Defensor cum suis Principibus Collegatis sanctæ Matris Ecclesiæ, quem Deus incolumem vivere faciat. Qui enim hoc fecisset, quod fecit Innocentius XI. Pontifex Summus Romanus, quantos labores passus est pro unione Principum cum Imperatore nostro Catholico Leopoldo, ut Saracenos expugnarentur a nobis, & a Christi plagis; utinam omnes Fideles intelligerent eius voluntatem, & eis dictionibus omnes obedirent, sicut de facto nō omnes concurrunt iuxta bonam, & sanct. voluntatem Sanctiss. Pontificis, quem Deus conservet, sed impediunt. At isti caveant ab ira Dei.

29. Sede vacante possunt Cardinales convocare Concilium Generale; tenet Bald. in C. olim de rescript. vide Card. in C. licet de elect. ubi allegat Innoc. in cap. 1. de maiorit. & obedient. & tunc in primis citandi sunt Prelati, & alij Fideles,

deles, &c. qui ut notant DD. in §. hinc verum est, quod si veritatem spectemus, solus Papa Concilium congregare potest, aliàs monstruosum esset, & contra Conciliorum naturam, esset enim tunc corpus sine capite, & si Concilium convocarent sine Pontificis licentia essent Schismatici, ita text. noster in C. multis dist. 17. quia recederent ab unitate Ecclesiæ, quæ DiuI Sionem non admittit. Vnitas verò repræhesentatur in Papa, ut in C. loquitur text. 23. q. 1. & in C. novatianus 7. q. 1. & si talem congregationem Papa alijs committere possit, ut supra dixi, nempe suo Legato.

30. A quia succedit quandoque, Concilia Generalia esse inter se dissona, recurrendum est tunc ad antiquiora, prout auctor hic benè in isto §. notare habet; ratio quia id quod antiquius est purius est iuxta dictum Argiropoli.

31. Et quia in præsenti §. locutus sum pluries de auctoritate Summi Pontificis Romani, modo curiositatis gratia quæritur, an sit de fide, quod hic numero Summus Pontifex, V. G. Innocentius XI. sit verè Cristi Vicarius, & Petri Successor, saltem postquã de fide aliquid credendũ Fidelibus proposuit; & respondendum est certitudine fidei affirmativè, hunc numero Pontificem, quia electus est ab universali Ecclesia Catholica, & ab ea pro tali receptum, esse verum Pontificem, ac Christi Vicarium, & verum Petri Successorem, &c. ita defendit Valentia 22. disp. 1. q. 1. punct. 7. Arag. 2. 2. q. 1. art. 10. tract. de concilijs dub. 1 ad 3. principale Ludovicus de Leon. ibid. Martinez d. art. 10. 2. par. princip. dub. 1. ad 2. S. Bonavent. tract. de auctorit. Papæ dub. 3. Albertinus tom. 1. princ. 3. Corollar. 3. dub. 2. Suarez disp. 10. de fide sect. 5.

Ratio autem quare hic numero Pontifex sit verus Pontifex est, quia Christus præcepit nos obedire in ijs, quæ ad fidem, & mores pertinent, sed de fide est debere obedire Pontifici Summo, ab Ecclesia Catholica canonicè, & legitimè electo. Ergo dè fide credendum est hunc numero Pontificem,

tificem, esse verum Romanum Pontificem Christi Vicarium, ac Petri Successorem, maior propositio est vera per Evangelium, minorem sic ostendo, nam fideles certitudine fidei tenentur obedire ei, quem suum Superiorem agnoscunt, atque eo ipso quod quis ab Ecclesia in Pontificem, & Caput Supremum Fidelium eligitur, accepatur, & cognoscitur ut Superior. Ergo huic Fideles tenentur illi obedire Consequentia tenet, nã si non teneremur illi obedire, esset quia possemus de eo dubitare, quod falsum est, nam tunc si possemus dubitare de regula proponentis, & eiusdem auctoritate, consequenter dubitare possemus de veritate rei propositæ.

32. Tum quia gratia Christi data est Petro, & suis Successoribus immediatè à Deo, unà cum Iuribus, & dignitate, & hoc ipsum est, quod iam à se paratum supponebat, prout à Christo illi dictum fuerat in verbis: *Beatus es Simon Bariona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in Cęlis est*; undè Christus nomine Dei dedit Petro, & Successoribus suis in locum eius auctoritatem Pontificiam, cum hac conditione, ut nunquam deficere debuisset talis auctoritas in Dei Ecclesia, iuxtà illud [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo, &c.] hoc est, Tu es prima petra fabricæ Ecclesiæ meæ, Successores tui enim te ipso fabricam component ita firmam, ut nunquam sit casura; quare dictum ei fuit (Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.) In quibus verbis relucet magis, ac magis firmitas Fidei Catholicæ, quæ nunquam est defectura non solum in Petro, sed neque in Successoribus eius canonicè electis; quoniam non ipsi, sed Deus in ipsis firmat omnia, prout dictum est: *Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Matth. 10.

33. Contra ergo hæreticos, & schismaticos, stantibus positis, sic arguo. Dum enim ipsi falsè, & sine ullo fundamento auctoritatem Pontificis Romani; eo ipso concedunt illam in eodem Pontifice. Dicant mihi a quo habent eorum falsi Episcopi

scopi auctoritatem, quam in illis concedunt esse; Dicent certè ab Apostolis, quia ut aiunt dictæ oves errantes hæretici. Si ergo ab Apostolis hoc eorum Episcopi falsi habent, quare Summus Pontifex noster Romanus non erit Petri legittimus Successor? Certè debet, sicut in Apostolatu caput, ad quem referri debuissent omnia; ita in tota Ecclesia caput debet esse, cui omnia deferri debent; nam Episcopi inter se difficultando Iudicem habere debent, cum par imparem non habeat imperium: ergo ad Summum Pastorem recursus fieri debet, quod idem valet de Archiepiscopis, &c. Hac de causa Christus instituit suum Vicarium in Ecclesia Dei Petrum, & post ipsum Successores usque ad finem mundi, qui solùm habent in Ecclesiastica Hierarchia auctoritatem, & ius diffundendi illam in inferioribus iuxtà temporis, & loci necessitatem

34. Miror de cecitate hæreticorum, qui à suo Rege fiunt Episcopi, & Archiepiscopi supponentes habere auctoritatem, negantes illam Summi Pontificis Romani. Ecclesiastici nullo modo in sua auctoritate à Regibus dependent, sed solùm à Deo, & eius Vicario in terris existente, qui est Romanus Pontifex. Imperator ipse, & omnes Reges sunt oves Pontificis Romani. Imperator confirmatur à Papa, & Reges ab Imperatore debent coronari, ut est glos. singularis in C. in apibus 7. q. 1. Potest Imperator elegi de omni natione, Abbas post Cardin. in clement. venerabilem de electione, qui debet esse Catholicus, venerabilis, liberalis, & non avarus Bald. in l. & in legatis in fin. C. ad l. falcid. & in l. una, §. final. C. de caduc. tollerand. Potest in aliquibus corrigi per Papam, Innocent. in cap. 1. de offic. ordinarij, Abbas post glos. in C. venerabilem de elect. & habetur text. in C. ad Apostolicæ de reiudic. Si ergo Imperator Papæ potestati subiectus est, quantò magis Reges; & ipse non creat Episcopos nec dat eis potestatem spiritualem, nec Reges hoc facere possent per consequens, sed solus Papa hoc facere potest, quia ipse est communis hominum omnium Pater, ut in auth. neque

virum

virum quod ex dote, in fin. col. 8. & in auth. de fide instrum. §. 1. Papa namque solus ubique habet plenam auctoritatem, & liberam dispositionem Beneficiorum, ita Cardinalis in clement. 1. de lite pendente; & in tantum pertinet quod potest privare Beneficio aliquem sine causa, notatur in C. per principalem 9. q. 3. & in cap. 1. 10. dist. & in C. omnis 12. q. 1. quia vocatus est in plenitudine potestatis.

In §. Provincialia.

35. Noster auctor hic in præsenti §. agit de Provincialibus Concilijs, ac de auctoritate eorumdem, de quibus Text. noster tractat, cap. 1. dist. 18. & hæc quidem Concilia Provincialia, illa dicuntur, quæ propter Ecclesiasticas causas, & ad altercationes sedandas per singulas Provincias à Metropolitano congregari solent, vocatis Episcopis Provinciæ; nec non Capituli Cathedralium, & Curatis omnibus, &c. Hæc autem Concilia non habent auctoritatem diffiniendi, neque Canones instituendi, sed solum statuendi quod servetur, id quod iam statutum est per Concilia Generalia. Sacros Canones, ac Bullas Summi Pontificis Romani legittimè, ac canonicè electi quamvis, ut plurimum ea, quæ iuxtà dicta ab ijs Provincialibus Concilijs statuta sunt, Ecclesia confirmet, & accipiat.

36. Non potest Metropolitanus aliquid statuere nisi de licentia, assensu, ac consensu Suffraganeorum in causis ad eos, & illum spectantibus, ex qua re videtur quod maior sit auctoritas Episcoporum suffraganeorum, quam ipsius Metrapolitani, quod totum deducitnr ex cap. 1. de officio legati, ubi habetur Archiepiscopum, causas Episcoporum suffraganeorum posse cognoscere, & non solū hoc facere potest quando proceditur via oppositionis, sed etiam alijs de causis, etenim habet iurisdictionem in hoc, ut glos. & DD. docent in d. cap. 1. & iust. nat. in C. novit, de ijs quæ fiunt à prælato, quapropter Concilia provincialia celebranda sunt ob observantiam constitutionum alios promulgatarum.

37. Quæ

37. Quæ quidem auctoritas Archiepiscopi in suffraganeos suos non est tanta, ut possit eos ab Episcopatus officio deponere, cum hæc auctoritas solius Papæ sit, ut habetur clare 11. de translation. prælato, & de hoc vide Panormit. in cap. 1. de officio legati, benè tamen de criminibus parvis cognoscere potest, & ipsos Episcopos punire: C. sacro, de sententia excomunicationis, & 10. q. 3. C. quia cognovimus, ut benè notat Ioannes Andreas in C. ut litigantes de officio ordinis lib. 6. de causa vero civili differenter cognoscit etiam si subditi Episcopi conveniant Episcopum, sed si Episcopus habeat causam contra subditum suum non convenire debet coram Archiepiscopo illum sed debent, eligi arbitri auctoritate iuris, & hæc probantur in C. si clericus, adversus clericum 11. q. 1. ità Panormit. in C. pastoralis, ubi dicit quod nullam potestatem habet (regulariter loquendo) in subditos Episcoporum, ipse Archiepiscopus præterquam in casibus exemptis, vide glos. & Doct. de hoc in dicto C. pastoralis, nec non vide Card. in Clementina 11. §. 1. & si duo suddlti: Episcopi litigium inter se habent, vel Episcopus contra sudditum non potest adire Archiepiscopum, nisi per appellationem; C. venerabilis de sententia excomunicationis lib. 6. ubi litera dicit, Archiep. non possunt absolvere excomunicatos à subditis suffraganeorum, sed possunt absolvere si ad eos appellatum fuerit, vide de hac re in C. venerabilibus in principio, & in §. porro, & in §. sed si ex causa legittima, & in §. sane, & in §. denique; nec Archiepiscopus inhibere potest, nisi prius recipiat appellationem, ut probabilius accipiat causæ veritatem, ut habent DD. sin C. Romana §. si autem, & in hoc advertte, quod Archiepiscopi séper gravant, videatur textus singularis in C. illis 80. dist. ubi legitur, quod gentiles habebant tres ordines Sacerdotum, nempè primi flamines, archiflamines, & flamines, & quod loco primi flaminum, Petrus iussit poni Patriarchas qui de maioribus aliorum Episcoporum causis cognoscerent, loco archiflaminum, Archiepiscopos loco flaminum, Episco-

 pos

pos, qui in singulis civitatibus esse debent, &c. Archiepiscopus namque nihil potest attentare in diœcesibus suffraganeorum nisi quatenus in Iure Canonico reperiatur expressum, ità Panormit. in C. sicut unire, de excessib. Prælatorum, & ibi glos. enumerat. 11. reservata Papæ.

38. Hæc provincialia Concilia, quæ modo amplius non celebrantur (nec consonum est illa celebrare utpotè quia schismas, & iurgia causant inter Episcopos) incæptionem habuere à S. Paulo Apostolo, qui primo celebravit, ac congregavit primo in Mileto, congregatis maioribus natu provinciæ Ephesinæ, ut in actis Apostolicis cap. 23. fuerunt deindè congregata multa alia concilia provincialia, sed ut dixi, potius rationem schimatis habent, quàm concilij, ratio est quia superbundante malitia, & ambitione, refrigescit fides, & multorum charitas.

39. Hæc autem concilia non habent facultatem decidendi, sed consulendi tantum, ita Abbas in C. fin. de ijs, quæ fiunt à Prelat. sinè consensu cap. sed ego credo, quod omnia acta in istis ad Papam debeant referri, deduco hoc ex antedictis, quia cum Papa sit omnium summus, & omnes sint ei subiecti, ut clarè glos. valde notabilis in Clement. ad nostrum de hæreticis, in verbo Ecclesiæ, prout etiam videri potest alia singularis glos. in C. causa il 2. qui filij sunt legittimi, vide Innocent. in C. licet ex suscepto de foro competenti, Ostiensem quoque respice in C. per venerabilem, qui filij sint legittimi vide etiam eundem in sua summa, eo titulo §. qualiter, & quando, quia sũma potestas spiritualis est penes Summum Pontificem Romanorum canonicè electum, sicuti temporalis penes Imperatorem, ut in C. solite, de maiorit. & obedientia, unde sine auctoritate Pontificis Summi Romani. Talia acta in Concilijs Provincialibus nihil valent, nisi ad Ecclesiam Romanam, & fidem Catholicam confirmandam si ad hunc finem congregentur, si aliàs, a regibus, & principibus fiant congregari, sunt sal infatuatum; ad Ecclesiam Romanam, & fidem confundendam.

40. Est

40. Est enim Ecclesia militas formata ad instar Ecclesiæ triumphantis, prout inquit Ioannes Apocalypsis cap. 12. in principio *vidi Ierusalem Sanctam novam descendentem de Cœlo*; cum ergo in triumphante Ecclesia sit unus Princeps Summus, cui obedientiæ tota ipsa Ecclesia perfectissimè est subiecta, nempè Deus, sequitur necessario, quod etiam Ecclesiæ Militanti unus Summus Princeps præsideat, qui Spirltualem potestatem habeat, qui est Summus Pontifex Romanus. Imperatores, ex Reges talia Concilia congregare, non possunt, non enim potestatem habent in rebus spiritualibus, ut Christus Pilato dixit; potestas namque Spiritualis à Deo datur Summo Pontifici Romano, & ipse alijs dat, & limitat, ac dilatat, prout vult, ut inquit text. 22. dist. q. C. omnes. undè non solum in spiritualibus, verum etiam in temporalibus, si enim infideles agererent Bella contra fideles Catholicos, puto quod Papa posset præcipire Principibus Christianis, ut contra hostes pugnarent, una cum, subditis suis, &c. Exemplum habemus, quod Beatus Gregorius præcepit civibus, Tusciæ, ut contra Longobardos arma pararent, & militantibus stipendia decrevit, quod etiam [& si leviter] tangit talem auctoritatē Papam habere D.Thom. 2. 2. q. 49. art. 2. undè semper laudandus est, & erit in omni sæculo venturo Summus Pontifex præsens Innocentius XI. qui relictis parentibus solum suæ sponsæ Ecclesiæ adesit, quem ut ab hoste turca defenderet Principes Cristianos univit, pæcunias, & auxilia, non solum temporalia, sed spiritualia omni conatu misit, ac mictit in dies, & ita omnes Pontifices facere deberent, ut deducitur ex C. de bello, & ex extravaganti Bonifacij incipiente unam sanctam, immò omnes Reges, & Principes in tali auxilio Summo Pontifici tenentur obedire, & cum illo concurrere in defensionem fidei Catholicæ, & si nolunt potest eos excomunicare, & dignitate regia privare; exemplum est in cronicis, quod cum Romana Ecclesia opprimeretur ab Aistulpho Longobardorum Rege, Stephanus Papa Secundus natione

Romanus auxilium petijt à Constantino; & Leone eius filio Imperatoribus, qui cum nollent Ecclesiam patrocinare, ipse Summus Pontifex prænominatus, Imperium transtulit in Carolum Magnum, qui filius Pipini fuerat, quem Zacharias eius prædecessor substituerat loco Regis Francorum, ex quibus colligitur, quod potestas auctoritativa gladij materialis contra Infideles, hæreticos, schismaticos, & tyrannos maximè in in Romanum Pontificem residet, ut in C. de bello, vide etiam extravagantme Bonifacij, incipientem unam sanctam, vide etiam C. venerabilem de electione, ubi glos. dicit id quod immediate ego superius dico de Pontifice Summo Stefano, &c. de qua re videri potest in C. alius, 15. q. 6. hinc fit quod iuste Iulius II. Ioannem Regem Navarriæ, Chismaticum, hæreticum, & Apostolicæ Sedis hostem publicum, a quo reum esse maiestatis, declaravit, regnumque, & omnia eius bona publicavit primo aucupanti, atque nominatim Catholico Regi Hyspaniarum concessit, ob supradictas causas.

41. Ex quibus deduco, quod Papa sibi inobedientes in his, quæ pertinent ad fidem, vel ad illam patrocinandam, potest illos Principes tales renuentes statu, vel regno privare, si Reges etiam sint, vel Imperatores; ita S. Thom. 2. 2. q. 40. art. ult. ni fallor. Quanto magis hoc dicendum est de Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, qui debent esse sui coadiutores in Ecclesiæ augumentum, & conservationem.

Non miror si sub tanto Pontifice Reges, & Principes Christiani omnes uniti sunt ad defensionem fidei Christianæ contra Turcas, & hinc est, quod quando saraceni sperabant Romam depredare, nos Christiani, depredamus eos, sivè, ut melius dicam recuperamus loca iam ab ipsis occupata, & ubi temporibus elapsis venarabatur Corpus, & Sanguis Christi, Veneratus fuit per annos multos Mauhmetus. Surgite (dicam) Principes, & arripite clypeum pugnate cum antiquo dracone ad Dei Gloriam, nolite timere, quia in ense vestro

adest

adest Deus, qui pro nobis pugnat; Pastorem Sanctum habemus, qui sua pietate, & Paterno affectu procuravit inter vos Pacem, & valde omnes in amicitiam ligavit; demus ergo Gloriam Deo nostro, qui utspero nos liberabit de manu Plisteorum, & Agarenorum: quid non fecit noster Imperator Leopoldus, cum suis armis hinc à duobus annis contra Turcas? quid Rex Galliæ, non operatus est contra Affricanos, quid Respublica Veneta, cum armis suis, & suis collegatis, & præcipuè inter istos Summus Pontifex Innocentius XI. qui semper vivat, Cosmus III. Magnus Dux Etruriæ, & Religio Ierosolimitana. Rex Poloniæ, neque sibi ipsi pepercit, relinquendo Regnum proprium, ut totam Christianitatem liberaret a Tyrannide Turcarum, &c.

De Rege Angliæ, & Hyspaniæ, quid dicam, quando primus iam pro salute animarum, & obedientia erga Summum Pontificem Romanum tantum laborat. De secundo, qui quotidie, in Affrica reprimere habet Turcas, ut ibi in illa parte mundi, sicut apud Indios conservetur quantum possibilis est fides Christi Domini, & obedientia Vicario vero Christi; iterum dico, consurgite Principes, & simul uniti recuperate, quę Dei Christus Sanguine proprio irrigavit, & quæ Christianis tota sublata fuere, vos enim Deus elegit, ut sui defensores sitis in terris, ipse enim antesignanus vester erit, fidelis, fortis, & invincibilis.

42. Vocantur Capitula, sive Provincialia Concilia, quia quilibet Metropolitanus una cum suis suffraganeis, & clero potest statuere aliquod Ius sibi, ut in C. ius civile dist. 1. & C. quæ contra, dist. 8. & C. catholica dist. 11. Vnde Archiepiscopus, & ab eo convocatum Concilium, Canones provinciales condere potest dummodo non sint contra Canones Pontificios; non potest tamen de maioribus negocijs, ut hic auctor, & dist. 18. in princ. & in C. de constitut. & in C. 2. de elect. & in C. nec Episcopi de temp. ordin. neque determinare aliquid de Fide credendum, neque de auctori-

tate

tate Pontificia; nam hoc solum ad Summum Pontificem, ut dixi, vel ad Gener lia Concilia pertinet.

In §. Episcopalia Concilia.

43. Concilia Episcopalia illa dicuntur, quæ ab Episcopo in sua Diœcesis singulis annis convocare solet cum suis Abbatibus, Canonicis, &c. In quibus Concilijs potest constituiiones facere pro decore clericorum servando, ac pro meliori directione animarum sibi concreditarum; quæ quidem constitutiones non ligant subditos Episcoporum, nisi postquam ad eorum cognitionem devenerint: qua propter Episcopus tenetur suas leges synodales suis populis publicare, sive notificare ad hoc, ut illæ illos ligent, ita D.Thom. 1. 2. q. 90. art. 4. & adest text. C. de tempore ordinandi in 6. Dixi quod Episcopi solent in quodlibet anno sua Concilia celebrare, quia hoc statutum fuit in Concilio Niceno Can. 5. & constat etiam ex Epistola 4. Leonis I. cap. 7. adest etiam circa hoc Epistola Decretalis Hylarij Papæ ad Episcop. Galliæ; at hoc moderatum fuit a Tridentino sess. 24. cap. 2. de reformat. ubi ordinatur, quod Archiepiscopi, & Episcopi saltem quodlibet triemnio, debeant convocare suum Concilium Diœcesanum.

44. Cuius legibus non obligantur subditi extra Diœcesim existentes, quando leges dicti Synodi, sive Diœcesani Concilij ignorant; dummodo non sit ignorantia crassa, & supina, argument. l. fin. ff. de iurisdict. omn. & etiam habetur ex C. Apostolicè de cleric. excom. minist.

45. An verò Episcopus in dicto Synodo, sive Concilio Episcopali possit novum diem feriatum cum damnoin honorem alicuius Sancti sine consensu populi assignare, negativā sententiam tenet, dummodo saltem populi non essent præsentes, tenet Ioan. Andreas, & post ipsum Fed. de Senis, Arch., firmat Abbas in C. conquestus. Contradico tamen ubi est causa ratio notabilis, V. G. quia nollent Sanctum populi honorare ex sua terra oriundum, non officeret. 46.

46. Et qnia sumus in auctoritate Episcopali, circa determinationes eius in suo Concilio Diœcesano, aut Synodo, quomodoqunque illum vocare velimus, videndæ sunt, ac examinandæ, dicidendeque multæ quæstiones, quæ non parvi, immo maximi momenti sunt, & dico tam de auctoritate Archiepiscopi, quàm Episcopi suffraganei.

47. Quæritur primò, an Archiepiscopus iu Decretis Synodi provincialis facta sine causa legitima valeat, & si ex utraque parte sint rationes, negativa pars tamen verior est; Ratio mea ex multis deducitur. Primò, quia non valet ratio abducta ab adversarijs de Pontifice, respectu decretorum Concilij generalis, nam Pontifex ita est Supragenerale Concilium, ut à Concilio ad Summum Pontificem detur appellatio, ita Iacubat. tract. de concilio lib. 10. art. 2. n. 2. in fin. Scacc. de appellat. q. 8. n. 100. Non sic est Archiepiscopus respectu Concilij provincialis; qui ibi non est superior, nam potest ab eodem Concilio provinciali multari, & excommunicari, ut probat Navarr. cons. 7. Tnm quia Concilium provinciale adeo maior est Archiepiscopo, quod ab eo appellatur ad illud, tanquam ab inferiori ad superiorem, prout tradunt gloss. final. in C. ad collat. de appellat. lib. 6. Cardin. in clement 1. §. quod etiam. in interdict. n. 1. notab. 1. de sententia excommunicat. ubi Ancharan. n. 5. notab. quod etiam firmat Navarr. in cons. ubi ait, quod Archiep. est solum caput Concilij provinc. ad effectum illum congregandi, & solum in illo primam sedem habet, sicut habet Decanus, & senior Canonicus in Capitulo Cathedralis, sed non quoad hoc, ut sit superior Concilij congregati, nec habet illam iurisdictionem, quam habet dictum Concilium provinciale, cum sit tantum coniudex, & collega aliorum Episcoporum, undè irrita est dispensatio facta ab Archiepiscopo sine iusta causa in Decretis Synodi Provincialis, tenet Sanchez de Matrimonio lib. 8. disp. 17. num. 36. non sic Summus Pontifex, quia cum ipse sit supra decreta Conciliorum

potest

potest illis derogare, ut desumitur ex C. nonnulli de rescriptis, & C. eam te de ætate, & qualitate, &c. & C. ex parte, de cappellis monachorum, ubi glos. verbo nulla mentio, Archidiaconus in C. 1. de const. in 6. Felin. in C. nonnulli de rescript. Menochius cons. 294. n. 11. & sequent. Candelab. cap. 12. n. 22. Sarmient. lib. 3. Select. cap. 14. n. 3. Gutiriez in l. nemo potest n. 173. ff. de legat. 1. & constat ex prax. ac stilo Romanæ Curiæ, qui legem induit, & notant Germon. de indult. Cardinal. §. per quæ Sublatis n. 74. Marta de clauf. 14. n. 3. Bonaccina disp. 2. de censuris q. 5. punct. 2. n. 5. vers. ratio desumitur, Barbosa in collect. ad Tridentinum Sess. 25. cap. 21. de reformat. Rota Romana in una pensionis S. Angeli 16. Decemb. 1594. unam Pamphilio, & ita etiam declaravit Sacra Congregatio in una abulensi, quam refert Garzias tom. 1. de beneficijs par. 4. cap. 1. n. 32. eiusdem loci, ubi refert, motum proprium Pij V. ita declarantem Anno 1570. & patet ex dicto Concilij Tridentini sess. 25. cap. 21. de reformatione, ubi declarat ea, quæ statuta sunt circa morum reformationem, & Ecclesiasticam disciplinam, ità decreta fuisse, ut salva semper maneat auctoritas Sedis Apostolicæ.

48. Neque valet dictum Azevedi in l. 2. circa finem tit. 6. lib. 1. recopilat. ac Cevalli, de contingent. violent. in prol. n. 151. & glos. 6. n. 62. prax. prælud. 5. n. 10. Bobadil. lib. 2. polit. cap. 18. n. 208. ubi ab istis asseritur, quod in Hispania non admictitur quidquam contra Concilium Tridentinum, nisi contineat expressam derogationem, quia contra voluntatem Summi Pontificis nolentis legem aliquam obligare subditos suos fideles nunquam obligationem inducet in illis; quando obligatio legis dependeat ab habente potestatem debitam, ac necessariam iurisditionem, quando Summus Pontifex se declarat, quod non vult, ut aliqua lex Concilij Generalis teneat habetur hæc pro derogata; videatur Pasqualigus q. moral. centur. 2. pag. mihi 16.

49. Quæ-

49. Quæritur secundò, an Archiepiscopus sit iudex Episcoporum suffraganeorum suorum, & si Petr. Paul. Guazzin. lib. 2. de iudice pag. mihi 162. col. 2. n. 12. affirmativam partem defendat per text. in C. quia cognovimus 10. q. 3. & C. pastoralis in princ. ubi Abb. n. 2. de officio ordin. & C. sollicitudine de appellat. cum multis alijs locis canonicis, eò quia inquit ipse, esse Archiep. præsse omnibus suis suffraganeis; attamen ego semper tenerem sententiam August. Barbosæ de iur. Eccl. lib. 1. cap. 7. n. 46. qui ait in contrarium defendendum esse, asserendo se invenisse declarationem Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regul. in una Regien. die 31. Maij 1588. in qua rescriptum fuit, Archiepiscopum non posse cognoscere causas civiles suorum suffraganeorum, sicuti neque criminales, ut alibi dixi, in quibus solus Pontifex est iudex, per Concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 6. 7. & sess. 24. de reformat. cap. 5. & DD. unanimiter hanc sententiam sequuntur.

50. Possunt benè Archiepiscopi suis suffraganeis iniungere, ut servare faciant in suis Ecclesijs id, quod servatur in Ecclesia Metropolitana, iuxta C. dilectus il 2. de sim. & notat Marc. Ant. Genvensis in prax. Neapolit. cap. 70. n. 21. item ut in Ecclesijs eorum resideant, & inquirere possunt super eorum absentiam per Concilium Trident. sess. 23. de reform. cap. 1. Adest etiam circa hoc constitutio Pij IIII. incipiens: De salute gregis de Anno 1560. de qua Quaranta in verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 12. Item possunt impellere eos, ut iustitiam suis subditis ministrent, erigant seminarium, congregent Synodum, & similia, C. conquestus 3. q. 3. & C. cum simus 9. q. 3. & C. final. de offic. Archidiac. Quaranta ubi supra n. 90 Genuens. loc. citat. n. 3.

51. Quæritur tertiò, an Archiepiscopi habeant iurisdictionem in subditos suorum suffraganeorum.

Respondeo, quod in illis solum habent iurisdictionem, quæ a iure communi conceditur; undè etiam si dicti subditi

aliter

aliter consentirent, nisi accederet consensus suffraganeorum, non possunt ultra illud eam extendere, cap. 1. de suppl. negligentia prelati; & notant S. Antonin. par. 3. tit. 3. cap. 4. §. 3. vers. item, C. pastoralis in fin. pag. mihi 12. Quarant. ubi supra n. 12. Genuens. n. 7. Barbosa in collect. ad C. pastoralis n. 3. de offic. ordin. Scacc. de appellat. q. 19. remed. 2. n. 54. & q. 17. limit. 46. membr. 3. n. 11.

52. Quinam sint casus in iure expressi, in quibus conceditur Archiepiscopis iurisdictio in subditos suffraganeorum? Respondetur, quod sunt sequentes. Primo, quando dicti subditi, sibi, nuncijs familiæ Archiepiscopi iniuriam licèt occultam intulerint, tam si ob id iurisdictione impediatur, sive non; cap. 1. de pœnit. in 6. & ibi Archidiac. cum Ostiens. Marc. Ant. Genvens. loco num. antecedenti citat. n. 13. Secundò in puniendis criminibus notorijs dictorum subditorum, & hoc agere possunt in omni tempore absque appellatione, etiam extra visitatione, quia in tali casu semper supponitur Episcopus negligens, undè Archiepiscopus potest supplere, Sebast. Cæs. in prelect. ad Eccl. Hierarch. disput. 5. §. 2. n. 21. Tertiò, quando delinquunt in Diœcesi Archiepiscopi, vel si in contractus sit initus, aut res consistat, efficiuntur enim tunc subditi eius ratione delicti, & contractus, cap. 1. 3. q. 6. C. placuit 6. q. 3. & C. fin. de foro compet. Quartò, si subditus Episcopi conqueratur iniustè fuisse excommunicatum ab Episcopo, nec ab ipso potest ullo modo absolutionem obtinere; tunc Archiepiscopus accepta cautione iuratoria, illum absolvere potest, C. ad reprimendum, de officio ordin. C. qua fronte de appellationibus. Quinto potest Canonicorum excessus iniustè à divinis contra suum Episcopum cessantium vindicare, & metu pœnæ coercere, C. irrefragabili, §. ceterum de offic. ordin. ubi Barbos. in collect. n. 14. Sextò habet iurisdictionem in omnibus ijs, quæ concernunt bonos mores totius Provinciæ, ut in tollendis consuetudinibus pravis, in faciendis exulis a tota Provincia, in-

visitando illam, & similia, prout latè tractat Barbos. de iur. Eccl. d. cap. 7. n. 72. &c. & has iurisdictiones habet, prout sunt espressæ in iure, & hac uti potest tantùm quando aliàs suffraganeus est negligens; videatur verb. Archiepiscopus, vers. 26. ubi Prosper. de Augustinis in addit. & Barbos. de potest. Episc. par. 1. tit. 7. n. 36. quibus addo Cherub. in compend. Bullar. in constitut. Pij II. quæ incipit: Triumphans sol primo, qui, &c.

53. Quæritur quartò, an Episcopus, vel Archiepiscopus possit imponere laico pœnam pecuniariam, & præcipuè pro delicto mixto. Tota difficultas in hoc consistit, quod videlicet cum laicus non sit temporaliter subiectus Episcopo, non possit consequenter ipse Episcopus laicum temporali, sive pecuniaria pęna, aut alia illum affligere. Hanc sententiam ad favorem laici tenet Ioan. Andreas post Ostiens. in cap. 1. de homicidio in 6. dicendo, quod talis pœna debeat facere imponi a iudice sæculari, & ipsemet Ioan. Andr. allegat cap. 2. de maledic., & C. postulasti de iudic. C. cum secundum de honest. in 6.

54. Contraria tamen opinio tutior est, & verissima, quæ tuetur à Siculo in C. licet n.8.& C. ad aures n. 1. de pœnis, ubi propter sacrilegium patratum Iudex Ecclesiasticus potest imponere laico pœnam temporalem, privando illum a dominio utili acquisito ex contractu, &c. Pro hac 17. q. 4. C. quis quis. Cum igitur Iudex Ecclesiasticus sibi vendicet locum in laicos, non apparet ulla ratio, quare non possit illi pro delicto patrato pœnam pecuniariam imponere; & ad hoc probandum abduco text. 16. q. 1. C. statuimus, & idem notat ipsemet Siculus in C. in quibusdam de pœnis; item in C. Adrianus il 2. dist. 53. in fin. ubi imponitur laico pœna confiscationis bonorum; & quandoque laici à Iudice Ecclesiastico privantur dignitatibus 32. q. 5. C. præceptum; & hodie absque ullo dubio est in praxi; hoc tamen est verum in cau-

fis criminalibus, non autem in civilibus, nisi in casibus 16. per Siculum descriptis in C. licet de foro compet.

55. Vndè deduco, quod Iudex Ecclesiasticus potest compellere laicum ad abiciendam concubinam per pœnas temporales, vel pecuniariam; ita communiter DD. tam Theologi, quàm Canonistæ, & adest in hac re declaratio Sacræ Congregationis Concilij in una Mediolanensi. Archiepiscopus Mediolanēsis adulterum condemnaverat in pœna scutorum quinquaginta; quæ pijs locis applicata fuere: non tamen factis monitionibus prius dicto adultero; factus fuit per dictum adulterum Sacræ Congregationi recursus, & non obstantibus, Sacra eadem Congregatio Concilij die 3. Novemb. 1587. censuit, quod Concilium non substituisse alias pœnas contra adulteros, & sic quod Archiepiscopus malè non se gessit; ratio est, quia ad condemnandum adulterum in pœnam pecuniariam non requiritur monitio, benè verum, quod monitio trina requiritur, quando Iudex Ecclesiasticus contra laicum concubinarium vult ferre excommunicationis sententiam.

56. An verò Episcopus contra mulieres habitantes cum adulteris, & concubinis publicè possit ultra exilium alijs etiam pœnis contra adulteros inflictis cumulatim puniri ex hoc capite? congregatio Concilij censuit posse, quia Concilium, non tollit pœnas impositas a iure communi.

57. An Episcopus, vel suus iudex Ecclesiasticus in foro pœnitentiali possit pœnitenti imponere pœnam pecuniariam, & pro eodem delicto possit delinquenti imponere duplicem pœnam; omnibus istis dubijs respondeo negativè, & ratio est, quia quando delinquens læsis potest satisfacere orationibus, ieiunijs & alijs actibus, quibus redimat peccata sua, non potest lædentem condemnare in pœnam pecuniariam; ita de pœna dist. 1. C. medicina, & C. medicamentum, Domin. in C. quoniam dist, 18. in qua re non possum ego non condemnare illos con-

fessa-

fessarios, qui pœnitentibus loco pœnitentiæ salutaris imponunt expensas pro faciendis paramentis Ecclesiæ, vel altari, aut, ut tot Missas faciant celebrare, & dent elemosinas pro dictis sibi ipsi Confessario. Ad secundum dubium, similiter negativa pro me est reponsio; nisi quando delinquens est protervus, ita in l. sanctio legum ff. de pœnis tenet Bossius in titulo de pœnis pag. mihi 486. n. 6. quia tunc protervitas delinquentis, ita meretur non inconvenit, ut duplex pœna illi imponatur, & etiam triplex 16. q. 1. C. statuimus, ubi pœna pecuniaria, & privatio communionis imponitur; ad idem l. Fulcinius in fine ff. ex quibus causis in poss. ubi quis privatur possessione, & fructibus, quos missus in possessione lucratur, declarat Abbas in C. quoniam frequenter in §. fin. n. 8. ut lite non constet, facit etiam textus in lege placet in fine, C. de Sacrosancta Ecclesia; ubi si quis exegerit ab Ecclesia, excomunicatur, & deponitur, igitur quanto magis in casu nostro, cum non fuerint pœnæ impositæ unico contextu, sed crescente contumacia, post protervitatem, & incorrigibilitatem pœnitentis fuit aucta pœna, facit in hoc etiam textus in C. cum non ab homine de iudic. & per multa iura in Concilio Trident.

58. Immò pecuniaria, non solum semel potest imponi, sed usquè ad tertiam vicem pro eodem delicto; l. eos C. de modo multandi, glos. in l. 3. vers. vel viginti; C. de servis fugit. Geminianus, & præpositus in d. C. quoniam.

59. Non potest tamen Episcopus, sivè Archiepiscopus illas pœcunias sibi applicare, sed debet illas in pios usus convertere; ita in C. præsbiteri de pœnis, prout etiam habetur in Concilio Trident. sess. 25. de reformat. cap. 3. qui addit in usus pios, sic firmat Hostiens in C. licet, de pænis, & in C. irrefragabilis de officio ordinis; & hoc ad tollenda scandala, & periculum consicentiæ factum est; C. cum sit, §. fide Iudæ, quia alias semper timendum esset, quod avaritia illos traheret; quod idem valet de Confessarijs imponentibus pœnitentias pecuniarias, firmant DD. in C. unico de homin. 6.

60. Quid

60. Quid autem intelligatur pro usu pio, dico quod potest intelligi fabrica palatij Episcopalis, secundum Bartolum in l. multarum, C. de modo multandi, item refectio murorum, pontium, & similium, habetur etenim in simili quod ad propositum facit in l. 3. C. de modo mult. item intelliguntur Ecclesiæ, Monasteria, & alia opera pia, ita Angelicus Doctor 2. 2. q. 85. art. 7, quare fit, ut si quis conderet testamentum, & relinqueret in illo, quod omnia sua bona, tam mobilia, quàm immobilia distribuantur in pias causas, distribuendo illa bona executores testamentarij, in maritando puellas, satisfaciunt voluntati testatoris, qui ita firmat Bald. in l. siquis ad declinandam 3. cal. C. de Episcopis, & Clericis.

61. Deduco ego immò ex antedictis, quod dicta multa posset distribui filijs multati, si pauperes sint, immò ipsi mullato relinqui, si maxime indigeret, Bartholus in dicta l. 1. C. de modo mult. alleg. per l. illicitas. in fine ff. de officio præsidis, & Bartolus in l. 2. C. de sententia, & interlocut. licet postea si multatus factus esset locupetior, posset Episcopus sibi applicare si maxime indigeret. Ostiensis, & Siculus firmant in C. irrefragabili, Imola in cap. 1. de cohabitatione Clericorum; quoniam ut ratio postulat ordinata charitas incipit à se ipso C. de usu pallij l. nisi, & est espressum in authen. de Sanctis Episcopis §. Deo amabilis. vers. si autem Economi; hoc autem facere potest Episcopus, sive Archiepiscopus dum pronunciat, quia postquam pronunciavit, hoc pro se facere nequit, ut 2. q. 9. §. notandum, & l. 1. ff. ad turp.

62. Dixi supra in hoc §. n. 19. quod non possum, non condemnare Confessarios, qui imponunt pœnitentibus suis pro pœnitentia, ut faciant missas celebrare, & dent sibi elemosinam, qui ipsi satisfacient illas, & bene dixi: nunc addo, quod neque pœnitens aliquid offerre debet Confessario quãdo confitetur, quia est species mali, extra de vita, & honestate Clericorum; C. cum ab omni, verum unum est, quod ubi est talis cõsuetudo facere possunt tam pœnitentes dando, quàm

Confes-

Confessarij recipiendo, absquè eo quod sit simonia, dummodo sit pura charitas ex utraque parte, & hoc ratione subveniendi paupertati ipsius Confessarij, ita Ioannes de Deo, & sic intellexit illud 16. q. 1. C. Apostolicis, exceptis ijs casibus; exemplum habemus a Sanctis hominibus, qui nunquam accedebant ad Profetas, nec ad Sacerdotes, sine munere, ita legitur de Saul & uxore Ieroboan 11. q. 1. C. Iudices.

In §. Decreta, quoque cum sequenti.

163. Pro explicatione huius §. multa præmittenda sunt, & primò, etiam si in antecedenti Rubrica, aliqua dixerim de Pontificia auctoritate; nunc multa dicam, sed breviter de eius antiquitate, auctoritate, ac fidelitate, hoc est quantum possit Sũmus Pontifex Romanus in rebus fidei, & primo, dico quod Deus ad denotandũ, quod una debet esse Ecclesia, quæ est Romana vera, & infallibilis; unum Christus Dominus designavit pastorem, qui alijs præesset penes, quem esset omnis potestatis plenitudo; mostruosum etenim est in uno corpore plura capita respicere; non enim datur Ecclesia Hyspanica, neque Anglicana, aut Galliana, Ecclesiæ namque chimericæ sunt istæ, omnis namque fidelis Deo Ecclesiæ Romanæ, idest Ecclesiæ Dei, & Christi Romanæ Ecclesiæ, subesse debet, tanquam matri veræ, & Summo Pontifici Romano obedire, & eius decretis, aliàs non erunt contrafacientes Christi fideles, & eius legum observatores, sed Iudæ filij. Vnus namque Dominus est, Pastor, & Princeps spiritualis, qui curam animarum habet, ut benè dixit Psalmografus: *Domini est terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo.* Quod post Petrum relictum est à Christo Domino mundi caput, & in principem universi electum succedunt Romani Pontifices canonicè electi successivè, ut habetur transumptivè in C. sua nobis, de decimis; & verè ita decens fuit, ut Christus loco sui in terris Vicarium relinqueret, qui primus relictus Petrus fuit, & deindè eius successores canonicè

electi

electi, iuxta illud Ioannis 17. *Volo Pater ut unus sit in nobis, sicut unus nos sumus*; facit text. in C. damnamus, de summa Trinitate, & Fide Catholica, & Ioann. 10. erit unum ovile, & unus pastor; facit text. in C. cum beatissimus 24. q. 1., & pro unitate capitis istius facit etiam text. in C. factus est Cornelius, & C. non autem 7. q. 1. ubi gloss. singulariter dicit, quod asserere duos Pontifices esse in Dei Ecclesia est error in Fide Catholica, ut vera una enim est Ecclesia, ergo unum caput tantum habere debemus, videlicet Summum Pontificem Romanum, de qua re est bona gloss. in clement. ad nostrum de hæreticis; & qui à Sede Romana se separat, non amplius Christianus vocandus est, sed paganus, nam quando Christus dixit Petro: *Tu aliquando confirma fratres tuos*. Fecit illum mundi antistitem, undè soli à Christo dictum fuit Petro: duc cimbam in altum Ioannes, videlicet ipse solus, & eius successores debeant Ecclesiam regere, dirigere, & gubernare; non verò Reges, & Principes, undè usque ad præsens Ecclesia Dei navis Petri vocatur, quia in successores Petri à Deo immediatè transfusa est, ac collata Christi auctoritas in universum; facit text. in C. non turbatur navis 23. q. 1.

46. Nec obstat, ut superius in antecedenti Rubrica dixi quod omnes Apostoli pari consentio, honorem, & potestatem habuerunt cum Petro, ut multi ignoranter nostra tempestate in aliquibus partibus prætendunt, quia hoc debet intelligi non de paritate quoad officium in Ecclesia sanctæ dignitatis, sed solum quoad puritatem vitæ, vel sanctitatis, immo Paulus Apostolus aliquando fecit repræhensionem Petro, eo quia æqualem se faciebat cæteris Apostolis, & rationabilitet hoc faciebat Apostolus, quia non Paulo, nec Ioanni, &c.dixit Christus: pasce oves meas, qui enim alios pascit, superior est pastis non æqualis, undè clarè colligitur quod solus Petrus inter Apostolos primatum gerebat, & absolutam habebat potestatem. Cæteri verò illius subditi, &

coadiu-

coadiutores in labore pro salute animarum erant, sicut modò Episcopi, respectu Petri, successores sunt. Sequitur enim text.: *solus enim Petrus inter Apostolos primatum gerebat*. Fecit enim auctoritas supra omnes Christi sequaces, & cæteros Petri concessa, ad instar iustitiæ originalis Adæ cõcessæ, ut videlicet sicut illa in posteris, ita ista in alis Pontificibus Canonicè electis; videlicet potestas clavium concessa fuit. Textus est pulcherrimus in C. pro humani de homicid. in 6. data est enim, hæc potestas Petro, & successoribus, qui quidem text. vigebat tempore, quo Calviniste, Luterani, & alij sectarij non errant sicut modo sunt; Ecclesia namque Catholica eadem semper durare debet usquè ad finem mundi sicut Papæ Romani auctoritas, inquit enim Matheus ultimo *ego ero vobiscum usque ad consumatione Saeculi*, non quod Christus personaliter Ecclesiam regere debuisset per se, sed per Petrum, & Successores eius, quãquidem auctoritatem à Deo Pontifices immediatè habuerunt, habent, & habebunt, glos. notabilis est in clement. ne Romani, de electione, facit text. in C. inter corporalia de trãslatione prælatorum, & ibi dicit Hostien. in C. quanto, quod Dei, & Papæ idem est consistorium facit text. in cap. 11. de consuetudine lib. 6. & C. Romana de appellationib. lib, 6.

65. Est ergo Summi Pontificis Romani auctoritas, nec super se iudicem habet præter Deum extra casus hæresis, est communis opinio omnium Theologorum, & Canonistar. fere omnium, iudex namq; nullus Sæcularis potest Pontificem Romanum iudicare, ut habetur in C. suscripitis 10. dist. & facit text. in C. diffinimus dist. 22. & C. continua 11. q. 1. & in C. Sacerdotibus text. noster aperte hoc comprobat 11. q. 1. adest etiam text. in C. Satis 96. dist. & in C. placuit 11. q. 1. & in Calcedonensi Concilio legitur, quod tota Synodus clamavit Leoni Pape, Leo Sanctissimus Apostolicus, & Oecumenicus 1. Vniversalis Patriarca, & in Canone ultimò Concilij Generalis primi celebrati Niceæ, legitur: nemo iudicabit primam

mam sedem. Hoc posito, & firmato, ut res de fide tenenda sub pœna Anathematis, ad explicationem huius præsentis §. devenio.

66. Auctor in presenti loquitur de auctoritate Pontificatus conditione Decretorum, videlicet an Pontifex possit Decreta condere, ita ut sint infallibilia, quoad eorum veritatem, vel possit ipsemet Summus Pontifex Romanus suis Decretis Decreta Conciliorum revocare, & an eius Decreta antecellant dicta Sanctorum Patruum, & Scripturæ Sacræ interpretum, de quibus difficultatibus, quantum mihi à Deo concessum erit sensum meum propalabo tribus resolutionibus iuxtà triplicitatem difficultatum.

67. Dico igitur primo, quod Pontifex Summus Romanus habet Potestatem absolutam decreta condendi, quibus standum est, dummodo non sint contra Canones Conciliorum, & contra dicta Evangelij, ita C. sic omnes dist. 19. & firmat Gratian. &in C.ita Dominus §. hoc autem idem habetur, habuit enim hanc potestatem à Deo in persona Petri, & in Petro in suos successores transfunditur, illis verbis Christi Domini; quodcunque ligaveris, &c. habent autem talia decreta infallibilitatem, dummodo sint de rebus fidei, & ad illius dilatationem, ac confirmationem, quia procedendo ex Cathedra non possunt habere in se errorem, cum illi tunc Spiritus Sanctus specialiter assistat, ita omnes Theologi communiter, & Canonistæ, inter quos Pigh. Sotus; Ioannis des Bois Minimorum Religionis Turrianus cart. mihi 241. & sic de Ioanne 23. loquitur Villan. Ostiens lib. 10. C. ultimo, idem des Bois de Rom. Pontifice lib. 4. cap. 14. vers. 30. Relato à Barbosa de Iure Ecclesiæ lib. 1. cap. 2. n. 40. qui, & alios allegat, adducitque multas rationes, & præcipuè dicit, quod Papa in decretis morum, quæ ad statum totius Ecclesiæ spectant errare, non potest quia ibi decernit, ut Summus Pastor, iuxtà illud rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua; assistit namque illi specialiter Spiritus Sanctus, ut supra dictum est,

est. In illis verò, quæ ut privata persona decernit, non ut totam Ecclesiam reprehesentans, potest errare ex ignorantia; quod cedit magis in Ecclesiæ Romanæ splendorem, videatur Suarius de fide disp. 10. sect. 6. n. 11. Sanctarellus de hæret. cap. 31. n. 5. Corinch. disp. 12. dub. 5. n. 57. Homobon. & alios multos.

68. Ad secundum quæsitum, non est dubium, quod Summus Pontifex Romanus, potest revocare decreta Conciliorum Generalium, dummodo dicta decreta non contineant rem ad fidem concernentem, quia in ijs, quæ determinata sunt de fide tenenda, Pontifex non potest revocare, sine macula infidelitatis; talia enim decreta supponuntur facta Concilij Spiritus Sancti assistentia spirituali, iuxtà Christi promissionem, atque adeò à Summo Pontifice, ex Cathedra procedente itaque irrevocabilia, ut in cap. 2. 3. 4. & 5. de constitut. & alibi frequenter in Compilatione Gregoriana l. 1. §. sed neque C. de iur. ve. & nunc.

69. Quoad tertium dubium potius credendum est Summo Pontifici, quàm expositoribus, & Sanctis Patribus scripturam, & Evangelium exponentibus, præcipuè in rebus concernentibus ad materiam Sacramentorum, vel articulorum Fidei, quamvis non sit ita Sanctus, sicut illi, C. per venerabilem, qui filij sint legiptimi, & per Abb. & alios in C. ne initiaris in fin. de constit& alibi canonistæ: Ratio vera, & propria hanc veritatem demonstrans est, quia ipsi potuerunt deficere in hoc, non autem Summus Pontifex, eo quia ipse totam Ecclesiam repræhesentat, quæ est una, non quidem solius aggregationis unitate, sed propria unitate hierarchica, sivè unitate subordinationis ædificij unius, ad unum primum fundamentum unius gregis, ad unum primarium pastorem, unius corporis ad unum summum caput, unius regni ad unum supræmum regem: Neque dicendum est, Christum instituisse plura ædificia super plùribus fundamentis [ut multi falsè somniati sunt] aut unum corpus sub pluribus capitibus æquè su-

 præmis,

præmis, ac minimè subordinatis invicem. Sic enim non esset ædificium Corporis Christi, sed corporum Christi, non unius Ecclesiæ visibilis fuisset institutio, sed tot essent Ecclesiæ institutæ, quot forent in eis supræma capita, & sic monstrum magnū esset. Ergo cum in fide Petrus non potuisset deficere, sic nec Pontifex in determinatione rerum ad Fidem Catholicam pertinentium deficere non potest, sivè illas determinando, sivè scripturas explicando, quod de Sanctis Patribus non est dicendum, atquè adeo dictum Sancti Pontificis Romani, cæteris præferendum est.

70. Dixi in num. antecedenti circa medium, ut multi falsè somniati sunt, etenim aliqui, ut alibi dixi, arroganter, & contra Evangelium dicunt, quod Pontifex respectu Episcoporum est primus inter æquales, non autem superior; sed errant, & omninò à veritate sunt alieni, & ab omni iure, ut benè in hac materia inter alios loquitur R. A. P. Emmanuel Magnanus mei Ordinis Lector Iubilatus in sua Phylosophia Sacra tom. 1. cap. 1. par. 2. de locis Theologicis prop. 23. pag. mihi 39. cuius propria verba si non adamussim referam, sensum eius tamen dicā: Est manifestè (inquit ipse) Luc. 22. quod Christus loquens de omnibus Apostolis, tunc ad cęnam cum ipso discumbentibus, soli Petro dixit *Simon Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribaret, sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. In quibus verbis clarè apparet auctoritatem datam fuisse Petro supra cæteros Apostolos. Ipsi enim cæteri dabantur fratres non æquales, sed ut iliis ille superior esset. In illis enim verbis Petro, & successoribus eius ius tribuit, & iuris potestatem, & debitum imposuit eo utendi illi, ubi opus esset. Cum ergo Petrus habeat ius utendi potestate sibi à Christo data, & vim iussionis in cæteros Apostolos, immò debitum, ut sic dicam, iubendi eis. Illi consequenter habebant debitum passivum obtemperandi Petro.

71. Et hæc auctoritas data est Petro non in secreto, sed

palam

palam coram cæteris Apostolis; ergo sub primatu Petri unitas Ecclesiæ universalis, non per aggregationem, sed per subordinationem, & hierarchiam.

In §. Versatur autem.

72. Ius Canonicum, prout ait auctor in hoc §. circa plura versare habet, nempè circa personas, res, & iudicia. At quia res, & iudicia ad personas referuntur, prius videndum est de personis, si enim ignorantur personæ, ignorantiam de alijs consequenter habebimus, & cum de personis multum dicendum est, idcircò de illis Rubricam instituo.

RVBRICA TERTIA.

De Iure Personarum.

1 AVctor in hac Rubrica de Iure personarum, quæ quidem personæ in duplici genere dividuntur. Primi generis enim sunt laici, quibus licitum, & possidere temporalia bona, uxorem ducere, nec non causas inter virum, & virum iudicare. Secundi verò generis sunt clerici, qui divinis rebus incumbere habent, & quibus non est licitum trepitatis litigium operam dare. Videndum est igitur à nobis prius de istiis secundis, ad hoc ex ipsorum cognitione quid sint, & qui laici statim nobis notum erit.

Clerici aliqui sunt Sacerdotes, allj sacris ordinibus insigniti, ut Diaconi, & Subdiaconi; Alij verò sunt, qui nec Sacerdotes sunt, nec Diaconi, aut Subdiaconi, sed vel in minoribus constituti, vel puram primam Tonsuram habent.

2. Item illi, qui Sacerdotali dignitate sunt præditi; aliqui sunt in gradu altiori, vel dignitate constituti; alij in gradu inferiori, qua propter prius videndum est de Sacerdotibus, qui sunt in gradu altiori positi; deindè de alijs dicendum, ac discurrendum erit; demum de illis, qui sunt solùm duobus sacris ordinibus, vel uno ex illis decorati, ac de il-

de illis, qui solùm minoribus ordinibus, vel tantùm prima Tonsura affecti sunt, sermo instituendus erit.

3. Personatus est quædam prærogativa in Ecclesia sine iurisdictione, ut habere stallum honorificum in choro, capitulo in vocibus dandis, & in processionibus plusquam alij sui ordinis canonici. Officium verò est administratio rerum Ecclesiasticarum sine iurisdictione, & sine prærogativa in choro,, vel alibi, ut Syndaci, Procuratores, Castaldi, vice domini; ita Sylvest. verb. beneficium 1. n. 2.

4. Beneficium aliud est simpliciter titulare, quod nempe in titulum perpetuum confertur, & beneficiato sinè iusta causa, ac gravi auferri non potest; aliud est beneficium manuale, quod in titulum quidem confertur, quia ad nutum Prælati, vel Patroni beneficiato auferri potest, ut est Beneficium Regulare, quod nec Curatum, nec electivum est, ut Prioratus Correctoratus, Curatus alicuius parochiæ Regularium, Officium Custodis Sacristæ, &c.

5. Item beneficium, aliud est electivum, quod videlicet præcedente electione à Capitulo Canonicorum, vel Populo, aut patronibus facta, & accedente approbatione ab Ordinario facta, & alijs Superioribus confertur; Aliud dicitur beneficium collativum, quod liberè nempè à Superiore conceditur, aliud mixtum, quod videlicet præsentante Patrono, & Episcopo instituente confertur.

6. Vlterius beneficia, alia dicuntur incompossibilia, alia compossibilia, incompassibilia, seù incompossibilia sunt illa, quorum singula per se, vel iure naturali, aut saltem Ecclesiastica constitutione continuam residentiam postulant, ut sunt V. G. duo Episcopatus duæ Abbatiæ, duæ Parrocchiæ, duæ Perpetuæ Vicariæ, duæ Dignitates sivè personatus; deindè beneficia uniformia sub eodem tecto incompatibilia censentur, nempe duo Canonicatus eiusdem Ecclesiæ, reliqua autem beneficia compatibilia, seu compossibilia sunt, videatur Basseus verb. beneficium pag. mihi 73. n. 3. 4. & 5. qua propter sit.

In.

In §. in altiori gradu.

7. Præmittenda est differentia iustà ius Canonicum, inter illos, qui in gradu sunt constituti Episcopatus, est namque Episcoporum ordo triplicatus; alij namque sunt Patriarchæ, sivæ primates alij Archiepiscopi; & alij simpliciter Episcopi. Patriarchæ enim sunt illi, qui post Romanum Pontificem locum primum tenent; ut est videl. Constantinopolitanus; Alessandrinus, Hierosolimitanus, & Antiochenus; & Patriarchæ vocantur, quia summo honore funguntur, vel quia sunt quasi Patrum Principes, quapropter ob dignitatis excellentiam, & Crucem his deferre, & ab Episcopis, & Archiepiscopis appellationes recipere iure permittuntur, prout dixi de Metropolitanis supra in antecedenti Rubrica, cum de Metropolitano, locutus fui a n. 50. usque ad finem Rubricæ secundæ.

8. Episcopalis ergo dignitas quoad ordinem maior est dignitas, quàm Cardinalatus, & nulla alia dignitas post Papa est maior 21. dist. & hoc docent Radulph. copery comm. in C. oportebat dist. 79. art. 6. Homobonus de statu hum. vit. par. 1. cap. 6. §. nec dubium Grat. discept. for. tom. 3. cap. 590. n. 24. Sotus in 4. dist. 24. q. 2. art. 4. concl. 2. Enriquez in Summ. lib. 10. cap. 7. §. 2. & inter novissimos mihi Ferr. de precedent. q. 13. n. 6. undè Summus Pontifex Episcopus urbis vacatur, ita in C. statuimus dist. 4. Item vacatur Archiepiscopus præsidens habens ditioni suæ olim subiectus octo Episcopos urbi vicinos, etiam si postea ad sex redacti sint, qui sunt hodie Episcopi Cardinales, nempe Hostiensis, Portuensis, Sabinensis, Prenestinus, Tusculanus, & Albanensis, sic ordinante Eugenio III. prout testantur Onuphrius lib. de sept. urbis Eccl. cap. 1. Martin. Lauden. de Cardin. q. 88. Panvin. de visitat par. 2. q. 2. n. 15. vocatur etiam Pontifex ipse Patriarcha, & antecedenti, omnes Archiepiscopos, primates, in omnibus partibus mundi prout habetur in text. C. Novitianus 7. q. 1. C. loquimur 24. q. 1. ubi Episcopus Episcoporum vacatur, & ex

c. cuncta

C. cuncta per mundum, & ex C. per principalem 9. q. 3. & hoc non solum, ut Summus Pontifex, sed ut Episcopus primus Episcoporum, quare omnibus præest, & iura cæteris dat, ut habetur ex D. Thom. opusc. 19. de errore græcor. Caietan. de primatu Rom. Eccl. cap. 13. ad 5. Seraph. de Freiras de iust. Imper. Lusit. Asiat. cap. 8. n. 2. Turrecremata in novo n. 6. dist. 11. Tusc. tom. 6. lit. P. concl. 40. n. 2. & 42. n. 5. & 47. n. 2. Baron. in annal. eccl. tom. 8. anno 595. pag. mihi 64. & 68. cum multis alijs; videatur etiam Barbos. de iudr. Eccl. Filucc. tit. de benefic. ex quibus colligitur quanta sit Episcoporum dignitas, & iurisdictio, sed quia in antecedenti Rubrica multa & si dixerim, alia etiam infra dicam; sed modo Episcoporum auctoritate relicta, de Patriarchis loquar breviter.

9. Quorum dico, quod in omnibus causis suarum Provinciarum quod ad eos potest fieri appellatio, cum opus fuerit, etiam omissis medijs salvis appellationibus ad Sanctam Sedem interpositis; & hoc est speciale privilegium Patriarcarum, ita in l. Imperatores in princ. ff. de appellat. In omnibus suarum provinciarum locis licita sit appellatio, sic ultra antiquos docent ex modernis Lælius Zeuc. de statu illustr. Patriarcar. n. 4. ad fin. & Vgon. de præstant. patriarc. col. 26. vers. dixi iam.

10. Quædam auctoritas Patriarcarum se extendit super omnes Episcopos, Archiepiscopos, & alias dignitates existentes in suis provincijs, quia est suprema; colligo ex cap. 39. Concilij Niceni. Quare ex iusta caussa possunt Episcopos suos suffraganeos deponere, C. mos antiquus, cum gloss. dist. 65. C. quod suspecti 3. q. 5. Verum est, quod talis auctoritas erat antiquitus in usu, sed modo privatio Episcoporum solum ad Summum Pontificem Romanum spectat, ità in Concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 8. & sess. 24. de reformat. cap. 5.

11. Possunt etiam dicti Pariarchæ excommunicatos à suis suffra-

suffraganeis absolvere etiam rogantibus, & recusantibus dictis suffraganeis illos excomunicatos absolvere, ita text. in C. ad reprimendum, de Officio Ordinis, & ita DD. communiter innuunt, ac docent, ut bene notant Sebastianus Cęs. §. 4. par. 1. disp. 4. in relet. de Eccles. Hierarch. n. 3. & novissimè Machado par. 7. tract. 1. docum. 1. n. 1. cum alijs, quam plurimis per Barbosam relatis de Iure Ecclesiæ lib. 1. cap. 6. n. 26. mihi.

12. Patriarchæ assistentes Cappellæ Pontificiæ ex Papæ Privilegio, possunt ex Privilegio Summi Pontificis cognoscere de causis criminalibus citra incursum in irregularitatē, & etiam procedendo contra exemptos in sua Iurisdictione Patriarchali, ac visitandi Ecclesias etiam exemptas, prout declarat Bulla Iulij 3. edita de Anno 1551. incipiens Romanus Pontifex, ut apparet in novo Bullario pag. 704. ubi etiam eis remictit fructus male perceptos, omnemque infamiam, & censuram.

13. Non tamen possunt condere leges totam Provinciam suam obligantes, nisi illas fortassis conderent in Concilio provinciali, vel in sua visitatione de indulto, & tunc de Summo Pontifice, ut habetur text. in C. nullus 9. q. 3. & C. sicut olim de accusatione, Salas de legibus disp. 8. sect. 9. n. 48. Suarez eodem tit. lib. 4. cap. 5. n. 3. & alij a Bonaccina citat. disp. 1. q. 1. punc. 3. n. 35. & alibi.

14. De Primatibus aliquid etiam dicendum est, cum de Patriarchis satis dictum sit.

15. Primates (huiusmodi est Archiepiscopus Pisanus) quamvis nomine differant à Patriarchis in substantia auctoritatis inter eos nulla est differentia auctoritatis, ac iurisdictionis, ita habetur in text. nostro Canonico cap. 1. & 3. dist. 99. & habetur etiam ex C. duo simul de Officio, & Ord. & glos. in C. unam de integr. restit. tradunt etiam Cassan. in Cathalog. Gloria Mundi par. 4. cons. 9. Lancellottus auctor noster in instit. Canonic. lib. 1. tit. 5. in princ. citan. C. urbes dist. 80.

 &c.

& C. exigit, & C. felicis de pœn. arg. contra in l. si idem C. de condic. (unde Archiepiscopus Pisanus in Corsica, & Sardinia habet eamdem auctoritatem, ac Patriarca Venetus in Statu Veneto] firmat totum ab argumento à simili Flam. Paris. de resignatione benefic. lib. 2. q. 1. n. 46. & Dionisius Paul. de ver. cum alijs innumeris, qui omnes affirmant, quod omnia, quæ dicuntur de Patriarchis, dicuntur de Primatibus, prout notat cum alijs Barbosa de Iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 6. n. 10. verum unum est, quod tantum quatuor sunt verè Patriarchæ, nempè Costantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolimitanus, Venetus etiam si multa privilegia habeat, non est sicut prænominati; nec de hac re facio quæstionem, suppono etenim, à Summo Pontifice habere institutionem, & auctoritatem Patriarchæ, & proptereà dixi, quod Archiepiscopus Pisarum, ut Primates Corsicæ, & Sardiniæ, habet ibi in illis locis eamdem auctoritatem, sed modo amplio meum dictum ad illos quatuor, iuxtà doctrinam citatorum DD. & Canonum.

16. Circa Episcopos suffraganeos iam dictum est satis in antecedenti Rubrica, nempè quod Archiepiscopus est iudex ordinarius suorum suffraganeorum, ut habetur per textum nostrum in C. quia cognovimus 10. q. 3. C. pastoralis in principio, ubi Abbas advertit hoc n. 2. de officio ordin. & habetur etiam clarè ex C. sollicitudine de appellatione, quarè omnibus Prælatis, & Clericis provinciæ est superior, & iudex principalis in Concilio cap. 1. dist. 24. & in C. placuit dist. 18. Abbas in C. grave n. 8. Imola n. 10. de prebendis, undè Metropolitanus potest cognoscere causas dd. suffraganeorum suorum cum aliquando coram eis ab aliquo conveniuntur, vide Quarant. verbo Archiepiscopi auctoritas n. 10. & si Barbosa de Iure Ecclesiæ lib. 1. cap. 7. n. 46. dixerit invenisse decretum Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium in una Regiens. sub die 31. Maij 1588. non posse Archiepiscopos Metropolitanos suos suffraganeos convenire, nec eorum causas civi-

civiles cognoscere, sicut neque criminales, in quibus solus Pontifex est iudex per Concilium Trident. sess. 13. de reform. cap. 6. & 7. & sess. 24. de reform. similiter cap. 5. quidquid sit de hoc iudicio prudentum, & veritati, ac praxi me remicto.

17. An vero Vicarij Archiepiscoporum primatum, & Patriarcarum, cum de omnibus istis militet eadem ratio, suspendere, vel interdicere dictos suffraganeos; est difficultas stante supradicta sententia Barbosæ, & decreto ab ipso citato. Respondet tamen Guazzinus affirmativè, immò suddit ipse, quod si Episcopus, vel Archiepiscopus nondum fuerit consecratus, poterit excomunicare etiam presente dicto Archiepiscopo, vide talem doctorem lib. 2. de Iudice, defens. 1. cap. 7. pag. mihi 103. n. 18. respice Sbrozz. de Vicario Episcopi lib. 2. q. 58. n. 3. cum alijs citatis à Barbosa supra cit. n. 28. immò ipse Guazzinus ait loco cit. sub eodem num. quod dictus Archiepiscopus potest excomunicare Vicarium suffraganei, quando dictus Vicarius impedit causam appellationis delatam ad ipsum Archiepiscopum, vel si errare habeat in ijs, quæ sunt iurisdictionis, vel privilegia Sedis Apostolicæ non servat, sic ut criminatus, & similes, Sbrozz. ubi supra.

18. Sed advertendum est quod Archiepiscopus in peragendo hoc, debet sequenti modo se gerere, nempè primò debet prohibere eis ingressum Ecclesiæ, deindè suspendere ab officio. & tandem secundum eorum contumaciam, excommunicare, ita in text. nostro cap. 2. de officio delegati, & notat Genuens. in Pratica Neapolinana cap. 70. n. 5. Azzor. par. 2. lib. 5. cap. 34. q. 12. quod facere debet Vicarius dicti Archiepiscopi in casu quo supra, Barbosa ubi supra, & in eodem lib. 1. cap. 12. n. 47. ubi dicit, quod officiales Metropolitani omninò se abstinere debent proferre censuras in suffraganeos consecratos, ob reverentiam gradus Episcopalis iuxta text. in cap. 1. §. fin. de officio ord. in 6. ubi Archidiaconus Domin. & Franc. ad Cuh. iust. maior. lib. 14. tit. de consecrat. Episcopi n. 6. Sbrozz. de officio Vicarij lib. 2. q. 58. n. 3. & alios,

 quos

quos refert Barbosa in tractatu de Episcopi potestate par. 1. tit. 4. n. 16.

19. Nòta tamen unum , quod Episcopi nunquam incurrunt ipso facto in pœnam excommunicationis, suspesionis, &c. nisi de eis espressa mentio habeatur in edictis, C. quia periculosum,de sent. excommunicat. Sunt enim personæ privilegiatæ, & propter eorum dignitatem exemptæ à pœnis communibus,vide Azzor. par. 2.lib. 3.cap. 32.q.8.vers. quæritur, Sayrus de censur. lib. 2. cap. 8. n. 25. Henriquez sum. lib. 13. §. 2. l. 5.

20. Et quia usque modo egi de Primatibus, Patriarchis Archiep. & Episc. quantũ satis erat quoad præsens institutum; modò videndum est de illorum Vicarijs, de quibus parvæ non insurgunt difficultates circa eorum iurisdictionem, ac privilegia, & primò

21. An Vicarius Episcopi innodati censuris, cuius iurisdictio, tam quoad negocia incepta, vel non cepta est suspensa, dictus Vicarius possit causas decidere, & suum officium exercere? Negativa est responsio, & ratio est, quia Episcopi, & Vicarij unum est Tribunal, ita text. nost. cap. 1. de offic. vicar. in 6. & ibi gloss. verb. ipsius; non sic autem delegati, & delegantis, ita Sayr. de censur. lib. 1. cap. 6. n. 28. Sbrozz. de offic. vicar. lib. 3. q. 17. & alij non pauci, quos referet Sanch. lib. 3. disp. 30. n. 3. & post ipsum Bonacc. de censur. disp. 2. q. 2. p. 5. n. 12. Verum unum est, quod manente Episcopo excommunicatione innodato, Vicarius eius verè Vicarius manet cum habituali iurisdictione, quemadmodum ipse Episcopus, quare fit, quod si ab alio delegetur ei aliqua caussa, non suspenditur huiusmodi causæ cognitio, sed potest de illa liberè iudicare, &c. Ratio est, quia talis iurisdictio non demanat ab Episcopo excommunicato, sed aliundè procedit eius auctoritas, nempe a legittimo delegante, sic Sbrozz. n. 10. & cæteri DD. antecedenter in hoc casu citati.

22. An

22. An verò exiſtente excommunicato Epiſcopo, interdicto, vel ſuſpenſo, eius Vicarius validè, ac licitè poſſit intereſse matrimonijs, vel alijs cõmittere; Reſponſio eſt affirmativa, ratio eſt, quia tales actiones non ſunt actus iuriſdictionis, ſecus autem ſi Epiſcopus eſset excommunicatus vitandus: quia talis ſubſtitutio nihil valeret, quod idem dicendum eſt de paroco excommunicato, aut ſuſpenſo vitando, ſi pro ſe alium ſubſtitueret pro matrimonio ligando, &c. cum talis ſubſtitutio ſit actus iuriſdictionis, & per conſequens nullus, ita Sanch. lib. 3. diſp. 30. n. 10. & Barboſ. par. 2. alleg. 32. n. 119.

23. Verum unum obſervari debet, nempe quod quando Epiſcopus [quod idem dicendum eſt de alijs prelatis] eſt ſolum ſuſpenſus à Pontificalibus. Non prohibetur illi iuriſdictionis exercitium, ſicut nec prohibetur illi privatim Miſſam celebrare, dummodo non utatur mitra, & baculo, quia iſta conveniunt illi, non ut Sacerdoti, ſed ut Epiſcopo; undè omnia illa, in quibus neceſſariò ſupradicta requiruntur, illi in caſu ſuppoſito prohibentur, & nulla ſunt, ita gloſ. in extravag. ſuſcep. regiminis, de elect. verb. Ponificatlib. Avila de cenſnr. par. 3. diſp. 2. dub. 2. concl. 10. Henriq. l. 13. cap. 32. n. 2. Ricc. in prax. verb. quot, reſol. 440. & par. 4. dec. 30. Vndè ſi ſic ſuſpenſus celebraret in pontificalibus fieret irregularis, iuxtà Navar. cap. 27. n. 163. Vivaldus in candelabr. titul. de ſuſpenſione n. 146. & alij multi citati à Ricc. dec. 30. Etiam ſi contrarium affirmet gloſſ. in c. 2. de offic. deleg. in 5. verb. ſacerdotale, Covar. clement. ſi furioſus, §. 1. verſ. ſecundum, Graff. dec. aur. lib. 4. cap. 25. n. 3. & Ricc. p. 3. dec. 235. ex eo, quia pontificalia non ſunt de ſubſtantia ordinis celebrationis, aut officij, cum ſine illis quodlibet officium fieri poſſit, ut benè inquit Foller. in prax. crimin. canon. cap. 31. n. 8. Quare hanc ſecundam ſententiam ego probabiliorem exiſtimo, & ſic omnes fateri tenentur.

24. Sup-

24. Suppono casum unum, nempè, quod quis Episcopus missus in aliquam legationem, V. G. apud Indos a Sancto Pontifice Romano, & ibi mortuus esset suus Vicarius ordinarius ab eo relictus, nesciens, & ignarus de morte sui Episcopi, exercet officium suum in ferendis sententijs, & alijs necessarijs in curia Episcopali, an tales actus teneant; difficulto? Cui difficultati, quæ non est parvi momenti. Respondeo, quod tenent, dummodo illa ignorantia sit invincibilis, & legittima, non autem crassa, & voluntaria, & sic stante illa vera ignorantia, gesta per talem Vicarium, sunt valida, & tenent. Quod idem valet de omni delegato in tali casu, vel similibus casibus, & hoc per legem barbarius, ff. de offic. prætoris, immo & si illa gesta a delegato, etiam si sciret mortem delegantis, quæ aliàs alij est occulta, tenent, quia communis error, & titulus à legittimo superiore collatus, eiusque extintio est occulta; Ita ego teneo, & mecum sentiunt non pauci ex Canonistis, inter quos est Lex citat. Sanch. lib. 2. disp. 22. n. 59. & disp. 30. n. 4. Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. pūct. 1. n. 2. firmat Sbroz. lib. 3. de offic. vicar. q. 36. n. 9. quod idem valet de delegatione revocata, ut per Garc. in tract. de benefic. par. 5. cap. 8. n. 174. & ita concludit Paul. Squillant. de privileg. cleric. cap. 2. pag. mihi 98. n. 124.

25. Ad hoc autem, ut cesset iurisdictio delegati, debet illi intimari mors delegantis, vel revocatio delegationis, aliàs semper durat eius iurisdictio, & intimatio debet esse iuridica, nempè de delegate revocante iurisdictionem; vel mortem delegantis intimationem delegato, ut inter alios docent Sbroz. & quamplurimi per ipsum relati q. 36. n. 6. Flam. Paris. de resignat. q. 24. n. 4. & post eos Bonacc. loc. sup. citat. in num. anteced. qui est 23. apud ipsum num. 2.

Essent hic multa dicenda, & ea relinquere vellem, at quia motiva Squillantis mihi tradita ab eodem me impellunt ad aliquas difficultates solvendas, nolo occasionem relinquere, &

re, & ne in longum modo solipsico sermonibus inutilibus folios impleam. Plures quæstiones de delegato, & subdelegato proponam, & breviter decidam.

26. Vtrum si Ordinarius deleget alicui potestatem iurisdictionis (quod idem valet de Principe habente auctoritatẽ delegandi, &c.) cum hac condictione *donec ipse delegans voluerit*, vel addita clausula *usquè dum revocata non erit nostra delegatio*, sivè *ad beneplacitum nostrum*, an per ipsius delegantis obitum, talis delegatio expiret.

27. Covarruv. lib. 3. variar. resolut. cap. 15. n. 4. inquit, quod si mors eveniet delegantis re non integra non expirat, si res est integra, & succedit delegantis mors, tunc extinguitur delegatio, non iure revocationis, quia talis revocatio non successit, sed caussa cessantis voluntatis, quæ satis est, ut habetur in text. nost. C. si delegatus, de offic. deleg. in 6.

28. Sed maior difficultas est, quando primus Ordinarius delegat iudicem ordinarium, qui alium iudicem delegat cum facultate subdelegandi, & res est integra, quoad primum delegatum quando succedit mors primi delegantis, non autem quoad delegatum secundum, sive subdelegatum, tamen iste incæperat uti sua facultate, & opere incæpto, habet notitiam mortis primi delegantis, expirat ne in tali casu sua iurisdictio?

29. Dico non expirare, nam cum subdelegatus iurisdictione uti cæpisset, sicut & delegatus primus iam subdelegasset, radicata est iurisdictio in illis, & ideo eorum iurisdictio amplius non videtur pendere à primo delegante, vel subdelegante, ita habetur in text. in C. penult. de offic. deleg. in 6. & hoc docent Domin. & Francus, & Paresid. de Franch. decis. 255.

30. An autem verò expiret iurisdictio subdelegati, si superstite pirmo ordinario delegante, moriatur delegatus, sive iurisdictione uti cæperit, sive non, re tamen integra, quoad subdelegatum, ex quo iurisdictione uti non cæpit. Multæ, ac di-

officio ordin. non expirat morte mandantis re integra, quia cessat ratio allata à me supra n. 30.

34. Limitatur 3. potestas delegati non expirat, quando data est non nomine personæ, sed nomine dignitatis committentis V. G. si Papa deleget, & in literis delegationis, ita loquatur *Sedes Apostolica sibi committit*, vel alijs similibus verbis denotantibus præceptum, & auctoritatem non provenire à persona, sed à dignitate committente, tunc enim delegatio non expirabit, morte delegantis re integra, ratio fundamentalis est, quia si perit persona, dignitas semper manet, atquè adeò eius iurisdictio, ita in C. si gratiose de rescriptis in 6. & late discurrit in confirmationem mei dicti Sanchez de Matrimonio lib. 8. disp. 28. n. 44.

35. Quæritur etiam hic, iam quod nos sumus in auctoritate ordinariorum, saltem delegata, an commissiones ordinarijs concessæ in forma communi ad dispensandum in impedimentis Matrimonij, & in alijs rebus, censeantur factæ tales commissiones à Pontifice nomine propriæ personæ, an vero nomine dignitatis. Resolvunt difficultatem sequentes Doctores, Guttier. de Matrimonio cap. 125. Salas de legibus disp. 20. sect. 17. n. 124. Covarr. pract. quæst. cap. 11. n. 2. Bonacc. de legibibus disp. 1. q. 3. punct. 1. n. 18. & alij post illos, dicendo quod hæc commissiones censentur nomine Pontificis concessæ, non vero nomine dignitatis.

36. Hic obiter unum quæram, & examinabo nempè, an gratia obtenta à Summo Pontifice V. G. eligendi sibi unum confessarium pro suo libito, qui possit pœnitentem absolvere ab omnibus reservatis, &c. expiret interveniente morte Pontificis, quando concessa est ad annum, vel ad libitum; vel spiret anno transacto, & dubium bifurcatum est, ita duplici solutione indiget.

37. Quoad primum ergo dubium, cum sensu, quam plurimorum dictorum existimo, quod gratia non extinguatur per mortem concedentis, sed durabit usque quo tempus præfi-

xum espiratum erit, si vero est concessa ad beneplacitum, vel sine tempore determato, dico quod non espirat gratia, usquè dum non revocetur; ratio est quia talis concessio importat actum positivum novæ voluntatis, aliter disponentis, vel revocantis gratiam; qui actus si in vita, habitus non sit in contrarium, cum post mortem haberi nequet gratia durabit in perpetuum, sivè usquè dum à Successore revocetur; videatur Covarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 15. n. 3. Menoch. de arb. l. 1. q. 69. n. 2. Emmanuel sa V. G. n. 7. Suarius de legibus lib. 3. cap. 32. n. 6. Bonacc. de Sacramentis disp. 5. q. 7. punct. 3. n. 3. & de legibus disp. 1. q. 3. punct. 8. §. 1. n. 19. quod idem valet de auctoritate data ab ordinario Sacerdoti ad confessiones audiendas, sivè absolvendi à casibus reservatis.

38. Et quia Canonici etiam sunt personæ altioris ordinis respectu aliorum Sacerdotum inferiorum ratione dignitatis; ideò etiam de illis est aliquid dicendum, & primo de eorum obligationibus discurram, deinde de orum Privilegijs.

Certum est Canonicos debere emictere fidei professionem in acceptatione sui Canonicatus, vel saltem in prima Synodo, cui interfuerint, sicut, & quilibet alius beneficiatus, ita statutum est per Tridentinum Concilium sess. 25. cap. 8. de reformatione, & infra duos menses a Parrochis; oritur apud dd. ijs stantibus; an obtinens Canonicatum, cum indulcto de percipiendis fructibus in absentia, censeatur dispensatus ad non emictendam fidei professionem. Affirmat Garsia p. 3. cap. 3. n. 77. iuxtà resolutionem Rotæ Rom. in una Cartaginens. fructuum primo Iulij 1588.

39. Verum est quod talis professio secundum Riccium p. 4. dec. 84. potest fieri per procuratorem sicut Episcopi per procuratorem, limina Apostolorum visitare, nec eis nocere potest in eis negligentiam procuratoris; Azzorius Instit. moralium tom. 2. lib. 7. q. 6. Sanchez in Summa lib. 2. cap. 5. d. Ricc. dicta p. 4. & dicta dec. 84. firmat Iason. in l. si procurator, C. de procurat. Baldus in C. cum olim, Abbas de officio delegat, & Surdus dec. 181, n. 3.

40. Hinc

40. Hinc oritur casus curiosus [fortassis non consideratus] nempè an Canonici, & alij dignitates obtinentes, sivè portiones possint ultra tempus à Concilio Tridentino præscriptum abesse licite à choro etiam si renuncient lucro distributionum quotidianarum, quos lucri faciunt per assistentiam absquè peccato mortali; cui difficultati non ex mente mea, sed ex declaratione Sacræ Congregationis Concilij, dico quod peccant mortaliter, ultra tres menses choro non absistendo, si aliam dispensationem specialem non habeant à Sancta Sede; aut aliud impedimentum legittimum, infirmitatis, aut sint in servitio speciali dicato suo Dioecesano, ex eius præcepto; declarationes Sacræ Congregationis prædictæ sunt sequentes, *nullus excusatur a residentia, licet distributiones quotidianas ammictere consentiat*, alia declaratio eiusdem S. Congregationis adest, quæ sequens est *si ultra tres menses, adsunt licet in civitate sint incidunt in dicti decreti* Tridentini cap. 12. pœnam per quod sublata omnis consuetudo in contrarium; possunt tamen supplere per substitutum circa officia chori in hedomadibus sibi assignatis promissis caredis; &c. Concilium Trident. sess. 24. cap. 12. vers. omnes vero de reform. & ita censuit Sacra Congregatio Concilij, undè peccant mortaliter in hoc notabiliter negligentes, prout asserit Garsias de beneficijs tom. 1. 3. par. cap. 2. n. 500.

41. Verum unum quod Canonici existentes in servitio Episcopi sui, missi videlicet ab eodem ad limina, sivè ad visitandas aliquas Ecclesias, vel ad aliquam functionem loco ipsius lucrantur distributiones, ratio est, quia tunc reputantur tanquam in choro præsentes, ita docent Garsias de benefic. p. 3. cap. 2. 349. Vivian. de Iur. Episc. lib. 15. cap. 3. n. 146. Moneta de distribut. quotid. p. 2. q. 8. n. 32. & adest declaratio Sacræ Congr. relata ab ipsomet Garsia, quæ sic loquitur *Canonici missi ab ipsorum Episcopis ad limina Apostolorum eorum nomine, vel comitantes ipsos Episcopos, ad easdem liminas distributiones lucrantur, ex decreto Sanctissimi D. N. Sixti V.* Non

sic si tempore quo horæ recitantur celebrent missas privatas etiam in eadem Ecclesia, dummodo hoc non faciant ex præcepto suorum Superiorum, quia tunc lucrantur, non autem quando sine tali præcepto tempore chori missas celebrant, etiam pro sua devotione, non sic de Canonico pænitentiario dum confessiones audit, quia tunc reputatur choro interesse, similiter de illo valet, qui curam animarum exerceret, quemadmodum valet de examinatoribus Synodalibus, aut Synodum componentibus, tenent Lelius Zechius de Repub. Ecclesiast. titulo de beneficiatis n. 13. ad finem, cum Vivian. de Iure patronat. lib. 15. cap. 3. n. 145. & Io. Hieronimus Cenedo tract. 99. Canon. q. 1. n. 74. Garsia p. 3. cap. 2. 335. Trident. sess. 24. cap. 8. de reformat. quod etiam valet de Canonico lecturæ Sacræ Scripturæ pro toto die in quo lectiones in Cathedrali, vel collegiata habet, tenet Gonzalex ad Regul. 8. Cancellariæ §. 7. Prot. in n. 180. & alij apud Barbosam de potest. Episcopi p. 3. alleg. 56. n. 8. idem valet de illo qui nomine Capituli Cathedralis, vel Collegiatæ principalis ad Concilium pergit; Moneta de distrib. quotid. p. 2. q. 11. n. 91. & ratio est quia isti sunt pro bono publico ordinatum ad Dei honorem, & salutem animarum.

42. Valet idem de Canonico facto Vicario à Capitulo Cathedralis secuta morte Episcopi, quia cum incumbat bono publico subditorum, & Ecclesiæ reputatur presens in choro, quando iudicijs operam navare habet, firmat meam Conclusionem Pancinus de officio, & Capituli potestate sede vacante q. 10. 2. par. n. 5. non sic de Vicario Episcopi Canonico, quia in eo cessat ratio supra tradita, etiam si sint pro eo labores non parvæ, ita Rota Sacra Romana dec. 122. p. 2. diversorum, sed hoc mihi durum videtur, cum Vicarij ordinarij multæ sint labores, & secundum generalem regulam omnis labor præmium secum trahit undè si ego essem iudex in tali causa, magis huic, quàm illis darem; Consulantur DD. reputantur etiã præsentes in choro quando S. Inquisitioni inserviunt, quando

tamen sunt in actuali exercitio, item Collectores Generales Camerę Apostolicæ Notarij in causis spoliorum, & Fiscalis durante eorum officio ex Bulla Sixti V. publicata sub die 8. Maij 1590. quod valet de auditoribus Rotæ Romanæ Clem. 8. quæ incipit *conuenit*, vide etiã Moneta de distributionibus quotidianis p. 2. q. 12. n. 111. Spira in spec. teste glos. 3. princ. n. 78. Vivian de Iure Patronatus lib. 15. cap. 3. n. 135. & sic obseruatur in Curia Archiepiscopali Neapolit. & alibi in pluribus locis.

43. Quærendum est modo non curiositatis gratia, sed conscientiæ necessitate, an Canonici, qui tenentur choro interessei teneantur canere cum alijs, vel sufficiat, ut solum secrete, ib in choro officium recitent, quod idem est dicere, an sufficiat eorum præsentia, etiam si non cantent cum alijs, an. 1. in Diana in summa de horis canonic. quomodo sint recitand. pag. mihi 359. n. 54. non benè se explicat, meo videri. Dicit namq; ipse Diana loc. citat. quod de iure antiquo, secundùm Concilium Generale Aquisgranæ cap. 131. statutum fuit sequentibus verbis ab ipsomet Diana relictis *Canonicis religiosis in choro standum, & psallendum est*. Qua propter sequitur contra ipsum Diana choro canonicos non satisfacere existendo in choro non psallendo cum alijs, sed solum recitando Divinum Officium secretè, ac submissa voce, quidquid dicant Lexius lib. 2. cap. 34. dub. 34. n. 185. & Cened. q. 2. n. 16. quia determinata à Concilijs, ubi Spiritus Sanctus assistit specialiter, non tolluntur per abusum, aut non usum; neque contra legem determinatam datur usus, qui legem faciat, sed potius corruptela, vocanda est, sicuti dixi. Lex enim illa concilij Aquisgranæ fuit acceptata, ut supponitur, & in quamplurimis Ecclesijs Canonici cantant Divina Officia, & ego vidi Cardinales in choro Divi Petri de Vrbe, & prælatos horas canere tempore Innocentij X. Summi Pontificis, qui maioris dignitatis sunt, quàm Canonici cuiuslibet Cathedralis. Igitur est abusus legis, non usus introductus,

ut canonici in choro non cantant; & cum sine caussa hoc faciant a peccato mortali illos non excuso. Istæ enim nō sunt leges civiles, sed Ecclesiasticæ à Concilio Generali citato factæ Divino Lumine dictatæ, ut Fides Catholica docet. Ergò acceptandæ erant, prout acceptatæ sunt. Igitur quilibet usus in contrarium contra legem bonam erit abusus, & sine culpa gravi esse non potest, sicut est quælibet corruptela in rebus ecclesiasticis, ut dixi in prima Rubrica de Habitu Clericorum; immo ego dico, quod sumus in re gravi, & agitur de maximo Dei honore, in quo nemo, si non sit insanus, non debet de laude Dei verecundari, cùm Angelorum officium sit; igitur ab hac laude recedendo, non ne est recedere ab officio Angelis? Et si in legibus civilibus, ubi populus consentit, & princeps intendit obligare, &c. tenentur servare principis legem, quare lex determinata à tota Ecclesia (quod idem est dicere, ac à Deo, & suo Vicario in terris confirmata non debet servari? Videatur Azzor. si non de proprio, saltem à simili, de hoc loquendo ipse par. 1. lib. 5. cap. 4. ult. n. 429. Menal. tom. 2. dispēd. 4. cap. 3. dist. 20 n. 196. Filucc. tom. 2. tract. 21. cap. ult. n. 429. Suarez de legib. lib. 3. cap. 19. n. 10. Lexius lib. 2. cap. 22. dub. 13. n. 98. Reginald. tom. 1. lib. 13. n. 160. Homobon. de exempl. eccl. par. 2. tract. 11. cap. 7. q. 17. Mihard. manuale prælatorum, tom. 2. q. 2. 5. art. 21. conclus. par. & Bass. verb. lex, 1. n. 7. Hæc dixi exemplo legum civilium, modò venio ad Pontificias, cuiusmodi sunt leges conciliares. Papa enim non habet potestatem dependentem à canonicis Cathedralium, sed illam habet à Deo, sicut, & Concilia eius auctoritate congregata; vide Bonacc. in Bulla cęnæ tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 5. n. 2. cum alijs; vide citatos à Diana par. 1. tract. 10. de legib. resol. 2. in princ. nisi quando Papa ipse hunc usum admiserit; idem Bonacc. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 4 n. 27. vide Basseum Flor. tote Theolog. verb. Papæ. 31. & censetur usu recepta, quia fen.

ab om-

ab omnibus in Ecclesia canere canonici in choro horas canonicas antiquitus solitum erat, & hoc non est in dubium, quia quando esset in dubium, quod nunquam concedam; videantur ritus antiqui Ecclesiarum Romanarum in hoc, ubi non solum de die, sed de nocte canonici erant sollicitiores in celebrandis officijs divinis. Ergo ut canonici cantent horas canonicas in choro est res usu recepta, & quod est præcepta tum à Papa; quod idem dicendum est à Concilio auctoritate Papæ congregato, non indiget acceptatione, quia Papa, & Concilium, quod idem est dicere tota Ecclesia omnes Fideles obligat, & ita acceptata lex dicitur; quia non unus, vel duo, sed tota Ecclesia acceptat pro omnibus; vide P. Bass. Flor. tot. Theol. verb. lex 2. n. 6. in fin., & lege quæ dixi in antecedentibus Rubricis, & in præsenti de Pontificis Romani auctoritate, & Conciliorum generalium.

In §. Duo sunt.

44. Cum in antecedenti §. loqutus fuerim de Iure personarum, & præcipuè de illis, qui positi sunt in altiori gradu, modò discurrendum mihi est de cæteris, sicuti promisi. In inferiori namque gradu plures sunt personarum species, qui & si non omnes sint clerici, tamen nec laici sunt, sed potius Ecclesiasticæ personæ, 17. q. 4. C. quis quis, & C. non dubium, de sent. excommunic., & not. in C. duo sunt 12. q. 1. item sunt Religiosi, strictè loquendo, qui videlicet tria vota paupertatis, obedientiæ, & castitatis, & alij quatuor, quemadmodum facit mea Religio, de quibus infra, de Regul. & Mon. qui nihilominus non sunt necessario clerici, ut habetur in §. fin. infrà de clericis non residentibus, sed sunt tamen Ecclesiasticæ personæ, ut habetur clarè in rubrica de reg. & trans. ad religionem, quam etiam largè, qui non possunt verè, & propriè laici appellari; eiusdem conditionis videntur esse Eremitæ, qui etiam si clerici non sint, nec regulares, eo quia regulam non habent, gaudent tamen privilegijs Fori

Eccle-

Ecclesiastici, ut tuetur Abbas, cum alijs in C. cum monasterium; de elect. & habetur in C. nullus de foro competenti, per eumdem Abb. & alios. Neque isti speciem diversamconstituunt, sed ad supradictas duas reducuntur, ita in §. fin. infrà de cleric. non resid. quia & si in illis sit varietas actionum, tamen omnes sunt aut personales, aut reales, §. de action. Ant. Timo. Verum est quod nomine cleric. non veniunt Monachi rigorosè loquendo, secus in largo sensu accepti, ita in cap. 2. super Meghel. præl. qua propter fit, ut multa conveniant clericis, quæ laicis non conveniunt. Laicis enim disputare de fide non licet, aliàs possunt excommunicari, C. primo quicunque, §. inhibemus de hæret. lib. 6. vide S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 7. nisi ipsi laici docti sint, & versati in rebus Fidei, tunc enim eis licitum erit tales disputationes facere, qui tunc, & si facerent extrinsecè contra legem materialiter, contra intentionem legis non faceret.

45. Hinc deducerem unam conclusionem quod vir doctus, pius, & puræ conscientiæ, qui legeret libros prohibitos ad finem confutandi eos, sine licentia debita incurret in pœnas, &c. quia faciet contra legem materialiter, si non facit formaliter contra legem, nempe contra finem legis, hæc tamen iudicio S. Matris Ecclesiæ submicto, deduco totum ex C. sicut in uno corpore de hæret. & ex lege nemo, C. de Sum. Trinit. & fide Catholic.

46. Ad materiam igitur Clericorum devenio, ut deinde ad Laicos accedam. Clerici dicuntur illi, qui divinis officijs mancipati sunt, & qui ab omni strepitu cessare convenit, ut textus noster hic loquitur; dixi, quod Clerici debent esse alieni ob omni strepitu, ne talibus curis à Divinis avocentur 12. q. 1. C. duo, ubi Archidiaconus, & 11. q. 1. se quidem, & C. qualis dist 25. & C. diversis de Cler. cogniug. & cum Clerici alij sint Sacerdotes, alij in Sacris, alij in minoribus constituti, & alij solum primam tonsuram teneant de omnibus istis in præsenti §. erit discursus.

47. Fr

47. Et primo facio quæstionem, an Clericis licitum sit exercere officium advocatus, aut procuratoris in causis civilibus tam coram Iudice Ecclesiastico, quam Sæculari, & quatenus quas causas agitare possint: pro cuius rei intelligentia, advertendum est primo quod causæ aliæ criminales sunt, aliæ civiles, & aliæ mistæ; Sicut secundo est notandum quod iudex alius est Sæcularis, aliusEcclesiasticus, de quibus videndi sunt DD. his positis.

48. Conclusio prima pro me est quod nullus Clericus in sacris constitutus, vel beneficiatus potest officium advocatus, vel procuratoris coram Iudice Sæculari exercere, ratio prima desumitur à me ex divo Thoma 2.2. q.71. art. 2. quia non convenit ratione decentiæ status, indecens enim est videre Ecclesiasticum, qui quotidie res Sacrosanctas, ac Divinas tractat coram Iudice Sæculari depileatus, & stando, dum Iudex Sæcularis sedet in medio strepitorum iniurias recipere, ac irreverentiales actus à vilibus ut plurimum personis; Clericorum enim est incumbere divinis officijs, & rationibus, & Deo soli militare, ita cavetur in Lateranensi Concilio unum ex principalibus inter generalia, & hoc ab eodem Concilio sumptum fuit, ex cap. 1. de postulatione, & habetur in cap. 1. ne Clerici, vel Mon. & in C. cum Sacerdotis, de postulatione, & C. nullus 11. q. 1. ubi notat Abbas in C. fin. de potestate; advertit etiam Sotus lib. 5. de iust. & iure q. 8. art. 2. & ratio principalis est, quia cum officium advocati, ac procuratoris sit odiosum eis contra quos fit advocatio, aut procuratio, ut optimè firmat Sebastianus Guazzin. defens. 3. cap. 2. n. 13. & non conveniat Ecclesiasticis quidpiam, neque mente nocere, sed omnibus debent prodesse pro suis viribus, id circo a Iure Canonico prout in textu nostro prohibitum fuit Clericis, ac Religiosis officium advocatus, vel procuratoris exercere, videatur Ioannes Andreas in Rubrica, ne Clerici, vel Mon. Summistæ, etiam considerentur in verb. Advocatus; Machad. tract. 13. docum. 4. Mont. de Iurisdict.

p. 4. cent. 2. caf. 110. Adde etiam aliam rationem, nempè, quia in tali exercitio advocati, & procuratoris, est periculum maximum peccandi avaritiæ, & aliarum passionum, ac perdendi honorem, & reverentiam debitam habitui Ecclesiastico, ut bene dicunt Alexander in Summa p. 4. cap. 22. Ripa de remed. conf. Vbert. n. 217. Barbosa de officio, & potestate Episcoporum p. 3. alleg. 79. n. 16. & cum via Ecclesiasticorum via salutis sit; pauci sunt, qui in foro versantur, ut per viam salutis incedant, vel si incedunt, hoc est dubitanter; Inquit enim B. Ioãnes de Alvernia prout in Cronicis Sancti Francisci Deum illum admonuisse, se vidisse curiales in Infernum introire, quemadmodum pecudes in suo stabulo faciunt ingressum at utinam, sic non esset, quia pauci sunt illi qui munus advocati, ac procuratoris exercere sciant sine ruina familiarum, & præcipue pauperum; qui eis crumenas non implent.

49. Et miror, ac admodum miror quod multi ex statu Clericali aliquando contra proprios eorum Episcopos causas defendunt, & patrocinantur; immemores ejus, quod docent Theologi morales, videl. quod isti debent privari beneficio, si beneficium habeant, & quod peius est, & res lacrymabilis nostris temporibus, ita Clerici facti sunt viles, ut non solum exerceant officium procuratoris in utraque curia, sed facti sunt ex actores redditunm, vendentes vinum, & oleum, nec non servi infimi civium, & agrorum revisores illorum; verè res deplorabilis, quod ad tantam vilitatem reduxerit Ecclesiasticas personas avaritia, & sitis auri, quando, ipse cor aureum habere deberent, & solum amore, & Dei honore inflamatum.

50. Limitanda tamen est dicta conclusio, circa videlicet proprias causas, quia hec est de iure naturæ, nec non circa causas patris, & matris suæ, hoc enim per nullum ius Clericis tolli potest, loquendo de iure positivo; tenent Vgolinus de officio Episcopi p. 1. cap. 13. §. 6. Bass. de verb. Advocatus n. 1. Parolectus in Palestra Clericali p. 3. cap. 2. lit. X.

vers.

verſ. pro alijs, Laiman. lib. 3. tract. 4. cap. 26. dummodo hoc fieri poſſit ſine magna diſtractione, & abſquè lucro; ſed ſolum ex charitate fiat, ita, Cardinalis Oſtienſis in Summa lib. 1. de poſtulando n. 5. & Gavant. in addition. ad Manual. Epiſcoporum n. 3. verb. Clericus. Quod etiam valet in cauſis miſerabilium, quando aliàs tales miſerabiles aliud remedium ad ſe defendendum non habent, quia in tali caſu Clericus non exerceret officium advocati, ſed actum charitatis, F. Leo in Theſ. For. Eccleſiaſtici p. 3. cap. 4. n. 19. Sayrus in clavis regia lib. 2. & 22. n. 3. Bellet. diſp. Clericorum p. 1. tit. de diſc. Clericor. cum multis alijs graviſſimis Doctoribus.

51. Limitatur etiam ſupradicta concluſio in Clerico miſerabili, qui non habet undè vivat quia ſubvenire proprijs neceſſitatibus eſt de iure naturæ, & ſi officium chairtatis eſt ſubvenire alienis, quanto magis ſibi ipſi: ſic Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloſ. 2. à n. 28. Vgolinum cap. 13. §. 5. n. 1. verſ. excipiuntur, Rodov. de ſpolijs Eccleſiæ q. 8. à n. 48. Nav. pract. q. 9. cap. 19. n. 6. Barboſa de Iure Eccleſiæ lib. 1. cap. 40. n. 90.

52. Poſſunt, etiam conſulere, ac ſcribere in propria Domo, nam lex prohibens eſt ad evitandum ſtrepitum curialem, ita Bartoli in l. 1. §. advocatos ff. de var. & extraord. cogn. & in l. 1. §. poſtulare n. 1. de poſtul. Paul. in l. 1. ff. de leg. Pariſ. in addit. verbo poſtulare, Iaſſon. in l. pricipio n. 1. & Roman. n. 3. ff. de verbor. obligatione, Diaz pract. crimin. cap. 63. n. 2. cum alijs innumeris, nam Domi conſulere, non eſt propriè advocare, quia officium advocati eſt proprie poſtulare in iudicio, prout reſolutum fuit à Sacra Congregat. Concilij die 20. Iulij 1619. nempè, quod Clerici non poſſint publicè patrocinari, ſed tantùm domi ſcribere, ita Auguſt. Barboſa de iure Eccleſiaſt. tom. 1. lib. 1. cap. 40. n. 89.

53. Non ſic in urbe ob multitudinem cauſarum Eccleſiaſticarum, ubi magno honore Eccleſiaſtici venerantur, & Iudices Eccleſiaſtici ſunt ferè omnes, ita Veſtrius in pract. lib. 3.

cap. 4. n. 4. Maiolus de irregulari lib. 5. cap. 19. n. 4. Salzedus in pract. crimin. cap. 66. lit. A. vers. 9. Stephanus Gratianus discept. forens. cap. 57. num. 22. quos sequuntur alij multi gravissimi scriptores. In causis verò Ecclesiasticis non est dubium, & coram iudice Ecclesiastico, quod Clerici advocare possint ratio est, quia rex Ecclesiasticæ decentius ab Ecclesiasticis tractantur, quàm à Sęcularibus iuxtà etenim negocia, & honestà nou sunt Clericis prohibita, quia in istis scandalum esse non potest. S. Antonin. Archiepiscopus Florentinus p. 3. tit. 6. cap. 1. §. 1. Ostiensis lib. 1. de potest. per textum in C. non licet 11. q. 3. Armilla verbo advocatus n. 4. Federicus de Seris cons. 7. n. 1. Vgolinus de officio Episcopi cap. 13. vers. 6. Io. Andreas in cap. 1. n. 3. & 5. Laiman tract. 4. sect. 5. cap. 26. & alij non pauci, qui hoc confirmant.

54. Non possunt tamen Clerici in causis criminalibus advocare, nisi coram Iudice Ecclesiastico, & in favorem tantum rei, non autem contra illum C. à quibus 13. q. 8. ità Navarrus C. non dicatis 12. q. 1. Sylvester V. Advocatus q. 5. & hoc est intelligendum de Clericis constitutis in sacris ordinibus; non de alijs qui sunt in minoribus, cum isti ad sęculum pro sua libertate redire, Bonacc. tom. 2. disp. 10. q. 3. punct. 4. n. 1. cum multis alijs ab ipso citatis, quibus addo Alvar. pelog. de plant. Ecclesiæ lib. 2. cap. 35. vers. item Clerici.

55. Dixi, quod Clerici in sacris, non possunt exercere officium procuratoris, & benè dixi etiam si officium advocati exercere possint locis, & modo supradictis à me in isto §. à n. 45. usque ad 52. inclusivè ratio disparitatis est quia officium advocatus est solum proponere super meritis causarum, at procurator totum negocium causæ in se suscepit, atquè à Deo totus se distrahit in hoc, quod non licet personis Deo dicatis, & cum eo personas ordines desponsatis, ita habetur in textu C. pervenit dist. 85. Ludovisius in memoria Clericorum cap. 4. titulo de præceptis Clericorum n. 4. littera K. Barbosa de iure

Eccles.

Eccles. lib. 1. cap. 40. n. 85. Parulet. in Palestra Clericorum p. 3. C. &c· littera K. cum alijs ab eo allegatis. Et si procurent debet esse de licentia Summi Pontificis in C. pervenit dist. 86. Ludovisius in memor. de recor. cap. 4. tit. de præceptis Clericorum n. 4. littera K. Barbosa de iure Ecclesiæ lib. 1. cap. 40. n. 85. Parolet. in palestra Clericorum p. 3. cap. littera K. &c.

56. Concludo ergo quod absquè dispensatione Papæ non possunt Sacerdotes, neque alij Clerici in sacris constituti officium procuratoris exercere coram quoqunque Iudice tam Laico, quam Ecclesiastico non solum pro alijs, sed nequè etiam pro se ipsis, ut dicunt auctores supra à me citati in n. 53. antecedenti in fine, & quamvis Panormitànus in C. per venerabilem, qui Felin. sint legittimi intelligat de Procuratore Generali ad omnia negocia, &c. non autem de illo, qui est procurator ad unum negocium tantum, fundatus in Doctrina Innocentij in C. unico de oblig. ad ration. sicut etiam asserit Archidiac. in C. pervenit dist. 86. sed hoc est falsum, quia, & si non sit nulla eius procuratio, non propterea excusat eum à pœnis per Canones illis cominatis.

57. Possunt tamen exercere officium notarij ad causas pias V. in causa hæresis C. ut officium de hæreticis in 6. & hoc etiam si sint in sacris, ut benè notat, & firmat Marchesanus signaturæ iustitiæ Referendarius, ac olim Decanus in tract. de commiss. p. 2. dec. 144. sicut etiam licitum est eis si non habent unde vivant talem officium in curia Ecclesiastica Diaz cap. 58. lit. B. & ad pias causas in ultimis voluntatibus; ubi viget tamen consuetudo, Marchesanus ubi supra n. 7.

58. Miror, & non sine animi mei dolore lacrymas effundo videre Clericos, ac Religiosos Claustrales, ita Curiales in utraque foro, quod adhuc audio, vel saltem videtur mihi audire verba illa Micheæ quibus ipse Propheta loquitur Ecclesiasticis, & Deo dicatis dum sic loquitur *vah qui cogitatis inutile, & operamini malum, in luce matutina faciunt illud,*

quo-

quoniam contra Deum est manus eorum. Circa quod sequitur, quod lacrymabile in istis temporibus videre Sacerdotes magistros esse Domus, procuratores, ac causidicos, quando nobiles verecundantur videri per tribunalia, & ut suam verecundiam cooperiant, & suam existimationem substineant suo loco Sacerdotes per curias mittunt, mittunt inquam illos de quibus dixit Deus *ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes* & alibi *nolite tangere Christos meos* & tamen ita ad actiones viles ita Sacerdotes redacti sunt multi, ut maiori extimatione habeantur servi cubicularij, quam Sacerdotes, ut in §. antecedenti me explicavi; non mirum si Christianitas multa posita ab inimicis fidei Catholicæ, si sacrificia offeruntur, non à Sacerdotibus viventibus iuxtà Sacerdotalem dignitatem, sed ab hominibus, qui cum debuissent toti Deo, soli mundo dicati sunt; quibus Sacerdotibus nostri temporis [non loquor de veris Sacerdotibus, sed de illis qui sæculo, & negotijs sæcularibus se se dicarunt] audio etiam Malachiam cap. 1. sic loquente ex ore Dei *quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat Altare meum gratuito, non est mihi voluntas in vobis, & munus non suscipiam de manu vestra*, & deindè sequitur *ad vos, ò Sacerdotes, qui despicitis nomen meum (hoc est ordines mei Vicarij in terris) offertis super Altare meum panem pollutum, & dicitis, in quo polluimus te?* audi quid tibi dicit Deus per hunc precitatum Prophetam ò Sacerdos negocijs Sæcularium implicatus: *Mensa Domini despecta est*. Quidquid dixi, fuit solum quia vellem, ut Sacerdotes suum gradum tenerent, & essent memores quod non sunt Laici, sed Ecclesiastici, in gradu si non altiori, ut Episcopi, sunt tamen in gradu maximo, honorando, non dexpernendo.

59. Advertendum est tamen, qui si quis Sacerdos pro causa Criminali advocceret, reo defendendo ex qua legittima defensione accusator undè moraretur pœna mortis, tunc ille Sacerdos, aut alius in sacris ordinatus non efficeretur iure irregularis, quia hoc damnum succedit per accidens, & preter in-

intentionem defendentis, ita Guazzinus primus defensione 3. cap. 2. n. 12. Lexius de iust. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 8. n. 51. verb. advertit etiam Diana par. 4. tract. 2. resol. 34. Turrianus de censur. lib. 9. disp. 66. dub. 3. Cornab. disp. 18. dub. 9. n. 88. & concludit præposit. in 3. par. D. Thom. q. 5. de irregul. dub. 13. n. 104. & hoc etiam si dictus advocatus in defensione rei plura abiecisset contra dictum accusatorem, quia solùm ista tenderent ad rei defensam, non autem ad accusatoris necem; vide Dian. par. 4. tract. 2. resol. 5. Filucc. tom. 1. tract. 70. n. 357. & tom. 2. tract. 40. cap. 10. n. 283. Suar. de censur. disp. 47. sect. 4. n. 6. Bonacc. de irregularit. tom. 1. disp. 7. q. 4. punct. 3. n. 5. Molin tom. 1. tract. 3. disp. 74. n. 11. dummodo in suis scripturis defensivis faciat debitas protestationes, quæ illi suffragare non habent quando in suis defensivis scripturis instaret, ut accusator puniretur talionis pœna, sicut quando defenderet iniustè ipsum reum; Vide de his duabus ultimis difficultatibus Bonacc. loc. sup. citat. d. n. 5. & eumd. Dian. d. tract. 2. resol. 96. Bass. verb. irregularitas 5. n. 14. Filucc. citat. tract. 40. n. 157. cum alias dictum sequentes, dummodo dictus clericus hoc non faceret bona fide, quod tamen non salvaret ipsum in foro externo.

60. Et idem quod dictum est usque modo de clericis sæcularibus, potiori iure dico de regularibus, & in claustro degentibus, etiam si more clericorum in pœnalibus regulares non veniant comprehensi; ratio est eadem, immo validior, quia talis prohibitio facta fuit clericis sæcularibus ad avaritiam evitandam, & inhonestatem habitus Ecclesiastici atque in dedecorem, & despectum, & ut Ecclesiastici, qui Deo dicati sunt, saltem Deo inservire habeant; ita Card. Ostiens. lib. 1. de postulat. n. 5. in sum. Alex. in cap. 1. de post. circa fin. vers. quero, Ant. de Butrio n. 18. Bellapp. in C. final. n. 5. de postulat. Abb. in cap. 1. n. 7. ne clerici, vel monachi; & in cap. 1. n. 3. de inst. cum alijs per Barbos.

de iure

de iure Eccles. tom. 1. cap. 39. n. 9. & habetur text. in C. monaci 16. q. 1. & ex C. ex parte de postulatione.

61. Tamen advertendum est pro securitate animæ, quod si clericus aliquid lucratus fuerit in defensione causarum in casu sibi licito, non debet restituere, secus in causis prohibitis, & tunc pauperibus, & hoc post sententiam, vel Cameræ Apostolicæ, sicut valet de notario clerico, vel religioso. Respice D. Antonin. par. 3. tit. 13. cap. 2. Iacob. de Graff. dec. aur. lib. 3. cap. 2. Alam. par. 1. q. 7. pag. mihi 3. & per text. nostr. canonic. in C. monachi 16. q. 1. & ex C. ex parte de postulat. confirmatur.

62. Immo ego dicerem, quod supradicta exercitia procuratoris, advocati, ac notarij non liceret, neque clericis in minoribus constitutis, ut habet in coment. institut. canonic. Lancillott. cum de iur. personar. lib. 1. tit. 4. §. nec in sacris, quia ut ait ipse commentator, omnis ordo sacer dicitur, ut in 1. q. 1. §. quælibet, & 28. q. 1. C. nullus, & per Archidiac. cap. 6. q. 1. in C. infames, habetur etiam, si non strictè, saltem in largo sensu sacræ personæ Clerici minores dicuntur, dum habitum Clericalem gerunt, & tonsuram atque Ecclesiæ inserviunt, quia gaudent utroque foro, videantur Doctores de hac materia, quibus me remicto.

63. Quomodo autem peccant Clerici in sacris constitutis exercentes officia supradicta sine licentia Pontificis, & suorum superiorum loquendo tam de sæcularibus, quam regularibus & precipuè quando ex professo talia officia exercere habent; dico, quod mortaliter peccant, quia dedecorant munus Sacerdotis ordinis, & habitus, & exercent officium illis severe interdictum, C. te quidem 1. q. 1. Sanchez opusc. mor. lib. 6. cap. 7. dub. 4. non nocet tamen si semel hoc faciunt bis, aut ter, quia datur in hoc parvitas materiæ, quia præcipuè in materia non ardua, non multum se distrahunt, videatur Fulvius pacian. cons. 162. n. 215. Salzedus a dd. ad Bernard. Diaz cap. 63. paulo post princ. Lopez lib. 5. tit. 5. p. 3.

verbo

verbo otiosi Rom. Sing. 273. Vgolinus de officio, & potestate Episc. cap. 13. §. 6. & alii videantur apud Barbosa de iure Ecclesiast. lib. 6. cap. 40. n. 88. vers. 6. Peccatum tamen in genere huiusmodi delicti, supponere debet scandalum notabile, & violationem obedientiæ; contra præiudicium communitatis, &c. quia hijs deficientibus, reducitur talis transgressio ad solam venialem culpam, aspice Reginaldum in praxi fori penitentiæ lib. 25. n. 666.

64. Advertendum est etiam, quod si Sacerdos officium Tabellionis exerceat, instrumenta per eum rogata sunt valida, quare instrumenta per eum rogata, tenent, dummodo; antecedenter fuisset Notarius, & hoc non fecerit post prohibitionem factam, à suo superiore, & tenent hoc doctores citati per Covarr. C. sicut, quem sequitur Sanch. cons. moral. lib. 6. cap. 7. dub. 5. n. ult. Barbosa de iure Eccles. n. 157.

65. Potest tamen Clericus iudicem rogare pluries, ut causam expediat, absquè allegatione iurium alicuius partis, vel ut iudex concedat terminum, quia hoc non est advocare. In Iudicio, sed sola simplex petitio gratiæ, vel Iustitiæ, ità Hortensius, & Cavalcant de Brachio Regio p. 6. n. 406. cap. 13. cas. 5: immò ego addo quod etiam si allegaret iura partis, non esset Clerico interdictum, quia hoc facere, est solum adiutorium prebere, quoniam advocare est proprie pandere alienum desiderium in iudicio coram iudice, quod secus est in causa, iusta textum in l. 1. vers. postulare ff. de postulat: Abbas in Rubric. eo n. 1. & alij per Cavalcan. citat. supr. n. 406.

APPENDIX I.

De Privilegijs Clericorum.

1. EGI usque modo de debito personarum Ecclesiasticarum, tam de Episcopis, &c. quam de eorum Vicarijs, nec non de Clericis, tam in sacris constitutis, quam, in

minoribus, modo de privilegijs eorumdem sermonem instituam, quod fieri potest, nec non de privilegis regularium tam prælatorum, quam subditorum, ac eremitarum, qui sub nulla Regula vivere habent.

2. Clerici ergo habent primum privilegium à Christo Domino (loquor de ordine Sacerdotali insignitis) ligandi, atque solvendi iuxtà illud Matth. 18. & Ioannis 20. & C. utriusque sexus de pœnitentia, & remissione, que quidem auctoritas cum duplex sit, nempè ordinaria una, delegata altera, de utaque, cui competat videndum est.

3. Quapropter dico, quod ordinaria, est illa quæ ex proprio officio, & munere Ecclesiastico ordinato competit, & principaliter ex proprio munere, hæc reperitur in Summo Pontifice, de quo à Cardinalibus facta electione illi competit talis auctoritas seu iurisdictio, quia illi immediatè dat Christus Dominus; Quæ quidem iurisditio est universalis etiam in Summo pænitentiario, eiusdem Pontificis, in Patriarchis legittimis, Archiepiscopis, & Episcopis, & alijs habentibus proprias diæceses, in pœnitentiario maioris Ecclesiæ, & alijs quibus competit animarum cura, e contra vero delegata se habet, quæ solum competit, delegato ex delegatione, ei facta ab habente iurisditionem, & ordinariam potestatem delegandi, & sic potestatem talem delegatam, habent omnes deputati ad audiendas confessiones, quibus alias non competit ius in hoc ex officio, sed solum ex delegatione.

4. His positis, plures quæstiones nascuntur in hac materia, de auctoritate delegata, non loquor hic in foro conscientiæ, sed in foro pœnitentiæ, & Sacramentali.

5. E primo quæritur, qui sint capaces huius iurisditionis in foro interno, Sacramentali. Secundo quando conferatur. Tertio quomodo debeat conferri hæc iurisdictio. Quarto qui possint hanc potestatem delegare. Quinto quibus possit iuridicè, & tuta conscientia, delegari talis iurisditio absolvendi Sacramentaliter. Sexto quantum sit durabilis talis delega-

lega-

legatio. Settimo an expiret morte concedentis, vel cessante eius officio. Ottavo an possit extra diœcesim exerceri erga subditos delegantis. Nono an exerceri possit in propria diœcesi erga non subditos delegantis.

6. Respondo, & quoad primum dico, quod si Sacerdotes, non excomunicati, neque suspensi, sunt capaces talis iurisdictionis, ad hoc, ut valide exerceant, ita S. Thomas in additamentis ad tertiam partem q. 8. art. 3. Onuphrius de sigillo confessionis sect. 3. unica q. dub. 5. Vasquez q. 93. art. 1. dub. 1. Mart. Bonaccina tract. de Sacram. disp. 5. q. 7. punct. 1. & 4. §. 1. n. 12. Sayrus de pœnitentia cap. 24. n. 1. & communiter omnes DD.

7. Ad secundum dubium dico, quod strictè loquendo solum confertur, quando ab ordinario prævio rigoroso examine datur talis auctoritas absolvendi à peccatis, quod quidem examen debet esse realiter factum, non apparenter, nequè fictitia; alias ille taliter fictitiè approbatus non habet iurisdictionē absolvendi; si alias ordinario non constet esse capacem talis potestatis iurisdictionis; moveor ad hanc conclusionem firmandam ex lege tradita in Concilio Tridentino sess. 25. cap. 15. de reformatione, ex doctrina Vgolini de officio, & potestate Episc. p. 2. cap. 34. Vasq. q. 93. art. 3. dub. 3. cum alijs innumeris DD. neque valet dicere, quod ab ordinario sufficit ut supponatur habilis ille, qui se illi repræsentat, ut obtineat potestatem iurisdictionis ad confessiones audiendas, quia hoc est loqui contra iustitiam, contra dignitatem, & necessitatem iudicij spiritualis, & contra determinationem Concilij citati, quod vult omnimodè, ut prius confessorij examinentur, & deducitur ex C. cum olim de maioritate, & obedientia, approbatio prædicta debet fieri iudicio prævio, iudicium numquam fieri potest in hoc rectè, & rectum ab ordinario, nisi sufficientia Sacerdotis externè constet per examen rigorosum, firmat meum dictum Barth. à S. Fausto in tract. de Indulgentijs lib. 4. q. 79. undè ego dicerem, quod, si ordinarius, appro-

 baret

baret aliquem ad audiendas confessiones; eo quia iudicaret illum sufficientem, non prævio examine; & idoneus non esset, dictus ordinarius peccaret mortaliter; quia se exponit periculo dandi facultatem invalidè, & quod absolutiones à dicto Sacerdote sic approbato collatæ essent invalidæ, quia illa facultas non est validè collata; ratio est, quia, & si examen à Concilio necessaria simpliciter non indicetur explicitè, indicatur tamen implicitè per illa verba *si illis videbitur esse necessarium*, *aut alias idoneus iudicetur* quomodo enim potest Episcopus iudicare aliquem idoneum in conscientia ad confessiones audiendas illum quem non audivit in circulo defendendo, vel assistendo Cathedracijs Palestris, vel in Pulpito concionando; aut in aliquo discursu virtuoso circa moralia, iudicium enim sibi manducabit, & bibet ipse ordinarius alias sine prævio examine admittendo ad pascula spiritualia, & ad regendas oves Pastorem, aut Doctorem, quem non agnovit. Quidquid dicat Suarius in hac re disp. 28. sect. 1. n. 7. Reginaldus lib. 180. Vasquez q. 93. dub. 3. Bonaccina de Sacramentis disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. n. 9. cum alijs apud Sanchez, quia ego numquam condescendam eorum doctrinæ, sunt enim ordinarij reddituri rationem de animabus sibi subiectis, si enim Episcopus non scit esse idoneum quando scire est rem per causam cognioscere quando autem per examen aurum non probamus ignoramus causam sufficientiæ, vel per alias experientias, ut dixi publicos circulos suggesta, vel discursus familiaris, ex quibus virtus, ac sufficientia petentis confessionem pateat, approbatio enim ad talem munus, ità necessarium est actus iustitiæ, igitur debent procedere, secundum alligata, & probata, ut dent uniquique, quod suum est. Suarius tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 22. Bonaccina q. 7. punct. 4. §. 1. n. 31. Cornich. de penitentia disp. 8. dub. 7. n. 49.

8. O h utinã omnes examinarentur ab Ordinarijs locorũ, sicuti examinantur veri Theologi, Lectores, & Concionatores, quia non ita currerent animæ sine lumine. Nescio qua

causa

caussa viri docti toto rigore, cribentur, & asini in lira admictantur sine difficultate, & veri pastores reprobentur dando pecudes in manibus mercenariorum, qui sæpe sæpius neque legere libros intelligunt, neque absolutionis formam capiunt.

9. Neque capere possum dictum Barbosæ in collect. pag. mihi 206. col. 1. n. 36. & 37. dicentis: quod iudicatus ab Episcopo quis actus ad audiendas confessiones censetur validè approbatus, etiam si aliàs non sit ad tale munus idoneus, & quomodo potest Episcopus, sivè eius Vicarius Fullanum esse idoneum scire si illum prævio examine, non probet? Episcopus namque cum supponatur, vel doctor, aut Theologus in hoc non potest decipi ignorantia invincibili, sed si tales admictat ignorantes, ad munus tam sublime, erit crassa, & vitiosa, atquè adeò nulla erit collatio auctoritatis, sed (salva pace) vocabo illam, non in curia, sed ingens temeritas prout videtur resolvere [& si ad alium propositum] Sanchez de Matrimonio lib. 2. disp. 40. n. 4. in medio.

10. Et tanto magis relucet veritas meæ conclusionis quando certum est apud omnes, quod absolvere à peccatis est iudicium maximum, & maxima res, & nullus potest salva conscientia deputari, ut iudex in causa gravi, nisi sit in deputato maxima scientia, quia extremis morbis extrema remedia; iudex namque secundum necessitatem causarum scientiam habere debet, cum ego in foro pœnitentiali agatur non solum de regnavi, sed gravissima, tractatur namque de salute, & perditione animarum, ergo omninò necessaria est debita scientia, & melius si esset confessor perfectè omnia sciens, legatur Caietanus verb. confessari necessaria, Sotus lect. 6. de confessione Navarrus cap. 4. n. 1. & in cap. 1. §. caveat de pænitentia d. 6. & alij.

11. Debet enim confessarius audire plures personas, & consequenter plura scire, & præcipuè linguam latinam nec non differentiam inter lepram, & lepram, quæ res est maximi, &

essen-

essentialis momenti in isto genere actionis, & in hoc non parum laborant, etiam viri doctissimi ad hoc ut iudicium rectum ferre possint, tenentur scire dispositionem quæ in pænitente requiritur. Scire etiam debet peccata, quæ sunt contra iustitiam, & illa, quæ contra charitatem ratione restitutionis, &c. Scire, quæ peccata sint reservata, Summo Pontifici, in Bulla cænæ, & ordinarijs locorum ubi ipsi confessarij confessiones audiunt, & præcipuè si sunt confessarij in locis ubi viget mercatura, & contractus fiunt, quam plurimi, ubi resident iudices procuratores, advocati, & fiunt cambij; hinc est quod multoties pænitentes, quia facilitatem apud ignorantes inveniunt; ignorantes sibi eligunt in confessores, videatur Filuccius & apud ipsum citati Doctores tract. 7. cap. 9. n. 252. & 253. Suarius disp. 28. sect. 2. Calpensis n. 86. Diana in Summa d. verb. n. 25. Tancredus q. 56. & alij comuniter, igitur talia requisita nota debent esse ordinario, alias nescio quomodo negocium currat duplici pede, ita ut non claudicare habeat in re tam magni momenti sicuti est animarum salus; ergo de primo ad ultimum sequitur quod ordinarius debet necessario approbare confessarium examine prævio nisi alias certò sciat esse idoneum ex actibus publicis à petentibus confessionem gestis, & ab ordinario auditis.

12. Si mihi esset licitum loqui de Episcopis, quos semper venerabor prout debitum est fidelibus omnibus, dicerem numquã concionatores, magistros ac lectores examinare deberi ad confessiones audiendas ad ipsos accedentes pro petitione talis auctoritatis, quia si alios docent doctrinam, apti supponuntur.

13. Ad tertium dico quod potestas in foro interno sacramentali, confertur Clericis in ordinatione Sacerdotis, per illa verba *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remictentur eis*, & si Episcopus post ordinationem, non pronunciat supradicta, &c. non posset Sacerdos à peccatis valide absolvere, etiam si hanc potestatem delegatam obtineret, deindè ab Episcopo, vel eius Vicario, quia requiritur, ut prius

prius habeat potestatem ordinariam, ad obtinendam delegatam, ita Suarius tom. 4. disp. 16. sect. 3. n. 7. Medina C. de perit tract. 2. q. 35. concl. 3. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 16. punct. 7. Vasquez de derit. q. 93. art. 1. dub. 2. a n. 5. Cammerata de Sacramentis tract. 7. de confess. dub. 12. pag. 477. Dom. Riccius decis. 22. par. 4. n. 2. Bonaccina de poenitent. disp. 5. q. 7. punct. 1. n. 5. firmat Angelicus Doctor Advocatus meus in addit. ad tertiam partem q. 8. art. 3. roboratur hec conclusio a Concil. Trident. sess. 14. cap. 7.

14. Et si simplex Sacerdos potest absolvere in articulo mortis constitutum, à peccatis, & censuris reservatis iuxtà Sacræ Congregationis decretum, & Concilij Trident. sess. 14. cap. 7. de Sacrament. pœnit. hoc evenit non ex vi caracteris Sacerdotalis tantum, sed quia ab Ecclesia delegata est illis talis auctoritas iurisdictionalis ita Suarius tom. 4. n. 8. Sanchez in Summa lib. 2. & 13. n. 1. Vasquesius q. 93. art. 1. dub. 3. & 6. n. 5. Navarrus cap. 27. n. 271. Bonaccina de Sacram. disp. 1. q. 7. punct. 1. n. 9. & alij.

15. Si vero quis non Sacerdos absolveret aliquem à peccatis fingens se Sacerdotem esse, non esset valida absolutio, etiam stante bona fide pænitentis, etiam si ille communiter existimetur Sacerdos, ratio huius rei est, quia adest impedimentum iuris Divini. quod ab Ecclesia suppleri non potest, potestas enim absolvendi à peccatis est de iure Divino, & solum veris Sacerdotibus competere habet, vide Sancium lib. 3. disp. 22. Bonaccina tract. de Matrimonio q. 2. punct. 8. n. 36. cum alis innumeris DD.

16. Potest quidem simplex Sacerdos cum auctoritate ordinaria absolvere, à venialibus, etiam si sit solum materia sufficiens, sicus à mortalibus iam confessis Sacerdoti approbato legiptimè, non potest etiam absolvere ab excomunicatione minori, vide Paulum Squillant in tract. de obligat. Clericor. p. 3. n. 134. & de privilegis Clericor. cap. 1. dubit. 2. n. 17. pag. 11. col. 2. qui multos Doctores citat. pro veritate sui dicti.

17. Ad

17. Ad quartum dicendum est, quod omnes habentes iurisdictionem fori interni iure ordinario.. possunt dictam iurisdictionem fori interni delegare, & habentes facultatem illam subdelegandi. Parocus vero Episcopus, qui est proprius Parocus alicuius Parochiæ an possit hanc auctoritatem alicui delegare, sicut facit, & facere potest Parochus propietarius? dicendum est quod sic, non autem hoc facere potest, substitutus à Parocho Episcopo, vel à Parocho non Sacerdote, Parochia obtenta, possunt tamen isti delegare alteri aliqua officia Parrocchialia; ut in matrimoniũ congiungere sponsas. Deferre Eucharistiæ Sacramentum infirmis, ungere Oleo Santo laborantes in extremis, &c. & similia, nisi in illa regione incontrarium esset consuetudo, videatur Paulus squillant de Clericorum privilegijs cap. 2. dub. 3. pag. 56. colam. 2. n. 35. Sancius disp. 31. lib. 3. n. 13. vide etiam glos. in C. cum caus., verbo delegatus de appellat. Abbas in C. cum Bertoldus n. 20. de sententia, & re iudicata, marranta, in pract. 4. p. p. 5. princ. an iudic. sit ord. n. 27. Ias. in L. a Iudice Gavac. p. 5. cap. 1. n. 363. & Bonaccina de legibus disp. 1. q. 3. punct. 8. §. 1. n. 18. quibus addo glos. in clemenr. 1. verbo presbiteri de privileg. ubi Cardil. q. 19. Henric. lib. 6 de pœnit. cap. 7. n. 2. & alij, qui ampliant talem delegationem se estendere ad substitutum, substituti ad tempus breve.

18. Ad quintum respondeo; quod huic difficultati, iam satisfeci supra in responsione ad secundum dubium a n. 5. huius appendicis usquè ad n. 11. videantur ibi, ea quæ à me dicuntur.

19. Ad sextum nempæ quantum durabilis sit talis delegatio facta ab ordinario Sacerdoti, ut Sacramentales confessiones audiat, dico quod distinguendum est, quia alia iurisdictio est ordinaria, alia delegata in qua re iterum subdistinguo, & dico, quod qui habet dignitatem, vel munus Ecclesiasticum cui ea est annexa est iusdictio durant annexa quantum durat Principale concessum etiam ex gratia; si verò sunt rex annexę

iuri-

iurisditioni ad libitum, sicut actoritas Vicarij Episcopi, extincta Episcopi auctoritate sivè per mortem naturalem, sivè moralem omnia concessa Vicario extinguantur, sicut si auctoritas fuit concessa ad tempus præfixum, illo spirato spirant omnia, si ver o indeterminate fuerit concessa durabit, usquè dum non revocatur; alias se habet res si iurisditio V. G. in foro Sacramentali fuerit concessa ad beneplacitum personæ concedentis, vel ad beneplacitum dignitatis, quod primam expirat secuta mente concedẽtis, quod secundũ durat durante dignitate usque dum non revocetur, quod idem valet ad tempus prefixum finito tempore spirat si in illimitate, perdurat usquè dum non revocetur, lector carissime vide Sancium lib. 3. de Matrimonio disp. 39. n. 13. Suarinm disp. 28. sect. 8. & alios ab ipso cit. Suarium citantem Vasquesium q. 93. art. 3. 5. n. 2. Zerala in praxi de pœnitent. cap. 16. q. 2. Bonaccina de Sacrament. disp. 5. q. 7. punct. 3. n. 2. & punct. 4. §. 1. n. 7.

20. Si verò talis iurisdictio absolvendi erat concessa per annum, suunt aliqui DD. asserentes etiam expleto anno, valere gesta per ipsum confessario concurrente communi errore ita Henriquez lib. 6. cap. 6. & si contrarium sentiat Mascardus tom. 1. concl. 138. & alij, quibus adheret Bonaccina de Matrim. q. 2. p. 8. n. 29. cum non videatur esse sufficiens titulus, sed potius contra formam datam.

21. Si verò confessarius approbatus in delictum hæresis non cessat ius iurisdictio, usquè dum declaretur nominatim talis hæreticus excomunicatus lege Thomam Sancium in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 10. Bonaccinam de legibus disp. 3. q. 4. punct. ultimo §. 5. n. 8. de censuris disp. 2. q. 5. punct. 2. & si Angelicus Doctor. 3. p. q. 82. art. 9. dicat ab hæreticis, & excomunicatis non posse recipi, nec dari Sacramenta, Sancius & Caietanus dicunt hoc debere intelligi ante Concilij const. non verò post illud, si alias non sint publicè denunciati, vel sint publici Clericorum percussores.

22. Et quia potest esse dubium, an iurisdictio confessarij

 cesset

cesset quando concedens talem iurisdictionem, venit suspensus, vel declaratus, excomunicatus vitandus post talem concessionem; respondeo ego non cessare in foro interno, etiam re integra manente, & si invalide esset concessa postquam concedens fuit declaratus excomunicatus videatur Suarius tom. 4. disp. 25. sect. 3. n. 10. ratio est quia non est idem tribunal. Secus dicendum est de foro externo, vide cap. 1. de officio Vicarij in 6. & ibi glos. verb. ipsius, vide etiam Sayrum de cens. lib. 1, cap. 6. n. 28. Sbroz de officio Vicarij lib. 3. q. 17. cum alijs, quos sequitur Sanchez, & post ipsum Bonaccina de cens. disp. 2. q. 2. punct. 5. n. 12.

23. At quando primus ordinarius moritur, & delegavit, re integra, quod delegatum, non sic quod subdelegatum, quia res non est respectu sui integra, quoniam iam incæpit; certè iurisdictio subdelegati non expirat, & hoc colligo ex text. in C. penult. de officio delegati in 6. & firmat hanc conclus. Domin. & Francus, & presid. de Franc. dec. 251. adest etiam glos. verb. processum in d. C. penultimo citato, quod valet pro responsione ad septimum dubium.

24 Ad octavum, scilicet an auctoritas iurisdictionis in foro Sacramentalis coufessionis possit exerceri à confessario approbato iuridicè extra territorium concedentis circa eius subditos. Respondendum est affirmativè, nempe quod Episcopus, Parrochus vel alter Sacerdos, ut supra absolvere potest extra diæcesim subditos suos, vel degentes pro Domicilio in diecesi ubi est approbatus. Ratio huius rei deducitur, ex C. omnis utriusque sexus de pœnitentia, & remissione, ubi fit mentio de Sacerdote, cui confitendo sunt peccata, non vero fit mentio de loco, nec de territorio, tanto magis quod hæc iurisdictio exercetur absque strepitu iudicij, argumentum sumitur ex text. nostro in C. fin. de officio delegat. tenet etiam Sanchez de Matrimonio lib. 3. disp. 34. n. 2. Suarius tom. 4. disp. 25. sect. 1. n. 17. Grassius in pract. eos reservat lib. 1. cap. 4. n. 57. Coninck disp. 8. dub. 3. n. 22. Ledesma

sma 2. p. q. 7. art. 5. dub. 9. cum alijs comuniter.

25. Sed est quod Parochus, qui absolvit suum subditum in aliena diœcesi habeat casus reservatos, sivè facultatem absolvendi à casibus suo Episcopo reservatis, & pœnitens ille habet casus reservatos utrique Episcopo an illum possit absolvere. Respondendum est affirmativè, vide Passelinum, de officio curati cap. 7. n. 49. quem sequitur p. 3. allegat. 12. n. 16. col. 1. tenet etiam Sotus in 4. sent. dist. 19. q. 4. art. 2. col. 10. quem refert Gambarupta, &c.

26. Visum est usque modo de privilegis Clericorum circa Sacra, modo de utriusque fori privilegio illorum examinandum est; Ab Innocentio II. in Lateranensi Concilio fuit ad favorem status, ac dignitatis Clericalis concessum Privilegium Canonis, de quo fit mentio in C. si quis suadente 17. q. 4. ubi statuitur, quod iniciens manus violentas in Clericum, statim sit vinculo excomunicationis innodatus; omnes namque Clericos honorare debent absquè eo quod considerentur, si sint boni, vel mali habetur sic in C. Dominus noster, ubi glos. verbo Sacrilegium 93. dist. & glos. in C. Sacrordotibus verb. specialiter 11. q. 1. reverentia enim debetur officio, & ministerio illorum, ut benè notat Carolus Grass. de effect. cleric. in prælud. n. 245. & quia iuxtà dispositionem Canonis diversa requiruntur copulativè indispositiones illius, prout ex eodem colligo, idcirco illa advertendo prius sunt; requiritur ergo non solum manus iniectio in Clericum, sed animus illum in iuriandi, quod significatur per illa verba suadente diabolo, & quod talis manus iniectio violenta sit, ita Abbas in cap. 1. de sententia excomunicationis n. 4. Archidiaconus in Can. si quis suadente. Lel. de Zanch. in tract. de privilegijs Eccles. Privileg. 155. n. 9. Car. Grass. effect. 9. n. 311.

27. Unde observandum est, quod si eodem impetu quis percuteret Clericum, dicitur illum semel percussisse, & unica indiget absolutio, ne eo quia in unã tantum excomunicationem

incidit; quia una dicitur manum iniectio; videatur Covarr. lib. 2. variarum resolut. cap. 10. n. 8. Clarus in §. fin. q. 84. n. 2. & communiter tenent omnes Canonistæ, ut advertit idem Clar. & ipsum sequuntur Car. de Grass. n. 312. & Anton. Raguſ. in vas Ecclesiæ disciplinæ titulo de excomunicatione quæst. 67. n. 4. ubi cum Navar. cap. 26. n. 16. advertit, quod si quis unico ictu plures Clericos violenter percuteret plures excomunicationes contraheret; talis tamen percutiens adhoc, ut excomunicatus sit evitandus, necesse est ut percussio sit notoria; vel denunciatus, ac declaratus per cedulones, ità loquitur de Grassijs in dec. aur. p. 2. lib. 3. cap. 5. Toletus in Sum. lib. 1. cap. 13. n. 31. patris ergo hijs, ut de hoc canonis privilegio omnia pateant quantum à me fieri poterit, aliqua dubia resolvenda propono.

28. Primo, qui hoc privilegio gaudeant. Secundo, qui dicatur, manum violentam in Clericum inicere. Tertio, an sufficiat quælibet percussio violenta, ad talem excomunicationem incurrendam. Quarto in quibus alijs casibus quis hanc censuram incurrere possit, vel illam evitare. Quinto, quis ab ea absolvere possit.

29. Ad primum, ut respondeam adverto primò, quod potest dari casus, quis sit ordinatus, & non Baptizatus, & ut quis coactè, sit ordinatus coactione absoluta, vel conditionali si non ratificet, & isti non gaudent privilegio canonis, primus enim non recepit caratherem ordinis. Sylvester verbo excomonicat. 6. n. 4. & alij cum D. Antonin. 3. p. tit. 25. cap. 1. Secundus ratificando, vel tacitè, vel expresè gaudet. Ioannes de Lignano tract. de cens. Ecclesiast. §. 5. n. 13. quem citant Sylv. & Sayr. de censur. lib. 3. cap. 26. n. 10. & Car. de Grass. eff. 9. n. 392. si quis vero esset ordinatus a non suo Episcopo, vel cum falsis dimissorijs, aut sinè illis gaudet, Ricc. in prax. aur. resolut. 152. & in prax. fori Ecclesiæ resolut. 256. tenent Navarr. cons. 29. de tempore ordin. Franc. March. decis. 75. p. 1. & per Borel. cons. 15. quia ordines collati etiam

à non

à non suo Episcopo tenent, & caracterem imprimunt, ut per C. eos de tempore ordinato, in 6. Guid. Pap. decis. 449. Car. de Grass. eff. 5. n. 35. & si talis non habeat executionem ordinis gaudet tamen privilegio canonis cap. 1. & 2. dist. 71. ut bene notat Barbosa p. 2. alleg. 8. n. 17. non gaudent privilegio fori per declarationem S. Pontificis Vrbani VIII. datam sub die 11. Decembris 1624.

30. Ad Secundũ respondeo, quomodo intelligatur illa verba canonis violentas inijcere manus in Clericum dico, quod hoc evenit quando quis offendit Clericum per aliquam iniuriosam, sive contumeliosam actionem exteriorem, ac corporalem circa illius personam, aut res ei adherentes. V. G. vestimenta; ut est Clericum vulnerare, accidere manu, vel alia re ipsum percutere, illum retinere in publica, vel privata custodia, aliquid de moribus eius vi, vel spretu eripere, sicut de eius corpore, illlum aqua, vel pulvere, lapillis, &c. conspergere; persequi eum, ut in fluvium vel foveam demergatur è quo decidat, aut inijcere violenter manus in equum, cui Clericus insidere habet, illum occidendo, aut ulnerando, aut tenendo illius frenum sistendo; pro hac rei firmitate adest Sylvester verb. excomunicat 6. n. 5. Sayrus de cens. lib. 3. cap. 28. n, 13. Avila similiter de censuris p. 2. cap. 1. & 5. disp. 3. dub. 12. Navar. cap. 27. n. 77. Genuens. cap. 29. n. 21. Bonacc. de cens. disp. 2. q. 4. punct. 1. n. 12. Car. de Grass. eff. 1. n. 534. & eff. 9. n. 84. quod idem valet de illo, qui scopulum explodit in Clericum, qui nihilominus à pila ullo modo tangitur, tamen ob terrorem moritur, tenet Bonaccina loco cit. cum alijs, quam plurimis.

31. Quibus addo, & ad id quod supra dixi n. 25. in hac appendice, quod percutiens plures Clericos successivè, incurrit in tot. excomunicationes quot sunt Clerici perçussi, quia, ita sunt plures formaliter, & numero distinctæ percussiones ità Suarez disp. 5. sect. 3. n. 6. ratio est, quia aut actio, quæ exercetur versatur circa terminum deffinitum, in quo

per-

perficitur ipsa actio, & tunc multiplicata actione multiplicatur peccatum, & per consequens tot censuræ incurruntur, quot sunt actiones multiplicatæ, ut est in multiplici fornicatione, cum una, & eadem persona, absquè mora temporis; aut versatur circa terminum, qui non est certus, & definitus sed habet extensionem, & latitudinem, & constituunt unum peccatum, & consequenter unam excomunicationem, ut est in percussione facta successivè, contra eundem Clericum.

32. Ex quibus infero obiter, quod si quis percusserit Sacerdotem, Regularem, Monachum, nempè aut Fratrem, duplicem excomunicationem contrahit, nempè unam contra statum Clericalem, alteram contra Religionem tenent Vgolinus tom. 1. cap. 16. §. 3. Sayrus, & Suarez Corneius 3. p. q. 5. & ultra tract. 5. disp. 9. dubio ultimo Guazzinus II. lib. 2. de Iudice defens. 6. cap. 51. n. 84.

33. De illo autem, qui furatus est vestimenta Sacerdotalia, aut Clericalia Clerico, vel nummos etiam per fraudem, non esse incursum in canonem *si quis, &c.* dummodo eo tempore, quo res tales Clerico tolluntur, non uteretur defensione, & raptores resisterent tunc enim in tali casu incurrerent in canonis pœnam, firmat pro me Caietanus verbo excomunicatio n. 10. Angelus excomun. 5. n. 29. Vincentius Filuctract. 15. cap. 1. n. 20. Sayrus lib. 3. cap. 26. n. 16. Bonaccina de censuris disp. 2. q. 4. punct. 1. n. 14. Car. de Grass. eff. 9. n. 222. Laiman lib. 1. tract. 1. p. 2. cap. 5. n. 5.

34. Potest esse difficultas, an ministri Principis dum turbam plebis, & aliorum habent arcere Clericum inter turbam involutum percutiunt incurrant in penaā canonis *si quis, &c.* non excusare satellites capientes Ecclesiasticos ante sententiam prolatam delicti a Iudice Ecclesiastico suo proprio, quia nescio quomodo iudex possit dare capturam, sinè vera notitia delicti absque lesione immunitatis Ecclesiæ, & quod satellites sint immunes ab excomunicatione sicut, & dans talem facultatem. Resolutio in hac re est negativa, quia est quod manus illorum

rum de curia, sit violenta non est violenta formaliter, sed solum materialiter, quia ut suppono à percutiente non intenditur violentia, ut sit mortale peccatum, finis eius est diversus à fine canonis *si quis*, *&c.* neque in hac re scrupulosè procedere debent auctores, quoniam existimandus est effectus per accidens, in turba multorum nullus cognoscitur, & quod preter intentionem fit, non est peccatum, cum non sit cognitum, neque directè, neque indirectè volitum, ad maiorem tuam sicuritatem; oh lector vide Toletum lib. 1. cap. 32. Suarium disp. 22. sect. 1. n. 25. Sayrum de censuris lib. 3. cap. 27. n. 33. Coninch. disp. 14. dub. 15. n. 168. Molin. tonr. 4. disp. 31. n. 8. Bonaccina de censuris disp. 2. q. 4. p. 1. n. 19.

35. Et advertendum est quod nullus incurrere potest in dictam censuram, positam in Can. *si quis* si non sit in materia peccati mortalis, quod quidem peccatum non existimandum materialiter, sed formaliter, vide extra meum iudicium Suarium de censuris disp. 22. sect. 1. n. 25. Filucc. Bonaccinam, Laimannum locis cit., & alibi, & Paulum Squillant. de privilegijs Clericor. cap 6. 3. dubit. n. 54. pag. mihi 218. n. 54.

36. Verum unum est quod si quis habuit intentionem percutiendi graviter Clericum, & tamen percussio levis fuit, & solum peccat venialiter, non incurrit in pœnam canonis, ratio est quia sumus in pœnalibus, & cum pœnæ sint restringendé pœnes actus consumatos, qui actus in tali materia debet esse. P. M. ergo non incurret, fundo meam conclusionem non solum in ratione adducta, quæ est potissima sed etiam in auctoritate; vide lector carissime Navarrum cap. 27. n. 85. Caietanum verb. excomunicatio cap. 10. Filuccium tract. 15. cap. 1. q. 4. n. 17. Bonaccina disp. citata quæ est 2. q. 4. punct. 1. n. 11. cum alias multas.

37. Curiositatis gratia proponere unam difficultatem volo, quis propinat venenum Clerico, secretè, ac cum omni industria Clericus recipit, accipit, & illum devorat, & moritur, videamus modo, an iste propinans venenum in pœnam canonis

nis incidat *si quis*, *&c.* ego tenerem non incidere in dictam excomnnicationem, sed in alijs pœnis se irritere, ratio est quia pœnæ sunt restringendæ ad ius rigorosum, & ad actum consumatum violenter, quod non est in casu,quia talis non tangit Clericum manu violenta neque mediatè, neque immediatè,&c. Verum est quod Molina de iustitia, & iure tract. 3. disp. 51. D. Marcellus Megal in p. 1. instit. Peregrinus lib. 5. cap. 14. n. 11. Suarius de cens. disp. 5. sect. 1. n. 13. & Bonaccina qui alios, & hos refert in tract. de cens. disp. 2. q. 4. p. 1. n. 13. qui dicunt non incurrere illum, qui propinat venennm, antequam incipiat operatio veneni, sed incæpta operatione incurrere; ego tamen salva opinione aliorum, & absquè eorum dd. præiudicio, dicerem si mihi licitum est loqui, quid fecit ille qui venenum propinatus est caio Clerico, contra canonem si quis; si namque propinando venenum, non fecit, neque quando venenum cæpit operari, manus eius venenantis tunc non sunt suppono fuisse truncatos cum ergo tales pœnæ sint contra manus inijcientes violentas in Clericnm, &c. ergo non incidet in dictas pœnas, & etiam si in alias contra venenatores fulminatas, si hoc bene visum sit Ecclesiæ, firmo, si non illi omnia submicto.

38. Hic transeunter quærere volo, an quis Religiosus, qui est strangressor plurium præceptorū diversorum superiorum, circa idem exempli gratia Pontifex præcipit Minimis, ne exeant de Conventu dum commedunt carnens tempore infirmitatis iuxtà præfixum Regulæ in statutum inviolabiliter servandum, adest circa idem Capitulum Generale celebratum Genuæ 1596. n. 5. constit. Clemententis VIII. addictum C. tramissorum, suppono quod Generales idem præceperint in suis visitationibus sicut, & Provinciales, adest etiam pœna Correctoris Minimorum nostri Ordinis, &c. quæ possunt videri in dictis constitutionibus Correctorio, &c. transgressoribus, an trasgressor plures transgressiones faciat, vel unam tantum.

39. Re-

39. Respondeo; si habent eandem potestatem æqualem, una transgressio est; quando quidem cum sit diversa, sunt plures transgressiones; undè iuxtà pœnam impositam, tot subiectiones pœnis, & iuxtà multiplicitatem auctoritatis diversæ multiplicari debent pœnæ; sivè sint censuræ, sivè privationes, &c. in quodlibet genere atio est, quia formaliter multiplicatur contumacia; vide Coninch. de pœnitentia dist. 7. dub. 6. Paludanum in 4. dist. 18. q. 2. ad finem n. 46. Sayrum lib. 1. cap. 18. n. 11. Bass. n. 8. deduco hanc conclusionem, quod si esset pœna excomunicationis agere contra ius commune, sicut etiam contra ius domesticum, sivè municipale, incideret in duplici excomunicatione, qui contra utrunque ageret unicô actu; Bonaccina, & alios citatos ab Antonino Diana p. 5. tract. 9. resolut. 60. & Bass. verbo censura n. 26. & Guazzinum lib. 2. de iudice desens. 6. cap. 42. n. 85. pag. 346. col. 1.

40. Ad tertium nempe an sufficiat quælibet percussio violenta ad incurrendum pœnas latas in canone *si quis, &c.* Negativa est responsio, sed expectandum est iudicium iudicis tanto magis, quia non solum est pœna interna sed externa, ut pluries, ita deduco ego ex Toleto lib. 1. cap. 32. ex Suario disp. 22. sect. 1. n. 23. Sayro de cens. lib. 3. cap. 27. n. 33. Coninck. disp. 14 dub. 15. n. 168. Molin. tom. 4. disp. 51. n. 8. Bonacc. de cens. disp. 2. q. 4. punct. 1. n. 19. & ego sum in sensu quod in hac re magis operetur spretus, quam ira, quia hæc tollit homini libertatem, atque adeo, actus reducuntur ad primos motus reduplicativè; unde iudices in hac materia, circunspicere debent multum, & non currere more talparum, ut plurimum evenit; ut impinguantur processus cum damno suppositi rei, qui multoties est innocens, tenentur enim restituere, videant ipsi doctores in hac materia causarum, & eis cór palpitabit, taceo in hac re, quia essem eis odiosus, dicam tamen aliquid suo tempore in hoc volumine.

41. Ad quàrtum, dicò quod Canon. *si quis, &c.* non solum

 lum

lum ligat injicientes manus violentas in Clericum, sed comprehendit talem offensam mandantes, aut consiliantes, & auxilium præbentes, & non solum contra Clericos, sed contra quoscunque Regulares, sivè sint moniales, sivè habitum Regularem gestantes, sivè in claustrò degentes, sivè extra, dummodo habitum de licentia Superiorum suorum Regularium gerere habeant, etiam si tertiarij sint Suarez de cens. disp. 22. sect. 1. n. 20. & alios apud Laiman. lib. 5. tract. p. 2. cap. 5. n. 4. dummodo collegialiter vivant, ut declaravit Leo. X. Summus Pontifex in suis constitutionibus a Quaranta relatis, verbo Privil. Regul. & ita aliquando fuit resolutum in Curia Archiepiscopali Neapol. ut testatur Riccius dec. 88. par. 2.

42. Non gaudet tamen Privilegio canonis Clericus, qui se immiscere in enormitatibus habet prout deducitur ex nostro textu, in C. inaudientia, & C. contingit; C. cum non ab homine, & in C. perpendimus, de sententia excomunicationis, ubi habetur, quod Clericus dimictens habitum Clericalem, & se dat tyrannidi, & enormitatibus, idest seditionibus latrocinijs, bellis iniquis, &c. privari debet tali Privilegio canonis, etiam non facta ei monitione ab Episcopo; lege Laymannum lib. 1. Theol. Moralis tract. 5. p. 2. cap. 5. n. 4. Dianam p. 1. tract. 1. resolut. 139. Alij in hac re distinguunt, tunc videlicet non gaudere si præcessit trina monitio ei facta ab Episcopo, secus autem quando talis monitio non præcessit, citant text. in C. perpendimus; C. contingit, & C. in audientia, de sententia excom. verum est quod in Clericis constitutis in minoribus debet sequi constitutio Concilij Tridentini sess. 23. cap. 6. de reformatione, & circa constitutus in sacris debet præcedere degradatio actualis iuxtà Doctrinam Suarij defens. Fid. Cath. cap. 27. n. 24. & meo videri hanc opinionem amplectitur Cat. de Grass. eff. 1. n. 890. qui ait hanc esse veram viam, & tutiorem. Delicta autem, quæ in Clericis inducunt talem pœnam supradicta sunt illa, quæ

indu-

inducunt infamiam sic habetur in text. C. infames 3. q. 7. & tradit Riccius prax. aur. variar. resolutionum, resolut. 172. num. 3.

43. An Clericus factus talis post patratum delictum gaudeat Privilegio canonis, distinguendum est, vel sumpsit statum Clericalem cum fraude, vel sine tali vitio, si primum, non gaudet, bene quidem, si sine fraude, talem statutum sumpsit, ita Covarruvias pract. quæst. cap. 32. & Clarus in pract. Criminal. §. si q. 36. n. 38. & alij apud Bonacc. de legibus disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 18. Cler. vero hæretici, aut schismatici hoc Privilegio non gaudent, Emanuel sa verb. excom. Papæ refer. Car. de Graff. eff. 9. n. 219. & alij communiter scribentes in C. contingit 1. de sent. excommunicationis, ratio est, quia cum sint delinquentes in legibus Ecclesiæ non debent eis Ecclesiæ leges iuvari, neque degradati actualiter etiam si ordines, & characterem retineant quia degradatio privat illum Clericali Privilegio, ita in C. degradatum de pœnis in 6. & ibi glos. in fine.

44. Videamus modo de Clerico insignito ordine Subdiaconatus, quia postea obtinuit à S. P. dispensationem matrimonum contrahendi an gaudet Privilegio canonis; cui difficultati absolutè respondeo non gaudere, eo quia assumpsit statum contrarium Clericali statui, & sicut liber remanet ab oneribus Clericorum, ità privatus restat illorum Privilegis, etenim qui non sentit incommodum non debet sentire commodum in eadem rei specie; videatur Sanchez de Matrimon. lib. 8. n. 11. Bonaccina de horis canonicis disp. 1. q. 2. p. 3. n. 5. verum est, quod antequam Matrimonium contrahisserit attendo veste Clericali gaudebat, quia non obstante dispensatione non assumpserat adhuc statum contrarium Clericatui.

45. De Clericis salvaticis ità in Neapolitano Regno vocatis, dummodo sint in sacris, & assignati Ecclesiæ alicui ab Episcopo iuxtà decretum Sacræ Congreg. Cardinalium negotijs Iurisdictionalibus Regni Neapolitani, tempore S. D. N.

Gregorij XV. sub datum Romæ 10. Kal. Iulij 1623. gaudent & præcipuè solum foro canonis gaudent, sed canonis.

46. Si quis percussit Clericum putans ipsum esse Laicum probabiliter, non incurrit in pœnam canonis *si quis, &c.* ratio est, quia pravus animus percutientis non dirigitur in Clericum, sed in Laicum adibita tamen sufficienti diligentia Covarr. in C. alma n. 15. qui de communi testatur, & sequitur Suarez disp. 22. sect. 2. n. 52. Abbas in C. si vero de sententia excomunicationis Sayrus lib. 1. cap. 18. n. 20. quod procedit quia ignorantia excusat, in omni casu simili, lege Toletum lib. 5. cap. 8. n. 2. Navarrum cap. 27. n. 8. Sayrum lib. 1. cap. 18. n. 19. Bonaccini disp. 2. q. 4. punct. 4. n. 2. Riccium par. 2. decis. 296. Car. de Grass. 9. n. 189. Laymanum lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. n. 8. & alios multos ab ipsis citatos.

47. Quod valet etiam percutiens Clericum ob iustam defensionem; dummodo iusta defensio fiat in continenti, ac agressus est patiens, quia ius naturæ dat vi vim repellere, sic textus noster canonicus in C. ex tenore, & in C. si vero 1. de sententia excomunicationis, & potest etiam per Doctrinam traditam a Suario disp. 22. sect. 1. n. 53. per Laymannum lib. 1. tract. 5. &c. supra cit.

48. Nec valet dicere, quod totum debet esse cum moderamine inculpatæ tutelæ, quod consistat in tribus conditionibus, nempè: modo tempore, & causa, videlicet, si quis ab insultatore, insultatus esset, sine armis, non potest cum armis se defendere l. 1. §. sed si clava ff. de Sicharijs, circa tempus, intelligitur quod defensio, vel offensio in tali occasione debet fieri incontinenti, quia transacto casu non esset defensio, sed vindicta glos. in l. 1. C. unde vi Mascardus concl. 1126. n. 42. neque se defendens potest agere maiorem propulsationem, ac sit illa insultantis Baldus l. 1. d. C. unde vi Clarus §. homicidium n. 27. Boerius dec. 168. n. 4. Car. de Grass. effect. 9. n. 263. & firmat Riccius p. 4. dec. 159. n. 17.

49. Quando vero mulier violentatur à Clerico circa suam pu-

pudicitiam, si ipsa illum percutiet non incurrit. C. si alias non se possit conservare ab ipso insultante. Navarrus in cap. 27. n. 85. Laymannus lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. quod praecedit de illo, qui insultatus à Glerico, & non potest iniuriam evadere, nisi cum ignominiosa fuga, tunc si Clericum percutiat non incurrit in pœnam canonis, *si quis, &c.* vide Caietanum cap. 10. Navarr. & Suarium, locis citatis, quibus aderent Riccius dec. 159. p. 4. n. 2. Raguf. in vas Eccles. disciplinæ titulo de dubijs curiosis q. 33.

50. Sicut etiam non incurrit Laicus in pœnam dicti canonis *si quis, &c.* si retineret Clericum asportantem bona dicti Laici, vel Clericum debitorem, & fugam parantem; ut statim illum suo superiori consignet, & sua bona tali via, vel creditum suum recuperet, confirmant meum assertum Navarrus, Caietanns, & Suarius, Cornelius, Berninc. in tract. de paup. q. 7. special. 8. n. 13. Cavialup. in l. natu,& de debit. suspecto, & fugit in 9. q. Princ. n. 10. & alij, quam plurimi ut videre est apud Car. de Graff. eff. n. 150.

51. Non sic siquis Laicus percussus à Clerico, illum percutit, quia timet novam percussionem, ratio est quia illa non esset defensio; sed vindicta, quæ Solius Dei, & iudicis est, nisi fortè timeretur geminata percussio, & sic fuit definitum in facto contingentia in Archiepiscopali curia Neapolitana, prout refet Riccium dec. 159. p. 4.

52. Inventus Clericus cum propria uxore turpiter operans cum ea, aut, matre, vel fil,a, sivè sorore, &c. si inveniens illum percutiat an incidat in pœnam canonis *si quis, &c.* Negativè respondendum est; & si mortaliter alias peccet, habetur in textu nostro Canonico in C. si vero, dummodo percussio fiat ipso facto ac invenit illum in facto, si vero temporis intervallo illum percutit, censuram non effugiet, nam tunc non esset nisi vindicta, & actio suadente diabolo facta; tenerent quamplurimi, inter quos Sylvester excom. 6. cas. 10. Avila p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 3. Sayrus n. 24. Layman. Bonacc.

de

de censuris disp. 2. q. 4. punct. 4. n. 5. Riccius decis. 147. p. 4. cum multis alijs, ut videre est apud Car. de Grass. eff. 9. n. 18. & hoc est verum etiam de uxore, cum qua, & si notum Matrimonium sit, non dum tamen est consumatum; ut in eodem textu supra cit. non tamen sic currit negocium cum sponsa de futuro, quia hæc non est vera uxor, & nulla iniuria fit sponso de futuro, nam illam accipere potest, & dimictere; sicut sub ista lege non comprehenduntur, neque mater, filia, & soror adoptata, nec alij descendentes; glos. comuniter recepta in cit. C. si vero, Sayrus, & Avila supra nominati, nec non Suarius disp. 22. sect. 1. n. 36. verum est quod nomine filiæ venit etiam illegittima, vide Navarr. cap. 27. n. 94. & Antonium Ragucium de excomunicatione q. 66. n. 6.

53. Secus si maritus, vel Frater, &c. procuraret, & operam daret, ut uxor vel soror vocaret Clericum ad turpe cum illa; quia tunc tam maritus, &c. quam uxor si Clericus fuisset à viro illo percussus, tam vir quam uxor inciderent in canonis pœnam, quod sic valet de alijs, &c. ratio est quia ipsi illum provocaverunt, atquè adeo sunt in dolo, quoniam ad turpitudinem provocavere, ita Angelus excomunic. 5. n. 10. Caietanus verb. excomunicatio cap. 10. Sayrus de censuris lib. 3. cap. 27. n. 23. Belleꝺ. p. 1. disp. 5. Cleric. pag. 181. Layman. lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5. n. 8.

54. Quæritur item an fugiens a suis inimicis inveniens Clericum æquitantem, & illum eicit de equo, ut ascendens super eum Clericus periculum mortis, vel capturæ effugiat, incidat in pœnam canonis *si quis, &c.* relicta auctoritate Navarr. & Suarij sententiam Deciani in tract. crim. p. 2. lib. 6. cap. 34. quem refert Car. de Grass. eff. 9. n. 289. ego amplector, & dico quod in hac re standum arbitrio boni, & iudicis prudentis, qui debet considerare damnum illatum Clerico à fugiente, & causam, ac necessitatem fugæ fugientis.

55. Certum tamen est quod percutiens Clericum invadentem proximum non incurrit in pœnam canonis *si quis, &c.*

nam

nam hic facit iuxtà Christi Doctrinam, quæ docet diligere proximum sicut se ipsum C. charitas §. item de poenit. dist. 2. undè iam dicto non potest considerari diabolica persuasio; C. aliam causa de rescriptis, tenet Abbas C. si vero 1. de sent. excomun. Sayrus lib. 3. cap. 27. n. 17. & habetur per text. in C. dilecto de sententia excomun. in 5. quod idem valet pro defensione bonorum proximi, Felin. in d. C. si vero n. 2. quem sequitur de Graff. n. 272. & ita firmat Innocentius, & Abb. cum Suario, & alijs.

56. An iudex Sæcularis, vel Ecclesiasticus faciens capere, aut cum sua coorte capiens Clericum, vel regularem, inventum in actuali crimine, vel nocte cum magna suspicione criminis repertum, vel cum armis prohibitis illi illa auferendo ut statim presentet suo superiori immediato, incurrat, in censuram fulminatam a S. C. *si quis, &c.* & dicendum est non incurrere, si non excedat, aut faciat excedere, vel & cedere permictat cum in capiendo, & ducendo captum sine iniuria status Ecclesiastici, e contra vero, si res alias se habeat, & arma illi auferant, oves, canes, &c. si sit in veniatione ita communiter Doctores, in C. cum non ab homine de iudicio, Reginald. lib. 19. n. 70. Genuen. in prax. cap. 34. n. 10. Ambrosinus, de immunit. Eccles. cap. 18. n. 31. Riccius p. 4. dec. 391. n. 4. Campanil. in divers. Rubric. 4. n. 26. Car. de Grass. eff. 1. n. 537. & 543. Diana p. 1. resol. Moral. tract. 2. resol. 10. Ego tamen capere non possum quod satellites ponant manus in Clericos, & Religiosos absquè facultate expressa suorum superiorum immediatorum, & precipuè in Regulares, qui omnino sunt exentes a foro, & iurisdictione Sæculari, & Episcoporum, unde ego non escusarem satellites ab excomunicatione, quando ponunt manus in Clericos, vel Regulares exemptos, illos in suis carceribus ducunt, cum ignominia habitus Clericalis, & Religionis; sivè Ecclesiastici status, videatur Megala in 3. p. lib. 3. cap. 11. n. 7. Martha de iurisdictione p. 4. cent. 1. cas. 42. n. 17. Sousa in Bulla cænæ

cap.

cap. 16. disp. 82. n. 8. quia noneſt textus in iure Canonico qui hoc permictat iudici Laico, vel eius miniſtris hoc, imo iura hoc factum prohibent, ratio eſt quia, & ſi Eccleſiaſtici ſint cogendi à Iudice Eccleſiaſtico, ad leges Principis Secularis ſervandas, non poſſunt in hoc cogi à Laico, quia ſolùm via directiva, & non coactiva illos ſervare tenentur, ita Barboſa in ſuis collectaneis tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. n. 6. & tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. n. 4. qui multos cit. dd. graviſſimos.

57. Dictum eſt uſque modo de Privilegio canonis, quod gaudent Clerici, & omnes Regulares modo dicam aliquid quomodo gaudeant iſdem de Privilegio fori, quibus hoc Privilegium eſt conceſſum tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus non ſolum à iure civili, & Canonico, ſed etiam à iure Divino, ita ut nullo modo ſubdantur iuriſdictioni laicali, videantur DD. & præcipuè, Sylveſter verbo immunitas 1. q. 4. Ambroſ. de immunitate Eccleſiaſt. cap. 16. Farin. de Inquiſition. q. 8. n. 2. Azorius 1. p. lib. 5. cap. 12. q. 1. Bonacc. de legibus diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 3. Car. de Graſſ. de eff. Clericorum eff. 1. n. 4. quod quidem Privilegium, non poſſunt Eccleſiaſtici renunciare, cum in eorum favorem introductum ſit, ut habetur ex C. ſi diligenti de foro competenti, & notant Farinacc. loco ſupra cit. Molfeſ. ad conſuetud. Neapol. p. 2. q. 7. n. 21. Clarus §. fin. q. 36. Cammil. in diver. Rubric. de Privilegijs Cler. cap. 2. & in tit. 37. Cur. Archiep. Neapolit. n. 13. & alij abductis à Diana p. 1. reſ. Moral. tract. 2. reſolut. 3 & ita Clerici debent fortiter retinere tale fori. Privilegium, ut neque de conſenſu Epiſcopi, &c. poſſint cedere, illud, nec ab illo declinare, ita ſigiſmundus Scaccia de iud. cauſ. Crim. cap. 11. n. 38. Iac. Sbr. de Officio Vicarij lib. 2. q. 203. n. 4. Farin. de Inquiſ. q. 8. n. 13. Ambroſin. de immunitate Eccleſiaſtic. cap. 16. n. 11. Riccius in prax. aur. var. reſol. 486. n. 2.

58. Poſſunt tamen in cauſa civili Eccleſiaſtici eligere ſibi arbitrum Sæcularem, cui parere tenentur tunc, quia hoc à

iure

iure; non illis vetitum, ut tradunt, Solon. 2. 2. q. 67. art. 1. controv. 2. Bonacc. de legibus, & præceptis Decalogi disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 3. n. 5. Clavis regia lib. 12. cap. 7. n. 10. non potest tamen tunc Iudex Laicus talem Ecclesiasticum cogere, ut stet suæ sententiæ, ut inter alios bene notat Less. lib. 2. cap. 29. dub. 6. n. 52. & firmat Diana tract. 2. resol. 10. nullo modo tamen Laicus potest esse iudex in causa spirituali.

59. Ad hoc tamen, ut quis Clericus gaudeat de tali Privilegio fori, sicut, & Canonis, debent in ipso concurrere omnia requisita per Concilium Trident. nempè, quod saltem primam tonsuram habeat, gerat habitum Clericalem, tonsuram, & alicui Ecclesiæ inserviat de mandato Episcopi C. unico de Clericis coniug. in 6. & in eod. Concil. Trid. sess. 23. quod etiam confirmat Suarius in lib. de defens. fidei cath. lib. 4. cap. 28.

60. Et ita participare habent dicto Privilegio, ut etiam si sint excomunicati, subspensi, interdicti, depositi, aut irregulares non priventur illo; dummodo talis escomunicatio, &c. facta sit verbaliter, ita Abbas, & Scrib. in C. cum non ab homine de iud. & tradunt multi scriptores inter quos Car. de Grass. eff. 1. n. 525. 537. & 641. Riccius in prax. aur. var. resol. 355. 438. & p. 3. dec. 315. Barb. p. 2. alleg. 9. n. 18. Non sic de Clerico Scismaticho, aut heretticho.

61. Gaudent quoque hoc Privilegio omnes regulares professi, novitij, & etiam conversi eo modo quo dixi de Privilegio Canonis supra, nam regulares omnes utroque Privilegio, æqualiter gaudere habent. Gaudent etiam utroque foro; similiter S. Ioan. Hierosol. & S. Iacobi Calatravæ, & Alcantaræ, videantur Sanchez in sum. 1. tom. lib. 4. cap. 16. n. 11. Garc. p. 1. cap. 4. n. 15. Barbosa p. 2. alleg. 12. n. 45. Quod Privilegium fori gaudent etiam illo æquites S. Stephani & S. Lazzari prout asserit Navar. cons. 12. de regul. & tenent. alij relati a Car. de Grass. eff. 1. n. 109. Barbosa p. 2. alleg. 12 n. 45.

n.45. quia reputantur Ecclesiastici, & profitentur regulam à Summo Pontifice approbatam.

62. Multi sunt Casus, in quibus Clerici gaudent fori Privilegio, undè per plures quæstiones breviter resolventur principaliores ex quibus aliorum deducitur solutio, quæ si non legaliter omnimodè meæ responsiones erunt, saltem Canonicæ, & in conscientiæ foro tutæ erunt.

63. Et primo ponitur dubium V. G. Laicus incæpit litem corā iudice Sæculari contra alium Laicum, & pendente lite actor, vel reus moritur: Clericus filius fullani actoris, vel martini conventus pro causa civili; quæritur, an Clericus heres possit declinare à foro Seculari, & causam trahere ad forum Ecclesiasticum, vel debeat prosequi causam usquè ad finem coram iudice Laico? Multi contra Clericum sentiunt, & dicunt non posse declinare à foro ubi lis incæpta fuit, & hoc dicunt virtute legis, in l. hæres absens ff. de iudicijs, quia hæres debet prosequi, quod suus principalis incepit, tenet Paulus de Castr. in dicta l. hæres absens; & alij firmant quos sequitur Covarr. pract. qq. cap. 8. n. 3. Vasquez de Success. Creat. l. 3. §. 29. n. 72. Surdus consi. 222. n. 4. vol. 1. & decis. 110. par. 1. Ricc. dec. 218. p. 4. cum alijs a citatis relatis. Vera tamen opinio est in contrarium, & tutior quia ille Clericus hæres non tenetur coram iudice Sæculari prosequi litem sibi à Laico relictam contra ipsum Laicum testatorem inceptam; sed dictus Clericus iterum conveniendus est desuper eandem rem coram iudice Ecclesiastico, est enim Clericus ille exemptus, undè tunc defendere debet suum iure proprio non alieno, est namque dominus, non procurator, undè non pro interesse alieno, sed proprio suo comparere habet. Sic Mordicus defendunt multi Scriptores, & inter alios sequentes, Iacobin. a S. Georgio, Decius & Curt. Iunior in dicta l. hæres absens, Baldus in l. si quis presbiter. 2. C. de Episc. & Cler. Cagnol. in l. 2. n. 2. 49. C. de pactis, Marcus Antonius Peregrinus tract. de Fideicom.
art.

art. ultimo n. 20. Bonacc. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 25. Misinger. dec. Camer. imperial. 103. ob. 3. observat. 45. Bellectus 1. p. disquis. Cler. fol. 274. n. 6. Ambrosinus de immunitate Ecclesiæ cap. 20. n. 45. Diana p. 1. resol. moral. tract. 2. resol. 24. fol. 35. Molfesius in coment. ad consuetudinem Neapolit. p. 2. q 8. qui dicit quod in iudicando nõ debet recedi ab ista opinione; ratio principalis est; quia instantia defuncti non transfertur in hæredem, ipso iure, adeo quod sententia lata contra defunctum non potest exequi contra hæredem Clericum l. Paulus ff. de re iudicata, & notat Caravita super ritbus M. C. V. rit. 234. n. 6. sed ad hoc, ut instantia in eredem transferatur opus est ut citetur l. edictum ff. de iudicijs, & l. oratione ff. de ferijs, id circò in praxi servatur in M. C. V. quod mortuo reo citantur illi, qui hæredes esse prætendunt, ad declarandum si hæredes sunt, & pro quarta parte, & ad videndum trãslationem iudicij faciendam in ipsis quod non potest fieri à iudice Sæculari in Clericum, ut notat, & bene Rot. dec. 5. in antiquis de foro competenti.

64. Non ita si Titius hæres fuisset factus Clericus post causam inceptam coram iudice Laico, quia tunc debet causa prosequi coram eodem iudice; Abbas in cap. 1. n. 4. de obligatione ad ratix, Felinus in C. final. de constit. Marcel. Calà in tract. de modo articulan. §. 1. glos. 1. n. 63. Io. de Deo in Doctrina advocatorum lib. 3. cap. 20. n. 57 & alij apud Surdum dec. 150. n. 3. Riccius dec. 118. p. 4. n. 3. si tamen instantia esset perenta, si postea princeps dictæ instantiæ vitam daret, prout ut plurimum dat, tunc Clericus remictendus est suo iudici Ecclesiastico estò quod super eandem caus conveniretur. Ratio est quia dum causa perit evanescit iudicis auctoritas; l. facta §. si quis bonorum ff. ad trebel. Io. de Amicis cons. 32. n. 9. Surdus cons. 166. lib. 2. n. 22. & tunc omnia pereunt, & causa reducitur ad id, ac si lex non esset cæpta, quando autem instantia revivi scit non est amplius

illa prima; sed instantia nova; & nova lex Cagnol. in l. 2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem. Car. de Grass. effect. 1. n. 299. & n. 1241: & Anna Sing. 129. qui ibi affirmat esse hanc veram Doctrinam, & sicuram sententiam;

65. Hæres Clericus alicuius Laici numquam potest conveniri coram iudice Sæculari etiam si sub titulo hæredis Laici, & sub nomine actionis contra Laicum prætensam vocetur sed antè iudicem Ecclesiasticum vocandus est. Firmat Barbosa in l. hæres absens alibi citatâ supra ff. de iudic. Covarr. pract. qq. cap. 8. Riccius p. 2. collect. dec. 314. cum alijs cōmuniter DD.

66. Dubitatur tamen, an Clericus, qui acceptat hæreditatem, non confecto prius inventario teneatur supra vires hæreditatis creditores solvere, iuxtà credita creditorum; responsio pro me est negativa, quæ fundata est in authoritate, iure & ratione; nemo enim tenetur ultra vires suas, neque hæreditas, ultra sortem obligata est: docent Duardus in Bulla cænæ lib. 2. cons. 15. q. 17. n. 8. Diana tract. 2. resol. 70. cum alijs ab ipsis citatis. Non tamen potest Clericus reconveniri coram Iudice Laico in causa mere civili, etiam si ipse Clericus possit reconvenire Laicum coram Iudice Ecclesiastico; adest text. in C. cuius agendo 3. q. 8. & in auth. & consequenter C. de sente. & interloq. omn. iud. quod etiam fatetur Paulus Layman. lib. 3. tract. 6. cap. 1. n. 2. & si contrarium probabile sit, ut habetur in l. Papinianus C. de sent. & interlocut., & hoc affirmant DD. non solum procedere coram iudice ordinario, verum etiam coram delegato ad instantiam actoris, cum eadem sit ratio quia si Clericus agendo elegit iudicem, non debet dedigniari eundem contra se habere, sic in citata l. Papinianus ita firmat etiam Specul. in tit. de reconvent. §. 1. Bartolus, & Baldus in Auth. Non tamen hoc valet reconventio si delegatus fuisset impetratus à reo, neque eadem ratio militat Marant. p. 4. dist. 6. de iud. con. & recon. n. 13. Ambrosinus cap. 20. n. 42. & alij.

67. Quando

67. Quando autem iudicium esset terminatum, & probata sententia, Clericus non posset coram Laico Iudice reconveniri glos. in C. fin. de iudic. de Franchis dec. 193. & dec. 376. cum alijs, & hoc est verum tam in iudicijs ordinarijs quam summarijs, l. se hæ §. non solum ff. de proc. iuncta l. 1. ff. de dam. infect. dummodo Clericus non renunciet suo Privilegio, quod facere non potest; hoc tamen non procedit in casu appellationis, quia tunc reconventio non habet locum l. 2. §. legatis ff. de iudic. & notant. Guido Papa dec. 85. n. 55. Ricc. p. 1. coll. decis. 112. Ambros. n. 40. Marant. p. 4. d. 6. n. 24. & ratio huius rei est quia quando quis appellat, non agit sponte sua, nec iudicem sibi eligere, sed coactè nempè, ut se sublevet à gravamine à iudice pronunciante primo recepto.

68. Nequè Clericus, qui fide iussit pro Laico destando iuri, & iudicatum solvere coram iudire Laico, non potest coram iudice Sæculari conveniri ad solvendam dictam fidei iussionem, sed si creditor vult in tali casu eum convenire necessè est ut eum coram iudice Ecclesiastico conveniat. Sic Dynan. l. 1. ff. si quis in ius voc. non ierit. Car. de Graff. eff. 1. n. 1008. Riccius in prax. aur. var. resolut. 583. Ambros. cap. 20. n. 50. qui convenit cum Surd. cons. 396. lib. 3. n. 13. quia talis fidei iussio supponitur violenter facta, atquè adeò nullius roboris est, adest text. noster in C. diligenti, de foro competenti, ubi prohibetur Clericis, se foro Laicali submictere; & hoc valet etiam si quando fideiussit fuisset Laicus, & deindè factus est Ecclesiasticus, qui tunc coram Ecclesiastico iudice conveniri debet.

69. Non potest etiam Clericus reconveniri in causa feudali, quia in ea numquam permictitur reconventio, Mising observ. 10. cent. 11. at quando Clericus spoliavit Laicum sua possessione V. G. vel domo, &c. debet in hac esse iudex Ecclesiastica persona, nempè ordinarius loci, si aliàs non sit consuetudo in contrarium in aliquo Laico, quæ per me non

vale-

valeret, esset enim contra decreta Pontificia, de immunitate Ecclesiastica condita; nolo tamen in hac re me protrahere in longum, solum dico, quod iudices Sæculares nullum ius habent in Clericos, & Religiosos; Si ab Ecclesia ipsis iustè non concedatur, in qua re prius multum est laborandum.

70. Vnum noto hic, & valdè considerabile, nempè, quod Clericus à iudice Sæculari citatus, & ipse comparuit putando sua interesse, etiam si declinatoriam fori non apposuerit non tenetur stare iudicio illius iudicis vocantis illum; quia ut alibi dixi non esset actor voluntarius, sed necessarius reus, videatur quidquid dicat Dec. & Felin. in C. cum inter de except. Bonaccina de legibus disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 27. & alij quam plurimi apud Albericum olim super rit. 5. cur. Archiep. Neapol. & Ambrosin. cap. 20. n. 73. qua propter fit, ut Clericus instando remicti ad suum forum Ecclesiasticum, non debet denegari, sic tradunt Capyc. dec. 8. Vrsill. ad Afflict. dec. 380. n. 5. Bellect. p. 1. disquis. Cler. fol. 299. n. 15. Ambrosin. de Thoro in compendio dec. Neapol. verbo Clericus fol. 97. & alij non pauci; & hoc etiam si sit citatus non compareat, & sit condemnatus, quia ubi non tenemur obedire, non possumus contumaciam adipisci; verum est quod in tali casu iudex Ecclesiasticus censuris de tali casu debet monere Clericum, ut compareat coram Laico iudice, ad dicendum, quæ prætendit in tali negotio ita Iasson. in l. testamenta, & hanc esse bonam cautelam Vrsill. ad Afflict. dec. 380. n. 6.

71. Clericus verò exportans pecuniam, frumentum, oleum, &c. extra statum, aliàs à Principe prohibita talis asportatio; milites, vel satellites aut alij Ministri Principis eiusdem possint Clerico illa bona auferre, absquè læsione immunitatis Ecclesiasticæ, & absquè eo quod in censuram incidant, &c.

72. Ego teneo, quod sic facientes lædant immunitatem Ecclesiasticam, & incidant in censuras, &c. Sicut dixi supra

de

de armis prohibitis, & ratio est, quia Clerici, neque quilibet Ecclesiasticus potest comprehendi sub statuto prohibitivo Principis Sæcularis, quando in Ecclesiasticos nullam auctoritatem habeant, videatur Megala in 3. p. lib. 3. cap. 11. n. 36. Alterius de censuris tom. 1. disp. 16. lib. 5. in fin. Bartholomeus à S. Fausto in speculo confess. disp. 33. q. 20. Valerus in differentijs utriusq. for. vers. Clericus differ. 3. n. 4. Azzorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 13. & Diana tract. 2. de immunitate Ecclesiast. resolut. 16. nec obstat dictum Bobadil. scilicet quod tale statutum prohibitivum respicit bonum commune, atque adeò tam laicorum quam Ecclesiasticorum; quia non respicit, ex æquo bonum Laicorum, & Ecclesiasticorum, cùm ergo Ecclesiastici sint exempti non possunt ullo modo sub tali statuto comprehendi, quod idem valet de armis, quando aliàs iudici non constet de mala intentione, ipsius Clerici illa gestantis, quia tunc fieret ad malum impediendum, non ad iurisdictionem, & Ecclesiæ Privilegium tollendum, immò addendum est quod neque iudex Ecclesiasticus potest Clericos legibus civilibus sed secundum Ecclesiasticam legem videlicet Canonicam illos punire; vide Vasquesium p. 2. tom. 2. disp. 14. sect. 10. n. 112. Dianam loco supra cit. in hoc n. 69. resol. 16. fol. 20. colum. 2.

73. Dubium unum hic magnæ considerationis propono, quod plura capita habet, & est, an persona Ecclesiastica; quæ commisit crimen læsæ maiestatis possit puniri à principe sæculari, aut eius ministris, & an iudex Sæcularis possit punire Ecclesiasticum, qui sinè requisitis ad statum Clericalem invenitur ab eo vel eius Ministris, 3. an iudex Laicus in aliquo casu cognoscere de Clericatu alicuius, vel de habitu Clerici, & nulli dubium est quod stantibus antedictis, non potest, de nullo expositis casibus cognoscere, quando Laicus nullum ius habeat in Ecclesiasticum, attamen cum sint difficultates quæ in dies evenire solent, suo ordine solvam illas.

74. Ad

74. Ad primum dubium dico, quod etsi affirmativam sententiam Calistus Ramirez in tractatu de lege Regia §. 27. n. 15. qui glos. littera D. multos alios citat; ego tamen semper contra ium defendam cum tutiori fundamento, & saniori conscientia, & hoc iuxtà doctrinam iurisperitorum, Theologorum, & Canonistarum probabo, Vigianus namque tract. de immunitate Ecclesiæ disp. 2. concl. 2. pro me est, & secum trahit Bellectus in disquis. Cler. p. 1. tit. 3. §. 1. n. 4. qui in sua sententia 13. dd. abducit; idem docet Pesantius tract. de immunit. Eccl. disp. 13. Zanardus in directorio Confessor. tom. 3. cap. 50. cum citatis currit, quem sequitur Valenzuola in defensione cens. Pauli V. p. 4. n. 70. & novissimè de Anno 1600. ut bene notavit Genuensis in prax. cap. 72. per tot. in casu alicuius rebellionis atrocissimæ alicuius Ecclesiastici, qui aliquas terras Neapolitani Regni in Dominium Turcarum tradere valebat, Clemens VIII. determinavit hanc causam nullo modo spectare ad Iudicem Laicum; quarè cautè legendus est Ramirez qui in foveam non vult incidere; & si quis dicat quod in Regno Neapolitano est constitutio in contrarium; ego dico tale statutum esse nullius roboris, Sæcularis populus, Principes aut iudex nullã legem condere potest supra neque contra Ecclesiasticos, & si contra eius leges, & personam, debent puniri iuxtà leges Ecclesiasticas, non Sæculares, à suis immediatis superioribus, vel ab eis delegatis, & non alias, quia numquam Ecclesiasticus fit subditus Laicalis iurisdictionis, ne etiam ratione delegati, &c. & si aliquando fit in contrarium, est, non res iuxtà, sed corruptela iustitiæ.

75 Ad secundum, respondeo quod non deficiunt aliqui iurisconsulti, qui partem affirmativam teneant, inter quos est Ioannes de Hevia in Curia Philippica p. 3. n. 30. Riccius in praxi tom. 2. resol. 172. n. 2. Bobadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 95. qui ait tam Clericum in minoribus, quam in sacris si per annum dimisit habitum Clericalem &

se,

se in enormitatibus immisceri habet decadit à Privilegio fori, & Canonis, undè iudex Laicus potest illum punire, etiam cum morte absquè prævia degradatione, ita ille qui in glos. litera B. plures Doctores, adducit ita sentientes, & præcipuè Alex. de Nevo cons. 59. & si postea n. 96. hanc suam sententiam limitare habeat, nempè, hoc esse licitum iudici Laico quando delictum supradicti Clerici ita perniciosum esset Reipublicæ, ut res pia, & pro salute omnium punire esset illum; his non stantibus, Ego nihilhominus substineo talem Clericum, & precipuè si in sacris est constitutus nullo modo à iudice Laico posse puniri etiam si quodlibet atrocissimum delictum commisisset, videatur Cevallas tract. de cognitione per viam violentiæ p. 1. q. 76. n. 6. & sequæ ubi habet quam plurimos iurisconsultos citare; firmat Bellectus in disquis. Cler. p. 1. tit. 3. §. 7. n. 3. Melaga in 3. p. lib. 3. cap. 11. q. 1. n. 31. & 32. Filuccius tom. 1. tract. 16. cap. 11. n. 314. & desumo rationem ex C. in audientia 25. de sententia excomunicationis, verum est quod si huiusmodi Clerici ter moniti à suo prælato, ut viam malam relinquant & per semitas currant, & non se emendent, sed sunt in sua mala vita pertinaces; à Privilegio Clericorum decadunt, & tali privilegio sublevari ullo modo possunt, ita in C. fin. de vita, & honestate Cleric. lege Car. de Grass. de eff. Cler. eff. 1. n. 891. Marta de iur. p. 4. cont. 2. cas. 135. Barbosa in collectaneis tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. n. 2. Ambros. de immunit. Eccl. cap. 17. n. 16. Bonacc. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 6. immo ego addo, non solum requiri ad hoc ut Clericus per annum habitum, & tonsuram dimiserit Clericalem, quod commisserit enormitates, ac correptus ter à suo Prælato non resipuerit, sed insuper repertus sit in fragranti crimine, & sic debet intelligi Bulla Pauli III. de Anno 1542. ædita, & non sufficit unum delictum, sed plura delicta enormia, ad hoc, ut decadat à Privilegio, & delicta huiusmodi notoria sint de facto, revolveant Iudices Laici

Barbosam in collect, tom. 2. lib. 5. tit. 9. cap. 1. n. 2. 3. 4.

76. Ad tertium dubium partem negativam omnino amplectendam esse iudico, multi prætendunt ad iudicem Laic. hanc cognitionẽ sinè scrupulo spectare, prout docent Borrellus de protect. Reg. Cathol. cap. 76. n. 38. Guido Papa q. 138. Gratian. discept. forens. p. 2. cap. 190. n. 30. & alij non pauci, apud Cevallos tract. de contingent. per viam violentiæ in proœm. cap. 8. n. 39. Absolutè tamen contraria opinio est sequenda; ita habetur in text. nostro ex C. si Iudex Laicus de sent. excom. in 6. docent cõmuniter DD. cum Covarr. pract. qq. C. 33. Zerola in prax. Episc. p. 1. vers. Cleric. n. 30. Salzedus in prat. crim. Diaz. cap. 61. n. 14. Marius Antoninus lib. 3. resol. 48. Ioan. de la Cruz in direct. conscientiæ p. 2. de Sacramento Ordinis q. 5. dub. 8. concl. 1. Molina de iust. tom. 4 tract. 3. disp. 49. n. 6. & 11. Layman. & Cevallas in pluribus locis, quarè fit, quod apud Iudicem Ecclesiasticum debeat fieri discussio de clericatu, & eius habitu, citatis tamen Fisco, & Iudice Sæcularis curiæ, & postquam Iudex Ecclesiasticus declaravit .N. Clericum Privilegio fori, & Canonis gaudere petenda est remissio, cum intimatione dictæ declarationis, iuxtà text. in C. iudex cit. quæ quidem remissio statim debet fierit à Iudice Laico, sinè dedecore, ut idem Marius Antonius supra citatus observare habet, quod si non remictat iudex Sæcularis dictum Clericum Iudici Ecclesiastico, saltem intra spatium viginti horarum iudex Laicus in excommunicationem incidit; ex dicto C. iudex.

77. Vbi nota, quod si apud Iudicem Sæcularem est fama publica, quod .N. est Clericus nullo modo potest eum retinere, sed statim tenetur suo iudici consignare, secus si illi non constet. Tunc debet expectari declaratio iudicis Ecclesiastici, ut dictum est, &c. Laicus namque nullum habet ius in Clericum, nec alios, Ecclesiasticos, sunt namque Ecclesiastici exempti à dicto foro Laicali de iure humano, ut alibi dixi in antecedentibus, sed etiam de iure divino,

ut

ut inter novissimos docent Diana p. 7. tract. 1. per tot. Guaz. in defens. 20. p. 2. cap. 9. n. 1. est enim Laicus iudex incompetens omninò in Ecclesiasticas personas, & omnia gesta contra Ecclesiasticum ab illo nullius valoris sunt, nisi habita licentia à S. Sede; Azzorius in instit. moral. lib. 5. cap. 12. vers. 1. Reginaldus in prax. for. pœnit. tom. 1. lib. 19. sect. 1. n. 66. pag. mihi 167. & post ipsum Barbos. de iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 39. n. 1. Qui associatus à 39. Doctoribus concludit Clericos de iure divino exemptus esse omnimodè à foro Laicali, respice etiam Filiucc. tom. 1. tract. 16. qui rationibus inde comprobat, & auctoritatibus. Bonacc. in Bulla cænæ disp. 2. q. 16 sect. 1. punct. 2. n. 5. & Sanc. in cons. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 51. n. 1. pag. mihi 316. ab alijs discrepare non habet, nec excusat à pænis Iudices Sæculares in causis Clericorum se ingerentes, ex eo quod dicant Bullam cænæ non esse usu receptam; vel quia in contrarium, adest consuetudo, quia talis non usus, est corruptela, & abusus, ita Bonacc. tom. 3. disp. 1. q. 15. punct. 8. §. 1. n. 5. Binsfeldel. tract. de iniur. & dam. dat. cap. 7. concl. 12. dub. 3. Tusch. tom. 4. concl. 452. n. 28. & omnes fere communiter Doctores.

78. Vtrum verò princeps possit imponere Gabellas, & illas exigere à Clericis non habentibus requisita à Concilio Trident. sess. 23. cap. 6. Responsio, & si sit ratio in contrarium per me est negativa, nam Privilegium huiusmodi videlicet non tenerem ad solutionem Gabellarum, non consistit in Privilegio Canonis, nam de iure communi Clerici [quod idem est dicere omnes Ecclesiastici] immunes à solutione Gabellarum; & si Concilium Tridentinum hoc restringit, restrictio respicit fori Privilegium, non Canonis, ita Lexius lib. 2. cap. 33. dub. 5. n. 38. Molin. tom. 3. tract. 2. disp. 270. n. 5. Malder. in 22. tract. 5. cap. 6. dub. 8. Garf. de benefic. tom. 1. cap. 3. p. 2. n. 5. in finem vide Gomitclum respons. moral. lib. 6. q. 20. ubi ipse Epistolam ponit ipsam scriptam

ipsi à Sacra Congregatione Concilij in termino huius dubij; quem brevitatis causa illam hic non pono, videatur Torre Blanc. in defens. lib. de mag. cap. 6. n. 69. qui bene inquit, & sensum Concilij Trident. in hoc bene notificat in sess. 23. cap. 6. & Diana tract. 2. de immunitate Ecclesiæ resol. 37. pag. mihi 27. col. 1. asserit in favorem huius sententiæ pluries fuisse consultum.

79. Et hoc idem valet de bonis novitiorum prout tenet Molina tom. 3. tract. 2. disp. 6. 71. n. 2. Malder. in 2. 2. tract. 1. cap. 6. dub. 8. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 4. n. 12. Bartolom. a S. Fausto in speculo confess. disp. 33. q. 14. n. 2. Barbos. in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 7. n. 11. Sanchez in summa tom. 2. lib. 6. cap. 10. n. 16. & 11. ratio est quia novitij sunt de vera familia Monasterij, & pars comunitatis Religionis, quæ exempta est, undè cum novitius sit verè, ac propriè Ecclesiasticus, & eius bona Patrimonalia sub tali iure cadunt dum adhuc novitius est; sequuntur hanc sententiam Theologi omnes prout asserunt Car. de Graff. de effect. Cleric. eff. 3. n. 131. qui pro se numerat Abb. Bartolum Ripam, &c. idem asserit etiam Flores de Mena in suis varijs qq. lib. 2. q. 21. §. 4. n. 198. & ante illum docuerat Bertachinus tract. de Gabellis p. 7. Principali n. 56. & si novitius transire iterum possit ad sæculum non sequitur per hoc quod dum novitius manet non sit Religiosus privilegiatus, vidè Canonistas, & Theologos morales de hac materia, oh lector, & mens sine dubio eris.

80. An vero ob publicam necessitatem, vel pro peste, bello, contra Turcas, & similia possit Princeps Sæcularis Gabellas super bona Ecclesiastica quando quidem talis necessitas directè tangit Ecclesiasticos etiam; vidi Dianam de immunitate Eccl. contrarium defendentem resolut. 42. sed mihi videtur, non tangere punctum funditus; Religiosi sivè Ecclesiastici, ex eo quod tales sunt non perdunt ius naturæ, neque amictunt esse partem communitatis, & sicut Princeps se,

&

& respublica tenetur eos defendere, & alere sicut cæteros de Republica, aut de vaxallis, ità in necessitate publica ipsi Ecclesiastici tenetur concurrere pro viribus suis in casibus propositis, non autem sic in necessitatibus, particulare bonum, vel malum respicientibus, sicut est vias reficere, pontes ædificare, &c. huiusmodi, & in hoc secundo consuetudo in contrarium non valet, quia est corruptela, & privilegiorum Ecclesiæ despectio, ut ita dicam, legant consiliarij Anguianum in tract. de legibus tom. 1. lib. 2. contr. 15. n. 14. quem sequitur Bartholom. a S. Fausto in specul. Confessor. disp. 33. q. 21. imò dico quod in casibus positis de publica necessitate possunt compelli à Principe; quidquid dicant Doctores in hac re, quia tempore necessitatis extremæ omnes leges cessant, ac Privilegia; vide Angelum in l. quoties in fine C. de iudicijs, Federicum de Senis cons. 88. Lancellott. de attentatis p. 2. cap. 15. n. 97. Anfrerium in repet. Clem. 1. de officio ordin. n. 81. Gugliem. de benedictis in C. Raynutius verb. & uxorem dec. 2. n. 142. Cass. de consuet. Burgund. Rubric. 1. §. 5. n. 82.

81. An vero iudex Laicus secretè processans Ecclesiasticum, ad effectum non iudicandi illum, sed sine consignandi processum compilatum iudici ordinario dicti Ecclesiastici, in excomunicationem incidat. Responsio pro me est affirmativa dummodo casus non sit mixtus: nempè quod aliquis Sæcularis inculpatus sit in eodem delicto, tunc enim non incurrit, quia processus fabricatus contra Ecclesiasticum, est per accidens, & necessitate factus; & puto intelligere Graff. in dec. 1. lib. 4. cap. 18. n. 135. sicut puto intelligere Filucc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. n. 312. & Sausam in Bulla cænæ cap. 20. disp. 95. concl. 2. n. 3. quod etiam permissum est iudici Laico nempè quando, non patet accessus ad Iudicem Ecclesiasticum, qui iuridicè se informare possit de criminali successo Ecclesiastici, & in eo dictus Ecclesiasticus continuatus, vide Dianam tract. 2. de immunit. Eccles. resol. 53. p. 33 col. 2.

82. Quæ-

82. Queritur modo, an Clericos in fæudalibus teneatur subire iudicium coram Domino fæudi, & coram ipso conveniri. Iuxtà DD. oppinionem pars affirmativa est tuenda, iuxtà id quod traditur per text. in C. verum, & in C. transmissa de foro competenti, & ita esse de consuetudine, asserit Archid. in C. unicô de Cleric. coniugatis; Clarus in §. secundum firmat hanc opinionem communiorem esse, ita q. 90. vers. & hæc ibidem, quam sententiam secutus est Toletus in sum lib. 5. cap. 56. Reginaldus lib. 9. n. 351. de Franchis dec. 545, Genuens. cap. 9. n. 5. Sayr. de cens. lib. 3. cap. 19 n. 5. Farinacc. de Inquis. q. 8. Bonacc. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 4. Ambros. cap. 20. n. 56. & Camil. de Laratha cons. 96. n. 7. ratio est quia in casu proposito non iudicatur, ut Clericus, sed ut Princeps, &c. prout asserit Bartol. & alij scribentes in l. si quando C. de appellat. & Iacobus de S. Geor. de fæudis, in vers. & dicti Vassalli, Neapol. in consuet. Regni in proem. §. præfatus n. 20. Afflictus in constit. Regni, si quis Clericus, cum multis alijs Theologis, & Canonistis, & hoc est verum quando intentatus petitorium quia quando intentatur possessor, causa possessoris debet coram Iudice Ecclesiastico intentari; ita Luc. de pænit. in l. unica C. de rei postulatione lib. 10. quem refert, & sequitur D. Reg. Tap. Marchio Belmon. lib. 1. de iure Regni tit. de Episc. & Cleric. pag. 21. & per Car. de Grass. eff. 1. n. 732. non propterea Dominus fæudi poterit condemnare Clericum fæudatarium, pro aliquo delicto; nam ubi agitur de delicto sive Civili, sive Criminali Clericus debet iudicari ab Ecclesiastico iudice; Ita secundum Innoc. Abb. & Io. And. in C. verum de iudic. Surdus cons. 396. n. 32. l. 3. Farin. q. 8. n. 22. Ambrosin. cap. 20. n. 59. Menoch. de retin. possess. remed. 3. n. 402.

83. Sed ponitur casus, quod Clericus in minoribus constitutus sit ab ordinario suo relegatus in aliquem locum, & tempore talis relegationis, relinquat habitum Clericalem, &

rele-

relegationem frangat, debet nepuniri à iudice Ecclesiastico? Affirmo indubitanter, ratio est quia post sententiam mutatio fori non mutat primi iudicis iurisdictionem, sed iurisdictio eius durat, & potest perpetuò suam sententiam tueri, & coercere reum ad observantiam illius, ne videatur delusoria l. 1. ff. ne vis fiat ei, glos. & Doct. in C. querenti de off. deleg.

84. Si vero quis Clericus effectus falsarius, vel Tonsor monetarum, debet etiam puniri per Ecclesiasticum iudicem, non autem per Laicum, videatur de Franchis, decis. 691. n. 7. Bass. tract. crimin. titulo de foro compet. n. 134. Clar. q. 36. n. 20. & Car. de Grass. eff. 1. n. 345. & 576. ubi asserit hanc esse communiorem opinionem, & adest Bulla S. M. Vrbani VIII. Summi Pontificis emanata idibus Novembris 1627 quæ determinat, ut Clerici, vel alij Ecclesiastici, &c. delinquentes in casu proposito, prius per iudicem Ecclesiasticum degradentur, & deindè tradantur Curiæ Sæculari.

85. Casus alius evenire potest, utpotè, si Clericus factus post debita contracta in fraudem creditorum; vel quia factus est Clericus postquam fuit condemnatus per iudicem ad solutionem debiti gaudeat Privilegio Clericorum; Et respondendum est non gaudere quando constat hoc in fraudem fecisse, non autem quando res est dubia, quia in dubio præsumptio est ad favorem Clerici, videantur Covarr. pract. q. 32. n. 4. Put. dec. 364. p. 1. Gasp. Beat. de inopia deb. cap. 17. n. 22. Genuen. cap. 3. n. 11. Car. de Grass. n. 60 Farin. de Inquis. q. 8. n. 3. & alij non pauci, qui hos sequuntur.

86. Vt in antecedentibus dixi cum Clerici, sicut omnes Ecclesiastici non solùm de iure divino, verum de iure Canonico, & civili immunes sint, ac exempti à solutione Gabellarum, tam importis civitatis, quàm alibi, tam impònentes, quam exigentes ab eis Gabellas incidunt, sinè dubio in excomunicationem latam in C. quan quam de censuris in 6. nec non alium latam in Bulla cænæ Domini; vide Laymannum lib. 4. moral. Theolog. tract. 9. cap. 8. Covarr. pract.

q. 31. n. 9. Molin. de iust. tom. 3. disp. 671. n. 5. Bonacc. de contract. disp. 2. q. 9. punct. 2. n. 8. Garc. de Benefic. p. 1. cap. 31. Molfes. in summa p. 2. tract. 12. cap. 22. n. 158. & alios multos taliter rem sentientes inter quos Reginaldus lib. 11. de absolut. ab excomunic. n. 379. Prosp. de August. ad Quarant. verbo vectigal; dummodo hoc tales imponentes Gabellas, & illi qui eas ab Ecclesiasticis exiguunt faciant talia sine Summi Pontificis facultate.

87. Immò incurrunt in talem excomunicationem tales exigentes, etiam si Ecclesiastici illas libenter solverent, dummodo solvant tamquam quid debitum ipsis petentibus; si verò dant ex mero dono, nequaquam Suarius disp 41. sect. 2. n. 99. addit. ad Quaranta, & firmat. Bonacc. loco supra cit. qui ambo alios DD. citare habent; hæc de Ecclesiasticorum Privilegis.

VBRICA QVARTA.

De Electione.

1. AVctor noster in titulis præcedentibus; egit de personis existentibus in gradu altiori, in sacris simpliciter, & in minoribus, nec non de vita habitu, & moribus ordinatorum; sicut, & nos ordinem, sive methodum illius sequendo, modo de electione istorum iuxtà glos. super prin. tit. in fin. de postulatione; nos igitur non diferentes ab ipso auctore agemus de electione iuxtà l. in comune ff. de minoribus, quæ quidem electio multis modis consideratur, nempe ratione personarum, ratione formæ, ideò iuxtà auctoris stilum prius de forma electionis, deindè de cæteris ad ipsam electionem spectanctibus; unde ipse noster auctor in quatuor partes electionem dividit in prima agit de modo promovendi, in secunda dicit quid sit electio, in 3. quid observandum sit in electione, in quarto loco formam electio-

ctionis dictát, ego pro viribus conabor secundum Dei auxilium omnia dilucidare, & præcipuè, de electionibus occurrentibus inter Religiosos pro gubernatione Monasteriorum in qua re magis, quam de alijs electionibus me extendam, quare sit ut in Dei nomine hunc de electione tractatum incipiam.

in §. cæterum cum tribus sequentibus.

1. In presenti §. auctor discutere habet de quidditate electionis, nempè, quid sit electio, quæ quidem electio (loquor hic in genere) nihil aliud est quam quod aliquis idoneus destinetur à quibus se expectat ad aliquam dignitatem, prius facta vocatione, si aliqui sint vocandi, quando aliàs non est tempus præfixum pro illa electione, quia tunc dies, vel hora pro homine interpellat. Facit quod notat Genian. in C. ubi periculum §. 1. de electione in 6. unde etiam in electione Papæ quæ est omnium maxima, si unus solus Cardinalis adesset tempore statutó posset eligere Pontificem, & electio valeret, ut bene notat glos. in Clem. ratio quia tunc in illo casu tota auctoritas Collegij apud ipsum remanet eadem glos. loco cit. favet hanc sententiam P. de Baysio in direct. electionis p. 5. cap. 11. n. 20. Mandagot de elect. p. 1 cap. 17. firmat Boer. Io. Andreas ad specul. de elect. §. 1. n. 7. vers. diem. Innocent. in cap. cum nobis de electione n. 5. ubi Abb. n. 11. Felin. in C. cum im. de const. n. 6. & in cap. 10. consuluit de off. delegat. n. 5. Peyrin. in addit. fol. mihi 159. n. 13. & quando non est tempus determinatum sufficit una monitio glos. in C. si Episcopus verb. præcept. d. 18. Innocentius in C. cum nobis de elect. n. 6. Abb. in C. gratum de postulatione Prælato n. 10. de Baysio in direct. elect. p. 3. cap. 11. n. 4. Boer. ad Mandagot de elect. par. 1. cap. 18. Hostiensis, & notat Gaff. in eodem tit. §. 1. in Principio, quapropter tria requiruntur essentialiter ad electionem validitatis, auctoritas, nempe, numerus, & zelus, & hoc

de iure, de facto per quatuor portas intrare habent in dignitatibus viri Ecclesiastici; quæ quidem portæ sequentibus verbis indicantur *quatuor Ecclesias portis intratur ad omnes, Cæsaris, & Simonis Sanguinis, atque Dei; prima patet magnis, sed nummis altera caris, sed quarta paucis pater solet,* quæ meo iudicio sunt merita. Tertia dixi quod author loquitur de electione in præsenti §. & quia in electione plura requiruntur, tam in Canonica, quam in Capitulari Cleri, vel à Capitulo Cleri facta, quam à Religiosis de suis superioribus ideo iuxtà textum nostrum multas quæstiones in §. præsenti dissolvam, iuxtà Doctrinam Canonistarum, & Theologorum, pro qua re multæ difficultates hic proponuntur.

Prima, An electio debeat esse de meliori.

Secunda, An electio valeat non vocatis vocandis.

Tertia, An elæctio non cofirmata sit vera electio.

Quarta, An præsentatio facta à non patrono in iure patronatus sit vera electio.

Quinta, An presentatus à non habente ius presentandi, & beneficium obtinet, sit legittimus beneficiatus.

Sesta, Quid sit institutio, hijs difficultatibus, non prout in praxi, sed prout est de iure responsum dabo.

3. Ad primum, & secundum dico semper electionem debere esse de meliori, & præcipuè in Minimorum religione ubi vocales in omnibus electionibus iurant, de meliori eligendo, prout legi potest in cæremoniali Minimorum pagi mihi 88. ubi habentur hæc verba *ego Frater. N. iuro, & promicto Deo omnipotenti, ac Beato Patri nostro Francisco de Paula illum eligere, quem credam secundum meam conscientiam futurum, huic ordini, Provinciæ, vel conventui, in spiritualibus, & temporalibus utiliorem*, & quia iuramentum tres comites habere debet, nempè, veritatem, iustitiam, & iudicium, ut benè docet divus Thomas in 2. 2. q. 89. art. 3. in corpore art. & in quodlibet 5. art. 27. in fine, nec non quodlib. 12 art. 21. in corp. articuli secutus in hoc à turba

Doctorum tam Theologorum, quàm Canonistarum: puto; quod ipsi Religione, in eligendo non solum dignum, sed indignum, & virtutum, ac observantiæ Regularis (non dicam inimicum) sed omnimodè comptentorem, & ignarum etiam Linguæ Latinæ, & scientiarum non cultorem, periurij sint electores, & electio nulla sit, præcipuè quia huiusmodi Prælati, sive Superiores debent curam animarum habere; non enim Religiosi minimi in casu proposito liberi sunt, sed ligati, ad digniores, ac utiliores eligendum, & quando non essent ita strictè minimi in suo ordine ligati, in materia electionis, saltem debet eligere dignum quando merita dignioris non sunt in eccessu; quando autem datur excessus meritorum in uno, non est relinquendus pro persona ordinaria; videatur M. Sotus de iustitia lib. 3. q. 6. art. 2. concl. 9. sequitur M. Serra super. §. 1. tenet Alensis par. 2. q. 136. §. 2. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. tenet etiam Navarrus in Summ. Ispanica lingua contexta cap. 25. n. 57. qui ait quod electores relicto digniori eligunt dignum, si aliàs erant sub iuramento obligati ad meliorem, & digniorem consequenter eligendum M peccant, & habetur in C. grave de prebendis, unde Filiucc. tom. 3. tract. 21. cap. 4. inquit, quod in qualibet electione, relinquendo digniorem pro alio est peccatum M. & tanto magis quia in electionibus omnibus Canonicis ordinis minimorum præcipuè iuramentum præstatur de meliori eligendo, vide Villa; Diego; Polit. cap. 1. §. 17. n. 32. qui idem sentit quando Senatores iurant, de eligendo meliore, quia ut ait Sanchez hæc materia est gravis præcipuè inter regulares, quia superiores debent observantiam, regulam, & virtutes pro bono communi Ecclesiæ regere; non enim ad dormiendum, & crapulandum destinati sunt; sed ad Dei Gloriam quærendam tam in Ecclesia, quam alibi, vide etiam Doctor Villalobum tom. 2. tract. 8. & 9. ratio est quia in hoc servanda est iustitia distributiva, & ideo in talibus electionibus deberent esse plures electores; ut merita

 eli-

eligendorum, à pluribus probentur, & sciantur vide Dianam p. 2. tom. 15. resol. 67. Sancium opusc. 10. lib. 2. cap. 1. dub. 36. n. 15.

4. Quapropter ego audeo dicere, quod vocales capituli, &c. eligentes indignum, tenentur ad resarcienda damna omnia spiritualia, & temporalia ex tali electione secuta; vide inquam oh lector carissime etiam Naldum verb. eligere n. 6. Dianam p. 2. tom. 15. resolut. 67. §. dico 4. vide etiam Suarium de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 38. n. 68. ibidem §. dico 5. ratio est quia Prælaturæ, & Superioratus Regularium sunt beneficia Ecclesiastica, non simplicia, sed habent curam animarum annexam, nempè animas suorum subditorum, sub eorum cura, de quibus reddere Deo rationem debent, & dictæ Prælaturæ non sunt tantum momenti, sed magni momenti, & si aliàs fiat electio puto esse contra Trident. sess. 7. cap. 3. & meo videri nulla.

5. Etenim in gubernatione Conventuum Provinciæ, vel, totius Religionis, non requiritur minor idoneitas ac in Episcopis requiratur, qui debent esse Doctores, aut in Theologia, vel in iure utroque, ignorantes enim de iure Canonico sunt irregulares C. licteratos d. 36. facit Concilium Trident. sess. 22. cap. 2. & sess. 23. cap. 4. 11. 13. Sayrus lib. 6. cap. 13. n. 6. Nav. in C. si quando de rescriptis, quando ipsi Superiores regulares, multa munera exercere tenentur in facto, quæ quidem munera, recte exerceri ab eis non possunt cum solo titulo Theologi, sivè nomine huiusmodi, quia non nomen iudicat, sed Doctrina, nec sufficit dicere, quod fuisse superiorem per plures vices praxim inducit in operando quia talis praxis potuit esse nociva, & sic semper erit, non enim potest arbor mala bonos fructus facere. Addo quod eligere in literatum est eligere homicidam, immo magis odiosum ut tenet Innocentius in C. cum nostris de concess. præbendæ relat. per Felin. in C. per tuas de sim. & Decius in C. si citatus Col. pen. de rescriptis, & opinio communis est

quod

quod non valet id quod dicitur Intr. de pacific. possæ. In 4. limit. n. 110. & seq. ita Petrus Rebuffus de Privileg. Scolar. Privileg 39. n. 5. tom. 18. tract. fol. 41.

6. E si est verum, sicut verissimum est id quod dicunt DD. passim, quod pastor debet esse vigilans, & confirmans, iuxtà dictum Christi Petro, & iustam ab ipsomet Christo eidem facta reprehensione in horto; Symon dormis; pastoris enim est vigilare, & non dormire, debet enim pro viribus suis animam ponere, non sanguinem suorum subditorum ac Monasteriorum, &c. tamquam Sanguisuga lambire, & pro auro obtinendo, officio compartire ignaris, vitia notrire, opprimere, non dantes etiam merita habentes, & exaltare illos, qui in vitijs alios excedunt.

7. Vnde S. Gregorius lib. 1. Epist. 24. ad Constantinop. dum ipsius huiusmodi loci Episcopus electus erat sic illos alloquitur *quod me ad Epicopatus ordinem congnoscitis pervenisse; si me dilitigis, plangite* & S. Augustinus Doctorum Ecclesiæ anesignanus, in C. omnia 40. dist. dicit, *nihil esse miseriùs, strictius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctorie agatur, & si ut decet nihil periculosius* quid ergo dicendum erit de Superioribus Regularium, qui tantum onus super humeros suos gestare habent?

8. Redeo igitur ad conditiones Prælatorum Regularium cuiusvis generis sint, tam videlicet de supremis, quam de alijs inferioribus, & alijs relictis condictionibus, de sanctitate vitæ, ac exemplari, solum, de virtutibus licteralibus discurram.

9. Dico igitur, quod teste Angelico Doctore 2. 2. q. 76. art. 2. quod necesse est, ut legitime sint electi, sciant, quæ ad eorum statum, & officium pertinent, cum turpe sit ignorare artem quam profitemur l. 2. §. servius ff. de origine iur. unde Prælati Regulares, sive eligendi in Prælatos Regulares, debent actu habere scientiam illam, quæ est necessaria ad munus suum recte exercendum; eamque; maiorem

torem, aut minorem, prout maior, aut minor, est Prælatura, ad quam assumuntur, ut ex dictis patet, & habetur etiam ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 12. de reformat. ubi habentur haec verba *nemo ad dignitates Ecclesiasticas promoveatur, nisi Doctrina ad suum munus exequendum necessaria commendetur*; habetur etiam hoc ex sacra littera exod. 18. *provide de omni tribu viros potentes, & constitue ex eis tribunos*, & in C. si in Laicis d. 38. dicitur ignorantiam esse intollerabilem in hijs, qui præsunt; multa etenim occurrunt Prælatis, à quibus non possunt se expedire, si non sint docti; tanto magis quia in Provincijs debent esse studia litterarum, &c. & sunt viri docti, & interdum disputatur de rebus Doctrinalibus, unde decet Superiorem esse instructum Doctrinis, ut percipiat, quæ dicuntur, & de ijs saltem possit iudicare, ad dirimendas disputationes, quæ aliquando generare solent discordias inter viros doctos, si non adsit qui iudicare de eorum dictu possit; sivè quia ut ait Auth. de Tabellio. §. nos autem. Ignarus litterarum facilè negat ea, quæ pro veritate statuta sunt, & super eo inconvincibilis est. Neque valet quod Superior apud se habeat viros Doctos, quorum opera utatur, etenim verecundum est, ex aliorum moribus quærere, quod apud se inveniri debet, ut dicit Innocent. in C. cum in cunctis de electione n. 1. & quomodo poterit Prælatus introducere virtutes in suam Provinciam, & introductas propagare, si nescit quid sit virtus, & audiendo disputationes certe fugiet, quia ipsi male olent dum ignarus est.

Et hoc quod dixi de Prælatis Regularibus concludo, etiam de Episcopis eligendis, qui ambo si non habent supradictas conditiones, ego auderem dicere, quod electio secuta in ipsis nulla sit, & electores ipsos eligentes mortaliter peccavere, & electi tenentur renunciare, eo quia indignas personas eligunt; debent namque Prælati nempè Episcopi esse optimi Theologi, & Canonistæ cum debeant prædicare

Dei

Dei Verbum suis populis, & sententias ferre quæ quidem officia exercere non possunt, & Prælati Regulares quomodo possunt approbare confessarios, concionatores, lectores, ac ferre sententias, si absque Theologia, & iure Canonico reperiantur. Videant Electores istorum Prælatorum Sapientia 9. & Paralip. 2. cap. 2. nec non 3. Regum 3. respiciant d.D. Thomam lib. 1. de regimin. princ. cap. 15. divum Chrysostomum in potest. Episc. ad corintios Serm. 15. & Concilium Trident. sess. 22. de reform. cap. 2. & in l. 1. ff. de iure omnium iudicum C. forus de verborum significatione Maran. de or. iud. 2. p. n. 13. Oros in Rubric. ff. de officio eius dist. 490. n. 1. & 2. & in l. 1. ff. de iur. omnium iudic cap. 526. n. 1. ff. 2. §. servius autem Sulp. ff. de ori iur. & Trident. sess. 5. de reform. cap. 2. Zenoph. lib. 1. de factis, & dictis, vide apud Emanuel Rodericum Lusitanum tom. 2. pag. mihi 102. hæc quoad primnm, & 2. quesitum, mod. ad 3. devenio.

10. Ad tertiam difficultatem propositam supra n. 2. breviter dico, utique esse electionem; sed aliquando hæc electio non sufficit ad exercitium Prælaturæ, & aliquando sic. V. in Episcopis electio ad Episcopatum non valet antequam consecratus sit, nam esto habeat aliquod ius tunc ad Episcpatum; non tamem potest officium Episcopi exercere ante consecrationem; non sic Generales ordinum, Procuratores Generales, & Generalium Collegæ, sicut, & Provinciciales, isti statim, ac sunt electi Canonicæ, possunt liberè suum officium exercere non expectata confirmatione sui respective Superioris. Non ita tamen se habent Correctores Fratrum Minimorum in suis electionibus factis die 15. Septembris annuatim; quia si ante confirmationem, quæ facienda est in die S. Michaelis Arcangeli, per C. Provincialem, vel per definitorium: Annuatim similiter ad dictam electionem ius habeant, ita ut illam possint petere in iudicio confirmari, nec cassari possit inaudito electo; nullatenus tamen illam ante confirmationem exercere possunt, vide P. Stephanum Isnandum,

in suo C. Minim. .V. electio pag. mihi 196. Peyrinum de subdito q. 3. cap. 31. §. 7. contra Passarellum: ratio mea est quia confirmatio Superioris cuiusv s electi nihil aliud est, quam corroboratio iuris prius habiti ut habet Hostien. l. 2. de confirmat utili, vel inutili n. 1. §. quid sit; unde si confirmatio electionis Canonicè facta declararetur irrità, ex aliquo defectu confirmantis, non propterea irritatur electio, sic statuitur in C. si confirmationem, de electione in 6. confirmat Peyrin. supr. ex Cucco, Franciscus Pellizarius de electione tract. 9. cap. 11. sect. 1. pag. mihi 833. n. 43. cum alijs non paucis; quod dicendum est de Episcopo, sive alio electo ad aliquam dignitatem requirentem confirmationem,

11. Quapropter debet in annullatione electionis sive Prælaturæ, sive officij, aut dignitatis exprimi causa annullationis sicut, & inconfirmatione, aliàs uterque nulla esset, & non sufficit clausula generalis; prout loquitur noster text. in §. illis vero; secus vero si nullus modus exprimatur, quia tunc nulla est annullatio, aut confirmatio C. quod ad agendum de periur. in 6. quia in illa generali annullatione, vel confirmatione non potest Superior pluribus præiudicium inferre, unde mentio specialis de causa annullationis, vel confirmationis fieri debet; vide scriptores de hac re.

12. Hinc fit ut debeat à Superiore immediato personæ electæ examinari diligenter electio, nec statim ab eo debet confirmari electio, aut annullari, sed expectare, si quis contra electionem instet; Rodriq. tom. 2. q. 52. art. 5. & si sunt oppositiones debent vocari opponentes prius quam confirmatio de electione fiat C. fin. de elect. in 6. undè in simili casu si quis in debita forma appelletur ad S. Pontificem; Confirmator ordinarius non potest amplius in tali causa procedere, pendente appellatione; C. si postquam eodem titulo.

13. Vnum hic solum dubium proponam, & illum resolvam, ut ad solutionem quarti dubij propositi devenire possim; & difficultas in præsenti est, an videlicet possit dici

in-

indignus ad Prelaturam, ille, qui & si sit in se malus, alias tamen in suis officijs, alias obtentis bene, & recte se gessit; secundnm Io. de Selva in tract. de benefic. p. 3. q. 7. n. 11. 12. negativa pars dicit est tuenda; & hoc iuxtà Doctrinam Archiepisc. Florent. in 2. p. Sum. de Statu Sum. Pontificis; quod aliquando, qui non sunt boni homines in se, singulari providentia Dei sunt boni in gubernatione pro alijs, & in §. fin. 38. dicitur, quod prædicatio criminosi Sacerdotis non debet contemni, quoniam ut ait Hyeronym, *ut Lixivium per cinere humidum, fluens lavat, & non lavatur, ita bona Doctrina, per malum Doctorem, animas credentium lavat à sordibus peccatorum*, facit C. si iustus 1. q. 1. ibi per lapides canales transier.

14. Ad quartum, de electione facta à non potente eligere, certum est nullam esse, de qua re in sequenti Rubrica dicam, verum est ait auctor, quod non habentes ius præsentandi aut eligendi electio ab eis facta nulla est, & cassanda à Superiore, & hoc impedimentum, dicitur impedimentum naturæ legis, ac morum, iuxtà textum cap. 1. 13. q. 7. unum per oppositum, not. 2. quia persona ad aliquod officium idoneum, debet considerari respectu naturæ, vel legis, seu morum.

15. Neque irritatur electio, si quis in actu electionis propalaret votum suum dedisse tali, &c. vel post Scrutinium ante publicationem electionis, aut acciperet schedulam alterius, & illam videret, quia tunc non vere publicatur electio, ita Samuel. controversia 6. n. 4. ratio est quia in scrutiniaros aliter se haberi potest, & sic non est contra Concilium Trident. patet etiam ex consideratione textus; sentiunt hoc etiam Garcias p. 5. de beneficijs cap. 4. n. 197. Pasqualig. dec. 266. & Sygismundus de electione d. 3. n. 1.

16. Electiones Canonicæ debent fieri de die, nisi aliàs necessitas urgeret; quia necessitas omnem legem tollit; V. G. electio incæpta est de die, & antequam finiatur nox super

venit, & periculum est in mora, ad tollendam suspicionem fraudis tribus luminaribus accensis saltem, prosequi potest, Rodriquez tom. 2. q. 51. art. 15. Mirand. tom. 2. Manual. q. 23. art. 12. Portel de dub. Regul. verb. elem. n. 5. Layman. in qq. Canon. cap. 4. q. 33. Peyrin. de R. S. q. 1. cap. 31. §. 6. vers. dec. 7. & in tali casu cum dies statuta, potest continuari usque ad mediam noctem, è contra vero si dies non esset statuta, quia tunc potest spectari usque in diem sequentem; & si Concilium Tridentinum mandet, electiones deberi fieri de die ad fraudes tollendas, non intelligit tamen in casu necessitatis, ut dixi; aliàs si non esset gravis necessitas, putarem, quod talis electio de nocte facta nulla esset, & cassanda.

17. Tenentur tamen electores, electionem præsentare electo, & eius consensum requirere ad hoc, ut videant si ipse in ipsam electionem consentire velit, in quo electus, habet tempus ad consensum præbendum per spatium unius mensis computandum à die notificationis ipsi dictæ electionis, in quo tempore potest acceptare, vel non acceptare, quæ quidem, acceptatio, vel recusatio debet ab ipso electo exprimi in scriptis, quo tempore transacto, perditius quæsitum ad dictam electionem, facit text. in C. quam sit de electione in 6. & talis intimatio electionis electo similiter facienda, est in scriptis subscripta ab omnibus electoribus, quando videlicet electus est absens, in C. si monuero; Peyrinus in form. lict. E. cap. 16. n. 7. non tamen tenetur statim electus consentire, sed habet tempus supra à Canonibus Sacris assignatum C. sicut his n. q. 6. & C. pondere d. 50. unde non laudo usum in mea Religione, quod Sacri Canones in hoc non serventur, sed solum Provinciales puram literam electo mictunt, in qua dicunt ipsum fuisse electum, &c. absquè Capituli subscriptione.

18. Electio tamen novi Prelati, aut alterius Superioris, in casu mortis antecessoris, debet fieri, post sepulturam demor-

mortui; aliàs esset nulla; immò; talis electio, si de ea haberetur tractatus consultivus, ante sepulturam mortui Prælati, electio secuta etiam post sepulturam, irrita esset, & invalide non obstante regulata in C. de uxore de sepulturis, ut bene notat Layman. in qq. Canonic. cap. 4. q. 34. n. 30.

19. Quando vero electio devolvatur ad Superiores, sunt plures casus, primo quando ob negligentiam electorum in tempore præfixo, non fuit facta electio. Secundo, quando indignum eligerunt. Tertio, quando in electione non fuit servata forma Canonicæ electionis, colligo ex Layman loco supra cit. n. 94. & habetur in C. ne pro defectu de elect. & quoad primum casum tempus est trium mensium secundum legem communem.

20. Quod credo ego non valere in electione novi Generalis in casu mortis alterius in Religione Minimitana etiam si sit contra ius commune, & huic meo dicto videtur arridere decretum Clementis VIII. de reformatione Regul. §. 36. & noster text. in C. generis de Regul. iuris in 6. C. ne pro defectu 41. de elect. tanto magis quod accedit auctoritas Sanctiss. D. Nostri Vrbani VIII. Summi Pontificis in sua constitutione pro nostra Religione quæ est 11. in suo ordine incipiens *ut ea* §. 17. ubi ad electionem in casu mortis Generalis electores habent tempus præfixum quinque mensium à die mortis Generalis, usque ad diem electionis; verba constitutionis sunt sequentia *quia vero Ordo, valde extensus est, & oportet aliquod temporis spatium, ad hoc, ut mors P. Generalis toto Ordine innotescat dabitur spatium quinque mensium à die obitus P. Generalis, usquè ad diem electionis, &c.* ad ipsum autem Capitulum Generale, quod apud nos intermedium Generale Capitulum vocatur; non omnes, qui alias in Capitulo Generali intervenire solet, in illo interveniunt, ad evitandas Religionis expensas, sed solum interveniunt duo Provinciales, & duo Commissi, ex qualibet natione Col-

 leghæ

leghæ Generalis, demortui quorum primus retinet Sygilla Religionis, & præsidere habet in Capitulo, in dicto Capitulo habent etiam votum Corrector Conventus ubi Generalis diem ultimum clausus est, & Procurator Generalis; Advertendum est tamen quod Corrector, qui in dicto Capitulo intervenire debet, non est qui erat Corrector quando moritur Generalis, sed ille qui gubernat quando fit electio Vicarij Generalis, loco defuncti, qui quidem Vicarius Generalis durat solum usque ad tempus completum sexenij demortui Generalis; & talis Vicarius habet omnimodam potestatem, sicut Generalis ita in eadem constitutione supra citata Vrbani VIII. ut videre est apud Peyrinum in additamentis ad constitut. Vrbani VIII. pag. mihi 275. quæ quidem constitutio vult etiam quod si quis ex Collegis Generalis infirmus fit, & ad Capitulum accedere non possit, possit autentico instrumento munitum suum substitutum mictere loco sui.

21. Noto tamen, quod auctor in §. Planæ inquit, quod si vocatus ad electionem non comparvit in tempore electionis, & illam ratam habere noluit, non obstante sine illa electio confirmanda est, quia illa rati abitio solum dicit, quod ille non fuerat comtemptus, & ad hoc ut factum per alios impugnari non possit, vide de hac re Bald. in l. 1. q. 19. C. admictit, quod etiam valet quando fit electio ab aliquo Capitulo alicuius Collegiatæ, vel Ecclesiæ Cathedralis, dummodo electio facta sit à maiori parte Capituli, ut hic firmat text. & in C. quid sicut eod., non sic si talis electio esset facta à minori parte Capituli, ita Abb. hic, & in C. quod sicut; vide Alb. in l. quid ab initio; tempus accedendi ad Capitulum est trium mensium, potest tamen à Capitulo abbreviari, ut in C. Ecclesia 2. eod. ubi Abbas, &c. & an hoc possit fieri in vita minori parte Capituli, tenerem quod sic vide tam in C. cum nobis, eod. possunt absentes non sua culpa procuratorem constituere, qui procurator vocandus

est secundum Innocent. in cap. 2. de novi operis enunciatione.

22. Procurator electus ad eligendum, non potest alium procuratorem substituere proprio nomine, nisi habeat mandatum de substituendo, C. si iusto §. porro de elect. in 6. nec ullo modo potest consentire nec agere contra formam mandati l. diligenter ff. man. & facit C. cui de non Sacerdotali de præbend. in 6. & C. cum dilectr, de rescriptis. At si habet mandatum id potest, facit text. noster cap. 1. & C. fin. de procurat. in 6. & facit ad quæstionem an delegatus ab alio, quam à Principe, &c. in C. is cui de officio deleg. in 6. ad quintum respondeo negative, quia nemo dat quod non habet, si enim ius non habet presentandi, redit invalidam ipsam presentationem, nam actus præsentationis præsupponit in presentante ius verum, & reale clarum præsentandi, prout omnia iura clamant, & præsentatus si obtineat beneficium tenetur relinquere illum, quia retinet non suum.

in §. quod si pluribus cum trib. seqq.

23. Agitur ab auctore in isto §. cum sequentibus de pluribus difficultatibus, & primo, an plures procuratores insolidum ab aliquo electo ad eligendum, eligere omnes possint; secundo, an plures constitui possint procuratores ad eligendum insolidum. Tertio, quando de pluribus procuratoribus electis non constat de Prioritate illorum in occupando, &c. quid agendum. Quarto, an quis posset ad eligendum votum sum mictere per literas.

24. Ad primum ergo dicendum est non posse omnes eligere, sed melior erit conditio primi occupantis locum, cæteri vero ius amittunt, ita in C. de rescriptis in 6. si alias non diceretur in instrumento mandati, quod primi occupantis non esset melior conditio, & quod unus facere posset quod alter incepit C. si duo de proc. in 6. & in C. si quis iusto de elect. in 6. vel admictendus est primus nominatus in instrumento procuræ, quod si in dicto mandato nullus apparet prior unus

ex illis eligatur à Capitulo vel eius pars maior facit C. si duo de proc. in 6. Abbas in C. nimis 1. de excessu Prælatorum, & in C sed Apostolica de rescriptis, & in C. cum dilecta, eodem titulo de rescriptis facit l. cum Pater §. piæ ff. dicta l. 2.

25. Ad secundum, negativa pars sequenda est; quia tunc nullus eorum admictendus erit, neque mandans conqueri potest de hoc; nam sibi ipsi imputet, quia illos imprudenter constituit, ratio mea est quia illi possent dirigere vota sua in diversos, & sic res constituentis procuratores, qui intendit suffragare Franciscum, non habet exitum suum, & mutuo se impediunt, ut notat, & bene Commentatores Lancillott. in C. si quis iusto eod. tit. in 6. l. quoties ff. de usufructu, ut infra §. praxi.

26. Ad tertium responsum est numero antecedenti immediate, & iuxta ibi dicta debet negocium vertere, & iuxta leges Canonicas ibi citatas se gerere debent capitula, quequnque illa sint sibi ferente occasione.

27. Ad quartum videlicet, an quis possit votum suum mictere per literam, in qua sit inclusa schedola electiva: Dico, quod non possit; ratio est optima, quia esset contra essentialitatem electionis per scrutinium, & aliam, &c. in qua debet servari secretum; ita Ioann. Monach. & clar. docet hoc Io. Andr. in c. si quis iusto §. fin. C. in 6. Vndè fieret contra Iura electionis c. si quis iustò §. porro de elect. in 6. & suprà eod. §. quod si pluribus.

In §. sed hæc quidem, cum sex seqq.

28. Auctor in isto §. & seqq. agit de multis pertinentibus ad materiam electionis; Ego tamen; quia de electione in in hac Rubrica multa à me dicta sunt, & comprobata, paucis verbis me expediam, & difficultates, quæ tanguntur sequentes sunt.

29. An supradicta habeant locum in electione Pontificis. 2. Quot modis fiat electio. 3. An electio facta ad Populi clamo-

clamorem sit valida. 4. An electio debeat fieri per scrutinium. 5. An minor pars Capituli ad infringendam electionem maioris partis propria auctoritate possit opponere, sicut de meritis electi. 6. An contra electionem factam à duabus partibus Capituli possit opponi. Et quia de his difficultatibus in antecedentibus de aliquibus, nempe circa 1. 2. 3. & 4. loqutus sum, circà duas ultimas difficultates tantùm elaborabo.

30. Ad quintum dubium igitur dico, non posse impugnari nisi quando esset defectus canonicus in electione, vel eligentibus, aut electo, qui quidem defectus ante electionem notus non erat, quia numerus maior eligentium supponitur sanior pars: Argum. in C. quibus dist. 20. & in C. dubium, Abbas in Eccl. 2. eod. & præcipuè si maior numerus sit eccessivus, quia tunc numerus talis præfertur auctoritati, & merito, nec non zelo, C. si quando eod. in 6. & §. si quando, Si verò non excedit multum, & meritum, ac zelus alterius partis non est in excessu; præfertur numerus, quia de modico excessu non est curaudnm. Argum. in c. & si quæstioens, de sim. & l. scio ff. de restitut. inintegr. quod fundatur tam in æquitate, quàm in Iure; Si autem auctoritas, & meritnm sint in magno excessu; tunc non est attendendus numerus maior, & electio confirmari non debet; ut notatur in dicto C. Ecclesia. Vera tamen regula est in confirmatione electionis servanda, ut & meritum, & numerus eligentium supra medietatem, & dignitas electi respiciatur.

31. Qicquid dictum à me est supra, restringitur, quod si sint pauci opponentes rationabiliter contra electionem, vel personam electam, dando de nullitate electionis, tenet oppositio, & præcipuè si sint defects in eligentibus, vel electo non noti ante electionem, dummodo possint probari post electionem, eo ipso quod post electionem facti sunt manifesti, etiam si electio facta fuerit consensu omnium electorum, vide Peyrin. de R. S. q. 1. cap. 31. §. 11. ex Cucco, & habetur in cap. nulli de elect. in 6. Quod magis valet si ele-

ctio

ctio facta fuit in discordia; V. G. exclusis, qui non debebant excludi, aut inclusis non includendis, ut benè advertit Portell. sup. V. electio in addict. Et Ego in hac re fui in casu de Anno 1645., ni fallor, in quodam Capitulo meæ Religionis: Fr. N. fuit electus Provincialis huius Provinciæ Tusciæ unanimi consensu omnium electorum; attamen, facta electione stantibus impedimentis ex parte electi nondum notis electoribus, unus protestatus fuit contra dictam electionem, & facta appellatione ad S. Congregationem Episcoporum, & Regularium, post litigium duorum mensium coram d. S. Congregatione, dicta electio Provincialis Tusciæ annullata fuit.

32. Debet tamen appellatio facta contra aliquam electionem multa continere: nimirum 1. ut in literis appellationis omnia exprimantur, quæ obiciuntur, & possunt obicci ab appellantibus; sivè contra formam electionis sint; sivè contra electi personam, aut contra eligentes: 2. ut fiat coram Iudice, sive coram Capitulo, adhibitis debitis testibus. 3. ut iurent appellantes vera esse, quæ opponunt in suo libello appellationis; & illa posse probare; prout in c. ut circa de elect. in 6. firmat Peyrin. noster in formal. lit. E. c. 19. n. 1. Adden. n. 3. quod opponentes se electioni, isti opponentes facta oppositione, non possunt desistere ab appellatione incepta; & si desistunt possunt puniri; C. ab eo de elect. in 6.

33. Non potest tamen quis appellare ne fiat electio, bene quidem si non sequatur Canonica, C. cum nobis de elect. firmat gloss. in c. consideravimus, vers. post appellationem, eod. tit. Vide ibi quæ dicuntur ad favorem electi. Ex quibus dictis tam circa 5. quàm sextum dubium, res resoluta manet de scrutationibus nihil dico, quia DD. superfluè agunt. Transeo igitur ad Rubricam de his, qui eligere possunt, quapropter sit.

RVBRI-

De his qui eligere possunt, & eligi.

1. IN isto Titulo, sivè Rubrica de multis habet tractare auctor, quæ ad materiam electionis pertinere habent, & 2. Primò, an impuberes eligere possint sicut in sacris non constituti; Secundò, an excomunicati eligi valeant; an suspensus a Canone, vel ab homine eligendi Ius habeat. 3. an privati Iure eligendi à suo Superiore, ficut absentes, & Hæretici, possint suo voto alium suffragari; & de multis alijs agere habet, de quibus ego in sequentibus §§. distinctè sermonem instituam.

In §. Ius igitur.

3. Multa in hac Rubrica V. habet querere auctor, sed multa dixi de hac re in antecedenti, unde non nimis in hac materia me extendam, sed solum necessaria simpliciter ad explicationem Rubricę, & §. hic ponam, & solum de ijs quibus ius eligendi competit discurram in presenti §. Libri primi iuris Canonici Titulo 7. ait auctor quod ius eligendi Prælatum pertinet ad Canonicos, & Collegium viduatæ Ecclesiæ, & si qui alij sint muniti pacto, vel privilegio, a numero electorum non sunt excludendi, de primis (ubi alias non habemus usum in contrarium, constat C. in Genesi, C. Ecclesia, 2. C. cumana, C. cum in veteri, & C. Congregatio, & C. benæ eod.) unde in hoc advertendum est quod si non sit adhuc Canonicus, sit tamen in quasi possessione Canonicatus purificè, ut habetur in dicto C. in Genes. & querelam, & C. cum olim, de causis pos. & propr. & in capit. consultationibus, de iure patronatus supra titulo prax. §. etiam succumbat in causam sibi mota super Canonicatum, vel iure eligendi, non potest expelli a Capitulo, sive Collegio ne tribuat votum suum, Baldus in

lege secunda, C. de Servi, & aqua, & infra de instit. §. interdum; quod totum etiam intelligendum est de Canonicis supernumerarijs, ita Innocentius in C. cum M. Ferrariensis de const. & firman. in tract. de Episcopis lib. 1. in 3. p. Non sic in beneficiatis valet, etiam si sint perpetuo beneficiati in illa Ecclesia, nam non numerantur isti inter Collegiales, namque solum Canonici Collegium faciunt; ita in C. novit. de ijs que fiunt à Prelat. & advertit Doctor in cap. 2. de instit. & per Abbatem in cap. 1. eodem, & notatur bene in C. dilecta de excessibus Prælatorum; sunt enim Canonici Collaterales Episcopi, & quamquam ratione Canonicatus, ut sic non sint in dignitate constituti, tamen in magno honore in Choro habentur, & in processionibus Abbates præcedere habent quamquam Abbas sit dignior, ita Felinus in C. Pastoralis de officio delegat. aliter tamen erat olim, cap. 1. dist. 21. nec non habetur hac ultimam dist. 60. 61. 63. 69. ut patet bene illas consideranti, & habetur etiam 1. q. 6. per tot. nec non 8. q. 1. & q. 3. per tot. notatur etiam in C. quamquam, de electione in 6. verum est quod totum dictum respicit antiquum ius commune, nam hodie Summus Pontifex, vel alij habentes ius eligendi, sive Reges, sive Principes nominent, vel proponant: Pontifex Summus Romanus eligit Episcopos, & hoc ad sedandas Presbiterorum discordias in Cathedralibus existentibus, ut videre est in Secunda Regula Cancellariæ Apostolicæ, quæ ab omnibus Summis Pontificibus confirmatur, ac renovatur; unde ego dixi quod si olim electio Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcarum, &c. fiebat a Collegio Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, hodie, in contrarium praticatur, & præcipuè in Italia; propter Regulam supradictam, & rectè fit.

4. Advertendum est tamen quod, ubi est usus quod Capitulum alicuius Cathedralis Canonicorum eligat Prælatum si illa Cathedralis viduata maneat, electio Metropolitani, non pertinet ad Episcopos suffraganeos, sed ad ipsos Cano-

nicos

nicos spectat; verum est, quod in tali electione etiam suffraganei locum habent, ita C. benè 2.

5. Neque valet, ut Collegium Canonicorum unò cum suffraganeis semel elegerit Episcopum, in casu viduatæ Ecclesiæ. Sed insuper requiritur quod talis electio fuerit confirmata à Summo Pontifice; & quod fuerit transacta præscriptio, quæ est 40. annorum, ut alibi dixi, & hoc præcipue circa iura Spiritualia, & eis annexa, ut habetur in C. de quarta de præscriptione, & in C. cum venissent de restitutione in integrum Baldus in C. si vassallus, quid sit investitura in usi. feud. & l. 2. C. de ser. & aqua, habetur per Firm. in dict. tract. eod. loco, & de ac materia in C. cum Ecclesiæ, de causa, poss. & propr., & in C. querelam, eo; & in C. bonæ de postulat. Prælat. & in C. ea noscitur de his quæ si a maiori parte Capituli, & C. cum Ecclesijs de præbendis in 6.

6 Hac occasione hic circa præscriptionem, aliqua necessaria, quæ ab auctore non ponuntur, ego per unicam Appendicem notabo, quæ ad intelligentiam huius nominis præscriptionis iuvant, quando hoc nomen, præscriptio, multis modis sumi possit, ac intelligi, sit igitur

APPENDIX,

De Præscriptione.

7. PRæscriptio tam apud Iuristas, quam apud Theologos tripliciter accipitur communiter, primo, pro idem ac exemptio, quæ sumitur ad excludendam actionem, & prætensionem in re, tam ab actore; undè cum exceptio, sit diversa, & multiplex, nempe vel dilatoria (V. G. cum quis apponit iudicem non esse competentem) vel perenptoria (V. G. Petrus opponit contra Franciscum actorem, & dicit solvisse id quod petitur) etiam præscriptio, erit dilatoria,

 vel

vel peremptoria. Secundo accipitur specialius, nempè pro exceptione peremptoria proveniente ex eo, quia tempore legis definito rem aliquam possedimus; vel illa iure aliquo usi fuimus; vel quod alius tali tempore ab usu alicuius iuris cessaverit. Tertio sumitur, pro acquisitione Dominij, vel iuris alteri elisione proveniente ex tempore prædefinito à legibus, sive communibus, sive municipalibus, & sic præscribitur, domus, agere, &c. quapropter à legistis sumitur pro usu capione.

8. Multa tamen secundum Iuristas requiruntur ad præscriptionem, veram, realem, ac legitimam unde à me hic enumerantur quatuor conditiones necessariæ, ad legitimam præscriptionem faciendam unde si aliqua ex illis assignandis deficiat, non datur præscriptio. Prima conditio est possessio, secunda, bona fides, tertia titulus præsumptus, quarta continuatio possessionis cum bona fide, per tempus à lege præscriptum, quare.

9. Notandum est, quod sine possessione non datur præscriptio, quæ quidem possessio debet esse propria, nempe quod qui prætendit præscriptionem esse in sui favorem possideat nomine proprio, non autem alieno; quare de causa Magistratus, Tutores, & Curatores possidentes nomine Pupilli minoris, non præscribunt res Pupilli, nec minoris. Secundo debet esse, vel civilis tantum, qua scilicet solo animo rei nostræ etiam absentes insistimus, vel Civilis, & naturalis simul, qua nempè corpore, & animo res possideatur, naturalis sola non sufficit; unde res aliena apud se depositatam, vel commodatam, aut conductam non potest illam præscribere, sicut nec Colonus, nec Procurator, nec habens usum fructum alicuius rei non potest eam præscribere proprium, sed solum usum fructum, idem valet dicere de re indivisa pluribus communi, & hoc est verum de omnibus illis, quibus est comunis, cum possidentur nomine alieno.

10. De-

10. Defectu huius conditionis non possunt praescribi loca Sacra, & ius decimarum a Laico cum sit incapax possessionis civilis talium; regulariter enim, qui non est capax possessionis, non potest praescribere, ut est Religiosus, ideo requiritur capacitas activa respectu possidentis, & passiva capacitas respectu rei, quae possidetur, ita Covarruvias, Filiucc. C. n. 85. sess. C. n. 6. Reginald. l. 10. n. 292. Sa. C. n. 2. Bonacc. de restit. d. 1. q. ultim. p. 2. §. 2. n. 4. Azzor. 3. p. l. 1. cap. 18. Clavis Regia l. 9. cap. 12. Basseus verbo praescriptio n. 3. pag. mihi 696. & alij quam plurimi.

11. Secunda conditio ad praescriptionem requisita est: Bona fides, nam iuxtà regulam iuris, possessor malae fidei nullo tempore praescribere habet; immò per ius Canonicum in hoc derogatum est omni consuetudini, tamquã corruptela iuris, sive sit statutum, particulare, sive ius civile alicuius regni, aut status. Bona autem fides, est credulitas qua quis credit rem esse suam omni dolo secluso, & ignorantia crassa.

12. Tertia conditio est ad praescribendum titulus probabiliter praesumptus, nempe qui putat rem possessam esse emptam a suis successoribus, vel illis vi donationis aut testamenti fuisse relictam, &c. vel illis ab intestato esse perventam, &c. tunc possidens potest praescribere.

13. Quarta conditio est ad praescriptionem, ut possessio sit continuata tempore legibus definito, unde res mobiles Corporales, quales sunt vestes, animalia, navis, debitum rerum mobilium privati hominis, vel actio ad obtinenda debita rerum mobilium, similiter privati hominis, vel cuiusvis Ecclesiae, etiam Romanae praescribuntur possessione bonae fidei, cum titulo per triennium, inter praesentes; inter absentes vero requiritur spatium quatuor annorum, cum titulo, & bona fide; ad usu capionem rerum mobilium sine titulo anni 30. requiruntur, sive illae sint privati hominis, sive Ecclesiae.

14. Non

14. Non sic ad præscriptionem rerum immobilium, ut sunt, Agri, vineæ, domus, &c. nec non res incorporeæ veluti iura, debita, actiones, servitutes, &c. contra privatas personas requiritur spatium 10. annorum inter præsentes cum titulo, inter absentes spatium 20. annorum; contra autem rem immobilem Ecclesiæ (dummodo non sit Ecclesia Romana] vel locus Pius, ut sunt hospitalia, collegia Canonicorum, Episcopi, ut Episcopus est de iure communi requiritur spatium 40. annorum, tam cum titulo, quam sine titulo, & hoc tam inter præsentes quam inter absentes, sivè ille, qui præscribit, sit privata persona; sive una Ecclesia contra aliam, unde advertendum est pro intelligentia usque modo dicti, quod præsentes dicuntur illi qui sunt eiusdem loci, V. G. eiusdem loci, Territorij, &c. vel eiusdem partis Regni, aut provinciæ, sive res præscribenda sit, ibi, sive alibi. Absentes verò, dicuntur illi, qui in diversis Civitatibus manent, aut territorijs diversis, Regnis diversis, aut partibus diversis eiusdem Regni commorantur, quando dicitur supra contra Ecclesiam Romanam, intelligitur contra Papam, vel Patrimonium eiusdem, vel contra bona Ecclesiæ Lateranensis, in qua præsctiptione requiritur spatium 100. annorum, & prout patet ex Privilegio Eugenij IV. & B. Pij V., extenditur etiam ad Monasteria, Religiosorum, & Religiosarum.

15. Bona Principis tamquam privati, eodem tempore, quo privati bona, præscribuntur. Collectæ vero pro publica necessitate 40. annis, ius imponendi Vettigalia 40. annis similiter, cum titulo tamen, sine titulo tempore immemorabili, quæ vero debent Principi in recognitione supremæ potestatis, nullo tempore præscribi possunt.

16. At contra leges civiles præscribitur consuetudo decem annorum, quando alias non putatur Principem consensisse in talem consuetudinem; contra vero legem Canonicam ad præscribendum requiritur annorum 40. si consuetudo

sit

sit aliquo modo contra ius Ecclesiæ, verum est quod secundum multos DD. sufficit spatium 10. annorum, ut de lege civili dictum est, dummodo obligatio subditorum ad servandam legem non sit contra ius Ecclesiæ, & in illius præiudicium, videatur Angelus verbo consuetudo n.8. Sylvester ibidem n.6. Filiuccius C.n.201. Less. C.n.44.

17. Circa servitutem personalem, præscribitur spatio 10. annorum cum titulo tamen, & hoc inter præsentes, inter vero absentes spatio 20. annorum, quando tamen adest titulus; si titulus non adest; spatium 30. annorum requiritur. Servitus vero realis, si sit continua, vel quasi continua spatio 10. annorum præscribitur, inter præsentes loquendo, inter vero absentes spatium 20. annorum requiritur, discontinua autem servitus, debet habere tempus immemorabile ad præscribendum; quia possessio huiusmodi servitutis continua esse non potest, quomodo vero iura aquæ ductus, stillicidia, actiones, hypotecæ, fidei commissa præscribantur, legi potest Covarr. 1. var. cap. 17. n. 11. Azzor. 3. p. l. 1. cap. 23. q. 10. Less. C. dub. 9. Filliucc. C. n. 190. Molina disp. 70.

18. Hinc moveor dubium, an, & quomodo Regulares possint præscribere contra onera Missarum perpetua ab ipsis suscepta in suffragium animarum defunctorum. Si adsunt quatuor conditiones supra adductæ de præscriptione contra absentes, prout in Iure: Possunt præscribere sine dubio, conditiones autem requisitæ in hoc sunt sequentes, nimirum, possessio, titulus probabiliter præsumptus, bona fides, continuatio possessionis cum bona fide, & tempus lege præscriptus. Nam militat eadem ratio de præscriptione contra homines viventes: Vnde cum possit contingere, ut progressu temporis onus celebrandi quotidie pro defuncto annexum cappellaniæ existenti in Ecclesia Regularium, reducatur ad celebrandum ter in qualibet hebdomada; sic doctissimi Viri à me consulti in casu, de quo, &c.

19. Adest ratio probativa conclusionis, quæ est sequens:

Po-

Poteſt ſine dubio præſcribi contra Iura alterius; ſicut eſt Ius, quod habent defuncti, ut pro ipſis celebrentur tot Miſſæ, &c. Ex alia parte nullam legem habemus prohibentem, ne fiat contra defunctos præſcriptio, &c.

20. Nec valet dicere, mortuos non poſſe reclamare contra præſcribentes, & ſua Iura defendere; ergo contra ipſos mortuos non poteſt admitti præſcriptio. Non valet hæc ratio adducta, quia ſi ipſi reclamare non poſſunt; pro eis ſtant parentes, & hæredes tanquam illorum tutores; item adeſt Eccleſia eorum mater; tanto magis creſcit mea ratio, quanto ſi datur præſcriptio contra ignorantes, & amentes; Et tamen iſti reclamare non poſſunt. Ergo ſignum eſt etiam contra defunctos præſcriptionem locum habere; dummodo ſint aliæ conditiones ad præſcribendum contra abſentes; videatur Pelizar. de Miſſar. celebrat ex fundatione legat. tract. cap. 5. 9. ſect. 4. q. 6. n. 44. pag. mihi 247.

21. An verò præſcriptio decem annorum habeat vim obligandi Regulares quoad onera Miſſarum perpetua. Reſpondetur negativè; ſed ad talem præſcriptionem requiritur ſpatium annorum triginta. Ponitur caſus quod quis celebravit in Eccleſia Regularium per decem annos titulo Cappellaniæ bis in hebdommada, putando id fuiſſe relictum ab aliquo teſtatore, V. G. N. defactò poſt annos decem ſcivit non eſſe tale onus impoſitum à fūdatore, ſaltem expreſsè; ſed obſcurè, non teneri dico ego, quia legata adversùs legatarium præſcribuntur poſt tempus triginta annorum, prout docet Leſſius lib. 2. cap. 6. n. 39. Onus enim celebrandi, de quo hic revera eſt legatum, non autem Cappellania, de quibus eſt diverſa ratio. Vndè non eſt eodem modo de utroque philoſophandum; nec valet dictum aliquorum dicentium, quod contra regulares non currit præſcriptio minor Sexagenaria, ex indulto illis concello, & relato in compen. ſociet. §. unde quando ibidem dicatur *nulla præſcriptio minor*, quam 60. annorum valet contra bona, & loca ſocietatis, & per-

personas, cum in tales dictiones non sit comprehensæ actiones in corporales nempè iura cuiusmodi est onus celebrandi. Colligo ex eadem Lessio in Titulo citato dubio 8. & 11. unde in tali casu sufficit spatium 30. annorum.

22 Peto item, an regulares possint alienare bona, tam immobilia, quam mobilia illis relicta cum oneribus perpetuis missarum celebrandarum, negatiua est responsio, ex decreto Sacre congregationis sub die 21. Iunij 1625. de celebratione missarum, Iussu Vrbani VIII. vbi habetur hoc fieri non posse, quod ego tenerem, & si talibus rebus non esset annexum onus celebrandi Missas, sed onus recitandi Septem Psalmus, vel, Officium de Virgine quotidie, vel aliquem Psalmum, &c. alium, &c. sed si vendantur debent (si mobilia sint) inuestiri immobilibus fructiferis; quod si statim non sit opportunitas investiendi talem pecuniam retractam, ex mobilibus illis debet depositari apud personam, tutam, & securam; &c. data cautione ab illa, &c.

23. Et iam quod ego sum in isto tractatulo de præscriptione, à me incepto ratione adducta supra in hac rubrica n. 8. ubi nominaveram præscriptionem, difficultas mihi non parva accurrit in hac materia, casus autem est. An post præscriptionem completam (quæcunque illa sit, dummodo Iuridica sit, nempè iuxtà leges Canonicas, & Ciuiles) si perveniat mala fides, an teneatur restituere Domino vero rem antè, & post præscriptionem possessam bona fide;

24 Respondent multi, quod quam vis in foro interiori sit securus, & quieto vnde possideri possit, in foro tamen conscientię non sic, sed restituere tenetur, ita tenent Bartolommeus Antonius de Butrio; Ioannes Andréas; summa Rosella quos refert Couarruias, in Regul. possesor 3. p. §. 2. n. 1., item tenet Alciat in l. 3. C. famil. hercisc. & add. Abbas in ç. quia plerique, sub n. 25. de Immunitate Eccles.

25 Ego tamen à dicto istorum doctorum dissentio, & dico, quod peracta pręscriptione Iuridica, est in vtroque

 foro

foro securus ille talis possessor, etiam superueniente mala fide (dummodo præscriptio facta sit iuxta leges Canonicas ex approbata ita vt concurrat titulus, & bona fides) si autem esset talis præscriptio facta iuxtà leges Ciuiles, in quibus Sacri Canones non consentiunt, &c. utique tenetur.

26 Defendit qua latè Couarruias Regul. 2. p. §. 8, n. 4. meam hanc sententiam tenet Glos., in C. vigilanti, de præscriptione, alia in regulis possessor in 6., alia in C. si Virgo 34. q. 2. Alia in cap. 1. de concessione prebend. & satis probatur per textum in C. veniens de prescripti ubi, &c. *quia si consumata erat, quando ab Alessandro Papa priuilegium impetrauit .N. vari præscriptionis renunciasse videtur*. Sequitur meam doctrinam siue conclusionem doctor Angelicus quodlibet 25, art. 21., est quę communis oppinio omnium Canonistarum, ac Theologorum, prout asserit Imala in C. final. n. 3. de prescriptione. Tirraquellus in Tractatu cessante causa limit. 12. n. 16., Menochius de recup. possessionis remed. 16. n. 17. Cosmo de lege penali lib. 2. cap. 5. Covarr. loco supracitato Sotus lib. 4. de Iustitia q. 5. art. 4. q. 2. vers. & ratio est, & quest. 7. art. 2. calumna 3. quo sit ad finem, firmat Nauarrus C. 17. n. 85. hanc sententiam meam Communem esse inquit Parisiens in rubrica de prescriptione n. 32. & alij non pauci relati à Canonistis, videò pie lector Doctores in hac materia, & manibus tanges veritatem, siuè saltem probabilitatem meę sententię.

27 Quid autem dicendum sit de hęredibus bonam fide possidentibus bona (quęcunque illa sint ab eorum antecessoribus mala fide iam possessa, & iniustè occupata?

28 Certè istis non proderit vsu capio, in foro Canonico, & animę ita Ant. C. si diligenti; Palat. Ruvias in repetit, Rubrica de donationibus, intervirium, & uxorem ad finem iuncto Abbate in C. de quarta n. 9. de prescript., & in C. nihil n. 8. eodem Titulo, & Bero. in dicto C. de quarta num. 15. Babbo de prescriptio 2. p. tertiæ principalis,

lis, q. 12. n. 11, & latissimè Ant. Gabr. 3. tom. Commun. opinio lib. 5. de præscript. conclus. 5. per totam pagin. 304. ratio est quia mala fides auctoris successori nocet, tam universali, quam singulari, Authen. ut sponsal. largit. §. Rursus idem probat. Textus in l. vitia, C. de acquir. possession., & in l. cum hęres, & in l. an vitium ff. de diuers. & temporali pręscript., & in l. nec usu fructuarium C. de usu fructis, & in l. si ego §. partus ff. de publicatiore, in rem actioni, & in l. fin. C. comun., de usu Capion., & tenet glos. 1. in l. pomponius §. 1. ff. de aquirend. possesion., quæ est communiter approbata teste Alessandr. ibidem n. 2. & consil. 72. col. penult. vol. 6. ubi dicunt ità servari, tam de iure Canonico, quam de iure Ciuili, & quidem hæc sententia probalis est sed.

29 Ego contrariam sententiam probabiliorem teneo, & dico, quod hæres in hac re non potest præscribere, sed tenetur restituere proprio Domino, tam in foro fori, quam in foro conscientię, facit pro me Paul. à Cast. in l. si quis sub conditione in fine ff. de condit. instit. & cons. 285. incipit, hæreditas dictæ puellæ, & Felin. C. fin. de præscript. n. 7. §. secundam salvationem, ubi dicunt debitorem, quando ignorat se debitorem, puta hæredem posse præscribere, per C. qui in ius de Regul. iuris in 6. & esse tutum in conscientiam postquam præscriptio statutoria completa est, licet deindè mala fides oriatur, quam opinionem libenter sequor nam cum statutum possit abreviare ista tempora, non videtur ratio differentiæ, quare non possit ipse præscribens esse tutus finita præscriptione sicut tutus est præscribens iure communi, hoc tamen intelligo oh legens verum esse dummodo præscribat rem debitam, non tamen rem alterius. Tunc enim cessat ratio malæ fidei, auctoris, de qua supra iuxtà notata per Ludovicum Rom. cons. 201. incipit pro decisione in princip. & Felin. supra cit. n. 6.

30. Hic oritur pulcherrimus casus, an scilicet cum res

præscripta venit in manibus Prioris Domini, sine fraude, vi, & metu, teneatur Prior Dominus rem ipsam in conscientia restituere secundo Domino præscribenti? Multi (& non sinè aliquo fundamento) dicunt teneri in conscientia restituere secundo Domino præscribenti, quia stante præscriptione, iam res non est amplius primi Domini, sed secundi præscribentis, cum per præscriptionem, secundus, Dominicus illius rei factus sit, auctoritate utriusque iuris, & quamvis durum videatur, cogere Dominum naturalem, ad rem alias suam Domino civili spontè restituendam, quam sine sua culpa amisit, & fuit contra se præscriptum: at quia præscriptio talis, & usu capion. est secundum æquitatem naturalem, ut communiter est receptum in iure, prout testatur constan. in Rubr. instit. de usu capione n. 2. & 4. Mencha de controvers. illustr. lib. 2. cap. 52. n. 1. Covarr. in Regulis possessor §. unico n. 5. Navar. in cap. 17. n. 5. Sotus lib. 5. de iustitia q. 5. art. 4. Bero post Abb. & Fel. n. 10. in Rub. de præscript. & ibidem Alcia n. 5. contra glos. in §. ius autem civile, verbo ius civile inst. de iure natural. quæ communiter reprobatur, & prædicta æquitas sit specialis, & scripta, ac posterior, procul dubio videtur ei standum esse, per notatam per glos. & Ias. ibi n. 3. in l. placuit C. de Iudice, & per Addit. ad Gozad. d. l. 2. n. 165. C. de pactis inter emptor. Com. cons. 157. col. 2. vers. & licet glos. col. 2. Vincent. de Franch. dec. 219. n. 6. & Caval. in indice decisionum verbo æquitas, & dec. 44. n. 36. p. 1. ubi dicit æquitatem specialem præferri Regulæ Generali iuris communis: ergo videtur quod ius civile præferendum sit iuri communi, & sic etiam Dominus civilis præferendus sit Domino naturali, non solum in foro externo, verum etiam in foro conscientiæ, nam in hoc casu non agitur de præferenda æquitate contra vigorem, sed de præferenda æquitate scripta, & speciali contra æquitatem in genere, vel saltem in specie derogatam, atquè adeò standum est posteriori, per cap. 1.

de

de conſt. lib. 6. & l. non eſt nonnm ff. de legibus. Ad cap. 1. de reſcriptis, ubi quod generi per ſpeciem derogatur, hæc circa hanc ſententiam probabilem; videamus modo, de alia in contrarium, quæ magis mihi placet, ut magis conſona rationi.

31. Non tenetur primus Dominus naturalis ad reſtitutionem in foro conſcientiæ Domino ſecundo præſcribenti aſſero ego etiam ſi dicta præſcriptio ſit ſecundum æquitatem, ratio eſt quia præſcribens aquiſivit rem de iure civili, non de iure naturali, abſquè vero conſenſu Domini naturalis, vnde videtur magis rationabile, quod Dominus naturalis remaneat cum re ſua, dum non compellitur à Iudice eam reſtituere, neque ſinè impietate, poſſet Confeſſarius [meo iudicio] compellere talem Dominum naturalem ad reſtitutionem rei propriæ, Domino civili, nemine eam ab illo petente, ut pro me faciunt ea quæ dicuntur à Ioanne Valeri de differentijs utriuſque fori differentia 8. .V. Lex. & .V. pœna differentia 20. primus locus apud me eſt pag. 336. ſecundus locus eſt pag. 342. vide ibi, oh legens benignie nam hic illa adducere ſuperfluum, eſt cum ſatis ſit ratio naturalis. Hæc dixi obiter.

In §. sed neque in Pupillari ætate.

32. Quærit, ac diſputat hic auctor, an pupilli in pupillari ætate conſtituti habere poſſint in electionibus Canonicis, ſicut qui ſacris ordinibus non ſnnt decorati, & reſolvit dubium negativè, nempè quod nullo modo, nec primi, nec ſecundi ſnnt admictendi in electionibus, & conſequenter; nec in præſentationibus beneficiorum, &c. dico ego, cum militet eadem ratio, de ſecundo, ac de primo; Abſurdum enim eſſet, ac in congruum, ſi ad tanti ponderis res explicandos hjs quorum nullum eſt animi iudicium, & ad ſacra tractanda, hij qui non dum eam attigerunt aſſumerentur, undè ſic provt dictum eſt loquitur auctor, & bene loquitur

quia

quia nescit porcus Margaritas cognoscere; & ideò dictum fuit *nolite ponere Margaritas ante porcos*, sunt enim plures causæ repellendi istos tales àvotando in electionibus, sive à iure perse immediatè præsentandi, fuit tamen aliquando ab aliquibus prætensum, non deberi tales pupillos, nec in sacris ordinatos, à tali iure ante Iudicis sententiam, fundati in cap. 1. de accusatione; sed hoc valet quando nullum est iustum impedimentum; at quando adest iustum impedimentum nullum ius habent, & sic obiectio manet saluta, undè omnia impedimenta quæ tollunt ius eligendi, possunt reduci ad unum, nempè ad impedimentum naturæ, legis, ac morum, iuxtà cap. 1. 13. q. 7. sicuti persona eligenda considerari respectu naturæ, seu legis, vel morum, nec valet dicere malitia multoties supplet ætatem; quia hic debemus currere in terminis rigorosis nam, malitia ante tempus præfixum à lege non tollit de iugo tutelæ pupillum, ut apud iuristas patet, quapropter, dico quod cum, ut plurimum præsentantes, & eligentes viros ad Ecclesiasticas dignitates per electionem iurare debeant de meliori eligendo; pupilli minores, quatuordecim annorum, in masculis, & feminæ minores annorum duodecim, in civilibus non possunt iurare nec iudex ab eis antæ dictum tempus extorqueri iuramentum non potest, & in criminalibus ante annos 20. ita in C. pueri 22. q. 5. l. inviti ff. de testibus Sotus l. 8. q. 1. art. 10. Sylvest. 2. 2. q. 89. art. 10. Lay. lib. 4. tract. 3. cap. 12. n. 3. quando tamen se spontè offerunt, possunt admitti, si sint capaces iudicij, & maxime iudicium, in eis vigeat, Azzor. 1. p. lib. 11. cap. 11. q. 6. vol. 2. 2. d. 6. q. 7. p. 3. Sanchez lib. 3. cap. 3. n. 6. in hac enim re de electione activa maximum iudicium requiritur, & maximè, ut sciant valorem dignitatis dandæ, & quod si dant indigno tenentur ad restitionem totius damni illati tam in spiritualibus, quam in temporalibus, ut dicam infrà, quod autem excludantur à votando in casibus propositis pupilli, & non ordinati in sacris est

cer-

certissimum, & sic osservatur in communi praxi in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, Collegiatis Saecularibus, & Regularibus, per decretum Clementinae, innovatum per Concilium Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4. & textus noster totum asserit expresse Clement. ut hij, qui de aetate, & qualitate. Rodriquez tom. 2. qq. Regularium q. 51. art. 5. Sigismundos à Bononia C. dub. 88. n. 2. C Massana de electione C. quisquis, C. cum terra, C. cum ad nostram de electione. Suarez de Religiono tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 4. n. 3. &c.

33. Dixi superius, quod electiones debent habere maximum iudicium in eligendis personis ad dignitates praecipuè habentes curam animarum, ut sunt curati, & Superiores Religiosorum, eo quia eligentes indignum tenentur ad restitutionem cuiuslibet damni dato Religioni, Provinciae, aut Conventui, cuius indignus est electus superior, & rationabiliter dixi hoc, non ex meo capite, sed cum fundamento videatur in hac materia de electione Ioannes Valerus Valentinus in suis differentijs utriusque fori verbo electio, differentia 1. n. 3. pag. mihi 114. ubi cum auctoritate multorum DD. totum confirmat eligantur ergo viri ad Praelaturas Conuentuales, non solum auctoritate, & Doctrina, sed more, & prudentia, &c. Basseus cum multis .V. electio pag. 317.

34. Eligentes autem indignum, nam iuxta leges (qui causa damni dat damnum dedisse videtur, causa talis in ordinatae electionis, verba sunt expressa in cap. 2. statutorum Ordinis Praedicatorum §. 8. & Satis id probat Concilium Trident. cap. 1. sess. 24. & docet Covarr. §. 7. n. 2. de hac materia tractando Navarr. in C. si quando de rescriptis cap. 2. & 3. ubi addit, quod etiam confirmatores talium electionum inordinatarum, scienter indignum, tenentur ad omnia damna, idem docet Rodriquez verbo electo cap. 107. n. 5. in fine, & quod peccatum mortale tenet idem Rodiguez

post

post Navarr. cap. 106. n. 5. in fine. Verùm tamen est, quod maior diligentia debet fieri ab electoribos, quam à confirmatoribus, ut docet ex Mercad. Petrus Navarr. lib. 2. cap. 2. n. 156. nam sufficit confirmatoribus, ut electus sit dignus, non sic electoribus.

35. Tanto magis crescunt rationes à me adductæ, quanto hoc etiã evenit, in electionibus officialium Reipublicæ Sæcularis, etenim cum electio officialium civitatis pertineat de iure communi ad Senatores, vel ad Principem in suo statu, aut ad Regem in suo Regno, prout ait Villa diego politic. cap. 1. §. 17. n. 32. & Senatores ante electionem debeant præstare iuramentum, sicut Reges, & Principes in sumenda possessione sui Regni sive status, quærendi semper utilitatem subditorum, &c. undè si benè non eligerent officiales, &c. fiunt periurij, & quidem per iurio mortali, etenim, ut ait Sanchez hæc materia est gravis, & concernit bonum Reipublicæ, ex quibus deduco ego argumentum convincentes Religionum Superiores (& præcipuè in aliquibus) ubi virtutibus induti, ex parte relinquntur, & solum, illi qui neque linguam latinam intelligunt, nequè ullam scientiam habent, quam illam de vitijs, & peccatis ad sidera exaltant, deprimendo virtutes, & istis ad omnia portas clandunt, &c. Contra istas igitur sic argumentor, si in collatione officiorum Sæcularium. Reges, & Principes, ac Senatores Reipublicæ, peccant mortaliter non eligendo dignos, immò meliores pro gubernatione populorum, & ad omnia danna tenentur, ut communiter affirmant DD. omnes cum Villalobo tom. 2. tract. 8 diff. 6. n. 8. & 9. quanto magis peccabunt. Religiosi Regulares, qui eligunt suos Superiores personas indignos absquè licteris, cum tanto communitatis, damno solum proprio interesse, & ut plurimum recadant sub indignatione Provincialis, aut Generalis, non considerando, quod *melius est mori, quam fœdari* recordentur electores, quod eorum Superiores, & præcipuè in

mea

mea habent omni modam authoritatem tam spiritualem [loquor de Correctoribus Conventus cuiuslibet) & corporalem, quantam habent Prouincialis in tota sua Prouincia, & generalis in tota Religione nempè, formandi processus, carcerandi, condemnandi, &c. una cum suis senioribus : Sicut Generalis, & Provincialis cum eorum collegijs; si ergo tantæ æstimationis sunt Superiores nostri Conuentuales, & Republica, peccant grauiter Senatores, & ad restitutionem damni tenentur non eligendo ministros doctos pios, & executores rectæ Iustitiæ pro bono publico cum charitate, &c. Quantò magis peccabunt electores Regularium eligendo Superiores indignos, & incapaces audiendi Confessiones, faciendi Capitula, &c. Quæ ad statum obseruantiæ regularis pertinent, &c.

36. Tum quia, quamvis officia in Republica, &c. primario instituta sint ab publicam utilitatem, secundariò etiam instituta sunt in honorem ipsorum Civium Regis, & Principis Dominantis, quapropter respiciendà est etiam ipsorum dignitas, & servanda iustitia distributiva. Tum etiam quia ideò multi electores instituuntur in Republica, ut maiorem dignitatem multórum consilium probet, undè diana par. 2. tit. 15. resol. 67. Sanchez opusc. 16. lib. 2. cap. 1. dub. 36. n. 15. facit aliquam distinctionem, & dicit, aut electio fit ab uno electore, aut à pluribus per suffragia, si ab uno officiales non debent esse de partibus illius communitatis, & sic potest eligi dignus, digniori relicto, eo quia inter extraneos non cadit acceptio personarum si verò fiat à pluribus, dicunt non posse Senatum eligere dignum digniori relicto, undè inquit Sanchez lococitato, non peccat Rex Hyspaniæ, mictendo in pro regem Regni Neapolitani, prætorem in Civitate Panormi dignam personam digniori obmissa, peccat tamen si V. G. mittat Panormi Capitaneum, Iudices præsidentes Regni minus dignos, quia hos tenetur eligere ex partibus istius communitatis, ergo à pari in mea Reli-

X gione,

gione, vbi Correctores debent eligi de corpore Prouinciæ, cuius est Conuentus. Saltem dignum non eligendum vocales grauiter peccabunt, per iurij eum, & ad restitutionem danni tam in spiritualibus, quam corporalibus sequituri, vel damna, quæ sequentur tenebuntur ita Naldus. Verbo eligere [de Senatoribus loquendo] n. 6. p. 2. tom. 15. apud Dianam resolut. 67. §. dico quando si ergo de Senatoribus indignum, eligentibus, hoc dicunt scribentes. Quid de Religiosis eligentibus, ignatum, virum rusticum, qui bene linguam vernaculam, nescit loqui quare ego iudicarem, quod in Superiores deberent eligi illi, qui dignitatem sui nesciunt substinere, & si in intrinseco, non sunt viri, saltem ab extero tales cognioscantur.

37 Etenim multo à Superioribus ignorantibus prouenit neque statum, vt nec debitum suum cognoscant, & vilescere faciunt officium, & dignitatem Superioratus, permittunt multa ractione, cuius, omnimode collabitur regularis obseruantia, & decor Conuentus, & prouinciæ deperditur; non considerando, quod ea permittendo, quæ in suis Subditis non sunt etiam peccata venialia, in illis illa sine remedio trascurando, & negligendo sunt mortalia V. G. in regula Minimorum nec, silentium, capitula culparum, camiseas laneas non deferre, nec cum habitu non dormire, pecunias tangere, non Ieiunare in die Veneris, & Mercurij, non obligat nos regula ad vllam culpam; tamen Superior negligens, in facere vt ista obseruentur, mortaliter peccat, videatur Pellizarius de obligatione seruandi regulas tractatu V. cap. 1. q. 40. n. 60. & communiter DD. hoc docent. Teste Naldo adducente Sanchez lib. 1. mor. c. 6. n. 19. Sotum, & alios, à quibus non habet disentire Villal. Thomas à Iesu, Tannerus, Bann. & Azorius relati à Diana par. 3. tract. 2. resolut. 38. non distat ab istis P. Peyrinus meus de Religioso Prælato q. 1. cap. 7. n. 15. & si in hac re videatur, vt detur paruitas materiæ, vt V. G. religiosum semel

abt bis violare silentium sine scandalo; quando talis res in usum Conuertitur superioris negligentia, mortaliter peccat ipse superior permittendo ita Cardinalis de Lugo. D. 9. de Iustitia n. 22. ad ista me extendi, ad hoc vt Superiores eligantur illi qui volunt regulae, & Sacrorum Canonum intelligant, ad hoc vt intelligendo bene agant; & non eligant illos, qui tanquam Bubali nasu ducantur, & id quod dixi de electoribus superiorum Regularium, dico de electoribus prelatorum accuratorum animarum.

In §. Excomunicatus, cum duobus sequent.

38. Auctor in istis tribus §§. cum distinctione procedit, nam loquendo de excomunicato maiori excomunicatione, excluditur, ab electione; secus si minori excomunicatione sit ligatus tantum, item excomunicatus, ratione percussionis in Clericum, omnino; ab electione reiciendus est. Sicut subspensus à Canone habet locum in electionibus, secus si ab homine; Absentes, & haeretici non possunt eligere, quemadmodum, nec absentes, ita auctor noster, & quod primum de excomunicato maiori excomunicatione, habemus auctoritatem divi Thomae in 4. sententiarum distinct. 18. divus Antonius 3. p. tit. 19. cap. 2. in principio idem docet, Tab. elect. 1. n. 5. Rosell. n. 2. Pisanella §. quis non potest eligere Angell n. 8. Azzor. tom. 2. lib. 6. cap. 14. q. 8. habetur hoc etiam in C. constitutis Cl. 1. de appellatione, ratio etiam adest, quia excomunicatio maior privat excomunicatum à Comunione Ecclesie, unde iure merito ab electione Canonica maiori excomunicatione enodatus excluditur cum per ipsam excomunicationem evulsus sit a Corpore Cristi mistico; ut habetur de sententia excomunicationis in principio, subspensus ab homine non eligit, secus à canone; ratio est quia mitius agitur cum lege, quam cum homine, l. Celsus ff. de arbit. quod quomodo procedat habetur per Bartol. in l. amplius, ff. rem ratam habe, & per moder. Can. in ea Pastor.

§. cum autem de officio delegati, per Bald. in C. sicut, de cohab. mulierum, & Cler. & per Salyc. in l. 3. q. 3. C. ex quibus, cau. in fam. irr. & per Abb. in C. dilectus de præbend. & concorr. C. cum inter .R. Seniorem; eo, & C. cum bone, de ætate, & qualitatæ, & C. postulasti, de electione excomunit. minoris, & talis suspensus, non solum non potest eligi, neç etiam postulari; C. primo de postulatio Prælat, ratio quare subspensi possunt eligere est quia cum actus eligendi non sit ordinis, quæmadmodum excomunicare, & iudicare; sed potius sit actus iurisdictionis, ut habetur in C. transmissa, eodem Titulo, videtur, quod electio facta à subspenso, vel suspensis teneat, quanquam sententia contraria probabilissima sit, undè subspensus antequam eligat debet petere licentiam à suspendente, ut latè notatur per glos. & firmat. Doctor. in C. cum dilectus de consuetudine.

39. Hæreticus eligere non potest certum est facit C. aperte, & C. miramur 24. q. 1. & C. fin. 9. q. 1. quod idem est de absentibus, quod idem dicendum est de non Catholicis, Henriquez de excomunicat. cap. 32. §. 3. Sigismundus à Canonia tract. de election. dub. 64. n. 2. Sayrus de cens. lib. 4. cap. 5. n. 6. & C. cum inter de electione, C. fin. de elect. & text. noster in hac materia Clarissimus est.

40. Moveo hic dubia duo 1. an absens à capitulo possit mictere votum suum per licteras, & sic concurrere Canonicè ad electionem Canonicam Abbatis, Generalis, Provincialis, vel alterius Superioris, etiam Episcopi, &c. Secundus dubius est, an extraneus admicti possit in Capitulo Generali vel Provinciali, &c. ad eligendum. &c. quibus difficultatibus Breviter do responsum.

41 Ad primum dubium dico non posse, etenim votum non est exprimendum ante scrutinium, sed in ipso secrete & singillatim tantumodo, vnde actus contrarius, est ipso Iure nullus, nec consuetudo contraria aliquid iuvat propter

decre-

decretum irritans appositum in C. quia propter de electione fauet C. siquis iusto §. fin. de electione in 6. Sigismundus à bonania p. 1. c. 2. dubio 13. Emanuel sa verbo electio n. 11. verum est quod si absens est legitime impeditus, & est Superior, vel Collega generalis, aut Prouincialis potest alium loco sui, munitum dictis patentalibus in quibus medio Iuramento asserat habere iustum impedimentum, ita ut ad Capitulum, &c. accedere personaliter non possit, & totam facultatem misso illi committat, ita testatur Sylu. V. elect. 1. q. 3. n. 4. miranda tomo 2. man. q. 23. art. 7. Rodriquez q. 51. art. 6. Sanchez. c. n. 10. immo referunt aliqui existis ità fuisse declaratum, in Sacra Congregatione Regularium explicanter in hoc decretum Concilij Trident. dubium in hac re; verum, est quod receptio, talis missi procuratoris debet recipi à toto capitulo, nemine oppugnante, quia si unus tantum repugnaret non debet admitti ad electionem, sic in C. quis iusto §. absens quoquè, de electione in 6., abs Ioannes Andreas totum hoc firmat. tenent. Siluester, Rodriquez, alij multi sicut, & Baseus V. electio pagina 315. n. 6. & in Religione Minimorum ita practicantur, habetur in suis constitutionibus quod diendum est de estraneo, nempè quod nemine disentiente potest ad electionem admitti. Navar. lib. 5. consil. de Simon. consil. 9. Passarellus meus in scolijs ex assertione cap. 2. de elect. dub. 6. sed inter nos minimos limitatur ad casus dubios, non verò ad non dubios.

In §. Interd. ab non seruata forma, ab negligentiam eligentium cum sequenti.

42 Tractat hic auctor in isto §. & in alio sequenti, de electionibus factis non seruata forma à Iure Canonico praescripta, nec non de electione facta de indigno, & distinctè, explicat quando debet electio cassari, vel non de quibus omnibus iuxta textum, quid, quid Deus mihi dictabit, abducam, electio enim si fuerit facta in alio loco, ac determinata

minata fuit dicunt aliqui, quod non tenet legitima cessante causa, vt est causa pestilentiæ, belli, &c. vt notatur in C. in Nomine Domini d. 23. & alij dicunt quod licet eligentes male faciunt, etiam sine necessitate assignata, ut per Abbatem in C. cum in terra eodem Titulo, electio tamen valet, vt per eundem textum in C. quod sicut §. 11. eadem.

43 Præscripta forma electionis in §. celebratur titulo in C. quia propter §. fin. ead. sed quid si publicatum sit Scrutinium, & inueniatur defectus in forma electionis, nempè quia non fuit facta collatio, vel electio non fuit cõmunis dicendum est cum Ab. in C. publicat, eod. Tit. ante finem, nempe quod tempus Trimestre in Ecclesijs Episcopalibus, & regularibus, dico quod electio devoluitur, & habetur in C. nepro defectu eadẽ, in quarum vocatione cum maius vertatur periculum brevius ad providendum tempus statuitur; quam in alijs in quibus sex mensium tempus statuitur cap. 2. de concessione prebendæ facit C. ubi periculum eo in 8. & videtur id obtinere etiam secundum Iura antiqua ait auctor, ut dist. 50. C. postquam, & C. abeuntibus dict. 63. undè quando electio non est facta in tempore debito, & devoluta est ad Superiorem supremum, iste tenetur prouidere intra spatium trium mensium dict. C. ne pro defectu ead. debent autem electores esse simul, quia si separatim, eligant tunc potestas eligendi ipso iure devoluitur, quia in tali casu peccatnt in forma electionis C. quia propter, eod.

44 Atesto quod pars eligentium, indignum eligant scienter, remansit Ius eligendi in alijs, qui si non eligant intra debitum tempus, ad Archiepiscopum, devoluitur electio, inter præsbiteros, inter Regulares ad suum superiorem majorem, provt habetur in C. cum Victoriensis, ead. & in C. quamquam ead. in 6.

45 An vero eligentes Indignum dicantur, qui non eligunt digniorem videndus est Sanctus Thomas 2. 2. q. 185. art. 3. & Caietanus ibidem, & in summa V. electio, verum

est

est quod eligens Petrum existentem in peccato mortali scienter, non solum eligens peccat, sed talis electus non potest vti prelatura. S. Thomas 22. q. 185. citata art. 3. Telinus C. quamvis de officio delegati ratio est quia Cristus quando elegit Petrum ad pontificatus officium prius requirebat in eo Charitatem, nempè amorem Dei, & proximi, vnde dixit illi Petre amas me, & audito repenso *tu scis Domine quia amo te*, dixit illi posse aues meas, vndè isti sic electi in peccato mortali existentes, & scienter electi, privantur ipso Iure C. quamquam, ead. in 6. hoc posito de forma electionis loquar, & multa dubia saluam, sicut de indignum eligentibus.

46 Noto primo, quod electio nihil est quam vocatis aliquibus personis ad dignitatem; quæ quidem vocatio, siue electio triplex est, nempè scrutinij, compromissi, & communis spirationis, inquit Peyrinus quod solum electio per Scrutinium est in uso apud Regulares, & precipuè apud nos minimos provt habet de subdito cap. 31. pagina mihi 423. §. not. 1. sed non benè dicitur, quia apud nos in Capitulis generalibus id quod deberet, siue posset facere in aliquibus electionibus, ut plurimum, committit, duodecim Patribus, nepe quatuor ex qualibet natione, scilicet gallica, hyspanica, & Italia; forma per Scrutinium eligendi, habetur in Iure C. quia propter de electione; ubi ibi signata sunt verba ista *statuimus*, ut cum electio fuerit celebranda præsentibus omnibus, qui debent, & valent, & possunt commodè interesse assumantur tres de collegio fide digni, qui secretè, & Sygillatim, vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta, mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis ostaculo interiecto, ut his collatione habita, eligatur, in quem omnes, vel maior pars, & Sanior, Capituli consenserit, quæ quidem forma habet locum in omnibus electionibus, præter quam in electionibus Abbatissarum, & primarum monialium, ubi Scrutatores non sunt,

nec scriba scedulas recipiens, à monialibus vocalibus, habet tamen locum in electionibus Episcoporum, à capitulis electorum, generalium ordinum, Prouincialium, & Superiorum Conuentualium, quando à Capitulo conuentus eliguntur.

47 Not. 2. iustà doctrinam Panormitani, in C. quia propter, a n. 12. & ex Syluestro .V. electio 2. q. 10. n. 12. Tab. eodem 1. n. 19. Angelo n. 26. rosella. n. 23. Peyrin. de religioso subdito, quod multa sunt de substantia electionis Canonicæ, quorum, vel omnium, aut saltem aliquorum ommissio, irritat electionem; quæ omnia desumuntur ex. C. quia propter Supracitato primo: quod omnes, qui debent, possunt, & volunt interesse congregentur simul in unum locum ad hoc destinatum: non enim sufficit eligentium consensus ut sic præstitus, V. G. ut quilibet possit consentire in cella sua, uel in suo Domo; sed consensus debet esse collegialiter, hoc est in unum locum congregati secundo quod ab omnibus sic congregatis assumantur tres, vel saltem duos Scutatores, qui omnium nota habeant prescrutari, qui quidem scrutatores debent esse de colegio, siue; de corpore Capituli si autem vocales essent pauci debent, aut possunt saltem esseduo Scrutatores, & hij Scrutatores debent omnia vota omnium Scrutari secretò, ad hoc, ut non sit vitium in electione, & singiliatim debet talis scrutatio fieri. Quartò quod vota omnium exquirantur; quoniam, si unus qui in collegio adesset propter contemptum micteretur, ita ut suum votum non proferret; electio non valeret; secus vero si esset absens, quia vacatio absentium non est de substantia electionis; & præcipuè, quando dies electionis statuta est; neque deficientia talis vacationis irritat electionem; verum est quod si tempus non est determinatum, & non vocatus suam prosequatur iniuriam, electionem irritam redere potest; nam talis non vocatio est contra Iustitiam; ut docent communiter Canonistę. Quinto, quod vota omnium

ser-

scribantur, vel vnusquisque ex vocalibus a se ipso; vel per scribam, siue Secretarium Capituli, ab ipsomet Capitulo peruota secreta electo, qui ante quam vota recipiat votantium de fidelitate seruanda Iuramentum præstare debet 6. quod facta publicatione votorum debet fieri Collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum; zeli ad zelum; quę quidem collatio ommitti potest, quando omnes unum eligunt; Sexto, est necesse, vt facta, electione, & collatione, votorum (si sit facienda) vt vel scriba, aut vnus ex Senatoribus, vel alios ad hoc, à Capitulo destinatus faciat electionem nomine totius Capituli formando decretum in fora sequenti, *Ego frater en. vel ego D. N., nomine meo, vel vice mea, & omnium electorum præsentium qui mecum consenserunt, eligo in generalem. Vel Episcopum (vel in talem dignitatem, aut officium, &c.) in nomine P. F, & spiritus Santi*, quod quidem decretum est de substantia electionis in omni electione Canonica per Panormitanum C. in genesi n. 3. & 10. quę quidem electio per decretum debet fieri de eo inquem, maior, & sanior pars Capituli, siue Collegis consensit, Sanior autem pars communiter dicitur illa, quę maior, est ut notat Tab. 11. quod dicta electio publicè denuncietur, ità est necessarium sicut, & cætera Enunciata, & ut sint successiuè, & si aliter fieret, electio nulla esset ita omnes fere scribentes de ac materia, electionis, & pręcipuè de Peyrinis, de R. S. pag. mihi 424.

47 Est inter omnia alia, necessarissima in electione Canonica summa libertas eligentium, alias electio nulla est, ut habetur in C. periculum §. cæterum de electione in 6. ubi dicitur quod cessat electio ubi omictitur libertas eligendi; imò est tantæ necessitatis in electionibus ista libertas, vt nulla consuetudine introduci possit contrarium vide Syluestrum Verbo elect. 1. n. 26. q. 23. Panormitanum in C. licet devitanda, de elect. n. 13.

48 Limitatur tamen, quando Electores timore, promis-

sione,

sione ; præcibus ; &c. compellerentur eligere certam personam, directè aut indirectè ; vota procurando ; &c. ut loquitur clarè Panormitanus ; Tab. loco supracitato quia hoc pacto non leditur libertas sed limitatur, inquit Peyrinus. Sed meo videri non bene ibi loquitur, quia ; nullo modo, per consilium, potest alterari libertas, Panormitanus à Peyrino Citatus, solum loquitur, quod superior tempore electionis orare possit electores ad virum probum eligendum, ut ex eodem Panormitano colligitur in C. cum Monasterium, de elect. n. 3. nunquam dd. dicunt quod, Superiores, possint mictere præsidentes ad capitula, ut obtineant electionem in Persona patris N. nec disponere vota immediatè antè Trimestrem electionis, ad dispositionem alicuius prætendentis prælaturam, quia hoc, est violentare ad talem eligendum, & ad eligendos discretos coactè, & facere inductiones, & practicas pro electionibus habendis contra dispositionem summorum Pontificum, & Præcipuè Clementis VIII. Pauli V. nec non Concilij Tridentini, provt habetur in rituali minimorum pag. mihi 84. & 85. appud Isnarum pag. 164. unde ego puto, quod electiones indè sequte absquè dubio sint inualidæ, & nullius valoris ; cum sint contra mentem Pontificium, & Concilij Tridentini sess. 25. cap. 6. de regularibus, ubi satis exprimitur, non posse superiores vota constituere ad effectum habendi electiones, Verba Concilij sunt sequentia *nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alias quosquunque Titulares ad effectum, electionis faciendæ constituere, &c.* & tamen internos minimos hoc decretum sæpe sæpius, magna perturbatione fratum violatur, sicut, & violatur regula minimorum in hoc quod eligantur ad dignitates, & Prælaturas personæ prudentes exemplares, & virtuosæ ; Textus Regulæ est sequens *in generali congregatione, ex eiusdem ordinis uniuersitate, unum ibidem maturè eligant in Generalem Correctorem, veluti seruum bonum, & fidelem, honestum, virtuosum, ac prudentem, &c.* ex qua ratione, exclu-

excluduntur in minimitania familia Ignorantes à Prælaturis, & dignitatibus, ut melius ex dicendis hic inferius immediatè fine illicterati de Iure non minus imò magis odiosi sunt quam homicidia, etenim collatio facta homicidæ tenet donec annulletur at de illicterato non valet. tenet Innocentius i. C. cum nostis de concessione præbendæ relat. per felin. in C. per suos de simon, & decius in C. sciscitatus col penult. de rescriptis, & communis oppin. est quod non valeat ut dicitur in tractat. de pacifica possessione in 4. limit. n. 110. & sequent. ita Rebuf. de privileg. scalor. privil. 39. num. 5. Tom. 18. tract. fol. 41. etenim cum ignorantia sit mater omnium vitiorum C. ignorantia, C. si in laicis 3. distinct. C. nisi cum pridem. §. pro defectu de rentiation, unde fit quod penitus illicterati, qui sunt illi qui lingnam latinam nesciunt, nec ea que ad curam animarum sufficienter nesciunt Irregulares sunt, & hinc est quod non possunt fieri clerici, atque adeo, neque in Superiores religionum, neque animarum curati, prout habetur in C. præcipimus 3. 8. distinct. C. Illicteratos, & ibi Glos. 1. 38. dist. C. & si qui dix. 77. C. fin. de etate, & qualitate C. fin. de tempore ordin. in 6. Bern. in pract. Crim. in c. 18. Navarrus in C. si quando except. 11. n. 45. & 50. de rescriptis Menoch. de Arbitr. casu 425. Lambertinus de Iure patron. p. 1. l. 2. art. 24. q. 9. n. 2. fului. Pacianus de probat. lib. 2. cap. 34. n. 79. Guties. Canonic. lib. 1. c. 26. n. 37. Henriquez. in summ. p. 2. lib. 14. c. 8. n. 11. cum alia infinitate, dd. quoniã isti ignorantes non veniunt nomine hominum, sed Iumentorum. Gomez. in Reg. de Annali, q. 47. in fine, & ut Superius dixi sunt magis odiosi quam homicide Thom. acti, de ludo scachorum q. 8. n. 29. & Flamin. q. 3. n. 90. & enim ignorantes.

49. Dixi supra n. 38. in §. sed neque, quod non potest eligi in dignum obmisso digniori, nec dignum, cum Iurent electores de meliori eligendo, & modò hic illa confirmo loquendo de Canonicis electionibus, quia superiores

maiores proponentes indignos, aut dignos relinquendo digniores ex parte, essent acceptores personarum, & mortaliter peccarent. Tenet diana Verbo benefic. n. 8. Villalobus Tom. 2. tratract. 8. differen. 3. n. 6. & dd. comuniter, & quamvis Valerus V. electio differentia 1. n. 1. dicat quod in foro exteriori valet electio facta de digno omnisso digniori citando pro se C. cum inter Canonicus, C. cum olim, C. cum dilecti de electione Gloss. penult. in c. 2. de officio Custod. Gloss. V. præstantior in C. licet 8. q. 1. & in C. constitutis. V. utilem de Appellationibus, diuum Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. & 3. & alios dd. decipitur tamen meo videri Valerus quia ipse loquitur, & supponit prælaturas regulares, ut sunt Generalatus, Provincialatus, Prioratus, &c. quomodoquinque vocentur, secundum Religionum varietatem, nam istæ dignitates in Religionibus vere beneficia sunt, habent enim curam animarum annexam, undè totum id quod sacri Canones, & dd. dicunt de benefeciatis, extendendum est, ad Superiores regularium, & stricto modo, nam aliter asserere est contra communem; quod eligatur dignus relicto digniore. etenim prælaturæ regulares sunt magni momenti, habeantque annexam curam animarum, undè si Trident. dicit. quod sufficit, ut electus sit dignus, loquitur in foro externo, non in interno foro, & sic intelligendi sunt aliqui Canonistæ, videatur dian. p. 2. Tom. 15. Resolut. 61. & p. 5. Tom. 44. p. 11. qui pro se multos habet citare Doctores quos hic relinquo brevitatis causa.

50. Vndè pater melioraus filium minus dignum in 3. & 6. Secundum leges Regni Castellæ in foro exteriori ad nihil tenetur, & valida est prædicta melioratio, nec ullo modo potest revocari à filio digniori, ut probatur per legem 9. tit. delles de mandados lib. 3. fori legum. Tamen in foro conscientiæ secus est; quia ne dum peccat Pater meliorando filium minus dignum relicto digniore; sed, & filius melioratus, bona prædicta filio Fratri Digniori restituere tenetur,

ita Palatius Rubrius in repet. C. per vestros, notabil. 3. §. 26. in principio, & Ludovic. Gom. in cap. 2. de const. lib. 6. n. 23. Valerus V. electio diff. 3. n. 1. pag. mihi 217. nec puto, nec putare possum Superiorem, sicut, nec electores non peccare graviter eligentes minus dignum, digniore relicto, iuxtà ea, quæ traduntur a glos. magna col. 4. post. principium in extravagant. 1. de pœnitentia, & remissione, inter communes; maximè, si electus sit desipator, &c. & commessationibus, atque observantiæ transcurator.

51. Nequè obstat, quod Princeps condiderit legem, ut pater possit istituere maioratum, & illum relinquere filio uno ex dicto patre noto, prout ipsi placuerit, nam, ut dixi si hoc tenet in foro externo, non tenet in foro interno, nec non potest non violari iustitia distributiva in tali casu ergo peccat mortaliter, & ad restitutionem tenetur distribuens, quia secundum iustitiam distributivuam distribuens digniorem præ cæteris præferre debet, ità P. Ioannes de salas de legib. q. 96. tract. 14. sect. 2. n. 19. & 20. loquens de honestate quam debet habere Princeps circa observantiam suarum legum de quo verbo Lex. loquitur Valerus diff. 11. undè si non licet Principi ex dictis præferre dignum digniori secundum ius Canonicum, ut patet ex dictis ergo neque licitum est illi in foro conscientiæ.

52. Vndè quamquam Papa possit in foro exteriori collatores cæteros prævenire, & etiam conferre beneficium in alium iam collatum, revocando collationem inferioris, ut habetur per clementinam dubium §. verum de Sepulturis, quam adi hoc allegat pro sing. Roman. cons. 298. circa præmissa n. 2. & pro valde sing. Ios. in l. quoties n. 13. C. de rei vendit, non tamen id licitè facere potest sine iuxtà causa in foro conscientiæ, quia esset res scandalosa, circa quod videndus est Tiraquellus ad legem Connubium l. 9. n. 3. ubi iste Doctor dicit, quod si id faceret Papa, non esset laudabile, nec honestum; si ergo Pontifex Princeps Supremus

mus in Spiritualibus, & aliquo modo in temporalibus, non posset tollere ius Francisco, & dare Petro, sine labe; quomodo poterit facere hoc Superior Religionis dignitatem per inductiones, & practicas auferre digno, dando eam minus digno, vel indigno, ob suum interesse particulare, etiam contra bonum publicum Religionis.

53. Quando dignior habeat ius legale, regulare, & Pontificium ad dignitatem, secus minus dignius, ex regula enim nostra habetur, ut Superius dictū est, quod in Superiorem eligatur, servus bonus, fidelis honestus, & virtuosus, nec non prudens, ergo dignior habet ius ad dignitatem ex ui regulæ minimæ, habet pro se ius etiam Pontificium; etenim Clemens VIII. & Paulus V. inquiunt *ad gradus, & prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueverint regulas ordinis, & constitutiones observare, & præsertim in concernentibus officium chori, & victum, vestitumque communem*, vide in constitutionibus Clementis, Pauli, & Vrbani n. 35. & 36. ergo qui in hac re deficiunt, & solum inserviunt pro numero, ut fruges consumere habent, excludendi à dignitatibus sunt, tam in Collegis, &c. quam in Religionibus, faciunt pro illis loca adducta; & contra istas similiter, quia non debemus claudere os bovi trituranti absquè iniustitia, nequè parare victum dormienti, & comedenti epicuraliter, sinè iniustitia similiter.

54. Verum est quod Sixtus V. dum ego legebam aliquem librum inveni quod privavit beneficio aliquem nobilem Cæsaraugustarum, cui prius optimum beneficium iam contulerat; sive dignitatem, & deinde ad instantiam Oratoris Regis Hyspaniarum, eundem tali dignitate spoliavit, & alio collata fuit ab eodem Summo Pontifice; quod cum cogniovisset Doctor Cæsaraugustanus, reversus Romam, cui postea alia dignitas fuit à Summò Pontifice data; at antequàm; Pontifex alteri daret illam dignitatem, nesciens quomodo se gereret in hac re, cum iam Cæsaraugustano Doctori dedisset,

ut quietaret oratorem Regis Hyspaniæ, concessit tandem Antidotam in favorem illius, pro quo petebat dictus orator ex quo patet Papam non posse iuxta sinè causa quemquam privare suo beneficio, prout docet Card. cons. 142. Abbas in disputatione Episcoporum col. octava, ubi profundè Roman. cons. 345. Selva de Benefic. 2. p. q. 60. Rebuf. in tracta nominationum q. 21. n. 55. Devi petere distinguentem in C. fin. de confirmatione util. Sotus lib. 3. de iustitia q. 6. art. 2. Navarr. dicto C. si quando exceptione 13. &c.

55. Hinc fit, quod Patronus Laicus in foro exteriori non teneatur præsentare digniorem in beneficijs privatis, secus si patronus sit Ecclesiasticus, & uterque, in prætentione beneficij curam animarum habentis, tenentur tam in foro fori, quam in foro conscientiæ, digniorem præsentare, ita Testus noster in C. Monasterium 16. q. 7. Consilium Tridentinum sess. 25. cap. 9. ibi ad hec liceat Episcopo præsentato à Patronis, si idonei non fuerint repellere; melior Textus Senio 24. cap. 18. vbi Concilium facit differentiam inter Patronos Ecclesiasticos, & laicos; & vult quod Ecclesiastici teneantur præsentare digniores, laici vero si præsentare habeant idonei admittantur, ita docet post Lambert Covaruvias in regulis. Peccatum. §. 7. n. 5. Navarrus cons. 5. n. 2. & cons. 6. n. 2. de Iure potest nat. Pet. à Nauar. post alias lib. 2. c. 2. n. 150.

56. Quæ differentia posita à Concilio quantum ad laicos spectat intelligenda est permissiuè, non approbativè, nam in foro conscientiæ, nulla est diferentia inter laicum, & Ecclesiasticum, nam in foro conscientiæ, uterque digniorem eligere, siue præsentare tenentur, ut benè ait Couar. loco supracitato post Feder. de Senis consil. 95. idem tenet Rebellius de obligatio. Iust. p. 1. lib. 3. q. 4. n. 5. & 6. cum multis alijs Concilium autẽ, loco supracitato, solũ voluit dare patronis Laicis electionem, non autem, quod digniorem eligere non debeant, quia cum non sit in tali casu Episcopi eligere,

sed

sed bene tenetur admictere; quem Patronus elegerit dummodo sit dignus unde idem Concilium sess. 24. cap. 1. inquit peccare mortaliter habentes ius præsentandi ad Cathedrales si elegerint minus dignum, & sic obligat Reges, & Principes, sub p. mor. ad præsentandum digniores, quod idem valet ad nominationem, sive præsentationem circa officia, & dignitates in Republica, Religione, &c. ut docet Covar. supra dicto §. 7. n. 6. Sotus lib. 5. de iustitia, & iure q. 6. art. 3. ad. 6.

In §. interdum tamen, cum duobus sequent.

57. Auctor in inst. §. cum duobus sequentibus, tractat de electione facta non servata forma præscripta à Sacris Canonibus, & Pontificijs constitutionibus, sicut de electione facta de indigno, ubi habet, quod prima devolvitur ad primum Superiorem, secundo ad Pontificem, in alio §. inquit quod nullo modo Laici ad electionem Canonicam admictuntur.

57. Quoad locum ubi electio celebrari debeat, & quo ad formam præscriptam; adest text. in C. in nomine Domini, dictione 23. hoc est quoad locum, quod talis electio non valet, dummodo, alias non esset legiptima causa impediente accessum ad talem locum, de forma non servata, quæ est secunda difficultas quod invalidet electionem, si non sit facta S. iuxta præscriptum modum in §. celebratur tit. 1. in C. quia propter §. fin. eodem; at quando publicatum est scrutinium, superveniat defectus in forma, puta quia non fuit facta collatio, de qua supra suo loco dixi, vel communis electio; Respondetur per Abbate in C. publicato, ead. ante finem, vel non fuit facta intratrimestre in Episcopalibus Ecclesijs, & inter Regulares iuxta tempus ab eorum statutis præfixum, electio est ipso iure nulla, quia fuit facta post decollationem, à non habentibus facultatem eligendi sat. C. licet, & C. fin. de super, neg. Prælat. & C. quanquam, eo

in 6. At si fuit impedimentum, necessitans electores ad non eligendum, debet fieri ab ipsis electoribus protestatio, &c. C. ne pro defectu, eod. & distint. 28. C. Si acusanæ, & dist. 61. C. bene nouit, & C. quia diuersitatem de concessione prebend.; quia factis debitis protestationibus, non debet esse pæna, ubi non fuit culpa; ut notatur in ipso C. ne pro defectu, unde solum pro illa vice iure eligiendi priuantur: dicta C. ne pro defectu, & ad quem facta est devolutio, debet intra Trimestre eligere, eod. C. ne pro defectu..

58 Sed ponamus Casum, quod pars eligentium elegerint indignum V. G. medietas, alia medietas dignum eligunt, tenet ne electio de digno per medietatem electorum tantum secuta ego starem in affirmatiua sententia, quia medietas eligendo indignum Ius eligendi amiserunt, unde totum Ius eligendi pænes aliam medietatem remansit, undè isti dignum eligentes valet talis electio; si postea non fuisset facta in debito tempore devoluitur ad Episcopum, non ad Papam ut in C. cum Victoriensis, eo, & in C. quamquam ead. in 6. de electione indigni iam superius in antecedenti §. locutus fui; & in tali casu devoluitur electio ad Papam. Quoad tertiam difficultatem, de laicis, hoc est de secularibus Auctor absolute inquit, non possunt eligere, hijs verbis *laicis quoquè etiam si Principes sint nullo nequè consuetudine, neque præscriptionis, neque conuentionis Iure ad electionem aspirare permicitur, &c. Patroni tamen circa Iam factam electionem non indecenter postulatur assensus* hic loquitur de electione canonica de dignitate Ecclesiastica facienda; non denominatione Episcoporum facta, a Regibus qui ad tales dignitates eligunt, ut patroni adest Tex. 16. q. 7. C. si quis deinceps cum sequenti, & aliter faciens Princeps est excumunicatus, & electio inualida, ead. q. C. si quis Episcopus cum sequenti; aliquando imperatori talis auctoritas fuerit concessa, ut C. Adrianus dist. 63. sed benè fuit reuocata dicto §. verum, & hoc procedit nempè, quod talis electio debet cassari tamquam

 nulla.

nulla, etiam si confirmata sit à Superiore Ecclesiastico, quoniam tunc etiam non subsistit; ita per Abbat. & alios in C. quis, quis, eodem. item ampliare possumus, si laici admissi essent cum Clericis secus si ad coadiuuandum cum Clericis ita Doctor in C. messana, ead. & in C. quia propter; ead. & in C. Principibus distinct. 63. possunt tamen intervenire expermissione Summi Pontificis ut notatur in C. nobis, de Iure patronatus.

In §. Oportet cum quatuor sequentibus.

59 In 1. §. opportet loquitur Auctor de qualitatibus quoad mores, debeat esse Episcopus, in secundo comprachenso sub isto Titulo, quam ætatem habere debeat insinuat, sicut in tertio, in quarto de pœna eligentibus Episcopum indignum constituta loquitur; in quinto, an neophiti uotum habeant in electionibus Episcoporum, circa quas propositiones, breviter resoluam quantum potero; exquibus quatuor quæsitam faciam; & iuxtà canones dabo responsum.

60. Quæritur 1. qualis Episcopus debeat esse, & quid veniat nomine Episcopi. Episcopus nomen est græcum, idem latine significans *ac speculator*, *seu super intendens* ratio est quia subditorum mores, ac vitam speculatur, laicisque, ac Clericis sibi commissis super intendit, & nulla maior est dignitas in Ecclesia Episcopatu cap. 1. de priuilegijs cap. pen. de præbendis immo summus Pontifex hoc nomine non dedignatur assumere, unde in bullis suis, & brevibus Episcopum se appellat C. si Episc. 2. q. 9. C. transmarinos C. Aphras. 98. distin. Gambarupta de casibus reseruatis c. 1. n. 7. & 8. modo dicuntur Illustrissimi, olim Illustres, dicebantur. Bart. in l. omnes Populi q. 4. ff. de Iustitia, & iure, quamquam Bald. in l. ad similitudinem C. de Episcopo, & Clerico, velit Episcopum esse similem Illustri personæ, non tamen esse Illustrem, sed modo ex priuilegio Pontificum in possessione Illustrissimi sunt, unde Barbosa ait; quod vocantur etiam

personæ

personæ ægregiæ, quapropter si ipsi Episcopi in aliqua causa testes esse velint, illis in proprijs Domibus micti debet Instrumentum, ut in eo testimonium reddant Glos. in l. ad egregias ff. de iure iurando. Azonius dict. cap. 17. q. 1. prope finem, & multis alij nominibus vocantur, ut apud dd., sed in alia nomina, nomen Præconis habet, nempe annunciator scelerum Populorum Populis sibi subditis, prout esaias dixit cap. 58. relatus in cap. si rector 43. dist. &c. unde Episcopus debet esse speculum omnium suorum subditorum lucerna andens in Cadelabro, ut omnibus subditis lucem boni exempli ferat, quare in Textu nostro dicitur clare *oportet autem eum qui, in Episcopum eligendus sit, cum ars, sit antiquum, regimen animarum, ætate maturum esse, notabilis illæsum, corpore integrum; fama Candidum, licteris Instructum, Religiosum prudentem, temperatum, Castum, hospitalem, mansuetum, irreprehensibilem, secundum ea, quæ latius infra dicturi sumus, &c.* diligens, ac prudens (si talia non habeat) habenda est dispensatio diuinorum, & Ecclesiasticarum dignitatum, que omnes qualitates enumeratæ pro Episcopo, sequentibus versibus comprehenduntur *anni Triginta, sacer ordo, pura voluntas; & morum grauitas, sapientia, sponsa parentis. Concurrens fama, Decus, hæc dant pontificatum* ut in C. cum in cunctis de electione, videatur Goffred. de tempore ordinationum.

61. Quæritur 2. quæ nam pœna imponenda est eligentibus Episcopum indignum? Respondeo, dicendo id quod dixi in antecedentibus, de eligentibus indignum ad Prælaturam, qui non solum privati sunt potestate eligendi activè, verum, & non possunt per triennium, eligi, ut C. per inquisitionem, eo, & C. cum in cunctis, eod.

62. Quæritur 3. an neophyti possint eligi in Episcopos? antequam difficultati propositæ respondeam, videndum, est quid veniat nomine. Neophyti, nomen istud, Neophytum, deducitur a verbo, neos, quod est novum, & Ppylos,

tos, quod est fides, hoc est quasi novus in fide, iuxta glos. Nicolai de lira super illud Apostoli locum (non Neophytum) &c. loquendo de Episcopo eligendo. Turrecremata in sum. 48. distinct. n. 2. Salzed. ad Bernard. in practic, cap. 22. n. 1. in novissima edictione, illi enim Neophyti eligi non posunt in Episcopum, maximè quando de recenti ad nostram Religionem venient, prout habetur clarè in textu nostro, ubi hæc verba habentur inquit auctor, *indecens enim est, & valde praepo sterum eum fieri magistrum, qui nondum didicit esse Discipulum*, & habetur C. fin. dist. 48. & dist. 61. per totam. facit l. non est facilæ degestis de vert. re.

63. Deberem hic agere de potestate, & obligatione Episcopi, sed longum esset texere discursum. Satis enim inquit de hac re Barbosa in sua Pastoralis sollicitudo, ego tamen in honorem tantæ dignitatis aliqua dicam, breviter tamen.

64. Verum est quod Episcopus in multis peccare potest circa suum munus, & quidem ante collationem Episcopatus, dupliciter peccare potest homo, appetendo, scilicet, & procurando Episcopatum; in quo tria posunt considerari; officium, nempè, quod est attendere, & prodesse universo gregi; ipsa Prælatura, & gradus; qui est perfectior monacatu, & tertio, redditus temporales, aut propter honores tamquam finem; mortaliter peccat, nam est cupiditas periculosa, & ambitio repugnans multum bono communi, qui vero propter gradum præcipuè Episcopatus peccat peccato præsumptionis, non quidem mortaliter, sed venialiter tantum.

65. Si quis enim à Summo Pontifice, cognioscèretur Abilis ad Episcopatum, vel aliam Prælaturam, immò necessarius, pro animarum regimine, & ille nollet acceptare talem dignitatem, potest Cogi à Papa, & compelli, ad acceptationem; & iure naturali; & Divino tenetur ille talem dignitatem acceptare, non tamen Generalis alicuius Ordinis

potest

poteſt compellere ſuum ſubditum, ad acceptandum Epiſcopatum ſibi collatum à Papa, & ſi Sanctus Thomas cum aliquibus ex ſuis Diſcipulis dicant quod tenetur Religioſus obedire ſuo Prælato præcipienti illi, ut Epiſcopatum ſibi collatum acceptet, nomine ſui Prælati, non venit tunc Prælatus regularis. Sed ipſemet Papa prout docent Lopez, Suares, Sanchez, Fauſtus, & Baſſeus verbo Epiſcopus in 4.pag. 328.

66. Vnde Epiſcopatus, cum ſit maxima dignitas, qui illam quærit ſine merito, & non habet illas conditiones à Concilio Trident. requiſitas in ſeſſ. 22. cap. 2. peccat graviter, & ſi eſt dignus, electus, & confirmatus, obligatur, ex præcepto dicti Concilij intra tres menſes proximos ad ſumendam conſacrationem, alioquin tenetur ad reſtitutionem omnium perceptorum.

67. Obligatur Epiſcopus tam iure Divino communi, quam humano ad reſidendum in propria Eccleſia perſonaliter ſub pœna perdendi pro rata fructus illius temporis non reſidentiæ, & mortaliter peccat dummodo, alias iuxta cauſa non reſidendi non haberet, nam ſi habet iuſtam cauſam, neque peccat, neque fructus amittit, debet Epiſcopus eſſe lucerna ardens cum bono exemplo; ædificando populos ſibi concreditos, debet Epiſcopus per ſe conciones ad populum ſuum habere, ſi alias non ſit legiptimè impeditus. Syngulis annis debet convocare Synodum diocceſanum, in qua debet tractare de rebus ad ſtatum ſuæ Eccleſiæ pertinentibus; & in quolibet anno ſimiliter ſuum Epiſcopatum viſitare tenetur, vel ſaltem maiorem partem, ſi non eſt legiptimè impeditus, & ſi habet legittimum impedimentum, debet mittere ad talem viſitationem Vicarium ſuum, debet adminiſtrare Sacramenta Confirmationis, & Ordinis; ultimo debet eſſe cautus, & diligens in conſtituendis ſuis miniſtris, tam in temporali, quam in ſpirituali exercitio, alias ſi in hoc ex ignorantia craſſa, vel malitia, aut intereſſe deficit, lætaliter peccat.

68. Non

68. Non potest Episcopus relinquere suum Episcopatum absque Summi Pontificis licentia, at si Episcopus cognoscat non posse suum munus exercere, & ad implere, & peccare non adimplendo, aut grave scandalum præbere, relinquere Episcopatum tenetur, petita nihilhominus licentia à Summo Pontifice, plura de Episcopo possunt videri apud Barbosam, & alios, sicut, & ego plura dixi in præcedentibus alijs Rubricis, hic Satis de Episcopo dicta sint.

RVBRICA SESTA

De Postulatione.

AVctor in præsenti Rubrica, sivè Titulo VIII. de postulatione, prius quærit quid sit postulatio, deinde dividit Titulum in §. §. Tres, in primo inquit minor. 30. annorum, & spurius posunt postulari; in secundo §. inquit, quod Episcopus, & electus posunt postulari; in 3. §. asserit, quod Abbates, alij inferiores, Episcopos possunt eligi, & cum istæ difficultates parvi momenti sint, ego per quatuor quæsita cum suis responsionibus resolvam.

1. Quæritur 1. quid sit Postulatio?

2. Quæritur 2. an qui non animi, vel corporis vitio, sed alias non potest eligi, possit postulari?

3 Quæritur 3. an minor. 30. annorum, & spurius posint postulari?

4. Quæritur 4. an Episcopus, & electus debeant postulari, & non eligi?

5 Quæritur. 5. an Abbates, & alij inferiores posint eligi in Episcopos?

6 Ad primum dico, quod postulatio nihil aliud est, nisi eius qui eligi non potest in Prælatum concors Capituli facta petitio; unde fit quod substantia postulationis respicere habeat

beat

beat personas ineligibiles, & ideo, eligibiles non debent postulari cap. 1. eod. in 6. & aliter describitur postulatio à Glos. in C. unico in 6. at talis descriptio non est convertibilis cum suo diffinito, negatiuè, & affirmatiuè, quare, ut diffinitio non bona, & inutilis non fuit admissa, argument. stat. in rubrica de sum. Trinit., est fide Catholica, & in instit. de obligatione in principio, & notat abbas in rubrica eodem, qui aliam ponit, unde in hoc differunt postulatio, & electio, nam hæc iuri innitur, illa vero gratiæ, undè, qui eligunt consentiunt in electum tam in sponsum, & per electionem initiatur uinculum spiritualis matrimonij C. cum inter Canonicos de, elect. & C. fin. de translat. prelat. qui autem postulant non consentiunt in postulatum, ut in sponsum, sed postulantes vota in Superiorem dirigunt, ut ille de gratia admictere debeat postulatum, ut notatur per Abbat, in Rubric. eod. post Innocent. in cap. 1. eod. & not. in C. uni ead. in 6. inde fit ut postulantes possint à postulatione recedere, electores verò non, ut not. in C, bonæ 2. eo, & in cap. 1. Causis de electione, hæc quoad primum dubium.

7 Ad secundum dubium dic. quod multi ex hominibus eligi non possunt, possunt tamen postulari, sed omnes ineligibiles, benè quidem aliqui, etenim sunt aliqui quiquamuis non laborent vitio corporis, vel animi habent tamen alios defectus ratione quorum ineligibiles sunt; & tamen postulari possunt, quia in postulando integritas vitæ, morum, ac virtutum; non sic eligibilis, sed sufficit sisit vtilis pro Ecclesia; quia non est Ecclesiæ ligatus ita ut non possit pro suo libito renunciare; iuxtà ea constitutis de appælat.

8 Ad Tertium dicendum est, quod minor triginta annorum sicut etiam spurius postulari possunt, quamvis isti eligi non possint, ita habetur in Textu, postulantes tamen astringuntur ad servandas formas C. quia propter de electione prout declaratur etiam per Abb. in dict. C. quia propter, & in cap.

in cap. 1. de postulat. prælat. tenet. Inocen. in C. in causis de elect., nec valet dicere quod in d. C. quia proter, solum utatur verbo electionis, & non postulationis: quia Iura antiqua, promiscuè his vocabulis vtebantur, ut habetur dist. 61. §. his omnibus, & dist. 63. C. licteras, licet strictè sumendo ista vocabula, inter se magnam differentiam contineant, ut per domin., & Perusin. cap. 1. §.sed etsi de electione in 6. post Glos.

9 Ad 4. dic. quod Episcopus electus debet postulari, non, elegi, ratio est, quia cum sit alligatus Ecclesiæ alicui, ad aliam facere transitum non potest, & hac ratione non est eligendus, sed postulandus, in quo casu intellire debemus etiam si dictus Episcopus non sit consecratus ita C. inter corporalia, de traslatione prelat. licet alias Episcopus non dicatur qui nondũ est consecratus. Abbas in cap. 1. de traslat. prelat.& in C. tam licteris, de restit., & in C. tua nuper, de ijs quæ fiunt à Prælatis, & in C. eam te de rescriptis, dummodo, non consacratus confirmatus sit; quia solum post confirmationem dicitur Ecclesiæ alicui alligatus, ut per Abb. in C. inter corporalia in fin. & infra tit. 1. §. fin. & alibi, &c. E contra vero Episcopus, qui renunciavit potest eligi, cum non sit amplius Ecclesiæ alligatus, C. si electio de electione in 6. & Doctor. C. inter corporalia, & verius ait hoc Abbas in C. fin. eod.

Ad quintum, dicendum est posse, nam illi etiam si videantur Ecclesiæ alligati nihil hominus eligi possunt, non debent tamen relinquere suum Monasterium nisi licentia legitimè impetrata, nam Abbates, & cæteri inferiores Episcopo non verè contrahunt matrimonium cum Ecclesia, quia solum inter Episcopum, & sua Ecclesia matrimonium contrahitur; faciunt pro hac responsione C. si Abbatem de electione in 6. C. cum inter, & C. dubium de electione, C. si Religiosus & C. quondam, de elect. in 6. & C. cum venerabilis, ubi Abbas de consuetudine, & latè idem Abbas

bas in C. fin. eod. in Regul. reliqua, quæ in hac materia dici possunt, vel parvi, vel nullius momenti sunt.

RVBRICA SEPTIMA

De confirmatione electionis.

1. Dixi, usquè adhuc de electione, & postulatione, modo auctor instituit titulum 9. de confirmatione electionis, in genere, quem titulum 9. dividere habet in 14. §§. in quibus omnibus decidere habet quidquid per Sacros Canones circa confirmationem electionis de necessitate requiritur; ego nec à vera Doctrina vellem discedere, nec ab ordine auctoris igitur in nomine Iesu incipiam hanc Rubricam VII. dilucidare quandores non sit parvi momenti.

In §. nunc videndum est.

2. Notat auctor tempus consentiendi electioni ab electo ipsi præ definito à lege Gregoriana in Lugdunensi Concilio, ubi habetur *cautum fuisse, ut electores quam primum commode possent operam dent, ut electi consensum habeant, quasi infra mensem, sinè causa legibus cognita, electus accomodare distulerit, iure, si quod ei fuerat ex tali electione quæsitum, statim carere debere, electoresquè ad aliam electionem, libere posse convolare.* Hæc auctor.

In §. eadem constitutio cum sequent.

3. Confirmatio electionis nihil aliud est, quam iuris Prioris habiti corroboratio, colligitur ex C. inter dilectos de fid. instrument. & fit, more ordinario sic *confirmo. te sicut rite possides, vel sicut sine pravitate facta est electio, vel sicut provide facta est* verum est quod confirmatio, est solum corroboratio iuris quæsiti in electo, & nullum alium effectum

 facit

facit, etiam si in ipsa confirmatione electionis diceretur non obstantibus quibusqunque, & adderetur, & sine praeiudicio tertij, non propterea talis confirmatio praeiudicat appellantibus contra talem electionem, etiam si in confirmatione esset clausula, ex certa scientia, &c. vel de plenitudine potestatis, &c. quia istae clausulae non tollunt, vitium electionis, &c. ut probat textus, in C. ex tuarum, de auctoritate & usu palij, & C. Pastoralis in fine de Privilegio; & C. quia intentionis nostrae.

4. Quod si superior, vel Summus Pontifex in confirmatione dicat *excerta scientia* tunc habet confirmare actum nullum, eique novum robur tribuere, & validitatem iuxtà text. in cap. 1. in fine de translatione, quod in confirmatione procedere notavit glos. in C. quia intentionis 29. de Privilegijs, & sequuntur ibi omnes, & late Decius in cap. 2. de confirmatione utili, a n. 46. & post alias Suarius de legibus lib. 8. cap. 18. a n. 12.

5. Ego Respondeo talem confirmationem, ex certa scientia supponere, praecedentem debitam discussionem, atque, quod pars, quae potest opponere, vel opposuit, sit audita. Iuxtà textum, in C. penult. de confirmatione utili, & quae resolvunt Nicol. Garcia de Benefic. p. 3. cap. 2. n. 226. cum sequent. Card. Tusc. tom. 2. litt. C. concl. 341. Aloys. Ricc. in Collectaneis dec. p. 5. collect. 1592. Gutier. cons. 11. n. 7. & 8. Cobed. Lusit. dec, 2. n 3. p. 2. & ideò operatur praesumptione informationis in confirmatore. Rota apud Farinac. decis. 180. n. 2. tom. 1. p. 2. nam illa clausula ex certa scientia, non nisi causa benè cognita apponi potest, ita Molina de Primogen. lib. 3. cap. 3. n. 12. cons. 1. n. 433. & hoc non obstante; non desunt Doctrinae, quae asserunt nunquam tertio praeiudicare.

6. Quae quidem confirmatio consensu praestito electioni ab electo, infra tres menses, si non habet impedimentum iustum debet petere confirmationem à suo Superiore alioquin tran-

transacto trimestre, à die, in quo consensum dedit electioni de se facta, electio est irrita, ex qua re.

7. Dubium unum oritur; dato casu, quod consentiat electus in electionem infra trimestrem à die electionis, vel statim, ac habuit cognitionem, & certam notitiam de sua electione, & confirmationem petijt per se immediatè à Superiore suo, vel per alium,& infra trimestrem à iure assignato non obtinet confirmationem, quid iuris?

8. Responsio est quod non currit tempus, non eo quia non obtinuit, & petijt, sed etiam iusto impedimento petere non potuisset, quia per electum non stat, facit pro hac sententia Guil. Bernar.; & Ioannes Monacus, C. cum inter Canonicos, & C. cum dilectus de electione, & C. dudum eodem titu., quod idem est si per Procuratorem petat, C. cum dilecta de rescriptis; immò amicus sine mandato poterit confirmationem dictam petere, & tenebit si sequatur retihabitio, intra legittimum tempus petitionis debitæ dictæ confirmationis; de qua re notatur plene in C. quam sit de electione in 6. sed in casu proprio semper servanda est dispositio, C. cupientes de electione in 6.

9. Verum est, quod electus non confirmatus, non facit suos fructus, sed restituere tenetur omnia ex beneficio, vel Episcopatu accepta, nisi confirmatione facta, & per illum scitam fac. quod not. de ætate, & qualitate cum bonæ, & C. quam sit de electione in 6. verum est etiam, quod ea quæ dicta sunt in istis §§. de electione, & alibi antecedenter, nec non de confirmatione, non habent locum in electione facta per inspirationem, etenim quæ Spiritu Dei aguntur non subsunt legibus, C. nisi de renuciatione; sed primo dubio melius erit confirmare, cum aliquando secundum Apostolum, Sathanas se transfigurat in Angelum lucis, iuvat C. tutius de pœnitentia, dist. 2. & C. sepe dist. 12 excomunicamus, vers. quia vero de hæret. 1. q. 1. C. teneamus & cap. 1. de reliqq. & C. licet de regulis, &c.

In §. quandiu autem cum duobus sequentibus.

10. In istis tribus §§§. Doctor egregie, & similiter resolvit an qui confirmatus non est in sua dignitate, possit esse administrator bonorum pertinentium ad illam dignitatem, in, secundo §. quærit, an sit obediendum non ostendenti licteras suæ confirmationis in dignitate sive officio ad quem fuit assumptus, in 3. §. quærit, anquomodo debeat concedi confirmatio, ego per tres quæstjones totum resolvam, cum verbis textus auctoris, unde ego per tres conclusiones totum negocium decidam.

11. Conclusio prima, qui confirmatus non est in sua dignitate sibi collata non potest esse rerum Ecclesiasticarum pertinentium ad illam dignitatem administrator immò si electus se se temere ingesserit, admictit tum ius per electionem aquisitum; tum iure econominæ, quam iure procuratoriæ, ita auctor, est textus noster favorabilis in hac re, prout asserit hostiensis in Summ. titulo de sponsalibus §. & qualiter disolvantur, undè non tenet obiectio, quia ius per electionis aquisitum est infirmum, & imperfectum, & propterea assimilatur sponsalibus, de quibus dixi in secundo institutionis Canonicæ in meo commentario cum desponsalibus, & notatur in C. fin. de translatione, nam non sufficit electio ad dignitatem, quia talis electio solum facit ius quæsitum, & maximè remotum, unde nihil valet quoad effectum nisi appareat comprobatio, sivè confirmatio iuxtà cap. 1. de electione in extravagant: & omnibus.

12. Ratio principalis est mei dicti, quia si electus ante confirmationem administrare posset ea que suæ dignitatis sunt aquisita per electionem, superflua esset confirmatio, nec iuxta leges periculo cassationis sue electionis ad talem dignitatem se esponeret, etenim si confirmatio, ut, sicut dixi superius in §. eadem constitutio n. 3. in hac Rubrica 7. nihil aliud, est quam Prioris iuris corroboratio.

13. Ve-

13. Verum est quod si electi fuerit facta cassatio per iudicem ex negligentia iudicis, non potest electus à sua dignitate remover. facit pro mea sententia, C. qualiter C. nolti, & C. cum in cunctis de electione, & C. avaritiæ eod. tit. in 6. Vndè miror quod in mea Religione Minimitana, Superiores Generales, & Provinciales statim, ac sunt electi, non espectata confirmatione, libere possunt suum officium exercere etiam si contra dictorum electionem fuerit facta appellatio. Qua causa moveor quæstionem hic, quare non valet electio de Episcopo, qui saltem quoad mundum, maior existimator dignitas Episcopalis, quam generalitia, & provincialitia; quæ quidem prima, & si sit maior extensivè, & quoad ordines, non esse maiorem quoad dignitatem, etiam si Episcopalis sit perpetua; secunda vero temporalis, de qua re infra post decisionem trium §§. decisionem meo dubio patientiam lectoris benigni in hanc reàte peto, ad primum de Episcopo, & electo ad dignitatem, vel beneficium devenio, & dico quod etiam stante confirmatione si intercedit appellatio partis, appellatione pendente, non potest electus uti iure patronis, & hoc fuit deputatum, ut notatur in dicto C. avariæ supra cit. eod. tit. in 6. verum in re est quod stante appellatione potest post confirmationem exercere, quia confirmatio firmat iura electi ut supra dixi, in §. 3. huius Rubricæ n. 3. & notatur in C. avaritiæ, licet C. ablate in fine alias, ibi sentiatur, de appellatione, sicut in l. Reus, §. reum contra quem ff. de munum, hoc tamen valet quando appellatio est talis, ut teneat, & fundamentum iuridicum, ac verum habeat, & non fictitium, C. constitutis 2. de appellatione.

14. Modo devenio ad casum meæ Religionis Minimitanæ, quare Episcopus ante confirmationem, sivè alius, in dignitate constitutus ante confirmationem obtentam a confirmatore non potest exercere suum officium, Generales, vero mei Ordinis, & Provinciales statim electi non obstante quaqunque

que appellatione usque ad causæ decisionem suum officium liberè exercere possunt.

15. Respondeo huic dubio quod non est parvi momenti, quod hoc habent minimi ex concessione Pauli 3. summi Pontificis in sua bulla da: Romę 27. Martij 1536. sui Pontificatus anno 2. §. 5.; unde sic loquitur summus Pontifex in bulla præcitata, quæ registrata est in in digestu sapientiæ minimitatæ p. 3. mihi pag. 28. unde resolutio totius difficultatis habetur, nam non obstat quod sit maior dignitas Episcopalis quam generalitia, etenim a superiore privilegia concedi possunt, cui ipse voluerit tunc enim non proceditur prout de Iure sancito, sed ex gratia, nec est contra Ius commune, sed preter, quod non obstat neque legi, neque legislatoris auctoritati, potest videri totum C. quam sit de elect. in *6.* prout videre est in Capitulis Generalibus meæ Religionis nempè in Turonen. 8. in cap. 2. Rom. 2. n. 30. in 1. Ianuen. n. 3. in 2. Rom. 30. cap. 1. Ianuen. 3. in C. valent. *9.* quod idem valet de provincialibus mei ordinis unde puto quod confirmatio, istorum duorum prælatorum, potius [dum non adest appelatio contra eorum electionem, potius sit cæremonialis, quam essentialis) dum summus Pontifex, & capitula generalia in electionibus eorum ipsos confirmant.

16. Quoad secundum §. dico, nempè de confirmato in Episcopum uel aliqua alia dignitate habente animarum regimen tenetur ostendere illis, ad quas res pertinet licteras confirmationis, alìàs non tebuntur illum recipere; quod valet etiam in promotione apud Sanctam sedem factam, & in consecrationis, vel benedictionis munere, notat. in C. si Iudex, & de sentent. ex comun. in *6.* & satis clarum est apud auctorem in isto §. petet igitur, nec non in textû.

17. At ponamus casum, quod quis electus, &c. accessit ad summum Pontificem pro habenda confirmatione, & nolebat, totum processum cognosci, & examinari, motus hac ratione

ratione videlicet, quia in ipsa electione est examinatus, quid in tali casu ? dicendum est, quod non est conveniens, ut iterum examinetur, facit C. semel de regulis Iuris in *6.*

18 Certum est etiam, quod nunquam confirmatio fieri debet, absquè causæ cognitione, in in §. ius autem, hic appud auctorem, & superior, ad quem confirmare spectat debet rem benè examinare, nec non personam confirmandam, & si textus loquatur de Episcopis, & de alijs habentibus curam animarum, ego putarem, quod idem dicendum esset de prælatis regularibus confirmandis à suis superioribus, quia sic Conventus, & provinciæ regularium gubernarentur ab hominibus virtuosis, ac scientia ornatis, non autem ab ignorantibus, qui potius irrationales Bruti sunt, quam homines, & legittimi Superiores essent respectu suorum subditorum, & non illegittimi ut superius cum de electione demonstravi; unde si secus factum fuerit, Inquit Textus, non solum deiciendos est promotus, siuè electus, sed electores, aut promotores puniendi sunt, & subdit. auctor C. nihil est enim quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quam si indigni ad regimen animarum assumantur; C. cum nobis, & C. verabile de electione; & C. quid est cit. dist. 77. & cum ex iniuncto de hær.; quia confirmatoris interest repuniatur si indignum confirmet immo addo quod confirmatio facta, absquè causæ cognitione, & personæ, &c., est ipso Iure nulla, & habetur in C. fin. de electione in *6.*, & per Abbat. in C. nihil de electione oh. miseria huius tempestatis, in qua, nullo modo virtutes respiciuntur, sed ut plurimum, eliguntur illi, vel procuratur ut eligantur, qui, neque latinam linguam, Intelligunt, sed solum, munera; absquè discretione protectoribus suis lacta manu mictunt, convertus denudando, & subditos suos sine necessarijs relinqunt unde, subditi dicere valent cum lacrimante Heremia; Pupilli facti sumus sine patre, &c. cum, ut plurimum sub tiranno vivant, cum ignorantes, non sint legitimi Superiores, sed mercenarij,

& ita

& ita gubernant, tanquam si adeas non pertineret nihil de ouibus.

19 Advertendum est etiam, quod Vicarius Generalis absquè speciali concessione Episcopi, præsentatum a Patrono, vel electum abijs quibus de Iure pertinet electio, non potest confirmare, ut mondicus defendunt Rolan. cons. 47. n. 45. volum. 1. & Releulffus in praxi beneficiaria, titul. in forma Vicar. á n. 126. & in addit. ad regul. 13. Cancellar. Verbo, aut Vicarios perpetuos, vers. item Vicarius Generalis.

20 Sed verior est contraria oppinio, quia communis est apud dd., nempè. quod Vicarius absquè speciali consensu, siuè concessione Episcopi; possit electos confirmare, & presentatos instituere, ita Gloss. Verbo non possunt in C. fin. de officio Vic. lib. 6. Roch. de Iure Patr. verbo competens q. 31. n. 66. & 67. Lambertinus eodem tract. l. n. 3. lib. 2. art. 5. q. 1. in princip. Couar. lib. 3. variar. quæst. cap. 20. n. 7. Selua de beneficijs p. 2. q. 14. Calda pereina de renovatione emphiteusi q. 12. n. 11. Vivianus in praxi Iuris patronatus p. 2. lib. 2. cap. 2. n. 3. Sborz. lib. 2. q. 111. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ Gloss. 9. §. 1. art. 78. Suarius de patient. in practica tom. 2. præl. 3. n. 7. & 8. Quintanadad. lib. 1. Ecclesiast. cap. 5. n. 7. praxis Episcoporum verbo Vicarius §. 14. Azorins dict. cap. 44. q. 5. & lib. 6. cap. 22. q. 3. Nicolaus Gancia d. cap. 8. n. 84. cum sequent. ubi n. 86. refert Sacram Congregationem, Eminentissimorum Cardinalium, censuisse Vicarij mandatum limitatum instituere posse, & par. 8. c. 4. n. 50. refert Rotam Romanam, ita tenuisse, quæ rationes possunt habere locum in Vicarijs Generalibus, & Provincialium, quando in suis licteris patentalibus, non est limitata positivè facultas confirmandi, siuè, non instituendi, &c.

21 Notandum est tamen appud Barbosam de Officio, & potestate Episcopi p. 3. Nisallor. pag. mihi 177. allegat. 177. n. 71. quod Vicarius absquè speciali mandato Episcopi beneficium

neficium supprimere non potest, nec plura beneficia unire in unum, nec uniores revocare ita Puteus decis. 53. lib. 3. Sbr. lib. 2. q. 117. n. 5. Aloys. Ricius in Colectaneis dec. p. 1. collect. 143. post princ.Sborz.lib. 2. q. 115. extendo, ad Vicarios regularium cum militet eadem ratio, quia si de quo magis ergo de quo minus.

22 Non possum tacere difficultatem unam, quæ est sequens nempè an Vicarius posset novvas erigere Parrochias, & pensiones imponere super beneficijs, ubi hoc facere potest Episcopus. Negat firmanter Sborz. lib. 2. q. 117. n. 2. & lib. 2. q. 71. n. 4. sicut nec Economum constituere, absque speciali mandato Episcopi, idem Sborz. lib. 2. q. 53. n. 2. nec Territorium alio Episcopo concedere potest, absquè speciali mandato sui Episcopi. Beluff. ubi supra. n. 19. cum citavi n. 171. praxis Episcopor. p. 2. verbo Vicarius §. 6. Sborz. lib. 2. q. 12. n. 1. & sequenti.

23. Si autem Vicarius Episcopi vult de heresi crimine cognoscere, debet habere speciale imò specialissimum mandantum, seu consensu, ab Episcopo cuius Vicarius est, sicuti ad dandam facultatem audiendi confessiones; de primo dubio firmat decianus pro meo assertu tract. crimin. tom. 1. lib. 5. cap. 21. n. 7. Sbroz. lib. 2. q. 161. n. 4. & 5. de secundo, habetur apud hostiens. in Summ. titulo de pænitentia §. cui confitendum, ad finem, Ioannes Andreas in cap. 2. de pœnitentia lib. 6. ubi Dominus Ancharanus n. 1. Philippus Franciscus n. 7. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. & q. 14. n. 3. Alber. in distinct. verbo Vicarius, etiam Episcopi Sanchez. lib. 3. disp. 29. n. 14. & si alij aliam sententiam teneant.

24. An vero hoc possint facere etiam cum auctoritate Episcopi, sine prævio examine, illius qui potestatem audiendi confessiones petit, & concessio sine examine prævio valeat, & absolutiones; à sic approbate bonæ sint dixi in secundo libro institutionis Canonicæ unde hic non est opus repetitionis talis materiæ.

25 Vide

25. Vide, ibi cum de Sacramento pęnitentiæ §. quod autem, pag. 146. n. 138. rationem tamen aliquam hic adducam contra confessarios sine examine approbatos, cum extorsione precum, & munerum [quod deus auertat, ut hoc fiat est res possibilis tamen) quęquidem ratio est Basfei, Verbo Confessarius pag. 177. n. 2. inquit enim Basseus lococitato. *Iurisditio in foro interiori, delegari non potest; nisi sacerdoti, quia ille solus potest actum huius Iurisdictionis per se exercere, & sic quantum est ex vi potestatis ordinis cuilibet sacerdoti potest delegari, tamen ut rectè fiat talis delegatio, necessè est, ut sacerdos idoneus, quoad scientiam, & prudentiam, & probitatem, huic muneri abeundo necessariam; ut vero ritè fiat necesse est ut talis Sacerdos sit approbatus Iuxtà formam Concilij Tridentini*, Sess. 23. cap. 15. quæquidem forma debet esse ut qui admictatur per ignem examini stransire debeat, &c. unde bene dixi ego in meo commentario in secundum librum institutionis Canonicæ, loco supracitato, nempè quod, qui audit confessiones absque sufficienti scientia, & previo examine praviter peccat, ut qui nescit discernere in quibus casibus possit aut nō possit absoluere; qui ignorat peccata communia mortalia, aut simplicem fornicationem, aut voluntatem deliberatam ad peccandum mortaliter esse peccatum mortale, vel quaqunque superbiam, iram, invidiam, gulam existimat esse mortalia; vel deniquè, qui nescit cognoscere regulariter, moralem actum, etiam sub communi ratione peccati, mortalis, aut venialis, secundum eorum Generalem rationem, ac dictinctionem, ille sinè dubio est prorsuś inhabilis, ita vt absolutio data ab eo nullius momenti sit ita Navarrus in Manual. cap. 4. n. 12. Laiman. lib. 5. tract. 6. cap. 13. n. 1. Suarius disput. 28. sect. 2. Tannerus dubio 5. n. 96. Bonacc. punct. 4. §. 2. n. 5. Coriolanus de cas. ne serus. p. 1. sect. 2. art. 1. Basseus post ipsos Verbo confessarius pag. mihi 194. n. 10.

In §. quod cum in cunctis cum Tribus seq.

26. Plura docet auctor in isto §. cum Tribus sequentibus, & primo, qualis debeat esse Episcopus circa exemplum, in oues suas sibi commissas. Secundo quod Interduos electos præponendus est dignior. In tertio docet quid faciendum sit, quando Capitulares dividantur in duas partes, & una pars habet postulare alia vero eligere. In quarto, quod in actu confirmationis confirmator debet ante confirmationem partes citare, &c. & quia sunt iste difficultates, non parvi momenti, ideò, de illis omnibus resolutionem proferam gradatim, & quam breviter me expediam, ut ad aliquas difficultes pro securitate conscientiæ soluendas in appendice resoluam.

27. Ad primam propositionem auctoris dico, quod Episcopus [iuxta auctorem, nostrum, & Textum] cum in cunctis ordinibus sibi locum vendicet, Episcopo tamen multo fortius, qui ad curam aliorum positus, in seipso debet ostendere quomodo cæteros in Domo Dei oporteat conversari; undè satis clarè Apostolus Paulus Epist. 1. ad Timotheum; ait, oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, &c. cum totum id quod loco citato ponitur ab Apostolo, quod idem est, ac dicere, quod Episcopus, debet esse lucerna ardens ut suis virtutibus, & perfectionibus omnes illuminet, qua propter benè dixit S. Gregorius Nazianzenus in Apologia, *Nemo sapiens leto animo Creatur Episcopus si quis pericula ei proposita consideret*, undè Sanctus Chrysostomus ad hebræ homil. 34. latè prosequitur, & in cætera inquit *miror si potest soluari aliqus rectorum* quod id dicendum est, de regularium, Superioribus, & videmus tanctos homines in hac tempestate currere, cum modis etiam illicitis, & à Sacris Canonibus santionibus vetitis, seipsos præcipitare in tantam molem undè, benè dixit Petrarca, de remedio utriusque fortunæ lib. 1. Dialog. 107. *ò vertigo morum pessima*,

ad quod olim, consueverant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.

28. Prælati enim Reges dicuntur, quia animas regere debent aliorum 12. q. 1. C. duo sunt C. pæ. nihil; vbi Abbas de electione, & habetur, de vita, & honestate Clericorum, si prælat. in Rub. & C. cum in cunctis, de electione, & infrà de vita, & honestate prælat. quod valet etiam de constitutis in Sacris ordinibus, nec non in minoribus, ut nat. 32 distinct. in summa, qua propter prælatus habens animarum curam, procis tenetur suam vitam exponere morti, S. Thomas 2. 2. q. 26. art. 5. ratio est, quia tenetur reddere rationem de animabus sibi commissis si male gregem suum custodierit C. pen. de regulis Iuris quapropter bene dixit S. Augustinus in C. ante omnia 40. dist. *nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctoriè agatur, & sicut decet nihil periculosius*, quare condendo S. Vincentius, Ferrer. in serm. 7. Dominicæ 2. post octauam Paschæ inquit *miratur quomodo Episcopi possunt cum gaudio vivere, cogitando tantum onus quod supra se portant.*

29. Oh infelicitas huius temporis, in quo reperiuntur non nulli prælati, qui nihil curando de ouibus suis; solum proventus quærunt, non animarum profectum; videmus clerum, vivere in omni libertate, & vanitate, mores religiosorum depravatos, &c. & totum, euenit, quia dum Caput dolet, omnia membra languescunt; & si aliqui prælati benè, & ut tenentur agere agunt, illuduntur, & deridentur; Hec quoad primam difficultatem.

30. Ad secundam, quod inter duos electos dignior anteponendus est, auctor habet hæc verba *quod si fortè eligentium vota in duas se diviserint partes, is confirmatoris iudicio alteri præferendus erit, qui maioribus iuvatur studijs, & meritis,* concordat C. quoniam de iure patronatus, C. si forte 63. dist. & magis clara res habetur in C. cum Ecclesiæ vestra, de electione, & in cap. 2. de officio custodis ratio est, quia si con-

si confirmator dignum confirmaret omisso digniori faceret isto secundo iniustitiam, & peccaret mortaliter iuxtà S. Thomam 2. 2. q. 63. art. 2. Sylvius ibidem quæsit. 4. concl. 1. & 3. Malderus 2. 2. tract. 9. cap. 2. dub. 7. Diana p. 2. tract. 1. Miscell. resol. 40. Sigismundus à Bonon. tract. de elect. dub. 31. Concilium Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. hæc sunt verba Concilij dicti *decernit Sancta Synodus eos mortaliter peccare, qui non eligunt, quos digniores iudicaverint*, perinde verò dignior censendus sit, iam dictum est hic, & supra in Rubrica de electione.

31. Ad tertiam difficultatem, quæ provenit ex §. & si vacante Ecclesia, dico, quod si collegium scissum sit in duas partes; unus ab una parte fuerit electus, alius vero ab alia postulatus, si postulantium numerus, sit duplo maior, postulatio est admictenda; si id minus, electio est admictenda, sic textus noster, & hoc solum est verum quando electio concurrit, cum postulatione, vel è contra, & ratio esse potest, quia non datis duobus partibus postulantium, non est ibi potentia Capituli, sed solum aliquid de potentia capitulari reperitur in parte eligentium, cum solum habeat aliquot de duobus partibus, undè habito respectu, quod eligentes provident per viam ordinariam, meliori modo, quo potest, nempe consentiendo tanquam in sponsum, alij persistentibus in via extraordiuaria, merito præfertur ipsa electio, maximè consuliter, & providetur Ecclesiæ, C. scriptum de electione.

32. Ad quartam, dico quod ad loca publica, sivè ad Valuas Ecclesiæ debent citari intra terminum assignandum eis, ut contra electum dicant, quidquid probare possunt iuris ordine servato, & hoc valet, tam si electio fuit facta concorditer, sivè non; ità in C. cupientes in V. concordem de electione in 6. & per Abbatem in C. in causis de elect. & in C. non potest de re iudicat.

33. Verum est, quod prout habetur in textu §. sciunt

tamen

tamen, &c. si se apponentes electioni facta nemine discrepante probationibus iudicis destituti sint, debent excludi ab eorum pænitentia, & puniri iuxtà leges debent tamquam Reipublicæ perturbatores, uam in alterius detrimentum propositum mutare licet C. mutare de re iudicata in 6. cum suis concord. ad idem C. publicato de electione, & quod semel placuit amplius displicere non potest ubi alterius interesse versatur, C. quod semel de Regulis iuris in 6. excipe tamen in casibus, in quibus iura pœnitentiam, & mutationem voluntatis admictunt, ut ibi notatur.

34. Quæ autem sunt pœne infligendæ hijs mutantibus voluntatem suam vide C. 1. §. final. & C. si forte, & C. ab eo, & C. cupientes de electione in 6. sicut videre est apud auctores de pænis quibus subest se opponens alicui electioni iniusta, & sine rationabili causa, & videtur ibi quod non sunt parvulæ sed magnę, & prout sunt in usu.

Appendix multa dubia curiosa proponuntur.

35. Dixi in fine §. ultimi [prout sunt in usu] ex quibus verbis, multa dubia ego colligo, pro securitatę conscientię Religiosorum, ac Præsbiterorum; nempè, quem vim habeat usus; & quid faciat, quando nam legem instituat, & quando non; de quibus multa quæsita facciam cum suis resolutionibus.

36. Quæres 1. an consuetudo in foro interno, sicut in foro externo excuset, à peccato, tam subditum, quam prelatum?

37. Respondeo negatiuè, & præcipuè quando consuetudo est contra legem conditam à licitè potente illa condere cap. 2. de pænitentia, & remissione lib. 6. nam nulla consuetudo introduci potest, absquè superioris licentia ut ex dicto cap. 2. notat. Palud. in 4. dist. q. 3. art. 2. conclus. 3. & Angel. .V. confess. 3. §. 30. & tangit Concilinm Trident. sess. 23. cap. 15., undè, valdè in hac re considerandum

dum est, nam consuetudo iusta facta, aut permissa à prælato,&c.facit licitum id quodlicitũnon erat l.qui sit fugitivas 17. §. appud labeonem ff. de ædilit. edit. & approbatum à consuetudine, habetur de Iure communi approbatum secundum Bartol. in l. si pignore §. ult. ff. de pignore, actio. & Iason. in l. certi Iuris. C. de Iudic. quod verum est quando per statutum potest induci, alias consuetudo induci non potest ratio est, quia ubi lex resistit obligationi usuali, uel consuetudini, non oritur obbligatio, ad sequendum talem usum legi contrarium, immò ut alibi dixi, non est usus, sed abusus, & corruptela, contra bonam legem probat Textus in d. C. non sortem, in principio de ff. de fidei iussione, & melius omnibus textus Concil: Trident. cap. 1. de matrimonio Clandestino sess. 24. & notat. Iason. in l. non dubium.

38. Pono casum, V. G. Sacre Sanctiones, dant regulam quomodo vestire habeant præsbyteri, &c. videamus modo si usus introductus, alia via vestiẽdi&c. excuset a trasgressione precepti per Sacros Canones positi,& prælatos hoc permictentes à culpa, cum Iurent obseruantiam Sororum canonum,&c. sicut,& Superiores religionem permictendo, quod non solum accidentalia regulæ sed, essentialia per abusum in oblivionem pergunt.

39. Et affirmativè respondeo, quod peccant graviter non faciendo servare omnimode Regulas fundatorum; sicut, & Episcopi, Sanctiones Sacrorum Canonum à suis presbiteris, etenim leges canonicas, & Regulas religionum tenentur Superiores illarum adamussim, servare, & operari ut serventur à subditis, non minus, ac Episcopis Sanctiones sacras, a suis Diocesanis presbiteris, nec valet quod illa in obseruantia, facta sit consuetudo, quæ consuetudo tollerata sit à legislatore cum patientia. Tenet sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 2. §. similiter unde, si in consuetudine tria non concurrat, nempe quod non sint contra legam datam a legislatore, quod lex contra quam est usus introductus, sit irrationalis, & non

& non in dei maiorem honorem, & animarum salutem, tunc utiquè usus saltem decem annorum, est validus, quod verò Superiores permictendo, siue tollerādo istos abusus lætaliter peccent, patet ex definitione peccati lætalis nempe quod sit *volūtaria deviatio à lege Dei, & recta ratione* in cap. 3. Regulæ Minimorum hæc verba sunt, sub n. 9. *poterunt insuper singuli prout exegerit necessitas suo sub habita portare turicas, & turicellas, ex humili panno, ac destaminea, &c.* & in Correctorio pars eiusdem regulæ n. 19. *si quis contra tertium Capitulum Regulæ huius ordinis, lineas camisas detulerit; aut absquè habitu dormierit; si subditus sit, spatio quinque dierum, vino, & pictantia careat, si Prælatus existat taliter, delinquens tribus mensibus continuis ab officio suspendatur*; undè, ex commento eiusdem Regulæ Compilato a R. A. P. Laurentio de Peyrinis q. 2. n. 2. pag. mihi 127. deduco, quod tam Prælati, quam subditi negligentes in obseruantia illarum rerum etiam non essentialium, quæ sunt in ipsa regula à legislatore, & fundatore Religionis tendentia ad obseruantiam diuinorum præceptorum cum animæ maiori fructu omictendo, & permictendo abusum illarum peccant mortaliter, etiam si alias, regula sub nulla culpa hoc præcipiat, & hac ratione principalis finis derelicti, dummodo non sit causa legitima excusans à tali obseruantia, facit pro mea ipse commentator citatus d. loco; & C. cum ad Monaster. de stat. monacorum, in principio, & eod. titulo Clement. ne in agro §. fin. nam. intentio legislatoris est directio in vitam æternam, firmare videtur hoc Divus Thomas 1. 2. q. 109. art. 4. in corpore, ubi Medina, Sotus de iustitia, & iure lib. 2. q. 3. art. 10. Reginald. in prax. lib. 1. n. 4. Sanchez. 1. in decal. cap. 14. a n. 1. etenim dilectio Dei super omnia est in præcepto, non tantum quoad substantiam, dilectionis, sed etiam quoad modum, super omnia etenim legislator dando nobis tale præceptum, se explicavit dicens *diliges deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, &c.* ergo licet

inten-

intentio Dei, & Ecclesiæ in dandis præceptis, non fuerit obligare ad finem quia tamen ad talem finem obligare voluit, & potuit noster legislator, sicuti cæteri legislatores filios suos in Religionibus; ergo tenemur illam observare, & superiores facere ut regulæ adamussim serventur, & si talia non observare secundum se non sit peccatum, peccatum est grave tamen patri non obedire; & sic contra unum præceptum fit non observando positiones regulæ, quia unicus est finis, ita Perez. in cap. 5. regulæ S. Benedicti a n, 27. in comment., prior. cum alijs.

40. Tum quia constitutiones regulæ ab omnibus Religiosis sunt acceptæ, & volitæ in ingressu Religionis, & de eis promissa abeis fuit observantia. Lex autem promulgata subditis, & ab eis liberè acceptata, & volita, & transgressio illius importat grave damnum Reipublicæ, idest Religioni graviter peccat, Navarrus cap. 23. n. 41. Valentia d. 7. q. 5. punct. 1. Rodriquez n. 10. Bonacc. cap. n. 34. Suarez lib. 3. cap. 10. n. 10. Clavis regia lib. 3. cap. 5. n. 14. Reginald. n. 162. Agitur enim hic de damno publico Religionis, nam extrinsecum decorem amictit Religio, dum multi in externo non sunt Religionem servantes, & deficiunt, in fide data deo Ecclesiæ, & fundatori in die suæ professionis, cum illa verba *voveo, & promitto stare, & perdurare toto tempore vita mea, sub vita, & regula, &c.* quod est inire contractum cum deo Ecclesia, & Religionis Patriarcha, contractum quidem (ut ita dicam societatis.

41. Socius autem contractus societatis, verum est quod non tenetur de levissima culpa, ut probat text. in l. Socius soc. 72. ff. pro soc. 77. ff. pro socio, & docent omnes communiter, ratio est, quia contractus ille fit gratia utriusque contrahentis, quo casu non tenetur quis sine dolo, & culpa lata; & levi, l. si ut certo §. nunc videndum ff. comm. unde si Socius in rebus societatis non minorem diligentiam adhibuerit, quam in rebus suis adhibere solitus sit, quantumqunq. alias negligens sit, excusatur in foro externo à restitutio-

tutione rationem tradit dicta l. Socius, quia inquit, qui parum diligenter sibi Socium asciscit, de se conqueri debet [nota illud verbum, *qui parum*] sed conqueri debet, idem dicit text. in §. fin. instit. eod.

42. At in foro conscientiæ tenetur, si aliquod detrimentum, ex culpa illius etiam levissima societati contingat, sivè illa culpa sit diligentis, sivè negligentis, ita Rebellius, de obligat. iust. 2. p. lib. 15. q. 8. n. 3. contra Corrad. q. 93. ad finem. Movetur quia inquit etiam si contractus non intervenerit, culpa quantumquoque levis, ac venialis contra iustitiam commutativam commissa ad aliquam obligat restitutionem, maiorem, vel minorem, pro ratione maioris, vel minoris culpæ; sed hæc regula non est generalis; cum multa damna dari possint ex levissima culpa, quæ non sunt ex iuxtà læsione illata, nec contra iustitiam commutativam. Hoc ergo dato quomodo non contremiscunt Prælati (cuius vis generis sint) & animarum curam habentes qui contractum inierunt, cum deo, & suis Patriarchis, ut bene talentum suum negotiaret pro salute animarum sibi concreditarum, & loco ponendi talentum ad mensam, sub lapide occultarunt, relinquendo subditos in libertate faciendi, totum id, quod magis illis placet; mihi videtur, adhuc modo audire Iesum dicentem illis: Simon dormis? non potuistis una hora vigilare mecum Pasce oves meas, puto quod tota negligentia veniat quia solum venter, & crumena amatur ab eis, anima vero sua, & aliorum tamquam sal infatuatum ab illis existimetur, & totum ex ignorantia, ex non legere libros, quibus dicit Gregor. lib. 1. Pastoral. cap. 9. *virtutibus pollens, coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat*, sed non ita dicunt, ignorantes; sed bonum est nos hic esse; manducare, bibere, & dormire, crumenam implere, & alios pauperes, & famelicos videre, quam bonum est, sufficit, ut vineam cum radicibus plantarum relinquamus, sic dixit Tacitus, in

per-

persona actoris lib. 1. inst. *urbis nostræ institutum, a Regibus usquè ad principes, continuum, & immortale, sicut à maioribus accepimus, sic posteris tradamus*, sed non ita, at vineam domini custodire, & meliorare debent, loquor de Superioribus ignaris, si qui sunt, qualis confusio vobis erit quando dicta erunt vobis illa verba, iam dicta per Superioribus Populi Hebræi, per Ezechielem Profetam cap. 34. *Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis; quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis; quod infractum est non alligastis; & quod abiectum est non reduxistis; sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia; & dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, &c.* quid respondent in illa die, ubi auctoritas, ambitio, & sitis auri, & dominandi Superiorum igniorantium velut fumus deficiet *si vita bonorum pastorum turbabitur* [inquit Gregorius, Magnus] *quomodo tunc impiorum conscientia esecutrix*; periculosa est vita, & solus istorum inquit Origenes. *Neque enim ad principatum Ecclesiæ venit, qui salvari vult.* satis de dicto à me in hac appendice.

RVBRICA OCTAVA.

De consecratione Episcopi.

1. PEracta tractatione, de electione prelatorum, & precipuè Episcoporum canonica confirmatione, & examine, tandem, de complemento huius operis discurrendum est, sicut, & a quo, uel a quibus consecrari debet, in quo tempore, & de modo Consecrandi de quibus omnibus paucis lineis discurrendum est sit ergo.

2. Auctor noster prius hic tractat. de tempore quo debet Episcopus consecrari, post suam electionem, examen, & confirmationem, & firmat, quod dum non adest legiptimum impedimentum, in termino trium mensium, debet consecrari ne Ecclesia vidua maneat, & quamquam adud Episcopus non consecratus, si est confirmatus Ecclesia vere vidua non dicatur, quoniam talis Episcopus electus examinatus, & confirmatus ea quæ sunt Iurisdictionis exercere ut habetur in textu. §. fin., & per Abbatem, in C. inter corporalia, de translat. aliquando tamen est veritatis expressiva, ut habetur in lege 1. de transactionibus, at quia Episcopus non consecratus, non possit exercere quæ sunt Ordinis, nec possit Episcopus appellari, se habet tanquam sponsus de futuro, C. tua de ijs quæ fiunt à Prælatis sin. cons. capituli, & not. in Clem. 1. de Bapt. & per Abb. in Rubric. & cap. 1. de translation. prælat. undè quando Episcopus nondum est consecratus, & si non strictè, saltem largè Ecclesia dicitur viduata facit C. quoniam distinct. 100.

3. Consecrationis Episcopi tempus assignatum, est infra trimestre, a die nominationis, sive electionis, aut præsentationis, & tale tempus currit à die, nominationis, siue, electionis, aut præsentationis summo Pontifici Romano, sub pæna amissionis fructuum, negligentes per alios tres menses sunt ipso Iure privati Ecclesia, facit pro me C. quoniam 75. dist. C. quoniam 100. dist. Conc. Trident. sess. 23. de reform. cap. 2. de qua re Navarrus in manual. cap. 25. n. 18. vers. 8. Bertachin. de Episcopo tract. 2. lib. 3. q. 1. fol. 82. Rendina in prompt.recept.sent.tit.38.n.13.Iacobus de graffijsin aureis decisionibus cap.97.n.52.p.1.lib.2.prax.Episc.Verbo consecratio prælatoriũ pag.89.Frãciscus leo in Tesauro fori Ecclesiast. p. 1. c. 3. num. 22. Tuscus pract. conclus. 743. Gonzalez ad Reg. 8. Cancel. glos. 24. n. 141. Reginaldus in praxi fori pœ-

nitent.

nitent. lib. 32. tract. 2. n. 58. Campanil. in diversorio Iuris Canonic. Rubric. 6. c. 6. n. 9.

4. Quod quidem tempus trimestriale incipit à die confirmationis eiusdem Episcopi à summo Pontifice facta, vel ab alio ex eiusdem mandato, tenet Gloss. in C. cum in cunctis §. cum vero, vers. tempore de electione, & resolut. per flam. de resignatione lib. 7. q. 1. n. 92. nec obstat Textus in C. ordinationes il 1. §. tempus dist. 75. dum ibi præcipitur ut consecratio ultro tres mensesnon protrahatur post electionem, nam hoc intelligitur de electione confirmata. Iuxta Archidiaconum, & Geminianum.

5. Interesse debent in consecratione alicuius Episcopi saltem, tres Episcopi, ratio est quia prout habetur in textu Beatus Iacobus, vocatus Iustus, a diuo Petro Ioannes, & altero Iacobo, Apostolus ordinatus fuit, dantibus alijs in hac forma, & ita loquitur clarè textus, ut si aliter Episcopus ordinatus fuerit, Episcopus nominari non debet dist. 75. per tot. not. 2. & de nomine dignitatis §. quod autem dist. 68.

6. Immò sinè licentia Papæ, à Metropolitano Papa præsente non potest consecrari Episcopus suffraganeus, etenim cessat auctoritas inferioris dum maior est præsens Argumentum C. meminimus, ubi Abbas. not. C. in distribuendis de tempor. ordinat. & C. ante pen. ubi notat. de elect. in 6., nisi tamen alias esset consuetudo non interdicta §. cum Provinciales C. Episcopi, C. Provinciales, & per totam distinct. 64.

7. Quatenus vero (permissive, & exconcessione illa data à S. P.) à Metropolitano consecratio alicuius Episcopi fiat, debent ab ipso vocari suffraganei; verum est quod metropolitanus impeditus alteri commictere potest, dummodo semper tres Episcopi ad talem consecrationem reperiantur, argumentum C. meminimus ubi abbas. not. C. in distribuendis, de tempore ordinis, & C. ante pen. ubi not. de electio, in

6. nisi

6. nisi tamē, alias habere tconsuetudo approbata §.cum Provinciales, C.Episc.C. Provinc.& per totam distinct. 64.& alibi.

8. Certum, ac indubitatum est, quod ad talem functionem Consecrationis alicuius Episcopi, &c. suffraganei vocati, debent comparere, si sint absquè impedimento, & quatenus impediti sint Iusta causa per licteras siuè per mandatum, fide dignum debent se excusarè. Concordat cum meo dicto Cod, non debet distinct. 65. & firmat. textus §. evocandi, sed melius est ut impeditus procuratorem mictat licteris autenticis se per ipsum exculando, habetur hoc in l. 1. de ff. de verborum obligatione, & l. si procuratorem ff. de procurat. argument. contra de pænitentia dist. 1. C. quem penitet., & inst. de Auctoritate tut. §. 1. & l. pupillus §. obbligati ff. de auct. Tutor. per nuntium quoque, siue per procuratorem dicitur, quis præsentiam exibere suam notat Doctor in C. cum parati, de appelatione, per C. Episcopus dist. 18. pen. de Iure colum. possunt etiam videri quæ notantur in Clement. dudum de sepulturis, in verbo præsentari, & in C. ea nascitur de hijs quæ fiunt a prælatis, cum multis alijs auctoritatibus.

9. Si vero Archiepiscopus ipse impeditus sit ita ut ad talem consecrationem sibi à summo pastore commissa interuenire non possit, prout habetur in hoc titulo de consecratione, §. quod si Metropolitanus, & inquit textus potest alicui ex suffraganeis talem functionem demandare, aquo Episcopus consecrandus consecrationem petere debet, atque recipere, dubium est an possit commictere alio Episcopo, vel Archiepiscopo extra suam provinciam habenti Iurisdictionem, &c. utiquè dico ego, tenet Hostien. in C. quod sedem de officio ordi: unde hic sumitur eius opinio à commentatore Textus communiter, ut per Abbat. dicto loco, & quod hic, & in dicto C. quod sedem, dicitur de impedimento, habet locum de honestate, ratio est quia agitur de bono publico, ubi, non est respiciendum ad personarum acceptionem, non

sunt

sunt tamen meo videri despiciendi, Episcopi Provinciç propriç si volunt, & possunt adesse, ut loquitur textus §. illud quæsitum, quæ quidem consecratio, secundum Textum nostrum sic debet explicari *congregatis igitur die Dominico, &c. die 3. V. G. mensis Iulij, &c. Episcopi, & cum precibus celebrato, &c.* cum cæteris, quæ ibi in eodem textu adnotantur, servatis, &c. & precipuè, quæ secundum Greg. S. P. M. fuit consecratus &c. In qua actione consecrationis, uel ordinationis an omnes consacrare habeantvel unus solus, dic quod omnes cōsacrare illum habent. Consacrare etenim nihil aliud dicit, quam cum alio Sacrare 24. q. 1. C. pudenda, sicuti plures ferunt pondus ita quod nullus per se portet l. ita uulneratus §. 1. ff. ad l. Aquil. argument. contra in l. uulgatis ff. defuit, & hæc sufficiant de consecratione.

10. Videamus modo, aliquid de dignitate Episcopali, quid dicendum sit, certum est dignitatem Episcopalem, nec non ipsius iurisdictionem, ut ordinarium, & ex officio considerataam, saltem in generali fuisse institutam à Cristo Domino, ad effectum, ut Petrus; & successores eius Ecclesia Dei per Episcopos gubernaretur, prout patet ex verbis divi Pauli ad Ephes. 4. & 1. ad Corintios cap. 12. dicentis posuisse Christum in Ecclesia Pastores idest Episcopos, & post Hieron. & alias PP. exponit Suarius tom. 4. de pænitentia p. 2. disp. 25. sect. 1 art. 7. & ex loco actorum 20. habetur *ibi posuit vos Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam*, quem locum in idem adducit Concil. Trident. sess. 23. cap. 4. prout ipsum citat. Barbosa de institutione Episcopi p. 1. tit. 1. n. 24. pag. mihi 8. & Bellarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. 25. Suarius loco cit. ubi idem probat auctoritate plurium SS. PP. & ex ratione præfatæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum Dominum nostrum redemptorem generis humani institutæ, & tamquam Principem, & Monarcham super omnia, & omnes fideles, cuius vis generis, & dignitatis sint Petruum, & eius successores instituit, illis verbis *tu es*

Petrus,

Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &c. quod totum post alios observat Covarr. in Reg. peccatum p. 2. §. 9. n. 6. quæ quidem dignitas, & iurisdictio in genere, & secundum se nec minui, nec augeri potest.

11. At si consideretur singulariter, prout Episcopus super certos populos, cum tali, & tali potestate, in hoc à Summo Pontifice, extendi, vel minui potest ut post Angelicum Magistrum pluribus in locis, & alios scribentes firmat, & resolvit Covarr. loco citato, Suares, similiter loco citato, Bellarminus lib. 4. citato similiter cap. 24. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2. pag. 2. col. 1. & probatur hæc resolutio ex C. ita domin. 19. dist. & ex C. quoties 24. q. 1. undè Summus Pontifex creat Episcopos, & illos transfert, de una diœcesi ad aliam, ut habetur ex titulo de translatione Episcoporum.

12. Difficultatem movent, aliqui Episcopi, nostræ tempestatis, & dicunt quamvis ignoranter, nihil aliud esse, quam primum Episcopum inter æquales; res vero lacrymanda si bene consideretur, quid enim est Pontifex Romanus vulgariter Papa Vocatus, quod [admirabilem] significat a [Pape] interfectione admirantis, eo quod Vicarius sit Christi, & Dei, Cuius est terra, & plenitudo eius est enim totius populi Christiani, Pastor, omnium Ecclesiarum caput, super cætera capita, Episcopus Episcoporum cui omnes subduntur, ipsos ipse facit, & Episcopatu eos iuxta causa privare potest;

13. Talis iurisditio Papæ, sicut nec quævis alia, sive temporalis, sivè spiritualis, non tribuitur ipsi à Cardinalibus per electionem, sed postquam ipsi Cardinales personam designarunt, per eorum electionem in talem, provenit ipsi Papæ à Christo Domino, vi promissionis factæ Sancto Petro, Matth. 6. quare Summus Potifex Romanus a nemine iudicari potest. Clement. Romani, de iure iurando Sylvester verbo Papa n. 1. Layman. lib. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. n. 6.

n. 6. & 7. Suarius lib. 4. de eg. cap. 7. vide, quæ dixi de auctoritate Papæ Superius Rubric. 2. in Secundum Librum institutionis Canonicæ, in §. inquorum celebrandorum & alibi, ubi plura invenies.

14. Vndè Papa in ijs, quæ pertinent, ad universalem Ecclesiam errare non potest, & hoc ex Dei providentia, & precipuè in decretis fidei universalis; & si errare possit etiam ut publica persona, in iudicijs particularibus, sicut etiam, ut persona singularis, & ut talis homo, potest, etiam in hæresim incidere; non tamen, ut dixi in decretis fidei universalis, numquam ut Pontifex reduplicatiuè errare potest, iuxtà dictum Petro; Rogavi pro te Petre ut nondeficiat fides tua, vide Azzor. tom. 2. lib. 5. cap. 5. Bannez. 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 2. Layman. lib. 2. tract. 1. cap. 7. n. 1. & 2. & quia in hac Rubrica, & in aliquibus alijs locutus fui de Episcoporum electione, confirmatione, & consacratione, videre modo volo, an Franciscus electus Episcopus, confirmatus, ac consacratus, qui alias occultè erat irregularis, sit Episcopatus dignitate privatus nec ne, ob quam rem decidendam, sit.

APPENDIX DE IRREGVLARITATE.

15. Ponam primo unam conclusionem, & deinde de irregularitate discurram. Irregularis, licet occulta irregularitatem ligatus sit secundum comunem, & tutiorem sententiam, prout asserunt Covarr. Navarr. Less. Sayr. Henriquez, & Diana cum multis alijs gravissimis Doctoribus, facit incapax beneficis non solum ad beneficium acquirendum, sed etiam ad retinendum, nisi obtineat prius dispensationem, & curaverit iterum, beneficium sibi iterum conferri, ab eo, vel ab eis, qui, potest, vel possunt illum conferre quod idem valet de Superioratu inter regulares, tenet text. cap. 2. de Clerico nonordinato ministrante, & C. dudum de electione.

Modo venio, ad explicationem irregularitatis, & quibus ac quot modis in illam quis incurrere possit, sivè sit Laicus, sivè Ecclesiasticus.

16. Irregularitas ergo si consideretur secundum nomen, de sumitur, ab *in*, & *regula*, quasi diceretur quod irregularis regula caret, eo quia non est intra regulam ab Ecclesiâ præscripta, undè sic communiter describitur *est Canonicum impedimentum, ex facto, vel defectu proveniens, quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoveri, & iam promotus ministrare prohibetur*, ex qua descriptione irregularitatis colligo talem pœnam inductam esse ab Ecclesia Romana nempè à iure Canonico, non verò de iure Divino esse, undè irregularitas non incurritur nisi in casibus in iure expressis; quapropter plures casus sunt, ex quibus omnes irregularitates oriuntur, nempè, vel ex delicto, quod in præsentia factum vocatur aut ex aliquo defectu, quæ quidem irregularitas absquè ulla culpa contrahitur, &c. quæ quidem irregularitas, à censuris distinguitur. Etenim, irregularitas alia via impedit ordinum, & dignitatum susceptionem, & executionem, ac faciat censura, sivè excomunicatio. Excomunicatio namque maior impedit, quatenus susceptio, & exercitium ordinum, est quædam communicatio; subspensio privat directè usum ordinum, irregularitas impedit directè susceptionem eorundem illorumque usum, & exercitium. Interdictum, non semper impedit usum ordinum, undè fit irregularitatem non esse censuram, quia censuræ semper ex aliquó delicto contrahuntur, non sic irregularitas, ita Sayrus de cens. lib. 6. cap. 1. n. 16. sequitur Filiucc. tract. 19. q. 1. n. 2. Suar. d. 40. de cens. sect. 1. Reginal. l. 30. tract. 2. n. 2. Henriquez l. 14. art. 1. n. 2. Navarr. in Man. cap. 27. n. 191. Rodriquez tom. 1. qq. reg. q. 24. art. 1. Vgolin. de irregul. cap. 1. §. 1. hijs positis plures casus in hac materiâ proponam, cum suis resolutionibus annexis succesivè.

17. Primus casus est, in quo laborabo, in gratiam alicuius prudentis viri, ac docti, nec non bonæ conscientiæ, si quis accusat criminaliter reum dignum alias pœna mortis vel membri mutilatione, absquè protestatione facta cap. 2. de

ho-

homicid. lib. 1. est ne irregularis inutroque foro?

18. Distinguendum est secundum aliquos, vel intentionaliter necem accusati intendebat; vel non, si primum, incurrit in utroque foro, si non habuit talem intentionem, solum in foro exteriori incurrit, ita gloss. notabilis in cap. 2. recepta, secundum Covarr. in Clement. si furiosus 2. par. §. 5. n. 2. vers. 7. & Navarr. cap. 27. n. 226. quod firmat etiam Tiraquel. ad leg. connubium post ipsas leges in glos. 5. & sentit Navarr. dicens alibi, quod protestatio solum favet in foro exteriori.

19. Contrarium tamen teneo ego cum Ioanne Valero verbo irregularitas diff. 1. n. 3. pag. mihi 196. ratio est, quia irregularitas iure humano positivo inducta est, nec ab interiore tantum animo procedit, quem iura humana, non curant in specie de qua loquimur, sed tantum actum externum ad tollendum scandalum, quod ex simplici accusatione, &c. & sic ex vindicta sanguinis per eam prætenta, &c. quæ quidem ratio scandali, licet solum in Clericis militare videatur, non vero in Laicis, nihilhominus absque dicta protestatione, erunt irregulares etiam ipsi, undè ad fugandam, & evitandam irregularitatem tam in Clericis, quam in Laicis requiritur dicta protestatio. Tenet Calder. & Franc. cap. 7. quia Ecclesia non iudicat de occultis, nec punit peccata cogitationis, nec irregularitas incurritur nisi in casibus expressis in iure C. is qui de sententia excomunicationis lib. 6. undè Ioannes Andreas, & Felin. in C. postulasti n. 2. Covarr. in Clementina. Si furiosus p. 2. §. 5. n. 2. Tabiena verb. irregularitas 3. n. 8. & Henr. post recentiores in cap. 11. in fine, nam sinè tali protestatione viderentur accusatores viri sanguinum.

20. Secundus casus est, damnatus ob falsum testamentum fit irregularis, ratio huius Conclusionis est, quia omne crimen etiam mediocre sententia iudicis punitum inducit infamiam iuris, & per consequens irregularitatem, l. palam ff.

 de

de ritu nuptiarum, & l. infamem ff. de publice iudic. & C. infames §. porro 3. q. 7. ubi glos. verbo infamia, & C. infames 6. q. 1. nec non notat panormitanus in C. fin. de tempore ordinand. & in C. si Clerici de iudicijs. Summ. Confessor. lib. 3. tit. 29. q. 3. Sylvester V. irregularitas q. 14. D. Antoninus 3. p. tit. 29. de irregul. cap. 6. Candelabrum aureum de irregul. n. 103. sequitur Syrus lib. 7. de cens. cap. 11. n. 3. Tuscus V. infamia concl. 107. n. 3. sequuntur meam sententiam Azorius p. 2. lib. 7. cap. 7. q. 3. §. sciendum, cum infinitate DD. prout videre est apud Pasqualigum qq. moral. q. 32. pag. mihi 64.

21. Tertius casus est an proles habita, ex coniugibus simplici castitatis voto ligatis, illegitima sit, & irregularis? Responsio mea est secundum veram doctrinam, cum distintione vel loquimur, respectu paternæ æreditatis; de legittima prole, vel quoad ordines sacros, &c. recipiendos; etenim prolem esse illegittimam est pænale, & odiosum, unde nisi expressum sit in Iure, quod non est, minimè id statuendum, est, & maximè quod culpa parentum minimè liberis afficiat præter casus in Iure expressos, ita firmat Sanchez lib. 9. de matrimon. disput. 38. n. 3. & num. 7. ratio quare habeat ius ad paternam hæreditatem, est quia plus debet operari causa naturalis quæ est causa radicalis legitimationis, qualis est verum, ac legittimum matrimonium circa leggitimationem ad hæreditatem, quam defectus, siue culpa parentum superveniens accidentaliter, ratio autem secundæ partis, siuè posterioris difficultatis nempè de irregularitate quoad ordines suscipiendos habetur ex cap. literas, quamvis enim textus non loquatur de professione, sed de ordine, at fundamentum in illo exprexum paternæ incontinentiæ Fortius militat in hoc casu, cum enim decidat textus, hanc sobolem esse Irregularem, ad modum illegitimæ prolis, ob paternam, & maternam incontinentiam, dicitur aliquo modo illegitima, scilicet, quoad ordines, & beneficia, at benè,

& est

& est legittima, quoad hæreditatem paternam. C. per venerabilem, qui filij sint legittimi 21. quare fit, ut iste sic genitus infamia laboret, atquè adeo quod sit irregularis, quia ord. Ecclesiasticus est dignitas l. Iubemus §. servos in fin. C. de Episcopis scr. & C. cum de tua, de corpore vitiato ergo erit inhabilis, ad ipsum quicunque infamia quocunque modo laborat l. 2. C. de dignitate, & C. inter dilectos, de excessibus prælator; qui enim infamis est repellendus est a dignitate, atque adeo ad ordines non poterit promoveri, nec in ipsis habitis ministrare.

22. Casus quartus est, an Papa possit legittimare in integrum; cui dubio, quod non est parvi momenti. Cum distinctione respondeo; vel loquimur de legittimatione ad honores, & dignitates Ecclesiasticas, vel de legittimatione, quoad hæreditatem paternam, quoad spiritualia potest, quoad temporalia, in suo Dominio temporali potest, non verò extrà. Sicut facit in matrimonio in quo dispensat in ijs, quę sunt de Iure Pontificio non vero in alijs, quando possint esse alibi leges municipales, à quibus non potest in temporalibus dispensare [& si sit oppinio in contrarium quod Pontifex hoc facere possit) sed non sine gravi culpa, dum talia faceret sine causa legittima, teneret tamen dispensatio, &c. vide Sanc. de matrimono lib. 8. disp. 7. n. 1. 2. sequitur Molina. Tom. 1. tract. 2. disp 173. Sayrus lib. 6. cap. 11. n. 6. Henriquez l. 11. cap. 20. n. 2. Navar. lib. 4. consiliorum titulo de sponsalibus cons. 3. n. 12.

23. Casus quintus, an Prælati Regulares possint dispenre cum illegittimis sibi subditis ad quascunque dignitates, & ordinis officia? Responsio est affirmativa fundata in Privilegijs concessis adiversis summis PP. Prælatis Regularibus dispensandi cum illegittimis sibi subditis, ad quascunque dignitates, & officia Ordinis. Ita concessit Alexander 3. & Ioannes 22. ut refert divvs Antoninus in 3. p. titulo 29. de irregularitate cap. 4. Item Eugenius 4. & Paulus 3. teste Rodri-

quez

quez tom. 1. qq. reg. q. 13. a 6. & 9. & hoc clarius constat ex bulla Gregorij 14. quæ incipit circumspecta Romani Pontificis, &c. in qua summus Pontifex statuit quod liceat Generali, aut provinciali singulorum ordinum, ac congregationum, cum illegittimis, quos alias dictus generalis, aut Provincialis, cũ Generali, seu Provinciali, siue inter medio Capitulo, & non alias, suffragantibus meritis dignos Iudicaverint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare; immò virtute confirmationum Apostolicarum de privilegijs regularium quæ emanarunt pòst dictam constitutionem Gregorianam, vt est illa Clementis VIII. facta PP. de obseruantia, quæ incipit ratio pastoralis 20. Decembris 1597. & illa Pauli 5. eisdem Patribus concessa similiter, quæ incipit Iniuncti nobis 1. Decembris 1609. in quibus confirmationibus appositè sunt clausulæ, ex certa scientia, de deplenitudine potestatis, & ex motu proprio, &c. sinè vlla restrictione possunt Prelati regulares prædictis privilegijs uti secundum eorum tenorem, prout Iacent, nempè ipsi Generales, Provinciales, & eorum Vicarij per se etiam absquè consensu Capituli, siue definitorij, & illegittimos dispensare ad omnia officia ordinis, & dignitates, videatur suarius de legibus lib. 8. ca. 19. de legibus, Rodriquez tom. 1. q. 8. art. 1. & 4. Sigismondus à Bononia tract. de electione dub. 73. n. 6. & 7. diana p. 3. tract. 2. resolut. 101. Pontel. V. illegittimos n. 10. immò hoc indubitatum est appud minimos, qui gaudent privilegijs omnium Religionum, porut Peyrinus Tom. 1. Privilegiorum, n. 33. fol. 242. & §. 14. fol. 203. prout apparet in Bullis Pontificijs citandis, & hoc non solum est verum de Privilegijs concessis Religionibus alijs sed in futurum concedendis, usquè ad finem mundi, immò possunt Minimi assumere sibi tamquam propria mutatis nominibus V. de Minorum in Minimos, Conuentualium in Minimos Prædicatorum, & Eremitarum, ac Carmelitarum, in Minimos. Bulla enim sic loquitur. [quod omnia verba Bullæ hic non ponam] lector benevole, excusa me ipsum nam illam petij à retinente eandem

dem contrà omnem Iustitiam, & mihi illam denegavit per oram unam, nec de hac re Miror, canes enim custodiunt lepus; & sic quia ipsis non placent, relinqunt, ut eas alij comedant, dicam tamen verum, quod dicam, nempè, quod Religio Minimorum non solum per participationem, ut omnes Mendicantes ad invicem participare habent de eorum Privilegijs, sed nos Minimi habemus à Iulio 2. constitutione 1. §. quæ quidem Bulla incipit Dum ad Sacrum Ordinem Minimorum §. 35 hec verba habet summus Pontifex *nec non super omnibus ac singulis moris Magni, & alijs quibuscunque bullis, quatuor Mendicantium ordinibus, & eorum quilibet quomodolibet concessis, unum, vel plura transumpta coniunctim, aut divisim fieri facere queant, perinde ac si illa mutatis eis nominibus quorunqunque Romanorum Pontificum prædecessorum, & ipsorum Mendicantium, in nostrum, & Fratrum Ordinis Minimorum, huiusmodi nomina, cæterisque singulis ad hunc effectum de necessitate mutandis concessa forent, Ac quod transumptum seù transumpta huiusmodi taliter facta, & manu alicuius notarij publici subscripta, ac sigillò alicuius prælati Ecclesiastici sygillata, Ordini Minimorum huiusmodi, ac illius personis, & fratribus pro tempore existentibus, adeò, ubique locorum suffragentur; ac si singula prædicta Bulla præfatis quatuor Mendicantibus Ordinibus per quoscunque prædecessores prędictos quomodolibet concessa, quas hic pro exprexis, & insertis haberi volumus, Fratribus ipsis Minimis, & eorum Ordini præfato, etiam sub Minimorum nomine, specialiter, & expresè indulctè fuissent, ac proeis specialiter, emanascent.* Hæc Bulla emanavit appud S. Petrum de anno Incarnationis 1506. quincto Calendas Augusti sum Pontificatus anno 3. quod totum dictus pontifex ratificat in eadem Bulla §. 40. ut videre est appud Peyrinum Tom. 1. Privilegiorum pag. mihi 60. & 61., quæ Bulla cum non sit revocata, Miror, quod procuratores Ordinis elapsi temporis, ita in aliquibus casibus quod illam non respexerint, Deus illis indulgentiam con-

concedat, curant de Minimis, absquè eo quod respiciant ad Magna.

24. Casus sextus, qui in rixa abscindit inimico, digitum pollicem, ungues, uel alium membrum, barbam, &c. nasum, &c. quæ non sunt proprie membra non incurrit in irregularitate ita villalobus tom. 1. tract. 21. difficult. 19. n. 4. Bonaccina de Censuris disp. 7. q. 4. punct. 8. n. 3. contra sotum de Iustitia lib. 5. q. 2. art. 1. defendet Avila de censuris p. 7. disp. 5. sec. 1. dubio 1. at si quis ascinderet feminæ mammillam esset irregularis defendet Molina tom 4. tract. 3. disp. 69. n. 6. non sic siquis excecaret hominem, non exstraendo oculum de loco suo, quia non mutilat propriè, tenet meloga in 3. parte lib. 7. cap. 1. n. 31. sicut dicendum est de illo, qui aliquod membrum inutile reddit, etiam si tale membrum non abscindat, ita tenet idem megala ibidem n. 30. & Diana 4. p. tit. 2. resolut. 26. & resol. 71. propè finem.

25. Casus septimus est, an in Bello Iusto possint interesse tam Clerici, quam Laici absquæ irregularitate? etiam si non solum orthentur, milites ad pugniandum, occidendum, & malum omne inferendum inimicis, ut est modo in bello assūpto contra Turcas à Christianis, obfidem, & res fidelium tuendas, &c. Responsio mea est non incurrere, etiam si non solum cæteros animare habeant in prælio, verum etiam, si ipsimet animatores militum Turcos, vel alios inimicos fidei, mutilare habeant, & etiam occidere, requiritur tamen ad eundum in talibus bellis licentia summi Pontificis, sicut non incurrunt in irregularitatem Consulentes bellum contra inimicos fidei Christianæ, nec in bello quoqunqne modo inservientes vide. Nauarrum cons. n. 224. Vgolinum n. 12. §. 2. adest etiam lex. C. petitio tua de homicidio. Suarez disp. 47. sect. 6. n. 11. Filuccius, cum alijs non parvi momenti DD.

26. Casus 8. An quilibet, ob quodlibet peccatum mortale

tale contrahatur irregularitas. Tenet Suarez disp. 48. de cens. sect. 2. Filiucc. tract. 9. cap. 8. quæst. 9. affirmativè, & probant suam sententiam ex C. illi qui 6. q. 1. undè si per tale peccatum a iudice puniatur, & peccatum fiat notorium notorietate Iuris inducit publicam infamiam, ut supradixi, ergo irregularitatem, vide Marsil. in Rubric. ff. ad legem Cornelium de fals. n. 17. Castrensem cons. 130. n. 1. verb. nam est gravissimum lib. 1. afflit. dec. 404. n. 3. Ratio est, quia ordo Ecclesiasticus est dignitas magna [sed hodie ratione parvæ modestiæ Ecclesiasticorum, & eorum maximæ vanitatis derisio, &c. illudetur. Sed loquamur de pura dignitate Ecclesiastica, ut sic, quæ, & si apud viles deridatur apud Principes Catholicos deum timentes maximè veneratur] unde Ecclesiasticus quaqunque infamia laboret irregularis est l. 2. C. de dignitate, & C. inter dilectos de excessibus prælatorum, qui enim indine agit, indignus est, ut ad dignitatem ascendat; quod etiam verum est de infami infamato infamia iuris etiam transacta pænitentia, non sic de infamia facti docet inter alios Ricardus in 4. dist. 25. art. 6. q. 1. Asten. 2. par. lib. 6. tit. 27. q. 4. Maiol. lib. 3. de irregul. cap. 1. n. 15. Henriquez lib. 14. sum. cap. 5. §. 3. Navar. cap. 27. Manual. n. 204. Sayrus lib. 7. de censur. cap. 11. n. 14. & seqq. Coninh. disp. 18 de cens. dub. 7. Suar. disp. 48. de cens. sect. 2. n. 10. Iulius Clarus lib. 5. sent. §. vultis verb. in famiæ n. 2. Gaspar. Hurtadus disp. 11. de censuris difficul. 4. n. 14. Bauny par. 2. Theolog. moralis tractatu 11 q. 50. Basleus in floribus Theologicis prat. verb. irregularitas 10. n. 7. Ratio est quia cum oriatur talis in famia non à iure, sed à facto pro veniat, ità ex facto à iudice tolli debet, cum ad eandem auctoritatem pertineat, ponere, & tollere, iuxtà supra dictos Doctores quando talis in famia non sit per se annexa delicto, sed solum consurgit ex delicto, unde potest ab Episcopo dispensari ità tenet Panorm. in C. fin. de temp. ordinan. Sylucster verb. irregularitas q. 14. divus Antoninus 3.

p. titulo 29. de Irregul. cap. 6. summ. confessor. lib. 3. tit. 29. q. 3. cum infinitate Doctorum, ut videre est appud Pasqualigum in suis qq. moralibus Canonicis pag. mihi 65.

27. Casus 9. an irregularis quomodoqunque irregularis sit absoluens aliquem Sacramentaliter, validè absoluat? Responsio secundum Vrtadum de Irregularitate disp. 1. diff. 11. n. 19. est negativa, & abducit rationem, nam Irregularitas tollit exercitium ordinum, quantum Ecclesia potest impedire, at Ecclesia potest impedire ut omnino irritet actū Ordinis erg. data irregularitate, actus absolutionis est nullus, & precipuè Loquendo de irregularitate ex defectu igniorantiæ de qua supra in hac appendice n. 17. & præcipuè talis absolutio data ab irregulari, si pœnitens talem confessarium irregularem, ex defectu ignorantiæ petijt cum diligentia.

28. Casus 10. an ferens testimonium in causa Sanguinis siuè examinatus Iuridicè sit, siuè non? Responsio est affirmativa, & hoc est verum etiam si suum dictum tantum Iuvet ad capturam delinquentis, vel ad inquirendum contra illum etiam si mors, vel mutilatio deinde sequta fuerit per probationes aliorum, vel ob propriam confessionem rei, etenim quiqunque cooperatur morti alicuius, vel mutilationi, est irregularis, etiam si remotè cooperetur, hinc fit quod Clericus, siuè Secularis, siuè Regularis sit non potest cogi ad testificandum contrarium in causa Sanguinis, quamvis ad favorem rei testificari possit de licentia tamen sui Prælati, nec hic secundus incurrit in irregularitatem, etiam si sequatur mors, siuè mutilatio, non sic de primo, si non facit protestationes debitas, etiam si ex oblivione illas omitteret ratio huius secundi est, eo quia iam, etiam si accusator damnaretur morti, non habet illa mors ex parte clerici testantis ad favorem accusati, sed ex parte proprij accusatoris, clericus solùm intendit manifestare innocentiam innocentis, C. si quis vidua dist. 50. Navar. c. 26. n, 212. Suarez d. 47. sect. 3. n. 2. Filuccius n. 254. & C. his a quibus 23. q. 8. Sayr. lib. 6. cap.

cap. 18. n. 11. Vgol. cap. 7. n. 7. Diana 4. p. tract. 2. resol. 3.

29. Casus 11. An Summus Pontifex damnans aliquem ad mortem, fiat irregularis? Responsio est negativa quia ista pœna irregularitatis est de iure Pontificio, cui Pontifex non est alligatus. Benè tamen est verum de alijs inferioribus Summo Pontifici, quoqunque modo cooperentur, sivè carcerando, sivè reum manifestando, &c. sequta morte, vel mutilatione, fiunt irregulares, ita omnia iura, & Canonistæ communiter. C. si quis viduam dist. 50. Graff l. 2. cap. 62. Henriquez l. 14. cap. 8. §. 1. Valentia tom. 4. d. 7. q. 19. punct. 3. §. 4. Sylvius 2. 2. q. 65. art. 1. concl. 1. Toletus lib. 1. cap 70. Coninch. disp. 18. dub. 10. Filiucc. tract. 19. cap. 9. q. 1. Sayrus cap. n. 2. Molina tom. 4. tract. 3. disp. 7. 4. n. 1. & 2. Covarr. 2. p. §. 5. n. 8. cum alijs sine numero Doctoribus, quos hic recensere superfluum duxi.

30. Casus 12. An confessarius nolens absolvere iudicem qui non vult punire reum dignum morte, nisi te prius firmiter promictat punire morte reum, dignum secundum iustitiam tali mortis supplicio, incurrat talis confessor in irregularitatis pœnam. Negativa est responsio, nam credibile non est velle Ecclesiam irregularitatis notam imponere confessario, aperienti, quod clarè non potest, exequenti rectè suum officium, & munus, sicut enim Confessarius excusatur à tali pœna, dum hortatur reum ad fatendam veritatem in iudicio de delicto, de quo accusatus est, dum iuridice est interogatus medio iuramento, &c. etiam si dictus reus ex tali confessione subiaceat infallibiliter morti infami; nam hortatur ad id, quod tenetur facere, & confessarius tunc rectè suum munus exercet, quia anima semper anteponenda est corpori, & quisque potius mori debet, quam fædari, Sayrus C. n. 26. Molina C. disp. 74. n. 18. Reginald. l. 30. n. 138. Filiucc. n. 248. Henriquez l. 14. cap. 12. n. 4. Avila p. 7. d. 5. dub. 6. sect. 2. Diana 4. p. tract. 2. resol. 99. & tract. 5. Miscellan. resol. 8. p. 3. cum alijs gravissimis scriptoribus.

31. **Casus 13. Si quis homicidium impedire potuit, & non impedivit incidit in irregularitatem, dum homicidium secutum est**, dummodò illa omissio diligentiæ ad impediendum voluntaria sit, ita Bonac. q. 4. punct. 7. Lez. lib. 2. c. 9. dub. 15.

32. Casus 14. Qui alterum occidit agressus, vel mutilare habet in propria sui defensione, non incurrit in irregularitatem, dummodo hoc fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, quia ubi non est culpa non debet esse pœna. M. Leo p. 3. sess. 349. ego tamen dicerem, quod hoc moderamen, &c. non est necessarium simpliciter, sed potius liberum sit, & ad bene esse, ad evitendam irregularitatem, & ostendo sic, nam vitæ cuiusvis hominis (principe excepto) est in pari gradu, undè qui vult me occidere, occidere illum possum, aliàs, vim vi, repellere non liceret, quidquid Anona de potestate Ecclesiæ q. 52. Gerson. tract. de Eucharistia, & Villadiego tractat. de irregularitate, etenim ego sum membris impeditus fugam non possum arripere, venit contra me Franciscus Pugione evaginato, ut me occidat, ego habeo catapultam necessarijs armatam, & munitam, & ne ego remaneam occisus illum occido, quis potest in hoc casu me condemnare pro irregulari, videatur Beatus Thomas, & Alexander 3. C. si vero p. de sententia excomunicationis, & Innocentius 3. C. significasti 2. de homicidio, qui dicunt, vi vim repellere licet, immò dicunt DD. quod si Sacerdos celebrans ab occisore invasus potest Sacrum relinquere, invasorem occidere & deinde missam prosequi; docet divus Antoninus 3. p. tit. 4. cap. 3. & non solum si invasor sit vilis, vel eiusdem conditionis, ac invasus, sed etiam si invasor sit in quaqunque dignitate constitutus, nisi fortè sit Summus Pontifex, aut princeps caput regni, aut magni status, vel rei publicæ caput, de quibus dubitant Doctores, ratione damni publici eventuri, in illo statu Regno, aut republica, quod si nullum damnum evenire possit, vel parvum, invasus invasorem occidere potest, dummodo, vim vi non eccedat pro-

pul-

pulſando, ut ſuperius dixi, etenim ſi poſſum meam vitam ſolvere cum fuga ſine infamia teneor fugere, ſi cum fuga meam famam deteriorare habeo, non teneor fugam arripere; poſſum enim pro meæ vitæ defenſione, dum aliam viam non habeo evadendi] mortem, & infamiam, invaſorem occidere, etiam intendendo necem invaſoris, ita videtur ſentire Angelicus Magiſter 2. 2. q. 64. art. 7. in corpore, &c.

33. Caſus 15. Eſt, ſi quis infligit vulnus in faciem cum magna ſanguinis effuſione an fiat irregularis? Reſpondetur negativè, nam tale vulnus, non dicitur membri alicuius abſciſſio, vel mutilatio, verum eſt, quod vulneratus deformiter, irregularis eſt, ob magnam, & ingentem deformitatem. Si tamen quis amputaret alicui membrum virile irregularis fit; quia vere membrum abſcindit, non manet tamen irregularis ille, cui tale membrum abſciſſum eſt, ita Molina diſp. 69. n. 3. Diana p. 2. tract. 1. Miſcell. reſol. 20. & 4. p. reſol. 26. & 60. Bonacc. diſp. 7. q. 4. punct. 8. Vgolinus cap. 4. §. 7. Filiucc. n. 12. Suarez, &c. Sylvius 2. 2. q. 65. art. 1. cap. 3. cum alijs.

34. Caſus 16. Bertus dedit conſilium Semproniæ gravidæ, ut procuraret abortum ſui fœtus animati, poſtea pœnitet ſe ipſe Bertus tale malum conſilium dediſſe, & facit quantum poteſt, ut ipſam Semproniam a tali delicto homicidij retrahat, & non potuit ullo modo retrahere, & ſequitur abortus, quæritur modo, an Bertus fiat irregularis? Affirmo ego cum Navarro, & Corduba; & eſt probabilis ſententia; verum, eſt, quod probabilior eſt contraria de cenſuris prout eum citat Diana p. 3. tract. 5. Miſcel. reſol. 83. qui quidem Diana cum Layman. concludere habet, quod non incurrit in irregularitatem, nec in excomunicationē incidit, quia in tali caſu illa Sempronia non videtur executrix alterius conſilij, ſed ſuæ tantum pravæ voluntatis, & propria malitia hoc fuiſſe exiſtimari debet.

35. Caſus 17. An ſit irregularis ille, qui alteri furtum

ſua-

suadet, cui annexum est ultimum supplicium. Negativa est responsio, ratio est quia non peccat contra iustitiam circa mortem inferendam latroni, sed contra fortitudinem, prout asserit Basseus verb. irregularitas 6. pag. mihi 501. col. 1. n. 4. eo quia consulet illi quando, & quomodo non oportet, ut se exponat periculo vitæ, & sic non dicitur propriè, & per se homicida, ad effectum incurrendi in irregularitatem.

36. Quod tenet etiam Vasquez 1. 2. disp. 100. art. 8. dub. 3. & Caspensis t. 2, tract. 25. sect. 8. n. 38. de consulente alteri in bello fugam, cui fugæ pœna mortis annexa est, & de consulente alicui fugam à carcere cum eius fractura, & conductione aliorum extra illum.

37. Quamplurimi DD. asserunt esse irregularem illum, qui iniustè percussit, V. G. Petrum, leviter tamen, & non cum periculo mortis, si postea ex illa percussione ex negligentia medici, aut chirurghi, vel culpa male illum gubernantis, sequatur mors, volunt ista ultima esse per accidens causa mortis, vulnus autem primario, & per se. Sic Navarr. cap. 27. n. 223. Sylvester verb. homicid. 2. q. 2. Vivald. de irregularit. n. 141. Maiolus d. 5. cap. 48. §. 4. est alia opinio tenens illam percussionem non esse causam mortis immediatam, & ego puto tutiorem, undè putarem primum non irregularem bene tamen secundum, videatur Sayr. l. 7. cap. 4. n. 16. Toletus l. 1. cap. 80. Salonus 2. 2. q. 64. art. 8. Henriquez lib. 14. cap. 13. n. 4. Molina disp. 33. memb. 6. n. 6. Vgolin. cap. 17. n. 2.

38. Casus 18. An qui tenetur ex officio, vel ex stipendio, vel ex promissione alterum defendere, & non defendit, incurrat in irregularitatem? Respondeo, quòd si voluntariè non defendit, incurrit; si verò voluntariè, non incurrit. Nam primo modo non impediendo peccat contra iustitiam, & censetur causa moralis homicidij. Si verò ex sola charitate tenebatur impedire necem proximi, & non impedivit, non est irregularis: Hinc fit, quòd Princeps,

Iudex

Iudex non impediendo sententiam iniustam contra innocentem; Medicus non curando omni diligentia infirmum, a quo pretio conductus est, Suarez disp. 45. sect. 4. n. 5. Sayr. lib. 7. cap. 4. n. 3. & seq. Navar. cap. 27. n. 231. 232. Tolet. lib. 1. cap. 83. n. 4. Henriq. lib. 14. cap. 12. n. 7. Reginal. lib. 30. n. 168. & seqq.

39. Casus 19. Dato, quòd quis clericus habet rem cum muliere aliqua, & ex eorum illicito coitu mulier illa gravida remaneat, & illa provocata ob suæ propriæ famæ existimationem velit procurare abortum, & clericus de tali re sciens non impedit talem abortum, an incurrat in irregularitatem? Respondetur affirmativè; ratio est, quia clericus fornicator tenetur vitam tueri illius creaturæ tamquam eius generationis causa; etenim error, cui non resistitur, approbatur. & dicitur talis reus homicidij, C. significasti de homicid. Dedit enim causam ad talem errorem mulierem impregnando, & illam in tales angustias redegit, ut si talem fœtum non extingueret fama sua iacturam pateretur. Ergo clericus si non impedit necem partus, sivè fœtus in irregularitatem incidit. Firmant Portel. in dub. regul. verb. abortus n. 14. Diana 4. p. tract. 2. resol. 8. Multa alia de hac materia dubia sequuntur.

40. Casus 20. An in recitando Divinum Officium, & alia Ecclesiæ faciendos, non servando Romanæ Ecclesiæ ritum, quis possit in irregularitatem incurrere? vel saltem mortaliter peccare?

Ob quam rem advertendum est, quòd laudes Dei fuerunt ab initio mundi, ut dicam infra, quod autem cæremonialiter, & devotè recitari debent, & appunctatim circà virgulas, & punctos, & horis debitis; colligitur ex C. dolentes de celebrat. missar. ex gloss. ibidem, Angel. Sylvest. & Armilla cum alijs verb. horæ canonicæ summ. confess. lib. 1. tit. 7. q. 18. Alvarus Pelagius primus Episcopus Toletanus de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 27. Paulus Grysald. verb. horæ cano-

canonicæ, Navar. latissimè in tract. de horis tract. sacerdot. tit. de horis, & meliùs omnium Sot. lib. 10. tit. de iust. & iur. q. 5. art. 5. cum multis innumeris alijs, qui omnes dicunt; periculosum esse nutum Ecclesiæ non observare non solùm in magnis, sed etiam in minimis. De magnis nolo loqui [quia hodie magna non curantur, olim de minimis erat scrupulum] Minima namque variant sensum sacræ literæ, & sic gloria Deo tollitur non minimè, sed maximè. Abram enim sine h. aliud significat, ac cum h. aliud Sarai cum i. aliud Sara sine i. ut patet Genes. cap. 17. & palàm, aliud significat cum virgula, & aliud sine virgula, & sic de singulis, de quibus non curant hodiè Divinum Officium cantantes. Qui solùm expeditionem attendunt, & lucrum, non æternitatem, quæ est maximum, & supræmum lucrum; videatur text. noster in C. à quodam qualiter legendus, undè nobis Ecclesiasticis dixit: *Iota unum non præteribit à lege*. Accedit quòd in Canon 32. pœnitentialis sic habetur; *Qui in dicendis horis canonicis; & alijs officijs divinis discrepat à consuetudine Metropolitanæ Ecclesiæ sex mensibus privatur communione*; sed hoc non innuo ulli, quia loco prænominato videntur habere propè ignem in aliquibus Cathedralibus, solùm hortor, ut intelligat id, quod dicunt, hortor: Si enim Lucifer attentus mansisset quandò Deum laudabant astra matutina non cecidisset in æternum ignem, respice ad hoc oh Curiste.

41. Solùm addo huic discussioni (quia in proposita quæstione nihil resolvere volo) quod contra aliquos philosophos dicentes genus non salvari sini unica specie, immemores, quod, genesios 1. ante omnia fecit cœlum, & terram, an vero ista sint animata necne est inter Philosophos antiquos controversia, deinde, produxit mediante terra herbam virentem, quæ certa habet Animam vegetatitivam; ergo est animal, ergo animalitas conservabatur in illa specie; ergo genus in unica specie, &c. redeo modo ad punctum meum, oh utinam

nam

nam Laus Dei punctualis, & punctualiter recitata in una specie saluaretur, sivè presbiterorum, sivè regularium, quia pro uno ex istis Christianitas fidelis non esset in tantis angustijs, dixi non resolvo hic aliquid, quia unusquisq; debet suam conscienliam resolvere in Dei laudem, quando ipse pro nobis diffusit sanguinem suum; in memoriam ego semper deberem id, quod dicit Patriarcha S. P. Franciscus à Paulà, Minimitanæ Religionis meæ fundator, de persolutione horarum Canonicarum loquendo in sua regula cap. 4. quod convenit cum C. Romana dist. 97. sic habet S. Pater, *laudibus divinis Fratres huius ordinis in Clericos assumpti, cum tremore, alacriter intendentes, simpliciter explicando, &c, reverenter; ac caremonialiter persolvant Divinum Officium iusta Ecclesiæ Romanæ ritum*, oh quam iucundum videndo Fratres in coro bene ordinatos, unusquisque in locum suum in Deo directus, Superiorem Zelantem, in Dei servitio, in quo nec Die, nec nocte fatigationi condonet, qui non manibus expansis in authoritatem, sed ligatis in Deum simul cum mente alios exemplo hortetur, qui non sedem primam dimictendo cum strepitu, sed ita se gerere, ut suo exemplo omnes in Deum mentes ipsi eleveut. Satis de hac re, quia iuxtà dicta si fierent omnia, ut dixi, Clerici in coro essent in Paradiso, saltem vitaliter.

RVBRICA NONA.

De pallio Archiepiscopi.

1. DE Pallio Archiepiscopali loquitur hic textus noster, sicut, & auctor, in titulo de auctoritate Pallij, dicendo quod Pallium nihil aliud est, quam *Metropolitanorum insigne ornamentum, quod de corpore Beati Petri sumitur, Pastoralis Officij plenitudinem designans*, in quo titulo plura ait auctor. Primo, quod Pallij receptio non

 est

est differenda. Secundo, quod volens aliquid Palliando obicere debet iurare de calumnia, & intra duos menses obiecta probare, alioquin ad poenam talionis tenetur. Tertio, quod solum Metropolitanus in sua Provincia, & certis diebus utitur Pallio, & quod Pallium personam sequitur, undè illum commodare non potest. Quarto, quod multa, quæ dicta sunt de creatione Episcoporum habent locum in alijs Prælatis, de quibus omnibus, non in longum Sermonem me extendam sed paucis lineis me expediam.

2. Dicitur ergo Metropolitanus; & non Archiepiscopus quia ante Pallij receptionem Archiepiscopus vocari non debet Abbas in C. suffraganeus in 3. not. de elect. & in C. nisi eo, sed Abbas potest appellari ante benedictionem, ita Abbas in C. inter 2. de re iudicata.

In §. hoc amplius cum tribus sequent.

3. Iam dixi, quare dicatur Metropolitanus, nempe quod idem sit, ac Archiepiscopus, ut notari potest ex textu in C. Pastoralis in princ. de officio ordinis, & ex extravant. Salvator de præbend. inter comun. ubi etiam habetur, quod Metropolitana Ecclesia, est grandioris honoris, & tituli suffraganea, quæ est sub iurisdictione Archiepiscopi, non quoad potestatem ordinariam, sed in casu appellationis, vel delicti Episcopi, ita imola. Zabarel, & Vital. in Clementina, & ego dixi fere in principio huius operis. Clementina ait de hac re. Archiepiscopo de Privilegio, sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui nullos habent suffraganeos, quomodo est Archiepiscopus Rosanen. & Lancianen., cum multis alijs. Archiepiscopus Pisanus, ut credo tres habet suffraganeos, verum, est quod dignitas Archiepiscopi Pisani est magna cum sit Primates Corsicæ, & Sardiniæ, & eisdem legatus notus, & ego manendo Pisis vidi Canonicos aliquos Corsicæ insulæ, qui veniebant pro recursu contra suum Episcopum coram Archiepiscopo Pisano, quibus primatibus Archiepiscopi sunt in-

inferiores, & cæteros Episcopos habent præcedere, vide Geminian. in C. singulos il 2. 9. q. 3. & iust. primates sunt personæ magis Privilegiatæ, C. servatis, & C. igitur 25. q. 2. ad nostrum de Pallio rede, &c. & dico Pallium, neque aliam formam habere, præterquam descriptam per Ioanem Andream, nempè quod sit quædam albi sivè Pallidi Coloris rotundæ, sivè circularis, sivè quæ clauditur ad modum circuli, vel coloris ex parte posteriori, licet colorita extendatur circa collum, seu Palleum, circa brachia, quod habet quatuor cruces nigras, quarum prima est ante, secunda super brachio sinistro, tertia retro, quarta super brachio destro, quod quidem pallium mortificationem vitiorum in Archiepiscopo significat, &c. dixi supra quod de corpore Beati Petri sumitur, nempè de altari ubi corpus Beati Petri iacet, C. significasti ubi not. de electione, & in C. nisi, & in C. ad honorem, eod. quæ quidem acceptio palij, sivè per Pontificem, sivè per alium delegatum ab Archiepiscopo Sumi debet, absquè eo, quod ad aliud examen teneatur, nisi quando aliquis vellet opponere, argumento toto titulo de exemptionibus in utroque iure, nam pallium est complementum rei, unde talis receptio pallij non est diferenda ultra tres menses post consecrationem, & à Pontifice peti debet, C. quoniam dist. 100. & per Abbat. in C. ad honorem eod.

4. Si quis autem palliationi se opponere vult, quæ est secunda difficultas §. secundi, debet se obligare cum iuramento ad probandum totum, quod opponit contra palliandum sub pœna, talionis, vel sub extraordinaria pœna, si non probaverit, & hoc in termino duorum mensium, a die oppositionis, in extravagant. Ioan. 22. de auctoritate, & usu pallij, quæ incipit malitijs, nam id quod fit intra duos menses videtur fieri incontinenter.

5. Ad tertium certum, ac indubitatum est Archiepiscopum non posse alio commodare pallium suum, nec illo uti indifferenter pro suo libito, in quolibet loco, & tempore

patet in C. penult. eod. in verb. ubique, & argument. potestatis delegandi, quæ sunt ordinis, C. aqua, de consecratione; nam pallium tantum ratione loci, & personæ, nempè in propria Provincia, & in propria persona, iuxtà not. in dicto C. aqua, etenim Privilegium alicui concessum, non potest uti in præiudicium alterius argument. in C. diligent. de foro competenti, & C. ex tuarum eod. nisi habeat aliquod in hoc Privilegium particulare, nec potest consuetudo generalis hoc inducere, habetur in dicto C. ex tuarum, sicut nec potest consuetudo inducere auctoritatem, utendi pallio omnibus diebus C. pen. & C. fin. eod. cum hoc solius Papæ sit; quando autem in text. dicitur, quod pallium comodari non potest alijs, intelligendum est ad illo utendum, non autem providendo, nam potest commodari sartori, ut possit illum videre, ut aliud faciat. ita Ioannes Andreas, & Abbas in C. ad hoc eod. immò cum ipso seppelliendus est Archiepiscopus prout ait textus §. seppelliendus; immò si talis Archiepiscopus, fuerit ad aliam Archiepiscpalem Ecclesiam translatus, cum ibi novum pallium sumat, cum utroque in morte sua debet seppelliri ita communiter DD. in C. ad hoc eod.

6. Quænam autem, debeat esse vita Prælatorum, ait textus, & cum quibus cunversationem habere debeant in sequenti titulo, examinabitur.

RVBRICA DECIMA.

De vita, & honestate Prælatorum.

Continuatur hæc materia, per §. si supra in tit. 12. & rationabiliter, quia si egit auctor de Prælatorum creatione prius, deinde agendum erat de vita, & honestate illorum, nam qui præcellit dignitate, debet etiam innocentia, & exemplo præcellere, prout, ait Textus noster

etenim

etenim nemo rectè monitoris personam suscipit, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat, idem Textus, & non solum hoc dicitur de Episcopis, verum de omnibus qui domui Dei deserviunt sequitur Textus noster eod. Titulo §. debet, præsen. Rubrica continet. §§. undecim, quos omnes gradatim examinabo.

In §. debet igitur.

1. Cum Episcopo omnes eius curæ subiecti sint velut oues sub suo pastore, ne dici possit mercenarius debet illas doctrina, & exemplo, pascere, & expurgare à vitijs, & illos in virtutibus dirigere, ac perficere, qua propter non solum, debet non habere vitiorum maculam, sed insuper debet de hac re suspicione carere, prout inquit Gregorius Nazianzenus Appologia 1. *debet enim in omnibus esse irreprehensibilis, cum non solum debeat turpia vitare, sed præstantia sua virtutis multitudinem erudire* prout firmat Isidorus lib. 3. de summo bono cap. 42. & ad exemplum Christi, facere, & docere memores, quod Christus *non docuisset verbo nisi firmaret exemplo* satis iuvat exemplum prælati, ad inducendum suos subditos adbenè operandum etenim cum Abimalec rex ligna cæderet, & portaret dicebat suis Iudic. 9. *quod me vidistis facere facite cito*, & firmat textus noster dum inquit *nemo autem rectè monitoris personam suscipit, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat*, debent esse Episcopi.

2. Iuxtà auctorem nostrum vita tripliciter considerari potest etenim alia est vita naturæ; alia disciplinæ, & alia gratiæ, Namque vita naturæ, est animæ, & corporis coniunctio, ut tenent omnes Phylosophi (dequaqunque anima loquantur) vnde dicitur communitèr quod *vivere est esse*, quę quidem vita durat nutrimento adiuvante, nempe, cibo, & potu, l. de hijs §. de translactione, quare fit ut ea, quę sunt ad vitam necessaria aliquando vita dicantur.

3. Quare si quis testator relinqueret in suo testamento vitam

tam alicui famulo fideli sua vita durante, idem sit, ac relinquere illi necessaria ad vitam humanam substentandam, sic in l. victus ff. de verborum significatione, & hec hæredis obligatio durat per centum annos, si prius legatarius non moriatur l. an usu fructus, ff. quibus mod. ususfructi, & in l. fin. C. de Sac. sant, Ecclesiæ l. præponebatur ff. de Iud.

4. Vita disciplinæ, est secundum auctor modus, & ordo quidam secundum, quem quis vivere debet, vndè de hac vita loquendo dico aliam esse vitam Clericorum, aliam Laicorum 12. q. 1. C. duo, quod homines Clerici debent esse vitæ irreprehensibilis, & in statu suo Ecclesiastico vivere debent longinqui, ab usu sæcularium; non solum in libertate, verum in vestimentis, in qua re video cum meo turbore, magis profanos Clericos, quam Sæculares, quequidem res plangere facit Ecclesiam Dei, & audio adhuc sanctum Brunonem loquentem in exodum, & quavis Episcopis loquatur, omnibus Ecclesiasticis locutus est hijs verbis *ad onus, quod portas, super humeralem respice, &c.* cum id quod amplius dicit ipse sanctus.

5. Alia est vita activa Episcoporum, alia contemplativa C. nisi de renunciatione, C. licet de reg. unde vita contemplativa dicitur vita gratiæ, & est quando quis moritur vitijs, & Deo vivit per opera bona, propterea dixit Christus, *qui vivit in me vitam habet*, & hanc perfectè, vel saltem sine maxima austeritate corporis, & resigniatione in Deo habere non possumus in hoc sæculo C. maiores de Baptismo; sed in Titulo nostro non agitur de ista vita Iam insinuata, sed de vita disciplinæ, hoc est de honestate morum, non de modo divitiarum (in quibus, ut plurimum prælati quærunt abundare) de quibus multi intelligunt; immemores forsitan, quod dicit scriptura, quod *qui amat divitias sæculi huius inimicus Dei constituetur* ego dicerem, & libenter dicerem, quod videre prælatos, ut erat sanctus Carolus sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentiæ, & sanctus Franciscum

ciscus, Salesius, qui omnes omnibus renunciarunt, solum Deum pro se tenentes, videret legitimos coram Deo Prælatos.

6. Quarè fit, vt hoc nomen Prelatus dupliciter sumi potest, & largè, & strictè, unde largè sumptum comprendit etiam simplicem Curatum C. tua de cleri ægrot. strictè verum solum dicit, qui habet Iurisditionem contentiosam. Abb. in cap. 2. de Iudic. in C. de multa de pub. in C. requisisti, de testament. in C. nihil de electio in C. cum ab Ecclesiarum de offic. ordinis in C. fin. de pænitentia, & remissione, & in dicto C. tua.

7. Sed hic loquimur de prælato strictè, nempè de Episcopis postea, me extendam ad alios, nempè ad prælatos regulares suo loco,), debent igitur Episcopi esse, sal terræ, & lux posita supercandelabrum, ut omnibus luceat, undè S. Greg. in Epistola ad Hermannum Episcopum metens, dixit *quis dubitet Sacerdotes Cristi, Regum, & principum omniumque fidelium Patres, & magistros censeri* quà proter Reges, & principes deberet illos honorare, & non multoties spernere, memores de dicto Christi; *qui vos spernit, me spernit*; nã certum, ac indubitatum est, quod *Regis ab exemplo totus componitur orbis* quare idem Gregorius in suo Pastoral lib. 2. cap. 1. subdit tantum debet actionem subditorum actio transcendere rectoris, quantum distare solet à grege vita pastoris, & sic etiam Episcopus etiam erga gregem suum se gerere debet, vt suo exemplo in bonitate confirmentur, & oves deperditas inter peccatorum silvas voce, sui boni exempli, & sanctæ conversationis, ad ovile verum Iesu Christi revocentur sic in C. nemo dist. 81. alias se gerendo, non dicuntur pascere gregem suum prout dixit Christus Petro *pasce oves meas*, sed illas mactare, & perdere. Sic clarè probat Textus in present. §. dum ita loquitur *quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores laicos esse, quam Clericos quaque in alijs membris Ecclesiæ vacant culpa, sæpè in Sacerdotibus*

sonas doctas, & morigeratas, non vero discolas dissolutas in loquendo, fugere iuventutem, & gentes malis moribus inbutis, *nam qui tangit picem inquinabitur ab ea; semper perconversare debent cum morigeratis, & benè natis, non autem cum vilibus personis, derogant enim dignitati suæ, & scandala gravia committunt*, in corrigendo cum pietate, quia prælato iracundia indecens est, ut ostendam, & textus noster clarè loquitur *plus charitas, quam potestas, plus agit benevolentia, quam severitas*; sunt verba textus nostri; quid enim acquirit prælatus iniuriando subditum, quid fructus, vocando illum cum verbo, tu hoc fecisti, tu temerarie, &c. hoc dixisti, &c. non ne melius est dicere, filij mi quid fecisti, amor enim amorem ponit.

Ex toto dicto colligo verum esse quod ait Augustinus Sanctus de falsa, & vera pænitentia cap. 20. *iudicans enim alios, qui est iudicandus, condemnat seipsum*, & habemus hoc in C. qui vult. confiteri de pœnit. dist. 6. *Qui enim*, inquit Isidorus lib. officij *alium de peccatis arguit, ipse à peccato debet esse alienus*; videatur Rub. lib. 3. de instit. Clericor. cap. 1. vide etiam §. meliores, & id quod not. in C qualis 8. q. 1. in fin. unde miror, quod multoties Clerici videntur in foro agitare lites quando iuxta textum nostrum, debeant alios componere, hæc sunt verba textus *Si quando sivè etiam laicos inter se desidere contigerit, ad pacem magis quam ad iudicium compellat*, & tamen immemores de hac re Iudices Ecclesiastici protrahunt causas, ut ita dicam internum, nescio quo fine C. non dicam auaritiæ causa, quia de hac re non cogito, sed nescio assignare finem; sunt enim Iudices verum est, sed sunt etiam pastores iuxta Textum §. 1. infra, comunia tam malorum, quam ratione considerata, nec etiam videntur obstare; etenim si delicta sunt punienda, non sunt tamen rigorosè punienda C. disciplina dist. 45. & propterea dicitur, quod in pœnalibus lex est benigne interpretanda prout habetur C. in pænis de regulis Iuris in 6. l. pen. ff. & corrumpun-

tur 28. q. 1. C. sepe, sicut per Abb. in C. nulli de auccus. magis ac magis dictum à me patet, unde divus Paulus ad populos Galatiç scribens C. loquendo ad prælatos dixit *instruite in spiritu lenitatis* l. B. Agu. de fide, & oper. cap. 3. Tom. 4. quapropter Textus noster inquit l. cum lenitate tamen severitas miscenda est nam misericordiæ multum demitur si severitate omninò sit destituta, facit C. ex parte ext. de cens. & l. si servus ff. de pign. actio. & l. nec supina, ff. de Iure, & facto igno. & l. continuus §. cum ita ff de verborum obligatione, ex c. 1. de officio custodis argum. contr. in l., ne feminius ff. de neg. gestis, & in l. placuit C. de Iudice & in C. fin. de transaction.

In §. præterea, cum seqq.

8. Auctor cum Textu currendo agit in præsenti §. cum seqq. Primò, quomodo prælatus se gerere debeat, cum perversis; secundò, quod Episcopus orationi, & prædicationi debet insistere; tertiò, nec non quod Hospitalis esse debet; quarto, quod Prçlatus debet esse sobrius, & peritus; quintò, quod non debent prçlati in secularium negotijs se implicare 6. itẽ pudicitiç studiosi, 7. & ultimo quod omnimode exemplares esse debent, & ego cum Auctore currendo, de omnibus istis meum sensum iuxta Textum aliquid dicam.

9. Circa primam nempè quomodo gerere debeat prçlatus cum perversis dicendum est per §. resistitur, quod prçlatus omni suo posse resistere istis debet, illos punire, mala eis impedire, quia cum locum Dei in terris teneant, & Deus superbis resistat, ità debent ipsi prçlati facere, nam extremis morbis, extrema remedia, iustà medicos, & cum iustà Salomon. perversi difficile corriguntur, ità ad maiorem difficultatem superandam in istis maiora media debent adhiberi, argumentum in C. ita planè 23. q. 4. C. tam Sacerdotes facit etiam id quod dicit Abbas in C. cum ab homine, de Iudic. & concordia C. error dist. 83. unde ego putarem quod

Prç-

Prælati non resistendo perversis, & illis non impediendo malum est illa mala permictere, undè tollerando Prælatus perversum, fit perversus ipse, in hac re loquitur clarè Textus noster sic loquendo *praterea cavendum est ne perverse agentes corrigendo tolleret culpa enim facientis habet, qui, quod potest negligit emendare, & error, cui non resistitur approbatur*.

Quoad secundnm punctum, dico quod Episcopus (sicut quilibet alius prælatus Iuxtà Textum nostrum, debet orationi, & prædicationi semper incumbere, & quæ à spiritu Sancto habuit pro viribus alijs comunicare *hinc est (* inquit textus noster) quod super pastores primos in linguarum specie spiritus Sanctus Insedit, quod autem loquatur de prelatis clarum, est, quia nemo tenetur conciones habere ad populum, nisi curam animarum habentes, isti tenentur ex Iustitia, cæteri ex Charitate ut notat. in Clement. 1. de regul, facit text. in Clement. dudum de Sepulturis, ubi Cardinal. & per Abb. in C. inter cætera de officio Ordin. nam si Frates Mendicantes conciones ad populum habent, hoc faciunt, ex Privilegio, & ex sua Charitate, Curatorum, ac prælatorum iniunctum est eis ex Iustitia, & cum præcepto, unde primi si absque licentia Papæ, aut Diœcesani conciones haberent inciderent in excomunicationem §. quia non nulli de here. Cardinal in dicta Clement. dudum; immò Episcopus extra visitationem si uult habere conciones debet petere licentiam à Diœcesano, siue Metropolitano, facit argument. cap. 1. de censuris in 6. & 10. q. 1. C. placuit, & C. Episcopum, oh miseria huius temporis, in quo laici concionantur, & curati nec (ut plurimum, neque sciunt nomina Sanctorum Patruum) & tamen non licet laico ullo modo conciones habere, facit C. sicut de heretic. C. nisi forte esset vir sanctæ Vitæ, & Doctrinæ vi hoc ab habente potestate commicteretur, in dicto C. inter cætera, undè dixit Dominus Iosue 1. *non recedat volumen legis huius ab hore tuo,*

 ergo

ergo Prælati est improbis concionibus, & exemplo resistere prout habetur proverb. 21. *civitatem fortium ascendit sapiens dextruxitque robur fiduciæ eius*, debet igitur Prelatus tantæ virtutis, & eruditionis, ut omnes motus, & gressus, & universa opera eius notabilia sint, veritatem mente concipiat, unde in C. quia Episcopus [quod valet de alijs Prælatis etiam regularibus] dist. 23. sic legitur, *qui Episcopus ordinandus est antea examinetur, si sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si pervigil, si semper suis negocijs cavens, nam ultra scientiam, qua præfulgere tenetur sapiens debet esse, cum sapientia, & scientia inter se differant*, apud Barbosam de Episcopali munere tit. 11. glos. 6. pag. mihi 127. p. 1.

10. Ad tertium dico, quod Episcopus debet esse liberalis erga pauperes, prout text. in §. sed nec utramque, ubi sic loquitur, *nam largam quoque manum habere debet, & necessitatem patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens*, & in §. res suas ipsemet text. subdit *res suas inter istriones, & venatores, aut aucupes minime dispenset, pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat*; quarè divus Ambrosius de offic. &c. *aurum*, inquit, *habet Ecclesia, non ut servet, sed, ut eroget, & subveniat in necessitatibus*; habetur 12. q. 2. C. aurum; idem pulchre movet divus Prosper lib. 2. de vita contemplat. cap. 1. & Concilium Aurelianen. Canon. 8. & demum Iodocus Elitoveus, lib. de vita, & moribus Cleric. cap. 25. exemplo divi Nicolai, & Martini hoc idem confirmat.

11. Sed non debent ullo modo Ecclesiastici incumbere venationibus, neque apud se istriones retinere, neque cum illis conversare, primi generis sunt à Sacris Canonibus prohibita. Secundi generis, nempe istriones sunt infames à iure l. 2. ff. de hijs qui not. infamia, & 4. q. 1. cap. 1. nec isti ad ordines nempe istriones promoveri possunt C. maritum 33. dist. &c. prohibentur à Corpore Christi de consecratione dist. 2. pro dilectione; unde isti sunt indigni,

ut à

ut à Clericis conſpiciantur, ut per Concilium Laodicen. Canon. 54. & in §. venatores C. Epiſcopum, & C. omnibus diſt. 44. C. qui venatoribus cum pluribus ſequentibns, & not. ſecundum gloſ. in dicto C. qui venatoribus. Quare notandum eſt, quod triplex eſt venatio; oppreſſiva, arenaria, & ſaltuoſa, oppreſſiva, de qua diſt. 6. in fine, eſt penitus interdicta; arenaria, eſt, cum quis in arena pugnat, cum dentata beſtia, & ad hoc locat operas ſuas, & qui hoc exercet, non ſolum ipſe mortaliter peccat, ſed etiam illi, qui eum aſpiciunt, & qui talem actionem exercet infamis eſt, niſi hoc faciant virium experiendarum l. 1. §. item Senatus con. ff. de poſtulatio. Saltuoſa eſt, quæ fit in ſilvis, & ſaltibus, & hoc ſui natura licita eſt l. 1. C. de veneratione ferr. lib. 11. ex tempore tamen fit aliquando illicita, ut eſt in Quadrageſima, in diebus ieiuniorum, ut in C. amputatis diſt. 86. niſi tamen eo tempore ſubeſſet neceſſitas argum. 23. q. 3. C. ſi nulla item, de perſona vero iam dixi, quod Eccleſiaſticis non licet venationibus incumbere, niſi in proprio horto, vel villa toto titulo de Clericis venat. & C. ſi nullo 23. q. 8. etiam ſi ſit pauper C. quorundam diſt. 33. & not. in dicto C. cum venatoribus.

12. Ad qnartum reſpice modo, ſicut ad quintum, & ſextum ubi de ſobrietate, prudentia, peritia, pudicitia, ac virtutibus Prælatorum agitur. Textus noſter, loquendo de ſobrietate Prælatorum in §. ſobrius ſit inter alia, inquit, quod Prælatus non debet eſſe percuſſor, nec violentus, ſicut nec facilis ad vindictam, ſed in omnibus cum prudentia ſe gerere debet, quia ſi hæc omnibus prohibita ſunt, quanto magis illi, cui diſpenſata ſunt dona Eccleſiæ, verba textus ſequentia ſunt *Sobrius ſit, non viuolentus, non ſit percuſſor, & ad vindictam facilis, immò in omni rerum agendarum prudentiam ſecum habeat, ſi enim manchum, aut debilem, ſancta contingere, nequaquam lex divina permittit*, cum id quod ſequitur in eod. textu, qui quidem textus in illis verbis,

ſi

si enim manchum, *&c.* comprehendit omnia, quæ in alijs §§. continentur.

13. Quarè de causa à glos. dubitatur hic an ebrietas sit peccatum mortale, at quia DD. loquendo de ebrietate illam distingunt in duplici specie; vel est præcognita, & volita, & hæc est peccatum mortale, quia culpabilis est, nec excusat à peccatis sequentibns eam, alia non est intenta, & ista solum materialiter dicitur ebrietas, & non est peccatum mortale, benè tamen veniale, cum non careat culpa levi ratione incostantiæ in virtutibus temperantiæ, & de hac ebrietate loquitur glos. hic in text. & Sanctus Thomas 2. 2. q. 150. art. 1. notat etiam hoc Alexander de Ales p. 2. q. 142. membr. 12. per tot. & & præcipuè art. 2. ubi clarè ostendit, quod ebrietas peccatum lætale sit, & quando non, & firmius Doctor in C. inebriaverant 15. q. 1. de percussore non est sermo pro semel, sed quod in hoc sit assuetus, & sic l. fin. ff. de obige l. qui sit fugitivus §. errorem ff. de edil. nec plagiarius, qui semel alienos servos subripiunt l. obducta cum ibi not. C. de furto, nec mercator, qui unum tantum exercet, & negotium l. 1. §. 1. ff. de tribus argum. contra in l. Atletas §. calumniator ff. de hijs qui not. infam. & alibi Canonistæ pluribus in locis.

14. Debet esse prudens, quia iuxta glos. non debet esse facilis ad credendum, nam ut ait divus Bernardus ad Eugenium lib. 2. de consideratione cap. 13. est, ò Eugenij unum vitium cuius si te sentis immune, inter omnes, quos novi ex hijs qui Cathedras ascendunt, sedebis, me iudice, solitarius; hoc est facilitas credulitatis; cuius calidissimæ vulpeculæ magnorum nemine comperi satis cavisse versutias, ex qua in ipsismet pro nihilo multæ nascuntur iræ; inde innocentium frequens addictio; indè præiudicia in absentes, qua propter Prælatus non prius, quam res probata sit credere debet; immò in negocijs arduis, semper petere debet consilium iuxtà illud proverbiorum 22. *non transgrediaris terminos*

minos antiquos, *quos posuerunt Patres tui*, & Ecclesiast. 32. *sine consilio nihil facias*, *& post factum non pœnitebis*.

15. Nec debet se immisceri in negotijs sæcularium ne aliqua cupiditate corrumpatur, etenim Eccl. 10. auro nihil est scelestius, propterea dixit Christus Dominus Lucæ 12. *cavete ab omni avaritia*, *radix enim omnium malorum est cupiditas*, 1. tom. 6. undè iuxta textum nostrum lucri cupidum esse prohibetur, ordinatur in eodem textu quod solum ea, quæ sunt victum necessaria quærat, nam Dominus negociatores de templo eiecit; sic in §. sicut autem, unde Apostolus iuxtà eundem textum, subdit, nemo militans Deo implicat se in negocijs sæcularibus. Sed quantum hijs temporibus Prælatorum vita ab hijs regulis Canonicis, & a mente Christi, & Apostolorum distet, satis effectus probat virtutem, nam non solum quærunt quæ sua sunt [salvatis, salvandis, quia nimis esset, si nullus esset verè Pastor] sed aliena rapere quærunt; & quo plus sunt potæ plus sitiuntur, & aquæ ab ipsis; nam quæ communitatis sunt, suos faciunt, & tamquam si nullus sit super eos gubernant, & omnia sibi licita faciunt, non curantes quod sunt reddituri rationem Deo, quapropter in actibus Apostolorum dicitur cap 20. *attendite vobis*, *& universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, quod etiam ad regularium Prælatos se extendit.

16. Qui omnes, ut ait text. debent esse pudicitiæ studiosi, non solum verbis, sed moribus, quarè in Maguntino concilio legitur; ut nullus Sacerdos fœminas, de quibus suspicio potést esse retineat, sed nequè matrem, aut amictam, aut sororem retinebit, quia etiam in illis instigante diabolo scelus perpetratum reperitur, sunt verba tex. in §. pudicus, undè rationabiliter dixit sapientia Eccl. 7. inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, & Sagena cor eius, vincula sunt manus eius, ità Siricius Papa C. fœminas dist. 81. & cap. 1. de cohabitatione mulierum, &

Clem.

Clem. maxime ut vitetur iurium correctio, C. cum expediat. de electione in 6. quid ergo scandalosior res videri potest, quam quotidie, videre aliquem Prælatum cum muliercula, deferre fialias eius super humeros suos, vel manibus per viam, ducere, illam, & filios nutrire alimento subditorum, quis tam simplex erit quod non dicat illos esse filios dicti Prælati, oh utinam de istis non essent, vel non fuissent, nam contra dictos Sacra Concilia, & iura Pontificia medicamen non præparassent.

17. Sed me convincit text. noster circa ea, quæ dixi numero antecedenti, de castitate Prælati, etenim text. in §. pudicus sic sermocinatur, *quoqunque debet esse, & moribus, & verbis pudore præseferre*, & in sequenti §. oportet item; sequitur textus *oportet item Episcopum cæterosque Ecclesiasticis officijs mancipatos per decentiam habitus, extrinseci, morum intrinsecum honestatem indicare*, si enim habet officium Pastoris talem habitum geret, & opera Pastoris, non mercenarij habere debet, alias dicetur veridicè de illis *veniunt ad vos in vestimetis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces*; quarè dixit aliquando, poeta unus exortando Religiosos, ad conservationem silentij, sic poetavit, *dum tua lingua silet, sileant, & cætera menbra; sicut fert habitus, religiosus erit*, undè semper Prælati debent habitu associare mores, & officio vitam, propterea Ecclesia Romana, vult ut Monacus, vel Relgiosus ad Prælaturas assumptus non mutet habitum, prout not. in C. Monacus 15. q. 1. & per Abb in C. Clerici, eod. nisi scandalum gereretur, quia dicto casu se debet conformorare habitui eorum, inter quos vivit, ita Abb. C. Deus C. sit qui ita intelligit, not. in dicto C. Demon, sed qualis erit hic habitus, ut in Clement. q. moral. eod. & per Doctorem in dicto C. Clerici, & novissimè per Concilium Trident. sess. 14. cap. 6. & Concil. Colonien. cap. 26. de vita Clericornm, sunt tamen Prælati, qui sua sub veste Prælatitia vestimenta deferunt, more Sæcularium, qui,

cer-

certè si est verum dictum Evangelicum, à vestimentis mores eorum dignoscuntur, facit etiam C. in audientia de sententia excommunicationis, & C. si iudex, eod. 11. in 6. quod valet etiam de corona, quæ si non defertur à Clerico peccatum læthale committitur, Abb. in C. si quis ex Clericis, de vita, & honestate Clericorum; quod modo, longitudine capillorum, non corona, aliqui Prælati gloriantur, calceis, & tibijs coloratis, & vanitatibus multi excedunt sæculares amatores; & quomodo isti si pecoribus suis displicent, illos docere possunt certè si reprehendunt, vel exorant ad bonum, dicetur eis; *medice cura te ipsum*, undè hoc plangebat S. Prosper 1. de vita contemplativa cap. 21. quarè dicit auctor, quod malorum Sacerdotum, & malorum Prælatorum, orationes nocent, vel saltem nón ita facile exaudiuntur, licet ità conficiant mali, sicut, & boni 1. q. 1. C. ipsi Sacerdotes, & inf. de Sacra §. pen. & 1. q. 1. C. dictum, & C. Prophetavit; & quamvis loquantur de legatis mittendis, tamen extenditur ad omnes curam animarum habentes, undè concludit text. noster in §. in Summa; *quia enim is, qui displicet ad intercedendum mittitur iratì nimius, ad deteriora provocantur*, utinam superiores quorum interest proponere Prælatos, & eligere saperent hæc, & intelligerent, ac novissima præviderent; nam melius Ecclesiæ pomarium, meliores fructus haberet, intelligite, ergo insipientes in populo, & stulti aliquando sapite, legite, Sacros Canones, non inimicos Christianæ Reipublicæ, & SS. PP. qui Dei amatores fuere, non Machiavellum, & Tacitum, &c.

Appendix ad dicta in Titulo antecedenti,

In qua multa difficultates proponuntur, & solvuntur.

1. Dictum est in anteriori Rubrica de qualitatibus Prælatorum, modo videndum est in hac appendice

qui vere dicantur Prælati, ac de auctoritate illorum, cum aliquibus casibus miscellaneis.

2. Prius quid propriè significet hoc nomen Prælatus videbitur, deindè de eius auctoritate erit discursus; dicitur Prælatus, quasi ante latus, sivè positus, & ut alibi dixi in principio Rubricæ antecedentis dupliciter sumitur, nempè strictè, & largè; largè prout dicit honorem habentem, curam animarum, strictè, solum vocatur Prælatus, qui habet aliquam iurisdictionem ordinariam, undè etiam Vicarius Conventus, qui iure speciali habet iurisdictionem Prælatus nominari potest, ita Panormitan. in C. cum ab Ecclesia de officio ordinis, Angelus, Sylvester, Sa verb. Prælatus, Zerala in prax. Episcop. p. 1. verb. prælat. Tambur. tom. 1. de iure Abb. disp. 1. q. 1 n. 7. & 8.

3. Inter Prælatos Ecclesiasticos sæculares; alij Patrarchæ vocantur, alij Archiepiscopi, alij Episcopi, &c. alij Priores, alij Præpositi, alij Decani, alij Archidiaconi, alij Archipræsbiteri, & alij similes iurisdictionem habentes, fundata in Privilegio, aut consuetudine.

4. Inter regulares sunt Prælati Abbates, Generales, Provinciales, Priores, Guardiani, Rectores, Correctores, Rectores, Commissarij, Visitatores, Præpositi, &c. omnes isti iurisdictionem habent, & consequenter, iuxtà Doctores supradictos, habent omnem rationem Prælaturæ his positis, modo quærentur plura dubia, & dabuntur resolutiones.

5. Quæritur 1. an testator relinquens alicui Ecclesiæ, ut bona sua expendantur in paramentis, pro Ecclesia an Prælatus illius Ecclesiæ possit tuta conscientia expendere in fabrica Conventus, vel Ecclesiæ? Respondeo affirmativè, quia huiusmodi conditio in testamento non poterat apponi, cum si apponatur nulla sit, ratio est, quia Laici non possunt disponere circa spiritualia, qui enim dat Ecclesiæ dat Deo, & suis Ministris, cuiusmodi sunt oblationes, ut ex dicendis constabit, & etiam patet, ex C. quia, & ex C. Sanctorum,

&

& ex C. hanc consuetudinem 10. q. 10. notat S. Doctor Angelicus 2. 2. q. 86. art. 2. Suarez tom. 1. de Religione tract. 2. lib. 1. cap. 7. n. 3. in fine, nam testator non potest apponere conditiones in testamento facientes contra ius commune, quando præcipuè concernunt spiritualitatem C. si ex Laicis, C. sic quidam, C. noverint, C. quia, & fere per totam causam 10. q. 1. cap. 2. de iudic. desumo totum ex hijs, quæ traduntur à Baldo in l. 2. C. ut in poss. leg. & in C. Clerici de iudic. Barbatia verb. tu adde Petrus de Ancaranus cons. 129. dub. 1. Innocentius C. quoniam circa medium, ne Prælati vices suas, cum multis innumeris apud Pasqualigum q. moral. Canon. centuria 11. n. 1. pag. 4. Rot. Rom. dec. 868. de testamentis in antiquis glos. in l. nemo potest ff. de leg. 1.

6. Ratio est, quia Canones disponunt, quod oblationes quæ fiunt Ecclesiæ, fiunt de iure Ecclesiæ, & consequenter Dei, quia quidquid datur Ecclesiæ, datur Deo; undè nemo potest ab Ecclesia auferre quod est ei à iure concessum lege Titium, & Mævium init. ff. de administration. tut. & C. tua de testamentis, undè testator apponens conditionem, quod oblationes incertos determinatos usus impendantur, aufert facultatem liberam concessam à iure disponendi de oblationibus, ad quos spectat, etiam si consentiat rector Ecclesiæ, quod idem est, ac dicere Pravus; bona autem Ecclesiæ sunt iuris publici. Auth. Cassau. de Sacrosanct. Eccles. pactum autem privatorum non valet circa ea, quæ sunt iuris publici, C. si diligenti de foro competenti.

7. Quod valet etiam in bonis relictis societatibus, sivè confraternitatibus; etiam si hæredes instituantur, nequè valet huiusmodi conditio, aut pactum; etiam si accedat consensus rectoris Ecclesiæ, vel Capitanei confraternitatis, aut Superioris Conventus, nam oblationes connumerantur inter bona Ecclesiæ; C. Sanctorum, cap. hanc consuetudinem 10. q. 1 o. Divus Thomas 2. 2. q. 86. art. 2. bona autem Ec-

clesiæ sunt iuris publici. Auth. Cassau. de Sacrosancta Eccl. pactum autem privatorum non valet circa ea, quæ sunt iuris publici, C. si diligenti, de foro competenti, & notat Decius cons. 148. n. 3. Ricc. p. 4. dec. 170. n. 11. & 12. Rota in Toletana elemosin. 24. Maij 1619. coram Pirovano, nam Laici sunt incapaces iuris spiritualis, atquè adeò iuris super bona Ecclesiæ.

8. Verum est, quod quando conditio apposita à Testatore est, quod res oblata in tales determinatos usus convertantur, est approbata ab Ordinario, subsistet illa clausula in testamento apposita iuxta Imol. in C. cum dilectus, vers. item adverte de consuetudine, Hostien. in C. eaquæ de statu regular. Ioan. Andreas in C. ex eo §. fin. de elect. in 6. Innocentius in C. in Lateranen. de præbend. Abb. in C. Sacrosancta de elect. & in C. cum dilectus de consuetudine, Card. in Clement. quia contingit ver. ut autem in 4. not. de Religiosis domibus, Baldus in l. unica §. accedit in fine, C. de rei uxor. act. & habetur ex C. nobis de iure Patronatus, ubi DD. communiter.

9. Qua propter in tali casu voluntas testatoris solum habet rationem Instantiæ, nempè, quod talis oblatio in talem usum convertatur, ut notat Decius l. in contrahenda n. 5. ff. de regulis Iuris; Iasson. l. quoties in stipulatione n. 2. ff. de verborum significatione, Mantica l. 3. de coniect. ult. volunt. tit. 5. n. 1. citans alios Menoch. lib. 4. præsumpt. 10. n. 10. consensus verò Episcopi habet rationem dispositionis, ad quem pertinet disponere de hijs quæ sunt sub iure suarum Ecclesiarum C. si quidam C. decretum C. quecunque 10. q. 1. qui quidem Episcopus potest determinare, ut oblationes, iuxta mentem testatoris ponantur in usu, & præcipuè, cum loco oblationum succedat hæreditas, qui quidem consensus Episcopi sufficit, ut fit quando hæreditas acceptatur, etiam si non fuerit tempore conditionis testamenti, quia quando acceptator tunc actus consumatur, alias manet in sub-

spenso,

ſpenſo, & per modum donationis ſe habet, neque teſtamentum valet abſquè animo recipientis. Facit l. in omnibus ff. de obligat. & act. & l. quidam inferunt ff. de Iure Codicilli, & l. ei ff. de mort. cauſa donationis.

10. Adverto tamen quod ſi Eccleſia ſit regularium cum oblationes acquirantur eidem Eccleſiæ C. Theodoſius de ſtatu Monachorum, ibi, cum monacis ibi ſervientibus, debeat proficere, quidquid à fidelibus taliter offerri contingit, docet Mareſcot lib. 2. variar. reſolutionum cap. 4. 2. n. 3. Loter. lib. 1. de re benefic. q. 30. n. 36. quia cum Eccleſiæ Regularium exemptæ ſint à Iuriſdictione Epiſcoporum, nihil ſpectat de oblationibus relictis dictis Eccleſijs ad Epiſcopos, cum in dictis Eccleſijs Epiſcopus nullam habeat Iuriſdictionem; firmat totum dictum Paſqualig. in qq. Moralibus Canon. Centur. 2. n. 10. pag. mihi 4.

11. Quæritur 2. an Epiſcopus poſſit ſe intromictere in cauſis Civilibus Regularium, & de Illis Iudicium ferre.

12. Reſponſio eſt negativa, nam nullatenus, ſecundum Iura poteſt Epiſcopus ſe intromictere in huiuſmodi cauſis, & multo minus contra regulares ſibi non ſubiectis ſententiam ferre; primò, quia certiſſimum Iuris eſt, eos exemptos omnino in quibuſqunque cauſis a Iuriſditione Ordinariorum paucis caſibus exceptis per Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 3. ſeſſ. 7. cap. 14. ſeſſ. 25. cap. 4. & 14., & hoc ob ampliſſima Privilegia Innocentij 4. Alexandri 4. Innocentij 6. Gregorij 11. Ioannis 22. & Clementis 7. approbata à Sixto 4. in Bulla, dum attenta, quæ eſt mare magnum Religionis Carmelitarum anno Domini 1476. prout habet in 5. Tomo Patris Lezzanæ ſum. q. 9. regul., ut patet ex Bulla §. 60. relata a. d. Lezzana in Tomo intitulato, conſulta varia, de ſtatutis regularium a Papa confir. pag. mihi 87. Conſultum ſeptimum, ubi dicta Bulla recitatur. Accedit etiam Decretum Sacræ Congregationis ſub Paulo V. & eiuſdem Pauli 5. Bulla illud approbantis, quæ refertur ab ipſo-

met

net Lezana Tom. 1. summæ q. 9. regularium cap. 11. n. 10. ubi determinatum fuit religiosos conueniendos esse coram suis Superioribus, vel eorum conseruatore; declarans summus Pontifex quod sit irritum, & invalidum, quid quid ab ordinarijs locorum, definitum fuerit, &c. prout apud eundem Lezana Consult. 7. pag. supracitata 87. n. 6. quarè fit, ut cum qui Secularis litem movisset quibusdam religiosis Ordinis Carmelitarum super quadam summa pecuniarum, quam ab ipsis pretendebat, coram Domino Archiepiscopo N. ipsi coram ipso respondissent, &c. & ab eo condemnati nihilominus, ad dictam summam soluendam, quæ quidem sententia fuit revocata, &c. & ut nulla declarata, &c. ob rationes abductas.

13. Et præter innumera Privilegia Ordinum Prædicatorum, Eremitarum, Minorum, Minimorum, Servitarum, & aliorum, de quibus vicissim participare habent omnes, quę omnia referuntur ab ipso Lezana tom. 5. in Mari Magno ipsorum de quibus adest decretatio S. Congregationis de anno 1573. verba hæc, *dubium tantum fuit, an regulares possint civiliter, coram Episcopo à Creditoribus suis conveniri; & fuit responsum posse, si non sint sub regulari observantia, at si sint sub regulari observantia non possunt conveniri coram Episcopo, quia habent proprium Superiorem, & nihil habent commune cum eis Episcopi, propter eorum exemptionem.*

14. Item adest alia declaratio per Paulum V. de anno 1607. relata à Gavant. in manuali Episcoporum verb. Regul. Iura sub Episcopis n. 55. ubi sic *in causis Civilibus conveniantur regulares coram Superioribus, vel eorum conservatoribus*, potest etiam videri Navarrus Com. 2. de regul. n. 63. Rodriquez tom. 2. q. 9. regul. q. 2. articol. 8. Peyrinis tom. 1. Privilegiorum Minimorum in constitutione 2. Sixti IV. §. 11. n. 30. quod defendit Barbosa in summ. Apost. dec. verb. Regularis n. 45.

15. Nec potest se excusare Episcopus, ratione ignorantiæ

tiæ Privilegiorum Regularium Claustralium , vel quia res est redacta in vsum , non solum ex parte ipsius , quoniam præsumitur habere peritiam Bullarum, &c. cum ad Ius Canonicum pertineat , nam ignorantia Iuris non præsumitur, & consequenter non excusat. C. ignorantia de regul. Iuris lib. 6. Gaill. obseruat. 48. n. 22. Gabriel. sub titulo de regulis Iuris concl. 7. n. 1. Paris. cons. 68. a n. 302. lib. 4. Menoch. præs. 23. a n. 10., quoad factum vero licet aliquando excuset ignorantia illorum,quia ignorãtia facti alieni,in dubio præsumitur regulariter , & excusat l. verius ff. de probationibus l. hoc autem ff. de administrat. Tutorum l. fin. in fine ff. in fine pro socio cum alijs citatis Hondedeum cons. n. 35. & consil. 55. n. 48. & cons. 109. n. 26. lib. 1. Gabriel. comm. sub titulo de regul. Iur. conclus. 5. n. 11. Menochius præsumptio 23. n. 51. non excusat tamen quando aliquid proponitur , quod potuit , & debuit sciri per mediocrem diligentiam ; & præcipuè quando regulares repugnant , nam tunc factum, est publicum cap. 1. de postulatione prælatorum , C. cum illorum ; de sententia excomunicationis, Mascardus conclus. 879. a n. 11. & sequitur Barbosa de Axiomate Iuris , Axiomat. 113. n. 6. unde cum Privilegia regularium sint solemnia de illis non venit dubitandum , sicut de casu legis , neque indigent fori disceptatione ; ut benè notant Baldus l. 2. ff. de statu hominum , Tiraquellus , & alij , quos refert Rolandus cons. 57. a n. 1. volum. 3. Sanchez tom. 2. Cons. Moral. lib. 6. c. 9. dubio 5. n. 9. ubi refert & approbat sententiam Navarri , qua respondet , Vicarium cuiusdam Episcopi non potuisse cognoscere de quodam censu , qui a Fratribus Minimis petebatur , eo quia dicti fratres habent privilegium exemptionis .

16. Patet etiam hoc in alio casu in Monasterium S. Augustini Civitatis Cordubensis ubi conveniens coram Episcopo Conuentum N. eiusdem Civitatis , & pronunciatum fuit à Prætorio Granatensi , Conservatorem electum à Religione

convenetus, benè fecisse inhibendo ordinario, ne transiret ad ulteriora; cum ergo exemptio regularium ab ordinarij potestate sit notissima, ut ex abductis privilegijs apparet clarè, non potest ab Episcopis ignorantia præsumi, & per consequens actus eorum in causis regularium, se intromittendo, nullas faciunt, nisi in causis à Iure permissis.

17. Nec valet id, quod dicunt Ordinarij locorum, quod assignant tempus ad ostendendum sua privilegia, aliàs procedent, quia sic nullam inferrent regularibus iniuriam; nam hoc nunquam faciunt, neque ad hoc tenentur regulares quando benè sciant regulares omnimodè esse exemptos à iurisdictione eor., nisi in casibus expressis in Concilijs, & Iure Canonico: Colligitur ex Clement. Pastoralis, de senten. & re iudic. § notorium; quia hoc esset facere Ordinarium iudicem in sua causa, quod non licet per text. in l. qui iurisdictio ff. de iurisdictione omn. iudic. & C. ne quis in sua causa; cum ergo dare exemptiones solùm ad Pontificem Romanum spectet, ideo ipse solus de privilegio exemptionis debet iudicare; Sylvest. & Sanch. in sum. verb. exemptio q. 7. Sanch. tom. 2. consl. moral lib. 6. dub. 4.

18. Propugnant Episcopi contra Regulares claustrales dicendo, quod iuri suo cesserunt ex usu quem habent defendendi iura sua in causis civilibus coram Episcopis; atque adeo non habent amplius regressum ad sua privilegia iuxtà l. quæritur §. si vendita ff. de edil. edict. l. si maritus §. si negaverit ff. de adult. l. 1. §. qui semel ff. de success. edict. Dec. cons. 389. Visalonga n. 10. Roman. cons. 369. circa primum n. 16. Afflict. decis. 220. n. 19. Ias. cons. 133. in principio lib. 4. Crauet. consil. 74. n. 4. & cons. 166. n. 6. & consil. 191. n. 3.

19. Sed inutilitèr loquuntur, nam nullatenus convincunt intentum, nam hoc non est privilegium, ut sint regulares exempti à iure Episcoporum, & hoc esse de Iure communi, cui non possunt, nec potuere regulares renunciare C.

quam

quam sit necessarium C. nullam 18. q. 2. C. ne aliquid de privileg. in 6. exceptis gravissimis Criminibus per quæ venirent deponendi, ut ait glos. in C. quod de officio ordinis; & esto quod esset privilegiũ, & quod quis suo privilegio renũciare possit, id solum procedit in ijs quæ privatam utilitatem respiciunt, non ita si publicam, prout sumus in præsenti; nam renunciatio talium Privilegiorum totam Religionem offendit nam talis exemptio est totius Religionis, non talis, vel talis Religiosi, aut talis, vel talis Provinciæ dictæ Religionis, ita in l. ius publicum ff. de pactis, & in l. 2. §. sed quia veremur, C. de iure iurando, propter col. & in C. si diligenti de foro competenti, Fortun. in l. 1. §. huius studij a n. 9. ff. de iust. & iure Covarr. in C. quamvis pactum p. 2. §. 1. n. 5. & 6. Gutier. de iuramen. confirm. p. 1. cap. 1. a n. 2. & cap. 16. n. 50. Suarez de leg. lib. 8. cap. 6. n. 2. & 3. ubi id probat ex C. si diligenti, & ex C. contingit de sententia excomunicationis, & ex dicta lege supra citata, Ius publicum ff. de pactis, ratio est quia privatum ius stat sub iure particularis, illum cedere, aut conservare, non sic ius commune; quia huic cedere, aut illum retinere, à voluntate communitatis totius dependet, facit C. accedentibus de Privileg. glos. ibid. in verbo renunciasse, Innocentius similiter n. 7. in finem Iasson. in l. fin. n. 58. ff de const. princip. Nacta cons. 160. n. 46. in princip. in causa de qua agitur. Moronus in respons. respons. 21. n. 52. & 53. & magis firmat intentum nostrarum exemptionum regularium, Rota Romana coram Crescẽtio in titulo de foro competenti dec. 3. ubi habetur exemptum à iurisdictione ordinarij non posse iurisdictionem prorogare, nec in suum iudicem consentire; cum non de suo tantum, sed etiam Superioris iudicio tractetur prout firmat Abbas in C. cum tempore 5. not. de arbitr.

20. Sed eo magis Religiosi non possunt etiam si omnes renuncient suis Privilegiis non valet talis renunciatio, quia esset iniuriosa Summo Pontifici concedenti talem exemptio-

 nem

nem, etenim Pontifex per talia Privilegia concessa regularibus constituit se immediatum Superiorem, & iudicem regularium, undè sicuti Clericus non potest, absquè Diœcæsani licentia alio Episcopo se subicere; & eiusdem Diœcesani iurisdictionem prorogare, prout habetur C. significasti de foro competenti, quia iniuriam, & nocumentum portaret iurisdictioni proprij Episcopi, ità nec dicti regulares possunt, se subijcere ordinario, nisi in casibus à lege permissis; quia hoc esset nocere auctoritati Pontificis quam habet immediatè supra ipsos regulares.

21 Multum namque interest Pontifici habere sibi immediatè illos subditos, ac sub iure, & proprietate ipsius, quod expresse attenditur, ex C. cum tempore de arbitr. ubi §. fin Summus Pontifex approbat, quoddam compromissum inter Ecclesiam exemptam, cum quodam Episcopo, & excipit id, quod contra libertatem illius Ecclesiæ exceptæ in illo compromisso continetur, hanc reddens rationem; *cum, & si sponte volueris, de iure tamen nequiveris, sine licentia Romani Pontificis renunciare Privilegijs, vel Indulgentijs libertatis, quæ Monasterium illud indicant ad ius, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere*, idem probatur ex cap. 2. ad finem, de integra restitutione; ibi non tam ius suum, quam nostrum, & C. cum olim, il 2. de Privileg. ibidem, ius nostrum, & Ecclesiæ Romanæ perturbatur; & ita tenet glos. fin. in Clement. penult. de sent. excomunic. Antonius de Butrio in C. significasti 12. & ibid. Panormit. n. 10. & 11. Ioannes Andreas, in reg. sciente, de reg. iuris Mercurial. Cardinalis Tuscus verbo renunciare concl. 171. n. 9. Cokier de iurisdictione ordin. in exempt. p. 3. q. ult. Sanchez in Decal. lib. 4. cap. 3. n. 29. cum alijs innumeris DD, sequitur Galerat. de renunciatione tom. 2. cent. 2. renunc. 140. n. 18. Tamburin. de iure Abbatuum tom. 1. disp. 15. quæsit. 12. & confirmat Rota in Vlixiponens. benef. Monasterij 2. Iunij 1625. coram Coccino, quia si potest renunciari Privilegio in præiu-

dicium

dicium exempti, non potest renunciari in præiudicium eximentis.

22. Hec ratio est ita efficax Doctoribus, ut etiam pro casu, quo Episcopi essent in possessione iudicandi de Religiosis exemptis suam vim haberent, si contra Episcopos lix moveretur; tenet Diana 3. p. tract. 2. de regular. resol. 134. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg, 105. n. 3. Bordon. resol. 7. n. 700. initentes relatæ Rotæ decisioni sub Coccino; immo si daretur casus, quod Regulares suis privilegijs vellent renunciare, in manu non Episcopi, sed Pontificis deberent renunciare, nam ille solus nempe Summus Pontifex est regularium superior; ita Mandos. in signat. grat. tit. resignationes, vers. exempti, & tit. exemptiones ab Episcopis, verb. exempti, & Sanch. tom. 2. cons. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. n. 35. favet C. final. de renuciat, C. cum venerabilis de consuetud. &c. Concluditur ergo, quod in Iudicijs civilibus regulares sunt omninò exemptes ab judicio Episcoporum.

23. Quæritur 3. an Episcopus posit decidere controversias ortas inter regulares in processionibus; respondetur affirmativè. Colligitur clarè ex Trident. sess. 25. de regul. c. 13. & ulteriùs adest constitutio Gregorij XIII. quæ incipit: expasis pastoralis, apud Confettium pag. 250. & Quaranta verb. præcedentia. Immo dicunt aliqui, quod in tali casu non datur appellatio, sed hoc est verum quoad effectum subspensivum, non devolutivum, undè Concilium non tollit devolutivam appellationem, Salgad. de prot. reg. tom. 1. p. 2. c. 9. n. 99. Bordon. ita etiam firmat resol. 7. n. 139. immò iste addit adesse decisionem Rotæ in Colonen. si præcedentia. At secundùm Barbosa Episcopus solùm facere potest hoc quando imminet periculum scandali, & hoc iudicium potest, & debet fieri ab ipso Episcopo summariè, & absque strepitu iudicij, ut refert Campanilis declaratum fuisse rubr. 12. c. 13. n. 120. apud Lezzana verb. processio,

quoad

quoad regulares, & Ioan. Ant. Navar. in sum. Bullar. de proces. vide Lezzan. verb. præcedentia inter regulares, qui præcedentiam cuiusvis Ordinis assignat, & ibi dat ordinem, & modum decidendi has difficultates.

24. Quæritur 4. an Episcopus possit excommunicare regulares nolentes ad processiones intervenire? Respondetur per me negativè (quidquid dicat Barbosa in c. 13. sess. 25. Concilij Trident. cum alijs auctoribus) nam per Concilium citatum tantùm habetur: *Exempti autem omnes tam Clerici sæculares, quàm regulares quicunque, etiam Monachi ad publicas processiones vocati, accedere compellantur; his tantùm exceptis, &c.* Vndè Concilium prænominatum nihil agit de censuris; Vndè si Concilium voluisset quòd Episcopi in tali casu potuissent contra regulares excommunicas fulminare, expresè de hac re mentionem faceret; probatur etiam hoc ex c. 1. de privileg. §. in eas autem, quibus nec interdici, subspendi, vel excommuicari à quoquam valeant à Sede Apostolica est indultum, sicut sunt Religiosi quamplures, in quorum privilegijs continetur, ne quisquam Episcopus, vel Archiepiscopus monasterium suorum monachos pro ulla causa, ulloque loco interdicere, subspendere, vel excommnnicare præsumat: idem Ordinarij iurisdictionem suam, quantum ad ista, ubiqunque illi fuerint, penitus exercere non possunt. Cum ergo regulares omnes habeant hoc privilegium vel immediatè, vel mediatè, nempè per participationem, sequitur, quod si Episcopi non habeant specialem commissionem à Summo Pontifice, non possunt excommunicatione, &c. compellere ad processionem interventum; etenim cum Concilium non exprimat Episcopos habere talem facultatem, &c. Signum est, quòd illis non dat illam, & si iuxtà aliquos possit Episcopus comminare in hoc regulares censuris, non potest tamen eas contra eos fulminare; videatur Cespides tract. de exempt. regul. quoad processiones c. 11. dub. 17. per tot. ubi etiam decretum

Sac.

Sac. Congregationis reperitur de hac re in causa Papinien. nullitatis interdicti.

25. Quæritur 5. an statutum synodale Episcopi vim habeat in Ecclesijs regularium? Respondeo negative cum Henrico Batteio de synod. n. 196. adest casus in terminis de statuto synodali Archiepiscopi Taurinienfis, in quo prohibetur ne amplius quis dormire possit in vigilijs Sanctorum ob multa inconvenientia, &c. prout iacet apud Francisc. Cespides de exempt. regul. c. 224. pag. mihi 311. quæ quidem statutum hic non pono brevitatis causa; ratio autem quare statuta synodalia non ligent Ecclesias regularium est, quia statutum synodale locum respicit. Cum ergo Ecclesiæ regularium exceptæ sint à iurisdictione Episcoporum, ergo non possunt suis synodalibus statutis ligare Ecclesias regularium; affertur exemplum, ubi Tridentinum receptum non est, nec publicatum, leges eius pœnales non obligant, nec alienigenos ibi commorantes, etiam si sint illarum provinciarum, in quibus publicatum, & acceptatum est dictum Concilium, ut ait Diana in sum. verb. statutum Papale n. 3. & non alia ratione, nisi quia illæ leges locum respiciunt; cum ergo locus ille legibus non subiaceat, nec degentes in illo, etiam si aliàs essent subditi, & subiecti in suis domibus illis legibus, ita in casu nostro.

Nota tamen hic, quòd si statuta sint favorabilia, favere etiam personis commorantibus in locis exemptis à condente statutum, ita Zipeus in consult. canon. lib. 4. cons. 1. de congr. spirituali.

26. Quæritur 6. an statuta Episcoporum habeant locum, & vim in loco non exempto, etiam in eos, qui sunt exempti; & si sint DD. qui partem affirmativam defendant, ego tamen negativam cum ratione dico esse tuendam [dummodo sit sermo de regularibus exemptis] ita defendit Sanch. lib. 6. opusc. c. 9. dub. 1. n. 24. ratio probans meum dictum est, quia regulares habent privilegium personale, ne possint

possint puniri ab Ordinario, nec conveniri coram eis; ut supra dixi in dub. 1. nec ratione delicti, nec ratione contractus facti etiam in loco non exempto; & non obstat C. volentes de privileg. in 6. ut benè advertit ipsemet Sanch. ex eo quod dictum C. à Tridentino fuerit confirmatus sess. 7. c. 14. de reformat. sed possum respondere tam cum Henriquez, quàm Navar. dicendo, quod tam dictum caput, quàm Tridentinum fuerunt revocati per privilegium quod habent mendicantes; vel dicere possum quod C. illud volentes, intelligitur de exemptibus ratione loci tantùm, non verò de exemptibus ratione personæ, quomodo sunt regulares claustrales; quæ quidem mea responsio confirmatur ex C. cum capella de privileg., ratione huius C. capella prætendebant Capellani alicuius Capellæ, eo quia habebant Privilegium, ut ab Episcopo non possent excomunicari, undè etiam in alijs non concernentibus ad dictam Cappellam, pretendebant, idem Privilegium habere, & sic esse essemptos ab Episcopi auctoritate circa excomunicationes, &c. negotium fuit delatum coram S. Pontifice, qui ita responsum dedit, quatenus exemptes, sunt ratione Cappellæ servetur Privilegium, in alijs vero non, & rationabiliter hoc factum fuit, quia illi Cappellani solum erant exempti ratione loci; non sic regulares, qui & ratione loci, & ratione personæ exempti sunt; undè non possunt conveniri, nec puniri ab ordinarijs, & vera hæc Doctrina, quia comprobare illam habet Concilium Trident. sess. 25. cap. 14. de regular. ubi iubetur, quod Religiosus delinquens extra Claustra à suo Superiore puniatur; ad istantiam ordinarij, quod non mandaretur, si in loco non exempto regularis posset ab ordinario conveniri, & puniri.

27. Quæritur 7. an Episcopus, absquè causa legitima possit approbare regulares pro confessionibus ad tempus, & eos ad libitum reprobare. Negativè respondeo; dum fit sine causa legitima; hanc conclusionem probo,

bo, privilegium quod est insertum in corpore iuris, non derogatur per Concilium, nec per legem aliquam aliam, per clausulam illam generalem; *non obstantibus quibusqunque Privilegijs, &c.* quia illud Privilegium in corpore iuris insertum, non est amplius Privilegium, sed habet rationem legis communis; atqui mendicantes habent, ut semel præsentati Episcopis censentur pro omni tempore approbati, ut in *Clementina dudum de sepulturis*, quæ quidem Clementina iam est in corpore iuris, ergo non est amplius Privilegium, sed lex, atque adeo per Concilium Tridentinum, non fuit derogatum id quod regularibus erat concessum, nempè, quod semel admissos ad confessiones audiendas, semper est admissus;

28. Nec valet dicere lex posterior derogat priorem, cum ergo lex Concilij sit posterior, Clementina dudum, &c. ergo per Concilium venit derogata, nam, illa approbatio Episcopi per examen post Concilium Tridentinum, stat loco præsentationis quæ fiebat ante Concilium dictum, mediante Clementina dudum, ergo talis approbatio, erit irrevocabilis, sicut erat irrevocabilis illa præsentatio ab Episcopo, hoc probatur sic. Approbatio Episcopi est irrevocabilis, quia requiritur, ut conditio, non autem ut causa dans formaliter iurisdictionem ad Confessiones audiendas, etenim regularibus talis iurisdictio non datur ab Episcopo, sed à Summo Pontifice ergo, &c.

29. Probo deindè, quia quando in alijs multis causis conceditur Episcopis facultas aliqua circa regulares, & regulares virtute talis concessionis Episcopis subduntur, V. G. quando Episcopus debet explorare voluntatem noviriæ, quæ vult profiteri, vel requiritur eiusdem Episcopi assistentia in renunciatione facienda à novitio professuro, intra duos menses ante professionem, non potest, hoc per plures vices facere, ergo sic in casu nostro, in quo solum, ut conditio requiritur eius approbatio.

30. Tum

30. Tum quia talis approbatio est irrevocabilis negativè, quia nullum ius dicit quod sit irrevocabilis, ad quod enim sequitur illa conditio, ut approbatur, &c. si semper potest revocari ab Episcopo, nam in hac exemptione concessa regularibus à Papa, non solum respicitur favorem regularium, sed etiam proprium Summi Pontificis, ut bene notat Cokier de iurisdictione ordinarij in exemptos p. 1. q. 4. ergo non debemus existimare velle sibi Summum Pontificem præiudicare, quod utiquè faceret, si hæc approbatio esset ab Episcopo revocabilis, nam sic esset, ac si a Papa nullam regulares haberent exemptionem, atquè adeò, quod essent sub totali iurisdictione Episcopi, quod non est dicendum ergo semel approbatus, debet semper esse approbatus; nisi forte ordinarius loci; vel numquam talem approbatum vidisset in sua Diœcesi, vel quærelæ essent contra illum de incapacitate, sed modò, non fit ità, docti examinantur, & ignari, admictuntur, quare hoc? nescio loqui, quia puer sum.

31. Quæres 8. Possunt ne Episcopi erigere Baldachinum in locis exemptibus regularium, ipsis regularibus invitis? Respondeo cum distinctione; vel erit Archiepiscopus, vel Episcopus Baldachinum, ad hoc ut tantum Pontificalia exerceat, vel ut, exerceat aliquam iurisdictionem in illo loco exempto, si loquamur tantum de primo potest, si de secundo nequaquam; circa primum potest Archiep, vel Epis, dummodo sint in propria Diœcesi compellere regulares ad hoc etiam censuris, non vero in secundo casu, ita Ioannes Antonius Novarius in summa bullar. de Baldachino n. 4. Fuscus de visitatione cap. 8. lib 2. n. 5. & text. in Clement. 2. de Privilegijs regular. &c. Verum est quod non potest ille Diœcesanus Episcopus, vel Archiepiscopus, alio extero Episcopo hoc concedere, & si sit probabilis sententia iuxtà Novarium, ita text. in C. aqua de consecratione, & prout tradūt Azzorius, & Miranda, primus in istitut. moral. p. 1. lib. 11. cap. 26. q. 10. Secundus in manuali Prælator. tom. 2.

q. 38.

q. 38. art. 1. concl. 3. cum multis alijs apud Barbosam p. 2. de potestate Episcopi alleg. 27. n. 1. Opposita tamen sententia non caret fundamento; quia Privilegium Episcopi in tali casu est personale, ergo non potest alijs concedere, & quia Clementina quando dat authoritatem Episcopo erigendi Baldachinum in Ecclesijs regularium ad exercenda Pontificalia, limitat ei auctoritatem; hijs verbis; *sic tamen, quod prætextu huiusmodi concessionis in locis ipsis exemptis, vel circa hoc Privilegiatis nullam aliam iurisdictionem, idem Archiepiscopus, vel Episcopus exerceat*, ergo alijs concedere non potest.

32. Quæritur 9. an Clerici, vel alij subditi alicuius Episcopi delinquentes in Monasterijs regularium, dum ibi existunt, puniri possint à suo Episcopo? Non desunt Doctores partem affirmativam defendentes, assignando rationem scilicet, quod si Episcopus non posset illos punire ibi, impunita manerent illorum delicta, tum quia dicunt illi monasteria dicuntur exempta ratione personarum, non autem loci, sic tenent Divus Antoninus 3. p. summæ tit. 24. cap 25. Suarez disp. 5, sect. 4. n. 5. de cens. Azorius p. 1. instit. lib. 6. cap. 25. q. 4. Salas de leg. disp. 14. n. 84. Coninch. de cens. disp. 12. n. 63. Alterius lib. 3. disp. 9. cap. 5. Filiucc. tract. 11. n. 149. cum multis alis ut videre est, apud istos citatos, mihi tamen ratio per suadet contrariam sententiam defendere, undè sic formo, meam conclusionem.

33. Episcopus non potest punire suos Clericos delinquentes in Monasterijs regularium, dum, ibidem degunt, sicut nec alios subditos suos. Tenet Alphonsus de Leone de censuris recollect. 2. n. 323. Avila p. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 7. Bonaccina disp. 1. de cens. q. 1. punct. 11. Megala p. 3. lib. 1. cap. 3. n. 3. & novissimè Pasqualigus de ieiunio dec. 196. n. 5. Ratio est, quia non solum regulares, quoad personas, sed etiam quoad loca sunt exempti, hoc modo videlicet, quod nequit Episcopus in eos exercere iurisdictionem contentiosam, nec etiam in eorum locis, quapropter, ut superius

dixi nequit per communem DD. sententiam in eorum locis ponere tribunal, &c. deindè locus exemptus, & locus extra Diœcesim æquiparantur, ergo sicut Episcopus non potest punire suos subditos extra suam Diœcesim existentes, ita nec in loco regularium exempto, nec valet ratio adversariorum adducta, nempè quod illa delicta remanerent impunita, etenim possunt illa punire, quando delinquentes redeunt in locum non exemptum ergo, &c. At quia etiam Superiores regulares, ut in ultima Rubrica dixi, etiam Prælati dicuntur, quia habent iurisdictionem spiritualem, & temporalem, videamus modo de eorum auctoritate, & quid possint facere, vel non, & ad quid teneantur, &c.

34. Quæres 10. Et primo, de Superioribus Ordinis mei Minimis nos Minimi habemus in regula nostra, formulā nostræ professionis, quæ est sequentis tenoris; *ego F. N. voveo, & promito, Deo, &c. stare, & perdurare toto tempore vitæ meæ sub vita, & regula Fratrum Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, &c. perseveranter vivendo sub votis paupertatis, castitatis, ac obedientiæ, & Quadragesimalis vitæ, iuxtà determinatione, &c.*

35. In regula postea meæ Religionis cap. 6. habentur sequentia verba; *singuli Fratres huius ordinis à cibis carnalibus, omninò se abstineant, & dignos pœnitentiæ fructus in cibo Quadragesimali taliter agant, quod ipsi carnes, ac omnia sementinam originem, à carnibus ipsis trahentia penitus vitent. Carnes igitur, & pinguedo, ova butirum, casens, & quævis latticinia, ex eiusdem congesta, & producta, quæqunque intus, ac extra [salvis modificationibus infrascriptis] omnibus, ac singulis Fratribus ipsis, & oblatis, sint omnino, & in refragrabiliter interdicta,*

36. Et quia tam in professionis forma, quam in dicto Capitulo regulæ nostræ citato n. 25 agitur de (modificationibus, & circunstantijs) propterea, cum dictæ modificationes, & circunstantiæ cadant super infirmos, ideò in eodem

cap.

cap. 5. sub n. 26. Sanctus sic pro ipsis infirmis sancivit.

37. *Quam primum verò, quis eorum in ægritudinem inciderit, ad infirmariam Claustralem per infirmarium deducatur, & ibidem primitus de cibis Quadragesimalibus, Illius infirmitati (iuxtà medicinalem artem congruentioribus, prout loci suppetit facultas) diligenter, ac sollicitè, ipsi per obedientiam subveniatur, si autem talis ægritudo sic examinata invalverit; medici consilio deducatur talis ægrotus ad infirmariam exter...em, intra conventus clausuram sitam, & inibi [iuxtà ordinationem dicti Medici) de correctoris iussione vigilanter, & charitativè illi succuratur, de quibusvis cibarijs pro sanitate celerius restauranda, & fiat hoc secundum facultatem loci, &c. hæc sunt verba regulæ Minimorum.*

38. Et ita ligat nos Minimos votum vitæ quadragesimalis à nobis Minimis in professione emisso secundùm Tannerum, & Peyrin. non datur parvitas materiæ, nam parvitas materiæ carnis in diebus ieiuniorum non excusat à peccato M. multo magis non excusabit nos in voto vitæ quadragesimalis, ita Tanner. 2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. n. 93. & Peyrin. in comment. regul. c. 6. §. 25. q. 1. pag. mihi 510. hoc posito.

39. 11. An Prelatus Minimus absque Medici consilio possit dispensare ægrotum subditum, ut cibos paschales comedat, & dispensare possit super alias circumstantias de modo comedendi dictos cibos sine peccato mortali. Respondeo gradatim ad utramque partem dubij propositi, & ad illud, quod dicitur in Regula de medici consilio, dico Prelatum necessariò debere expectare tale consilium, aliàs ipse dispensando infirmum peccat mortaliter; tenet Sanch. lib. 1. de matrim. d. 34. n. 24. quia sumus in materia honerosa, Bonac. de censur. in pract. d. 2. q. 8. punct. 8. n. 10. quia in hoc medicus est tamquam socius Prelati, ut benè notat Sanch. lib. 8. moral. c. 8. n. 82. quia superior, qui debet super hoc dispensare, & medicus, qui debet iudicare de sufficientia

 causæ

causæ ad dispensandum, sunt in hac re veluti collegæ, & participes in officio; ut constat ex verbis Regulæ supra adductis n. 37: undè superior debet sequi consilium medici, quod tenet Peyrin. supra citat. c. 14. n. 22. Quare absque fractione voti nos Minimi non possumus cibos paschales comedere nisi in casu gravioris infirmitatis, quod non potest iudicari nisi à medico, qui debet scire tenorem Regulæ, aliùs si in hoc cæcus cæcos ducendo, ambo in foveam culpæ læthalis incident. Ad secundam conditionem, nempe quod infirmus ducatur in infirmariam, &c. certum est prelatum super hanc conditionem non posse dispensare absque peccato mortali, nam condictio ex natura sua suspendit actum, atque adeo talis condictio spectat ad substantiam actus. Ergo prælatus non potest in hoc dispensare, nisi in parvitate materiæ: Sicut nec subditus absque consensu prelati cum solo consilio medici non potest comedere carnes in gravi infirmitate absque licentia sui prelati, &c. ita docti viri à me consulti non solùm ex mea Religione, sed etiam defendit Pelizar. de voto quadragef. Fratruum Minim. tract. 4. c. 5. sect. 3. subsect. 1. pag. mihi 463. verum est, quod accedente consilio medici, si superior requisitus de suo consensu debito, neget superior, potest subditus absque ullo scrupulo cibos paschales comedere, quia tunc iniustè denegatur, dummodò iustè dispensatus sit à medico, & causa necessaria iuxtà posita in regula, &c. ut benè probat Henriq. lib. 6. c. 13. n. 4. & in terminis docet Pat. Laurent. de Peyrin. de R. S. q. 4. 6. q. 2.

40. Verum est, quod si medicus non adesset, & periculum est in mora, solus superior tunc potest dispensare ægrotum Minimum ad cibos paschales vescendum; constat hoc ex statuto facto in Capitulo Generali Genuen. 1. n. 33. An vero prelatus maior accedente morbo gravi, & medici consilio possit dispensare se ipsum. Ego partem negativam tenerem, quia in illo casu non est superior sed subditus. Exemplum habemus

mus de voto simplici facto a prelato, qui alios dispensare possit in hoc; non potest dispensare se ipsum, ergo à pari, qui si in minori, ergo neque in maiori, Sanch. lib. 4. moral. c. 24. n. 60. & de matrim. lib. 8. disp. 3. n. 9. Faust. in thesaur. relig. lib. 2. q. 26, Sa. verb. religio n. 47. Basleus verb. votum pag. 847. num. 8. & consequenter debet petere consensum à superiore conventus, ubi infirmatur, nam potest decipere se ipsum, atquè adeò nemo sui ipsius iudex esse potest, & maximè si superior Conventualis sit præsens, nam cibi paschales conceduntur nobis Minimis pro medicina, non ad ingluviem, nec ad sanitatem conservandam, & sensus rigorosos retinendos; à qua re debent cavere Minimi ne stent in continua damnatione; Quare non licet Minimis ad cavendam infirmitatem, se purgare, etiam Ecclesi. 18. dicat: *ante languorem adhibe medicinam*; nam habemus ex C. Barchinonensi; Verum est, quod per usum Religionis videtur hoc C. abrogatum fuisse, quoad omnem purgationem medicinalem, quando infirmitas ex aliquibus signis prævidetur, sed solùm esse prohibitam illam purgationem, quæ instituitur potius ad carnes comedendas quam ad morbos præcavendos; non credo quod de istis inveniantur, sed si aliquis esset, putarem illum esse suspectum in fide; sicut quis Minimus dispensatus ad cibos paschales comedendos, ut sic, & comederet carnes in diebus vetitis ab Ecclesia absque particulari dispensatione: Moveor ad hoc dicendum pluribus ex capitibus, & 1. quia comedentes carnes in diebus prohibitis ab Ecclesia absque licentia medici bonæ famæ, ac bonæ conscientiæ, & verè non requiret in rigore talem comestionem carnis ipsa infirmitas, sunt suspecti de hæresi, & ratione comestionis, & ratione scandali, ut ostendo in meo Opusculo de Iudice Sanctæ Inquisitionis c. 11. Ergo multò magis Religiosi Minimi se purgantes in diebus prohibitis comedant carnes, si infirmitas aliàs hoc, necessarissimè non requiret cum speciali dispensatione.

tione medici, & prelati, sunt de hæresi suspecti. 2. Quia ut plurimum infirmis morbo maximè gravatis non datur caro, cum sit difficilis digestioni, sed ad summum datur illi decoctus carnis, ut substententur, at puri convalescentes possunt comedere ova cum butirro. Atque adeò non possunt comedere carnes absque suspectione de hæresi. 3. Quia si hospitationes hospitibus darent carnes in diebus prohibitis, puniuntur à Sancta Inquisitione, ut suspecti in fide, multo magis comedentes carnes ipsas in diebus vetitis ab Ecclesia Fratres Minimi etiam dispensati, ut ob aliquam infirmitatem, vel ad se purgandos ad evitandam maiorem infirmitatem, sunt suspecti de fide etiam in parva quantitate, tenet Tanner. 2. 2. disp. 3. dub. 3 n. 95 & post ipsum Peyr. in commen. Regulæ Minim. c. 6. §. 25. q. 1. pag. mihi 511.

41. Nec valet dicere, quod dispensatus à maiori censetur dispensatus à minori, quia hoc valet quando unũ præceptũ subordinatur alteri, vel habent connexionem essentialem ad invicem, non verò quãdo præcepta sunt disparata, nõ connexa essentialiter, & unum non subordinatur alteri. Regula enim Minimorum interdicit omnimodè suis Fratribus paschales cibos, & solùm illis permittit ægrotantibus valdè; undè dictio *penitus*, interdicit etiam partem carnis, Barbos. de dictionib. dict. 249. n. 2. & 4. an verò potuerit S. P. hoc facere indubitatum est potuisse, quia erat supremus superior, & institutor, nam sicut Assisinates Franciscus potuit prohiber e sub mortali Fratribus suis tactum pœcuniæ; ita meus P. S. Franc. à Paula poterat prohibere sub mortal. parvam quantitatem carnis; &c. videatur Alphons. à Castro apud Sayr. in clavi regia lib. 3. c. 7. n. 14. & Palaus tract. 2. disp. 2. punct. 7. n. 4. Non loquor de bellarijs, aut de illo pane, dicto vulgariter (Cantucci di Pisa) quia in ista materia solum album ovi ponitur, quod ab igne resolvitur, non sic de alio pane, vulgariter dicto [Pan di Spagna] sivè (Pasta reale) in quo multum ovorum imponitur. Certum est, quòd ille panis frangit Quadragesimam.

42. Quæ-

42. Quæres 12. an Prælatus minimorum possit dispensare suum subditum laborantem divino languore cælitus visitatum a vita Quadragesimali, ita ut continuo carnes, &c. cum consilio medici. Responsio est negativa iuxtà regulam in correctorio, quod apud minimos pro regula habetur cap. 7. n. 32. ubi habentur hæc verba; *præterea, charitative semper observetur, quod cuncti, diutino, ac naturali languore cælitus visitati, ne dum in dictis ieiunijs, sed etiam in cunctis Vigilijs quibuscunque ordinis huius oneribus, benignè supportentur, & cibis Quadragesimalibus, abbundantius, quam sani refocillentur, &c.* & adverte, quod regula loquitur de visitatis cælitus aliqua infirmitate, non de acquisita erroribus, & cælitus visitati dispensantur à ieiunijs, &c. non autem à vita Quadragesimali, quidquid dicat de voto vitæ Quadragesimali Pellizarius, verb. votum vitæ Quadragesimalis Fratrum Minimorum tract. 4. cap. 5. sect. 111. sub sect. 1. n. 70. quæres 12. nam qui charitatem erga Religionem non habuit, & vere filius illius non fuit, nec Religio erga illum debet esset mater.

43. Queres 13. an Prælati Minimorum cum consilio medici possint dispensare Fratres senes, ut ædant carnes, &c. *cum senectus sit morbus*, prout ait Aristoteles lib. 5. de generatione animalium cap. 4. & Divus Augustinus lib. de Cathechizat. rud. (dicens) *quisquis optat senectutem, quod sibi petit nisi infirmitatem*, negativa est pro me responsio, ita assero cum Peyrino de Religioso subdito q. 4. quæsit. 1. nam votum vitæ Quadragesimalis inter minimos est solemne, atque adeo perpetuum nullam admictens exceptionem, nisi casu infirmitatis incurabilis sine cibis paschalibus, quia ut supra dixi pro medicina dantur; senectus enim non est infirmitas de se, nam dantur senex vigorosissimi, qui nesciunt quid sit morbus: Ego vidi octogenarios in mea Religione, qui numquam aliquo morbo laborarunt, & numquam fregerunt tale votum, neque medicinam aliquam sumpserunt, quod si aliqui senex non tam fortis complexionis esset, Sanctus

ctus providit in cap. 6. correctorij, ut dispensentur à ieiunijs, & abundantius de cibarijs quadragesimalibus provideantur.

44. Quæritur 13. an Generalis in tota Religione sua in Capitulo generali cum maiori parte Capituli, cæteris renuentibus, possit nova statuta edere, artantia singulos religiosos ad novam vitam austeriorem, non promissam in professione.

45. Negativa est responsio, quia Summus Pontifex Romanus non concessit Capitulo generali austeriorem vitam inducendam (verum est, quod tenentur ad veram Regulam à Fratribus in sua professione conservandam, & non conservando illam peccant mortaliter, & tenentur ad omnia damna spiritualia, & temporalia) Væ illis, qui non solùm non faciunt regulam servare, sed pro sua ambitione regnandi inobservantes protegunt, ut alios ad inobservantiam inducant, virtuosos deprimunt, & insident, solùm asinis sellam portare faciunt; Væ væ istis, & illis, quia comparendo coram Deo nescio quomodo respondere possint. Asinus enim in lira non salvabit eos in illa die, quando iustus Iudex sedebit, nam tunc morsus dulces, & cavalliculus non salvabit iumenta. Dixi quod summus Pontifex non dat Capitulo generali talem facultatem, &c. quia nova illa austeritas, cum concernat Religiosos, ut singulos, & non quatenus unum corpus constituunt debet ab omnibus approbari, ut omnes obliget, regul. quoad omnes 29. de regul. iuris in 6. Tum quia, & maximè, quia non plus potest magis Prælatus regularis cum maiore parte capituli in præcipiendo perpetuò, & omnibus per statutum, quam præcipiendo ad horam; huic vel illi oretenus; maximè, quia Religiosi non ita dederunt suam voluntatem Superiori, ut possit omnia illi iubere, sed solum, quæ secundum regulam sunt præscripta; undè V. G. Provincialis, vel alius superior præcipit, sub pœna excommunicationis, ut nullus extrahat de quoquina plactus; ipse, & amici eius extrahunt quotidiè, videndum est, an Religiosi

giosi teneantur obedire, dico nequaquam, quia hoc præceptum neque secundum regulam est, neque de regula ipsa, & puto quod nihil teneantur servare subditi de præceptis datis à superiore, nisi de illis, quæ de regula sunt, vel iuxtà regulam, vel in ordine ad regulam, videatur Cordub. in cap. 10. Regulæ S. Franc. q. 2. in puuct. 6. Syl. verb. religio 6. q. 6. Angel. verb. religiosus n. 29. Vasq. 12. q. 95. art. 2. disp. 154. cap. 4. n. 25. Felin. in C. cum omnes de constitut. Ratio est, quia, ut ait Evangelium, imponunt apparenter onera gravia, & importabilia, ut plurimum, nolunt tamen ipsa digito movere, sed putant dum liberè quidquid volunt, & appetunt bibendo, & manducando quod eorum auctoritas crescat, immemores dicti Clementis VIII. in suis constitutionibus sic loquentis: *omnes etiam Superiores quicunque illi sint eodem pane, vino eodem, eodemque obsonio, sivè eadem, ut aiunt pitantia, in communi mensa prima, vel secunda, nisi infirmitatis causa impediti fuerint, vescantur*: Et in mea Regula Minimorum c. 9. n. 39. hæc verba habentur: *Huius Religionis, & vitæ regimini intendentes, cæteris in victu, & vestitu iuxtà se posse conforment*, quod continent textus Regulæ cum constitutionibus Summi Pontificis. An verò isti, qui talia non servant dicendi sint superiores, dum in hoc regulam non servant, nec ne iudicicio prudentium relinquo, ego dicerem non.

46. Quæres 14. an Prælati regulares possint reservare absolutionem excommunicationis à se latam. Dico cum sententia probabiliori, quod non ut tenet Basseus verb. casus reservatus n. 43. cum Sanch. lib. 6. mor. c. 1. n. 16. Diana p. 3. tract. 2. resol. 13. & 49. Sigism. à Bononia tract. de elect. p. 3. c. 4. dub. 123. n. 9. Pat. Leon. tract. de offic. & potest. confessor. tom. 1. resol. 11. n. 5. Ioan. Lugo de pœnit. disp. 20. sect. 4. n. 47. Ratio meæ responsionis est, quia omnis reservatio ipsis Prælatis regularibus est interdicta ratione autem censuræ appositæ, illud peccatum reservatum mane-

set, quia religiosus absolvi non potest nisi ab ipso superiore, quod est contra Pontificis mentem; præterea modus ille reservandi per excommunicationem, videtur inventus in fraudem legis pontificiæ. Ea autem, quæ in fraudem legis excogitantur, vim in iure habere non possunt, quare contraria sententia, quæ ut plurimùm ab ignorantibus ponitur in usu, nullo modo est practicanda. Adest etiam in favorem meæ sententiæ declaratio Sac. Congregationis circà constitutionem Clementis VIII. huius tenoris: *Cum à nonnullis Regularibus dubitaretur an in Decreto felicis recordationis Clementis Papæ VIII. anno 1593. 26. Maij super qualitate casuum ab eorumdem Regularium superioribus reservandorum edito, censuræ etiam comprehenderentur, ita ut ijsdem superioribus absque Capituli generalis, aut provincialis consensu, aliquibus peccatis in Decreto huiusmodi non contentis excommunicationem annectere, eiusdemq; excommunicationem sibi reservare liceat? Sacra Congreg. Cardinalium negotijs regularium præpositorum, Illustris. Bandino referente censuras in supra Decreto comprehendi censuit. Romæ 7. Iulij 1617. A. M. Epis. Asten. Card. Gallus.*

47. Quæres 15. an Prælatus simul cum medico possint denegare infirmo actualiter infirmitate gravi laboranti dispensationem à cibis paschalibus; & stante tali denegatione iniusta, infirmus absque ulla culpa possit cibos paschales comedere?

48. Videtur posse, secluso periculo scandali. Ratio est quia quod non est in lege licitum, necessitas ipsa licitum facit, ut habetur per regulam Iuris; sicut ob eamdem rationem posset comedere carnes, si medicus illum dispenset, & superior contradicat iniustè: Quod idem valet de Minimo, qui in itinere infirmatur in loco, ubi neque medicus adest, neque superior eiusdem infirmi; si tamen habet socium tenetur petere dispensationem ab illo, ita Peyrin. in terminis, nam necessitas non ligatur legibus, & lex humana cum debeat esse accomodata fragilitati humanæ, non obligat cum tanto incommodo.

49. Quæ-

49. Quæres 16. an Prælatus Minimus, qui est sæpè infirmus, & tenetur sępissimè carnes comedere, possit retinere tuta conscientia officium, & prælaturam? Respondeo non posse retinere officium, sed tenetur illum renunciare; nam isti sicut sunt ineligibiles, ut dixi, cum de electione prælatorum, ita electi officium retinere non possunt, quod idem dicendum est de omni alio prælato, qui ad suum officium exercendum incapax est; vide DD.

50. Quæres 17. quidam novitius, expleto totaliter probationis anno fuit approbatus, & delicentia sui Superioris antequam emitteret professionem, dimisit habitum, & ob sua urgentissima necessitate adivit in aliam civitatem, quibus negocijs peractis in illa civitate, ubi reperiebatur, postulavit à Religiosis ex eiusdem ordinis ibi existentibus, ut ab eis fieret professus, & professionem emissit, quæritur modo an ista professio sit valida nec ne?

51. Responsio est affirmativa, si nihil aliud obstet valori dictæ professionis, præterquam quod, non fuerit emissa immediate post completum annum dicti novitiatus, sed mediantè egressu ex illo conventu, ubi novitiatum peregerat, profitendus suorum negociorum agendorum gratia, ita firmat glos. in regulam iuris 31. eum qui certus est, &c. referens Berbrix. in suis quæstionibus. Ita etiam Lapus, Francus, & Antoninus Angelus Sylvester, Tabiena, Armilla ac Gregorius Lopez relati, & citati a Sanchez in præceptis decalogi lib. 5. cap. 4. n. 31. & 34. speculator a Sylvestro, è Sanchez relatus? & Rodriquez tom. 2. sum. cap. 8. n. 3. & 3. tom qq. regul. q. 15. art. 10. ad finem, ipse Sanchez n. 34. Layman. l. 4. de statu regularium tract. 5. cap. 5. n. 2. Bonacc. de claus. q. 2. punct. 10. §. 2. dificult. 2. n. 4. Pellizar. in manuali regular. tract. 2. cap. 1. n. 17. Lezana tom. 4. sum. verb. professio regularis n. 10.

52. Ratio fundamentalis est talis professionis validitatis, quia hic verè, ac realiter adimplevit totum id quod erat

necessarium ad professionem emittendam ; nam peregit totum annum novitiatus, in quo omnem austeritatem Religionis expertus est, & conventus capitulum in quo fecit novitiatum, iudicavit recipiendum esse ad professionem, quæ omnia nullo modo immutata fuere per habitus dimissionem, & egressum a Religione, ac accessum ad aliam civitatem, rationabili causa, quid ergo aliud desiderari poterit, quod professio illi concessa ab alio conventu valida fuerit ? tanto magis quod in dubio de validitate professionis, standum sit pro professo Rota dec. 1361. coram Card. Seraphino, & dictum etiam fuit in una Romana professionis 23. Iunij 1623. coram Rembaldo, & communiter DD. tam antiqui, quam moderni hoc concludunt, & specialiter Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 37. n. 12. ad finem, Stephan. Gratian. tom. 3. discept. forens. cap. 413. n. 17. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 7. cap. 2. n. 6. Less. lib. 2. cap. 41. dub. 7. n. 66. Sanctarell. variar. resol. tom. 1. q. 48. n. 48.

53. Tanto magis quod adest clara decisio Sacræ Congregat. Concilij data sub die 20. Martij 1621. relata à Barb. in collect. bullar. verb. profess. in tali forma ; *profiteri potest in Religione, ille, qui cum esset duodecim annorum, & permansit per annum integrum in novitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domui suæ usquè ad tempus 16. annorum requisitum ad professionem emittendam, & cum fuerit reversus ad Religionem petit admitti ad professionem, si aliud illa non opponat*, eandem declarationem affert idem Barb. de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 42. n. 129. & in summ. apost. dec. 5. profess. regular. n. 4. & ante illum, Sell. in select. Canon. cap. 18. n. 51.

54. Potest sumi aliud fundamentum, ex regula illa inter regulares iuris n. 31. videlicet ; *cum qui certus est certiorari ulterius non potest*, quæ desumitur ex l. 1. ff. de action. emption, tradunt glos. verb. cognoverunt in princ. & in C cum inter 18. de elect. Tiraquell. de tract. lign. gloss. 2. §. 36. n. 24. Geminian. cons. 33. n. 5. ubi ampliat in actibus de sui na-

tura

tura prohibitis, cum ergo novitiatus introductus sit in Ecclesia pro professuris Religionem, ut, videlicèt illi experiantur Religionis austeritatem, Religio vero, ut certioretur, ut sibi conveniat habere tales personas in se ipsa, ut patet ex C. ad opostolicam de regul. C. non solum eod. tit. in 6. Rota dec. 175. n. 2. p. 1. recent. item dec. 121. n. 2. coram Seraph. Regulæ de Basilijs, Seraphinis, Macarijs, Panuzijs, & aliorum, &c. ergo, &c.

55. Tum quia nullum ius extat, quod petat novitiatum continuari, cum professione, aut quod vetet fieri professionem, si inter novitiatum, & illam tempus aliquod vitæ sæcularis intercedat, & si Concilium Trident. sess. 25. de regul. cap. 16. dicat; *finito tempore novitiatus, superiores, novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eos eiciant.*; tamen Navarr. cons. 29. in antiquis alias 30. in novis de regul. Sayn. in florib. dec. sub illo tit. dec 35. Enriquez in summ. p. 2. cap. 8. n. 3. & qq. regul. tom. 3. q. 15. art. 10. in fin. & q. 17. art. 6. Bartholom. a S. Fausto lib. 5. q. 168. Less. de iust. lib. 2. cap. 41. dub. 7. Sanchez in præcept. decal. lib. 5. cap 4. n. 6. Hieronym. Rodriquez in compendio qq. regular. resol. 101. 83. asserunt usquè ad 18. annum posse dilatari professionem; quia per talem interruptionem numquam existimari debet novitium suo iuri renunciasse, quia decretum Concilij est præceptivum, non irritativum professionis, vide plura de hac re apud Lezzana, in consultationibus eius in hac materia in consultat. 8. pag. mihi 91. & 92.

56. Queritur 8. an Prælati regulares possint dispensare suos subditos in omnibus irregularitatibus, suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, sicuti à casibus occultis Papalibus sanctæ sedi reservatis; sivè per se ipsos immediate, sivè per suos Vicarios.

57. Respondetur affirmativè, dummodo irregularitas, &c. non proveniat ex homicidio voluntario, quod ostenditur ex

Tri-

Trident. sess. 25. in decreto de reformat. cap. 6. ubi prædicta conceduntur Episcopis; ergo, & Prælatis regularibus habentibus in subditos suos quasi auctoritatem Episcopalem, undè virtute dicti Concilij habent auctoritatem absolvendi à prædictis, nec non absolvendi à subspensione à divinis, quam incurrit regularis fæminam introducens intra claustra ad malum finem; quæ quidem facultas per nullum Ius novum, est ablatum Regularium Prælatis; verum est quod etiam Episcopus potest absolvere, secundum aliquos dictos regulares à dictis pænis occultis, sed de licentia prælati Regularis, ita Duardus in Bullam cænæ lib. 3. q. 11. §. 2. n. 27. Diana 7. p. tract. 2. resolutione 6. sed talem licentiam prælatus regularis, non potest concedere fuddito suo, stantibus dictis à me supra, in quæres 2. & 3. in hac appendice, alias inferret Iniuriam summo Pontifici cui immediate regulares subiecti sunt, undè Rodriquez tom. 1. q. 9. Regular. q. 24. n. 16. ait. *cum hoc Privilegium Iuris sit beneficium principis, generaliter, & illimitatè loquens*, generaliter, & illimitatè debet explicari, & sic Prælati regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in suos subditos iure communi possunt, cum illis in supradictis dispensare in foro conscientiæ, prout declaravit B. Pius V. fieri posse à Priori Conventuali, & superioribus prælatis per seipsos, ut videre est in bulla. Romani Pontificis 21. Iunij 1571. sicut Prælati regulares possunt absolvere suos subditos à quibusqunque peccatis, & censuris, ecceptis hæreticis relapsis, schismaticis, licterarum Apostolicarum falsificatoribus, ad infideles prohibita deferentibus, & in Summum Pontificem conspirantibus, quia isti ad Summum Pontificem sunt destinandi sicut possunt dispensare super irregularitate etiam ex labe simoniæ contracta, nō tamen a contracta in susceptione ordinum nec causa homicidij, ut dixi; Bigamiæ, mutilationis membrorum.

58. Probatur hoc, quia prædicta omnia illis expressè con-

cessit

cessit Iulius II. in Bulla *virtute conspicuas*, Cal. Augusti 1506. motu proprio, & ex certa scientia, & auctoritate Apostolica, quare non est necesse, ut hic ego referam congeriem illam privilegiorum relatam à Sorbo in addit. ad Casarub. verb. absolutio ordinaria quoad fratres, Rodriq. q. supra citata. Verum est quod Suar. ampliat hanc facultatem Prælatorum regularium, ut videre apud ipsum tom. 4. de relig. tract. 1. l. 2. c. 25. n. 5. ratione privilegij à Paulo 3. concessi, ita ut possint ab excommunicationibus, per quas subditus regularis esset denunciatus; vide dictum Suar. ego tamen hanc sententiam Suarij non tenerem.

59. Quæres 19. quid dicendum sit, si in uno conventu detur casus in quo non sunt nisi superior, & alius unus Sacerdos, & ad invicem se percutiunt, & consequenter incidunt in excommunicationem ambo, Prælatus maior multum distat, & ad illum accedere non possunt?

60. Respondeo quod in hac re sunt variæ DD. sententiæ; aliqui enim dicunt, quod accedere debeant ad Episcopum, & ab ipso absolutionem petere; alij hoc negant, prout Alphons. de Leon. testatur in tract. de censur. Reco recollect. 5. n. 590. Casarrub. dicit posse se mutuo absolvere, quia licèt excommunicatus maiori excommunicatione non possit de iure ordinario alium absolvere; in necessitate tamen, quæ legem non habet, dicit hoc non valere; quam opinionem sequuntur Rodriq. tom. 1. qq. q. 20. art. ad fin. Peyr. de prælato regul. q. 1. cap. 4. n. 28.

61. Limitat tamen Suarius ad excommunicationem illam, quæ non est notoria, secus quando esset notoria quia tunc superior debet eligere unum Confessarium, qui ipsum absolvat, & deinde postea ipse absolvere alium debet, ita Bonacc. & Peyrin. citati ab Alphonso de Leon.

62. Quæres 20. an Prælati Minimorum possint punire iuxta regulam suam suos Fratres pecuniam tangentes? In Regula Minimorum n. 24. dicitur, quòd sub perpetua pau-

per-

pertate viventes, &c. omnes Clerici, & Laici pecunias nullatenùs tangant, nec illas scienter deferant; & in correctorio n. 40. habetur: *Siquis contra regulæ tenorem pecunias scienter tetigerit, vel eas super se portaverit, duobus mensibus incarceretur, & capitulari voce per annum privetur, & ulteriùs si Prelatus sit, statim quod super hoc convinctus fuerit ab officio deponatur*. Vndè videtur quod utique prelatus possit punire Fratres, & unus prelatus alium prelatum, quia Textus Regulæ est clarus, & dicit, omnem, prout sonat illa particula seu dictio (nullatenus) quæ excludit omnem casum, Tusch. verb. dictio concl. 315. Peyrin. tom. 1. privilegior. const. 26. Leonis X. n. 11. & hoc expressum est in C. Tolosano n. 45. ubi determinatur, quod nullus Minimus audeat pecuniam tangere, &c. & in C. Romano 2. n. 19. undè videtur quod siquis quocunque modo quis tangat pecuniam ex Miniminis, dictis pœnis subdatur, ut alibi dixi.

63. Attamen ego hanc rem limitarem, & dicerem, quòd dupliciter quis religiosus potest tangere pecuniam, nempè vel materialiter, ac naturaliter, ut solent tangi metalla, aurum .v. argentum, aut monetæ antiquæ, quæ non sunt ampliùs in usu, nec expenduntur; secundo formaliter, ac politicè in ordine ad expensionem; quæ distinctio affertur à Corduba in Regula Minorum, in qua Fratribus Minoribus est eadem prohibitio sub præcepto peccati læthalis c. 4. q. 4. Politio in d. regula c. 4. n. 5. Ximen. in ead. reg. c. 4. n. 4. pag. mihi 221. ubi tangere pecuniam, quæ est in mensa, vel alibi non est contra regulam, quia inquit huiusmodi tactus est materialis, & naturalis, non politicus; non enim tangitur ut expendatur tamquam pecunia. Cum ergo apud Minimos non sit peccatum mortale pecuniam tangere, nec veniale, si apud Minores taliter non peccat religiosus Minor pecuuiam primo modo tangendo, nec Minimus eodem modo tangendo illam, non incidit in penas positas in Regula, & Correctorio Minimorum.

64. Exem-

64. Exemplum sit de Patriarcha Minimorum; quando coram Ferdinando II. Rege Neapoli tetigit, ac fregit pecuniam ex qua defluit sanguis, vel aliàs quando pro fabricanda Ecclesia, & conventum Paulitanum pecunias recepit in elemosinam, non fecit contra regulam, nec valet ratio quod cum esset legislator, non tenebatur legi dictæ, verum est quoad viam coactivam, sed tenebatur via directiva, & ad exemplum aliorum legem servare, quarè verba regulæ & correctorij non sunt latè accipienda cum simus in odiosis, & pœnalibus, sed strictè, & in proprio significato l. 1. §. si is qui novem ff. de exer. act. & C. in nostra de iniur. ergo, &c. Religiosus minimus tangendo materialiter pecuniam, non incurrit in pœnas latas in sua regula, & correctorio; unde puto quod si sacrista sumeret à devotis elemosinas missarum, ut ponat in capsa, vel procurator accipiat pecuniam ex redditibus conventus, ut capsæ quatuor clavium consignet non incurrit pœnas, &c. etiam si sint Sacerdotes, vel Clerici ambo.

65. Moveor ad hoc asserendum, quia secundum Ximen. in expositione regulæ Minorum cap. 4. n. 5. post alios quos refert pag. 222. non est contra regulam, si aliquis Religiosus minorum in itinere periculoso ferat super se pecunias alicuius ob charitatem, & securitatem; item si Religiosus in itinere inveniret crumenam, quæ alicui itineranti decidisset, potest eam sumere, & quærere de domino illius crumenæ, ut illi reddat; si non esset alius, qui hoc fideliter agere posset. Item posset in cellam suam retinere depositam pecuniam. Adde, quod confessor, cui pænitens secreto dat pecuniam, ob tuendam famam alicui restituendam potest eam sumere, & deferre illam cui debetur, quia tunc non tangeret pecuniam, ut formaliter pecuniam, sed solum materialiter, & ministerialiter, sivè instrumentaliter, &c.

66. Probo intentum, eo quia in correctorio loco citato prohibetur tactus pecuniæ, non vero pecuniales elemosinæ

verba autem legis sunt attendenda l. 1. §. docerem ff. vi 60. rap. & ideo cum ponatur ut distincta, &c. & differentes pœna contra trasgressores pecunia non vendicabit sibi locum contra tangentes elemosinas pecuniales pro quo facit text. in l. absit C. de privat. d. argum. vel rei privat. lib. 11. Corsett. verb. pœna fol. mihi 179. & sic est nam correctorium minim. n. 43. & 44. non loquitur de pecunia, sed de pecunialibus elemosinis, & ibi nullam, exprimit pœnam, nec absolvit, prohibet admictere, vel tangere elemosinas pecuniales; *sed aliter quam in regula permictitur*, scilicet contra promissam paupertatem, vel proprietario iure, &c. ut in correctorio n. 42. & 43. & quod Sanctus Pater absolute non prohibeat tactum elemosinarijs peculijs Clericis, & Laicis, benè tamen tactum pecuniæ, & proindè tanquam diversa posuerit constat, nam in dicto n. 43. correctorij dicitur; *si quis vero contra promissam paupertatem*, ubi dictio; *si quis*, cum sit universalis, & vaga extenditur etiam ad Clericos, & Laicos, qui consequenter salvo paupertatis voto, supponitur posse tangere, vel admitere elemosinas pecuniales, prout facit Bald. in l. 3. in principio ff. de inst. actu ergo priv. ubi quod, si statutum dicat in singulari, si quis dederit damnum in rem alterius, verificatur in plurali, sivè masculi, sivè fæminæ, Everard. loco 54.

67. Nec obstat si dicatur, quod Sanctus Pater Franciscus de Paula legislator noster in correctorio n. 44. iubet quod pecuniales elemosinæ, per ministerium oblatorum, vel amicorum spiritualium reducantur, in capsa quatuor clavium, & sic quod ipsi Fratres Clerici, & Laici non possint tangere dictas pecuniales elemosinas, sed ad id debeant vocare, oblatum, vel amicum spiritualem non millalem. Sanguisugam Sanguinis Religionis, ut quotidie videtur ab oculos habentibus. In hoc non debet admicti.

68. Non obstat inquam Textus iste Correctorij, quia dato casu, sicut dari potest, quod nullus sit oblatus in conventu

tu, sed sint ad quæsturas, & nullus etiam amicus devotus: Non est decens, ut Corrector, vel Sacrista pergat per vicos quærendo amicum devotum, ut illam, vel illas elemosinas pecuniales recipiat, cum urbanitatis iuribus hoc contrarium sit; Ad quod facit Cardinalis Senigallensis auctoritate Iulij II. apud Peyr. tom. 1. privileg. constit. 17. Iulij 2. §. 8. ubi quod Fratres neque soli, neque proprio nomine, præter quàm in itinere, defectu oblatorum, vel devotorum, pro quotidiano victu, vel vendere, aut emere posint, sed benè per eorum procuratores, ac devotorum, & oblatos; & quatenùs etiam tenuissent, si tamen non fuissent, necessitas non habet legem, l. 1. ff. de offic. Procons. c. 2. de desponsat. impuberum C. licet de fer. C. cum Apostolus de cens. Petr. Gerard. sing. 100. ubi planè favet etiam glos. 1. C. contulisti verb. ne honestatis, vel utilitatis, si dicta missa de die supervenat, aliqua magna persona celebrare non ommittatis missam non idoneas, vel aliàs suspecti non tenetur vocare.

69. Vlteriùs probationibus strictioribus accedo ad meam conclusionem probandam; nempè etiam si esset oblatus, vel devotus fidelis, adhuc sacerdos, vel laicus non incurreret in pœnas à Regula taxatas, nam pœna est contra audentes pecuniam tangere, vel præsumentes, quæ verba si non sint in Regula n. 24. sunt tamen in Capitulo Tolosano n. 45. & in Roman. 2. n. 19. Quæ Capitula sunt declarativa Textus Regulæ, & cum Correctorio iurium sit vitanda, & iura concordanda, dicendum est Textum Regulæ intelligendum esse eo modo, quo ipsa Capitula loquuntur, verbum autem audere temeritatem petit, & præsumptionem, ut post alios Peyrin. tom. 1. privilegior. const. 6. Iulij II. n. 16. Vndè qui hoc facit, vel inadvertenter, vel ignoranter etiam ignorantia crassa, ut ibidem in simili Peyrin. quare non incurrit pœnas Minimus, qui pecuniam tangit sine dolo, & in necessitate, ut benè apparet iuxtà doctrinam Rodriq. t. 1. q. 47. art. 2. Illud enim solùm possumus, quod commodè possumus,

mus, & illud dicitur non posse fieri, quod cum difficultate fieri potest, l. nepos Proculo ff. de verbor. significat. instit. de actionibus §. pœnales vers. innumerabiles.

70. Tum quia si Pat. Corrector, sivè Prælatus conventualis potest dispensare cum alijs super tactu pecuniæ, ut in terminis probat de Peyrin. in subdito q. 1. c. 8. §. 5. concl. 10. Ergo superior potest secum dispensare, ut idem Peyr. concl. 6. quod possit dispensare patet, nam à iure ei conceditur posse in aliquibus dispensare, ut habet glos. C. monacum 20. q. 4. C. carnem de consecrat. dist. 5. C. cum ad Monasterium §. in refecta de statu monacorum, ut Peyrin. d. concl. 10. Et cum super essentialibus religionis nullam habeat facultatem dispensandi, ut dicitur dicto C. cum ad monasterium, & Trident. sess. 25. de regul. c. 1. & post alios Peyr. loc citato concl. 9. sequitur quod possit in non essentialibus dispensare, quomodo est tactus pecuniarum, qui non est contra paupertatem, & proprietatem non inducit; nam exceptio firmat regulam in contrarium, ut Peyrin. d. concl. 10. Vndè in diebus ieiunorum regulæ absque ulla culpa potest dispensare, ut post alios Diana p. 1. resol, 29. Vndè cum pecunias non tangere non sit de essentia Religionis, nequè talis tactus ad mortalem, neque venialem obligat, per Peyr. conclus. dicta 10. undè iusta causa Prælatum suadere potest, ut à tali tactu pecuniali fratres dispensare possit; inter iustas causas autē est necessitas, & utilitas, ut v. in casu, quo quis deferret elemosinam conventui, & non est, neque oblatus, neque quis devotus, qui illam recipiat, potest superior in hoc cum sacerdotibus, vel clericis, aut secum dispensare super talium pecuniarum receptionem, absquè eo quod dici possit regulæ transgressor, neque incidet in aliquam pœnam à Correctorio statutam; idem post alios Peyrin. conclus. 6. aliter esset superior deterioris conditionis suorum subditorum; facit C. fin. de pœnit. & remiss. Vndè cum per dispensationem præceptum Regulæ, & Correctorij tollatur, conse-

consequenter tollitur pœna imposita transgressoribus. Ego quando viderem tantam subtilitatem in aliquo maiori prælato erga inferiorem, & præcipuè in casu necessitatis, non vocarem illum prælatum, sed stultum, & habentem naturam irrationalem more brutorum.

71. Vnum hic addo casum cum Peyrino in subdit. q. 4. c. 8. concl. 2. vers. Itaque assero, benignam esse legemDei, benignas leges Institutorum Religionum, & leges Summorum Pontificum; at hominum malignitas eas omnes reddit acerbas, & intollerabiles; non fuit autem mens Sancti Patris obligare nos Minimos ad nullo modo tangendam pecuniam, sed ut supra dixi prohibuit tactum formalis pecuniæ, & quatenus est contra votum paupertatis, & proprietatem inducit; ait enim Sanctus in sua Regula n. 24. *sub paupertate Evangelica perpetuo militantes*: Ergo sub paupertate Evangelica potest quilibet prælatus à tali tactu secum, & cum alijs dispensare, ut habet Peyrin. in additam. privileg. c. 13. n. 18. nam ut alibi dixi, multa illicita necessitate licita fiunt.

72. Quæres 21. an prælatus regularis non exprimens in dimissorijs causam absentiæ Episcopi, vel ordinationum non habendarum, officij administrationis, sivè dignitatis, ac vocis activæ, & passivæ privationis, & aliàs arbitrio Papæ reservatas incurrat.

73. Affirmativè responodetur, prout docent Miranda q. 38. art. 2. tom. 1. Diana resol. 15. tract. 2. miscellan. Barbos alleg. 7. n. 18. apud Thesaur. 1. prax. verb. ordo c. 27. particula tamen incurrat intelligitur ipso iure, absque alia sententia, secundùm magis communem Tiraquell. in l. si umquam, ver. revocatur n. 145. & 147. Sayr. in clavi regia lib. 3. c. 8. n. 21. vers. fallit, Barbosa de dictionib. dict. incurrat. Verum est quod alij non pauci contrarium tenent, qui citantur à Tiraquel. n. 146. & facit, quia non potest intelligi, quod ipso facto incurrat alias pęnas arbitrio Papæ nondum determinatas; Ergo nequè pœnas illas prio-

res,

res, quia unum, & idem verbum non debet simul iure di verso censeri, ut simul habeat vim sententiæ latæ, atque ferendæ, & hęc 2. sententia in casu dicto probabilis videtur Thesaur. in praxi verb. ordo d. c. 27.

74. Quæres 22. an Prælatus, quilibet, qui incurrit aliquam pœnam, quæ habet annexam privationem officij ipso facto, possint eius subditi statim expellere a gubernio dicti officij, & illi obedientiam derogare, etiam si manifeste constet de delicto. Negativè, respondeo, etenim id pertinet, ad maiorem Prælatum si est regularis, si vero, Episcopus pertinet ad Summum Pontificem, ità Ioann. Valer. in diff. iuris diff. 20. n. 4. Diana var. tract. 17. resol. 67, vers. ex hijs deducitur, nam in quibuscunque pœnis etiam si dicatur in lege, quod incurratur absquè ulla declaratione, requiritur semper iudicis sententia declaratoria criminis antequam incurratur, ita consuetudine approbante, videatur Sayr. verb. lex n. 10. alios citans DD. ubi quod lex privans ob peccatum re iure possessa, intelligitur post condemnationem, & licet in aliquibus casibus, & legibus sit apposita illa particula; *qui contra fecerit tali statuto, &c. statim per capitulum privetur*, non tamen licet hijs deputatis, superiorem statuto contrafacientem deponere; nam in pœnis non est facienda extensio de uno casu ad alium V. G. quis Prælatus regularis non curavit facere legere bullam de celebratione missarum in tempore debito, vel bullam S. Officij, &c. incurrit statim, non sic in alijs, quia non sit extensio cum simus in pœnalibus, & odiosis, de casu ad casum, & similiter eadem ratio, ut multis probat Diana tract. 17. variar. resol. *66*.

75. Quæres 23. An Prælatus minimus, vel alius Religiosus eiusdem Ordinis Minimitanæ familiæ, ad Episcopatum assumptum, & etiam ad Cardinalatum teneatur servare vitam Quadragesimalem sub pæna peccati lethalis transgrediendo.

76.Affir-

76. Affirmative respondeo; probat clarissimè Peyrin. q. 4. de Religioso subdit. cap. 2. & ultro DD. ibi ab eodem adductos addo Suarez tom. 4. de Religione tract. 1. lib. 3. cap. 17. n. 8. Caietanum 2. 2. q. 185. art. 8. dub. 1., nam Religiosus Minor factus Episcopus peccat mortaliter comedens carnes in die Natalis Domini quando venit talis festivitas in die veneris, vel sabbati, si id erit illi per suam regulam prohibitum, ergo multo magis de religioso minimo facto Episcopo vel Cardinali, valet consequentia, quia Minimus debet observare quadragesimalem vitam toto tempore vitæ suæ iuxtà modificationes, &c. in quibus, modificationibus est tantum infirmitas actualis, non autem assuntio ad Episcopatum, vel Cardinalatum, &c. Tenet hanc sententiam sive deducitur ab Angelico Doct. 2. 2. q. 185. art. 8. in corpore, qui habet ibi defendere quod Religiosus cuiusvis ordinis tenetur servare omnia ea, quæ valent ad perfectionis custodiam, ut continentiam, & paupertatem, &c. nullus autem est qui dubitet multum valere ad castitatem servandam vitam Quadresimalem, ut bene probat Peyrin. de subd. R. cap. 7. sentit Covarr. cap. 1. de testam. n. 18; & probatur contra Dianam [in expertum in voto minimorum quarto] auctoritate trium Pontificum, qui in facti contingentia, in hac mea assertione favere, primus fuit Paulus V. qui Duci de Abbuquerque legato Romæ pro Rege Hyspaniarum, petenti dispensatione super hoc quarto voto ordinis minimorum pro Reverendiss. Patre Fratre Goudi salvo de Angulo ordinis nostri Episcopo Valensuelæ in Indijs, respondit Summus Pontifex, ego semper fui huius Religionis devotissimus & me abstinui à promotione illorum ad dignitatem Episcopalem, ne cogerer eos dispensare super votum vitæ Quadragesimalis, & sic, dispensationem petitam ab Albquerque concedere recusavit. Gregorius XV. noluit dispensare Rev. Patrem Franciscum a Maida Episcopum Lavelli. Vrbanus VIII. examinando Patrem Fratrem Franciscum Castellanum,

Episcopum Caprulienſ. petijt ab eo: An conſecratus Epiſcopus teneretur ad vitam quadrageſimalem, Reſpondit ipſe Pater, non teneri, & Summus Pontifex illi dixit, erraſti, nec voluit eum diſpenſare; hinc fit, quòd malè intelligunt rigorem huius quarti voti, nempe vitæ quadrageſimalis, nam cuncti tenentur ad obſervantiam vitæ quadrageſimalis voti, ut probat ipſe Peyrin. tom. 1. relig. q. 1. c. 25. §. 1. concl. 4. & q. 4. c. 2. verſ. ad tertium & firmat expreſsè Bonac. loquens de electis tract. de clauſura q. 2. punct. 12. §. 3. n. 4. ratio eſt horum, quia ex propria malitia nemo debet reportare commodum, l. in fundo ff. de rei vendic. C. cognoſcentes de conſtit. C. ſedes C. plerumque de reſcriptis C. intelleximus de iudicio: Ergo à fortiori de Epiſcopo Minimo, qui etiam tenetur habitum deferre, iuxta morem aliarum Religionum, eorum qui aſcendunt ad Epiſcopatum, & Cardinalatum, & non ſolùm ex debito, & honeſtate morali, ſed etiam ex debito legali; undè puto, quòd excommunicationem contrahat ſi habitum deponat; firmat Laym. lib. 4. tract. 5. c. 1 de ſtatu relig. n. 9. Vndè in hoc delinquens ſecundùm Laym. debet puniri à Prælato, quod idem eſt de obtinente beneficium curati. ſed quicquid ſit de hac re, iudicio aliorum relinquo.

RVBRICA DECIMA.

De Officio Archidiaconi.

DE officio Archidiaconi Textus agit in titulo 13 ubi explicat dignitatem, & eius officium; Auctor verò dividit dictum titulum in §§. quatuor, in quorum 1. oſtendit, quod Archidiaconus Cathedralis à Iure eſt Vicarius Epiſcopi. In 2. dicit quod ipſemet Archidiaconus cognoſcit inter Clericos. In 3. quod ardua deferre debet ad Epiſcopum. In 4. quod ipſe Archidiaconus de licentia Epiſcopi

ſcopi viſitare, & excommunicare poteſt; De quibus breviter iuxtà veram doctrinam breviter diſcurram cum non ſit res magni momenti.

In §. quonam verò, cum tribus ſeqq.

1. In iſto §. cum ſequentibus, quicquid ad officium Archidiaconatus pertineat, & de eius privilegijs dicam, explicando primitus tamen nomen Archidiaconi. Archidiaconi enim nomen iuxtà Textum noſtrum (oculus Epiſcopi) appellatur iure merito ad hoc, ut ſciat ipſe Archidiaconus, quod ſi aliquid deficit pro Dei honore in Eccleſia, in qua tale officium portat., tenetur reddere rationem Deo ſub gravi culpa, quia cum ipſe ſit oculus, claudit palpebras, ne videat, & ob reſpectum humanum Deum relinquit inhonoratum, ut veneretur ipſe; Vndè ſi non coadiuvat Epiſcopum, ut tenetur, ad omnia damna & ſpiritualia, & temporalia obligatus eſt; ſunt enim Epiſcopi, & à Iure communi Vicarij Epiſcopi dicuntur. Ergo ad pondus Epiſcopi tenetur iuxta not. in c. 1. eod. not. 2. argument. officiales non eſſe multiplicandos, niſi cum cauſa. Cauſa autem quare hodie Archid. non ſint Vicarij Epiſcopi, ego intelligere non poſſum, cum hoc habeant à Iure, ni fortaſſis adeſſet cauſa intrinſeca, nempe quia videlicet, vel non ſunt ſufficientes, & ſunt ſufficientes, & nolunt inſervire, quomodoqunque ſit, certum, eſt quod peccant mortaliter non coadiuvando Epiſcopum; nam ſi non ſunt ſufficientes tenentur renunciare officium, ſi ſunt ſufficientes graviter peccant, non ponendo ſuum talentum ad menſam, immò eſt tanta eorum cura, ut neque per Epiſcopum exerceri poſſit, & multo minus per aliud, facit Abbas in cap. 1. eod. dicitur namque Archidiaconus quaſi princeps miniſterij, & de omnibus curam habere debet S. Thomas in 4. ſentent. diſt. 25. cap. 1. ad quartum, & C. Diaconi 1. & 2. diſt. 93. C. ad hæc extra eod.

 2. Han

2. Hinc oritur casus, cum Archidiaconus sit Vicarius Episcopi non propterea in gravioribus sine Episcopo potest decidere, ac terminare, sed graviora Episcopo reservantur; argum. in C. quod sedem de officio legat. nec valet obiectio, nempè quod Archidiaconus est de se, & secundum iura iudex in omnibus, nam illa verba in omnibus intelligenda sunt, iuxtà textum nostrum, qui quidem textus inquit; *una cum Episcopo*, & esto quod latius possit accipi, intelligitur, præterquam in gravioribus argum. in cap. 1. de officio Vicarij, & in 6. not. 2. nam visitare est actus iurisdictionis exterioris, unde Episcopus etiam sæculari committere potest, ut ait auctor hìc.

3. Potest quidem Archidiaconus corrigere, sed non imponere pœnas spirituales, nempè excommunicare, aut interdicere, vel suspendere, nisi de mandato Episcopi, & sub eius nomine, ità DD. in C. Archidiaconus extra eod. & facit Abbas in C. ad hæc in 4. q. eod.

Limita tamen ad pœnas inferiores, & non magni momenti, & ad modicum tempus, etiam suspendere, etenim graviora pertinent ad Episcopum, argument. C. quoad sedem, de officio legat. & in dubio, non intelliguntur à Iure demandata argum. in cap. 1. de officio Vicarij.

4. Quare adest differentia inter Vicarium Iuris, & Vicarium hominis, qui non vendicat sibi talem correctionem C. licet, & C. fin. de officio Vicarij in 6. & per Abbat. in cap. 1. extra eod.

5. Item Archidiaconus cognoscit inter Clericos, & prout ait Textus noster in §. ea propter; debet audire Iurgia singulorum; & quæ corrigenda corrigere, & emendanda emendare, quare debet procurare, ut Primicerius, Sacrista, & Custos officijs sibi iniunctis exequantur, & quę per Episcopum, ratione impedimenti iusti fieri non possunt, ipse illis debet remedium ponere, favet, C. suffraganeis de electione, undè etiam Clericos in minoribus constitutos potest de-

deponere, ut 15. q. 7. C. Episcopus, item suspendere eos etiam ad longum tempus, ut in cap. 1. de excessibus prelatorum, & generaliter omnia, quæ non possunt per Episcopum expediri sine capitulo, ut in cap. novit., & C. quanto, de hjs, quæ à Prælato, & per Abbat. in C. ad hæc eo, hæc de Iure conveniunt Archidiacono, ut Vicario Episcopi à Iure; nam in multis Ecclesijs, ut est in Bononiensi habet Privilegium conferendi gradum Doctoratus, ut habetur in C. mandamus, & in cap. 1. per Abbat. unde Archidiaconus, est secundum se vice Episcopus; usquè modo dixi de Archidiacono tamquam de Vicario a Iure, usque modo dictum est circa sua aliqua privilegia, modo videndum est de eius auctoritate, &c.

Archidiaconus ipso Iure, absquè aliquo facto, Episcopis absentibus, & eorum officialibus, Vicariorum munus exercet a Iure sic præordinatus, facit pro ipso Butrius, Hostiens. Mandos. Francus, Manc. & alij citati a Sborz de Vicario Episcopi lib. 1. q. 2. n. 15. & q. 36. n. 10. dimissorias licteras ad suscipiendos ordines dare possunt Cuch. instit maior. lib. 2. tit. 9. de offic. Archidiac. n. 7. & monitoria concedere potest Pet. Lazar. de monitorijs sect. 1. q. 6. n. 11. & miror quod Archidiaconi non conservent hanc suam Iurisdictionem.

6. Archidiaconus habens Canonicatum, & Parrochialem Ecclesiam in duobus Diœcesibus, & non residens in Parrochiali ex permissione Episcopi, ut tenetur per Bullam B. Pij V. cogendus est ad residentiam in illa Ecclesia, ubi habet Canonicatum, ita decisum referunt Garcia cap. 2. n. 184. Armend. in addit. ad Recopil. legul. num. 13. Franciscus Leo in Thesauro fori Ecclesiastici par. 3. cap. 2. n. 11. & disponit Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 12. vers. præterea, de quo multa Navarr. Consil. 2. de Clericis non residentibus. Azzor. instit. Moral. par. 3. lib. 7. cap. 3. colum. 916. & melius Nicolaus Garcia de Beneficijs par. 3. cap.

2. n. 180. cum multis alijs dictos sequentibus.

7. Noto etiam, quod quamquam Archidiaconus à Iure sit Vicarius Episcopi, limitatur tamen in sede vacante per spatium octo dierum Capitulum habet totum Ius, nam a diversis non fit illatio, quia illa prima regula loquitur de sede repleta, ita resolvit Quaranta verb. sede vacante, §. 12. quæro, vers 1. & Aloysius Ricci post resolut. 105. in notabil. de materia Vicarij, a Capitulo sede vacante vers. 1. unde sequitur, quod in illo termino octo dierum non potest cohoartari Capitulum ad Vicarium Capitularem constituendum, undè Capitulum potest administrare, idem Quaranta supra loc. citat. vers. terminum.

8. Verum est, quod terminus octo dierum currit à die notitiæ habitæ à Capitulo de Sede vacante, sivè sit vacans sedes ratione mortis Episcopi, sivè renunciationis, sivè translationis, &c. idem Quaranta d. vers. terminum.

9. Archidiaconi, Archipræsbiteri, & Plebani, & alij inferiores visitandi ius habent si id in longam consuetudinem præscripserint, C. super eo, & C. cum Apostolus de censib. & Concil. Trident. sess. 24 de reformatione c. 3. & refert Felician. Comers in manual. visit. lib. 1. tit. 3. vers. Archidiaconi.

10. Potest etiam Archidiaconus abesse ultra tres menses ratione visitationis ei incumbentis, & ratione suæ dignitatis habere fructus sui Archidiaconatus, dummodo dari consueverint absentibus ex legitima causa, non tamen lucrantur distributiones quotidianas, ita decisum fuisse referunt Gargia c. 2. n. 352. Armendar. in addit. ad Neap. legum, Navarr. lib. 1. tit. 6. l. 6. de visitat. n. 51. ubi n. 52. limitat. Puto tamen, quomodo Archidiaconi parum, aut nihil agant in Cathedralibus, cum Episcopi omnia sibi usurpaverint; Ego quidquid dixi, locutus fui prout de iure, & prout sacri Canones loquntur, & DD.

RV-

RVBRICA DECIMAPRIMA.

De officio Archipresbiteri.

IVxtà Textum nostrum Archipresbiter est Vicarius Episcopi circa Divina; undè circà Divina sublevare debet Episcopum, qui quidem Archipresbiteri sunt in duplici differentia, alij dicuntur urbani, alij foranei; de quibus omnibus agendo Auctor, dividit hanc Rubricam, sivè Titulum, in paragraphis quatuor, quod totum in unum ergò reducam, cum parva in hac re sint dicenda.

In §. non absimiles.

1. Certum est quod Archipresbiter est maioris dignitatis, quàm sit Archidiaconus, unde Archidiaconum ipsum præcedere debet, ut habetur in C. statuimus, extra de maioritate, & obedientia, & cap. 1. dicto titulo, nec mirandum est quod prius textus noster loquatur de Archidiacono, quàm de Archipresbitero, quia licèt in ratione Ordinis Archidiaconus sit inferior, in dignitate tamen, & ad ministratione est maior, propter curam fori contentiosi, quam exercere deberet; Archipresbiter vero solum curam fori Penitentialis habet, ut inf. eod. in principio, & not. in C Officium, ext. eod., ita not. Cardinal. in Clement. 1. de prebendis in pr. cap. 7. & Arch., & Geminianus in C. perlect. 25. dist. glos. & Abbas cap. 1. in eo; tamen in hoc debent observari consuetudines Ecclesiarum, Hostien. quem, & Abb. refert in dicto cap. 1.

2. Quare hic ponitur casus, quidam Episcopus volebat constituere Archipresbiteros tam in urbe quàm extra, ut curam haberent eiusque vices gererent in spiritualibus, & dubitatum fuit, an dictus Episcopus hoc facere posset, cum

Dioe-

ſunt rationem de animabus ſibi concreditis.

5. An vero iſti Archipresbiteri, ſicut, & Prępoſiti, debeant eſſe ordinati Sacerdotes, nec ne multi negativè reſpondent, fundando ſuam rationem, quia cum talia officia dicant Prælaturam, quæ tantummodo iuriſdictionem reſpicit, non videtur quod ordo, & præcipuè præsbiteratus ordo requiratur, argument. C. quamvis de verborum ſignificatione; at quia poteſtas ordinis eſt unita cum poteſtate iuriſdictionis iuxtà notata per Caietan. in ſuis Opuſcul. tom. 2. tract. 7. q. 1. ideo obiectio adverſariorum non valet, nam hìc non agitur de qualibet iuriſdictione, ſed de illa, quæ reſpicit curam animarum; ergo requiritur quod tam Archipresbiter, quàm præpoſitus ordinati ſint, & ſint Sacerdotes, argument. in C. ſtatutum de reſcriptis in 6. & cap. 1. & ætate, ſic etiam textus noſter §. admonendi, unde iſtæ dignitates, requirunt, ut ſaltem infra annum, ordines habeant, verum, eſt quod ille, cui collata eſt aliqua ex hijs dignitatibus ſi infra annum eſt legittimè impeditus, ut ad ordines non poſſit promoveri, non debet dignitate privari, facit text. ut cap. 1. de Clericis ægrotis, niſi cauſa ſua, factum eſſet hoc impedimentum cap. 1. de Clericis ægrotis, ſed ſolum intelligitur gaudere beneficium temporis quando infirmitas non cauſa ſua facta: alias non gaudet, quia ſe debebat abſtinere ab his, à quibus ſciebat, vel ſaltem putabat, ſe in habilem reddi, hæc de Archipresbitero.

RVBRICA DECIMA SECVNDA.

De Officio Vicarij.

1. Continuatur titulus, & dividitur in tres partes. In prima habetur quid ſit Vicarij officium. In ſecunda, quis poſſit eſſe. In tertia, qualiter ab eo appellatur (intelligo hìc de Vicarijs conſtitutis ab homine, non de illis

à Iure

à Iure, quia iam de ipsis satis dictum est) Vndè Vicarij à Iure sunt illi, qui deserviunt Ecclesiæ; Vicarij ab homine, qui alieno nomine inserviunt, pro ut notatur in Rubricà extra eod. Dividitur hæc Rubrica in paragraphis quatuor; In 1. agitur de eius potestate; In 2. de eius qualitate, sicut in 3. In 4. ad quem detur appellatio de eius sententia, de quibus gradatim suo ordine.

In §. & Vicarium.

2. Indubitatum est, Vicarium Episcopi non posse inquirere, nec punire, nec beneficijs privare, nec beneficia conferre, nisi hoc specialiter ab Episcopo; ita text. noster in d. §. posito erga fin. Vndè non tenetur Episcopus Vicarium substituere, maximè quando Diœcesis est parva, cum tunc Episcopus possit omnia per se ipsum facere, etiam si contrarium videatur sentire Abbas in C. quoniam de officio ordinis; Ratio Abbatis est, quia numquam supponitur Episcopum esse semper paratum in omnibus Ecclesiæ: Fallit tamen ut dixi, quando Diœcesis est parva, & Episcopus est in Iure expertus, & habet Archidiaconum, & Archipresbiterum, quorum munus est officium Vicarij exercere; unus nempè in contentiosis, alter in spiritualibus, ut ostendo in antecedenti Rubrica dist. 23. C. quamquam, & de officio ordinis C. si Sacerdos, & facit C. licet eod. lib. 6.

In §. debet autem.

3. Advertere debet tamen Episcopus ne laicum Vicarium constituat, quod habetur in textu §. debet autem Epicopus, & si aliquandò aliqui sæculares hoc prætendissent ex ea ratione, quia in utroque Iure Doctoratum obtinuere. At si DD. in utroque Iure fuissent, fuissent intelligentes de text nostro prohibente, sæculares posse Episcoporum esse Vica-

Vicarios favet Panorm. in cap. 2. de Clerico coniugato, & §. in decorum, & in C. innova 16. p. 7. & C. decenter dist. 89. ratio est, quia non licitum est nec conveniens Laicum Ecclesiasticos iudicare, ita textus noster in fine, nam in uno, & eodemque officio debet dispar esse professio, sic text. in §. cit. & patet etiam ex sacra litera, dum Moyses ordinavit; non Arabis in bovem, & Asinam habetur in §. professio 12. q. 2. & C. cognovimus, & in C. Deus qui extr. de vita, & honestate Cleric. in Clement. pro ut notat Ioannes Andreas, & si de reservat. & per Archidiaconum in C. innova 16. q. 7. & de hoc per Doctorem in C. Ioannes, de statu Monachorum, Sol. ut per Abbas in C. cum causa in fin. de electior.

In §. inde, & Honoriana.

4. In §. praesenti non solum Episcopus non potest pro ut determinatur in textu nostro eligere Vicarium, sed electum non ordinatum, debet compellere, etiam cum subtractione Vicariae, & proventus, ut ordines recipiat, & maximè, de Vicario in divinis non solum sed etiam in civilibus; quando causae, ut plurimum sint, vel ab Ecclesiasticis promotis, & intentatis, vel à saecularibus contra Ecclesiasticos, undè non est decens, neque iustum, quod saeculares iudicium ferant contra Ecclesiasticos, maximè quia talis Vicarius debet perciperè portionem, quae nullo modo saecularibus convenit in Ecclesia, facit C. ad haec, extra eod. & de praesbiteris C. extirpandae §. quia vero, & not. qui habet aliud beneficium curatum non potest praetendere Vicarium cap. 1. extra eod. sed nec ad duos Vicarios, ut C. fin. extra eod.

In §. inter Vicarium.

5. In isto §. quarto huius Rubricae in tit. 15. quaerit auctor, an à Vicario generali alicuius dioecesis possit fieri appel-

 latio

latio ad Episcopum, de sententia lata ab ipso Vicario; Responsio iuxtà textum nostrum, dummodo non sit de sententia data ab Archidiacono, nisi aliàs alicuius Ecclesiæ esset consuetudo; ratio est, quia iudex, a quo, & ad quem debent esse realiter realitate specifica distinctos, & adest casus ab auctore nostro Lancellott. adducto in casu explicationis huius §. supponit enim Doctor, ac magister noster, quod cum lata esset sententia à Vicario alicuius Episcopi contra Monasterium S. Petri, & Sindacus dicti Monasterij volebat appellare ad Episcopum, tanquam ad superiorem proximum iuxtà leges quæ ordinant, ut appellationes gradatim fiant, nisi fiat ad supremum, & tunc licet, inter Ecclesiasticos ad Papam, & inter sæculares ad Regem, vel Principem, C. quoties Episcopi, C. ad Romanam, et 1. & 2. 2. q. 6. C. si duobus, C. dilecti filij, el 3. de adpellat. Navarr lib. 2. cons. de appellat. cons. 2. n. 1. cons. 4. n. 3. Pegna in directorio inquisit. pag. 3. commen. 31. vers. quod si Sebastian. Vanz. de nullitate §. de nullitate defectu iurisdictionis n. 77. tom. 4. pag. 3. 88. Barbosa C. dilecte filij, ut n. 3. Covarr. pract. q. cap. 4. n. 9. Bovadil. tom. 2. Polit. lib. 3. cap. 8. n. 219. nec facit casus quod iudex à quo non deferat; deferant iura. Lege quoniam iudices, C. de apppellatione, l. eius cuius ff. de appellatione recipit, & iudex. qui non detulit puniri debet C. de Priori de appellatione, ita citatus Vant. loco superius citatus.

6. Ad casum superius propositum de sindaco Monasterij S. Petri, qui à sententia lata à Vicario Episcopi ad Episcopum cuius erat Vicarius ille, qui protulit sententiam contra dictum Monasterium volebat appellare, non fuit admissa, neque valida, quia Vicarius, & Episcopus sunt unum Tribunal, neque obstat l. Imperatores ff. de appellationibus, quia est idem Tribunal, cap. 2. de consuetudine in 6. & esto quod obstaret, talis lex non est verum in iure Canonico, iuxtà not. in C. antiqua de Privileg. not. in materia appella-

tionis

tionis iudicem à quo, & ad quem debere esse non solum reàliter, phisicè, & specificè, metaphisicè, sed diversè iurisditionis, & superioritatis, ita quod unus sit superior, alter inferior in eodem ordine.

7. Limita tamen, quod quando causa non est delegata ab Episcopo, ad aliquam difficultatem, sivè casum particularem, nam quando Episcopus habet delegare aliquam causam particularem alicui iudici Synodali, qui habet sententiam contrariam ab illo delegato potest appellare ad Episcopum, C. super quæstionum, de officio delegati, & C. dilecti de appellation. ubi nota (oh lector) qualis sit disparitas inter Vicarium Episcopi, & iudicem Synodalem cui delegata est aliqua causa particularis, nam Vicarius Generalis, & Archiepiscopus sunt idem Tribunal, non sic delegatus, & Episcopus, sicut, nec Archipresbiter, nec Archidiaconus respectu Episcopi, habetur in C. Romana in principio de Appellat. in *6.* & in cap. 2. de consuetudine in *6.* & habetur infra de appellation. post principium; ratio est quia si de Vicario appellaretur ad Episcopum, idem esset Iudex à quo ac Iudex ad quem quod esse non potest, cap. 2. & C. Romana.

8. Verum est quod si quis haberet litem coram Vicario Episcopi, & Vicarius esset recusatus tamquam suspectus, suspicionis causa coram Episcopo, probari debet C. si contra unum in fine de officio delegati, quod si quis dicat, appellatio, & recusatio sunt idem in paritate rationis prout habetur in C. super eo 2. de appellat. & in cap. 2. de consuet. in *6.* ergo, si Episcopus, vel coram eo debet probari suspicio contra Vicarium, & appellatio de Vicario ad Episcopum valida erit.

9. Neque valet dicere, quod consuetudo, & Privilegium sunt idem, nam hoc est verum de consuetudine quæ contingit de foro competenti C. Romana eod. titulo in *6.* & C. Romana, de officio ordinis, unde ista consuetudo cum

 Privi-

Privilegio currit parit. q. 9. C. conquestus, & cap. 2. §. debet de officio ordinis, & C. novit, vers. non enim de Iudic. undè non valet consequentia ergo valet appellatio de Vicario ad Episcopum, sed solum dicta lex consuetudo, solum loquitur de Appelatione interponenda, à sententia Archidiaconi ad Archipiscopum, quæ de consuetudine potest induci cum non sit idem tribunal, unde non inducitur in hoc consuetudo, bene tamen appellando, ut dixi ab Archidiacono ad Archiepiscopum, non autem, appellare de Vicario ad Archiepiscopum, ut dixi, ut not. in cap. 2. de consuetudine in 6. & in C. Romana de appellatione in 6. potest tamen appellari immediatè ad Pontificem, ab Episcopo ad Papam, prout colligi potest ex Doctoribus, & praxis docet, facit etiam textus quia Episcopus est Papę immediatè subiectus, Titulo de officio Vicarij §. inter Vicarium, etiam ommisso medio 2. q. 6. C. ad Romanum, & C. quisquis, & eodem in legato valet, ut cap. 1. de officio legati, ubi de hac re agitur, & 2. q. 6. cap. 3. non sic in Imperatore in Civilibus causis, lege Imperatores ff. de appellat.

10. Et cum locutus fuerim de Vicarij persona, multa de ipso possunt dubitari, & primo. An Vicarius capitularis, mortuo Episcopo, vel privato, aut excomunicato, dictus Vicarius Capitularis, dum exercet officium Vicarij habeatur pro presente in Choro, & lucretur distributiones in absentia. Affirmativa est Responsio cum Paccino de officio, & potestate Capituli sede vacante q. 10. 2. par. n. 5. & Paulo Squillante de obbligationibus Clericorum par. 1. pag. mihi 48. n. 189. nam tunc Vicarius Capitularis censetur esse in servitio Ecclesiæ, cum magis commodum Ecclesiæ, ut deputetur unus, & non exerceatur Iurisdictio per totum Capitulum, accedit Rota decis. 222. p. 2. diversorum, non autem hoc valet de Canonico Vicario Episcopi, vt per eandem Rotam ibidem, & Cenedum q. 1. n. 3.

11. Reputatur tamen præsens in Choro Vicarius Generalis

lis Episcopi, vel Archiepiscopi, quando est absens ob Ecclesiæ utilitatem evidentem, & ideo lucrari potest distributiones, & fructus, ita habetur ex C. ex parte secundo de Cleric. non resident. in 6. & per Covarr. lib. 3. variar. cap. 13. n. 8. Zech. de Republic. & Ecclesia cap. 24. de Canonicis n. 6. Zerol. in praxi Episcopali p. 1. vers. distributiones §. 3. si vero est absens a loco non perciperet distributiones C. cum non dictat de electione in 6. Covarr. Zechus, & alij quam plurimi ita sentiunt.

12. Limita tamen, quando aliàs consuetudo non disponat, ut tenet Moneta par. 2. q. 11. & Vivianus de Iure Patron. lib. 15. cap. 3. n. 133. ita censuit Sacra Congregatio Concilij cuius responsio ad dubium coram eam propositum in tali materia reperitur apud Gargiam p. 3. cap. 2. n. 362. his verbis, *stante consuetudine, quod Canonicus missus à Capitulo pro aliquo servitio ipsius Ecclesiæ seu Capituli, percipiat omnes fructus, & distributiones quotidianas Congregatio censuit eam esse observandam si Canonici absint pro evidenti utilitate Ecclesiæ.*

13. Quod idem dicendum est siquis Canonicus officialis S. Inquisitionis esset absens pro negocijs S. Inquisitionis, ita Moneta de distribut. quotidian. p. 2. q. 12. n. 111. Spina in Specul. testament. Glos. cap. 3. princip. n. 78. Vivian. de Iure patr. lib. 15. cap. 3. n. 135., & Sacra Congregatio, ut testatur Gargia p. 3. cap. 8. n. 356. & sic observatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & idem dicendum est de Collectore Cameræ Apostolicæ per Bullam Sixti V. datam sub die 8. Maij 1590. Et idem dico de Auditore Rotæ per Bullam Clementis VII quæ incipit: Convenit.

14. De Canonico infirmo, qui non eius defectu infirmitatem incidit, sicut de amente, & iniustè detentus in carcere non est dubitandum, quod illis & fructus, & distributiones debeantur, quia aliàs sanus existens, aut liber solitus erat frequentare chorum, & si infirmus sit absens à

loco

loco ubi est Ecclesia, quod idem valet de amente; firmat Haieda p. 1. c. 17. n. 15. & Moneta de distribut. p. 2. q. 6. n. 7. Fuscus de visit. lib. 1. c. 20. n. 26. Moneta d. q. 16. n. 12. Cened. q. 1. n. 8. idem Moneta n. 19. quem sequitur Cened. loc. citat. n. 11. quod idem valet de infirmo ad balnea pergente causa sanitatis recuperandæ. Ad Vicarium modò Episcopi redeo, de quo multæ faciendæ sunt quæstiones, & quia hoc nomen Vicarius est non univocum, sed analogum, ideò tam de Vicario Episcopi, quàm de Vicario Parrochiali dubia ponenda resolvam, & in primis.

15. Vt suprà dixi in §. & Vicarium. Vicarius Generalis Episcopi constitutus ab ipsomet Episcopo, sivè Archiepiscopo, si sint in suis literis patentalibus solùm clausulæ generales, ut alibi dixi dantes tibi N.N. omnimodam facultatem nostram, &c. Non propterea omnia, quæ Episcopus potest facere, ipse facere potest; Et circà iudicia, Collationes beneficiorum, privationes, &c. sed requiritur expressum mandatum circa hoc, &c. facit Text. in l. procurator vi ff. de procurat. & C. qui generaliter de procurat. lib. 6. Vndè debet in dictis literis omnia particularia specificari; Vndè si collatio beneficiorum, &c. specialiter non sit commissa, illa conferre non potest, & si conferat aliter conferentia est nulla, C. ultimo de officio Vicarij lib. 6. ubi DD. Petr. Gregor. in C. conquerente c. 11. n. 2. de officio ordinar. Francisc. Marc. Delphin. decis. 86. n. 13. vol. 4. Marchesan. de commiss. p. 1. c. 6. n. 68. at in memorab. verb. Vicarius in princip. Marant. cons. 48. n. 6. Salas in rubr. de officio deleg. n. 8. Anastas. Germon. de indultis Cardinal. §. tibi quoad vixeris n. 86. & 87. praxis Episcoporum p. 1. verb. Vicarius §. 9. cum seqq. Covar. lib. 3. variar. c. 20. n. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ §. 4. proœm. n. 34. Flamin. de resignat. lib. 7. q. 21. n. 9. & q. 24. n. 4. & 52. & lib. 9. q. 7. n. 32. Sanch. lib. 1. quæst. 7. n. 11. & lib. 2. quæst. 71. n. 11. Azzor. p. 2. lib. 3. c. 44. q. 1. & post ipsos Rebuff. Lambertin. Duaren. Cuch. & alij Vgolin. c. 4. §. 7. n. 2. 36. Vn-

16. Vndè fit, quod si non potest conferre Vicarius Episcopi beneficia sine speciali facultate beneficia conferendi, nec Vicariam perpetuam concedere potest, nec ullam erigere, Gonzal. glos. 5. §. 3. n. 25. nec collationi consentire, Steph. Gratian. discep. foren. c. 303. n. 1. Azzor. lib. 3. c. 44. q. 3.

17. Limita, quod etiam si Vicarius Generalis habeat facultatem conferendi beneficia in suis literis patentalibus ab Episcopo; non tamen potest conferre ea beneficia, quæ Episcopus iure speciali, aut privilegio conferre potest; nec ea, quæ de iure devolvuntur Episcopo ob negligentiam, vel delictum inferiorum; quorum erat ius conferendi, sivè eligendi, & in hoc casu limitatur, quando videlicèt electio ad beneficium est devoluta ad Episcopum tanquam Sedis Apost. Delegatum; puta ob neglgentiam Regularium, Clement. 1. de supplendo negligentiam Prælati, vel Capituli Conventus, &c. praxis Episc. par. 1. verb. beneficia §. 3.

18. Indubitatum tamen est, quod quuando Episcopus concedit Vicario suo potestatem specialem conferendi beneficia, ut sic nihil reservando, cum universalis propositio in aliquo genere iuxtà veram Philosophiam in illo genere, nihil excludat, illa potestas est interpretanda latè, ita ut quælibet beneficia comprehendat, etiam quæ in Ecclesia Cathedrali sunt aut curam animarum habent. Rebuffus stat pro me in hac conclusione tit. de Vicario à n. 118. Azzor. c. 44. q. 7. & 8. & firmat Barbosa de offic. & potest. Episcopi p. 2. alleg. 54. pag. mihi 176. n. 63. idem dicunt isti de dignitatibus, ac de beneficijs; Non tamen est verum de institutis post datam literarum patentialium Vicario, ut benè ostendit dictus Azzor. q. 8.

19. Non propterea quod Episcopus talem, ac tantam facultatem suo Vicario dederit, sequitur quod ipse Episcopus non possit per se ipsum talia beneficia conferre antequàm Vicarius conferat, Azzor. d. c. 44. q. 12.

20. At si in eadem hora, & die Episcopus, & Vicarius

idem

idem beneficium duobus clericis conferrent; non potest Vicarius beneficiatum ab Episcopo beneficio privare, idem Azzor. ubi supra q. 13. & Barbosa cum ipso loco supra citato sub n. 18. in ordine meo scribendi p. 2. alleg. 54. pag. mihi 175. n. 65.

21. Ponam tamen casum hic pro mea Religione usquè modo, pro ut vidi ab auctoribus meæ Religionis non prætactum, quamvis ascendant ad numerum 600. Scriptorum, & est casus desumptus à me ex supra positus sub numero 17. in ordine, difficultas etenim est, An noster Vicarius Generalis Italiæ, qui gerere habet in tota Italia vices Generalis agere, dum in suis literis Patentalibus non est apposita particula, quod electiones, &c. quæ fieri solent à Provincijs de Provincialibus, & Officialibus, &c. quæ ratione vel negligentia vocalium, vel eorum defectu devolvuntur ad Generalem, cuius secundum nostram Regulam, & Correctorium, est providere; possint per ipsum Vicarium Generalem Italiæ, provideri in Italia, sicut de Correctoribus Confirmatione, possit se intromictere, extra Conventus Vrbis Romanæ, dum, Provincialis Provinciæ est in Provincia, & non est suspensus.

22. Certum est apud me, circa primam difficultatem, Vicarium Generalem prænominatum Italiæ, si hoc non habet in suis literis patentalibus expressum facere non posse, nam militat eadem ratio, de Vicario Generali Episcopi, circa collationem beneficiorum devolutorum ad ipsum Episcopum, ac de provisionibus Provincialium, &c. devolutis ad Generalem ordinis, favent meam hanc opinionem Azzor. cap. 44. q. 2. Paccin. & Rebuffus Clementina 1. de sepulturis, Verbo negligentia §. 3. etenim, non se habet diversimodè Generalis Religionis in tota sua Religione, ac Episcopus in sua Diœcesi, sicut, & Vicarius Episcopi, in Diœcesi sui Episcopi, ac Vicarius Generalis, Minimus in tota illa natione ubi Vicarius Ordinarius à Generali institu-

tus

tus est, sed primus, devolutas beneficiorum conferentias, non potest conferre, ergo neque secundus devolutas electiones ad Generalem efficere poterit, nec de illis providere, colligo ex Rebuff. tit. forma Vicarie n. 104. & 106. Sbroz. lib. 2. q 71. n. 9. quia, in hoc requiritur speciale mandatum expressum tenet Cardoso. in prax. iudicum verbo procurator n. 40. quem citat. Barb. in suis remiss. de dictione, & clausulis claus. 17. n. 29. immò, si præsentatum à Patrono Vicairius non potest talem præsentatum instituere, etiam si n suis literis sint apposita verba illa generalia, faciendi quod per nos ipsos facere possemus, etiam si specialissimum, requireretur mandatum; eo quia istæ institutiones, debent specialiter exprimi, ergo à pari, dicendum est, quod Vicarius noster generalis Italiæ, non possit providere de devolutis electionibus ad generalem, cum nulla sit dispar ratio, de uno, ac de alio, defendunt meum fundamentum Roland. cons. 47. n. 45. volum. 1. & Rebuff. in prax. beneficiaria, tit. in forma Vicariæ, a n. 136. & in additamen. ad regul. 13. Cancellariæ, verbo, aut Vicarias perpetuas vers. item Vicarius Generalis.

23. Ad alium dubium dico nullo modo posse Vicarium Generalem extra urbem, in electionibus correctorum se intromictere, nec in confirmationibus eorum, nec immutationibus fratrum, ad effectum, habendi correctores pro sui voluntate, ad hoc ut pro suo interesse habeat Provinciales, iuxta suum beneplacitum; nisi forte quando dictus Vicarius Generalis, esset in Provincia aliqua visitando actualiter illam ratio est quia, turbatur Religio, & ordinis tranquillitas, quando, quis ponit falcem in messem alienam; est enim hoc, munus Provincialis facere, cum sit immediatus Prælatus, immò neque unus, neque alius debent disponere capitula, ad talem, vel talem eligendum; sed ad summum proponere aliquos possunt; sine aliorum exclusione, dummodo requisita habeant, iuxta Sacros Canones, alias sine

labe simoniæ non facient, nam præces simoniam inducunt, & multo magis operationes, & mutationes prædictas, & propositiones, missiones præsidentis ad capitulum quando non timetur de discordia evidenter 1. q. 1. sunt nonnulli, & 8. q. 1. Plerique, ut ibi notat glos. quæ in C. tuam extra, de etate; & qualitate, ita distinguit; *cum quis eligitur, aut suis pracibus interventientibus, aut alienis, si suis quantumquumque sit idoneus, simonia committitur*, argum. 8. q. 1. & 1. q. 1. nullus itaque, si vero præces sunt alienæ, vel sunt spirituales, vel carnales, quæ omnes prætio fiunt, ut plurimum 1. q. 1. sunt nonulli, & ut plurimum pro indignis, certè simoniam inducunt [sed de hoc non curant aliqui dummodo, sivè per fas, sivè per nefas dominium suum conservent, ergo, &c.] melius alia occasione de hac materia, ad Vicarium Episcopi modo redeo, & dico item quod

24. Vicarius Episcopi etiam si facultatem generalem habeat circa beneficia, non propterea sinè speciali mandato Episcopi potest beneficia supprimere, nec beneficia unire, de primo videatur Puteus dec. 53. lib. 3. Sbroz. lib. 2. q. 117. n. 5. Alois. Ricci in collect. dec. p. 1. collect. 143. post princ. Sbroz. lib. 2. q. 115. ubi etiam invenies, quod dictus Vicarius non potest revocare uniones, nec Ecclesias dividere.

25. Vicarius Episcopi non potest imperitis rectoribus Vicarios assignare, nisi de speciali commissione iuxta Trident. sess. 21. de reform. cap. 6. favet pute dec. 239. n. 2. sequitur ipsum Sbroz. lib. 2. q. 112. a n. 2.

26. Nec ius patronatus ex causa donationis, fundationis, vel constructionis alicui reservare potest, nec etiam donationis Iuris patronatus decretum interponere potest. De primo videatur Hieronym. de Monte q. 22. n. 7. & 25. prax. Episc. verb. Vicarius §. 13. Vivian. in pract. iur. patronat. p. 1. lib. 11. c. 1. n. 24. Nicol. Garg. p. 5. c. 9. n. 43. De secundo asserto loquuntur, & firmant Rebuff. tit. de forma Vicarij n. 184. Ferrett. cons. 343. n. 7. & cons. 344. n. 1. vol. 2.

vol. 2. prax. Episc. verb. Vicarius, §. 11. & 13. Sbroz. lib. 2. q. 197. Garg. c. 9. n. 76. Vgolin. c. 4. §. 7. n. 2. vers. decimo non potest Azzor. lib. 3.

27. Vicarius non potest novam Parrochiam instituere, nec æconomum in aliqua Ecclesia absque speciali mandato sui Episcopi constituere, nec pensiones ponere super beneficijs, ubi Episcopi, & Archiepiscopi possunt, & hoc ob iustam causam, & pro bono pacis, & concordiæ tantùm, Sbroz. lib. 2. q. 117. n. 2. & eod. lib. q. 71. n. 4. & q. 53. n. 2. Non potest nec dictus Vicarius sine sui Episcopi mandato speciali beneficiatos à suis beneficijs amovere, seù deponere, facit C. licet de officio Vicarij lib. 6. Sbroz. lib. 2. citat. q. 111. n. 7. & q. 155. sicut nec revocare potest Clericum ab exilio absque sui Episcopi speciali mandato, Soar. de paz. d. præl. 3. & alij n. 9. Vgolin. n. 2. vers. 7. inquirere.

28. Vicarius Episcopi, si Episcopus non sit concedere alio Episcopo, quæ ordinis Episcopalis sunt, non potest absque speciali mandato sui Episcopi, Rebuff. tit. de forma Vicarij n. 171. prax. Episc. p. 2. verb. Vicarius §. 6. Sbroz. lib. 2. q. 12. n. 1. & seqq. nec cognoscere de crimine hæresi sine particulari commissione, Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 5. c. 21. n. 7. Sbroz. lib. 1. q. 161. n. 4. & 5. Sicut non potest etiam subditos nisi facultate speciali sui Episcopi à crimine hæresi absolvere; favet Concil. Trident. sess. 24. de reformat. c. 6. cum solùm Episcopis, non autem eorum Vicarijs sit permissum, ibidem Sbroz. lib. 2. q. 10. nec eis publicas pœnitentias imponere, nec publicæ pœnitentes absolvere, sivè reconciliare, Dominic. de S. Geminian. in c. 2. n. 8. de officio Vicarij lib. 6. Sbroz, lib. 2. q. 17. n. 2. cum seqq. & q. 18. n. 3. Marc. Ant. Genuen. in praxi Archiep. c. 43. in novis.

29. Nec potest à puella habente voluntatem ingrediendi Monasterium, aut profitendi, explorare intentionem, ad hoc ut sciat an liberè, vel coactè hoc faciat, &c. nec dare

 assen-

assensum pro fundatione Monasterij pro primo puncto stat Concilium Tridènt. sess. 25. de Regul. cap. 17. Sborz. lib. 2. q. 208. pro secundo puncto firmat. Calder. consil. 3. de officio Vicarij, quem refert Sborz. lib. 2. q. 199. n. 1.

30. Potest tamen Matrimoniales causas cognoscere ex facultate Generali sibi ab Episcopo concessa tenet Covarr. de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 12. n. 1. Cuch. Titulo 8. n. 105. Antonius Gomez super Bullam Crucatę cap. 4. q. 4. n. 28. Sbroz lib. 2. q. 44. in fine Salzedo ad Bernard. in pract. cap. 73. ad finem Azzor. lib. 3. cap. 45. q. 2. Sanchez disput. 29. a n. 18. post Glos. verbo misso in cap. 1. per textum ibi de frigidis, & in C. sin de cognatione spirituali; Non potest tamen sine speciali mandato rela xare interdicta. Sanch. lib. 2. q. 185. n. 2. cum sequentibus, non potest etiam commendatitias ordinandis concedere, sive dimissorias, si Episcopus non sit in remotis partibus reperiatur, dicitur autem quod Episcopus in remotis partibus agat, quando est ultra montes, quia talis remotio est in conveniens ordinandis de hoc casu plura afferuntur, & ab Luisio Riccio in Praxi aurea resolut. 18. Gloss. in Verb. remotis in cap. 3. de temporibus ordinat. lib. 6. sequuntur Zabar. in Clementin. causam, in Verbo ex remotis de electione. Menoch. de Arbitrio casu 222. num. 26.

31. Non potest tamen alium Vicarium substituere, nisi licentia specialis Episcopi precedat firmat cap. Clericos de officio Vicarij Glos. verbo ipsius in cap. 1. eod. titulo lib. 6. ubi Anchar. n. 2. Domin. n. 11. Alphons. Alvarez. Guerrero cap. 27. Ripa Respons. 24. a n. 1. Franciscus March. dessinus dec. 317. n. 4. volum. 1. Cuch. Tit. 8. n. 40. Rota decis. 4. de officio Vicarij in nouis. Guid. Papæ decis. 374. n. 6. Philip. Pontif. consil. 87. n. 15. Aloysius Ricc. in collect. decis. par. 1. Collectan. 143. in medio, Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. Rubric. de auctorit. Prælati n. 66. Lopez. de auctorit. Vicarij Episcopi §. 2. n. 4. vers. 8. Aloysius Ricci in

Praxi

Praxi aurea resolut. 113. Maranta de ordine Iudic. par. 4. dist. 5. n. 22. Azzevedo lib. 1. n. 8. tit. 9. lib. 3. cum multis alijs innumeris Auctoribus.

32. Limitatur tamen in casu quo, Episcopus dedisset Vicario suo facultatem substituendi, quia tunc utique potest substituere alium Vicarium uel plures secundum exigentiam. Puteus decis. 168.n.1.Sborz lib, 2. q. 66. n. 11.& 17.& Rot. in una Oriolanen. beneficiorum coram Domino Seraph.21. Maij 1593. teste Aloysio Ricc. resolut. 113.verso amplia, potest tamen substituere ad modicum tempus etiam si non habeat potestatem constituendi, Marant. firmat, Menochius, Azzevedus, Cuch. & Aloysius Riccius locis citatis supra, sicut, & potest unam, uel plures causas delegare. Glos. verbo ipsius in cap. 1. de officio Vicarij lib. 6. Sanchez. de Matrim. lib. 3. disp. 7. n. 21.

33. Verum tamen, est quod non est, necessarium quod Episcopus in concedendo licteras Patentales alicui suo Vicario, sicut, nec Generalis Religionis alicuius Vicario suo omnes casus exprimat, sed sufficit si exprimat principaliores, addendo illam clausulam generalem, & ad omnia alia comunicabilia, etiam si requirant specialem mandatum facit Textus, in C. qui ad agendum §. sed si aliquis de procuratore lib. 6. Covarru. lib. 1. variar. cap. 6. n. 2. vers. 4. & lib. 2. cap. 5. n. 8. Sborz. lib. 1. q. 65. n. 5. & q. 67. n. 3. Sanib. disput. 29. n. 8.

34. Quando autem Episcopus est Zelator Iustitiæ, & Avaritiæ inimicus, ut debent omnes Prælati, & expeditionem causarum desiderant (ut puto) & desiderare deberent, & hoc omni diligentia quærere, non solum possunt, sed debent saltem duos Vicarios constituere, & præcipuè, quando Diœcesis est magna, & Episcopus, ratione multorum negociorum non potest causis cuius vis generis sint incumbere. Tenet Baldus in l. aliquando n. 1. in 4. oppositione ff. de officio Proconsulis Abbas in C. quoniam num. 3.

de

de officio Ordin. Boerius decis. 347. n. 6. Gabr. consil. 32. n. 22. lib. 2. Cosm. in pragmatich. titulo de collation. verb. Vicarijs fol. 253. Azzorius in institut. moral. p. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3. vers. quo locho, Lancelloctus Auctor noster in instit. Canonich. lib. 1. tit. de officio Vicarij, in Glos. verb. non potest, ut iam ego Superius dixi, Rebuff. in tractu alibi citato q. 4. n. 61. & si contrariam oppinionem amplexa sit sacra Rota Romana appud Pute decis. 43. lib. 2. Moedan. decis. 4. de officio Vicarij, & fuit dictum in una Colaguritana fructuum 18. Martij 1583. coram Bubalo, quæ est inter decisiones diuers. decis. 222. n. 5. p. 2. quos refert Aloysius Riccius in collectaneis decis. p. 5. Collectan. 1602. & novissimè, quamquam antiqua possit dici, in una Viterbien. & Tuscan. Vic. Veneris 3. Martij 1617. Corã R.P.D. Cavalerio, nec tenetur, nec possint petere manutentionem ab Episcopo in illo loco Vicarij Generalis est decisum cap. q. 306. n. 3. p. 1. vide appud Augustinum Barbosam de officio Episcopi Allegat. 54. n. 125. pag. mihi 183. quilibet sumat ex hijs duobus senteutijs, quem sibi placeat,

35. Hinc magis constat veritas doctrinæ allatæ, nempè quod factus quis Episcopus Duarum Diœcesarum unitarum non tenetur dictus Episcopus tenere, ac instituere duos Vicarios generales, unum nempè in una illius, & alium in alia, nam tunc unam constitueret ubi sedem non habet, quod est contra Iura, & DD. citatos supra, sufficit, ut habeat Vicarium Generalem in loco, ubi residentiam tenent, quia ibi Vicarius Generalis constitutus supponitur constitutus in alia, ita Card. in Clement. 2. q. 2. de rescript. quem citat Sbroz. lib. 1. q. 27. n. 10. nam quamquam utriusque Diœcesis Iura integra remaneant, ut consuluit Mandos. cons. 27. quem refert Gonzal. ad regul. 8. cancellar. glos. 5. §. 7. n. 118. Respectu tamen Episcopi una Diœcesis reputatur, & in una residendo explere potest factum alterius, quando aliàs à Summo Pontifice determinatum non est, ut inter-

in terminis locutus est Rebuff. in praxi tit. de unionibus benefic. n. 16. per doctrinam Innocent C. novit in fine de officio Legati, & Iacob. Rebuff. in l. unica C. de metropol. perito lib. 11. & facit text. in C. & temporis, iuncta gloss. in verb utramque 16. q. 1. videatur August. Barbosa p. 2. de officio & potest. Episc. alleg. 54. pag. mihi 184. n. 131. per tot.

36. Quapropter cum Vicarius Generalis Episcopi, vel Archiepiscopi personam repraesentet, auctoritatem, eiusque locum teneat, debetur illi aliquo modo eadem praerogativa; Vndè Vicarius praecedere debet Archidiaconum in Cathedrali, Rebuff. tit. de Vicario Episcopi n. 7. Abbas consf. 21. vol. 1. Boer. in tract. de auctorit. magni consilij n. 77. in fine Cassan in catalogo gloriae mundi p. 4. consider. 46. Anton. de Pratis de iurisdict. Episc. c. 6. n. 41. quos refert Sbroz. lib. 2. q. 25. àn. 1. ubi n. 7. ampliare habet, & dicit quod primus locus convenit Vicario Generali Episcopi, sivè Archiepiscopi, etiam si Archidiaconus habeat privilegium obtinendi primam sedem post Episcopum, immò n. 4. inquit, quod omnes post Episcopum debet praecedere, videte Barbos. in hac materia de Vicario Episc. in quo auctore inveniuntur innumerabiles difficultates de hac materia, de quibus postea consulite modernos DD. & usus solùm hic.

37. Aliquos casus ponam, & hanc Rubricam terminabo. Primus casus est, an mortuo Episcopo, qui plures, & diversas causas delegavit Vicario suo, tam ad literas iustitiae, quàm gratiae exequendas, expiret auctoritas in ipso Vicario, privata auctoritate delegantis? Haec est magna quaestio inter scribentes, propterea explicatione inget dubium; undè pro solutione difficultatis positae

38. Advertendum est vel res est integra quando delegans spirat, vel non; Certum est, quod si res manet integra, spirat delegatio cùm morte delegantis; si non est integra, non spirat morte delegantis delegatio.

37. Quando autem res dicatur integra, & quando non, nunc

nunc dicam. Canonistæ enim dicunt, quòd res dicitur non integra quando una sola citatio est facta parti à conventore coram iudice delegato; at Legales Civiles dicunt, quod ad hoc, ut res non sit integra requiritur contestatio litis. Fundant suam rationem in eo, quod dicitur à Gloss. in C. relatum verb. contextata de officio delegati; qui quidem Civiles DD. explicant illud textum, sic expirare delegationem quando delegans moritur lite nondum contestata, & id tenet Gloss. in l. & quia verb. antequam ff. de iurisdict. omn. iud. Alber. & Bellaper. in l. more ff. eod. titulo. Canonistæ. verò dicunt, quod sufficit quilibet actus iudicialis exercitus, V. G. electio Notarij, vel alia præparatoria, &c immo asserunt non esse necessariam partis citationem, fundamentum Canonistarum est deductum, ex text. in l. quia ff. de iurisdict. omn. iud. & ex C. penult. de officio delegati in 6. ita glos. in C. ne aliqui verbo cæpta deberet in 6. Anch. in C. quamvis de officio delegat. in 6. Sylvius in verbo delegatus q. 6. n. 8.

39. Non obstantibus hijs differentijs scriptorum, aliqui tamen tenent, quod de iure Civili, & Canonico, ad hoc ut res dicatur non integra; suficiat unica citatio, & perpetuetur delegata iurisdictio, moventur ex text. in C. gratum de officio delegati, cum citatione facta negotium sit quasi cæptum; unde dum in C. relatum, eod. tit. dicitur rem desinere esse integram per litis contestationem; est supplendum maximè, cum etiam per citationem desinat esse integram ut dixi supra iuxtà text. in dicto C. gratum, nec est mirum unum textum per alium suppleri, prout exponunt, Innocent. Ioann. Andr. Hostien. & alij non pauci, ut per Sanchez. lib. 8. disp. 28. n. 10. qui putat cum Cardinal. in C. licet undiquè q. 6. de officio delegati, immo sufficeret quod quando lictere delegatoriæ præsentantur delegato quod pars sit presens, nam illa præsentia æquivalet citationi.

40. Sed ego ne in longum protraham sermonem, ad decisionem

cisionem difficultatis devenio, & distinguo de potestate delegata ad exequendas literas iustitiæ, vel literas gratiæ, vel ad dispensandum in impedimentis matrimonij, pro ut commissiones, quæ sunt ordinario loci.

42. Quantum ad primum, si loquimur de potestate delegata ad exequendas literas iustitiæ, certùm est, quod tunc expirat, si re integra concedens moriatur, secùs si in se res integra non erat, ut exprelsè habetur in Textu in C. gratum, C. relatum, & C. licet undiquè de officio delegati, & in l. & quia ff. de iurisd. iud. Ratio verò huius rei est, quia eo casu non fit gratia, aut favor, sed mandatum quoddam de iustitia facienda. Mandatum autem morte concedentis re integra expirat, l. mandatum C. mand. nec per actum delegationis transfertur efficaciter iurisdictio in delegatum, donec tali delegatione uti cœperit iuxtà Text. expressum in C. quamvis de offic. deleg. in 6. Quapropter cum iurisdictio re integra sit cum effectu penès delegantem, & per eius mortem extinguatur iurisdictio sua, etiam iurisdictio delegata extinguitur; Econtra verò si res non est integra, & delegans moriatur, iurisdictio delegati non extinguitur, etenim per exercitium delegationis ante mortem delegantis fuit radicata iurisdictio in personam delegati, itaut efficaciter in eum transierit, ut à conratio sensu colligitur ex d. C. quamvis, ita Salas disp. 20. sect. 17. n. 125. Suar. de legib. lib. 8. c. 31. n. 5. & alij apud Bonac. eod. tract. disp. 1. q. 3. punct. 8. §. 1. n. 24. ut videre est apud dictos Auctores.

43. Quod autem dictum est de morte delegantis re integra; dicendum est etiam finito officio delegantis re integra cum militet eadem ratio, ita Gloss. in C. licet undique de offic. deleg.

44. Est tamen hìc observandum, hanc iurisdictionem non extingui, si delgans fuerit censuris innodatus, & denunciatus, vel publicus percussor clerici iuxtà Extravag. ad evitanda; sed secundùm aliquos suspendi si res integra fuerit,

donec delegans sit absolutus. Quanquam aliqui aliter sentiant, cum non sit idem tribunal. Secùs si res non fuerit integra, quia neque suspenditur; Et in hoc differt Vicarius Episcopi prædictis censuris ligati, cuius iurisdictio tam quoad negocia cæpta, vel non cæpta, est suspensa donec Episcopus absolvatur. Ratio huius differentiæ est, quia Episcopi, & Vicarij est unum tribunal, c.1.de officio Vicarij in 6. & ibi Gloss. verb. ipsius; Non sic autem delegantis, & delegati, ita Sayr. de censur. lib. 1. c. 6. n. 28. Sbroz. de officio Vic. lib. 3. q. 17. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 3. disp. 30. n. 3. & post illum Bonac. de cens. disp. 2. q. 2. punct. 5. n. 12. Quare quamvis auctoritas Vicarij per excommunicationem Episcopi suspendatur; Adhuc tamen verus Vicarius remanet, & habitualem retinet iurisdictionem; sicut & ipse Episcopus. Vndè si ab alio illi delegetur aliqua causa, nempè Vicario Episcopi excommunicati, non suspenditur talis causæ cognitio per Episcopi excommunicationem; eo quia ex una parte iam est Vicarius verus, & ex altera parte actio non dimanat ullo modo ab Episcopo censuris innodato, cum dictus Episcopus in hac re nullam habeat iurisdictionem, ita Sbroz. n. 10. & alij DD. supra citati.

45. An verò suspensa Episcopi iurisdictione, eo quia est censuris ligatus Vicarius eius validè interesse matrimonio, vel alijs id committere? Affirmativè respondeo, quia neutrum est actus iurisdictionis; Non sic si Episcopus esset excommunicatus, vel suspensus vitandus, Vicarium, aut Curatum institueret, cum talis institutio sit actus iurisdictionis, ita Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 30. n. 10. & Barbosa p. 2. alleg. 32. n. 119. Marius Alter. de cens. tom. 1. lib. 1. disp. 8. c. 6. vers. ex dictis. Non tamen sic succedit quando Episcopus est solùm à Pontificalibus suspensus, quia tunc non prohibetur illi exercitium iurisdictionis Episcopalis, Gloss. in Extravag. suscepti regiminis de elect. verb. pontificalibus, Avila de cens. p. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 10. Henriq. l. 13. c. 32.

n. 2.

n. 2. Ric. in praxi rer. quot. resol. 440. & p. 4. decis. 30.

46. Si autem mors delegantis, vel eius excommunicatio, aut suspensio ignoretur, an sententia data à delegato, vel à Vicario Episcopi post eius mortem, aut excommunicationem teneret, vel esset irrita? Dico non fuisset irrita, sed valida, quia supponitur probabilis ignorantia, & communis error, l. Barbarius ff. de officio Prætoris, tenet etiam Sanch. lib. 2. disp. 22. n. 59. & disp. 30. n. 4. & Bonacc. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. n. 2. Sbroz. lib. 3. de officio Vic. q. 36. n. 9. quod idem valet si fuisset lata sententia à Vicario, vel delegato, quando iam erat revocata delegatio, vel eiusdem Vicarij auctoritas, de hac re tamen nihil isti sciebant, neque illi intimata erat, &c. Sbroz. & alij per ipsum relati q. 36. n. 6. Flam. Parisien. de resignat. q. 24. n. 4. & post eos Bonac. loc. sup. cit. n. 2. & quia superiùs n. 42. & in seqq. tetigi excommunicationem. Ad ergo huius materiæ excommunicationis intelligentiam, quæ pro confessarij, & alij necessaria est, Appendicem sequentem pono.

APPENDIX DE EXCOMMVNICATIONE.

1. Excõmunicatio in iure multis nominibus solet nuncupari, nam primo dicitur anathema, nempè execratio, maledictio, & ab alijs separatio. Secundo vocatur anathema manaratha, quæ est excõmunicatio maior latæ sententiæ, usque ad Domini Adventum. Tertio est illa quę dicitur Episcopi mucrum, quæ est spiritualis gladius. Quarto virga ferrea vocatur, nam per illam peccatoris audaciam comprimitur. Quinto, & ultimo mors appellatur, etenim per illam homo privatur alimentis vitæ spiritualis. Suar. vocat illam neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, videatur Suar. tom. 5. disp. 8. sect. 1. Sayrus de cens. l. 1. cap. 3. Vgolin. tab. 2. cap. 33. §. 1. Coninch. d 14. dub. 1.

2. Definitur, sivè describitur sic excommunicatio à Canonistis,

5. Dividitur iterum excommunicatio in illam, quæ est à iure, & alteram quæ est ab homine. A iure est illa, quæ per aliquem Canonem, vel statutum, aut per aliquam constitutionem fulminatur, ab homine verò, est illa quæ per aliquem iudicem fertur; & utraquè tam à iure, quàm ab homine, vel est latæ sententiæ, vel ferendæ, nempe, aut ipso iure, vel ipso facto incurritur, sine expectatione sententiæ, vel est tantum comminatoria; quæ non statim ligat sed desideratur sententia per quam est fulminanda, excommunicatio, & tunc est latæ sententiæ quando ponitur verbum præteriti, ut quando dicitur, sit excommunicatus; habeatur pro excommunicato, ipso iure, ipso factò, comminatoria erit excommunicatio. Si vero ponatur aliquod verbum futuri, nempè excommunicetur, vel sub pœna excommunicationis, sententiam expectat, Tolet. ita Filiucc. Navar. & Sayr de cens. lib. 1. cap. 4. n. 22. & post ipsos Bass. verbo excommunic. n. 4. pag. mihi 338. & 339.

6. Doctores tamen aliam differentiam ponunt inter excommunicationem, à iure, & excommunicationem, ab homine, nam iuris excommunicatio, semper est generalis, & determinatè fertur contra facientes, vel non facientes hoc, vel illud, non sic ab homine dicunt Canonistæ, sed hæc aliquandò est generalis, aliquandò particularis contra determinatam personam, deindè illa ab homine cessat iudice cessante vel morte, scilicet Iudicis, vel eius privatione; econtra verò excommunicatio à Iure, C. ut animarum §. statuto, de const. lib. 6.

7. Causæ verò excomunicationis plures sunt iuxtà divum Thomam in supplemento q. 22. art. 1. tam maioris, quàm minoris, nam causa efficiens est homo, sed non quilibet; sed vir Ecclesiasticus, & non quilibet Ecclesiasticus sed solum ille, qui habet potestatem fori exterioris, sive sit ordinaria, sive delegata, non impedita tamen, undè si pronunciatur secundum Iura, dicitur excommunicatio à Iura, si

media sententia dicitur excomunicatio ab homine.

8. Adest etiam causa materialis excomunicationis, quæ duplex est, nempè proxima, & remota, proxima est peccatum mortale externum, quia internum non sufficit, nam Ecclesia non iudicat de internis, nisi indirectè, solus Cordium est scrutator Deus, & si Ecclesia possit prohibere actum internum, hoc precisè non facit; sed in ordine, ad actum externum, quem informat, vndè faciens actum externum sinè interno incurrit excomunicationem, & quando actus externus potest subsistere sinè actu interno, at quando, verò deficit actus internus, qui est de substantia actus externi præcepti, qualis est attentio respectu divini officij recitandi, quando autem substantia actus externi potest subsistere absquè actu interno non incurrit excomunicationem, quam vis cum actus externus adimpletur, alias possit committi peccatum contra Ius naturæ, & divinum V. G. indigne communicans in Pascate non in currit excommunicationem latam contra non communicantes eo tempore; quia indigne communicans adimplet præcepti Ecclesiastici substantiam, præcipientem externam communionem, peccat tamen contra Ius divinum communicando, ita Toletus cap. 8. Sayrus lib. 1. cap. 9. n. 19. & 24. Coninch. disput. 13 dubio 8. Filuc. tract. 11. n. 158. 162. & sequent. Rodriquez in summa 2. p. cap. 67. Suarez d. 4. sect. 2. Navarrus in Manu. cap. 27. num. 9. Covarru. in C. Alma p. 1. §. 9.

9. Causa materialis remota excommunicationis est homo viator, determinatus, Baptizatus, inferior subditus; hoc est solus homo; tam masculus, quàm fęmina excumunicari potest, quapropter defunctus, Dæmon, & animalia, irrationalia non possunt excommunicatione ligari, non enim capaces sunt effectus excommunicationis [dixi homo determinatus] quoniam tota universitas excommunicari non potest per sententiam, nisi in particulari excommunicandi distinguantur; aliàs multoties innocentes punirentur. Dæmones,

Iudei,

Iudei, Cathecumeni, &c. cum non sint membra Ecclesiæ Excommunicari non possunt. (Dixi inferior) quia nemo se ipsum, neque Superiorem suum excommunicare potest, neque non subditum suum quis excommunicare potest.

10. Formalis Causa excommunicationis siue à Iure, siuè ab homine non est determinata quoad verba, sed sufficiunt quęcumque verba, aut etiam scriptura, qua intentio Iudicis sufficienter exprimatur, dummodò sint determinata ad aliquam personam, eam Iudex nominando, si cognoscitur, vel aliquo modo illam describendo, vel illam designando per ordinem ad delictum, quoniam verba in censuris faciunt, quod significant, ergo quando nullam personam significant, nullum officiunt; undè verba, quibus quis excommunicatur debent significare de præsenti, & practicè effectum, quia si significent de futuro, V. G. excommunicabo, &c. non infertur censura, & insuper debent continere executionem, & non solum præceptionem. Navarrus cap. 27. n. 12. & 37. Sayrus lib. 1. c. 11. Reginald. lib. 9. n. 153. Filiuc. tract. 11. n. 53. 56. & 57. Toletus lib. 1. cap. 9. Coninch. d. 13. dubio 2. n. 23. Reginald lib. 9. n. 194. Suarez disp. 18. sect. 4.

11. Debent tamen in excõmunicatione ferenda præcedere monitiones, quæ quidem monitiones esse debent tres, si non urget necessitas, urgente vero necessitate, sufficit una, tempus autem inter unam, & aliam monitionem ponendam, pertinet ad Iudicis prudentiam, debet tamen in ferenda excommunicatione Iudex exprimere causam, & de dicta sententia debent infra mensem excommunicato copiam dare, sub pæna peccati mortalis si ab ipso petatur, nec non subspensionis ab ingressu Ecclesiæ, C. constitutionem de sententia excõmunicationis, Suarez disp. sect. 12. Diana p. 5. tract. 9. resol. 18. 19. Sayrus lib. 1. cap. 12. Navarr. cap. 27. n. 11. Vgolinus tab. 2. cap. 18. §. 2. n. 4. Regin. lib. 9. num. 181. Sylvius in supplement. q. 22. art. 4. & facit C. cum medicinalis, de sententia excommunicationis, de quare multi Auctores infinita dicunt.

12. Ex

12. Ex dictis usquè modo in hac appendice multa, & fere infinita dubia oriuntur, & primo an excommunicatio vel alia censura lata à Superiore contra suos subditos delinquentes, & existentes in alio Territorio, liget. Non ligat, ratio est quia, *extra Territorium, Ius dicenti non paretur in punè:* cap. 2. de constitutione in 6. Suarius d. 5. sect. 4. n. 4. Filiucc. tom. 11. n. 148. & 149. Azorius tom. 1. lib. 5. cap. 25. q. 4. Diana tract. 5. Miscel. resolut. 74. & tract. 6. Miscel. resol. 78. p. 3. quando autem excommunicatio est lata per modum sententiæ, previjs citationibus ligat personam subditam, ubicunque sit, nam statutum respicit directè Territorium. Hinc transgrediens statutum proprij Episcopi in locis, & Parrochijs exemptis existentibus tamen in Diœcesi propria ipsius Episcopi proprij, non incurrit censuram latam contra violantes statutum Episcopi, quia huiusmodi locus censetur extra ipsius Episcopi Iurisdictionem, & delinquens dicitur tantummodo esse in Diœcesi materialiter non formaliter, ita firmant superius citati Auctores.

13. In ferenda excommunicatione, solet obseruari etiam circumstantia temporis, nempè, ut non feratur in die feriato, quia hoc tempus ex consuetudine Ecclesiæ dicatum, est Deo, & cultui eiusdem, si tamen lata sit in dicto tempore tenet, C. final. de ferijs, Vgolinus tab. 1. C. vlt. §. 2. n. 9. Sayrus l. cap. 14. n. 8. & cap. 7. n. 17. & facit argument. cap. veniens de sententia excommunicationis.

14. Causa autem finalis excommunicationis debet esse bonitas, & utilitas hominis, ut respiciat, & ad bonum se convertat, vel, ut à malo perpetrando retrahatur, iuxtà illud 1. Corinth. 1. ut resurgat à peccato, & Salvus fiat in die Domini.

15. Effectus autem excommunicationis, multi sunt, & precipuè in Clericis, primus est, ut Clericis excommunicatis prohibentur Ecclesiæ Sacramenta ministrare, aut in ordine solemniter, vel Sacrificium Missæ offerre, aliàs peccant

cant mortaliter, & fiunt irregulares C. si quis 3. C. si quis 4. 11. q. 3. & est communis omnium sententia.

16. Sed dubitatur. An in extrema necessitate prohibeatur illis ita excommunicatis Sacramentum Baptismi ministrare. Non prohibetur, etiam si esset excommunicatus Vitandus, tamen, talis administratio Sacramenti, debet esse sine solemnitate, ita diuus Thomas in 4. dist. 5. q. 2. art. 2. quæstiun. 5. Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. Tolet. lib. 2. cap. 20. n. 7. Emanuel sa verbo Baptismus, & alij.

17. Adverte tamen, si non est alius, qui Baptizare possit nam si esset ibi laicus non Excommuniatus, est præferendus clerico excommunicato, quia tunc non esset necessitas, quando in tali casu Sacramentum Baptismi, potest conferri per Laicum, vide Sylvestrum verbo Baptismus 3. n. 1. Nauar. cap. 22. n. 7.

18. An verò à Sacerdote excommunicato Vitando, & contrito tamen in articolo mortis possit ministrari Sacramentum pænitentiæ; Affirmatiuè est respondendum, ratio, est quia in illo casu non deficit Iurisditio ad absolvendum; dummodo non sit ibi, vel alius Sacerdos non possit haberi, ita firmàt Paludanus in 4. dist. 24. q. 6. art. 2. Sil. V. Confess. 1. n. 16. Victoria tractatu de Clavibus n. 14. & alij, & probat Concilium Tridenti. sess. 14. cap. 7. verum, est quod si ibi adesset, proprius Parochus, excommunicatus, & alius simplex Sacerdos, ille simplex Sacerdos præferendus, est Parrocho illi, quia tunc non est extrema necessitas Suarez tom. 5. disp. 11. sect. 1. n. 12. immò ego addo, quod si extra extremam necessitatem, Sacramentum pænitentiæ collatum alicui esset, foret invalidum, facit C. omnis utriusque sexus, de pœnitentia, & remissione, & in Concilio Tridentino sess. 14. cap. 7. firmatur.

19. At si ignoranter quis confitetur excommunicato vitando est ne, valida illa confessio, vel Irrita? distingue; si talis Sacerdos excommunicatus vitandus in uno loco V. G.

Florentię, & in longinquam partem se transtulit, V.G. Panormi, & ibi de licentia illius Archiepiscopi se exposuit ad hoc ministerium, & in dicta Ciuitate Panormi omnimode ignoratur talem Sacerdotem esse excommunicatum evitandum; certè valida erit absolutio à penitente bona fide suscepta, cum Ecclesia tunc conferat Iurisdictionem ob commune bonum; & illa suppleat, facit argumentum l. Barbarius ff. de officio Pictorij, at si penitens invincibiliter ignorabat tantum illum esse excommunicatum, & ab alijs communiter in ignorabatur, Sacramentum erit in validum ex defectu Iurisdictionis, nam tunc cessat ratio communis boni, qua cessante Ecclesia non supplet defectum, quam vis tunc pænitens non peccet ullo modo, ita Covarru. C. Alma p. 1 §. 6. n. 7 Vgol. de Censuris Ecclesf. Tab. 1. cap. 13. §. 16. n. 12. Sayrus lib. 2. cap. 2. n. 10. & alij.

20. Vtrum sacerdos excommunicatus possit dari casus in quo possit celebrare, vel ministrare Sacramenta, & similia ad evitandum scandalum, gravem iacturam, aut alia incommoda, absque eo quod in currant in peccatum mortale, & irregularitatem. Respondere affirmatiuè libenter, si prius non possunt absolutionem petere à censura, dummodo cum contritione administrent, fundo meam rationem in doctrina Azzorij l. 10. instit. Moral. cap. 31. q. 6. Suarij disput. 11. sect. 1. n. 4. Sayr. lib. 2. cap. 3. n. 28. & firmat Emanuel sa verbo excommunicatio cap. 17. verū est, quod si sine constitutione celebrarent M. P. non tamen incurrerent in irregularitatem, quia non faceret contra censuram; sed contra aliud præceptum naturale, quod saltem tenetur celebrare cum constrictione.

21. Singularis difficultas, & non parva est inter DD. de pænitentiæ Sacramento, nempè, an subsistere possit non solum, quoad fructum, verum etiam quoad substantiam susceptum ab excomunicato, qui petunt absolutionem à peccatis, antequam absolvatur ab excommunicatione, sivè invinci-

vinci-

vincibiliter ignoret se esse excommunicatum, sivè vincibiliter, & culpabiliter, pro qua difficultate resolvenda, communiter dicendum est probabiliorem sententiam, esse illam Valent. tom. 4. disp. 7. q. 11. punct. 3. Vasq. C. dub. 4. Suar. d. 10. sect. 3. n. 9. Sayr. lib. 2. cap. 2. n. 5. Coninch. d. 14. d. 5. n. 16. Sylv. in supplement. q. 21. art. 4. quod quando quis inculpabiliter ignorat se esse excommunicatum, vel si scit quidem esse excommunicatum, ignorat tamen esse peccatum mortale, accedere ad Sacramentum pænitentiæ suscipiendum, cum excommunicatione, talis validè accipit Sacramentum pænitentiæ, non solum quoad substantiam, verum, quoad effectum, eo quia adsunt omnia quoad substantia de Sacramento pœnitentiæ, V. G. materia, forma, & intentio, & iurisdictio, quando ponitur Sacramentum, quoad substantiam, & non ponitur obex ad Gratiam per peccatum recipitur effectus Sacramenti pęnitentię, qui est gratia, & remissio peccatorum, quando autem culpabiliter moraliter ignorat quis se esse excommunicatum, pęnitentię Sacramentum non recipit, quia scat accedendo ad eum excõmunicatione, facere nouum peccatum; ita Vgolinus Tab. 2. cap. 7. §. 21. Henriquez lib. 13. cap. 12. n. 2.

22. An excommunicatus, & denunciatus possit communicari in foro exteriori, nisi probet, duobus saltem textibus se esse absolutum. Responsio est, quod ad hoc, ut possit. communicari in foro externo debet probare per duos testes saltem fuisse absolutum, C. sicut 39. de sententia excommunicationis, non sic, ut possit, communicare in divinis, quia in hoc casu sufficit, ut dicat se iam esse absolutum, per glos. celebrem in Clement. 1. Verbo; non habita de Privil. quam valdè ibi commendat Raven. ubi Card. q. 15. eam sequitur, & dicit singularem, Navarr. in C. placuit n. 153. de pænitentia dist. 6. cons. 1. n. 5. de constitut. ad hoc, quod in foro conscientiæ statur dicto pænitenti, vide similem glos. in C. penult. verbo elect. de re iudic. lib. 6. & in C. significasti

casti 1. & 2. de homicidio; idem docet Hostiensis, & Abbas in C. cum illorum n. 15. de sent. excommunic. & in C. sicut n. 4. eod. tit. ratio est quia non est verisimile, aliquem esse immemorem suæ salutis, C. Sancimus 1. q. 7. & licet prædictæ glossæ loquantur de Sacramento pænitentiæ, idem dicendum est extra ipsum, cum non simus in contradictorio iudicio, nec sit in præiudicium alicuius, cum in tali casu solum agatur Principaliter de interesse ipsius absoluti, undè non mirum, si solum eius dicto credatur, etiam extra Sacramentum pænitentiæ.

23. Dubitatur ab aliquibus, an excomunicatus tolleratus licitè possit Sacrum facere, & sacramenta ministrare, est in hac difficultate geminata sententia, quidam existimant licere fidelibus Sacramenta suscipere ab huiusmodi excommunicato, ipsi verò excommunicato non licere ea dare, aliqui alij asserunt, illum posse celebrare, & Sacramenta ministrare, dummodo ipse excommunicatus non se ingerat, sed alij ab ipso petant, & sacrificium, vel sacramenta requirant, etenim cum Concilium constantiense indulsit fidelibus, ut participare valeant cum excomunicatis, nec in administratione Sacramentorum eos vitare tenerentur, indulsit indirectè, & ex consequenti, ipsis excommunicatis, ut tunc licitè possint ministrare, non enim statutũ me non teneri vitare hunc excommunicatum, & ipsum peccare mecum participando, undè cum in dicto decreto Concilij Costantiensis dicitur non relevari per illud excommonicatum, intelligendum videtur directè, & ex intentione, secus indirectè, & quatenus est necessarium, ut fideles tutè, & plenè valeant frui Privilegio cum ipso excõmunicato participando; ita Sotus dist. 22. p. 1. art. 4. col. 3. vers. ait vero, Covarr. cap. alm. p. 7. §. 2. & 6. n. 8. Sanchez lib. 7. disp. 9. n. 8. & alij non parvi momenti Doctores, in hoc consentientes.

24. An Sacerdos excommunicatus matrimonio assisters prout mandat Concilium Trident. sess. 24. cap. 1. de reform.

fiat

fiat irregularis,ex vi illius actus.Respondeo nequaquam, cum non sit actus Ordinis Sacerdotalis, sed solum requiritur ad maiorem fidem faciendam, & cum ille Sacerdos non sit minister, sed ipsi contrahentes, & tale matrimonium validum erit, est communis opinio; dando tamen benedictionem solemnem in matrimonio peccat mortaliter, & fit irregularis, secundum omnes DD. cum talis benedictio sit proprium Ministerium Ordinis Sacerdotalis, ratio est, quia Concil. Trident. solum requirit præsentiam Parochi, absque consideratione, an sit excommunicatus, &c. nam hæc est solum assistentia auctoritativa, non vero iurisdictionis, ita ut non possit excommunicatus, &c. assistere, &c. sic Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 21. Coninch. disp. 27. n. 24. Gutier. de Matrim. cap. 62. n. 23. D. Ricc. in prax. fori Ecclesiast. resol. 213. & post alios Barb. de officio, & potestate Episc. p. 2. alleg. 32. n. 90. immò si Episcopus prohibeat Parocho alicui, ut non coniungat aliquos in Matrimonio, & coniungat, Matrimonium est validum. Sanchez dict. lib. 3. disp. 32. Ricc. in prax. fori Eccl. resol. 213. Coninch. & Gutier. supra cit. cum alijs innumeris citatis ab ipsis.

25. Vtrum Sacerdos excommunicatus possit ministrare solemnitatem Baptismi, absque substantia eius ex quo fuit privatim data, dico non, aliàs peccaret mortaliter, & non effugeret irregularitatem, cum huiusmodi Ministerium Sacerdoti competat, & Diacono in casu necessarissimo per delegationem, ita Suarez 3. tom. disp. 23. sect. 2. & alij non pauci.

26. Quæres an excommunicatus non denunciatus, repellatur à Iudicio contentioso, cui dubio respondeo, quod excommunicatus non denunciatus non debet repelli à Iudicio contentioso cum non teneatur vitari per extravagant; ad evitanda scandala de qua re Navarr. cap. 27. n. 35. Repellitur tamen à Iudicio pænitentiali, quia aliàs Sacrilegium committit, qui scit se esse excommunicatum, & nolens

absolvi,

absolvià Confessario ad Sacramentum pænitentiæ accedit ut idem Navarrus docet cap. 9. n. 3. verum est quod potest excipi contra ipsum in Iudicio contentioso, & etiam repelli à Iudicio, potest tamen à parte admiti, non sic in foro pænitentiali; quia Confessarius tenetur illum repellere ne ambo incidant in Sacrilegium.

27. Excommunicatus non potest in Iudicio petere debitum, secus in foro conscientiæ C. intelleximus de Iudicio, in foro conscientiæ, & privatim petere potest, & hoc absque peccato, docet Caietanus verbo excommunicatio in C. de hijs quæ excommunicato illicita sunt in fine, quem sequitur Suarez quinto tom. de censuris disp. 15. sect. 8. n. 3. pag. 299.

28. An Excommunicatio Papę excuset in foro exteriori infra duos menses à die publicationis, non vero post, sicut in foro intariori. Responsio est, quod excommunicatio lata in extravagantibus, sivè motibus proprijs, qui quotidiè in Curia eduntur, ac in acie Campi flore, &c. publicantur, solum excusat infra duos menses; à dicta publicatione, Romæ facta in consuetis locis, nequè admictitur ignorantia ultra dictum tempus in foro exteriori loquendo, undè vltro dictos duos menses incipit ligare, omnis nova constitutio cum sua pæna, si est novi Iuris promulgatoria, non veteris Iuris declaratoria; ità Glos. fin. in data lib. 6. Iason. in l. in eum n. 8. ff. de In ius vocand. Navarr. latissim. Cons. 1. de constitut. in 4. q. a n. 15. At in foro interno excusat semper ignorantem, nec incurritur excommunicatio in eis lata, etiam si sint super actibus alioquin prohibitis, & illicitis, ut commune, & practicandum dicit Felinus in C. a nobis 1. de sententia excommunicationis n. 1. Navarr. cap. 27. n. 16. Iulius Clarus q. 85. n. 1. Cont. Vict. de excomunicat n. 8. ubi dicit contrariam tutiorem, & usu Ecclesiæ receptam, quam latè defendit Covarru. in C. almo mater. 1. p. §. 10. n. 8. cum sequentibus, de sent. excommunicationis lib. 6.

Sed

Sed ego puto quod loquantur victoria cum alijs de ignorantia facti, non vero Iuris.

29. An excommunicatus possit distribuere Eucharistiam in Ecclesia, vel eam deferre ad infirmos, Negatur, & contraveniendo peccat mortaliter, & fit irregularis, cum sit Sacrum, & proprium ministerium sui ordinis. Limita tamen in casu extremo necessitatis, quia tunc contritus potest indigenti ministrare, quando scilicet non possit haberi alius minister; nam potest esse quod per illud Sacramentum recipiat primam gratiam, quam anteà non habebat infirmus. Navarrus in summa a cap. 22. n. 4. & Suarius tom. 5. disp. 11. sect. 1. n. 17. potest etiam excommunicatus comitari Eucaristiam ad infirmos delatam, dummodò non recitentur psalmi Sayrr. lib. 2. cap. 3. n. 13. Paulus squillant. de privilegijs Clericorum p. 3. pagina mihi 181. n. 22. & Cred. quod hæc oppinio indubitata sit apud omnes Auctores, nam fundata est.

30. Dubitatur tamen, An Episcopus maiori excommunicatione ligatus (de qua excommunicatione, usquè modo locutus fui) an possit ordinis Sacramentum conferre? & nega sinè respondeo, aliàs peccaret mortaliter, & fieret irregularis, ordinatus vero remaneret, subspensus ab executione ordinum, dummodo esset ordinatus ab excommunicato vitando, si vero ordinans non sit vitandus, ordinatus Characterem, & executionem ordinis recipiet per favorem ei concessum per dictam extravagant ad evitanda ita Toletus lib. 1. cap. 14. n. 5.

31. Episcopus vero excõmunicatus non potest ministrare Sacramentum confirmationis, & receptum, ab eo est validum. Et in casu necessitatis etiam ipse poterit ministrare, ut dixi supra n. 29. in hac appendice de Sacramento Eucharistiæ, dummodo infirmus sit contritus, & incapas alterius Sacramenti, & excomunicatus etjam contrictionem habeat, vel penitens saltem sit acttritus, quia ratione illius Sacramenti

posset

posset fieri contritus, ita Suarius disp. 11. sec. 1. n. 13. Paulus squillant. p. 3. de obbligationibus Cleric. pag. 182. n.25.

32. Excōmunicatus vitandus quanondum absolutionem obtinuit in vita, aut post mortem quamquam signa magnæ contrictionis dederit; privatur sepultura Ecclesiastica, quia hęc est quædā cōmunicatio in divinis, quæ fieri nō potest post mortē excommunicati cum suo corpore, & sepellientes excomunicatum vitandum in loco sacro, nempè in Ecclesia, Cęmeterio, vel in alio quodqunque loco ad sepulturam, vel ad divina officia peragenda destinato auctoritate Episcopi vel ex consuetudine peccant mortaliter seppellientes, & ordinantes talem sepulturam, & incurrunt maiorem excommunicationem à qua nequeunt absolvi, donec satisfactionem dederint ad Episcopi arbitrium, non tamen comprehenduntur comitantes & deferentes Crucem, ac luminaria, nec cantantes, &c. Diana p. 5. tract. 9. resol. 98.

33. An collatio facta alicui excommunicato, de aliquo beneficio, vel pensione sit valida, & quatenus invalida sit detur modus revalidandi talem collationem. duplicem difficultatem continet præsens dubium, prima est de beneficio. Secunda de pensione, quoad primam sivè excommunicatus, sit evitandus, sivè tolleratus est imcapaz eligendi, & elegi ad beneficia Ecclesiastica, & ad fructus, sicut ad dignitates, & officia Ecclesiastica, & collatio beneficij facta excommunicato, per electionem, præsentationem, confirmationem, institutionem, commendam, vel pensionem, est ipso iure invalida, quamvis invincibiliter ignoret excommunicatus suam excommunicationem, quia, & si ignorantia excuset à nova culpa, à nova pœna, à nova censura, non tamen facit actum validum, quia alias erat invalidus; ita in C. postulastis, de Cler. excom. minist. Suar. disp. 13. sect. 1. n. 2. Sayr. lib. 2. cap. 5. n. 1. Navarr. cap. 27. n. 21. Less. lib. 2. cap. 34. d. 22. Diana p. 5. tract. 9. resol. 99. quod idem dicendum est de pensionis collatione, dummodo sit pensio

tituli

tituli Clericalis, & non sæcularis, nam pensio tituli Clericalis est ex fructibus Ecclesiastici beneficij, & propterea quid Ecclesiasticum, undè sicut excommunicatus est incapax aliorum Privilegiorum; ità videtur esse incapax pensionum, & si Coninch. d. 14. dub. 9. Avila 2. p. cap. 6. d. 5. dub. 5. contrarium asserat eo quia inquit ipse valida, & collatio pensionis, iura irritant collationem beneficij, pensio autem beneficium non est, & odiosa sunt restringenda, non amplianda; Remedium vero ad revalidandam talem electionem; vel collationem, est, ut iterum; post absolutionem à tali excommunicatione, fiat nova collatio, &c. ab eo, ad quem pertinebat.

34. Limita tamen, quando talis, excommunicatio, &c. erat occulta, quia tunc secundum probabilem sententiam habita absolutione, potest beneficium, vel pensionem, absquè nova collatione retinere, ita Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 7. n. 12. Speculator tit. de dispensatione §. nunc, Innocent. C. innotuit n. 2. de elect. Hostiens. ibid. n. 2. Ioann. Andr. n. 5. Ancharan. n. 2. notabil. 2. Less. lib. 2. cap. 34. dub. 22. n. 119. Coninch. disp. 14. dub. 9. n. 73. & post alios Diana p. 5. tract. 9. resol. 101. & Bass. verbo excommunicatio pag. 345. n. 16. & 17.

35. Quæritur an frangentes parietes Ecclesiæ, & ipsam expoliare habent, sicut aperientes portas Ecclesiæ cum clavis falsis, & Ecclesiam argentis spoliantes, aut alias paramentis, sivè Sacris, sivè non, incidant in excommunicationem, Papæ reservatam. Per me est affirmativa sententia, nam hoc est Privilegium Ecclesiæ, quod quidem Privilegium facit extentionem, nec valet dicere quod solum enumerat frangentes Ecclesiam, quia satis frangit Ecclesiam, qui clavibus falsis illius portas aperit, & depredare eam, vel eaquæ sui iuris sunt facit text. C. conquest. 22. de sententia excommunicationis Clar. lib. 5. §. fin. q. 77. n. 20. Divus Antonin. p. 3. tit. 24. cap. 12. Navarr. cap. 27. n. 94. §. 8.

Tolet. lib. 1. cap. 35. n. 6. Suar. disp. 22. sect. 22. n. 4. memor. Clericor. cap. 9. excomm. 4. & optime Sayr. lib. 3. cap. 29. n. 13. cum seqq. n. 14. Resolvit Ecclesiam frangentes; & expoliantes ipso iure excommunicationem incurrere, et dummodo sint denunciati, solus Papa eos absolvere potest, quod est intelligendum, etiam aperiendo portas Ecclesiæ clavibus falsis.

36. Verum est, quod ante denunciationem possunt absolvi ab Episcopo, dummodo satisfaciant iniuriæ; verum est quod si aperit Ecclesiam clavibus falsis, vel proprijs depredatis, ad effectum spoliandi dictam Ecclesiam, & effectus spoliationis non est secutus non incurrit, cum actus sit pœnalis, & pœnæ sunt restringendæ penes actus consumatus.

37. Nomine autem Ecclesiæ veniunt hospitalia monasteria & alia loca pia. Prout tradunt Frater Eman. qq. regul. tom. 2. q. 38. art. 2. & q. 50. art. 2. Azzor. instit. moral. p. 1. lib. 9. cap. 27. q. 12. Valer. Reginal. in prax. fori pœnitentialis lib. 19. n. 160. ubi etiam cum Suar. de cens. disp. 22. sect. 2. nu. 11. resolvit efringentem seu espoliantem sacristiam, si ipsa sit Ecclesiæ coniuncta, in excommunicationem text. cit. incurrere.

38. Ansiquis etiam rex inponeret taliam contra Clericum, & illa solventes contra eundem Clericum incidant in excommunicationem Papæ reservatam Affirmativè respondendum est quemadmodum ego respondeo prout habetur in C. Clericis de immunitate Ecclesiast. lib. 6. verum est quod quoad Clericos solventes, est sublata hæc lex in Clement. quoniam eod. tit. quoad vero imponentes talia onera Clericis, & ipsorum bonis, non solum non est sublata, sed relata in Bulla cænæ cas. 18. item contra omnes habentes dominium temporale, qui prohibent subditis, nequidpiam vendant personis Ecclesiasticis, nequè eorum frumenta molant, aut panem coquant, &c. prout in C. fin. de immunit. Ecclesiast.

in

in 6. Navarr. cap. 27. n. 130. Soar. tom. 5. disp. 23. sect. 4. n. 24. Sayrus lib. 3. cap. 34. n. 16. mem. Clericor. cap. 7. Excommnic. 3.

39. Quæritur etiam hic unum, quod non est parvę considerationis, an videlicet Inquisitores alicui Crimen hæresis falso imponerent [quod nunquam contigisse credendum est Moraliter, cum omnes personæ Dei timoratæ censendæ sint) ultro alias pænas, in excommunicationem Incurrant, Responsio est affirmativa, & loquor de maiori excomunicatione, nequè ab aliò absolvi possunt, quam à Summo Pontifice, præter quam in mortis Articulo, & tunc debent debitam satisfactionem offerre. Clement. 1. §. verum de hæret. Covar. Pract. cap. 36. n. 21. Navar. cap. 27. num. 130. Suarez tom. 5. disput. 22. sect. 3. Sayr. lib. 3. cap. 29. n. 25. Toletus lib. 1. cap. 36. n. 1. memor. Clericor. cap. 7. excommunicat. 1. Verum est, quod ad hoc ut inquisitores prædicti contrahant hanc excommunicationem; primò, ut faciant contra Iustitiam; secundo, ut faciant scienter, & contra propriam conscientiam; tertio quod odio, vel alio interesse mundano, &c. prout in textu vno horum defficiente non incurrent in talem censuram gloss. verbo obtentu in vers. utrum. Hæc de maiori excommunicatione. Videamus modo de minori excommunicatione aliqua Pauca nempè de eius effectibus.

40. Excommunicatus minori excommunicatione potest ordines, & omnia alia Sacramenta, verum, est quod Sacramentum ordinis validè suscipit, peccat tamen mortaliter. C. ultimo, de Cleric. excom. ministr., sed irregularitatem non incurrit cum non sit in Iure expressa, dicto C. ultimo, & est communis sententia.

41. Sed hic dubitatur, an sacerdos minori excommunicatione ligatus peccet ministrando Sacramenta; dico solum venialiter peccare, ob quandam Irreverentiam, quando, non sit in hoc contemptus, aliàs commicteret Sacrilegium,

ita Caietanus verbo excommunicatio minor, & Toletus lib. 1. cap. 18. & si alij dicant talẽ excommunicatum nullo modo peccare, & præcipuè secundum Navarrum in Manual. cap. 27. n. 24. Io. di Lignano tract. de cens. §. 13. & Suarium disp. 24. sect. 2. n. 7. & adducunt rationem scilicet, quia per talem censuram non removetur à collatione Sacramentorum, undè non illi prohibita, atque adeo nullo modo peccabit illam conferendo, nec obstat textus in C. ultimo de Cleric. excom. minist. ubi dicit peccat conferendo Ecclesiastica Sacramenta; quia ibi non loquitur Pontifex de quolibet Sacerdote, sed de celebrante, & ipsi sibi ministrante Sacramento, ita Suar. loco supra cit.

42. An vero possit eligere excommunicare, & alia quæ sunt iurisdictionis activè exercere; non est error partem affirmativam defendere, quia non deficit illi iurisdictio, nec usus eius, ut clarè colligitur ex C. duobus de sententia excommunicationis; ita Atchidiac. q. 3. de Clavibus, non potest tamen eligi ad dignitatem Ecclesiasticam; ut habetur in C. si celebrat, de Cleric. excomm. minist. & contra veniendo peccat mortaliter, cum sit etiam privatus electione passiva minori excommunicatione, ut suo loco dixi cum de electione ligatus, Covarr. C. alma p. 1. §. 8. n. 8. Tolet. lib. 1. cap. 18. n. 2. immò electio est irrita, non ipso facto, sed irritanda iuxtà probabiliorem sententiam, quod clare colligitur ex verbis text. prout firmat Felin. in C. dilecti de exceptione n. 4. in fine Richar. in 4. dist. 18. art. 9. q. 4. & Suar. disp. 24. sect. 2. n. 21. & si contrarium teneant. Sylvest. verb. excommunic. 4. n. 4. Covarr. loco cit. ex dicto C. ultimo de Cleric. excom. ministr.

43. Potest tamen iste excommunicatus absolvi, à quocunque Sacerdote, habente auctoritatem absolvendi, a peccatis mortalibus, ex C. nuper de sententia excommunicationis, & est communis opinio apud omnes scribentes, quos ego vidi, tenet Paulus squillant. de obligationibus Clericor.

p. 3.

p. 3. pag. mihi 206, n. 123. tenet etiam Sotus 3. dist. 22. q. 3. art. 2. Silvest. Angelus Caietanus, & alij verbo absolutio, & idem Sylvest. verb. excommunic. 7. n. 37. & suam rationem deducunt ex C. nuper, de sententia excommunicat.; hanc facult. extendit Suar. disp. 24. sect. 4. n. 3. & 4. ad paparochum non ordinatum adhuc Sacerdotem, eo quia habet sufficientem iurisdictionem, tanto magis quod iste actus sit non ordinis, sed iurisdictionis, & consequenter dictus Parochus delegare potest. Tum quia quando talis comissit suo Æconomo, vel Cappellano vices absolvendi à peccatis, consequenter illi commisit facultatem absolvendi a censuris.

44. Verum dicunt multi, DD. quod huic doctrinæ P. Suar. contrariatur text. C. nuper, ubi dicitur; *utrum, qui nominatus excommunicatus, scienter communicat, absolvi ab excommunicatione possit per confessionem à simplici Sacerdote, vel ab Episcopo, aut Archiepiscopo debeat fieri absolutio*, Sanctissimus Pontifex responsum dedit; *credimus distinguendum; an ijs qui nominatim excommunicato communicat scienter communicet in crimine criminoso, ei consilium impendendo, auxilium, vel favorem, aut aliàs, in oratione, vel osculo, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cum talis communicet Crimini, & participet Criminato, & per hoc ratione damnati Criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit ab eo, vel eius Superiore merito delicti, tunc absolutio erit requirenda, cum facientem, & consentientem pari pœna constringat; in secundo vero casu, à suo Episcopo, vel à proprio Sacerdote absolvi potest*, unde Sylvester, Angelus, & Caietanus pro nomine proprij Sacerdotis hic intelligunt potentem absolvere a peccato mortali posui has duas sententias, ut probabiles, ut unusquisque sumuat illam, quem melius sibi visa erit; ego tenerem primam.

45. Dubitatur item an Sacramenta recepta ab excommunicato minori excommunicatione, sint valida, & suum effectum producant in recipiente, dum obicem non inveniunt.

niunt. Respondeo affirmative, cum distinctione tamen, de Sacramentis ordinis, & confirmationis nullum est dubium, sicut de Matrimonio, valida erunt, quia, & si peccet recipiendo illa quia solùm per minorem excommunicationem illa interdicuntur, verum est quod in illo excommunicato minori excommunicatione talia Sacramenta erunt informia, quæ in eo gratiam non causabunt nisi remoto obice, non autem erit in ipso validum Sacramentum pœnitentiæ, cum ipse scienter ad illud accedat peccando mortaliter actualiter.

46. An per absolutionem iure ordinario tollatur excommunicatio maior. Affirmativa est Theologorum sententia, nec non Canonistarum, nempè quod excommunicatio maior tollatur iure ordinario per absolutionem, & non per solam resipiscentiam à contumacia, quamvis alijs modis de Summa auctoritate Pontificis tolli possit, ut si quis esset excommunicatus donec adimpleret tale opus, vel si Pontifex talem legem revocaret, ex vi cuius incurritur excommunicatio, immò si revocatio esset talis, ut haberetur pro non facta, etiam quo ad effectus secutos, ex etiam ea tolleretur excommunicatio quam aliquis incurrisset. Suar. disp. 19. sect. 1. n. 7. Sylvester verb. absolutio 3. Filiucc. tract. 12. n. 230.

47. Qui obtinuit facultatem absolvendi à casibus Papæ reservatis, potest absolvere, à censuris reservatis eodem Pontifici, quia isti casus reservati Summo Pontifici censentur reservati ratione censuræ, undè sublata censura quilibet Sacerdos potest ab eis absolvere; non sic de habentibus casus reservatos Episcopo, qui hic non potest à censuris reservatis Episcopo absolvere, ratio est quia apud Episcopum casus, & censuræ sunt distinctæ, & diversæ, & à diversis non fit illatio, ita Clavis Regia lib. 1. cap. 1. n. 5. Suar. disp. 7. sect. 4. n. 12. Sanchez cap. 11. n. 1. Navarr. cap. 27. n. 261.

48. Si excommunicatus excommunicatione Papæ reservata, propter legiptimum impedimentum, Papam aut alium ab eo facultatem habentem adire non possit, potest talem excommu-

municatum absolvere Episcopus; quod si nec Episcopum possit adire, potest eum absolvere Parochus, & Parocho deficiente, potest absolvi, à quolibet Sacerdote approbatus ad audiendas confessiones, idem dicendum putant gravissimi auctores de casibus Episcopalibus, quando ad Episcopum non potest recursus, ita firmat Cælestin. in compend. Theolog. moral. tract. 1. cap. 23. n. 5. Diana p. 5. tract. 14. resol. 58. Granado 3. p. de Sacramentis controvers. 7. tract. 10. disp. 7. n. 12. Tanner. tom. 4. disp. 6. q. 10. dub. 6. n. 122. & habetur in C. venerabil §. 1. de sent. excommunic. in 6. & post alios Bass. verbo excommunicat. pag. mihi 350. n. 5.

49. An Archiepiscopus possit absolvere ab excommunicatione, vel ab alijs censuris subditos Episcoporum suæ Provinciæ, an tantum suæ diœcesis. Respondeo, quod non quoad primam partem, affirmativè, quoad secundam. Excipe tamen aliquos casus, in quibus id potest, etiam subditos Episcoporum suæ Provinciæ absolvere, nempè quando, fuit facta appellatio ad illum, & cognitum fuit de appellatione; vel quando Episcopus suffraganeus malitiosè, aut negligenter differt absolutionem, vel quando visitat diœcesim, &c. in his tribus casibus a iure ratione officij ordinariam habet facultatem ad absolvendum, ità Suar. Henriq. Sanchez, & Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. & post illos Bass. verbo excommunicatio pag. 350. n. 6.

RVBRICA DECIMATERTIA.

De coadiutore.

AVctor hunc Titulum tractare habet, cum divisione, primò quærit quare datur Coadiutor, secundo, qualis esse debet; tertio, quibus dandus sit, & totum Titulum per tres §§. resolvere habet; sicut, & ego faciam ordinem eius sequendo ergo.

In

In §. accidit etiam.

1. In præsenti §. Textus noster causas assignat, ob quas dandus est coadiutor, siue, Episcopo siuè Canonicis, aut curato animarum, nempè, quando Pastor spiritualis senio confectus est, aut corporis valetudine impeditus, vel sanæ mentis Consilio destitutus, ità ut super suum gregem, vel functiones sui officij, vel Ecclesiasticos labores amplius suffere non potest, tunc, ob Populi addiuvam, & consolationem, ad Dei honorem, & servitium Ecclesiæ coadiutor impotenti addiungendus est per sedem Apostolicam, non obstante quaqunque consuetudine introducta in contrarium inquit Textus noster.

2. Et quamvis (loquendo de Episcopis) ipsi habeant multos ministros, qui possunt ea, quæ ad curam animarum in tota Diœcesi pertinent præstare; ut aliquæ doctrinæ loquuntur, quare videtur, quod coadiutor non sit illis dandus, etiam in casibus supra assignatis, n. 1. vt per C. tua nos de Cleric. egrotante, & cap. 1. eod. inquit, copia officialium ubi oportet non est deneganda, & sic iuxtà hunc text. obiectio manet soluta, unde C. tua nos intelligitur in casu spirituali, & non regulari, etenim afflictus est aliquando sublevandus, dummodo tamen Canonicè, nempè rationabiliter ut inquit text. dicto cap. 1. quæ quidem ratio, pro multis militat, ut videre hic apud auctorem nostrum, qui causas, non paucas assignare, habet ob quas dandus, est coadiutor indigenti.

3. Immò ampliatur in quodlibet benemerito officiali, quod facit ad quæstionem de Doctore volente legere per substitutum de qua Abbas in cap. 1. de Summa Trinit. n. 2. & loquendo de hoc auctor in §. sen. not. quod senectus æquiparatur infirmitati, & facit hoc ad statutum loquens de infirmis, & de infirmitate, de quo per Abb. in C. magnæ, de vot. & vove redempt. & in C. quamvis, de sententia

excom-

excomunic. §. valetudine, quę secundum multos Doctores intelligitur de infirmitate incurabili, & ita per Abbat. in C. ex parte de Cleric. egrot., & not. in C. uni eod. titul. in 6. in verbo perpetuo, quod puto idem valere, si morbus non possit curari nisi ad longum tempus ob rationem, abductam in dicto C. unico; immò Morbus incurabilis reddit ineligibilem personam, undè podagra, laborantes putarem esse ineligibiles ad dignitates ut per Abb. in C. cum inter Canonicos de ele ctione, quare multo magis valet in Episcopis, & regularibus Prælatis; prout de leprosis constituit Lucius tertius C. de Rectoribus, & Clemens 3. C. tua nos de Clericis ægrotantibus, & deformato, & mutilato in C. præsbiterum, eod. titulo, & ego dixi superius cum de electione.

4. Extende hanc legem, non solum ad infirmum [loquor de ineligibilitate) sed etiam quando eligendus est prodigus, & est suspectus quod sit dilapidator, ut per Abbat. in C. venerabili, de officio Deleg.

5. Notandum est hic quod prælato, Canonico ac Curato, ex eo quod incidat in infirmitatem post quam electus, est confirmatus, & consecratus, quod idem dico de alijs non est privandus, sivè non sunt privandi; nam Ecclesiastica beneficia non sunt temporalia, sed perpetua C. pręcepta dist. 55. gloss. in verb. coadiutorem C. ex parte dict. Clerico egrot.

6. Non sic de electo Episcopo, & confirmato nondum consecrato, dico quod non debet dari coadiutor, quia nondum est Episcopus nec in termino Episcopatus, sed in via, hic enim agitur de causa maiori in casu enim proposito nondum est Episcopus, aliàs electo Episcopo, posset dari coadiutor, sicuti electo Canonico, aut curato, nondum examinato, & confirmato coadiutor posset dari, quando essent impedimenta supra narrata, quod est fallum, nam tunc est remedium novę electionis faciendæ quorum interest eligere

Tt &c. coa-

&c. coadiutor enim datur in extremo remedio, ut ego puto metamen remicto Abbati in C. ex parte de Cleric. egrot. vel debile cap. 1. ubi Abbas de translatione prælatorum, in qua re non sumus in casu, de quo agitur, quia sumus in minoribus, & Textus agit de maioribus.

7. Neque valet dicere, quod hic agitur de Episcopo, non autem de inferioribus, quia non est diversa ratio, nam si non fit illatio, a minori ad Maius, fit tamen de maiori ad minus quando habent eandem rationem, sicut sumus in casu de rectoribus ubi Abbas inde Cleric. egroto, & C. fin. eod. titul. & habetur in C. ex parte in fine de Clerico egrot. vide Auctorem.

In §. quod tamen sic.

8. Nec prælatus, nec Archidiaconus, nec Canonicus, nec Curatus electus confirmatus, ad curam animarum, est removendus, sed debet dari causa infirmitatis, coadiutor, ratio est, quia si removentur ab administratione, non removentur a Iuræ prælature, ut latè traditur in C. tua de Cleric. egrotat, vel delinquent, & si possit removeri etiam Iustè, quia non est spes salutis futuræ, & adest damnum populi, non debet talis remotio fieri, quando adesse potest scandalum C. præsbiterum, C. de Rectoribus, de eligendo egrot, & C. tua de electione egrot. &c. C. nihil, dummodo sine peccato mortali possit omitti C. cum ex iniunctò, de non ope nunc, si vero sit scandalosus populo potest removeri omnimode C. nisi de renunciat, & §. propter infra eod. titulo, & tunc non debet dari æconomus, sed providendum est absolutè, secundum Innocentium in dicto C. nisi, & Abbas in dicto C. tua.

9. Sed difficultas nascitur hic, an si Episcopatus, vel alias dignitas sit paucis redditibus, & ratione legittimi impedimenti debeat dari habenti talem dignitatem coadiutor.

quis

quis debeat ministrare redditus, coadiutor, an existens in dignitate?

10. Respondeo cum distinctione secundum Abbatem in citato C. de rectoribus; aut infirmitas impedit administrationem in temporalibus etiam, & tunc coaditur totalem ad ministrationem habere debet, facit C. tua de Clericis ægrot. vel debilit., & cap. 1. de Cleric. non residentibus, & C. pervenit de appellat. aut infirmitas reddit in dignitate constitutum solum in habilem ad spiritualia, & tunc valet contrarium, quia principali est negocium redditum dicto C. de rectoribus, quod satisfacit dictum, etiam tertio §.

11. Sed hinc oriuntur difficultates aliquæ circa coadiutorẽ tam temporaneum, quam de perpetuo cum successione, &c. teneatur recitare divinum officium, & emittere professionem fidei? Duplex dubium continet difficultas proposita, & consequenter duplicem responsionem petit.

12. Respondo, quoad temporaneum coadiutorem non teneri divinum officium recitare, si illæ cuius est coadiutor recitare potest; nam ex uno beneficio, non obligantur duo ad divinum officium recitandum, quia obligatio recitationis divini officij semper manet apud proprietarium, quia est onus personale sequens beneficium, quod ipse proprietarius integrum retinet, ergo non transit ad coadiutorem, tenetur tamen ipse coadiutor ad satisfaciendum iu choro, vel simili Ecclesiæ servitio, in quo obligatur iuvare, à quo excusatur proprietarius per coadiutorem serviendo, ita firmat Navarr. de oratione cap 20. n. 18. Azzor. lib. 10. instit. moral. cap. 4. q. 1. Suar. lib. 4. cap. 21. n. 19. & Gargia 1. tom. p. 3. cap. 1. 109.

13. Tum quia hæc sententia confirmatur ex declaratione facta à Paulo V. ad petitionem Ecclesiæ Cathedralis Conimbricensis in quodam breve dato de anno 1606. ut refert Suar. loco cit. in quo inter alia declarat coadiutores Canonicorum non esse verè Canonicos, nec pro talibus habendos viventi-

bus coadiutis, ergo idem dicendum est de coadiutoribus in alijs, quibusqunque beneficijs.

14. Advertendum est tamen, quod si huiusmodi coadiutores habent propriam pensionem super beneficio, tenentur recitare officium parvum B. M. V. iuxtà constitutionem B. Pij V. incipientem ex prox. lateran. Concilij, quia recipiunt ut Clerici talem pensionem, si vero recipiunt aliquam substentationem per modum stipendij, non tenentur quia isti non comprehendūtur sub tali Bulla B. Pij V. sed satisfaciunt suæ obligationi implendo suum ministerium, ita Suar. tom. 2. de Relig. l. 4. cap. 22. n. 19. in fine.

15. Esset hic agendum de Corepiscopis, at quia usus istorum est sublatus, propterea, ad titulum de translatione, accedam, relinquendo 18. titulum de Corepiscopis.

RVBRICA DECIMAQVARTA.

De translatione.

1. Continuatur titulus in hac materia per §. fin. iusta capitulum proximum, meo tamen videri, alias tractari debet, etenim vita Ecclesiæ, & Prælatorum tripliciter considerari debet, nempè ratione ingressus, progressus, & egressus, de duobus primis satis dictum est, modo de tertio est faciendus discursus, qui est per translationem de una, ad aliam Ecclesiam, quod idem est dicere de nuptialibus ad nuptialia (exceptuata morte) titulus iste primo in duas partes dividitur, in prima agitur quid iuris de translat. in 2. quid iuris de beneficiorum permutatione, translatio etiam dividitur in alias duas partes, in prima dicitur quomodo transaltio concedi debet, in secunda à quo fieri possit, & debeat.

2. Ponamus casum quomodo scilicet liceat translatio, & quando, Prælatus quidam volebat, sivè Curatus transire de Ecclesia sua, cum qua desponsatus erat ad aliam, quæ ipsi

ipsi erat, maioris, utilis, & dignitatis, quæsitum fuit, an hoc esset sibi licitum, & negativè fuit responsum iuxtà C. fin. eod. de translatione, & de Clerico non residente, & ob vinculum matrimonij cum prima Ecclesia, quæ est ratio potissima, & si aliqui fundati sint licere, ex eo, quod id quod aliquando bonum iudicatum fuit, postea displicere potest iuxtà l. 2. ff. de constit., at ego dico quod hoc fieri non potest, nisi adsit legiptima causa, quæ non debet esse levis, sed gravis, cum sit prius contractum matrimonium, cum prima Ecclesia, & hoc non potest, ut sic per causas quales, quales, sed per causas evidentes, ac graves; C. fin. de trans. & C. nisi de renunciat. & §. mutationes, ut in C. mutationes 6. q. 1. quapropter, cum iste titulus octo §§. contineat, de illis distinctè agam melius, quam potero, ad salutem animarum, & non aliter, prout intendo scribere.

In §. translationes cum seq.

3. Textus hic in præsenti §. loquitur de translatione, quæ fit alicuius Episcopi, vel Curati, &c. de vna ad aliam Ecclesiam, quæ a vulgò mutationes nuncupantur, quæ quidem translationes non debent fieri nisi maiori utilitate, vel necessitate, in quantum dictus Episcopus, vel Curatus magijs proficuus in secunda Ecclesia erit quam in prima, ac magis necessarius, ut traditur C. mutationes 7. q. 1. & C. universorum de rerum per mutatione. Duo dubia hic oriuntur 1. an possit hæc translatio fieri, a Summo Pontifice 2. si fiat absquè necessitate, an sit irrita, quibus dubijs duobus responsio dabitur.

4. Ad primum dubium, & si videatur, quod responsio pateat ex supra dictis in hac rubrica n. 2. tamen hic dabo responsionem, clariorem, & magis diffusè, punctus difficultatis videbatur esse quod Pontifex non potuisset facere has translationes, eo quia, sicut virum sua vxore, habet ligamen

indi

indissolubile, ita Episcopus cum sua Ecclesia; iustà illud *quod Deus coniunsit homo non separat*) & diuus Paulus, *oportet Presbiterum esse, unius uxoris virum*, & Christus Dominus, *nemo potest duobus Dominis servire:* unde viderunt quod summus Pontifex hanc translationem facere non possit cum solius Dei sit, & sibi reservare ipsi ac pro ista parte videtur stare magister sententiarum in 4. dist. 27. cap. 5. & dist. 36. cap. 3. & ibidem magister Angelicus q. unic. art. 5. & in addit. ad 3. p. q. 61. art. 1. durandus dist. 35. q. 2. Ledesma 2. 4. q. 64. art. 2. Specul. coniug. p. 3. art. 7. Pererez lib. 2. Verb. porque ne puede titul. 15. lib. 8. ordin. Covarru. de sponsalibus p. 2. cap. 7. §.4. ad finem Sanchez. & non Pauci ab eo citati de matrim. lib. 2. disp. 13. fundantes suam rationem in eo quod cum Episcopus, & curatus cum sua Ecclesia sint desponsati spirituali matrimonio, & spirituale matrimonium, striori modo liget squam corporale, dubitari non debet, quod sit indissolubile, prout facit Test. C. inter corporalia in principio, ex quibus principijs dubiosum argumentum fecère Gabriel, Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 241. Navarret, *en la conservacion. de Monarchias discurso 28. versicol. non sequiteria.*

5. Actamen hoc argumentum nihil valet, nam verissimum est Pontificem Iusta causa posse transferre Episcopum de uno loco ad alium, & absolvere posse illum à vinculo matrimonij spiritualis cum prima Ecclesia contracto iuxta formam, de qua per Hostien. in sum. titulo de translation Prælati, & est mos Curiæ Rom. ut in dicto C. inter corporalia, & per Ioannem Monacum in C. Generali n. 10. versic. si aliquis habet Regalia de elect. lib. 6. Ioannes Andreas in C. quod ob Gratian. n. 1. in princip. quæstionis, de regulis Iuris in 6. in Mercur., & ibidem Francus n. 3. in principio Franciscus March. decis. 1100. incip., quæritur de tali casu, versic., & maximè propter absolutionem vinculi Abbas. cons. 101. n. 7. p. 2. prout eos refert Rota, in phocen. Canoni-

nonicatus 26. Maij 1613. coram Reverendissimo Domino Concino decano, apud Farinac. dec. 475. n. 1. p. 1. recent. Zapada en el discurso de la obligation de los Prælados concl.3. n.7. cum infinitate DD. scribentium in hac materia, quos numerare, esset paginam implere absquè utilitate, nam ratio fundamentalis est illa, quæ probat non auctoritas, & series DD, fundamentalis ratio est, quia, Episcopus, & Curatus contraunt matrimonium, cum Ecclesia, ut sic, non cum tali Ecclesia, quarè, C. inter corporalia, non penetratur ab omnibus, unde non mirum si multos trahit ad falsam, & erroream opinionem in vero sensu, ut dixi supra, illa verba Apostoli intelligenda sunt in matrimonio corporali, non spirituali, sicut etiam illa alia Christi Domini à me relatâ n.4. nam in sensu licterali longè aliud significant. Sic in extravagant vnam Sanctam inter communes, de maioritate, & obedien. Bonifaccius VIII. adducit verba Christi de duobus gladijs in sensu morali, ad summam potestatem, & suam stabiliendam, cum licteralis aliud esset ut in eundem locum Sacri dd. explicarunt, videatur Alphonsus à Castro lib. 1, contra hæreses cap. 3. S. Thom. 1. p. q. 1. art. 10. cum ergo matrimonium spirituale non sit reseruatum lege divina in sensu licterali ipsi Christo, ut est reservatum Carnale, sequitur, quod potest à summo Pontifice fieri rationabili causa evidentissima translatio Episcoporum de una ad aliam Ecclesiam, sicut, & Curatorum quare Abbas in C. fin. n. 13. de translat. præl. dum considerat in Episcopi translatione vinculi matrimonialis conservationem, respectu universalis Ecclesiæ sic hijs verbis loquitur [*placet mihi quod efficiatur invisus Prælatus, alterius Ecclesiæ, quia non dicitur de novo matrimonium contrahere. Ecclesia enim vniversalis est unum corpus misticum, undè ex quo semel consensit Episcopari in hac Ecclesia universali non potest resistere Papæ, si prò bono publico, uult eum transferre ad aliam Ecclesiam particularem; quia hic solum alteratur locus, non autem dignitas respectu Ecclesiæ universalis*, & refert

refert Cardinalis Antonius Zappada loco supra cit. par. 1. conclus. 3. n. 7.

6. Quo ad secundum dubium, an translatio facta sine legittima causa sit irrita, non dubitarem tenere partem affirmativam, eo quia Textus noster, expressè loquitur sic; *cum Episcopus ab ea Civitate, cui prapositus est in aliam transfertur, in qua magis proficere posse verisimiliter existimatur*, & clarius in §. necessitate verò, addit quod necessitate cessante, ad Priorem Ecclesiam debet translatus revocari.

In §. sciendum est autem, cum seq.

7. In hijs duobus §§. quæritur, & resolvitur ab auctore cuius sit transferre Episcopum de una ad aliam Ecclesiam, & quid faciendum sit de illo, propria auctoritate se ad aliam Ecclesiam contulerit, de quibus duobus difficultatibus, iuxtà textum nostrum dabitur responsio.

8. Ad primam difficultatem ex dictis patet, quid sit dicendum, sed melius, & clarius dicam hic, in textu nostro habetur per verba clara, & specificantia cuius iuris sit translatio, nempe Summi Pontificis Romani verba textus sunt sequentia; *sciendum est autem Episcoporum translationes, nec non etiam inferiorum, ad solum Apostolicæ sedis antistitem certissima ratione pertinere*, & hoc non solum est verum post consecrationem Episcopi, sed etiam ante illam, dummodo sit electus, & confirmatus, quam contraxit matrimonium spirituale cum Ecclesia, quod quidem matrimonium cum verū, & stricte matrimonium sit spirituale non potest disolvi nisi per Pontificem Romanum cap. 1. & fin. eod. & §. sciendum, habetur quod iste casus est unus ex reservatis Summo Pontifici; ait. not. in C. quod translationem, de officio legati, & ea quæ traduntur in C. quoad sedem de officio ordinis, & Concor. cum hoc cap. 2. de translatione, & dicto C. quod transfat. sumitur ex cap. 1. eod. & ratio principalis quare translatio Epi-

Episcopi, de una Ecclesia ad aliam, spectat ad Summum Pontificem, est quia cum fortius sit spirituale vinculum, quàm carnale; si Deus sibi reservavit ius dissolvendi vinculum carnalis matrimonij, quod Deus coniunxit, &c. multo magis censetur sibi reservasse dissolutionem matrimonij spiritualis, & quod facit Papa, qui est Vicarius Dei videtur Deus ipse facere, ut late prosequitur text. in C. de translatione.

9. Dixi, non solum postquam Episcopus est consecratus, si de eo debet fieri translatio, ad Summum pontificem Romanum spectat, sicut ante consecrationem, & benè dixi; etenim Consecratio non est de substantia spiritualis Coniugij, nam remota consecratione, tale coniugium remanet, ut patet in Episcopo, qui renunciavit Episcopatui, & non ordini, & sic in Episcopo nulla tenenti, & habetur hic; & in cap. 2. eodem, consecratio solum consumat spirituale matrimonium, C. fin. eod. & supra de correp. usu subl. §. fin verum, est quod licet consecratio in Episcopo, quoad vinculum nihil addat, addit tamen quo ad alia, nempè quoad potestatem exercendi ea quæ sunt ordinis Episcopalis, ut de confirmat. §. fin. & habetur in C. transmissam, de electione, & habetur per Abbatem in cap. 2. eod.

10. Ad difficultatem secundam, nempe de eo qui propria auctoritate se ad aliam Ecclesiam contulerit, dicendum quod talis Episcopus utroque Ecclesia privatus remanet, ità Textus noster in §. ea propter, ubi sic loquitur *quicunque avaritia, aut ambitione impulsi Ecclesiæ mediocritate despecta, ad maiorem, se se plebem propria auctoritate transtulerit, à Cathedra repelli debent aliena, & carere propria*, cum id quod sequitur in textu, quod magis casum stringit propositum, concordat C. quantum extra eod., & §. ambitiones 7. q. 1. ubi habentur quatuor causæ, ex quibus fit translatio, nempè, ut superius dixi, necessitas, & vtilitas, avaritia, & ambitio, quę ultimæ

 ut

quid tantum, ut est metus, qui non causat simpliciter involuntariu. Sed secundum quid tantum, quia non est sine voluntate; unde dicunt Doctores quod metus excusat non à toto, sed à tanto; & de hac violentia, & necessitate intelligunt dd. & præcipuè diuus Thomas 1. 2. q. 5. art. 5. & 6. huiusmodi autem violentia potest in ferri voluntati in actibus imperatis, non elicitis, ut tenet idem S. Thom. lococitato, & Scotus 1. senten. dist. 1. q. 4. & diuus Bonaventura in 2. dist. 25. art. 1. quæst. 4. videri potest etiam Almainus in lib. moral. cap. 2.

In §. non absimilis cum tribus seqq.

14. In præ[e]nti §. cum sequentibus, agit plura iuxta textum Auctor, & primò, an presbiteri possint propria auctoritate sua beneficia ad inuicem permutare absque labe Simoniæ? Secundo si quis pactum habuit, resignandi suum beneficium alteri, & hic illi, primus resignavit, alter postea noluit suum resignare, an Sempronius qui suum beneficium Caio resignavit, Caius vero noluit resignare suum Sempronio, Sempronius debeat redire denuò ad suum beneficium secundum Iura. Tertio quærit an collatio de beneficis causa permutationis vacantibus, facta alijs, quam permutantibus teneat. Quarto, an non obstantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri possit, quibus dubijs respondetur gradatim iuxtà textum, & Sacros Canones pro ut infra.

15. Ad primum negativa est responsio, nempè quod sine labe Simoniæ non possunt.

16. Ad secundum dico, quod si per una pars stet, quod non adimpleatur permutatio, pars restituitur ad suum beneficium, ita textus noster in §. citato, & posito, non absimilis C. si vero 7. q. 1. & C. inter cetera & C. de maioribus de præbendis, & C. cum olim, & C. cum uniuersorum, & C. quæsitum

extra de re permutata, sed in his permutationibus, ut plurimum, adest labes Simoniæ quia in spiritualibus nulla pactio, vel conventio intervenire potest 1. q. 2. C. quam pio, & extra de pact. & C. cum pridem, de quibus agam, post hunc §. in appendice, quam faciam de adulterio, & Simonia, de primo, quia adulterium tetigi in §. antecedenti, n. 11. de Simonia, de qua dico hic n. 13.

17. Ad tertium dicendum est negativè, nempè non valere, prout habetur in text. §. & generaliter & §. utentibus ubi dicitur quod in fraudem expectātium fieret in tali casu permutatio, cum tunc permutare volentes non tam utantur concessione iuris, quam ius ipsum fraudent C. uni de re permut. C. fin. de renunciat. in 6. & not. in C. Clement. uni de re permut. verum est, quod volentes permutare beneficia, & illa resignentur in manibus Prælati, Prælati est illa conferre, sed solum resignantibus debent conferri, ita text. noster, alias collatio invalida esset, ita text. facit Cle. unic. de re perm. C. bonæ de postulat. Prælat. C. cū olim de re iudic. cap. 1. de alien. iudici C. subgestum de appellat. C. dilectus de præben. Clement. unicâ de renunciatione l. si prætor ff. de re iudic. C. nonnullis de iudeis.

18. Ad quartam difficultatem dico affirmando, pro ut habetur in textu nostro hijs verbis; *quinimmo si in Diœcesi aliqua quidam forte auctoritate Apostolica beneficia proximè vacatura expectent, illi tamen, qui secundum formam iuris sua beneficia in eadem Diœcesi ad Ordinarii collationem spectantia, liberè, ac sine fraude in manibus Archipiscopi resignaverint, non nisi ex causa permutationis resignaturi, ab huiusmodi expectantibus circa faciendam permutationem minimè impedientur*, ita textus, hijs, positis, modo quia in §. sciendum est autem numero undecimo, tetigi de adulterio spirituali loquendo, quod Episcopus, transiens ad aliam Ecclesiam suam relinquendo, dicitur adulterari, &c. sicut in §. non absimili, sub n. 13. dixi quod non possunt beneficiati sua

be-

beneficia ad invicem commutare absquè labe Symoniæ, hinc est quod hac occasione appendicem ponam de adulterio, & simonia sit igitur.

APPENDIX

De Adulterio, & Simonia.

1. ET si superius dixerim de adulterio spirituali, modo agere volo de corporali, ad utilitatem confessariorum de sexto præcepto, non mæchaberis, multa dicunt DD. mæchia, dicitur adulterium græcè, latinè vero adulterium vocatur, nempè accedere carnaliter ad mulierem alienam matrimonio ligata. Prohibetur principaliter adulterium viri quoniam vir est fortior ad resistendum, ut tradit Augustinus in libro de adulterinis coniug. debetque virtute sua suam uxorem vincere, exemploque regere, &c.

2. Prohibetur hoc præcepto nomine adulterij omnium consensu, omnis inordinatus, & illicitus concubitus, tam quoad actus exteriores, quàm interiores, omnes actus tam perfecti, quàm imperfecti luxuriæ, tam interiores, ut sunt cogitationes, & morosæ delectationes, quàm exteriores ut sunt, oscula, tactus. Adulterium autem hic exprimitur; quia propter turpitudinem, quæ ipsi cum alijs carnalibus, & luxuriæ speciebus communis est, iniustitiæ quoque in proximum peccatum adiunctum errorem habet.

3. Definitur autem, sive describitur a DD. sic; *est illicitus, cum persona coniugata concubitus*, quod quidem adulterium triplex est, primum coniugati cum soluta. Secundum soluti cum coniugata; Tertium coniugati cum coniugata; est gravius peccatum fornicatione, nam continet totam malitiam eiusdem peccati, & prætera iniustitiam contra alterius coniugis, verum est; quod hanc malitiam non habet delectatio morosa circa coniugatam.

4. Verum est, quod delectatio morosa est peccatum lætale,

lætale, si est de actu ex se malo, ut est furtum V. G. adulterium, & omnis luxuriæ materia, quoniam secundum Galenum omnis cogitatio venerea, est incoata pollutio, tenet etiam Less. lib. 4. cap. 3. dub. 15. n. 109. Diana p. 3. tom. 5. resol. 1. Si vero actus est malus, quia solum est prohibitus aliqua positiva lege delectatio illius non est mortalis, quia lex positiva non prohibet actus internos, nec talis delectatio versatur circa actum, ut malum, nisi versetur circa illum, ut prohibitum, quod raro contingere potest, tenet Diana p. 3. tom. 5. resol. 5. Tanner. in p. 2. disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 137.

5. Est autem adulterium, si uterque coniugij vinculo est adstrictus, & tunc gravissimum erit peccatum cum in illo actu duplex inveniatur mortifera iniuria, nempè iurium duorum violatio matrimoniorum, & duobus coniugibus in iustitia irrogetur, quarè in confessione est explicanda illa circumstantia, ratione cuius in curia duplicatur, non enim sufficit se accusare de adulterio in genere, videatur Divvus Thomas 2. 2. q. 154. art. 8. Silv. ibidem, Ledesma in summa tract. 27. cap. 12. & alij consentientes cum ipsis, qui pauci non sunt, inter quos est Clavis Regia lib. 8. cap. 3.

6. Quod est verum, etiam si maritus consentiat in adulterium, ratio huius conclusionis desumitur, ex definitione adulterij, nempè quod sit ad alienum thorum accessio, etenim hic in hoc casu non valet illud axioma vulgatum nempè *volenti, & consentienti nulla fit iniuria*, prout loquitur lex Canonica de regulis Iuris in sexto, nam hoc est tantum verum in illis rebus, in quibus homo est liber, & de illis liberè, & voluntate sua disponere potest, non autem de alijs, ex ligamine enim matrimoniali, in quo corpora coniugum ad invicem traduntur, nascitur naturaliter, naturalis obligatio servandi fidem ad invicem, & hæc obligatio, ut connaturalis matrimonio a neuter coniugum potest à se abijci, nam aliàs fit contra Ius matrimonij cui nullus coniugum potest

test efficienter cedere, quia non competit ipsi in ordine ad privatum bonum, sed ratione status qui est communis, quapropter quantumvis vir consentiat, ut alter cum sua vxore copuletur carnaliter, semper remanet locus iniuriæ, & adulterij, ita Doctores supra citati numero 4. quibus addo Filiuccium tract. 30. cap. 4. q. 2. & 3. Navarrum in Manuali cap. 16. n. 5. Lessium lib. 4. cap. 3. dubio 10. Bonaccina de matrimonio q. 4. punct. 15. n. 34. Sanchez de matrim. lib. 9. disput. 15. n. 6. Azzorium tom. terzio lib. 3. cap. 7. Viguerium in instit. cap. 7. §. 4. versic. 2. & alios multos post ipsos.

7. Pœnæ, quibus adulteri subduntur, mulier si adulterare habet, amittit dotem, & post sententiam Iudicis adiudicatur marito accusanti illam de adulterio; amittit Anulum, & munera, habita in nuptijs, non perdit tamen Paraphernalia.

8. E contrà verò, si maritus adulteratur, vel fornicetur vxor potest agere contra maritum, & Thori consortio separare (expectata tamen Iudicis sententia] & maritus tenetur illi dotem acceptam restituere; verum est, quod, tam vxor adultera, quam adulter vir, si reconcilientur, tam unus quàm alius omnia recuperant. Covarruvias p. 2. cap. 7. §. 6. & 9.

9. Hæredes mariti non possunt accusare vxorem adulteram post mortem dicti mariti, si aliàs dictè uxoris adulterium; non erat viro notum, ante eius mortem; Secus si illi natum erat, & dotem eius, Iustè pretendere possunt, ita diuus Thomas in 4. dist. 35. q. unic. art. 3. diuus Bonavent. ibidem art. unico q. 3. & habetur in C. ex literis de divortijs.

10. Adulter, sicut, & uxor adultera, perdit Ius petendi debitum, & hoc ob actum adulterij, ita ut quod unus si petat tale debitum coniugale alteri, non tenetur alter illi reddere; ita citati DD. supra. n. 9.

11. Item

11. Item tam adultera, quàm adulter, possunt privari altero coniuge per sententiam Iudicis, dummodo adulterium clarè probatum sit, quoad cohabitationem scilicet citati Auctores n. 9. Pæna autem contra adulteros Iure codicis est inflicta poena capitis; quamvis iuxta pandectam; solum debet fustigari, & in Monasterium recludi, lege quamvis 1. C. ad legem Iuliam de adulteris Authent.sed hodie C. de adulter. C. gaudeamus de divortijs in iure Canonico, tam masculus, quam femina adulterantes excommunicantur, deinde fæmina in Monasterium detraditur toto tempore vitæ suæ, ut pænitentiam agat, si aliàs maritus, non voluisset illam apud se.

12. Si autem detur Clericus adulter notorius, nempè, vel quia confessus est adulterium in iudicio, vel quia convinctus est, debet officio privari, detrudi in Monasterium, fit infamis ex tali delicto, & irregularis, debet tamen ita esse convinctus, ut nullo modo, possit delictum trargiversari V. G. debet constare, quod retineat adulteram in mensa, ut nutriat filios ex ea suscepta, &c. Sylvester verbo Adulterium q. 7. cum alijs ab ipso citatis.

13. At quando quis adulter credit prolem N. ex eius adulterio genitam esse, & hoc indubitanter, simul cum matre adultera ad compensationem damnorum illatorum filijs legitimis, & insuper ad substentationem Prolis Spuriæ, & si est foemina ad dotem eius, ratio est quia adulterium est contra iustitiam, undè ad omnia damna contra iustitiam illatam, adulter, & aultera tenentur in solidum compensationem facere, non sic in dubio probabili, quia in dubio possessio stat pro marito, quia in dubio nemo tenetur re sua se expoliare, ante quam constet se debere alteri, ita firmat Lessius lib. 2. cap. 10. dub. 6. Sylvius 2. 2. q. 62. art. 2. q. 7. Azzor. p.3. lib. 5. cap. 6. Filiuccius tract. 32. n. 223. Salon. 2. 2. q. 62. art. 6. Henriq. lib. 11. cap. 21. n. 2. & 3. Bonacc. de matrim. q. 4. punct. 3. n. 8. & 9. Layman. lib. 3. par. 3. cap. 14.

14. Cum

n. 14. Cum vero duo adulteri habent rem cum Berta absente marito eiusdem, & ingravidatur Berta, & parere habet prolem, uterque ex adulteris, tenentur ad alimentum Prolis, & ad damna, quæ inferuntur legitimis filijs, & si unus illorum non vult concurrere, alter cum adultera tenentur ad totum, rationem invenies apud Basseum verbo adulterij pag. 37. colum. 1. n. 4. nempè, quod sicut in dubio, utrum res sit Francisci, vel Ioannis antequam ullus eorum illam possideat; est æqualiter inter eos dividenda; eodem modo procedendum est in casu proposito, dummodo saltem constet per præsumptionem, ut ait Lugo de Iustitia tom. 1. disp. 13. sect. 2. Diana par. 4. tract. 3. resol. 31. & p. 7. tract. 11. resolut. 35. Selos. 1. 2. tract. 8. disp. unic. sect. 24. n. 248.

n. 15. Quid quid dicant aliqui de auctore legitimæ suppositionis, quia dicunt ipsi non intendebat prolem adulter, neque damnum legitimorum filiorum, sed hoc fuit per accidens, ergo non tenetur ad damna, sicut si adultera procuraret abortum prolis, ad nihil tenetur adulter, ipso in scio de causa abortus, nam semper est verum, quod circa prolem spuriam, adulter dedit operam rei illicitæ ex qua similia damna, ut plurimum sequuntur; immò ego addo, quod si adulter adulteram ad adulterium provocauit, ad omnia damna ipse adulter tenetur, quia est causa principalis damni; verum est, quod si adulter deficeret, adultera ad omnia damna tenetur, quia non coactè, sed voluntariè descendit ad fornicationem, ita Azor. p. 3. l. 5. cap. 6. q. 6. Les. lib. 2. cap. 10. n. 43. & seq. Vasq. de testam. cap. 5. §. 1. n. 22. Navar. cap. 16. n. 40. Sylvius 2. 2. q. 62. art. 2. q. 7. concl. 3. Bonacc. de matrim. q. 4. p. 15. n. 13. Mald. 2. 2. tract. 3. cap. 4. dub. 9. cum alijs DD. non parvi momenti, & numeri.

16. Si autem proles ex adulterio non sit nata, vel nata moriatur, & non sit hæres, ita ut damnum alicui non afferat ad nihil adulter tenetur, & hoc quantum ad eorum

 exter-

æternum, tenetur tamen dolere de peccato, iniustitià, & veniam petere, immò si maritus adulteræ peteret in tali casu ab adultero pretium iniuriæ (ut ita dicam) non tenetur adulter præstare, quia à iure est interdictum, videatur Molina tom. 4. de iust. tract. 3. disp. 100. Sylv. 2. 2. q. 62. art. 2. q. 7. concl. 1. Filucc. tract. 32. n. 222. & l. transigere, 18. C. de transactionibus.

17. Verum est, quod si maritus secretè transigeret ab adultero in casu proposito non peccaret, nec ad restitutionem teneretur (post commissum adulterium intelligo) verum est quod si adulter nihil promisit adulteræ, ad actum turpem, ut illam provocaret ad nihil tenetur, quia usus corporis secluso contractu, & promissione, non est pretio extimabilis, si verò adest promissio tenetur, quod etiam valet in fornicatione inter solutos; Immò addo, quod si adulter aliquid dedit adulteræ, illa debet dare, & consignare marito suo; nam quidquid adultera acquirit marito acquirit, quia acquirit medio rei alienæ, nam illa non habet potestatem in corpus suum, dummodo non sit peculium illi datũ ad detegendum suũ peccatum; vide de hijs casibus Less. dub. 5. Malderum 2. 2. tract. 3. cap. 4. dub. 8. Azzor. p. 3. lib. 5. cap. 6. q. 9. Bonacc. punct. 15. n. 15. & 16. Caspensem tract. 18. disp. 4. sect. 2. n. 19.

18. An autem adultera quæ est bonæ famæ si parit expurium partum, teneatur manifestare illum esse talem cum periculo vitæ, & famæ, quia quidem proles aliàs legitima censetur? Partem negativam, defendunt Auctores sequentes nempe, Clavis regia lib. 8. cap. 5. n. 8. & 9. Toletus lib. 5. cap. 11. cum Nauarr. in Manuali cap. 16. n. 44. & innumeris auctoribus. Tenetur tamen adultera quantum fieri potest, sine famæ iactura, & vitæ periculo procurare, ne legitimi filij iacturam patiantur, quomodo ut alibi supra dixi n. 15. tenetur ipsa mater adultera si habet bona palaphernalia, &c. damnum resarcire, relinquendo tantum legitimis

quantum

quantum eis abstulit per adulteram prolem non manifestatam ob conservationem suæ famæ, si vero adultera mulier nihil habet, non tenetur manifestare se ipsam adulteram marito, sed tenetur spurium filium inducere ad statum talem; quod non possit esse hæres bonorum Patris putativi, nisi eius fama præponderent damnum filiorum, vide (oh Lector) Auctores sequentes, & supracitatos. Sequentes sunt qui etiam tenent filium expurium non teneri credere matri dicenti illum esse expuirium, ita Henr. lib. 11. cap. 21. n. 2. lit. K. Covarr. ad Reg. peccatum p. 1. n. 8. Suarez de censuris disp. 50. sect. 4. Bannes 2. 2. q. 62. art. 6. Diana p. 3. tract. 5. resol. 30. Sylu. cap. 6. concl. 6. & 7. Sayrus de censuris lib. 6. cap. 10. n. 37. Azzor. p. 3. lib. 5. cap. 6. q. 5.

19. Certum est, quod filius spurius non tenetur credere matri adulteræ dicenti filio, tu es spurius, quamquam mater hoc assereret cum iuramento, & maximè si tempore conceptionis dicti filij, pater eius suppositus habitabat cum matre, nec tenetur dictus filius à se abdicare hæreditatem, ratio est, quia alleganti suam infamiam cum alterius præiudicio, nulla debetur fides, & cum publicè, dictus filius reputetur legitimus, non tenetur cum tanto suo incommodo illegitimum reputare, antequam clarè convincatur de sua illegitimatione, tanto magis, quod illi favet matrimonium legitimum Patris, & Matris, & educatio, & nutritio semper apud illos; si tamen Testibus fide dignis filius convincatur esse illegittimum; tunc tenetur credere, & hæreditati cedere, ità Auctores supracitati n. 19. quibus addo Layman. lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 14. Caspen. sect. 2. n. 12.

20. Mater adultera absquè peccato, potest ad occultandum adulterium exponere filium spurium, dummodo prius sit baptizatus, & bene involutus ne frigore, aut alio accidenti sit securus à morte. Pater ipsius, si est dives tenetur dare hospitali, alimenta ipsius filij, quia talia hospitalia

facta sunt pro pauperibus, si autem pater pauper esset, & mater dives tenetur ipsa ad dicta alimenta, legatur Caietan. in summ. verb. adulterium, Navarr. in manual. cap. 14. n. 17. Tolet. lib. 5. cap. 1. n. 11. Bannes de Matrim. q. 4. punct. 15. Less. lib. 2. cap. 19. n. 69. Molina tom. 4. de iust. & iur. tract. 3. disp 103. Caspensis tract. 18. disp. 4. sect. 2. n. 16.

21. Si maritus utatur uxore sua ex parte posteriori, & ipsa consentiat in hoc, est adulterium, & peccatum contra naturam, & uterque, est obligatus, in confessione utramque circumstantiam explicare; quia coniux non est data ad illum actum, sed ad naturalem, undè talis actus, est ad alterum coniugem gestus, ita Caietan 2. 2. q. 154. art. 1. ad 4. Sotus in 4. dist. 31. q. unic. art. 4. Sanchez de Matrim. disp. 18. Ledesma de Matrim. q. 49. art. 6. dub. 2. post 1. concl.

De Simonia.

22. Simoniç nomen à Simone Mago dictum est, qui ut habetur actorum 8. volebat emere ab Apostolis spiritualem potestatem, & ob hoc obtulit illis pecuniam, sicut omnes DD. communiter scribere habent, undè ita definiri solet; *est studiosa voluntas, emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum pretio temporali, vel pretio extimabili,* dicitur studiosa voluntas, &c. quia debet esse voluntas plenè deliberata, quia si actus non esset plenè deliberatus, non posset esse simoniacus, quoniam non esset actus liber omni libertate, emendi, aut solvendi, dicitur; *emendi, & vendendi*, quibus verbis significatur commutativus, & non gratuitus, nam omnis contractus quo datur res spiritualis, vel ius spirituale, sub conditione, & onere, est simoniacum, quarè omnis permutatio præbendarum, vel Ecclesiasticorum beneficiorum, ut dixi in ultima antecedenti Rubrica fieri non potest authoritate partium absquè periculo Simoniæ, sicut nec transactio, ut iura alligata loco cit. determinant

potest

potest tamen Prælatus ex officio suo huiusmodi permutationes facere pro causa utili, & necessaria, ut supra dixi in §. non absimilis ultimæ Rubricæ citatæ; ita D. Thom. 2. 2. q. 100. ad 1. & 5. & in 4. sententiarum dist. 25. q. 3. art. 2. ad 8. Dicitur; *aliquid spirituale*; nempè id quod aliquo modo est supernaturale, ut sunt gratia gratum faciens, dona Spiritus Sancti, virtutes supernaturales, gratiæ prævenientes, &c. Sacramenta, officia Ecclesiastica, consecrationes, & benedictiones Ecclesiæ. Dixi; *vel spirituali annexum*, idest id; quod cum aliquo spirituali aliquam connexionem habet, vel antecedenter, ut est ius Patronatus; vel consequenter; ut sunt beneficia Ecclesiastica, quia supponunt officium divinum, vel concomitanter, ut labor in prædicando, in ministrando Sacramenta, de quibus, dicam infra. Dicitur, *pretio temporali*, nam ille qui vendit rem spiritualem pro temporali, vilescere facit res spirituales, & illas conculcare habet; ità habet hanc deffinitionem explicare diuus Thom. 2. 2. q. 100. supracitata, Sylvius ibid. Laym. lib. 4. tract. 10. cap 8. §. 1. Soar. tom. 1. lib. 4. cap. 1. Crousen. ad cap. 7. regul. Minorum lect. 7. Lessius, Azoriùs, Reginaldus, Bonaccina, cum alijs.

23. Dividitur autem simonia, in Simoniam Iure divino prohibitam, & in prohibitam iure Ecclesiastico; illa, Simonis Magi erat contra ius divinum tantum, non autem contra ius Ecclesiasticum, quoniam tunc nullum ius Ecclesiasticum erat. Ius autem divinum provenit à iure naturali, nimirum, quia, quodamodo natura edocta lumine fidei, dictat res supernas, cuiusmodi sunt Sacramenta, divina officia, &c. sanctè esse tractanda, non pretio vendenda, aut emenda, unde dicitur apud diuum Matthæum, *gratis accepistis gratis date*. Laym. c. §. 6. n. 6. Bonacc. de Simonia. d. 1. q. 3. n. 1. & 2. Filiuc. tract. 45. cap. 1. q. 3. 4. 5. Suar. Sylu. & alij.

24. In hac materia simoniæ probabilissimam teneo ego, pro-

propositionem, quod non detur parvitas materiæ, & si datur, non datur ex levitate materiæ, ut hic, sed solùm ex inconsideratione, & ignorantia, habente admixtam venialem negligentiam, nam simonia habet sibi annexam malitiam intrinsecam, quare nullo colore potest illa materia mutari, quia ab illa malitia inseparabilis est, & tenet Pasqalig. dec. 478. qui non admittit etiam parvitatem materiæ excusantem à peccato mortali in simonia, quæ est de Iure positivo Ecclesiastico, pro ut ipse firmat in sua decis. 479.

25. Verum est, quod in foro exteriori parvitas materiæ excusare potest à Simonia, nempè quando pretium est longe inferius retradita; tunc enim rationabiliter non præsumitur venditio, quod desum. ex C. & si quæstiones de Simonia, ubi dicitur non commisisse Simoniam eum, qui dedit equum Cardinali, a quo eiusdem frater erat accepturus palium, quia cum esset dives, equs erat quid modicum, respectu illius, idem Pasqual. dec. 480.

26. Malitia iniustitiæ non semper cum simonia coniuncta est; Adest tamen semper malitia contra religionem, nempè irreverentiæ, & indebitæ extimationis sacrarum rerum. Vndè simoniacus iniustus etiam erit si actionem vendat, ad quam ex officio tenebatur, ut est Parochus in administratione Sacramentorum, vel in dando sepulturam mortuis, in benedicendo, &c. pretium accipit; Nec ego intelligere possum hanc rem, nec quomodo salvare possint conscientiam suam; si à parochia datur eis alimentum necessarium ad statum suum, & deindè pro rebus sanctis pretium petant, & etiam iuridicè extorqueant aliquando à suis Parochianis; Videtur Suar. cap. 4. n. 5. Filucc. tract. 45. cap. 1. q. 8. & 9. Basseus verb simonia pag. mihi 791. n. 4.

27. Hæc simonia usque modo descripta, est imposita à Iure Divino, cui subiectus est etiam Pontifex, quia æque, ac alij Divinæ legi subiectus est. Adest autem alia simonia Iure tantum humano prohibitam, quia Ecclesia potest prohibere

hibere

hibère, ne aliqua annexa rei sacræ vendantur, & hoc ob irreverentiam talis rei. Res autem in quibus committitur simonia contra Ius humanum, sunt plures. Prima est permutatio beneficij cum alio beneficio absque licentia legitimi superioris, ut pluries superiùs tetigi tam in antecedenti Rubr. quam in hac Appendice. Secunda est resignatio beneficij sine debita licentia cum pensione. Tertia, venditio beneficij. Quarta, acceptio alicuius rei ratione examinis, & admissionis ad professionem, vel ad habitum Religionis, collationis officij spiritualis, vel habentis annexam authoritatem spiritualem. Hinc miror multum de aliquibus superioribus, qui volunt dare habitum petentibus, & dignè petentibus, nec ad professionem iam receptum admittere, nisi tantùm solvant ipsi, & Novitiorum Magistro, quando Summus Pontifex omninò interdicat tales receptiones, sicut in visitationibus suis Conventuum, & Ecclesiarum petunt ex iustitia aliquam propinam; Quando tam Prelati Regulares, præter victum, nihil debeatur, & circa Novitios statutum sit, quòd præter victum, & vestitum anni novitiatus nihil ab eis sumatur, & Concilium Trident. sess. 25. cap. 16. de reformat. Videatur quid dicant sequentes DD. de hac tertia acceptione simoniæ, Filucc. q. 12. Less. 2. cap. 35. n. 15. Bonac. q. 3. n. 2. & 3. Sylv. c. art. 1. de qua simonia credo non esse immunes Superiores procurantes omni industria, & arte, ut eligantur superiores conventuales suos benevolos, ut ab illis munera recipiant, & suum votum tempore electionis successoris pro eorum libitu successorem eligant, ut se manuteneant in dominio, & vita liberà [siqui sunt de istis, quod Deus non permittat] quia cum continuato dominio conventus dilapidant, & subditos tyrannide sua opprimunt, & præcipuè benemeritos. Quarta, venditio officiorum sub quovis colore, dummodo, ut dixi, sint spiritualia, vel spirituale aliquod annexum habeant, & hæc simonia est legis gratiæ, & positiva appellari potest, & est eadem cum simonia con-

tra legem naturalem, at quæ adeo eiusdem gravitatis substantialis, ubi noto quod Pontifex non potest incurrere in pœnas simoniæ Iure Ecclesiastico statutas, quia non subditur legibus quoad vim cogendi per pœnas; Videatur Divus Thom. loco cit. supra artic. 1. ad 7. Sylvest. verb. Simonia q. 4. Basseus pag. 791. col. 2. n. 5.

28. Dividitur autem simonia, iterum in mentalem, conventionalem, & realem; simonia mentalis, item subdividitur in simoniam, quæ consistit in puro interno proposito è voluntate committendi simoniam, etiam si nullo modo prodeat in exteriorem actum; ut alia vitia mentalia; alia est illa actio, quæ fit mente simoniaca; undè quando iura loquuntur de simonia mentali, non sunt intelligenda de simonia primo modo accepta, in ratione mentalis simoniæ, quia hæc continetur in reali, vel conventionali, quia hæc non potest cadere sub pœnis Ecclesiasticis, cum Ecclesia de internis non iudicet. Simonia conventionalis est illa quando non solùm est internum propositum obligandi, sed etiam ad externam conventionem proceditur, sine tamen executione saltem utrique facta, & hæc conventio debet esse facta verbis expressis, sivè directis, sivè obliquis, sivè obscuris, aut nutibus, quæ simonia etiam duplex est, altera, in qua neutra ex parte venitur ad actum exteriorem dandi, vel recipiendi, sed tam ex una parte, quàm ex alia consistit tantum in promissione, altera est, quæ ex una parte completur, ex altera vero non; Alia dicitur simonia realis, & est illa in qua pactio ex utraque parte completa est, saltem incoactivè, nempe facta est collatio beneficij ex una, & ex altera est facta pars solutionis, his positis.

29. Quæritur 1. an Papa recipiendo pecuniam pro aliqua re spirituali simoniam committat, Decius hinc solvit dubium cons. 141. n. 2. & dicit, quod renunciatio beneficij facta alicui precedente conventione partium cum appositione pensionis, vel eius augumento accedente, postea auctoritate Papæ,

pur-

purgat vitium ſimoniæ, quia Papa habet plenitudinem poteſtatis, & poteſt ſupra ius diſpenſare [loquendo de iure poſitivo Pontificio) quia ut ſupra dixi n. 27. in hac appendice, non tenetur conditor legis vi coactiva ad obſervantiã legis C. propoſuit de conceſsio, prebend, & hoc in beneficialibus in quibus ſimonia commictitur ex conſtitutione Eccleſiæ. Gloſ. in C. cum pridem, de pact. ubi Antonius de Butrio, & Imola ibidem. quare cum conventio in tali caſu prohibita ſit ex conſtitutione Eccleſiæ, & non de iure divino ut dixi, mero. Papa poteſt diſpenſare. Adde Decium conſil. 436. n. 11.

30. Hinc obiter noto, quod Pontifex ſummus Romanus in beneficialibus, cum regulariter beneficia ſint perpetua, ut dicit Gloſ. in C. ſi pauper de prebendis in 6. & ex textus in C. præpterea diſt. 55. & in cap. 1. de Cappellis monac. lib. 6. fit quod Clericus ſecularis non poteſt a beneficio removeri, niſi ob grauiſsimum delictum, & ſolus Papa poteſt conferre beneficium ad tempus, & ſub conditione, facit Gloſ. notabil. in C. ſi gratioſe de reſcriptis in 6. Franc. in dicto C. ſi pauper n. 4. Item dico, quod in beneficijs, Papa habet abſolutam poteſtatem infert. Marian. Sair. in C. ad audientiam n. 406. quod poſsit Papa diſpenſare, cum homicida voluntario, immò etiam quoad ordines, & eſt communis ſententia, unde quando dicitur in C. minor diſt. 50. quod Papa non diſpenſat. intelligitur difficulter, ſi tamen vult poteſt, Marian. Soncin. n. 390. hæc obiter.

31. Adverte tamen primò, quod ſimoniacus præter culpam ſacrilegij, incurrere immediatè, & ipſo iure excommunicationem Papalem, Privationem beneficij venditi, vel empti, & obligationem reſtituendi pecuniam acceptam; Extravagant. 1. & 2. de ſimonia; an vero iniſtis pœnis, incurratur, &c. in omni ſimonia; Reſpondeo cum Soto lib. 9. q. 8. art. 2. propè finem, & art. 1. ad. 6. verbo Porro pænam reſtitutionis incurri ſolum in ſimonia benefi-

ciali; ordine, ingressu, Religionis, excommunicationem, vero in omni simonia; quidquid dicat Tanner. in 2.2. disp. 5. q. 8. dub. 4. n. 95. verum est, quod secundum Turrianum, quod pretium acceptum in collationem Sacramentorum, non tenetur, quis restituere; sed ego hanc opinionem non tenerem; sed dicerem, quod in omni simonia, tam iure divino, quam naturali, sivè Ecclesiastico, quis tenetur restituere prætium receptum, vide de hac re DD. Etenim quod est iniustè acceptum semper est restituendum.

32. Quare notandum est, quod secundum probabilem sententiam nomine beneficij non venire pensionem, quæ solet assignari seni renuncianti beneficium ob labores exhibitos, aut Clerico pauperi in alimentum, & quæ conceduntur in renunciatione, & commutatione beneficiorum, quæquæ datur personæ sæculari, ut Principi, militi ad componendam litem dubiam, super beneficio, vel filio, comitis etiam, Clerico pro servitio, quæ pater Ecclesiæ præstitit, & generaliter nullam pensionem, dempta ea, quæ datur in titulum beneficij ob aliquod ministerium, spirituale futurum coaditorem Episcopi, vel Parochi senis, quia omnes aliæ pensiones sunt merę temporales, ità Sanchez in opuscolo tom. 2. lib. 2. cap. 3. dub. 46. n. 19. contra Enriquez lib. 13 cap. 13. n. 2. & alios multos. Item non venit Vicarius Episcopi sic Sanchez dub. 113. n. 6. contra Lopez p. 1. cap. 307. veniunt tamen prælaturæ Regularium non amovibiles, V.G. Generalatus. Provincialatus, & cæteri Superiores cõventuales ut ait Sigismundus a Bononia de electione p. 2. cap. 1. dub. 58. nequè in hoc benè sentit Diana in summa dicendo. Quod Superiores conventuales connumerantur inter Prælatos amovibiles, quia sine processu, & iusta causa non possunt amoveri, sicut eodem modo, ac Generalis, & Provincialis.

33. Item assero non esse simoniam si detur Sacerdoti stipendium pro Missa cantanda, quia tunc non datur illi

illi pæcunia pro prætio consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantatæ, hoc namque simoniacum esset, sed datur in stipendium suæ substentationis, alias esset simoniacus Sacerdos non solum qui pecuniam accipit, verum, & ille qui illi pecuniam dat. ita Angelicus Doctor 2. 2. q. 100. art. 2. ad 2. & 4. sententiarum, dist. 25. q. 3. art. 2. quæstiun. 2. ad 4. Franciscus Getius in Tesauro animæ pag. 391. n. 11. qua propter, quando legitur in C. extra de præbendis, quod aliqui Canonici Sacerdotes quidam unam præbendam in Ecclesiam dederunt, ut Missã B. M. Virginis quotidiè celebraret, & in simoniam non inciderint, intelligendum est ibi non fuisse pretium pro Missa, sed illi præbendæ annexum erat onus talem Missam celebrandi, idem angelicus 4. sententiarum dist. 25. q. 3. art. 2. quæstiuncul. 1. ad 5.

34. Nec potest pacisci de prætio aliquo pro anniversario celebrando, absquè delicto simoniæ; si tamen cum devotione aliquis, aliquid det Ecclesiæ, Ecclesia tenetur celebrare pro illis, pro quibus rogatur ita Sanctus Thomas in 4. sententiariarum distinct. 25. q. 3. art. 2. quæstiunc. 2. ad 1. & ut explicet hanc doctrinam, & propositionem S. D. Angelicus ponit duas conclusiones, sequentes, quæ sunt, nullo modo licet pacisci pro anniversario celebrando. Secunda conclusio est, si tamen cum devotione aliquid detur Ecclesiæ Ecclesia tenetur celebrare pro illis, pro quibus rogatur; Vnde advertendum est, quod diuus Thomas loco citato inquit, quod actus aliquis spiritualis dici potest dupliciter; vel scilicet quantum ad suum principium, quod competit alicui ex aliquo spirituali dono, vel officio, vel quantum, ad sui finem, ut quando per actum ad aliquod spirituale pervenitur; in actibus spiritualibus in primo sensu, quia spirituale est ex parte agentis, nullo modo sine simonia locare quis actus suos potest, sed potest aliquid accipere pro substentatione vitæ. In actibus spiritualibus in 2. sensu quia spiritualitas non est ex parte agentis, potest etiam emere,

vel vendere operà sua, sed non vendere hoc spirituale, quod ex eius actu acquiritur. in casu ergo nostro celebrare anniversarium, est spiritualis actùs in primo sensù, & ideo nullo modo licet pacisci pro eo celebrando, ut dicit diuus Thomas in prima conclusione, in secunda vero conclusione notandum est, quod si aliquid cum devotione detur Ecclesiæ tenebitur celebrare pro illis, qui illud dant.

35. Clericus verò dando, aut recipiendo beneficium per simoniam, non tantum excommunicotionem incurrit, per Extravagant cum detestabile, de simonia, sed etiam si fuerit occultum crimen, quoad se tantum remanet suspensus, si publicum, quoad se, & alios fit irregularis celebrando Covarr. Clement. si furiosus p. 1. §. 1. n. 7. sequtus Inn. & panormit quos ipse allegat.

Simoniaca sine dubio erit quælibet præsentatio beneficij, sivè collatio, aut electio, vel postulatio, nec non immissio in possessione, quando fuit data, aut promissa pæcunia, aut alia res temporalis, pro habenda dicta collatione præsentatione, &c. ita C. Matthæus de simonia; Abbas Navarr. in summ. cap. 23. n. 100. Decius cons. 118. & alij quam plurimi, verum est, quod ad incurrendas dictas pænas, requiritur non solum rei spiritualis, vel è contra traditio, sed necessaria est traditio utriusque, ita Filiucc. tract. 45. de vitio simoniæ cap. 13. n. 13. & Bonaccina tom. 3. de cens. in partic. dist. 2. q. 3. punct. 24. n. 6. & alij.

36. Quæritur, an dicatur tradita res spiritualis ex eo tantũ quia fuit facta præsentatio, & negativè respondeo cum alphonso de Leone, de officio Cappell. q. 4. prax. 5. n. 212. ex eo quia posset present. pænitere, & ideò requiritur, ut sequatur institutio ad hoc, ut dicatur tradita res spiritualis.

37. Non tamen committeretur simonia præsentando quis aliquem ad beneficium cum onere defendendi iura beneficij, aut recuperandi bona ipsius beneficij usurpata, vel alias deperdita, aut congerendi in unum beneficij scripturas, cum

istitu-

institutus in beneficiũ sit beneficij desēsor à iure, facit pro me in hac conclusione Lambert. lib.3.q. 2.n.2.& adest etiam pro me Rota Rom. in Rom. iuris patron. 10. Novembris 1600. & 29. Ianuarij 1601. coram Millino prout fatetur Alphonsus de Leone loco cit. n. 208. qui etiam cum Filiucc. cit. cap. 6. n. 13. & Bonnacc. de simonia q.4. §. 11. n.4. non tamen potest fieri pactum, cum presentato à præsentante, proprijs expensis & iura præsentationis defendat, cum hoc ultimum redundet in utilitatem præsentantis, ut scilicet valeat suam presentationem stabilire.

38. Aliud dubium propono, quod est curiosum, nempè an reddatur præsentatio simoniaca, quando una vox ex pluribus esset simoniaca? Quod idem valet de electione, &c. nempe quando illa vox esset simoniace aquisita? Respondeo quod sciente præsentato, vel electo certum est præsentationem, vel electionem esse simoniacam, non sic præsentato, vel electo de hoc ignoro, ita Machad. dec.4. de iure patron. Roman. cons. 317. Cresent. dec. ultima de simonia, & sentit cum eis Alphonsus de Leone cit. n. 204.

39. Potest tamen ille qui præsentatus est, vel illi collatum est beneficium, etiam si ab alijs pro ipso beneficio obtinendo pro eo, aliquid datum ipso inscio, etiam post acceptionem beneficij sciens tales dationes, &c. pro se beneficium acceptum iuridicè defendere; & ita habetur in text. in C. præsul. de electione, & in C. ex insinuatione, & in C. nobis de simonia, Rota diversa. p. 1. dec. 285. Bonacc. de cens. in particul. disp. 2. q. 3. punct. 24. n. 12. & Alphonsus de Leone loco cit. n. 202. dummodo non sit commissa simonia cum omnibus præsentantibus, vel eligentibus, & adsint præsentiones bonæ, vel bona, & legitima vota in electione, ita fuit resolutum, in comen, Cappellæ 6. Martij 1595. coram Millino.

40. An licitum sit sine labe simoniæ, exponere reliquias, Immagines Sanctorum, vel Sanctarum, vel Sanctum Christum

ſtum Dominum Crucifiſſum venerandas, &c. ob lucrum oblationum indè provenientium, vel opponendo capſam, ut ibi, devoti elemoſinam ponant, etiamſi hoc non ſit explicatum, ab exponentibus? Affirmant Angelus, Sylveſter verb. reliquiæ, Azzor. tom. 1. lib. 9. cap. 8. q. 7. Graff. 2. p. lib. 2, cap. 14. n. 7. Limita tamen, ſi hoc fiat principaliter ad finem quæſtus. Secus ſi principaliter fiat ad cultum Sanctorum, vel Sanctarum Reliquiarum, quidquid dicat Sanchez lib. 2. moral. cap. 43. n. 22. ego tamen me remicto C. fin. de reliquijs, & venerat. Sanctorum, & Trident. ſeſſ. 25. in decreto, de invocat. & veneratione, & reliq. Sanctorum, quia vere ſimonia, requiritur pactum, ubi in caſu propoſito non eſt.

41. Non eſt ſimonia aliquid exigere pro doctrina Thæologiæ naturalis, ſeu Mætaphiſicæ, quia hæc Doctrina non eſt res ſnpernaturalis, ſed actus naturalis intellectus, eſt, adducens alterum ad cognitionem naturalem, ac proindæ non eſt materia ſimoniæ. Exigere aliquid pro ſimplici cathecíſmo ſivè Doctrina, & veritate fidei tradenda tamquam prætium eſt ſimonia, quia hæc Doctrina non extimatur niſi quatenus diſponit ad ſalutem animæ ſi Theologia pro cognitione miſteriorum fidei, & ſcripturarum diuinitus infuſa accipiatur, exigere aliquid pro eius uſu tamquam prætium eſt ſimonia, quia hæc eſt gratia, gratis data, & ſupernaturalis. Si vero Theologia accipiatur, ut ſcientia que ex principijs fidei per induſtriam rationis naturalis deducit concluſiones, pro quibuſdam eius actibus pretium accipi poteſt, & pro quibuſdam non, quatuor etenim functiones habet Theologia 1. ex principijs fidei deducere concluſiones 2. ex Sacris DD. interpretrari ſcripturas 3. docere doctrinam Criſtianam 4. dare reſponſa ad placandas conſcientias, pro 3. & 4. nihil exigi poteſt abſquè labe ſimoniæ, quid quid dicant Doctores de 1. & 2. videantur ſequentes Doctores circa mea aſſerta, & præcipuè Suarius l. 4. cap. 18. n. 9.

n. 9. Laym l. 4. tract. 12. C. ultim. §. 4. num. 30. Sylvius art. 3. in respons. ad tertium q. 1. Filiucc. tract. 45. cap. 4. quæst. 7. & 8. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 13. Bonacc. q. 4. §. 10. num. 5. & 6. ac 7. Victoria relect. 11. de simonia num. 6.

42. Dubitatur etiam, an stantibus à me assertis supra n. 27. in hac appendice nempè quod inter religiosos à novitijs nihil exigi potest, pro ingressu religionis, aut professionis, nisi victus, & vestitus pro anno nouitiatus, an intelligatur etiam hoc de novitijs monialium, quæ de facto, ultra dotem & redditum annuum accipiunt, an ipsæ moniales subdantur pœnis, latis in Consilio Trident. sess. 25. cap. 16. de reformat; res curiosa est hæc difficultas, & precipuè, quia cum Concilium, & summus Pontifex in suis constitutionibus non distinguat, videtur quod nos etiam distinguere non debemus, actamen meo videri, in hac re debet dari Epicheia, quia est dispar ratio de novitijs regularium fratrum, & Monachorum, ac de novitijs monialium.

43. Saltem contraria consuetudo, quæ diuturna est, quę in monialium monasterijs obtinuit, de facili damnari non potest, nam per Auctores citandos in fine huius numeri videtur quod expediat, & precipuè ad fugandas amicitias monialium cum secularibus, quæ ut plurimum oriuntur ex illarum necessitatibus, ut habeant aliquos redditus præter dotem, quem Monasterio erogare habent pro eis eorum parentes, qua propter Summi Pontifices, Martinus V, & Clemens VII. declararunt nolle, se ut moniales censuram aliquam incurrant, eo quod ingressu, aut professione suarum aliquid exigant, ut testatur Navarr. cap. 27. n. 106. Sylu. verb. simonia 7. n. 15. in fine. Philiar. tom. 2. de officio Sacerdotis lib. 6. cap. 7. Suarez de censuris d. 22. sect. 5. n. 13. Less. cap. n. 7. Laym. cap. n. 39.

44. Quæritur hic curiositatis Gratia. Si Petrus male dispositus paciscatur cum confessore suo, tempere Paschatis,

ut

ut Palam absolutionem fictam ipsi impertiat, sine intentione tamen illum absolvendi, sed hoc tantum, ne circunstantes dubitent de eius absolutione; an sit simonia; Respondeo ibi non dari simoniam, quia in tali casu confessarius ille nihil vendit spirituale, bene verum est quod est turpe lucrum, & omnino fugiendum, ita Bass. verbo simonia pag. mihi 796. columm. 2. n. 11; Caietan. in opusc. tom. 2. tract. 9. q. 2. Sotus lib. 9. de iust. q. 8. art. 1. Tanto magis quod, illæ actus non est iurisdictionis Ecclesiæ.

45. In quibus actibus iurisdictionis Ecclesiæ est materia simoniæ, nam sicut potestas Ecclesiastica spiritualis est, tum ratione principij, tum ratione finis, ità sunt spirituales ab ea procedentes, undè simoniacum est prætium dare vel accipere pro absolutione à peccatis; pro delegatione facultatis ad audiendas confessiones, vel pro data alicui facultate sibi confessorem eligendi, pro concessione Indulgentiarum, quamvis contributio pecuniæ ad piam causam applicanda exigi possit per modum elemosinæ tamquam requisitæ conditionis ad indulgentiam lucrandam, ut fit in iubileo à S. P. concesso fidelibus, similiter pro absolutione à censuris, & omni actu iurisditionis contemptiosæ quidquam accipere prohibitum est, item aliquid accipere pro dispensatione ob voto aliquo, licet Episcopus possit imponere dispensato onus largiendi elemosinam aliquam pauperibus, vel Monasterio pauperi, ita C. ad nostram de simonia, Suar. cap. 20. Filiucc. tract. 45. cap. 4. q. 9. & 10. Layman. cap. n. 40. Less. lib. 2. cap. 55. dub. 9.

46. Item simonia est, si confessarius cogat pœnitentē pœnitentiam acceptare, in qua illi imponit, ut dicere faciat tres missas pro suis peccatis, & illi det eleemosinam illarum, ad illas dicendas, nam illa obligatio, est prætio extimabilis; si vero solum imponeret pœnitentiam missarum dicendarum, non designando per quem Sacerdotem, non erit simonia, etiam si ipse confessor speret, ut ipsi committantur dicendæ;

nam

nam non designat emptorem, cui pænitens solvat illarum Missarum stipendium; Auctores supracitati ita firmant, & præcipuè Basseus ibidem nempè pag. 7. 96. columna 2. num. 12.

47. Manifesta erit simonia, si pænitens minorem emat pœnitentiam à confessario, pro pretio, vel pro aliqua re pretio estimabili, & confessarius illud accipiat, & idem dicendum est si illud accipiat ab aliquo tertio, ut pænitentiam gravem pænitenti imponat: & idem valet si Parochus pretium accipiat ad hoc, ut ipse committat alteri, ut Matrimonio assistat, quia talis actus assistentiæ est spiritualis, prout pertinet ad munus Parochi Sanchez de matrimonio lib. 3. disput. 21.

48. Non est tamen simonia si temporale detur non tanquam pretium rei spiritualis, sed vel ante ad excitandum per benevolentiam, & debitum antidoralem, animum collatoris alicuius beneficij, vel postea in gratitudinem Sanchez ita citatus à Diana in summa Diana verbo simonia n. 5. pag. 362, Sicuti non est usura neque simonia dare mutuum collatori beneficij alicuius, animo tantum provocandi ad benevolentiam in eum, & hanc sententiam probabilem esse inquit Malderus 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 6. & tenet Diana p. 1. tom. 8. resol. 61. §. sed licet circa medium.

49 Pro sepultura in loco honoratiori sumere pretium nō est simonia, Magnovicius tom. 2. cap. 4. de Iud. n. 60. tamen sententiam contrariā defendit, prima sententia est probabilior, & tuetur à Diana in summa pag. 363. & 364. n. 9. & p. 2. tom. 15. resolut. 57. & p. 5. & 3. resol. 102. Garsia de beneficijs 18. 1. p. 5. cap. 9. n. 117.

50. An vero Cancellarius Episcopi, ratione sui laboris aliquid possit accipere, nempè, pro licentia audiendi confessiones, concionandi, &c. negative respondendum est, nam Sacra Congregatio apud Barbosam in Tridentinum sess. 21. cap. 1. n. 16. declaravit, Cancellarium

 Episco-

Episcopi gratis omnino præstare debere, approbationes ad audiendas confessiones, licentiam ad ministrandi Sacramenta, deserviendi beneficijs, seppelliendi Cadavera in Ecclesia celebrandi Missas; Concionandi, &c. Colligendi eleemosinas, mandata publicandi in Ecclesia eos, qui ordinari voluerint, &c. pro literis vero collationum, institutionum; seu provisionum, beneficiorum vacantium per obitum, vel per resignationem, etiam ex causa permutationis, vel alia. Pro literis dimissorialibus, quæ conceduntur Clericis ad alias Diæceses transituris, vel ab externo Episcopo ordinãdis pro approbatione tituli Patrimonij, aut beneficij, pro licentia absentandi se ab Ecclesia, aut beneficio, vel Capellas erigendi, &c. pro istis si non fuerit eis assignatum stipendium aliquod ab Episcopo poterunt congruam sui laboris mercedem accipere; undè quoad literas collationis, institutionis, &c. curatarũ Ecclesiarũ vel deputationis Vicariorum in illis, unum aureum; quoad literas dimissorias, & testimoniales, decimã partem unius aurei partem non excedat. Verum est quod si accipiant pro licentijs ad audiendas confessiones, & ad concionandum, adhuc tales licentiæ validæ sunt, vide Dianam in sum. p. 2. Verbo simonia pagina mihi 364. n. 10. & p. 5. tract. 13. resolut. 70. Fagundez p. 2. lib. 7. cap. 2. n. 66. §. notandum.

51. Commutatio rerum Spiritualium inter se se, est simoniaca habetur ex C. quæsitum de rerum permutatione, ubi prohibetur permutatio beneficiorum; inter ista beneficia connumerantur etiam prælaturæ regularium, prout superius in Rubrica, & appendice dictum est, *quare, si vocales in Capitulo Provinciali, vel alio, dicant elige me in Provincialem, & ego eligam te in Priorem, vel elige me in Generalem, & ego eligam te in procuratorem Generalem; vel ego procurabo, ut tu sis Generalis, sed ego volo, pro tali habere procuratoratum Generalem, & ego volo esse Vicarius Generalis in tali natione utiquè simoniam commitent*, & maior, si dant regalia illis ut aliqui, eligantur, vel in electionibus manuteneantur.

tur. Lopez p. 1. cap. 299. Sanchez dub. 44. n. 4. Villalobus tom. 1. tract. 27. differentia 24. n. 1. secus si fieret, ex benevolentia, & absquè vllo fine, & pactione, habendi dignitatem vide Dianam p. 4. tom. 4. resolut. 150. & p. 3. tom. 2. resol. 125., & in summa verbo simonia pag. 365. n. 12.

52. Difficultas est inter DD. an vendere beneficium tantum ratione temporalis commodi, vel incommodi ob eius privationem, cum resignatione, sit simonia contra ius divinum, an vero solum sit simonia contra ius Ecclesiasticum. Certè canonistæ putant esse tantum contra ius Ecclesiasticum undè putant quod cum dispensatione Papæ vendi potest, intuitu temporalis commodi, ita Clarus lib. 5. Sent. verbo simonia Vgolinus tabul. 1. cap. 3. §. 5. multi tamen ex Theologis dicunt esse contra ius divinum; etenim, vel venduntur fructus beneficijs separati à titulo Ecclesiastico, & sic non esset simonia, quia tali modo non venderetur beneficium, vel venduntur fructus temporales non separati à beneficio, & sic est simonia, quia venditur magis ius ad illas, quod oritur ex funtione spirituali. Tenet Valentia q. 16. p. 2. Rodriquez tom. 2. cap. 58. Suar. cap. 24. n. 7. Laym. cap. 8. n. 44. Navar. cap. 23. n. 108. §. 9. & ego hanc Theologorum sententiam libenter amplector, quia habet verum ac solidum fundamentum rationis, venditur enim tunc res spiritualis.

53. Petes., an quis simoniam commict. trandens aliquod temporale, ut se liberet a vexatione iniusta, quampatitur in aliqua re spirituali iniustè, negativè respondeo, secus verò si vexatio iusta est, & rationabilis, quia tunc videretur tradita pecunia, &c. pro re spirituali, C. Matthæus de simonia, C. dilectus de simonia, Navarr. cons. 70. de simonia Filiucc. tract. 45. cap. 11. n. 6. & 7. Sylv. art. 2. post concl. 3.

54. Si aliquis subornans electores accipiat pœcuniam, atitio, eo quia subornavit electores nè me eligerent in Generalem V. G. non comitit simoniam; ratio est quia illa subornatio est ad abesse, non verò ad prodesse; secùs verò,

 si esset

si esset ad prodesse, Fermandez p. 3. cap. 14. n. 28. Pasqualig. in dec. moral. dec. 231. Palaus p. 3. tract. 17. disp. 3 punct. 20. n. 3. Sylv. 2. 2. q. 100. art. 2, concl. 3. Malder. tract. 9. cap. 3. dub. 17. Less. lib. 2. cap. 35. dub. 17.

55. Simoniacè ordinatus perdit executionem ordinis, imprimitur tamen in ipso character ordinis, sed non recipit gratiam; ratio est quia recepit characterem contra principalis domini voluntatem, & ideò remanet subspensus, & quo ad se. & quoad alios, quia nullus ei communicare potest in ordinis executione, sivè eius peccatum publicum sit, sivè occultum; neque potest repetere pecuniam. neque aliam rem, quam dedit, ab eo cui dedit, licet ille, qui eam accepit iniustè retineat, quia turpiter dedit; ita D. Thom. 22. q. 100. art. 6. ad 1. & 4. sententiarum dist. 25. q. 3. art. 1. quæstiunc. 3. in corpore.

56. Potest tamen esse simoniaca ordinatio, absque eo, quod sint simoniaci ordinans, & ordinatus, & hoc contingere potest, quando hoc fit à mediatore, nempè ipse dat absquè scientia, dantis, & recipientis ordinem, idem Angelicus Doctor 4. sentent. dist. 25. q. 3. in expositione litteræ. Quid autem faciendum sit quando, Episcopus Simoniacus pręcipit aliquibus, vel alicui ex suis Clericis, ut sumat ab eo ordines, & dictus Clericus scit certè Episcopum esse Simoniacum. Respondeo non teneri ad obediendum Episcopo tali, etiam si illi præciperet sub pœna excommunicationis, idem D. Thomas loco supra cit. & ordinatus subspensus manet ab executione ordinis.

57. Pænæ verò simoniacis impositæ, ità debent intelligi videlicet, quod nulla simonia, inducit pœnas iuris ipso factò, nisi in ordine beneficij, & Religionis ingressu, ut alibi dixi superius; item simonia mentalis, nullas pœnas iuris inducit secundum communem DD. sententiam, ut patet ex C. mandato de simonia, sed satis est, si simoniacus mentalisi satisfaciat per pœnitentiā creatori suo, prout ait expressè Pontifex

tifex, nec tenetur resignare id, quod per simoniam mentalem acquisivit; & est probabile, quod Ecclesia non possit punire talem simoniam mentalem, si aliàs non constaret aliqua pactio externa, Navarr. cap. 23. n. 111. Sylvester V. simonia q. 19. Tolet. lib. 5. cap. 93. n. 2. Sylv. 2. 2. q. 100. n. 6. q. 3. Diana p. 4. tract. 4. resol. 157.

58. Verum unum est quod conferens ordines per simoniam realem est excommunicatus, & suspensus à collatione, cuiusvis ordinis etiam primæ tonsuræ, & etiam ab omni munere pontificalium, est insuper interdictus illi ingressus Ecclesiæ quod si ijs contra faciat, nullo modo suam Ecclesiam potest administrare, nec fructus eius accipere, & solus Papa potest illum absolvere, etiam si delictum sit occultum, ità extravagant; cum detestabile, de simonia, Bulla sixti V. edita in male promoventes, & promotos V. cęterum si quis Antistes Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 24.

59. Certum ac indubitatum est quod siquis ordinem, beneficium, aut dignitatem in Religione per simoniam realem obtinuit, est excommunicatus ipso facto, & idem est suspensus ab executione, ordinũ, beneficij, & dignitatis, & prę sumens talia ad ministrare fit irregularis, & eorum absolutio pertinet ad Summum Pontificem, sicut, & dispensatio; Seposita bulla Sixti posset Episcopus absolvere ex Concilio Tridentino, videatur Diana 4. p. tract. 4. resolut. 157. adest etiam extravagant cum detestabile Layman. lib. 4. tract. 10. c. ultim. §. 7. n. 71. Filiuc. tract. 45. cap. 13. q. 4. n. 12. Silvius cap. 1. concl. 1. & 2.

Quod idem valet de procurante alteri talia supradicta per simoniam realem, ut bene docet Sigismundus à Bononia, post Suarium Diana Laym. c. n. 72. Navar. cap. 23. n. 111. Sylv. c. concl. 3. Portella verb. simonia n. 5. Sigismundus à Bononia p. 2. cap. 1. dubio 55. n. 18. Diana 4. p. tract. 4. resol. 156. & adest extravagant cum detestabile, &c. cum non paucis alijs scriptoribus.

60. Ve-

60. Verum est, quod hæc inhabilitas potest tolli à Confessarijs ordinum mendicantium, stante privilegio Sisti IV. benè examinato, in quo datur privilegium Mendicantibus confessarijs non solū absoluendi ab excōmunicatione, sed etiam a subspensione, & interdicto etiam ac Irregularitate quaqunque similiter ordinario reservatis; ita Crausens ad cap. 7. reg. Minorum lect. 28. Privileg. Mendicant Conpend. titulo absolutio quoad sæculares § 10. Rodriquez tom. 1. qq. Reg. q. 61. art. 3. in hoc tamen sto ego usu, & modernis, Pontificum decretis à quibus non intendo recedere Id quod dictum est de dantibus pro obtinendis beneficijs, ordinibus, &c. valet de dantibus; aut recipientibus pro ingressu Religionis. Vrbanus 4. in C. sane de simonia Bonac. de simonia d. 1. q. 7. §.4. Suarez cap. 56. n. 7. Sylu. C. concl. 5. Crous C. lect. 7. fol. 545.

61. Simonia Confidentiæ, quæ est tanctum contra Ius Ecclesiasticum, externa si erit, erit illi pæna Iuris, quæ consistit in hoc quod si quis beneficium obtineat te mediante, sibi, vel alteri secundum tuum beneplacitum resignet, vel pensionem aut alteri vel sibi præstet, vel alia iura quæqunquæ illa sint sibi procurans reservando, unde Concilium Tridentinum non parum istas retrocessiones improbat sess. 25. cap. 7. de reformat. verum est quod annuente Pontifice iste retrocessiones possunt fieri, debitis circustantij adstantibus; verum, est, quod ad incurrendas dictas pænas non sufficit intentatio actus sed requiritus actus consumatus. Lessius C. dist. 26. Suar. cap. 43. n. 13. Layman. C. n. 77. & 78. Bonacc. C. q. 7. punct. 1. si vero simonia est completa retrahuntur ad tempus pactionis, Filiucc. tract. 45. cap. 13. q. 5. Sylv. C. q. 3. Less. C, dub. 27. Graff. de simonia cap. 96. n. 20. quidquid sit, an dicta bulla, & Concilium, in Gallia recepti sint, nec ne, stemus apud itolos, &c. de alis ad hanc materiam de qua hic in hoc numero spectantia, vide Bass. pag. 802. n. 5. Crous ad cap. 7. regul. S. Francisci lect. 28. fol. 772.

62. Re-

62. Recipientes simoniacè, acceptum restituere tenentur est de iure Divino, etiam si res spiritualis nondum tradita sit, & talis restitutio debet fieri personæ quæ dedit, cum aduc retineat ius ad eam, dummodo non donaverit, sed totum dederit sub conditione, & ex pacto oneroso, & adsit iniustitia; ita multi DD. sed ego tenerem, quod deberet fieri restitutio Ecclesiæ, & hoc etiam ante sententiam Iudicis, Concurrit Angelicus Magister 2.2.q.32.art.7. Covarr. Reg. peccatum p.2. §.2. Bonacc. q.7. punct.3. diff. 1. n.19. Sylv. C. n.6. q.2. vide multa alia apud DD. citatos in hac appendice, si curiosus, ac diligens lector es, &c.

63. Simoniacus est etiam, & proprietarius ille Religiosus qui ex bonis sua industria acquisitis dat Summam aliquam, vel in alteram materiam Protectori, sui Ordinis, vel eius Auditori, aut Secretario; vel suo Superiori, ut aliquam dignitatem in ordine suo obtineat, ita Homo Bonus tom. 2. sui exam. tract. 9. cap. 5. q. 10. & hæc propositio non habet difficultatem, & talis Religiosus, sicut enim Protector, vel Auditor eius, aut Secretarius sicut Superiores Ordinis non solum simoniam incurrunt, verum, in pœnas inflictas contra largientes munera à Clement. VIII. & Vrbano ædita, &c. & puto quod contra istos possit sancta Inquisitio procedere cum isti tales sint de fide suspecti, vendunt, & emunt res Spirituales, & fiunt se sequaces Simonis magi, &c.

RVBRICA DECIMAQVINTA.

De Renunciatione.

QVidquid videndum erat de translationibus. Iam dictum fuit à me in antecedenti Rubrica, modo videndum de renunciatione in præsenti, iuxtà textum, agit enim auctor in titulo per totum de renunciatione, apud me est Rubrica XV. Titulus autem est decimus nonus, in quo agitur

agitur quid sit renunciatio, quando sit legitimè facta, & quando illegitime, de causis renunciationis, & hoc de Prælatis aut personis inferioribus Papæ, qui quidem Titulus 19. dividitur in §§. quindecim, de quibus rebus tactis ab auctore & à textu ego melius, quam potero discurram, si non subtiliter, saltem clarè, & breviter, & de alijs materijs prout occasio erit, per aliquam appendicem, ad utilitatem confessariorum, pro quorum intelligentia scribere puto, & si ego omnium sim Minimus, ut libenter, & sine verecundia fateor ideò ad laudem Dei.

In §. per renunciationem.

1. Certum est, & indubitatum, quod nullus à sua Ecclesia removeri potest, si non adest delictum concludenter probatum. Sed renunciatio debet esse libera, & cum causa: Causæ enim renunciationis, quæ admiti ab Episcopo, vel à Summo Pontifice, iuxtà Textum nostrum, possunt, sunt sequentes; *Conscientia criminis*, *debilitas corporis*, *defectus scientiæ*, *malitia plebis*, *grave scandalum*, *& irregularitas personæ*, sic tract. auctor hanc materiam, & dividit illam in 5. partes, in prima dicit, quid sit renunciatio, in secunda, quas ob causas sit permissa, in tertia, an qui renunciavit, & monasterium, est ingressus possit iterum ad Prælaturam redire, in quarta, cui facienda sit renunciatio prædicta, in quinta, an possit fieri per procuratorem; in sexta an qui obtinuit licentiam renunciandi, possit ad id cogi. de quibus omnibus, sermo erit.

2. Est ergo iuxta textum nostrum renunciatio, *Iuris proprij spontanea refutatio*, dicitur Iuris proprij, nam ea quæ sunt iuris alterius non possumus renunciare, nam cum Episcopus, sive alius desponsatus cum Ecclesia sua, & inter eam, & illum fuerit mutuus contractus, re non integra manente non potest Episcopus, vel alius renunciare, argumentum in l.
ab

ab emptione ff. de pactis, si tamen disolvatur cum causa legitima; disolvi debet, etenim in casu nostro non solum debet attendi ius prælati, aut alterius, sed etiam ius Ecclesiæ, ubi notatur ex hoc textu quod renunciatio facta sine legitima causa non tenet de iure, C. nisi in fine, quæ quidem causa, est illa eadem, quæ promotionem impedit in dicto C. nisi, &c. & ne in equivocis incedamus, quid veniat nomine renunciationis videndum est iuxtà legistas tam Civiles, quam Canonicos, undè renunciare in Iure idem est, ac simpliciter nuntiare, & notum quasi per nuntium facere l. si quis alicui §. suscepit ff. manda, quare, qui mandatum suscepit, si non potest id explere, idipsum, quam primum poterit debet mandatori renunciare, ut ijs si velit alterius opera utatur, & ad idem est textus in l. si mandavero tibi §. sicut autem ff. eo, & ita accipitur in l. eum qui §. 1. ibi sibi parum idonea renunciare ff. de aquir. hæreditate, sed vere, & proprie renunciare, dicitur ille qui suo iuri vel privilegio renunciat. Alciat. in l. detestatio num. 21. ff. de verb. significat.

3. Quare advertendum est quod renunciatio potest fieri etiam absente parte, cui fit renunciatio, cum animus quisque suum possit semper declarare l. Pomponius ff. de negat. gest. l. pro hærede in principio ff. de acquirend. hæredit. Alexander consil. 130. lib. 1. Crau. consil. 148. n. 11. quare protestatio animi declaratoria non requirit partis presentiam, Bart. in l. non solum §. morte n. 15. ff. de oper. novo enunc. & ibi rubr. n. 182. n. 235. & n. 241. Ripa C. cum in Ferrarien. n. 106. de constitut. Cephal. consil. 110. n. 18. Menoch. consil. 28. n. 21., & hoc est verum non solum de renunciatione expressa, verum de tacita, absente parte l. 2. C. de pactis l. si filius, ratio est, quia quando actus pendet solum ab agentis voluntate satis est ut Notarius ab eo solo rogetur. Alexander consil. 110. eximie lib. 2.

4. Renunciatio verò, ut dixi debet esse libera, & cum

aliqua causa, & precipuè in renunciationibus Curarum animarum, siuè, renuncians prælatus sit, sive Curatus simplex, pronitur enim casus renunciationis sinè causa cuiusdem Prælati, sivè curati, qui volebat suam Ecclesiam renunciare, nulla causa ad id Suadente motus illa ratione communi, quod videlicet, vnusquisque potest uti Iuri suo l. pen. C. de pactis, non considerando, dictus renuntians, quod inter ipsum, & suam Ecclesiam contracta erat mutua obligatio, quæ regulariter præsertim re non integra, dissolvi nequit tale ligamen, argumento l. ab emptione probatur ff. de pactis, unde si non dissolvatur cum causa legitima puto quod nulla sit dissolutio si autem legitima est causa, renunciantio admicti debet, ut per textum nostrum in §. præsenti, & à contrario sensu sicut renunciatio facta per causam, tenet, ità sine causa facta non valet, C. nisi, in fin. eod.

5. Causæ renunciationis Episcopatus, &c. ab Episcopo facienda vel est, quia illi impeditur opus salutis erga subditos, & hoc accidere potest multipliciter, quando videlicet ipse habet Canonica impedimenta ad tale munus exequendum, V. G. quia est ignarus, homicida, irregularis, simoniacus, senex, infirmus, &c. vel subditi ita sunt iniqui, ut nihil præsentia sua illis proficere possit S. Thomas 2. 2. q. 185. art. 4. hæc tamen renunciatio debet fieri cum licentia Papæ, non obstante quaqunque causa 1. q. 1. C. ordinationes; & si in contrarium aliqui dicant, loco citato, quia isti sunt fures, & latrones, & quanto plus rem tenent, tanto magis peccant, nam fur semper est in mora ff. de decond. furt. l. si pro fure, & C. nisi superius dictum à me contra argumentum positum pugnat. l. si pro fuere, dic, ut nat. in C. nisi eod. post principium.

6. Debet tamen renunciatio semper interpretari ad favorem renunciantis, nempè, ut talis renunciatio minus illi noceat quam fieri possit l. si Domus ff. de Seruis, Vrban. Prædit. decis. in l. postquam lit. n. 15. C. de pactis, Curt. in

in consult. 192. n. 35. Consil. 23. n. 1. vers. tria est regula, consil. 320. n. 13. Cravel. consil. 290. alum. 1. vers. sed non videtur consil. 407. in fin. Oldrad. consil. 295. Grat. consil. 17.n.46.lib.1. Becius consil. 111.n. 31. consil. 106. num.45. Honded. consil. 29. n. 94. lib. 1. Surdus consil. 431. n. 32. consil. 446. in fin. & consil. 72. n. 15. Vivius decis. 316. in fin. Ceph. consil. 25. n. 48. consil. 371. n. 60. Consil. 605. n. 5. Mascardus de probationibus concl. 1264. n. 4. & 11. Paris de resignatione beneficij lib. 1. q. 18. & lib. 8. q. 1. n. 3. & 8. cum seq. & n. 19. Roland. consil. 43. n. 25. lib. 3. Grammat. dec. 101. n. 12. & si sit aliquod dubium in renunciatione, semper debet interpetrari ad favorem renunciantis, & quam primum operata est renunciatio nihil amplius operari debet. Curt. in citato supra consil. 23. in principio. Sequitur Bursat. consil. 347. n. 44. Mascardus dicta concl. 1264. n. 5. Vivius dicta dec. 316. in fine, & ita defendunt communiter Doctores. Paris dicta q. 18. n. 26. & cæteri supra relati.

7. Nec renunciatio extendi debet ad omnia Iura, etiam si in renunciatione dicatur (cedo omnibus Iuribus) quia intelligitur renunciatio de Iuribus connexis; non autem de iuribus separatis, & quando unum non venit in consequentiam alterius, videantur sequentes, DD. Soncin. iun. in l. 1. n. 503. ff. acq. poss. Riminaldus Senior. consil. 71. n. 26. lib 1. Cravett. consil. 1000. n. 459., separatorum quippe, debet esse ratio separata l. pen. ff. de caluniat. [l. de bonis, & ibi not. ff. ad Carbonian l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquiren. Poss. & ex separatis inferri non potest l. neque naales C. de probationibus cap. 2. de transat. Episcoporum.

8. Extenditur tamen renunciatio ad connexa, ut notatur ex textu, & Glos. in l. si Domus ubi si is, cui debebatur à Domo vicini, utraque servitus, & ne altius tolleretur, & ut stillicidiorum reciperet ædificiorum, remissit servitutum altius non tollendi, non videtur id remisisse alteram servi-

 tutem,

tutem, quæ est diversa, & separata; vndè ibi actum videtur, ut alius possit tollere, ita tamen, & taliter quod stillicidia non impediantur, ratio est quia illæ servitutes sunt diversæ, & separatæ, atque adeo renuncias uni, non videtur alteri renunciasse Cephal. de servitute verb. prædior cap. 8. q. 10.

9. Restringitur renunciatio ad res seu iura, quibus expressim renunciatum fuit l. qui cum tutoribus ff. de transatione not. in l. si decreta l. sub pretextu 11. C. de transac. l. Iubemus C. ad velleia Bartol. in l. post quam liti in prin. ubi Iasson. n. 11. C. de pactis. Decian. consil. 45. n. 10. lib. 2. n. 11. C. de pactis, quod quidem valet non solum de personis, sed etiam iurium, & rerum. Gabriel consilio 90. n. 3 & 9. lib. 1. immò renuntiatio unius Iuris, non inducit renunciationem alterius etiam in eadem re l. si demus ff. de Seru. verb. præd. l. si prius post princip. ff. de aquir. plur. arc. d. l. Iubemus Sgnor. consil. 169. n. 16. Rom. consil. 132. & consil. 158. circa primum in princip. Tiraquellus de retract. lig. §. Glo. 9. n. 161. & de Iure primogeniture q. 86. n. 8., vide plura de hac re apud Doctores, de hac materia tractantes.

10. Dicerem ego tamen, quod renunciantes sine causa, vel cum causa ficta tenentur ad omnia damna, sicut dixi de illegitimè eligentes personas ineligibiles, prout dicam post hanc Rubricam, in una appendice, ubi in gratiam huius §. de renunciatione beneficiorum, de restitutione tractatulum faciam.

In §. propter conscientiam criminis cum duobus seqq.

11. Prosequitur Author nostertitulum, iuxtà textū, & in hoc §. cum sequenti agit, & Queritur 1. quale debeat esse crimen ob quod quis Episcopus, vel Curatus possit renunciare, in

2. quæ

2. quæ debilitas corporis sit sufficiens in renunciante, ad hoc ut renunciatio sit valida, & iuxtà conscientiam bonam, & ego iuxtà meum stilum breviter, & clarè, resolvam has duas difficultates, ut deinde ad alias tres difficultates conditionales transitum faciam.

12. Ad primum dico, quod si habet Episcopus defectus criminis, ita ut, non possit suas oves dirigere, sicut quilibet Curatus, V. G. si sit simoniacus, homicida, vel sit intrusus, tenetur renunciare, neque ullo modo potest Ecclesiam retinere, quia matrimonium non tenet, esset enim adulter in suo genere; sic text. noster, ut simonia 1. q. 1. C. ergà simoniacos, & C. tanta de simonia, Homicidium, C. fin. de tempore ordin. & C. minor dist. 50. & C. inquisitionis, de accusat. ubi de utroque crimine; item secundū aliquos omne peccatum, quod ipso iure irrogat infamiam. 3. q. 7. C. infame §. porro, & de hoc plenius, not. in C. nisi eod. post principium, in autem criminibus, de quibus pænitere potest remanendo in officij administratione, non tenetur quis petere cessionem, ut clarè habetur hic, & in dicto C. nisi, & dicto C. fin.

13. Ad secundum dico quod si debilitas corporis Prælati vel Curati animarum proveniat, ex morbo accidentali, sive ex senectute tenetur renunciare, cum licentia tamen sui Superioris, ut prout Superius dictum est, C. nisi §. alia eod. nam & senectus morbus est, ut not. sup. de coadiutore in principio, qui autem dicantur senes, vel valetudinarij, iam alibi dixi, nempe illi, qui animabus sibi commissis, & Ecclesiæ suæ sponte assistere non possunt, nec animabus necessaria præbere vide per Abb. & alias in C. fin. ut lit. non contest. & clarè loquitur de hac textus noster, & præcipuè quando Senectus, est ita matura, ut reddat virum stolidum, & inhabilem, ad docendum necessaria populo, & ad Sacramenta ministranda.

facit profectum renunciare potest Prælaturam, ita textus noster, non sic si habet spes cum labore suo etiam gravissimo, ut possit proficere, habetur hoc primo in actibus apostolorum cap. 13. & in C. nisi §. propter malitiam plebis 7. q. 1. §. hoc tunc servandum, & C. fin., C. nisi §. propter malitiam eod. & hoc de prima propositione. De secunda, videlicet, quod non debet renunciare quando habet spes fructum faciendi in plebem suam circa bonos mores introducendos, prebet hoc argument; quia propter Secularium malitiam, non debet cessare Doctor à docendo si habet spes vincendi eos sua patientia, & Doctrina, ita Ioannes Andreas, & But. in C. nisi §. propter malitiam, eod. iuxtà illud; *vince in bonum malum, ne vincaris a malo*, est etiam sententia divi Gregorij in 2. Dialogorum, ubi ait quod; *aquanimiter portandi sunt mali*.

16. Sicut etiam potest renunciare ob grave scandalum V. G. si ipse Prælatus bonum, & iustum animarum sibi concreditarum quærat, & pro eo laboret, & hoc obtineri non possit sine gravi scandalo, renunciare potest, ita textus, si alia via tale scandalum evitari non possit; & ratio est, ut ait textus, ne plus temporalem honorem, Prælatus videatur appetere, quam æternam salutem, nam quantum possumus sinè peccato scandalum vitare debemus, at quando utilius est scandalum, permictitur, & hoc melius est quam veritas relinquatur, ¢. qui scandalizaverit, de re iudic. etenim veritas bonæ vitæ, vel iniustitiæ numquam est deferenda, sicut, nec veritas disciplinæ, at quando plebs vult defendere malitiam suam, tunc illi parcendum non est ei contra vero si dolent facit argument, C. commessationes dist. 44. ubi de hoc, & dist. 50. C. ut constitueretur, & C. latrones, de Cler. excomun. minim. si vero C. p. in fin. de penit. dist. 6. & not. de hoc in C. nisi, §. pro gravi eo, & C. sane; de tempore ord. & in C. cum quis, quis 23. q. 44 & 4 adiungo D. Thomam 2. 2. q. 43. art 1. & alibi pluribus in locis, cum

alijs

vel illud *Otia si tollas, perire cupidinis arcus.*
Quaritur Aegistus, quare sit factus adulter.

Imprompta causa est, desidiosus erat, & tunc longe damnosius, quando amore otij, ab opere bono, ac laudabili divertimus, & discedimus, quod nullo pacto est concedendum Iuxtà textum nostrum, & nostrum Auctorem, vt hic, & §. verum, & 16. quęst. 1. C. vos autem, unde not. Senecha, cum ijs verbis, *non est viri timere sudorem*; *& Generatum labor nutrit*, & diuus Hyeronimus ad monachum dicit, *semper facito aliquid boni operis, ut te diabolus inveniat occupatum, & habetur C. nunquam de consecratione dist. 5.*

19. Etenim relinquens oves sibi iam concreditas ob pro- proprium commodum, aut ratione avaritiæ, vel maioris dignitatis, non videtur hoc esse secundum Charitatem, undè isti petendo renunciationem aut commutationem non sunt audiendi, nam hoc otium est destitutorium, & est malorum hominum, e contra vero quando otium est restitutorium, quot hoc conceditur benemeritis, eo quia amplius in vinea Dei laborare non possunt, & hijs permictitur renunciatio.

20. Quapropter assigniubo hic differentiam inter bonum, & malum prælatum. Bonus namque prælatus, & pastor intendit commodum gregis, malus autem commodum proprium, differunt etiam, quia primus dicitur pastor, exquo datur intelligi quod intendit pascere gregem, malus autem dicitur mercenarius, quasi mercedem quærens, differunt etiam quo ad sollicitudinem, & quo ad affectum, ita firmat diuus Thomas lect. 3. in cap. 10. Ioannis, qua propter pastor siuè Prælatus otiosus potest dici Tyrannus quia tyrannus querit lucrum, suum interesse, atque plus seipsum quam populum amat, e contra vero bonus pastor,& Prælatus ex corde amat gregem sibi commissum, & animam suam ponit pro ovibus suis, illas cognoscit, &

 ipse

catus Pastoralem redire poterit, fauet textus noster, in §. idem iuris est.

In §. Rursus si quis, cum sequentibus.

22. Plurimas quæstiones, in præsenti movet Auctor, & primo quærit, an assecutus Episcopatum simoniace, sed ignoranter, si fiat postea regularis, possit redire ad statum Episcopalem 2, apud, quem debeat fieri renunciatio Episcopatus 3. an quis Episcopus, per procuratorem renunciare possit 4. an qui impetravit facultatem à Papa renunciandi, teneatur renunciare, & ad hoc cogi possit pro responsione ad quæstiones positas.

23. Ad primam difficultatem dico, quod si promotus simoniacè, ipso in scio, deveniendo postea in cognitione de tali promotione simoniaca, & statim, vel ad tempus breve renuuciat, potest iterum ad Episcopatum assumi, non tamen ad primum, quem renunciavit, cum licentia Pontificis, ità Textus hic, & habetur in C. post translationem de renunciatione alias, si non statim, ac fuit cognitor quod sua promotio fuit simoniacè facta, vel post breve tempus non renunciet, habetur, pro ratificata simonia, nequit reassumi ad Episcopatum, etiam si dispensativè, cum erga simoniacos nulla misericordia sit adibenda 1. q. 1, C. erga simoniacos, & 7. q. 1. C. præsentium, & C. super eo de electione, & C. nobis fuit de simonia, & sententia est probabilis.

24. Probabilior tamen est contraria iuxta textum nostrum expressiuum de hac re in fine §. Rursus si quis, ubi sic loquitur, *& si ad Ecclesiam eandem redire nequeat ad aliam tamen promoveri poterit, Constantinopolitani Concilij constitutione non obstante*, etenim ubi non est culpa non debet esse pena, facit 1. q. 5. C. quicunque, & C. præsentium, & C. de simonia, & C. si alicuius de electione. Sol. ut prolixe notat. in C. post translationem vers. rursus de renunciatione, hæc quoad primam quæstionem.

25. Ad secundam, nempè, cui facienda sit renunciatio

test Ecclesiam repetere; quia cessit iuri suo per renunciationem, dummodo non fecerit hoc invitus, ita Abbas in C. quod indubijs, eod. imò in hoc dum non se movit videtur habere tacitum pactum; & consequenter consensisse l. si unus §. pen. ff. de pactis l. si acceptilatum ff. de acceptatione; verum est quod secundum aliquos re integra potest renuncians pæniteræ, de qua re non difficulto, ut per Abb. in dicto C. cum in dubijs.

27. Ad dubium positum ab auctore, an Papa possit renunciare Papatum, vel Papatui, cum non habeat Superiorem supra se, cui faciat renunciationem, quæ quidem difficultas fit in hoc titulo de renunciatione §. de Romano Pontifice, non parva est difficultas, eo quia ex supradictis apparet, quod renunciatio debeat fieri coram confirmante, non eligente, aut proponente, cum ergo Summus Pontifex Romanus non habeat confirmantem; sed solum eligentem, videtur quod non possit renunciare Papatui, ipse enim electus est vice Deus in terris, atquè adeo non habet Superiorem, cum ergo acceptatio, renunciationis sit Superioris, Papa non habens Superiorem non poterit renunciare Papatui, quæstio est magna, sed paucis verbis resolvitur; renunciatio quidem facienda in manu Superioris, ubi adest Superior, at in casu renunciationis Pontificatus quia non est Superior Pontifici, non valet hæc regula, facit C. indemnitatibus §. penult. de elect. in 6. & C. licet in fin. extr. eod. tit. ratio est, quia Papa à nullo confirmatur, unde sicut sine Superiore instituitur, ita sine Superiore renunciare potest, ita in C. primo, de re iudicata.

28. Non potest tamen talem renunciationem facere Pontificatus, si se habilem cognosceret ad gubernationem Ecclesiæ, ut ex supradictis, sed solum hanc renunciationem facere potest quando se ad tantam Sanctam Machinam inhabilem ad gubernandam se practicè cognoscit, vide C. si licet in fin. extra eod. titulo, ratio est ut dixi, quia Papa à nullo

confir-

confirmatur, unde sicuti a Superiore non instituitur, ita sinè Superiore renunciare potest, not. in cap. 1. de re iudicata, & habetur determinatum per Bonifacium in cap. 1. de renunc. in 6. ... per Archiepiscopum Florentinum Antoninum S. 3. p. tit. 23. quamquam pauci reperiantur qui hoc faciant, nam bonum est nos hic esse, & deo servire, & Ecclesiæ sponsæ Christi.

29. Ad quartum dubium, videlicet, an quisquis Episcopus, vel alius Prælatus, aut beneficiatus possit per Procuratorem renunciare suam dignitatem, vel beneficium, certum est hoc unusquisque facere posse, sicut dixi in secundo institutionis Canonicæ, cum de Matrimonio locutus fui, & adest textus clarissimus hic in §. potest autem, dummodò concludatur renunciatio, antequam mandatum procuræ revocetur, & talis revocatio [si fiat nota] sit illi qui erat Procurator institutus, Clement. 1. eod. not. 2. cap. 1. de Procuratore in 6. factum sequtum fuit in persona Gregor. XII. Angelo Coratio qui mandatum procuræ dedit Carolo de Malatestis medio, quo renunciavit Papatum in Concilio Constantiensi sess. 14. prout legitur apud Bapt. Platinam in vita Gregorij; dummodo hoc factum non sit metu cadente in virum constantem, quia tam renunciatio, quam constitutio Procuratoris, libera debet esse, facit C. accedens, de Procuratore, & libertatem constituti, diei, & conditionis, ff. qui pat. in ping. habe. l. potior 2. resp. & fac. C. pro te, & quod ibi not. de rescriptis in 6.

30. Ad ultimam difficultatem, nempè, an qui impetravit licentiam renunciandi possit compelli ad renunciandum, respondetur quod actu non secuto semper est in libertate renunciantis, vel non renunciare, vel renunciare favorabilia enim non cogunt, sicuti est Privilegium concessum, &c. renunciandi; sed hoc argumentum non valet etenim, quia illa licentia obtenta, habetur pro renunciatione ipsa quoad effectum, nam idem est promictere, vel donare, ac vendere

dere, & donare, ut dicunt Iuresconsulti Civiles, C. divortum, de pœnit. dist. 1. & l. si mulier, C. ad 6 velle fac. C. quidam, eod. esset enim illudere auctoritatem Summi Pontificis, C. quidam eod. quia quando Papa concedit postulationem [quæ supponitur esse liberam] non est ab ea recedendum, C. bonæ de postulatione Prælatorum; hæc quoad hanc Rubricam, modo videndum est de aliquibus, ad dicta pertinentibus, nam in hac Rubrica locutus fui de renunciantibus absquè causa legitima, an teneantur ad restitutionem damni dati Ecclesiæ, & populo, prout n. 10. tetigi, & num. 16. in ead. rub. tetigi transeunter materiam scandali, ideò nunc, ut promissi, Appendicem ponam, in qua tractabo, materiam restitutionis, & scandali, ut hoc opus omnibus iuvet, si volunt legentes eum ut iuvet, scio certè, quod despectum erit, quia ad capiendum multi inveniuntur apti, pauci, autem nulli ad restituendum, de scandalo vero inveniuntur multi Magistri, sed non deficiunt discipuli, ergo,

A P P E N D I X.

De Restitutione, & Scandalo.

1. IN hac appendice tractatum instituam de restitutione & scandalo, quia Superius in Rubrica antecedenti tetegi hanc materiam transeundo; de renunciantibus nempè cum scandalo, & damno populorum, ob suam comoditatem, & ibi dixi, quod ad restitutionem omnium damnorum succedentium populis, undè prius quam hoc maremagnum, incipiam navigare, quid sit restitutio, explicabo.

2. Quapropter ita à Doctoribus restitutio definitur; *est actus iustitiæ commutativæ, per quem redditur alteri, ad æqualitatem, quod iniustè ab eo sublatum est*; sic strictè sumpta iustitia definitur, & non alias, de definitione iustitiæ largè acceptà non loquor, quia istà multa capita habet, in discursu

tamen

tamen tangam illam, hæc definitio à me tradita, est ad mentem Angelici Magistri 2. 2. q. 62. art. 1. Navarr. lib. 2. cap. 1. n. 1. & eiusdem cap. 17. n. 6. Less. lib. 2. cap. 7. dub. 4. n. 15. Filiucc. tract. 32. n. 9. hic essent multa tractanda circa deffinitionem restitutionis, sed ego solum, ad casus aliquos deveniam, ut Confessarijs satisfaciam, & primo loquor de præcepto restitutionis.

3. Multi enim dicunt præceptum restitutionis esse negativum atque adeo obligare semper, & ad semper, alteri dicunt, partim esse affirmativum, & partim negativum, de primo sensu defendit Medina q. 2. de restitutione n. 3. Molin. disp. 716. n. 3. pro secunda stat Valentia tom. 3. d. 5. q. 6. p. 2. cum Filiucc. tract. 30. n. 151.

4. Ego tamen puto esse affirmativum, restituendi præceptum, & nullo modo negativum, etenim in præcepto negativo solum præcipitur abstinentia ab aliquo opere positivo, at in affirmativo, solum actus positiuus præcipitur, deindè, hoc præceptum restituendi non obligat semper, & à semper, sed solum quando est opportunitas restituendi, siuè pro modo, siuè, pro re, aut tempore, & loco.

5. Non est tamen negandum, quod obligatio restituendi oriatur ex præcepto negativo, *non furtum facies*, nam eiusdem rationis est furari, & alienum retinere quando quis reddere potest, ita firmant Sotus l. 9. q. 6. art. 2. Vasq. de restitutione cap. 5. §. 1. dub. 3. n. 25. Bonacc. & Clavis regia de restitutione.

6. Oritur autem obligato restituendi ex triplici capite nempe ex re iniustè accepta, vel illam invenit, aut quando bona fide illam consumpsit, & in ea factus est dictior, quod etiam valet, quando quis alicui damnum intulit, vel ex contractu nascitur obligatio restituendi, eo quia inter aliquas personas fuit contractus celebratus ratione cuius oritur talis obligatio, ut ratione Pignoris, aut comodati, ita Less. lib. 2. cap. 7. dub. 5. n. 20. Filiucc. de restit. n. 17. Cla-

vius

vis reg. lib. 10. tract. 2. cap. 1. Layman lib. 3. sect. 5. art. 2.cap. 1. n. 2. Sylv. 2. 2. q.62. art.6.

7. Quapropter obligatio restituendi, oritur solum ex delicto patrato contra Iustitiam; non vero contra alias virtutes, undè sicut mala acceptio, aut retentio mala est contra Iustitiam, ita restitutio actus Iustitiæ est, quo alteri redditur ad æqualitatem, quare qui in necessitate etiam extrema noluit succurrere indigenti, ad quod non tenebatur ex iustitia; sed solum ex Charitate, non tenetur ad restitutionem, quia solum Charitatem violavit, non autem Iustitiam; nam ex violatione, aliarum virtutum nihil aufertur ab aliquo, per Iniustitiam vero, siue per violationem Iustitiæ sic.

8. Quapropter secundum probabiliorem sententiam nunquam est obligatio restituendi, vbi non est peccatum mortale, si alias non obligetur quis ad restitutionem, ratione contractus, vel officij, ita firmat Reginaldus de restitutione lib. 12. n. 65. valent 2. 2. d. 5. q. 6. punct. 3.Navar. cap. 17. n. 11. Clavis reg. lib. 10. cap. 1. sa verb. restitutio ad finem Azzor. 3. p. l. 4. cap. 1. q. 5. ratio est quando sola culpa venialis adest, dicitur actus incompletus in ratione iniurie, atque adeo non inducit obligationem restitutionis, saltem perfectam quam abstringat sub peccato mortali etenim non potest esse maior obligatio in suo ordine quam fuerit iniuria, ex qua nascitur in suo; & si P. Navarrus, & Reginaldus apud Bonacciniam dicant etiam per peccatum veniale induci obligationem restitutionis, sed meo videri hæc sententia supponit materiam furti, deinde leve, quod facit materiam notabilem respectu præcedentium furtorum per se non esse nisi peccatum veniale; nihilhominus admictit esse obligationem restituendi, eo quia detentio rei alienæ voluntaria in notabili quantitate, quæ tunc inchoatur, est peccatum mortale, undè DD. vtriusque sententiæ conveniunt, & non videntur esse in re dissidentes.

9. Quando vero obliget præceptum restituendi, dico

quod ſtantibus dictis, non obligat pro omni tempore, ſed ſolum quando eſt opportunitas reſtituendi, verum eſt, quod ominiſſio reſtitutionis æquivalet iniuſtæ acceptioni, equè enim damnoſa, eſt proximo, quare Apoſtolus ad Romanos 13. utrumque præceptum, tum affirmatiuum, tum negatiuum indicavit dicens, *reddite omnibus debita, nemini quidquam debeatis*.

10. Vtrum vero reſtitutio ſit neceſſaria ad ſalutem, Reſpondendum eſt affirmativè; quia cum conſervare Iuſtitiam ſit de neceſſitate ſalutis, conſequens, eſt quod reſtituere id, quod iniuſtè ablatum eſt alicui ſit de neceſſitate ſalutis. Etenim cum reſtituere ſit actus Iuſtitiæ commutativè, eſt ſervare Iuſtitiam, ita Angelicus Doctor 2. 2. q. 62. art. 2. in corpore, & 4. ſententiarum diſt. 15. q. 1. art. 5. quæſtiun. 2. in corpor. Sequntur Palud. 4. ſententiarum diſt. 15. q. 2. art. 2. Sotus lib. 4. de Iuſt. & Iuræ q. 6. art. 2. Adrianus in 4. in materia reſtitutionis in Principio; uterque Navarrus, Martinus in Manuali cap. 17. n. 11. Petrus lib. 1. cap. 1. de reſt. Salon. hoc in loco controu. 1. Sairus lib. 10. Clavis Reg. cap. 3. n. 3. & hanc ſententiam docuit diuus Auguſtinus in Epiſt. ad Maced. epiſt. 5. & habetur 14. q. 5. ubi ait, ſi res aliena propterquam peccatum eſt reddi poſſit, & non redditur, penitentia, non agitur, ſed ſimulatur, ſi autem veraciter agitur, non remictitur peccatum, niſi reſtituatur, ablatũ, reſtitutio nãquæ, eſt, & de iure divino, & de iure naturali; de Iure divino, patet expluribus locis Sacræ Scripturæ, ut ad Romanus 8. Tobiæ 2. Ezzechie 35. Levit. cap. 6. exod. 22. Lucæ 19. de iure etiam patet, quia ratio naturalis dictat, quod tibi non vis fieri alteri, ne facias.

11. Quæritur hic, an illi qui non acceperunt rem alienam teneantur reſtituere, ex dictis patet reſponſio, nempè quod quis, quis dedit cauſam iniuſtæ acceptioni reſtituere tenetur, quod totum ſequentibus verſibus compræhenditur, de quibus dabo explicationem.

Iuſſio

Iussio, consilium, consensus, Palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstans, non manifestans.

Quinque ex præmissis, semper obbligant ad restitutionem, nempe Iussio, nam ille, qui Iubet est principaliter mouens ad furtum committendum, atque adeò principaliter ad restitutionem tenetur, quapropter si quis ordinat prælato, vel dat illi consilium, ad renunciandum; quando alias Ecclesiæ utilis erat, tenetur ad omnia damna secuta illi Ecclesiæ, suę quod idem valet in furto secuto. Deinde consensus in furto vel damno alterius, sine quo consensu tale damnum non esset secutus tenetur ad omnia damna, quod idem valet de consilio; Recursus, receptor namque latronum, & præstans eis patrocinium ad restitutionem tenetur, quia, sine tali patrocinio, non venissent probabiliter ad actum furti, & idem valet de palpo. Participans, de hoc non debet verti in dubium, quia participans in Crimine latrocinij, & in preda, ad restitutionem tenetur. Non obstans, hæc est magna difficultas pro Princeps Ciuitatis, & nec non viarum custodibus. Princeps namque tenetur custodire Iustitiam in terra, unde si ab eorum defectum, ac negligentiam latrones increscunt, ad restitutionem tenentur, nam redditus principum, sunt stipendium ad hoc institutum, ut videlicet iustitiam conseruent, undè in tribunalibus eorum debent inuigilare, ut iustitia rectæ fiat alias ad damna innocentis tenentur, tam in Ciuili quam in Criminali causa, in alijs autem casibus enumeratis non semper tenetur ad restituendum, nam non semper consilium, aut adulatio, est causa infallibilis furti, aut rapinæ, vndè solum tenetur palpo, vel adulator restituere, quando probabiliter extimari potest quod ex huiusmodi causis fuerit acceptio iniusta subsecuta, vide Angelicam Magistrum 2. 2. q. 62. art. 7. in corpore, & 4. sententiarum dist. 15. q. 1. ar. 5. questiunc. 3. in corpore.

12. Verum est quod in hac re procedere debemus cum aliqua distintione cum Caietano hic, vel causa furti est in-

 tencta

tencta directè, a præcipiente, Laudante, &c. vel indirectè, si directe, cum inducat alium ad accipiendum, &c. certè ad restitutionem tenetur, si indirectè; hoc est ille, qui potest impedire, & non impedit, tenetur ad restitutionem, verū est quod si præcipiens erat Dominus furis tenetur restituere, si minus, & alias fur paratus erat furari, non tenetur ad restitutionem, Sicuti quando ego consulerem furtum, & non sequitur furtum non teneor restituere, quia ex tali consilio nullum sequitur damnum, item dico quod consiliator adulator, non repræhendens, non manifestans, non semper tenentur ad restitutionem, quia non semper consilium, adulatio, vel aliquid huiusmodi, est efficax causa furti, aut rapinæ; Sed solum restituere tenentur quando probabiliter [ut dixi) existimari potest quod ex huiusmodi causis fuerit in iuxta acceptio subsecuta.

13. Qui vero rem alienam bona fide emit, etiam à fure nesciendo quod sit fur. ille qui illam vendit, vel aliquid bona fide possidet, putando esse suam, statim quod venit in cognitione, quod res est aliena tenetur restituere proprio Domino, & si est res empta, nullo modo potest à Domino cui facienda est restitutio prætium rei illius petere, non enim est iustum, ut Dominus rem suam emat, quod si possesso malæ fidei non vult reddere rem, Domino proprio, tenetur ad resarcienda omnia damna Domino illata à Die, in quo cæpit esse possessor malæ fidei, ita D. Thomas 2. 2. q. 62. art. 6. Navarr. cap. 17. n. 7. Tolet. lib. 5. cap. 17. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 3. n. 1. Sanchez lib. 2. moral. cap. 23. n. 2. Sylv. 2. 2. q. 62. n. 6. q. 1. concl. 3.

14. Cum quis alienavit, vel consumpsint rem alienam, bona fide, quia credebat esse suam, non tenetur ad restitutionem nisi de eo, in quo factus est dictior, nam id in quo factus est locuplector sumitur pro re accepta, & consumpta, dummodo res non sit amplius apud ipsum, nec ne habere possit. Indubitatum est tamen, quod in casu in quo dubitaretur

retur an factus esset locuplectio iam malæ fidei, nec ne, iuris stat pro ipso, quia in dubio melior est conditio possidentis Rebellius p. 1. l. 2. q. 3. Sanchez cap. n. 37.

15. Redeo ad receptatorem furis (antequam ad aliam transitum faciam) deinde redibo ad possessorem malæ fidei, qui recipit, vel nutrit, vel conservat malefactorem, sivè antè, sivè post delictum, recipiendo in Domum suam, reddendo, eum sicurum, efficiendo, ut non capiatur, tenetur iste talis ad restitutionem, quia est causa iniustæ acceptionis, antequam fiat, tanquam præbens securitatem iniustæ agendi, & tamquam conservans hominem in perseverando ad actiones iniustas, & postquam facta est, tamquam iniquitatis Patronus, Patrocinium illi præstans; & ad hoc genus personarum non solum reducuntur illi apud quos fures furta sua conservant, & ipsi latitant. Sed etiam ij, qui coram Principe, vel Iudice stant pro fure, aut raptore, nè malè ablata restituere cogatur, aut favorem illi impendunt ne aliena possint recuperari à proprio Domino, factum excusando; vel furem defendendo, ut solent facere aliqui Procuratores, & aliqui Advocati, &c. sic firmat Petrus Navarr. lib. 3. de restit. cap. 4. P. pro dub. 3. Franc. Ghetius in suo Animæ Thesauro verbo restit. pag. mihi 263. col. 2.

16. Non tenetur ad restitutionem ille, cui res aliena perit, casu, aut etiam propia culpa, dummodo perierit tunc temporis quo ipse rem bona fide possidebat, credens suam esse; nec ille, qui rem bona fide emit, quam postea vendidit equali, vel minori prætio; secus vero si maiori prætio vendiderit, quia tunc tenetur restituere pretij incrementum, item non est facienda restitutio ab eo, qui rem alienam bona fide alteri donavit, cuius similem, vel dissimilem non donasset, si rem illā non habuisset, quia non censetur factus dictior in illa re. Et comedens rem furtivam bona fide apud amicum tenetur tantum ad restitutionem illius, in quo rei suæ pepercit. Et qui apud amicum comedit bona fide rem

furti-

furtivam valoris 30. Asses, sed domui sue commedisset pro 40. solum tenetur restituere triginta, quemadmodum qui vestem alienam bona fide consumpsit, vel ea usus est, comparente Domino, tenetur restituere vestem, si adhuc extet, vel valorem comsumptæ vestis, si alias vestem æqualis valoris consumpsisset. Item qui celebravit contractum uxurarium, putando talem non esse, si deinde factus sit certus, quod uxurarius est, tenetur solum restituere, rem extantem & in quo invenit se factum esse dictiorem, à tempore, quo cognovit in iustitiam contractus, pro omnibus casibus in hoc n. 6. positis videantur sequentes DD. tom. 1. d. 246. & 720. Clavis Regia cap. 2. n. 4. Sanchez cap. 23. n. 30. Filiucc. C. n. 20. Vasquez de restit. cap. 9. §. 2. Rebell. lib. 9. q. 18. n. 9. & alij quam plurimi citati à Bass. verbo rest. pag. 745.

17. Item si quis impedit, alicui viro, aut mulieri, sivè loco Pio consecutionem, alicuius boni, vel rei, ut melius dicam; V. G. ne Franciscus ratione legati, vel alterius tituli relinquat. Petro, vel alicui Ecclesiæ, mille V. G. ad quem habebat ius stante contracto, sivè testamento condito iam, & facit illum revocare, cum dolo, tenetur ad restitutionem, nam tunc per illam actionem dolosam lædit libertatem collatoris ille scilicet, qui dolosè persuasit non sic si hoc faceret, vel ratione charitatis, aut Blanditijs, & pollicitationibus, etiam ex odio alterius, non tenetur restituere; quia non violatur Blanditijs libertas collatoris, ità Less. lib. 2. cap. 12. dub. 18. n. 123. est tamen contra Caietan. 2. 2. q 62. art. 2. tenet tamen Diana p. 3. tract. 5. resol. 53. & tract. 6. resol. 33. & 34.

18. Advertendum tamen est hic, quod non quæcunque in iura obligat ad restitutionem, sed illa solum quæ infertur in ipsa rei consequtione; V. G. Franciscus præoccupavit licteras Petri, & eas aperiendo, invenit, quod Petrus scribebat Ioanni Romam vacare beneficium in mense Pontificis, Franciscus procurat pro seipso tale beneficium, non tenetur ad

restitu-

restitutionem ; etenim iniuria fuit cōmissa in præoccupatione litterarum, & aperitione illarum, non in consecutionem beneficij [idemque probabiliter dicendum putat Less. cap. 2. dub. 5. n. 43. de paupere, qui cum maneat ad ostium divitis expectando elemosinam, & advenienti alteri pauperi dicat, iam elemosinæ sunt distributæ. Secus vero, si ille primus pauper, dicat diviti, illum alium, non esse pauperem, nec eleemosina indigere] Diana firmat p. 3. tract. 8. resol. 21. & p. 3. tom. 6. resol. 33. Sylv. tamen limitat. in 2. 2. q. 62. art. 2. q 25. concl. 5. dicendo quod dicta Doctrina solum valet in hijs, quæ ordinata sunt ad bonum publicum, qualia sunt beneficia, officia, &c. quæ nimirum in Ecclesiæ bonum, & publicum sunt instituta, non verò in bonis ordinatis principaliter in bonum singulorum, ut sunt èraria publica, Montes Pietatis, piæ fundationes, &c. in hijs enim, quia singuli habent ius aliquod, ob quod, sibi debeatur sua pars, impediens aliquem, ab eius consecutione, etiam per preces, & munera tenetur ad restitutionem, idem Diana resol. 33. cit. a §. hinc, usque in finem.

19. Qui rem alienam bona fide accepit, & deinde dubutare incepit an aliena esset, & fecit diligentias necessarias, ut proprium Dominum inveniret, nempè an sua vel alterius esset., & non illi dubium cessavit hijs non obstantibus, quęritur hic an illam possit vendere, donare, consumere, vel apud se retinere tuta conscientia, respondeo posse eam consumere, vendere, aut donare, modo paratus sit restituere id in quo factus est dictior comparente Domino, verum, est quod si iste possessor, negligens fuit in indagando, & impotens factus fuerit ad veritatem sciendam, tenetur restituere illi, cuius rem esse dubitat prout asserit Molina tom. 1. disput. 36. cap. 11. Sanchez l. 2. Moral. cap. 23. nu. 183. vel eo ignoto, dare pauperibus, iuxtà qualitatem dubij, & spei quem habebat inveniendi Dominum. Rebellius tamen lib. 2. de restitut. q. 5. n. 12. cum multis alijs apud ipsum

non

non sine probabilitate defendunt non teneri ad restitutionem etiam si peccauerit negligendo inquisitionem veritatis, nam quia incæpit possidere bona fide, in dubio melior est conditio possidentis vide Dianam par. 4. tract. 3. resol. 27.

20. Participantes in furto, sic actione in iusta tenentur ad restitutionem, dicuntur autem participantes socij Criminis, mediatores, exploratores, & quoqunque modo exequentes dictam actionem, dando instrumenta, quibus damnum proximo infertur, siue illá conficiendo, vel vendendo, dummodo sint causa, aut concausa iniustæ actionis ut benè notat Caietanus in summula verb. restitut. cap. 1. ad cuius conclusionis maiore intelligentiam, & Claritatem aliqua dubia proponuntur. Primo, an quando plures concurrunt, ad actionem Iniustam, puta ad damnificandum, singuli teneantur ad restitutionem faciendam insolidum? huic difficultati dicendum est, quod quando quilibet est causa totius damni illati in solidum, quilibet tenetur ad restitutionem totius damni insolidum. Sic docet S. Antoninus 2. p. tit. 1. cap. 12. §. 12. & tit. 2. cap. 2. §. 4. Sylv. verb. rest. 3. q. 6. uterque Navarr. Martin. in manual. cap. 17. n. 20. Petrus lib. 3 de rest. cap. 1. dub. 5. & dub. 3. cap. 4. dub. 4. Salon. hoc in loco, nam cum quilibet sit causa totius damni; & cum non sit maior ratio de uno hac de alio omnes tenentur ad restitutionem in integrum. E contra verò quando plures damnificaverunt Caium. V. G. ita ut non quilibet sit causa totius damni, sed tantum partis, tunc unusquisque tantum pro sua rata ad restitutionem tenetur. Explico meipsum exemplo, de militibus aliquam Civitatem depredantibus, & unus unam Domum, alius aliam depredatur, dux autem exercitus, & consiliarij ad totum damnum tenentur, quia isti sunt causa totius damni, miles autem solum partis damni causa est, & ideo tantum ad restitutionem suæ partis tenebitur. Sic Angelicus Doctor S. Thomas hic, ad 2. & 4. sententiar. dist. 15. quæstiunc. 1. art. ultimo, quæstiunc. 3. quem

sequi-

ſequitur diuus Antoninus p. 2. tutulo 1. cap. 12. §. 14. Sylveſter verbo reſtitutio 3. q. 6. Caietanus 2. 2. q. 62. art. 6. in reſponſione ad 2. Dominicus Sotus lib. 4. de Iuſtitia, & iure q. 7. art. 3. Petrus Navar. l. 3. de reſtitut. cap. 4. dubio 8. Aragonus, & Salon, hic cum innumeris DD. & ſi unus ſatisfacit pro omnibus, cæteri tenentur ſatisfacere illi, nam penitens non debet eſſe peioris conditionis, Doctores ſupra, citati, & poſt alios Franciſcus Ghetius verbo reſtitutio pagin. 264. columna 2.

21. Secundum probabiliorem ſententiam, ſimulans paupertatem, vadit Elemoſinando, & multas elemoſinas invenit, cum tali fictione, tenetur ad reſtitutionem, ratio eſt quia, qui decipitur circa conditionem propterquam donat, non dat liberaliter, nec donat; intantum enim donat, quia putat eſſe pauperem, illum cui donat; quia cum copia elemoſinarum illi datarum per illam ſimulatam paupertatem poteſt diteſcere cum damno verorum pauperum; fraus enim nemini debet patrocinari prout habetur in C. ſedes, & C. ex tenore de reſcriptis; & patrocinaretur, ſi non teneretur reſtituere poſita materia gravi.

22. Verum eſt quod talis reſtitutio debet fieri burſę communi illius loci, ubi pauper ſimulando eſſe in extrema neceſſitate, petulanter elemoſinis factus eſt dives, ita Scotus, Alenſis, & Gabriel, quos citat. & ſequitur Philippus Faber de penitentia in 4. diſtin. 15. q. 2. diſput. 50. cap. 4. n. 120.

23. Sagæ, & ſtriges tenentur ad reſtitutionem damnorum, quorum ſuis filtris in cauſa ſunt, & omnes alij qui in hijs rebus dant operam, docet expreſsè Suarez tom. 1. de religione lib. 2. de ſupeſt. cap. 14. n. 12. Toletus lib. 4. ſum. cap. 16. n. 3. Leſſius tom. 1. lib. 2. cap. 8. dub. 2. Navar. cap. 15. n. 19. ratio eſt quia, qui cauſa damni iniuſti dat damnum feciſſe cenſetur; ſagæ autem, & ſagi, huiuſmodi filtra, & pocula amatoria conficiunt, quæ ſæpè nocent, vitæ hominum, & ſaluti illorum, animalia occidunt; &

bona temporalia dilapidant;, ergo ipsę consentur damnum inferre, & per consequens damna ipsa restituere tenentur.

24. Quæritur hac occasione, an quando dictæ sagæ à Iustitia puniuntur, liberæ sint à tali restitutione, damnorum illatorum ab ipsis? Negativa est responsio, nam per illam pænam corporalem satisfaciunt reipublicæ, & iustitiæ legali, non autem parti læsę, nec Iustitiæ commutatiuæ, unde si ipsi sagi, vel sagæ habent bona, quę ad suos hæredes trāseāt;ipsi hęredes tenēturrestituere,illis quibus dānnū fuit illatū, sic in C.in literis de raptoribus, & C.ultimū de sepulturis. Si vero talia bona pervenerunt in manibus fisci, Fiscus tenetur talia damna resarcire, iusta l. non possunt, & l. in summa ff. de iure fisci, & adducitur ratio, nam, quæ ieri alieno abnoxia sunt, in bonis defuncti non computantur, quod commune est omnibus alijs debitis, ita Suarez allegatus supra dicto n. 12. iuxta Doctrinam Navarri in cap. 15. n. 25. & Petrus Bisfeldius tract. de confess. malefic. præludio 13. & post istos Stephanus fagundez in 1. preceptum decalogi lib. 1. cap. 41. n. 20.

25. Dubitatur etiam hic, quid dicendum sit de restitutione, ex causa homicidij, nempè, an consulens homicidium, & non est certus, an homicidium secutum sit vel non; quid agere debeat. Respondeo, quod si dubium est, an illi cui datum est consilium, occiderit, non tenetur ad restitutionem aliquam; quia in dubio melior est conditio possidentis; etenim cum homicidium, sit quid facti non præsumitur fuisse factum, in dubio, an factum detur, vel nondetur; Si verò de homicidio constet, & facta morali, ac solicita diligentia, dubium est an consilium cooperatum sit ad homicidium, & aliquid in illud influxerit, tenetur consulens, restituere omnia damna data in homicidio, non restituente homicida, nam in hoc dubio damni dati, non stat possessio pro ipso consulente, sed contra illum, quare optime ait Carbon. tract. de restitut. q. 66. vers.4. dictum, ut consulens

ab obligatione restitutionis immunis sit, necesse est, ut ipsi constet suum consilium nihil fuisse cooperatum; & ita loquendo de restitutione docet Sanchez tom. 1. Decalogi lib. 1. cap. 10. n. 44. in medio versic. Sed mea sententia, in hac difficili quæstione.

26. Dato quod quis impediat, ne Franciscus Prebendam obtineat, vel aliquod aliud beneficium, sive dignitatem, aut Prælaturam an teneatur ad restitutionem. Respondeo, vel iustè impedire habet ne N. V. G. aquirat præbendam, &c. vel iniustè, si primo modo impedit, non tenetur restituere; Si secundo modo ad restitutionem tenetur omnium damnorum; dixi si impediat Iustè, eo quia non erat pro utilitate Ecclesiæ, & dei honore ac animarum salute, & propterea illi impedire habet consecutionem præbendæ, ut digniori conferatur, undè in tali casu non tenetur ad restitutionem; at si alios erat, & bonus ad Dei honorem augendum, & pro animarum salute ad restitutionem totius damni tenetur, ut dixi de Electoribus, cum de electione locutus fui, ratio est, quia talis impediens non aufert ius alterius, ius enim postulat, ut præbenda digniori detur, quia sic honor Dei, & utilitas Ecclesiæ augentur; Sicut nec tenetur ad restitutionem ille, qui impedit ne præbenda conferatur indigno, nam non facit contra iustitiam, immò iuxtà Iustitiam operatur, est divi Thomæ 2. 2. q. 62. ad 2. & ad 4. & 4. sententiarum dist. 15. q. 1. art. 5. & quæstiunc. 2. ad 3. Toletus etiam defendit lib. 5. cap. 19. n. 6. Rebellus lib. 3. de restitutio q. 1. Azzor. 3. p. lib. 4. cap. 9. Less. lib. 2. cap. 12. dubio 18. Molina tom. 3. disput. 727. Vasquez de beneficijs cap. 2. §. 4. dubio 19. Emanuel sa verb. restit. n. 21. & alij plures.

27. Sed quid iuris, quoad gestores negotiorum alienorum? In hoc spatio somari; multa sunt dicẽda, est enim hæc materia pelagus difficultatum, unde dico, quod gestores negotiũ alienorũ tenētur ei cui negotiũ gerit de omni damno, quod processit dolo

 suo

ſuo,vel lata culpa,vel levi,vel etiam leviſſima,quando alius diligentior erat geſturus,ut in inſt. de obl. nam (alijquando) eſt quaſi contra; Na in principio, ubi Ang. de Are not. quod regulariter geſtor non tenetur de leviſſima culpa, niſi quando, alius diligentior eſſet geſturus, & rationem huius rei vide per Bar. in l. quod nerva ff. depo. 2. teneatur in caſu fortuito. Gloſa in verbo obligatum ſex caſus enumerat, in quibus tenetur, & e contrario ille cuius negotia geſta ſunt teneturad expenſus, quos fecit negotiorum geſtor, quod tamen fallit in pluribus caſibus primo quandó præceſſit proteſtatio, quod non gerat, ut in l. ne Sennius ff. de negotijs geſt. Secundo quando geſtit paterna affectione, ut ſi vitricus præſtitit alimenta privigno vel in eum erudiendo expendit l. ſi paterno C. de nego. geſ. ſecus ſi alimenta præſtitit ut reciperet quod probare debet ſecundum quoſdam, ex proteſtatione; vel ſecundum Bart. in dicta l. ſi paterno, quando de eo, quod expendat, faciebat librorum rationem, plura de hac re vide apud ſummam Silveſtrinam ubi difulè ſit ſemo pag. 287. n. 8.

28. An confeſſarius qui ignorantia Craſſa, aut affectata abſolvit pœnitentem, qui debet alicui reſtituere, &c abſquè eo, quod præcipiat illi dictam reſtitutionem, ſi poteſt reſtituere; tenetur ipſe Confeſſarius reſtituere; ſi alias pœnitens non reſtituat; quia non precipiendo Cofeſſarius pœnitenti, ut reſtituat, eſt cauſa quod creditor ſuam non recuperat Roſella verb. reſt. 2. §. 5. Angel. eod. tit. §. 5. Manuale Confeſſ. in 7. præceptum cap. 16. n. 22. pag. mihi 233.

Scandalum.

29. Scandalum; *eſſe dictum, vel factum, minus rectum, prabens alteri occaſionem ruinæ*, ita a S. Thoma definitur, nec immorabor in explicatione talis deffinitionis; ſed ſolum dicam, quod ſecundum eundem S. Doctorem. Scandalum, aliud

aliud est activum, aliud passivum; Activum, est actus attrahens ad peccatum, passivum, est ipsa spiritualis proximi ruina, actiuum scandalum duplex est, aliud enim est per se, quod intendit ruinam proximi, de industria, aliud est per accidens, nempè preter intentionem operantis, interquæ medium est illud quod non quidem, ex intentione operantis, sed ex natura operis proximum invitat ad peccatum, undè respectu operantis est per accidens, respectu operis est per se, quia suapte natura idoneum est, ut alias, trahat ad ruinam; V. G. si quis in cospectu filiorum domi alat concubinam. Scandalum passivum similiter duplex est, datum, & acceptum, datum dicitur id quod vere oritur ex activo scandalo alterius, & solet vocari scandalum pusillorum, sivè infirmorum; acceptum est ruina alterius, non vero orta ex scandalo activo operantis, sed ex malitia propria, quod alio nomine vocatur scandalum Phariseorum; plures aliæ species scandali enumerantur, de quibus videndi sunt DD. difficultates non paucæ sunt in hac materia; de quibus principaliores proponam, & illas resolvam.

30. Quæritur ergo 1. an actus iustitiæ, debeat deseri propter scandalum vitandum. Pro responsione dicendum est, quod cum duplex sit iustitia, nempè alia commotativa; quæ præcipit dare unicuique, quod suum, est, & alia punitiva nempe quando delinquenti datur pœna iuxtà delictum ab eo commissum; hinc deduco responsionem dubio proposito; & dico quod iudex quantumcunque scandalum sequatur, facere debet, ut ius suum uniquique reddatur; è contra vero sequitur in iustitia punitiva, nam si iudex vidit, quod Petrus meretur pœnam mortis, & si ad mortem illum condemnat, turbat rem publicam, tunc potest, vel pœnam prætermictere, vel mitigare, & præcipuè quando aliqua multitudo est in causa, quia bonum publicum, anteponendum est bono particulari, quare dixit D. Augustinus, quod cum multitudine peccatorum, agendum est magis monendo, quam

quam minando, severitas exercenda est in peccato paucorum, hoc tamen intelligendum est, quando ex tali dissimulatione, maius periculum non timetur, quam ex pœna, ita D. Thomas 2. 2. q. 43. art. 7. ad 1. & 4. sentent. dist. 38. q. 2. ad 4. quæstiunc. 1. ad. 1. & quodlibet 11. a 15. in corpore.

31. Quæritur 2. an ille, qui alterum iussu, consilio, & malo exemplo ad peccandum movet, etiam si eius ruinam directè non intendat; peccet speciali peccato scandali, adversus charitatem, & misericordiam?

Respondeo cum probabiliori sententia, quod non, nam ad speciale peccatum scandali, requiritur specialis intentio ruinæ spiritualis. Ratio, mea est, quia speciale peccatum requirit specialem finem, & oppositio specialis contra specialem virtutem; atqui si non intendatur ruina proximi; non adest specialis finis, nec est oppositio speciali virtuti; sed diversi sunt fines, diversæque virtutes, iuxtà diversorum vitiorum diversitatem, ad quem est inductio, undè tantum talis delinquens peccat in eo genere peccati, in quo alter labitur, & secundum hanc sententiam, peccatum speciale scandali, rarissimè committitur, quia hæc affectio alterum in spiritualem ruinam præcipitandi, demonum propria est, & in hominibus expresse, ac formaliter reperitur, ita Angelicus Magister 2. 2. q. 43. art. 3. & in 4. sentent. dist. 38. q. 2. art. 2. quæstiunc. 2. Vasquez. 1. 2. disp. 102. cap. 4. a n. 7. Azzor. tom. 1. l. 4. cap. 7. q. 1. & cap. 20. q. 6. & tom. 2. l. 12. cap. 16. q. 2. & 4. Filucc. tract. 28. n. 225. Sanchez. lib. 1 moral. cap. 6. n. 3. Bonacc. & alij.

32. Speciale peccatum scandali committitur quoties aliquis ex intentione, vult alterum trahere ad peccatum, exempli gratia, aliquis vult se inebriare, ut alium etiam inebriet. Si quis autem præter intentionem, & per accidens, ex cupiditate bibendi, vel ex mala consuetudine, alium inducat ad peccandum, non est speciale peccatum, sed solum circumstantia aggravans in eadem specie; Bisfeld. in suo Enchiridion.

Theo-

33. Est speciale peccatum scandali, quoties aliquis ex intentione, tamen si non expressa saltem interpetrativa trahi alterum ad peccatum, ut fert verior sententia, teste Sylvestro verb. scandalum.q. 2. Antonin. p. 2. tit. 7. cap. 4. pag. 4. suplem. Gabriel di. 38.ideoque etiam illi, qui ex consuetudine peccant possunt speciale peccatum committere, si coram ijs illud faciunt, quod notum est alios inducere ad peccandum & de facto inducunt,unde qui talem scandalum dant, non solum debent confiteri id quod scandalosè fecerunt; sed insuper teneantur exprimere illam peccati speciem, ad quam alium, vel alios induxerunt, seu inducere voluerunt.

34. Quæritur 3. an scandalum activum ex suo genere sit peccatum mortale?, respondeo affirmativè: nempè quoties quis tenetur impedire eam occasionem, abstinendo ab opere, quod est occasio, & non abstinet, sivè sit ex expressa ruinæ intentione, sivè absquè illa. Ratio est quia esse alteri voluntariam ruinæ occasionem, est contra charitatem, & actum eius, quo tenemur beneficare proximo, sed cum quis tenetur impedire, & non impedit est voluntaria occasio ergo &c. Tum quia omnis actus liber, qui scandalizat, quantum in se est, est peccatum, & qui scandalizat quantum in se est, est causa sufficiens cur proximus ad peccatum trahatur, etiam si illud non sequatur, ergo &c. ita valentia p. 2. Sanchez cap. 6. n. 9. Tanner. tom. 3. disp. 2. q. 6. dub. 8. n. 96. post D. Tomam.

35. Verum est, quod si intendatur ruina proximi in materia veniali erit peccatnm tantum veniale, si verò intendatur ruina proximi, in materia peccati lætalis, lætalis culpa erit, Sylv. verbo scandalum q. 2. Tabiena ibidem q. 4. Rosella ibidem n. 3. S. Antoninus 2. p. tit. 7. cap. 4. §. 4. & aliorum est opinio, ut docet Sanchez, & Filiucc.

36. Mortaliter peccat, qui alteri dat occasionem ruinæ mortalis, nisi indeliberato excuset, & sit opus indiferens, & ve-

& veniale, quod quidem opus aliquando transit in mortalem ratione scandali V. G. si locorum verbum proferat religiosus coram fœminis, vel alis, exquibus occasionem peccati mortali sumere possunt, ille Religiosus mortaliter peccat, ita Layman. l. 2. tract. 3. cap. 13.

37. Scandalizans præter peccatum Scandali, etiam peccatum eiusdem speciei comitit, ad quod alterum inducit, ideòque confiteri debet speciem peccati mortalis, per quod, & ad quod induxit, cum numero inductorum, vel qui probabiliter induci potuerunt, ità Sanchez; Azorius; Laym. Cardi. de Lugo de pænitentia d. 16. sec. 4. Diana de Sacramentis tom. 2. cap. 4. eccipitur tamen si præpter intentionem Scandalum dederit, tunc enim sufficit, vt dicat, fui multis occasio peccandi meo exemplo, Doctores citati ità firmant. & Busembaus lib. 2. tract. 3. cap. 2. n. 3.

38. Peccat similiter peccato Scandali, qui facit, uel petit aliquid ab eo, qui paratus erat, ad illud faciendum, seu ad peccandum, etiam si faciat, vel petat aliquod opus indifferens, immò non præstet opus indifferens ex iusta, & rationabili causa (opus autem indifferens dicitur, quod benè, & malè fieri potest) & illud non ità proximè ad peccatum ordinatur, ut per se malum sit merito censendum; si vero opus per se indifferens remotè tantum se habeat ad peccatum, tunc operans posset excusari à peccato, saltem mortali, quia, hæc est levis cooperatio.

39. Vndè vendens ornamenta, fucos, &c. quibus mulier iam parata abutetur, excusari potest à mortali, si ipso non vendente alter illi venderet, & si hoc faciat Iusta de causa, ita Sanchez l. 1. Moralium cap. 7. n. 16. Diana p. 5. tract. 7. Resolut. 38.

40. Excusatur petens à mago solutionem maleficij, qui illud scit solvere licitè, quamvis petens sciat illicitè soluturum, hoc enim secundum, ex sua malitia evenit, ita Mendoza sect. 16. §. 205. contra Caietanum in opuscolo, tom. 2. tract.

7. tract. 12. q. unic. firmat Diana p. 5. tom. 7. resol. 15.

41. Non licet tamen rogare Iudicis Concubinam, ut ipsa mediante, iudicem prædictum sibi propitium reddat, quia hæc non potestalem Iudicē propitiū alicui reddere, quin periculo peccandi se exponat ita multi DD. Sed ego contrariū teneo, dummodo ego non habeam aliam viam, ad reddendum mihi Iudicem propitium in causa iusta; nam, & iudex, & Concubina possunt benè agere, quòd ego peto sinè peccato, quod si postea male agunt est hoc ex eorum malitia, quod à me nullo modo intenditur, nec teneor vitare cum meo maximo damno, ita Mendoza sect. 11. §. 143. Diana p. 3. tract. 6. resol. 44. §. ex his; & part. 4. tract. 4. Resol. 138. & part. 5. tract. 7. resol. 20. & alibi.

42. Excusari possunt Caupones, & tabernarij cænam, vel Ientaculum matutinum, aut pomeridianum parantes nolenti Ieiunare, qui alios cibos invenirent ipsis non parantibus cænam, vel Ientaculum, &c. ita Navarrus cap. 20. n. 16. & cap. 21. n. 25. Lessius, lib. 4. cap. 2. n. 24. Bonacc. de peccatis d. 2. q. 4. p. 2. §. vnic. n. 37. cum quam plurimis alijs.

43. Sicuti excusari possunt famuli parantes mensam, aut mensæ inservientes, coquentes Cibos (dummodo nonsint Cibaria prohibita ab Ecclesie in talidie) ratio est quia ij non concurrunt ad commestionem, ut est fractio, Ieiunij, sed solum, ut est quid deserviens ad refectionem, quod non est intrinsecè malum, sed indiferens, firmat sà verbo peccatum n. 9. Sanch. ibidem n. 24 Nauarr. cap. 20. n. 16. Azzorius tom. 2. l. 12. C. ult. q. 8.

44. Quæritur etiam hic curiositatis gratia, an omne quod habet speciem mali sit relinquendum propter Scandalum; Sicut etiam dubitatur, an aliquis non debeat ingredi Religionem propter scandalum parentum.

45. Ad 1. respondeo, & dico quod Dius Thomas dicit quod quis potest scandalizare aliquem non solo faciendo ma-

lum; sed etiam faciendo id quod ab aliquibus supponitur malum etiam si non sit malum; quia apud ignorantes, & infideles a multis debemus cavere.

Ad 2. dubium idem S. Thomas responsum dat cum distinctione, & dicit quod potest aliquid habere speciem mali dupliciter, primo secundum oppinionem eorum, qui ab Ecclesia sunt præcisi: Secundo, secundum oppinionem eorum, qui adhuc ab Ecclesia tollerantur, undè quæ habent speciem mali primo modo non sunt relinquenda propter scandalum, sed solum quæ habent speciem mali secundo modo, unde advertendum, est, quod præcisi ab Ecclesia sunt hæretici, qui nullo modo tolletantur; alij autem sunt infirmi in fide, & isti tollerantur ab Ecclesia, multa sunt amittenda propter scandalum.

46. In 4. Sententiarum dist. 38. q. 2. art. 4. quæstiunc. 2. ad 2. movet Angelicus Doctor pulcram difficultatem, quæ est sequens. An aliquis non debeat ingredi Religionem propter scandalum Parentum, pro cuius difficultatis solutione, ipsemet Sanctus lococitato quadruplici distintione respondet, & sic loquitur si iste talis, est in periculo salutis animæ suæ manendo in sæculo; debet ingredi religionem, etiàm cum scandalo Parentũ, nam ordo Charitatis postulat, ut quis plus animam suam, quam parentes diligat; unde qui de salute Animæ suæ timet manendo in sæculo, debet potius religionem ingredi, quam in sæculo remanere, ut parentibus inserviat, etiam si hoc faciendo Parentes scandalizarentur, nec obstat exodi dictum 20. *honora Patrem tuum*, quia hic agitur de salute animæ, quæ preponderanda, est honori Parentum, cum talis honor corporalis sit, at si talis, &c. non timet de salute animæ suæ vivendo in sæculo cum parentibus, debet remanere cum parentibus ne per eius ingressum in Religionem scandalizentur, nam subventio Parentum, est præceptum, & est in præcepto, ingressus autem in Religionem est de Consilio, præceptum autem Con-

silio

filio præponitur, tantò magis quod tempore congruo si vivat potest ingredi Religionem, V. G. quando eius parentes de hac vita iam migrassent, vel quia amplius non indigent copia filiorum, nec eorum opera. Si postea esset voto ligatus iste talis ad religionis ingressum, tunc etiam stante scandalo parentum deberet ingredi religionem; nam supponitur votum factum fuisse cum consilio, & maturitate, undè cum parentibus inservire sit præceptum, & impletio voti sit de iure divino; hoc secundum antecedere debet docet hoc etiã Suar. lib. 7. cap. 6. & Clavis Regia n. 9.

47. Si autem proximus noster occasionem peccandi susceptus prævideatur nobis iustæ bonorum temporalium aquisitioni incumbentibus. Iuxtà Lorcam in 2. 2. q. 43. art. 8. n. 11. debere nos illam differre, quousque assignetur illis, vel illi ratio Iustitiæ, & doceatur nos male non agere; at si data illi ratione non convincitur; non debemus nos attendere illius scandalum, cum nostra magna Iactura. Vndè Suar. disp. 10. sect. 3. n. 10. excusat summum Pontificem simulantem, aut conviventem quando Princeps sæcularis bona temporalia Ecclesiæ usurpat, dum id sine maiori damnò, aut scandalo impedire non potest, non tamen excusat Episcopos, &c. qui non habent dominium rerum, sed tenentur sub mortali se opponere lupis volentibus devorare eius oves, & Iura suæ Ecclesiæ violare, & scandalum Pharisaicum, non debent, timere; maius scandalum enim est suam Ecclesiam renũciare ad evitandos labores; sivè ad meliorẽ habendam, quã pro animabus suis, & sua Ecclesia, ac illius Iura, litigia habere, facere enim id, ad quod tenemur, sub pæna peccati non est scandalosum, sed meritorium.

48. An mulier teneatur se abstinere Coreis licitis ob dubium, ne eam quis libidinosè respiciat, vel desideret. Dico quod si id certo sciat, aut probabiliter timeat, & sine incommodo possit se abstinere, tenetur se abstinere, & præcipuè, si ille de quo timet, est persona, quæ statim à pas-

sone vehementi movetur, ita Mendoza sect. 28. §. 319. Diana par. 5. tract. 7. resolut. 25.

49. Ab ijs autem, qui soli agimus, & proximos ex infirmitate scandalizantur, aliquando tenemur abstinere etiam si licita sint. V. G. mulier habet ius audiendi Sacrum in Ecclesia tali, & tali, & in omnibus alijs Civitatis Florentiæ, sicut & transeundi, per omnes vias, & vicos civitatis eiusdem, se exponendi, in omnibus fenestris, & portis suæ Domus, at si timet, quod eundo per talem viam, aut se exponendo in fenestris, vel ianua suæ Domus, vel eundo ad audiendũ Sacrum in Ecclesia tali, aliquis eam prospiciet, & accipiet occasionem ruinæ, non tenetur se abstinere, si hoc facere non potest sinè suo gravi incommodo, è contra vero; si sine suo gravi incommodo facere potest, quia tenemur vitare damnum proximi, quando possumus, sinè nostro magno incommodo. Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 7. n. 4. Diana part. 3. tom. 3. tit. 7. resol. 31. §. sed ego, Mendoza sect. 31. §. 404.

50. Vndè Granadus controvers. 3. tract. 13. disp. 5. sect. 5. n. 31. docet non teneri mulierem ornamenta, & suo statui convenientia respuere; teneri tamen non deferre, valde nimios ornatus, & suo statui non convenientes, quia talis ornatus, est illicitus, & hoc sub mortali; quia ad talia ornamenta deferenda non habet ius; etiam si Layman. lib. 2. tract. 3. cap. 13. n. 11. q. 13. putet quod si talis mulier hoc non faciat ad malum finem, deferendo talia ornamenta solum peccet venialiter, nam inquit ipse, secundum se non est malus, nec prohibitus, & confirmat Mendoza sect. 24. §. 299. etenim non est peccatum scandali, si mulier vult se ornare, & comere cum peccato veniali ostentationis inanis, nam scandalum in tali casu non procedit ab illa intentione, sed à substantia ornatus a qua mulier non precipitur abstinere.

51. Petere mutuum sine ulla causa ab uxurario parato est peccatum mortale, prout tenet Vasquez opusc. de scandalo

art. 8.

art. 8. n. 33. nam absquè ulla causa necessitante, datur causa proximo peccati mortalis, quidquid dicat Mendoza. Sicut nec licitum est invitare ad cœnam paratum ieiunium præceptum frangere, quia esset cooperari rei illicitæ.

52. Opera præcepta, ob aliorum scandalum, numquam omittenda sunt. Sic docet Vasquez opusc. de scandalo art. 8. dub. 1. n. 4. & habetur etiam, in C. cum ex iniucto de novi operis enunciat. ibi, illa enim opera, quæ sine peccato mortali omitti non possunt, non sunt pro evitando scandalo ommictenda, neque ea debent pro eccitando scandalo commicti, quæ sine peccato mortali commicti non possunt. Tanto magis; quod unusquisque tenetur evitare potius proprium peccatum, quam alienum.

53. Neque quis dicat, quod evitare scandalum, est præceptum naturale, & per consequens magis obligare, quam præceptum Ecclesiasticum; V. audiendi Sacrum, ieiunare quatuor tempora, &c. nam Deus vult misericordiam, nom. Sacrificium. Respondeo negando consequentiam, nam præceptum naturale, tunc magis obligat, quam Ecclesiasticum; quando utrunque primario refertur, ad vitandum peccatnm proprium, undè positivum relatum ad cavendum peccatum proprium, magis obligat quam naturale ad precavendum peccatum alienum ordinatum.

54. An autem circunstantia scandali seu inductionis ad peccarum, sit confitenda, si alter ad peccandum paratus erat, affirmant Sanchez lib. 1. moral. cap. 6. n. 14. Bonacc. tom. 1. disp. 5. q. 5. punct. 2. §. 3. difficult. 3. n. 19. cum multis alijs DD. quia etiam in isto casu quis cooperatur peccato alterius, undè iste graviter peccat non tantum proprio peccato, sed etiam alieno, quod imputatur ipsi cooperanti.

55. Limita tamen [oh lector] quando dicta circunstantia non censeatur satis explicata in actu principali, secus autem si sufficienter, &c. V. G. quando quis inducit fœminam ad peccandum, alias ad peccandum paratam peccato fornica-

tionis,

tionis, explicato actu principali sufficienter, videntur explicata eius accidentia, nempè virum petisse; secus si fœmina petisset, vel si vir petisset à non parata, vel si petisset, & non obtinuisset intentum.

56. Verum est quod sententia contraria est probabilior, quia non videtur probabiliter scandalum dare, sivè esse causam ruinæ, ex eo, quod altera pars erat parata, & exposita, unde non censetur causa inducens, & ita sentit Suar. 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 4. n. 18. Henriquez lib. 2. de pænitentia cap. 6. n. 7. Fagundez præcept. 2. lib. 4. cap. 5. n. 1. Diana p. 1. tract. 7. resol. 34. Azor. tom. 2. lib. 12. cap. 16. q. 5. verum est, prout notat, Sancius quod invitatio, mutat speciem, prout ipsemet Sancius in selectis disput. 1. nu. 24. unde necessariò debet confiteri, nempè quando invitatio extrahordinarijs precibus, & promissionibus facta est, quæ æquivalentibus sunt violentiæ morali, ita ut difficilissime resisti possit.

57. Item probabile est Iudici exigere Iuramentum à reo qui Creditur per iuraturus, nec est paratus ad per iurandum, modo concurrat causa iusta, necessitatis eius Iuramenti. Ratio est quia non petitur ab eo periurium, sed Iuramentum, quod vere prestare potest, & id intendit pætens; potest enim iurare verum, quod si falsum Iurat, est propter solam malitiam, à qua iudex non tenetur abstinere, cum gravi damno Iustitiæ, undè nulla est in hoc casu inductio ad per iurium, nec consensus in illud, sed solum quædam illius permissio quæ aliquando in bonum finem, & ad proprium ius obtinendum, non solum est licita, sed necessaria, tenet Suarr. de religione tom. 2. l. 3. cap. 14. n. 16. & 17. Lessius l. 2. cap. 42. dub. 10. n. 49. Sanchez lib. 3. moral. cap. 8. n. 7. Diana p. 5. tract. 7. resolut 9.

58. Locantes Domos meretricibus excusantur à mortali peccato, etiam nulla alia iusta, & urgenti causa concurrente, & excusante à scandalo, etiam si alijs possent commo-

de

de locare, ratios huius Conclusionis est, quoniam talis locatio valde remota est à peccato, cum non sit illius materia neque occasio, tanto magis, quia tales locantes iure suo utuntur, quod idem dicendum est de Vsurarijs, circa locationem Domorum etiam istis, & de eis vendentes necessaria ad humanam vitam conservandam, absquè intentione, aut cooperatione peccati. Verum est, quod si ob loci circumstantiam ratione situs, esset specialis aptitudo ad ea peccata committenda, alias non perpetranda; vel vicinia meretricis Domum conducentis plurimum fœminis honestis vicinis noceret, tunc tenetur quis non locare Domum meretricis, vel uxurario, nisi aliqua iusta causa locantem excusaret, quæ quidem causa est, V. G. si non possit alijs locare, & non habet aliam viam qua possit seipsum alere, & familiam suam; &c. ita firmant DD. quam plurimi inter quos, est Vasquez de scandalo q. 43. ar. 8. dub. 5. n. 39. Sylu. 2. 2. q. 77. art. 4. quæst. 1. conclus. 5. Sanchez. lib. 1. cap. 7. n. 20. Valentia 2. 2. disp. 5. tract. 7. resol. 26. Bonac. punct. 14. n. 5.

59. Tenet Basseus. Verbo scandalum, pag. 785. calum. 1. §. 3. quod Puella, excusatur à peccato scandali, & ab alio peccato, dum se præbet conspiciendam adolescenti, à quo scit turpiter amari, dummodo hoc aliqua necessitate faciat, vel utilitate, aut ne se sua libertate privet, vel iure exeundi Domo, vel standi ad Ostium Domus vel ad fenestram. Ratio huius propositionis, est quia, & si ità faciendo occasionem det Iuveni ad illam concupiscendam, talis occasio provenit, a Iuvene non à Puella, nam ipse Iuvenis hoc facit ex propria malitia, undè ista occasio amandi illam libidinosè, est ab ipso Iuvene accepta, non a Puella data, nam in ipsam malitiam non supponitur, sed solum quod ibi maneat, ut utatur Iure suæ libertatis, qualiter ex parte Puellæ illæ amor libidinosus Iuvenis, est per accidens, & quamvis previsus sit à Puella non est tamen ab ea intentus.

60. Ve-

60. Verum est quod si Puella absquè ulla causa ex dictis offerret se cospectui Amasij, sed solum vanitate ducta; & turpis illius iuvenis amoris conscia, etiam si talem amorem libidinosum non intendat, non tamen est excusanda a mortali culpa, firmant sequentes, DD. rem Caiet. 2. 2. q. 154. art. 4. & q. 169. art. 2. Bonacc. de Matrim. 4. punct. 9. n. 17. & tom. 2. disp. 2. q. 4. punct. 2. n. 27. §. unic. Sanchez l. 1. moral. cap. 6. n. 16. & 17. Navarr. cap. 23. n. 18. & 19. & cap. 14. n. 30. Filiucc. n. 28. cap. 10. 232. Diana p. 2. tract. 1. resol. 30. Azor. tom. 2. l. 12. cap. 18. q. 12. cum alijs DD. non parvi momenti.

61. Non licet tamen Patribus, & matribus, prebere filijs occasionem furandi, sicut nec Domino famulis suis, nec marito pacisci cum uxore sua, ut cum Amasio sollicitanti eam consensum fictè præbeat, quia istæ actiones sunt intrinsecæ malæ, & est ad peccatum cooperari, quod ego puto valere, etiam de patre, & matre consulentibus filiam suam, ut det ingressum Amasio sua in Domo, ut ibi deprehensus psa desponsare teneatur, &c. ob eandem rationem, &c. Non sic Dominus qui famulis suis non auferunt occasionem furandi ut de illorum fidelitate experimentum accipiant, quis finis non est malus, nec modus, & actiones specificantur a fine, & a modo tendendi in eum; has conclusiones firmant Sanchez de Matrim. l. 10. cap. 12. n. 52. & 53. Sa verb. peccatum n. 7. P. Navarr. l. 3. de restit. cap. 4. n. 127. Molin. tract. 3. disp. 99. n. 18, Sanchez in selectis disp. 35. n. 22.

62. Ad evitandum scandalum proximi, nullum peccatum est committendum, etenim nullum peccatum etiam veniale, est ordinabile in aliquem finem bonum, etenim habet malitiam quandam respectu finis infinitam, adeò, ut a nulla bonitate finis exauriri possit, quale est mentiri, ad salvandam totam aliquam Provinciam. Tum quia, quisque tenetur magis diligere seipsum, quam alterum, quod non faceret quando vellet potius offendere Deum, quam permit-

tere

tere, ut proximus offendat, ita D. Thomas 2. 2. q. 43. art. 7. Sylv. ibidem concl. 1. 2. & 3. Layman. lib. 2. tract. 3. cap. 13. n. 8. & 9. Becanus 2. 2. tom. 1. cap. 27. q. 5. n. 2. & q. 6. Tanner. 2. 2. disp. 2. q. 6. dub. 9. Bannes 2. 2. q. 43. art. 8.

63. Hinc oritur dubium, an iudex qui protulit sententiam mortis contra sullanum, eo quia confessus est, vel testimonij legitimis convinctus erat, de homicidio merente morte, vel alio huiusmodi delicto, quando data est talis sententia ad relationem peritorum possit illã revocare, aut commutare ne accusator qui erat Sacerdos, incidat in irregularitate? Dubium quidem pulchrum, in quo sumus in præsenti tempore.

64. Pro resolutione dictæ difficultatis, videre prius est; an talis accusator incidat in irregularitatem; & secundum probabilem sententiam, non incurrit irregularitatem, si ipse non accusat intendendo accusati homicidium, nam ad incurrendam irregularitatem requiritur causa propinqua, glos. in C. de cætero de homicidio, per se intenta, & volita; illa autem dicitur causa per se, quando ex intentione quis operatur circa homicidium, ut qui præcipit, iuvat, qui suadet, similiter qui ex se facit actum ordinatum ad homicidium de se, ut qui testificatur, vel falso accusat aliquem de aliquo, unde sequitur infallibiliter homicidium, vel mutilatio, possunt videri exempla plurima apud Card. Tolet. lib. 1. cap. 29. unum exemplum assignabo; sit V. G. quis Sacerdos, qui adulterare habet cum Berta, Franciscus maritus bertæ invenit suam uxorem bertã adulterante cum Sacerdote, & illam occidit, & tamen ille sacerdos non fit Irregularis, quia adulter non commisit tale adulterium, intendendo necem Bertæ adulteræ. Sic Sotus de Iustitia, & iure lib. 5. q. 1. art. 9. col. 3. nam adulterium est ordinatum ad libidinem, non ad homicidium, facit Mari Socit. in C. ad audientiam de homicidio nec non Covarruvias in Clement. si furiosus, §. 4. n. 10. de homidio, ita

 accu-

accusans, cum solum remotè se habeat ad Iudicium mortis, nam solum dat locum Fisco inquirendi. Navarrus titulo nostro n. 5. cons. 35. videatur Graffi. lib. 5. cons. consil. 5. de homicidio pag. mihi 305. & 306. colum. 2. a num. 6. 7. & 8.

65 Hijs positis ad casum decidendum devenio, & si plurima dubia quæstio continet, ideo distinctè unica responsione illam solvam. Non potest tuta conscientia Iudex nec retractare sententiam datam, nec illam mutare, nam cum sit iuxta, illam revocando aut mutando faceret actum Iniustitiæ in re gravi, & per consequens, damnaret animam suam, ut honorem alterius, vel vitam temporalem salvaret, ultro quod esset peccatum scandali quod impius non puniretur, & videretur, quod Princeps, vel Iudex potius vellet offendere Deum, quam perdere famam alterius, quod male sonat, apud fideles, & Dei timoratos, iuxtà à me dicta antecedenter n. 62. secundum doctrinam gravissimorum Doctorum, facit pro hac sententia argument. per Iulium Clarum q. 55. n. 15. & 15. contra salicetum, alias de facili, posse aliqua occasione mortem evadere, concludo ergo non posse Principem sententiam revocare sinè præiudicio Iustitiæ punitivæ absquè scandalo, & consequenter in casu proposito, quia nemo tenetur damnare seipsum, & Deum, & Iustitiam offendere, ut bonum alterius salvetur, & maxime quando lex non est ab eodem Principe instituta, sed est lex imperialis aut Pontificia, hæc dixi aliter, & transeunter gratia alicuius amici curiosi.

RVBRICA DECIMASEXTA.

De, depositione, seu degradatione.

1. ESsent in hac Rubrica multa tractanda per sex §§. nempè, an spirituale coniugium dissolvatur per degra-

degradationem, quid sit degradatio, & quatuplex, quis possit degradare; & qui degradandi sunt, qui intervenire debeant in tali functione degradationis, in causis diversis, cui tradatur degradatus, & qua pœna puniatur degradatus se immiscens in rebus sacris, at quia de hac re plura tetigi in meo opuscolo, de Iudicæ Sanctæ Inquisitionis, pauca dicam, sed per plures conclusiones breviter cuncta resoluam.

2. Conclusio 1. degradatio, est remotio ab officio indignè, sicut quando aliquis degradatur in militia, male in servientibus auferuntur arma ob delictum, & à consortio militum detrahuntur, sic textus in §. per degradationem.

3. Conclusio 2. duplex est degradatio, verbalis, & actualis, verbalis est quando assistente Superiore in delicto commisso à degradando fertur sententia contra Ecclesiasticum delinquentem, & degradandus vestibus Ecclesiasticis spoliatur iuxta Bonifacianam constitutionem, pro utraque conclusione facit textus citatus, & §. est autem.

4. Secunda conclusio in degradatione Sacerdotum etiam si secundum textum nostrum possit procedere solus Episcopus prout in §. quod autem, modo tamen debet intervenire Reverendissimus Inquisitor loci, qui talem functionem facere debet, de hac revide Doctores de hac materia tractantes.

5. Conclusio 3. degradatus traditur curiæ Sæculari tamen Ecclesia debet pro eo intercedere iuxtà textum nostrum in §. Clericus igitur, C. novimus de verb. significatione.

6. Conclusio 4. degradatus miscens se Sacris excommunicatus est, iuxtà textum nostrum, in §. quod si cingulo. Conficit tamen corpus Dominicum, quia non admittit characterem, sed tantum executionem, vide auctorem, & textum citatum, quia de hijs rebus plura dixi in meo opuscolo de iudice Santæ Inquisitionis, propterea, ego paucis verbis transitum in hac materia feci.

RUBRICA DECIMASEPTIMA.

1. ESset hic agendum iuxtà ordinem auctoris de Sacerdotibus in inferiori gradu constitutis, de ordinatis in Sacris, de ordinatis in minoribus; de communibus tam maioribus quam minoribus, de hijs qui promoveri non possunt, per multas Rubricas; at quia de istis omnibus satis dixi in antecedentibus Rubricis, cum de electione, promotione, & postulatione vanum esse iudicavi hic illa repetere, & in vanum laborare; solum de remanentibus quidquid, mihi iuxta veritatem textus dicendum est dicam, & primo de præbendis, & aliis beneficiis.

RUBRICA DECIMAOCTAVA.

De præbendis, & alijs beneficijs.

1. LOquitur in præsenti titulo auctor noster, de multis spectantibus ad præbendas; Et primo, quid sit præbenda. Secundo cur instituta sit. Tertio quomodo concedatur. Quarto an per collationem, an per institutionem, at quia in antecedentibus locutus fui de dignitatibus Ecclesiasticis, quibus annexæ videntur esse præbendæ, non sinè causa hic, de præbendis tractatum instituo, qui quidem tractatus ab auctore in §§. quinque dividitur, & ego brevius, qua potero ipsam hanc materiam iuxtà textum, & auctorum Doctrinam tractabo; undè Redemptoris Crucifixi nomine invocato, & Gloriosæ V. M. suffragio implorato, prius quid sit præbenda examinabo, igitur.

In §. præbenda cum seqq.

2. In istis duobus §§. Secundum textum nihil aliud agit auctor

auctor cum textu, quam quid sit præbenda; & cui præbendæ debeantur; quibus dubiis duobus ego satisfare cupio, per explicationem, & resolutionem.

3. Præbenda nihil aliud est, quam ius percipiendi proventus Ecclesiasticos, tamquam uni de Collegio competens & ex Canonia procedens, undè auctor data definitione ista, quæ est iuxtà textum. Quæritur primo, cui conferenda sit præbenda. Secundo, à quo conferatur. Tertio, quomodo conferatur.

4. Præbenda igitur, est nomen iuris, quod deduco ex ipsa definitione, ut in C. cum M. Ferrariensis de constit. & per Archid. in C. si iuxta de rescriptis in 6. & per Arch. in Rubric. de concessione præbend. & in C. maioribus, & C. dilecto de præbendis, undè quando præbenda est connexa Canonicatui, est Ius spirituale, secus vero quando Canonicatui non est connexa, cum etiam Laicus habere præbendam possit: undè à ratione rigorosæ præbendæ excluduntur præbendæ, quæ Laicis conferuntur per illa verba textus posita in definitione præbendæ nempè: *tamquam uni de Collegio, &c.* Laicis enim præbenda non competit, tamquam personis de Collegio, nec descendunt ex Canonia, ut in C. cum M. Ferrarien. de constit. sicut descendit actio ex obligatione l. licet §. ea obligatio ff. de procurr. & in C. maioribus eod.

5. Præbendæ ergo de rigore loquendo, iuxtà textum in §. cum enim iuxtà legem divinam, Ecclesiasticis tantum deberentur, nam qui altari servit de altari vivere debet, dignum, enim est, ut qui divinis adscribuntur obsequijs Ecclesiæ substententur stipendijs, & si alibi dicatur quod bona Ecclesiæ sunt pauperum, intelligendum est secundum portionem, non autem in totum, ut DD. declarant, quia mercenarius, nempe Clericus dignus est mercede sua, undè Clerici possunt iustè vivere de bonis Ecclesiæ C. quicunque 12. q. 2. concordat, C. ex hijs 12. q. 1. & C. Ecclesiasticis 1. q. 2. & C. cum secundum, & C. extirpande, & C. relatum

latum eod. Vivere inquam debent Clerici de bonis Ecclesiæ, sed non luxuriari, facit dist. 44. in princip. & not. per Abb. in C. cum secundum, extra eod. facit 12. q. 3. cap. 1. & cap. 2.

6. Dixi; *sed non luxuriari*, quia male dispensare proventus Ecclesiasticos, est peccatum mortale, & puto quod teneantur ad restitutionem, non enim est Dominus Clericus proventuum Ecclesiarum, sed dispensator, non enim devoti fideles dederunt Ecclesiæ suas substantias ut alerentur equi in magnis stabulis; nec ut ædificarentur alta palatia, ut multis servis distribuerentur &c. sed ut inde sumerent victum & vestitum illi, qui die, noctuque in choro Deum laudarent, & in animarum salutem tempus consumpsissent, propterea inquit textus, qui altari servit de altari vivere debet, unde ultra necessitatem suam nihil sumere possunt, videatur Sanctus Thomas 2. 2. q. 185. art. 7. & ibi Caietanus. Sed si alias aliquid facere vult, & potest, faciat de bonis proprijs, ita Sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in p. 2. tit. 2. cap. 1. § fin. at quomodo mortui sunt isti antiqui electi à Deo, erant lucernæ ardentes mundum illuminantes suis verbis, operibus, & sanctitate, non quærebant beneficia pinguiora, ut fastum mundanum tenerent, sed etiam, quæ necessaria illis erant suis Ecclesijs, & pauperibus erogabant, non erant tunc temporis tot presbiteri, potius despernendi ob eorum mendicitatem, quam venerandi, sed illos ex suis redditibus Prælati alebant, iuxtà textum nostrum hic in §. cum enim.

7. Hac de causa movent DD. quæstionem, an Episcopus ordinans Clericum non habentem beneficium ex quo alere se possit, teneatur illi beneficium conferre eo ipso quod illum ordinavit, alias illum ordinando sine beneficio, teneatur ipse Episcopus ipsum alimentare?

8. Responsio est affirmativa, quia in collatione ordinis consideratur Iurisdictio: Beneficium enim, & ordo habent

de

de iure unionem ad conservandam dignitatem ordinis, iuxtà notata per DD. in C. cum secundum eod. ita, & taliter ordo habet connexionem cum beneficio, ut qui habet unum debet habere, & aliud, iuxtà C. cum secundum, & C. dilecto deprȩbendis, undè Episcopus ordinans aliquem, qui non habet beneficium vel ipse non dat illi, puniri potest, ut ei det undè vivat usquè dum de beneficio aliquo sit provisus. Sic in textu nostro §. cum enim, & dicto C. cum secundum, verba textus sunt sequentia, *ut si Episcopus ordinet aliquem sine certo titulo unde vita necessaria percipiat, tandiu, ipse, aut eius successores ordinato, necessaria subministrent, donec in aliqua Ecclesia convenientia Cleris militiȩ stipendia assignentur*, quia bona Ecclesiȩ instituta sunt ad commodum Clericorum, C. neminem, & C. Sanctorum dist. 70. & C. cum secundum extrà eod. & per Concilium Trident. sess. 23. cap. 16. in decretis, de reformat. & sess. 21. cap. 2. in decretis reformat. ratio est, quia Clericus datus est ad Ecclesiȩ inserviendum, non ad vaganter deambulandum, nec ad pedantandum, aut sȩcularibus in rebus etiam vilissimis inserviendum, non potest autem Ecclesiȩ inservire, absquȩ substantia rerum, C. si quis abiecerit 1. q. 3.

9. Hinc oriuntur multa dubia, stante illo nomine beneficij, nempe an nomine beneficij Ecclesiastici veniat altare, sivè Cappellania, ita quod Cappellanus non presbiter faciens per alium deservire, teneatur ad horas in Cathedrali, & consequenter dando Episcopus talem Cappellam, vel altare bene, & ritè ordinet, ita ut non subdatur pœnis suprȧ positis in numero antecedenti.

10. Respondeo huic primȩ difficultati, dicendo quod in hoc casu inspicienda est institutio Cappellaniȩ, ut altaria quȩ dantur in titulum perpetuum dicuntur beneficia Ecclesiastica, si instituta sunt Episcopi auctoritate, ita notat glos. ordinaria 1. in fin. si Clementin. si beneficiorum, de decim. ubi habetur illa esse beneficia Ecclesiastica,

quȩ,

quæ sic sunt per Episcopum ordinatà 1. quæst. 3. C. quæsitum, & C. penult. extra de præbendis, C. significatum; Sic locutus authoritate Episcopi deputatus ad hospitalitatis usum Religiosus est, & ad Mundanos, usus redire non debet, C. ad hæc de Religiosis Domibus, unde sequitur magnus effectus quod gaudet privilegio Clerici, quo ad bona, ut dixit Ancaran in dicto C. ad hæc de Religiosis Domibus, at si sinè auctoritate Episcopi Altaria erigantur rationem beneficis Ecclesiastici habere non possunt, ita Glos. contrario sensu in dicta Clement. si beneficiorum, quia non potest privata persona ex re profana, rem sacram facere, immò, nec religiosam, dicto C. ad hæc, licet de Iure Civili poterat facere Religiosum locum, ut sepelliendo se defunctum in alieno Sepulcro de voluntate Domini l. 2. de religion, & sumpt. fune.

11. Hinc fit, quod Hospitale ædificatum, siuè fundatum sine auctoritate Episcopi, potest ad humanos usus redire, (limita tamen vivente fundatore) qui potest tollere Lectus & reducere ad statum pristinum, facit pro hac re C. inter dilectus; & quod ibi notat Innocentius, extra de donatione, secus autem (quando fundator ex hoc vita decessit) probatur per authent. de Eccles. titul. §. si quis ædificationem, ita Panormit. in dicto Capitulo, ad hæc, hoc tamen Hospitale authoritate Episcopi instructum dicatur locus Religiosus, eo quia non potest iterum converti in profanos usus, non propterea dicitur beneficium, quia est institutum ad pauperum beneficium; non ad Clericorum alimentum; ut optimè dixit Zabarel, in Clement. quia contingit, quæstione 12. de Relig. Domibus, sic, nec Capellaniæ quæ fundantur, sive donantur per Laicum, in suis proprijs fundis absquè auctoritate Dioecesani, non possunt liberè conferri per hærede talium fundatorum, absquè præsentatione Dioecesani, vel alterius Superioris facienda illis, quibus placet iuxtà dispositionem testatoris, modo conferatur idoneis personis ad hoc

iuxtà

iuxtà notatā per Guglielmum de Monte Lauduno in Clement. gratiæ de rescriptis. Ratio est quia ex quo non sunt authoritate Diœcesani institutæ, non sunt beneficia Ecclesiastica, sed profana, ut per Ioannem sub institut. de rerum divisione, §. nullus.

12. Verum est quod potest Ecclesia contra laicum præscribere, qua propter, si certo annorum tempore, nempè 44. terve, aut bis Cappellaniam Episcopus contulerit, aut in illa instituerit Clericum nominatum, & ablatum à Laico haberi debet pro Ecclesiastico beneficio, etiam si Cappellania, aut beneficium sua prima institutione non fuerit beneficium, &c.

13. Quare multa dantur signa, quibus cognosci possit beneficium Ecclesiasticum, ut notat Antonius de Butrio in C. in nostra n. 19. de præbendis, & 1. ex qualitate personæ providentis, ut quia de tali non providet, nisi prælatus Ecclesiasticus, vel Ecclesiastica persona, nam ab hoc cognoscitur, quod est Ecclesiasticum, quia Laicus realiter hoc non potest, licet præsentare possit ita de concessione præbendæ C. fin. de iure patronatus cap. 1. per totum; nisi hoc haberet ex Papali privilegio. Papa enim solus hoc concedere potest, ut benè notatur in C. quod sicut C. Massana C. Sacrosancta, extra de electione, nisi quando, ut dixi Rex, aut Princeps, in suo Regno, aut statu authoritatem haberet à Papa conferendi aliquod beneficium, facit textus distinct. 63. C. Adrianus, & C. sequenti ubi Ius spirituale competebat Imperatori, secundum Ostien. & Compostellam ex privilegio Sedis Apostolicæ, cui tantummodo spectat concedere hoc privilegium, nam Laicus est incapax spiritualium active, & passive, ut notatur extra de Iudicio cap. 2. de consuetudine C. quanto. Do. Anton. in dicto C. Massana Zab. in dicto C. quod sicut opposit. 5. quod tamen privilegium in dicto C. Adrianus postea fuit revocatum, ut distinct. 63. §. verum. Secundo cognoscitur ex qualitate

 actus,

actus, cui assignatur, quia ut dictum est Ecclesiasticum beneficium non assignatur nisi Clerico, de rescript. capit. cum adeò extra de transactione, & C. ex literis.

14. Immò dato, quod Laicus haberet propositum se ordinandi, & ad statum Clericalem destinatus esset non est tamen capax beneficij, ut concludunt Innocentius, Ioannes Andreas, & doct. in cap. 2. de Institut. Abbas in C. cum adeo, quod sic observasse Bonifacium in persona sui Nepotis, prout dixit Archidiaconus 12. q. 1. C. pen. facit textus in C. Religioso de sententia excommunicationis in 6. ubi ante emissam professionem non potest quis dici Religiosus, etiam sit intra annnm probationis 3. ex qualitate beneficij, quia habet aliquid spiritualitatis annexum, & quid perpetuum, ut distinct. 70. C. Sanctorum. distinct. 33. C. praecepta Glos. in Clement. 2. § ut autem verbo committatur; de Relig. Do. n. Quarto, ut altare sit constitutum auctoritate Episcopi, ut patet per Ostiensem, in summa, de Ecclesia aedific. §. cuius auctoritate, ubi dicit, quod in constructione cuiuscunque rei Religiosae debet intervenire consensus Episcopi, & auctoritas aliàs nihil agitur.

15. Hinc Felinus consil. 43. n. 3. dixit, quod licet fundator beneficij exprimat se velle creare beneficium, non tamen per hoc est beneficium, nisi Episcopus expresse approbet, Glos. 1. circa finem in Clement. 2. dec. Abbas in C. recolentes, in verbo altaria, in Glos. de statu monacorum Decius consil. 210. n. 4.

16. Quarè Arbitror in tali materia, non posse tuta conconscientia dari responsum; nisi prius visis, ac ponderatis verbis testatoris, facit textus in C. porro de privileg. C. licet vbi Baldus n. 1. de translatione. Episcopus igitur cum ista omnia habeant reperire in huiusmodi Altaribus, dicuntur beneficia Ecclesiastica, quia fundata fuerunt Ecclesiastica, authoritate; eligitur persona Ecclesiastica, & personae Ecclesiasticae confertur, non ad libitum, sed in perpetuum; ergo

ergo, ita Navar. lib. 3. de præben, consil. 5, & 6. & habetur etiam per Glos. in Clement. 2, per Gugliel. de Monte Lau in extravagant. Execrabilis in Glos. super verbo dispensatione, vers., quid erit de consuetudine,& etiam probatur per. cap. 2. de concessio. præben. & ità tenet Geminianus in cap. 1. n. 14. de concessione præbendarum in 6. alias non erit beneficium Ecclesiasticum sed laicale, quoniam tantum auctoritate laicali institutum est, undè, qui ad talem titulum erit ordinatus malè ordinatus erit, & Episcopus, qui ad talem titulum Clericum ordinavit, puniri potest prout in Textu nostro, sicut si Altare non est datum in titulum perpetuum, ità ut tolli non possit C. inventum dist. 51. nisi illud tollatur ob aliquod crimen, ob quod veniat illo privandus, quomodo sunt homicidę, simoniaci; Adulteri, concubinarij (qui à uulgo dicuntur Clerici cum cane] stante quod correpti non resipiscunt, excommunicationem subsistentes per annum, vel ultra. Iuxta Abbatem, & alias in cap. 1. de Iudic. per iuri, Felinus in C. ex partę de rescriptis, Parrisius de Resignationę benefic. lib. 5. q. 6.

17. Hinc sequitur, quod Cappellanus uno ex hijs beneficijs investitus etiam si non sit in sacris ordinatus, & per suum Vicarium faciat beneficio inservire, tenetur tamen horas Canonicas quotidiè recitare, etiam, si tali suo Vicario det omnes fructus beneficij, quia obligatio recitandi horas Canonicas, est personalis, nempè coniuncta personis ipsis, quæ ad ordinem sacrum, vel ad beneficium sunt promotæ, cum igitur onus sit personale, personam non transgreditur, facit argument. in text. l. quia tale ff. solum matrim on., & ideo per seipsos horas Canonicas persolvere debent, alias non satisfacient. Sic Medina C. de oratione q. 7. vers. sequitur ultra.

18. Quod si constet Clericos beneficiatos non recitare horas Canonicas, in pœnam privantur fructibus beneficij, & secundum aliquos DD. etiam beneficio ipso secundum con-

ſtitutionem Lateranenſis Concilij celebrati ſub Leone decimo, quamquam Sotus de Iuſtitia, & iure q. 5. art. 6. lib. 10. dicat talem conſtitutionem non fuiſſe uſu receptam, quoad priuationem beneficij, at Menoch. de arbit. caſu 429. dicit Arbitrio Iudicis puniri omittentem recitare horas Canonicas, & in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quidam Clericus, qui per decem annos non recitaverat divinum officium, fuit beneficio privatus, teſte Graſſicio conſil.liber.3.de præbendis pag. mihi 102. column. 2.

In §. quod ſi Epiſcopus cum duobus ſeqq.

19. Dictum eſt in antecedenti §. cum ſequenti, quid ſit Præbenda, quibus debeant conferri, & a quibus, necnon dixi, quod Epiſcopus conferens ordines ſacros Clerico, qui non eſt proviſus de beneficio, vel Epiſcopus non poteſt ſtatim providere, tenetur ipſe Epiſcopus ordinans illum alere, donec de beneficio proviſus ſit, nec non dixi quomodo conſtituantur beneficia, à quibus, ad hoc, ut Clericus poſsit ſuper beneficium ab Epiſcopo ordinari, ad hoc ut dictus Clericus benè, & legitime ordinatus ſit. Modo in præſenti §. cum duobus ſequentibus plura conſideranda ſunt.

20. Et primò, an mandatum ſuſcipiens de ordinibus conferendis certis perſonis teneatur eis providere de beneficio; ſivè teneatur mandans, quomodoqunque mandatum ſit; ſivè generale, ſivè ſpeciale.

21. Secundò, quomodo concedantur præbendæ, & quia iſta fere omnia explicata ſunt ſatis, pauca de illis dicam per duas concluſiones.

22. Tertiò, an præbendæ concedantur per collationem an per inſtitutionem, & ſingulæ ſint nominandæ.

23. Ad primam difficultatem dicendum obligationem alendi Clericum ordinatum ſinè beneficio, ſpectare ad Epiſcopum mandantem ordinationes, ſivè concedentem, ſicut, & præ-

& prædictum Clericum de beneficio providere, Abbas in C. eam secundum eod. & not. in l. miles ff. de re iudic. & C. ut ea 1. de tempore ordin. in 6. concordat ea si Episcopus eod. in 6. & in C. si Episcopus eod. in 6. nam madans est in culpa, cum prævidere deberet an ordinandus haberet titulum, C. si Episcopus §. si vero eod. lib. 6.

24. At quia differentia multa est inter mandatum, & præceptum, nam mandatum solum dicit literas monitorias quæ necessitatem non important; at per præceptum intelliguntur literæ præceptoriæ, quæ necessitatem inducunt, qua propter, ego putarem quòd in utroque casu, idem dicendum esset etenim qui per alium facit, per si ipsum facere videtur, ut de homicidio, ubi eodem modo punitur mandans homicidium, ac punitur Sicarius homicidium committes, C. qui per alium de regulis iuris, & facit textus de elect. C. si compromissarius §. 1. & l. si Procurator in princip. ff. de condict. in deb. ubi vigore generalis mandati non potest indebitum solvi.

25. Cui negotio Concil. Trident. sess. 21. in decretis reformationis cap. 2. provisionem fecit ordinando, quod in futurum nullus ordinaretur in sacris si de beneficio sufficienti non esset provisus, & si aliqui teneant, quod habens patrimonium sufficiens, possit ordinari in Sacris, ego dico quod non, ut not. in C. si Episcopus, eod. in 6. quia compertum est patrimonia multa facta fuisse fictitia, quapropter optimè segerunt illi Episcopi, qui ad titulum patrimonij ad ordines Sacros neminem admitunt.

26. Sed esto, quod quis ordinatus esset ad titulum patrimonij, & deindè beneficium conferatur, an liceat illi coservare fructus patrimonij, & consumere beneficij fructus; vel debeat è contra se genere. Respondeo, posse, dummodo honeste vivat, facit Abb. in quadam sua disputatione incipiens titius, &c. & in C. Episcopus eod.

27 Ad secundam difficultatē, nempè, quomodo concedantur præben-

præbendæ, per collationem, & institutionem, secundum nostrum textum, est maxima differentia specifica inter duas istas actiones prout in §. conceduntur clarè apparet.

28. Præsentatio, sivè institutio sunt modi, & una potest stare sine alia, nam stante collatione sequitur ius in persona, cui collatum est beneficium, sivè præbenda, non sic in institutione, aut præsentatione, Abb. facit in cap. 2. in fine de concessione præbendæ, & si aliqui dicat quod institutio, sivè præsentatio, est modus electionis prout in textu de elect. cap. 1. & per tot. Respondeo, quod hic non sit sermo de electione, quia de electione satis dixi suo loco; quomodo autem differat electio, à præsentatione, institutio à collatione, &c. & investitura vide Abb. in C. auctoritate, de institut. & infra tit. 2. §. sunt autem, & §. dissimiles, & per Ioannem de Sel. in tract. de beneficijs in 1. p. q. 14. & facit textus noster in §. conceduntur, nam præbendæ concessio nihil aliud est quam ius præbendalis ad præsentationem quod quidem ius spirituale à præsentato non aquiritur ante Episcopi approbationem; habita approbatione ab Episcopo, tunc præsentatus aquirit, &c. hijs positis, quia supra in hac Rubrica tetigi de horis Canonicis, & num. 24. etiam tetigi exemplificando de homicidio, hinc est, quod ad majorem intelligentiam, & utilitatem confessariorum; tam de horis Canonicis, quam de peccato homicidij, prout materia, & locus mihi permictet, appendicem brevem de utraque materia instituam, &c.

APPENDIX.

De horis Canonicis, & homicidio.

1. NOlo hic instituere sermonem, quare vocentur horæ Canonicæ, quia apud authores copiosè hoc inveniri possunt, sed solum aliquos casus proponam, & resolvam;

solvam; nec de numero earum quæstionabor, quia certum est, non transcendere numerum septennarium, nec esseminorem earum numero. Solum hic loquor, de hijs, qui tenentur eas recitare, quomodo, & quando debeant recitari, de parvitate defectus in eis, & de gravitate, de tempore, & modo, &c. de numero horarum Canonicarum certit. in cap. 1. de celebratione missarum.

2. Tria genera hominum ad horas Canonicas tenentur iuxta Reginaldum; & alios communiter DD. Clerici sacrorum ordinum, Beneficiati, & Religiosi ad Chorum Professi, de primis probatur ex C. dolentes, de celebratione missarum nec non, ex communi consuetudine, ac antiqua totius Romanæ Ecclesiæ; quæ quidē consuetudo cum vim legis habeat, sufficit, ut isti ad horas Canonicas obligati remaneant, nam per ordinem Sacrum accipiunt statum in Ecclesia quiad laudes divinas in Ecclesia est ordinatus.

3. Hinc fit, quod Clerici Ordine Sacro initiati, etiam si captivi apud Turcas maneant, vel si degradati sint, & ad perpetuas carceres, vel ad trimenes damnati, officium divinum recitare quotidie teneant; sicut etiam excommunicatus; etenim, non debent, ex delicto isti commodum reportare, dummodo non sint alias impotentes; vel habeant aliam iuxtam causam. Clerici verò coniugati vel dispensatione Summi Pontificis, etiam ad horas Canonicas tenentur nisi in hoc fuerint dispensati, vide Sayr. de cens. lib. 2. cap. 3. Suar. de cens. disp. 12. sect. 2. n. 16. Azor. cap. 5. q. 6. Navar. & alios.

4. Religiosi verò, & Religiosæ Choro deputati, vel deputatæ statim post professionem, ad persolvendum divinum officium tenentur sub mortali; ita Toletus de censuris lib. 2. cap. 12. Reginaldus lib. 18. n. 140. Suar. de relig. lib. 4. tract. 2. cap. 17. n. 9. Diana de horis Canonicis resol. 17. p. 2. unde post alias firmavit Bosseus de horis Canonicis 419. colum. 1. n. 5. quarè sententia contraria fuit correcta à Ma-

gistro

gistro sacri Palatij in ædictione Romana, quam quidem sententiam, etiam Diana p. 7. tract. 11. resolutione 4. iterum contra Caramuelem reprobat.

5. Verum est, quod ad satisfaciendum divinum officium in Choro, non tenentur Episcopi, & Prælati, nisi in diebus festivis ratione publicæ ædificationis, ut docet Suar. lib. 4. cap. 10. & S. Thomas 2. 2. q. 91. art. 2. ad 3. & sumitur, ex C. ultim. dist. 92. ubi nulla fit Episcoporum mentio, sed solum presbiterorum, & aliorum Clericorum.

6. Regulares autem licet non obligentur ad eorum in particulari, nisi juxta eorum statutum, tamen in communi tenentur omnes ad satisfaciendum choro, quæ quidem obligatio propriè stingit, & ligat Superiorem, cui cura debet esse, ut religiosi dicant dictum officium in choro debitis horis, & cæremonijs, at quando Superior, est legitime occupatus, ligat alios omnes, ut prout dictum est, in Choro officium Cantetur; Canonici vero, qui Choro non intersunt nullo modo distributiones accipere possunt, etiam si alij Canonici illis eos dare vellent, ut habetur ex C. unic. de Clericis non residentibus in 6. & ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 12. ubi dicitur, qui assistunt, distributiones accipiant, quibus privantur absentes, quavis collusione, aut remissione exclusa.

7. Religiosi ad Chorum deputati, qui absque legitima causa, & præcipuè Superiores, tam majores, quam inferiores, ad Chorum non accedunt, per se delinquere habent lætaliter, ita communiter Doctores; probatur hæc propositio ex pœnis gravibus latis contra subtrahentes se à choro; unde ex gravitate pænè, arguitur gravitas culpæ, isti enim privantur voce passiva, ad prælaturas, etenim Clemens octauus Pontifex maximus hanc edidit constitutionem *ad officia, gradus, & Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueverint regulas ordinis, & constitutiones observare, præsertim in concernentibus officium chori, & victum*

tium, vestitumque communem, &c. & in Concilio Toletano 10. excommunicantur absentes à Choro absquè causa, & excommunicatio, etiam si sit comminatoria, culpam lætalem supponit ergo &c. & Clemens V. in Clementina, de missarum celebratione, mandat compelli ad Chorum Clericos Ecclesiæ Cathedralis, ac regularis sivè collegiatæ etiam per censuras Ecclesiasticas, & Clemens VIII. in decretis pro reformatione Regularium datis 25. Iunij 1599. statuit, *quod nullus omninò cuiusqunque Privilegij, vel Superioratus, etiam generalatus, à servitio Chori censeatur immunis, nisi pro tempore; quo quis in proprij officij munere fuerit occupatus*; cum Lectoribus autem, & prædicatoribus, Superiores, ij tantum diebus, quibus eos legere, aut prædicare contigerit, dispensare possint, idemquoque præstare valeant, cum ægrotis, & studiorum causa legitimè impeditis, in eos vero qui inobedientes, aut negligentes fuerint, pænitentia salutari Superiores animadvertant ad præscriptum regulæ, & constitutionum; *alimenti etiam si opus fuerit subtratione*, vidè de hac re Sylvestrum, verbo horæ n. 12. Armillam verbo horæ Can. n. 21. Angelum verb. horæ n. 25. Grassium tom. 2. consil. tit. de missarum celebratione lib. 3. consil. 1. dific. 1. n. 6. Marchinum de sacro ordine tract. 2. p. 6. difficult. 11. & multos alios, si vis, oh Superior negligens in hoc, & videbis quanta, & quam gravia sint peccata tua, qui negligis ita Dei cultum in omnibus, spernendo domum Dei & tuam, illam dissipando, ut domum aliorum impinguas, tuos filios relinquis in damnationem, ut aliorum nutrias. Recordare quod redditurus es rationem, de te, & de alijs; & quod contra Deum non est potestas, si pro te est protectio malorum.

8. An verò conversi, & Laici teneantur horas recitare, vel loco illarum, dicere, tot Pater noster, & totidem Aue Maria, quod idem dico, de Conversis monialium; non est sine probatione pars affirmativa, immo quod tales horas

 non

non recitando peccent mortaliter, quia eo ipso quod applicati sunt totaliter ad Dei cultum, habent beneficium interpetratiuum, nempè vivendi, ex elemosinis, vel redditibus monasterij, de hac re consulantur, DD. & præcipuè Sylvestrum, & Laymannum, & multos alios.

9. Notandum est tamen, quod obligatus ad recitandum divinum officium, non solum Ratione sacri ordinis, verum ratione beneficij, unm tanctum peccatum cõmittit, si divinum officium omittat, ratio est quia uterque titulus eandem Religionis virtutem respicit, tenet Palaus tom. 1. disp. 2. punct. 1. §. 2. n. 29. cum multis alijs tenet etiã Diana in summa V. horæ Canonicæ pag. mihi 351. n. 16.

10. An vero plures voluntates omittendi divinum officiũ in uno die, sint plura peccata mortalia, an unum tanctum, difficultant DD. gravissimi; sed ego libentius defendo esse unum tanctum peccatum lætale secundum communem apud Bornatium lib. 2. cap. 20. n. 6. & affertur ratio quia videtur continuari una voluntas in externa omissione; sicut plures voluntates occidendi, in externo homicidio, & sic esse unum peccatum tantum, vide Dianã p. 4. tit. 4. resol. 219.

11. Plures omissiones horarum eiusdem diei sunt unum peccatum tantum, nam præceptum de recitandis horis unius diei unum est, & habet pro obiecto aggregatum septem horarum non per modum plurium, sed per modum unius, nec est necesse numerum horarum omissarum in confessione exprimere, firmat sic Navarrus [illegible] p. 7. n. 16. Diana p. 2. tit. 12. Resol. 5. quamvis Less[illegible] [illegible]trarium defendat, & non sine aliquo fundamento, [illegible] dixi.

12. Datur tamen parvi[illegible] [illegible]eriæ in omissione divini officij, quæ quidem parvi[illegible] [illegible]eriæ excusat à peccato mortali, unde omissio suffic[illegible] peccatum mortale, est [illegible] tum principium unius h[illegible] primo psalmo ita N[illegible] secundum Malderum; [illegible] pars horæ. Se[illegible] quod omissio partis ho[illegible] [illegible] suffi[illegible]

mortale est dimidium horæ (non loquor de matutino, neque de Vespere, aut laudibus) Sic Fermandez par. 3. cap. 13. §. 7. q. 3. immo in toto officio Bonartius putat esse integram horam partem levem; immo qui in hora parva tantum unum Psalmum recitaret excusaretur à mortali: dicendum est tamen quod si quis in toto officio unius diei multa parva omitteret, & ista multa modica facerent unam quantitatem notabilem, peccaret mortaliter, quia continuantur respectu ad totum officium quod præcipitur, vide Diana p. 4. tr. 4. resolut. 216. in matutino, laudis, & vesperis, dicit Bonartius, quod materia notabilis est quantitas unius Parvæ horæ, quod etiam firmat (Palæus tom. 2. disp. 2. punct. 5. num. [illegible] Diana p. 5. tract. 5. resolut. 26. idem sentit Ragucius de officio Can. q. 13. n. 4. ubi ait quartam partem, esse materiam gravem; at si quis in toto anno, relinqueret totum officium, trium dierum, diceretur parvitas materiæ ut Aragonius 2. 2. q. 83. art. 12. hoc totum quod [illegible] verum in officio privato non in Choro [illegible] hebdomodarius, Deus in adjutorium, [illegible] vis, ac si omitteret unum Psalmum, [illegible] tedixi in alijs locis.

13. Vtrum vero habens [illegible] sufficiat ad eius vitæ [illegible] nonicas? non [illegible] affirmant, [illegible] te redi[illegible], [illegible] idia, solvant. [illegible] com-

14. Ego [illegible] quo San- communi [illegible] illud quoad mea est, quia [illegible] præceptum est, datur prop[illegible] ur septem horæ nistratio, [illegible] quoad modum, ficiarius no[illegible] antia præscripta ab curare, [illegible] S. Spiritu errare non potest,

& statui Clericali, aliter enim quilibet posset se excusare, dicendo non habere, totum victum, atquè adeo non teneri ad dictum officium recitandum; sumo hanc rationem, ex C. Clericus dist. 19. ubi loquitur de Clerico paupere, sic omnes Canonistæ cum Glos. in eod C. Clericus dist. 91. Hostiensis, Ioannes Andreas. Panormitanus, & alij in cap. 1. de celebr. missarum, & alij in Clement. cap. 1. eod. tit. & in dicto C. Clericus, quas sequitur Turecremata in principio dist. 91. q. 6. Navarr. Covarruvias, Azzorius, Medina, diuus Antoninus, & alij multi, quos sequitur Suarius, lib. 4. de horis Canonicis cap. 21. n. 3. Filiucius tract. 23. cap. 5. num. 181. vide. Trullen. cap. 7. dubio 12. §. 3. n. 14. & sequenti. Contonium lib. 3. controuers. 3. cap. 1. n. 20. cum DD. ibi relatis.

15. Quando autē recitandum sit officium divinum, ordinatim sinè dubio recitandum est, nempè, ut matutinum dicatur ante primam, prima ante tertiam, undè horas invertendo quis peccat mortaliter. secundum Suar. tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 11. n. 7. & Filiucc. cap. 6. num. 188. tract. 23. at quia præcipuum fundamentum, doctorum istorum est ne scandalum sequatur in populo, secundum hanc eorum sententiā secluso scandalo putant aliqui non esse peccatum mortale, ita Bonacc. disp. 1. q. 3. punct. 4. n. 5. in fine, ego tamen contrariam substineo, nam quelibet hora habet suum Mysterium in Christi passione, undè invertendo horas pariter Mysteria passionis Christi invertuntur, & in hoc sub mortali tenetur Superior, ut officium in Choro modo debito persolvatur ex cap. 2. de celebratione missarum, & Suar. cap. 23. n. 1. & 2.

16. Requiritur etiam ad divinum officium, sive recitetur in choro, sivè extra, attentio, & intentio, & adeo est necessaria ipsa attentio, & intentio, ut non solum peccet mortaliter illas ommittendo voluntariè; sed etiam si sit præbendatus teneatur ad restitutionem fructuum; firmat meum

dictum

dictum Navarr. de oratione cap. 20. Vasquez opusc. de beneficijs cap. 4. §. 1. dub. 4. n. 104. Suar. 3. p. tom. 5. disp. 4. sect. 2. n. 26. & tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 26. Rodriquez tom. 1. cap. 143. n. 1.

17. Quapropter vagantes quoad actus externos, ad alia negocia, confabulando, ridendo, &c. non solum peccant peccato scandali, verum non satisfaciunt ullo modo divino officio præcepto ab Ecclesia; nam recitare divina officia est actus Religionis, quod non adimplerur confabulando, & ridendo, sed potius videtur saltem externe quod illudeatur, sequtus est Diana hanc sententiam 2. p. tract. 12. resol. 2. nec non durandus in 4. dist. 15. q. 12. Sylv. verb. horæ n. 13. Medina C. de oratione q. 14. Angelus verb. horæ n. 13. Palud. in 4. dist. 25. q. 4. art. 2. concl. 4. nam ad actus externos omnes Choristæ tenentur cum summa modestia peragere; Sancta enim Sancte tractandæ, & agenda sunt.

18. Debet ergo ex dictis esse magnum silentium in choro, pluribus de causis, primo, ut unusquisque de choro satisfacere possit, secundò, ut habeatur finis, ad quem cantus in Ecclesia fuit institutus, de qua re loquendo Cassian. lib. 3. de instit. cap. 8. ait; *ideoque eos tripartitis distingunt officijs, ut labor hac diversitate divisus de lectione quadam, defectionem corporis relevet*, & D. Basilius Epist. 63. inquit; *alternis canunt, atque ex eo simul eloquiorum dei exercitationem, & meditationem corroborant*.

19. Advertendum est tamen, quod si quis ex accidia, & sine iuxta causa officium præscriptum in aliud brevius commutaret, V. G. officium de feria in officium de aliquo Sancto, utique non satisfaceret præcepto, quoniam illud quoad substantiam non adimpleret, quod quidem præceptum est, quod quotidiæ ab ordinatis in sacris recitentur septem horæ Canonicæ, credo quoad substantiam, & quoad modum, nempè, quoad qualitatem est substantia præscripta ab Ecclesia Romana, quæ gubernata a S. Spiritu errare non

potest,

poteſt, ſic firmat Caiet. verbo horæ cap. 2. contra Vaſquez verbo beneficium cap. 4. §. 1. n. 60. licet frequenter hoc faceret; nam ſi non licet ſemel non licet etiam frequenter; cum ſingulis diebus adſit novum præceptum, peccaret ergo tamen letaliter iuxtà veram Doctrinam.

20. Verum eſt, quod R. Pater meus Vega p. 1. cap. 128. caſu 17. hanc ſententiam non admictat, & adducit rationem de illo, qui loco aſſiſtendi ſacrificio miſſæ in die feſtivitatis, non adſiſtit, ſed loco talis aſſiſtentiæ aliud opus bonum facit, & tamen præcepto non ſatisfacit, elige oh Lector benevole, ex hij duobus ſententiis, quem ſibi probabiliorem eſſe videbitur, quoniam ex utraque parte adeſt ratio fundamentalis, non parvi ponderis.

21. Advertant tamen qui ad officium divinum recitandum tenentur, quod debet recitari ſtudiosè, & devotè; Iuxtà præceptum Innocentii 3. in Concilio generali, & habetur etiam in C. dolentes de celebratione miſſarum, ad quod faciendum tria requiruntur, iuxtà Azzorium tom. 1. cap. 7. quæſito 11. Toletum lib. 2. cap. 13. n. 9. Filiucium tract. 23. cap. 6. q. 9. Leſſium lib. 2. cap. 37. d. 10. & alios non paucos. Primò, ut abſque Syncopa, nempè ab alicuius verbi omiſſione, ut dum fit dum prima verba verſiculi Iunguntur ultimis, abſortis mediis, quæ quidem Syncopatio certè non erit peccatum mortale de facili; niſi ſit enormis exceſſus, quo caſu infallibiliter tenebitur eos repetere, alias erit tantum veniale, ſi voluntariè fiat. Si vero involuntarie fiet ut ſuccedit in defectuoſibus circa loquelam, quibus difficillimum eſt omnia verba pronunciare; quia illa ſincopatio in non defectuoso erit peccatum mortale precipuè in officio quod canitur in Choro, in privato erit veniale, ſi non ſit exceſſus, ſi fiat voluntariè, undè qui verſiculum incipiunt ante quam Socij alium totaliter pronuncient non ſatisfaciunt præcepto, nam pars, què anticipatè dicitur non communicatur cum ſociis, quia eam audire nequeunt, ut do-

cent Sylvius, & Caramuel, primus 2. 2. q. 83. art. 13. cap. 5. secundus in Regul. S. Benedicti n. 1383.

22. Recitans divinum officium privatim non tenetur seipsum audire, sed sufficit, ut omnia verba distinctè proferat, sivè seipsum audiat, siue non, quia nullo iure probatur recitantem ad hoc teneri, cum præceptũ sit, de dicẽdo nõ vero de audiẽdo, vox enim nihil aliud est, quã facta respiratio certo modo per labia, & linguam, at qui non possunt labia, & lingua moveri quin sit vox, quomodoqunque articulent est vox ergo, & pronunciatiatio audibilis, ac proinde satisfaciens præcepto, ità Azorius p. 1. l. 10. cap. 11. q. 4. Diana tractatu de horis Canonicis resolutione 11. p. 2. Caramuel. in Regul. S. Benedicti n. 1380. & 1381. Tamburinus de iure Abbat. tom. 2. disp. 10. q. 9. n. 5. & si Diana hanc sententiam solum lococitato admictat pro scrupolosis; de reliquo dicit, quod verba debent Clarè proferri, ut possint audiri à proferente illa, & sententia hæc putatur à me probabilior, & tutior.

23. Petes an dormientes in choro, dum laudes divinas canunt, præcepto satisfaciant, Marchinus de Sacro ordin. tract. 2. p. 6. difficul. 2. cap. 12. distinguit in hac re, & dicit; vel dormitans advertit se omittere notabilem partem divini officij, & tunc nisi repetat quæ omisit non satisfacit præcepto de recitandis horis Canonicis, si autem tunc quando advertit proponat eos repetere, & deinde obliviscatur repetere, non peccat, etenim oblivio ab inadvertentia non differt, & utroque à culpa excusat. Si autem sciens, & volens, notabilem partem officij omissam negligit repetere fit reus mortalis culpæ, nam tunc fit transgressor præcepti Ecclesiastici obligantis ad actentam, & devotam divinarum horarum recitationem.

24. Verum si quis dum recitat somno resisteret, & pro viribus conaretur verba dixtinctè proferre, quantum vis posteà, ita somno opprimeretur, ut neque ad verba, neque

que ad verborum sensum, aut ad aliud divinum mysterium attenderet non peccaret utique, quia ità possunt esse sensus soporati, ut moraliter nequeat talis sopor superari. Sic Rodriquez in summa p. 1. cap. 140. n. 17.

25. Tenetur etiam regulares ad Psallendum in choro, sicut, & ad celebrandam missam solemnem; non quidem de iure; quia in textu Canonico de hac re nulla est constitutio, sed ex laudabili consuetudinæ prout ait Granadus tom. 2. lib. 6. q. 2. cap. 6. §. 3. n. 22. nam Ecclesiæ regularium inter Cathedralibus, & Collegiatis numerantur, ut interpetratur Clementina 1. de Celebratione missa. C. dolentes, & C. creatura; & quidem miror, quod & si quoad officium fere ab omnibus talis consuetudo recepta sit, ab aliquibus tamen regularibus, qui verecundantur, de tanto conspicuo nomine; non sit recepta, quasi, magis honoretur Deus; silendo, quam divina officia, & missam solemniter cantando & tamen nescio quomodo, hoc tuta conscientia salvare possint uide quidquid dicit Peregrinus in 3. p. tract. 2. resol. 8.

26. Si quis autem recitaret horas Canonicas absquè intentione satisfaciendi præcepro, satisfaceret, immò satisfaceret illas recitando, cum expressa intentione non satisfaciendi pro tunc, quod valet in omni præcepto, est sententia Lessij lib. 2. cap. 37. dubio 11. n. 68. ego tamen contrariam sententiam temerem.

27. An possit dari casus extra infirmitatem, ut quis in sacris constitutus excusetur à recitatione divini officij, responsio est affirmativa, prima est timor mortis, ut si quis esset inter infideles, vel hæreticos, & dubitaret de eorum crudelitate; ad illam obviandam, posset tunc quis non recitare divinum officium, ratio est; quia præcepta humana non obbligant cum magno incommodo, nec dicta omissio est contra fidei confessionem; dummodo non sequatur scandalum, aut Religionis contemptus, nam alias unusquisque tenetur ad confessionem fidei ex iure divino, firmat Suarius

lib. 4.

lib. 4. cap. 28. n. 31. & corroborat post ipsum Filiucc. tract. 23. n. 296. & 297.

28. Potest dari etiam alia causa excusans ab officio divino, & est exercitium incompossibile, quod quis habet, & potest provenire ex obligatione præcepti, ad quam quis tenetur ex Iustitia, aut ex charitate; dummodo tendat tale exercitium ad publicum bonum, ut ad audiendas confessiones, ad concionandum, ita quod si recitet divinum officium non potest populo satisfacere, sicut sunt etiam Lectores, & compositores librorum ad publicam utilitatem, & gravis occupatio honesta, & necessaria secus autem esset si tale impedimentum, nullatenus talia opera non impediret, & in hoc currit regula S. Bernardi lib. de præcepto, & dispensatione ubi habetur, *quod propter Charitatem introductum est, non obligat cum huiusmodi Charitatis dispendio, nulli enim licitum est talia opera omittere, cum dispendio sua famæ*, an vero sit minus malum relinquere actum charitatis, an executionem præcepti Ecclesiæ, videatur regula Concilij Toletani 8. cap. 2. & cap. 1. distinct. 13. apud Gregor. ibidem cap. 2. ex lib. 32. moralium cap. 18. ex quibus locis colligitur, quod non semper requiritur magna necessitas; sed sufficit magnum incommodum proprium, vel proximi, tenent Suarius, & Filiuc. ac mairon. primus n. 34. & 35. Secundus tract. 23. cap. 9. n. 300. & 301. Tertius in 4. dist. 12. q. 6. art. 5. in fine.

29. Datur etiam alia causa excusans à recitatione horarum divinarum, ut est Censura Ecclesiastica, sed hæc solum est causa excusans à recitatione publica, non verò à Privata; non sic est subspensus, qui non reicitur à Publica recitatione divini officij, quamvis dicere non possit: *Dominus vobiscum*, sed iste solum debet assistere in Choro, ut faciunt Clerici puri in sacris non ordinati, etiam in loco interdicto possunt recitari horæ Canonicæ, cum moderatione tamen tenet C. Alma mater. Non loquor hic de dispensa-

gistro sacri Palatij in ædictione Romana, quam quidem sententiam, etiam Diana p. 7. tract. 11. resolutione 4. iterum contra Caramuelem reprobat.

5. Verum est, quod ad satisfaciendum divinum officium in Choro, non tenentur Episcopi, & Prælati, nisi in diebus festivis ratione publicæ ædificationis, ut docet Suar. lib. 4. cap. 10. & S. Thomas 2. 2. q. 91. art. 2. ad 3. & sumitur ex C. ultim. dist. 92. ubi nulla fit Episcoporum mentio, sed solum presbiterorum, & aliorum Clericorum.

6. Regulares autem licet non obligentur ad eorum in particulari, nisi iuxta eorum statutum, tamen in communi tenentur omnes ad satisfaciendum choro, quæ quidem obligatio propriè stringit, & ligat Superiorem, cui cura debet esse, ut religiosi dicant dictum officium in choro debitis horis, & cæremonijs, at quando Superior, est legitime occupatus, ligat alios omnes, ut prout dictum est in Choro officium Cantetur; Canonici vero, qui Choro non interfuit nullo modo distributiones accipere possunt, etiam si alij Canonici illis eos dare vellent, ut habetur ex C. unic. de Clericis non residentibus in 6. & ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 12. ubi dicitur, qui assistunt, distributiones accipiant; quibus privantur absentes, qua vis collusione, aut remissione exclusa.

7. Religiosi ad Chorum deputati, qui absque legitima causa, & præcipuè Superiores, tam maiores, quam inferiores, ad Chorum non accedunt, per se delinquere habent lætaliter, ita communiter Doctores; probatur hæc propositio ex pœnis gravibus latis contra subtrahentes se à choro, unde ex gravitate pænè, arguitur gravitas culpæ, isti enim privantur voce passiva, ad prælaturas, etenim Clemens octauus Pontifex maximus hanc edidit constitutionem *ad officia, gradus, & Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & consueverint regulas ordinis, & constitutiones observare, præsertim in concernentibus officium chori, & vi-*

ctum

tium, *vestitumque communem*, &c. & in Concilio Toletano 10. excommunicantur absentes à Choro absquè causa, & excommunicatio, etiam si sit comminatoria, culpam lætalem supponit ergo &c. & Clemens V. in Clementina, de missarum celebratione, mandat compelli ad Chorum Clericos Ecclesiæ Cathedralis, ac regularis sivè collegiatæ etiam per censuras Ecclesiasticas, & Clemens VIII. in decretis pro reformatione Regularium datis 25. Iunij 1599. statuit, *quod nullus omninò cuiusqunque Privilegij, vel Superioratus, etiam generalatus, à servitio Chori censeatur immunis, nisi pro tempore; quo quis in proprij officij munere fuerit occupatus*; cum Lectoribus autem, & prædicatoribus, Superiores, ij tantum diebus, quibus eos legere, aut prædicare contigerit, dispensare possint, idemquoque præstare valeant, cum ægrotis, & studiorum causa legitimè impeditis, in eos vero qui inobedientes, aut negligentes fuerint, pænitentia salutari Superiores animadvertant ad præscriptum regulæ, & constitutionum; *alimenti etiam si opus fuerit substratione*, vide de hac re Sylvestrum, verbo horæ n. 12. Armillam verbo horæ Can. n. 21. Angelum verb. horæ n. 25. Grassium tom. 2. consil. tit. de missarum celebratione lib. 3. consil. 1. dific. 1. n. 6. Marchinum de sacro ordine tract. 2. p. 6. difficult. 11. & multos alios, si vis, oh Superior negligens in hoc, & videbis quanta, & quàm gravia sint peccata tua, qui negligis ita Dei cultum in omnibus, spernendo domum Dei & tuam, illam dissipando, ut domum aliorum impinguas, tuos filios relinquis in dàmnationem, ut aliorum nutrias. Recordare quod redditurus es rationem, de te, & de alijs; & quod contra Deum non est potestas, si pro te est protectio malorum.

8. An verò conversi, & Laici teneantur horas recitare, vel loco illarum, dicere, tot Pater noster, & totidem Ave Maria, quod idem dico, de Conversis monialium; non est sine probatione pars affirmativa, immo quod tales horas

 non

non recitando peccent mortaliter, quia eo ipso quod applicati sunt totaliter ad Dei cultum, habent beneficium interpetratiuum, nempè vivendi, ex elemosinis, vel redditibus monasterij, de hac re consulantur, DD. & præcipuè Sylvestrum, & Laymannum, & multos alios.

9. Notandum est tamen, quod obligatus ad recitandum divinum officium, non solum Ratione sacri ordinis, verum ratione beneficij, unm tantum peccatum cōmittit, si divinum officium omittat, ratio est quia uterque titulus eandem Religionis virtutem respicit, tenet Palaus tom. 1. disp. 2. punct. 1. §. 2. n. 29. cum multis alijs tenet etiā Diana in summa V. horæ Canonicæ pag. mihi 351. n. 16.

10. An vero plures voluntates omittendi divinum officiū in uno die, sint plura peccata mortalia, an unum tantum, difficultant DD. gravissimi; sed ego libentius defendo esse unum tantum peccatum lætale secundum communem apud Bornatium lib. 2. cap. 20. n. 6. & affertur ratio quia videtur continuari una voluntas in externa omissione, sicut plures voluntates occidendi, in externo homicidio, & sic esse unum peccatum tantum, vide Dianā p. 4. tit. 4. resol. 219.

11. Plures omissiones horarum eiusdem diei sunt unum peccatum tantum, nam præceptum de recitandis horis unius diei unum est, & habet pro obiecto aggregatum septem horarum non per modum plurium, sed per modum unius, nec est necesse numerum horarum omissarum in confessione exprimere, firmat sic Navarrus cap. 7. n. 16. Diana p. 2. tit. 12. Resol. 5. quamvis Lessius contrarium defendat, & non sine aliquo fundamento, ut alibi dixi.

12. Datur tamen parvitas materiæ in omissione divini officij, quæ quidem parvitas materiæ excusat à peccato mortali, unde omissio sufficiens ad peccatum mortale, est totum principium unius horæ cūm primo psalmo ita Navarrus, secundum Malderum, est tertia pars horæ. Sed ego teneo, quod omissio partis horæ parvæ, sufficiens ad peccatum mortale

mortale est dimidium horæ (non loquor de matutino , neque de Vespere , aut laudibus) Sic Fermandez par. 3. cap. 13. §. 7. q. 3. immo in toto officio Bonartius putat esse integram horam partem levem , immo qui in hora parva tantum unum Psalmum recitaret excusaretur à mortali: dicendum est tamen quod si quis in toto officio unius diei multa parva omitteret , & ista multa modica facerent unam quantitatem notabilem , peccaret mortaliter , quia continuantur respectu ad totum officium quod præcipitur , vide Diana p. 4. tit. 4. resolut. 216. in matutino , laudis , & vesperis, dicit Bonartius, quod materia notabilis est quantitas unius Parvæ horæ , quod etiam firmat (Palaus tom. 2. disp. 2. punct. 5. num. 1. Diana p. 5. tract. 5. resolut. 26. idem sentit Ragucius de officio Can. q. 13. n. 4. ubi ait quartam partem , esse materiam gravem ; at si quis in toto anno , relinqueret totum officium , trium dierum , diceretur parvitas materie ita Aragonius 2. 2. q. 83. art. 12. hoc totum quod dictum est , est verum in officio privato non in Choro ubi si quis omitteret hebdomodarius , Deus in adiutorium , esset materia , gravis , ac si omitteret unum Psalmum , ob deformitatē ut antedixi in alijs locis.

13. Vtrum vero habens beneficium ita tenue , ut non sufficiat ad eius vitæ substentationem , teneatur ad horas Canonicas ? non uniuntur Doctores in hac materia, sed aliqui affirmant , aliqui negant , aliqui contendunt , de quantitate redituum , &c. ita ut potius rem confundant , quam resolvant.

14. Ego tamen partem affirmativam tenere volo cum communi sententia Canonistarum , & Theologorum , ratio mea est, quia præcipuè hoc onus recitandi divinum officium datur propter officium , seu administrationem , quæ administratio , non durat per omnes horas diei , ita quod beneficiarius non possit alia via sibi victum præparare , ac procurare , dummodo sit via honesta , & conveniens habitui ,

& ſtatui Clericali, aliter enim quilibet poſſet ſe excuſare; dicendo non habere, totum victum, atquè adeo non teneri ad dictum officium recitandum; ſumo hanc rationem, ex C. Clericus diſt. 19. ubi loquitur de Clerico paupere; ſic omnes Canoniſtæ cum Gloſs. in eod C. Clericus diſt. 91. Hoſtienſis, Ioannes Andreas. Panormitanus, & alij in cap. 1. de celebr. miſſarum, & alij in Clement. cap. 1. eod. tit. & in dicto C. Clericus, quas ſequitur Turecremata in principio diſt. 91. q. 6. Navarr. Covarruvias, Azzorius, Medina, diuus Antoninus, & alij multi, quos ſequitur Suarius, lib. 4. de horis Canonicis cap. 21. n. 3. Filiucius tract. 23. cap. 5. num. 181. vide. Trullen. cap. 7. dubio 12. §. 3. n. 14. & ſequenti. Contonium lib. 3. controuerſ. 3. cap. 1. n. 20. cum DD. ibi relatis.

15. Quando auté recitandum ſit officium divinum, ordinatim ſinè dubio recitandum eſt, nempè, ut matutinum dicatur ante primam, prima ante tertiam; undè horas invertendo quis peccat mortaliter. ſecundum Suar. tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 11. n. 7. & Filiucc. cap. 6. num. 188. tract. 23. at quia præcipuum fundamentum, doctorum iſtorum eſt ne ſcandalum ſequatur in populo, ſecundum hanc eorum ſententiã ſecluſo ſcandalo putant aliqui non eſſe peccatum mortale, ita Bonacc. diſp. 1. q. 3. punct. 4. n. 5. in fine, ego tamen contrariam ſubſtineo, nam quelibet hora habet ſuum Myſterium in Chriſti paſſione, undè invertendo horas pariter Myſteria paſſionis Chriſti invertuntur, & in hoc ſub mortali tenetur Superior, ut officium in Choro modo debito perſolvatur ex cap. 2. de celebratione miſſarum, & Suar. cap. 23. n. 1. & 2.

16. Requiritur etiam ad divinum officium, ſive recitetur in choro, ſivè extra, attentio, & intentio, & adeo eſt neceſſaria ipſa attentio, & intentio, ut non ſolum peccet mortaliter illas ommittendo voluntariè; ſed etiam ſi ſit præbendatus teneatur ad reſtitutionem fructuum; firmat meum

dictum

dictum Navarr. de oratione cap. 20. Vasquez opusc. de beneficijs cap. 4. §. 1. dub. 4. n. 104. Suar. 3. p. tom. 5. disp. 4. sect. 2. n. 26. & tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 26. Rodriquez tom. 1. cap. 143. n. 1.

17. Quapropter vagantes quoad actus externos, ad alia negocia, confabulando, ridendo, &c. non solum peccant peccato scandali, verum non satisfaciunt ullo modo divino officio præcepto ab Ecclesia; nam recitare divina officia est actus Religionis, quod non adimplerur confabulando, & ridendo, sed potius videtur saltem externe quod illudeatur, sequtus est Diana hanc sententiam 2. p. tract. 12. resol. 2. nec non durandus in 4. dist. 15. q. 12. Sylv. verb. horæ n. 13. Medina C. de oratione q. 14. Angelus verb. horæ n. 13. Palud. in 4. dist. 25. q. 4. art. 2. concl. 4. nam ad actus externos omnes Choristæ tenentur cum summa modestia peragere; Sancta enim Sanctè tractandæ, & agenda sunt.

18. Debet ergo ex dictis esse magnum silentium in choro pluribus de causis, primo, ut unusquisque de choro satisfacere possit, secundò, ut habeatur finis, ad quem cantus in Ecclesia fuit institutus, de qua re loquendo Cassian. lib. 3. de instit. cap. 8. ait; *ideoque eos tripartitis distingunt officijs, ut labor hac diversitate divisus de lectione quadam, defectionem corporis relevet*, & D. Basilius Epist. 63. inquit; *alternis canunt, atque ex eo simul eloquiorum dei exercitationem, & meditationem corroborant*.

19. Advertendum est tamen, quod si quis ex accidia, & sine iuxta causa officium præscriptum in aliud brevius commutaret, V. G. officium de feria in officium de aliquo Sancto, utique non satisfaceret præcepto, quoniam illud quoad substantiam non adimpleret, quod quidem præceptum est, quod quotidiæ ab ordinatis in sacris recitentur septem horæ Canonicæ, credo quoad substantiam, & quoad modum; nempè, quoad qualitatem] est substantia præscripta ab Ecclesia Romana, quæ gubernata a S. Spiritu errare non potest,

potest, sic firmat Caiet. verbo horæ cap. 2. contra Vasquez verbo beneficium cap. 4. §. 1. n. 60. licet frequenter hoc faceret; nam si non licet semel non licet etiam frequenter; cum singulis diebus adsit novum præceptum, peccaret ergo tamen letaliter iuxtà veram Doctrinam.

20. Verum est, quod R. Pater meus Vega p. 1. cap. 128. casu 17. hanc sententiam non admictat, & adducit rationem de illo, qui loco assistendi sacrificio missæ in die festivitatis, non adsistit, sed loco talis assistentiæ aliud opus bonum facit; & tamen præcepto non satisfacit, elige oh Lector benevole, ex hij duobus sententiis, quem sibi probabiliorem esse videbitur, quoniam ex utraque parte adest ratio fundamentalis, non parvi ponderis.

21. Advertant tamen qui ad officium divinum recitandum tenentur, quod debet recitari studiosè, & devotè; Iuxtà præceptum Innocentii 3. in Concilio generali, & habetur etiam in C. dolentes de celebratione missarum, ad quod faciendum tria requiruntur, iuxtà Azzorium tom. 1. cap. 7. quæsito 11. Toletum lib. 2. cap. 13. n. 9. Filiucium tract. 23. cap. 6. q. 9. Lessium lib. 2. cap. 37. d. 10. & alios non paucos. Primò, ut absque Syncopa, nempè ab alicuius verbi omissione, ut dum fit dum prima verba versiculi Iunguntur ultimis, absortis mediis, quæ quidem Syncopatio certè non erit peccatum mortale de facili; nisi sit enormis excessus, quo casu infallibiliter tenebitur eos repetere, alias erit tantum veniale, si voluntariè fiat. Si vero involuntarie fiet ut succedit in defectuosibus circa loquelam, quibus difficillimum est omnia verba pronunciare; quia illa sincopatio in non defectuoso erit peccatum mortale precipuè in officio quod canitur in Choro, in privato erit veniale, si non sit excessus, si fiat voluntariè, undè qui versiculum incipiunt ante quam Socij alium totaliter pronuncient non satisfaciunt præcepto, nam pars, què anticipatè dicitur non communicatur cum sociis, quia eam audire nequeunt, ut docent

cent Sylvius, & Caramuel, primus 2. 2. q. 83. art. 13. cap. 5. secundus in Regul. S. Benedicti n. 1383.

22. Recitans divinum officium privatim non tenetur seipsum audire, sed sufficit, ut omnia verba distinctè proferat, sivè seipsum audiat, siue non, quia nullo iure probatur recitantem ad hoc teneri, cum præceptū sit, de dicēdo nō vero de audiēdo, vox enim nihil aliud est, quā facta respiratio certo modo per labia, & linguam, at qui non possunt labia, & lingua moveri quin sit vox, quomodoqunque articulent est vox ergo, & pronunciatiatio audibilis, ac proinde satisfaciens præcepto, ità Azorius p. 1. l. 10. cap. 11. q. 4. Diana tractatu de horis Canonicis resolutione 11. p. 2. Caramuel. in Regul. S. Benedicti n. 1380. & 1381. Tamburinus de iure Abbat. tom. 2. disp. 10. q. 9. n. 5. & si Diana hanc sententiam solum lococitato admictat pro scrupolosis; de reliquo dicit, quod verba debent Clarè proferri, ut possint audiri à proferente illa, & sententia hęc putatur à me probabilior, & tutior.

23. Petes an dormientes in choro, dum laudes divinas canunt, præcepto satisfaciant, Marchinus de Sacro ordin. tract. 2. p. 6. difficul. 2. cap. 12. distinguit in hac re, & dicit; vel dormitans advertit se omittere notabilem partem divini officij, & tunc nisi repetat quæ omisit non satisfacit præcepto de recitandis horis Canonicis, si autem tunc quando advertit proponat eos repetere, & deinde obliviscatur repetere, non peccat, etenim oblivio ab inadvertentia non differt, & utroque à culpa excusat. Si autem sciens, & volens, notabilem partem officij omissam negligit repetere fit reus mortalis culpæ, nam tunc fit transgressor præcepti Ecclesiastici obligantis ad actentam, & devotam divinarum horarum recitationem.

24. Verum si quis dum recitat somno resisteret, & pro viribus conaretur verba dixtinctè proferre, quantum vis posteà, ita somno opprimeretur, ut neque ad verba, neque

que ad verborum sensum, aut ad aliud divinum mysterium attenderet non peccaret utique, quia ità possunt esse sensus soporati, ut moraliter nequeat talis sopor superari. Sic Rodriquez in summa p. 1. cap. 140. n. 17.

25. Tenetur etiam regulares ad Psallendum in choro, sicut, & ad celebrandam missam solemnem; non quidem de iure; quia in textu Canonico de hac re nulla est constitutio, sed ex laudabili consuetudinæ prout ait Granadus tom. 2. lib. 6. q. 2. cap. 6. §. 3. n. 22. nam Ecclesiæ regularium inter Cathedralibus, & Collegiatis numerantur, ut interpetratur Clementina 1. de Celebratione missa. C. dolentes, & C. creatura; & quidem miror, quod & si quoad officium fere ab omnibus talis consuetudo recepta sit, ab aliquibus tamen regularibus, qui verecundantur, de tanto conspicuo nomine; non sit recepta, quasi, magis honoretur Deus; silendo, quam divina officia, & missam solemniter cantando & tamen nescio quomodo, hoc tuta conscientia salvare possint uide quidquid dicit Peregrinus in 3. p. tract. 2. resol. 8.

26. Si quis autem recitaret horas Canonicas absquè intentione satisfaciendi præcepro, satisfaceret, immò satisfaceret illas recitando, cum expressa intentione non satisfaciendi pro tunc, quod valet in omni præcepto, est sententia Lessij lib. 2. cap. 37. dubio 11. n. 68. ego tamen contrariam sententiam temerem.

27. An possit dari casus extra infirmitatem, ut quis in sacris constitutus excusetur à recitatione divini officij, responsio est affirmativa, prima est timor mortis, ut si quis esset inter infideles, vel hæreticos, & dubitaret de eorum crudelitate; ad illam obviandam, posset tunc quis non recitare divinum officium, ratio est; quia præcepta humana non obbligant cum magno incommodo, nec dicta omissio est contra fidei confessionem; dummodo non sequatur scandalum, aut Religionis contemptus, nam alias unusquisque tenetur ad confessionem fidei ex iure divino, firmat Suarius lib. 4.

lib. 4. cap. 28. n. 31. & corroborat post ipsum Filiucc. tract. 23. n. 296. & 297.

28. Potest dari etiam alia causa excusans ab officio divino, & est exercitium incompossibile, quod quis habet, & potest provenire ex obligatione præcepti, ad quam quis tenetur ex Iustitia, aut ex charitate; dummodo tendat tale exercitium ad publicum bonum, ut ad audiendas confessiones, ad concionandum, ita quod si recitet divinum officium non potest populo satisfacere, sicut sunt etiam Lectores, & compositores librorum ad publicam utilitatem, & gravis occupatio honesta, & necessaria secus autem esset si tale impedimentum, nullatenus talia opera non impediret, & in hoc currit regula. S. Bernardi lib. de præcepto, & dispensatione ubi habetur, *quod propter Charitatem introductum est, non obligat cum huiusmodi Charitatis dispendio, nulli enim licitum est talia opera omittere, cum dispendio sua fama*, an vero sit minus malum relinquere actum charitatis, an executionem præcepti Ecclesiæ, videatur regula Concilij Toletani 8. cap. 2. & cap. 1. distinct. 13. apud Gregor. ibidem cap. 2. ex lib. 32. moralium cap. 18. ex quibus locis colligitur, quod non semper requiritur magna necessitas; sed sufficit magnum incommodum proprium, vel proximi, tenent Suarius, & Filiuc. ac mairon. primus n. 34. & 35. Secundus tract. 23. cap. 9. n. 300. & 301. Tertius in 4. dist. 12. q. 6. art. 5. in fine.

29. Datur etiam alia causa excusans à recitatione horarum divinarum, ut est Censura Ecclesiastica, sed hæc solum est causa excusans à recitatione publica, non verò à Privata; non sic est subspensus, qui non reicitur à Publica recitatione divini officij, quamvis dicere non possit: *Dominus vobiscum*, sed iste solum debet assistere in Choro, ut faciunt Clerici puri in sacris non ordinati, etiam in loco interdicto possunt recitari horæ Canonicæ, cum moderatione tamen tenet C. Alma mater. Non loquor hic de dispensa-

tione summi Pontificis in hoc, quia ipse est supra ius Ecclesiasticum, ut alibi dixi fere in principio huius operis vide apud Suar. cap. 28. n. 38. verum est quod non desunt DD. etiam ex iuristis, qui sententiam contrariam tenent, nempè Papam non posse talem dispensationem concedere, & maxime cum beneficiato, nam beneficiatus ex iure naturali tenetur in quo Pontifex dispensare non potest. Iuxtà Panormitanum in cap. 1. de celebratione miss. maior in 4. dist. 12. q. 6. ad 1. Turecremata in C. Eleutherius dist. 91. q. 5. Angelus verb. horæ n.6. & Rosella n. 13. idem tenent, ego tamen ut dixi officium divinum, est de iure Ecclesiastico, & per consequens potest à Papa dispensari, sicut etiam dispensare potest in omnibus, quæ sunt iuris humani, videatur Suarius supracitatus, & antecedenter ad ipsum Ioannes de Lignano in Clement. 1. de Celebrat. missar. Sylv. verb. hora q. 8. Tobb. n. 15. Armilla n. 11. Navar. cap. 11. n. 31. Aragon. 2. 2. q. 83. art. 12. Toletus lib. 2. cap. 14. non sic potest facere Episcopus. Iuxtà Suar. supra lococitato n. 40. & 41. in fine, & n. 11.

30. Non tenetur ad restitutionem, qui partem parvam officij relinquit V. Psalmum, & si fructus sint in quantitate maxima, [loquor de beneficiati] immò secundum aliquos etiam per omissionem unius horæ non est aliquid restituendum, videatur Toletus lib. 2. cap. 12. Reginal. lib. 30. n. 44. tract. 3. Filiuc. cap. 10. q. 7. Diana tract. de horisresol. 26. Bonacc. q. 5. punct. 2. n. 13. P. Navar. lib. 2. cap. 2. n. 196. Suar. cap. 30. quibus me remicto.

31. Advertendum est tamen, quod ex Bulla B. Pij V., & ex Concilio Lateranensi. Restitutio ob omissinem horarum Canonicarum, facienda est fabricæ beneficij à beneficiato, vel pauperibus pro voluntate beneficiarij, dummodo alia non sit consuetudo; vel aliquod statutum receptum. qua propter ego existimarem quod si beneficiarius pauper est posse sibi illam restitutionem aplicare, quia tunc non est minoris

minoris conditionis ipsis Pauperibus, me remito tamen dicto auctorum Citandorum, qui sunt sequentes, Filiucc. nu. 324. Lessius cap. 34. n. 177. Toletus lib. 2. cap. 12. Suar. n. 17. Rodriquez p. 1. cap. 145. n. 3. quid autem sentiat Diana resol. 27. & Navarr. in Manuali cap. 25. n. 122. videatur apud ipsos locis citatis.

De homicidio.

32. Homicidium sic definitur [ut explicetur eius ratio essentialis) ex qua definitione tradenda multos casus pro nam, & solvam Deo auxiliante est ergo homicidium, *iniusta hominis occisio*, & est peccatum mortale, tantoque gravius, quanto Iniustitia, quæ fit homini, dum vita privatur, maior est, ita diuus Thomas 2. 2. q. 100 art. & ad 3. Tolet. lib. 5. cap. 6. victoria de homicidio an. 14. usque ad 20.

33. Quod quidem præceptum, prohibens homicidium, non versatur Circa animalium necem, immò de fide tenendum est homines in suos usus, animantia, & plantas posse interimere, quia in sacra pag. homo constituitur Dominus omnium inferiorum ergo potest ea in suum usum convertere, ut patet per illud Genesis 9. *omne quod movetur, & vivit erit vobis in Cibum*, ita Angelicus magister 2. 2. q. 64. art. 1. Sylvius ibidem. Molina tom. 4. tract. 3. disp. 4. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 1.

34. Vndè nesciò ego capere, quomodo hodie, occisio animalium, ita rigorose prohibita sit, fere ab omnibus magnatibus, cum tancto damno Colonum in suis prædiis, quando, animalia à lege naturæ communia omnibus sint, & contra talem legem facta sint Particularia. Concedo, quidem quod Principibus licitum sit habere aliqua loca; venationum pro eorũ divertimentũ; at quod omnis nobilis, hoc facere velit, nimis durũ videtur, & quod pro occisione unius animalis in talibus locis, contra occidentem, aliquando se-

excommunicationis, & ex iure Civili l. 1. C. de vi, & vi armata, l. scientiam §. qui cum aliter ff. ad legem Aquilam & l. vim, vi ff. de iustitia, & iure, & docet ipsa ratio naturæ, ut notatur apud Tullium orat. pro Milone; undè ex Abbate, & alijs, docuit Binsfeld. de iniuria, & damno dato cap. 1. q. 5. concl. 3. quod si quis invaderet Sacerdotem celebrantem, Sacerdos, missam intermictere posset, & se defendere, & si Sacerdos cum moderamine, &c. invasorem occidat, posset sacrificium prosequi, ut ego dixi Superius in Appendice de irregularitate; immò potest intendere mortem, quando videret illam necessariam esse, ad se præservandum. Tenet post alios Diana p. 5. tom. 4. resol. 16.

38. Dicitur autem quis occidere aliquem cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando, vidit in conflicto, non habere aliam viam tutam evadendi de manibus inimici, sivè aggressoris, Diana ibidem, & est Doctrina communis apud Doctores Classicos. Nec tenetur fugere aggressus si est vir Nobilis, aut miles ad vitandam invasionem cum suo dedecore. Si vero sit plebeus, & fugere possit, absquè ulla contumelia, & suæ vitæ periculo tenetur fugere ex charitate; si Clericus ex iustitia, nam fugiendo, si libere possit non perdit famam, sed illam acquirit. Tenet sic Navarr. de restit. lib. 2. cap. 3. n. 389. Less. tamen tenet, non teneri Ecclesiasticum fugere, ex iustitia, sed solum ex charitate. Sicut filius à suis maioribus invasus, quia illi tunc non ascribetur ad dedecus, sed ad pietatem; sic Mendozza 2. 2. disp. 170. sect. 16. §. 136. sicut à furiosi, & Ebrij in vasione, quis invasus fugere tenetur, quia non est ignominia, ut ostendit Malder. 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 12. Diana resol. 9. citata in fine.

39. An vero bannitus possit occidi sinè, peccato, quando est bannitus, & condemnatus ad pœnam mortis, multi negant, quia occidere alium prohibitum est lege divina, per præceptum non occides, & dicunt quod bannum publicatum

quod

quod quis possit occidere, & occisor evadat impunis, est contra ius divinum, prout continetur in lege, & Evangelio ut notatur in summa dist. 1. & 5. & in C. non est §. ijs itaque dist. 6. ergo est immutabile, ut habetur in summa dist. 5. atque adeo dicunt isti obligat semper, & ad semper, dicto §. ijs itaque, unde fit quod ex defectu potestatis inferior non possit abolere legem Superioris, C. cum inferior, de maior, & obedientia, tanto magis, quod expressè hoc firmavit Baldus in l. cum mulier 8. col. vers. sed an ff. solut. matr. & plenius ostenditur per Bartol. in l. ut vim, in 1. col. ver. sed numquid de iustitia, & iure, ubi dicitur bannitum non posse offendi in personam, item talem bannitum occidere videtur esse non solum contra ius divinum; sed etiam contra ius naturale, gentium, ac Civile. Divinum, quod dicit non occides, naturale quoquis prohibetur inferre quod sibi non vult cap. 1. dist. 1. nam nemo vellet si bannitus esset interfici; Item, quia amicus amico, Filius Patri, &c. repugnat quoque iuri gentium hominem homini insidiari, & lex nefas vacat l. ut vim, de iustitia, & iure; & ius Civile, non permittit hominem occidere, nisi cum moderamine inculpatæ tutelæ l. 1. C. unde vi, & numquam talis casus, reperitur specificatus. Tum quia tale bannum esse non potest sine peccato, atque adeo est illicitum, unde bannitos occidentes per tale bannum ad peccatum inducuntur iuxtà notata per glos. in C. inter hæc hircum. 33. q. 2. bannum enim debet esse Sanctum. Sicut, & Lex. C. erit autem dist. 4. glos. in C. cum contingat, de iur. iuran. & hoc est verum non solum in terris Ecclesiæ, sed etiam Imperij, & cuius vis Regis, & Principis, hic enim agitur de præcepto, ubi non est attendendum ius Civile, sed Canonicum (de quo parum curant Criminalistæ) Ioannes Andreas in C. possessor malæ fidei de regulis iuris in 6. Felinus in cap. 1. de præscriptione,

40. At non obstantibus dictis, pono conclusionem affirmati-

mativam; nempè quod tale ſtatutum poſſit à Principe fieri, nempe quod bannitus poſſit impunè occidi, facit primo, quia hec ſententia communis eſt per C. fin. de homicidio, quam teſtatur communem Dominus. Nellus in tractatu bannitorum ſecunda parte. Antonius de Butrio, & ſcribentes in C. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. & in C. fin. ubi Abb. de conſuetudin. ratio Principalis eſt, quia tale ſtatutum conditum fuit ad publicam utilitatem, ad hoc ut homines territi a pœnis à malo ſe abſtinerent, ſcientes quod poſt malum factum, impune poſſunt occidi; nec non ad hoc, ut delicta non remaneant impunita, l. ita vulneratus ff. ad l. aquiliam, C. ut fame de ſententia excommunicationis.

41. Quarè cum hoc ſtatutum fundatum ſit ex iuxta cauſa etiam non ſolum in foro fori, ſed etiam in foro conſcientiæ ſervari debet, ut per Gloſ. in dicto C. in Eccleſiarum, & in ſpecie notat Decius in C. dilecti n. 41. de exceptione; ratio, valoris huius ſtatuti contra bannitos eſt, quia bannitus dicitur transfuga; hoſtis Civitatis, l. amiſſione §. 1. de Capit. dimin. Hoſtis autẽ Civitatis poteſt impune occidi l. 1. ff. ad l. Cor. nel, de ſic, & l. minime ff. de Religi. & ſumpti funè, ità notat Bart. in l. ut vim, & omnes populi; ff. de Iuſtitia, & Iuræ. Geminianus in C. non eſt peccatum §. iis itaque dixt. 6. nec valet pactum factum cum bannito de illo non occidendo quia tale pactum eſt contra voluntatem publicam, & de hac re, quam plurimum diſputant iuriſtæ, nam ſtante dicto ſtatuto non cadit occidens bannitum in pænam promiſſam, & impunè poteſt, qui promiſſit illum occidere prout aſſerit Nellus de bannitis in 3. p. 2. temporis q. 51. Baldus conſil. 221. anno Domini volum. 2. cum ſimilibus, dummodo bannitus ſit in culpa dìgna morte, ita Gloſ. in ſum. 4. q. 1. circa medium, & ſequuntur. Antonius, & Imola in dicto C. quæ in Eccleſiarum.

42. Nec intelligitur de bannito propter contumaciam, quia non eſt maleficium, ſed culpa, ut ibi dicit Gloſ. & Felin.

Felinus notat. in C. ex literis extra, de electione. Tum quia hoc tale statutum, debet fieri pro bono publico Civitatis, & Iustitiæ, ad hoc, ut cæteri metu pænæ perterriti se abstineant à delictis, scientes se postea, impune occidi posse, nam tunc occisor videtur deputatus Iustitiæ executor; verum est quod in dubium statutum præsumitur factum in bonum publicum, prout firmat Baldus in l. 1. C. quando licet, & videri potest de hac re, diuus Thomas 2. 2. q. 64. art. 2.

43. Ad argumenta in contrarium posita supra n. 49. dico quod aut inferior vult legem divinam in totum tollere, & non potest utique, ex defectu potestatis, 21. dist. C. cum inferior, si quis venerit, de maioritate, & obedientia; aut non uult in totum tollere, sed distinguere; tunc si tale ius reperiatur distinctum de iure divino poterit distingui, ut patet in præcepto, non occides, quod reperitur distinctum, ut liceat occidere malos prout exodi 2. *maleficos non patiaris vivere*, & habetur in C. reos §. 1. 23. q. 5. & tunc eodem modo bene per legem distingui, unde ex iis infert Geminianus in C. non est §. his igitur post Dominum Antonium in C. quæ in Ecclesiarum, undè valet statutum in causa digna morte, prout in meo asserto, nempè, quod Banniti possint occidi impunè, quia hoc privatis personis permititur ob bonum publicum tamquam executoribus Iustitiæ, facit textus 23. q. 5. C. miles, & si hoc non reperiatur distinctum in lege divina. Lex tamen positiva potest iuri divino ex iusta causa addere, ut peccata, & Facinora vitentur, quomodo est in illo dicto (*in ore duorum, vel trium stat &c.* C. in omni de testibus, nam in aliquo casu statui potest, ut plures testes requirantur prout notatur in C. cum esses, & in C. relatum de testamentis, &c. vide plura de hac re apud Authores.

44. Non licet seipsum directè, siue ex intentione, interficere; Nam secundum omnium Doctorum sententiam, homo

homo non est Dominus vitæ suæ, nec membrorum suorum; undè nec potest se mutilare, licet tamen aliquando cooperari ad propriam mortem, & hoc tripliciter 1. indirectè, & per accidēs, & mediatè, hoc est exponendo vitā suā periculo, ob rationabilem causam, nempè aut omittendo actiones ad vitam necessarias, 2. immediatè, & directè, sed ex Dei precepto, ut est exemplum in Sansone, & sancta Appolonia, 3. publica authoritate, si quis coactè sumat venenum; hæc enim cooperatio non videtur contraria iuri naturę, ex quibus colligitur solutio multorum Casuum sequentium, videatur Angelicus magister 2. 2. q. 64. art. 5. Navarr. cap. 15. n. 11. Toletus lib. 5. cap. 6. Clavis regia lib. 7. cap. 9. Lessius; & sà verbo Iudiciales actus n. 54. Aragon. 2. 2. q. 69. art. 4 & Sylvius cum alijs multis, non est tamen licitum Patri, aut Superiori causare mortem filio aut subdito sivè directæ, sivè indirecte, nempe negando illi necessaria in infirmitatibus, tam quoad victum, quam quoad servitutem, nec potest prohibere alijs confratribus; ne illum visitent, etenim infirmi ex præsentia amicorum sublevamen accipiunt; Sicut ex talibus prohibitionibus tristitiam, & ipsis augetur morbus, unde, si ex talibus occationibus infirmi moriuntur, aut inhabiles circa sua membra remanent, nescio excusare dictos Patres, aut Superiores a nota homicidę, sivè mutilatoris, ut videre est apud DD. res illicita tamen etiam Scitis, & Barbaris, & precipuè quando agatur de superioribus religiosis in quibus debet vigere Charitas in summo, respiciant ad formicam, quæ debilem ducit ad Domum [& si in aliquibus tantum pro seipsis fit, pro alijs autem nequaquam, quando ipsos culex aliquis mordet subvertitur Conventus, quando alij in periculo vitę manent dicunt fingere esse infirmos, pro ipsis invenitur manna, pro alijs tantum deteriora, & parva) immemores quod, in victu, & vestitu, omnes religiosi debent esse equales, ut sanctissime docet in suis constitutionibus Clemens VIII. quas legant,

sed nolunt intelligere ut bene agant sed non omnes sed, Intrusi tantum, utinam sic amarent filios legitimos, sicut spurios.

45. Et si unusquisque vitã suam teneatur conservare quantum potest, & debet, nihil hominus, in quibus homo etiam si possit vitam suam conservare non tenetur homo illam tueri 1. quando quis permittit se occidi ne alter moriatur in peccato mortali, ut quando agitur de persona publica utilis Reipublicæ, & alijs, ipse vero non est talis 2. miles potest se defendere, sed non potest relinquere stationem in prælio, etiam si videat certo se occisurum fore ab inimico, & hoc ad eccitandum malum aliorum 3. Reus in carcere constitutus non potest fugam arripere, & si certò sciat se subspendendum esse in patibulo forcarum, 4. Condemnatus ad mortem per famem, potest abstineri à cibo Clanculum oblato 5. in naufragio potest quis alteri committere tabulam à se occupatam, & se undis comittere 6. si duo in extrema necessitate constituti sint, potest alter alteri cedere panem, & sinere se mori 7. potest quis obicere se tela, ad conservandam vitam principis, & amici, immò, & si amicus sit damnatus ad mortem iniustè, potest pro illo se offerre occidendum 8. licet militibus de communi consensu inicere pulveri tormentario ignem, quo navis incendatur, vel dare se præcipites in mare, etiam non aperto vitæ periculo, ne ipsi veniant innauibus infidelium simul cum navi 9. excusari possunt etiam, qui sua corporis agilitate ambulant super funem, aut sumunt venenum adhibito statim remedio; Quam vis enim hęc sint periculosa, nihil hominus purgatur periculum per applicationem sufficientis remedij, & Ratio horum omnium est, quia non est prohibitum homini ne vitam suam periculis umquam exponat, sed tantum, ne ex intentione, illam quasi exosam auferat videatur Diana p. 5. tract. 4. resolut. 26. 28. 31. 41. & 42. & p. 6. tract. 7. resol. 48. tenent etiam sequentes Clavis

regia

regia lib. 7. cap. 9. n. 19. & sequenti. Bonacc. punct. 5. n. 40 & seq. Less. dub. 6. n. 27. & seq. sa verbo homicidium, Tolet. lib. 5. cap. 6. Sylvius, &c. Malder. 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 19. Petrus Navarr. lib. 2. cap. 3. n. 73. 82. & seq; Mardana Decalog. cap. 5. q. 8. casu 4. Rodriquez par. 1, cap. 137. n. 1. & 20.

46. Qui etiam dicunt, quod si quis ex intentione, aut etiã inadvertenter sine tali intentione vitam suam notabiliter, ieiunijs, vigilijs abstinentijs, studijs psalmorum decantatione, abreviat, mortaliter peccat; Navarr. & cap. 15. n. 12. P. Navarr. lib. 2. cap. 3. n. 88. nam quilibet ex charitate tenetur seipsum conservare: & affectum contrarium non habere. Non tamen videtur peccare, qui per moderatam abstinentiam, per ieiunium, per macerationes, vel studia praevidet fore, ut vita obrevietur, non tamen intendens mortem, sed virtutem; nam hoc non repugnat rationi, quoniam haec opera sunt digna laude. Videantur Victoria de tempera. n. 12. Azor. p. 1. lib. 5. cap. 6. q. 7. Aragon. 2. 2. q. 64. art. 5. ad 5. Diana p. 5. tract. 4. resol. 33. Pasqualig. in prax. ieiunij Ecclesiast. dec. 27.

47 Qui quidem auctores etiam dicunt, quod qui indiscrete sumit abstinentias, &c. quae vitam abreviatura sunt, sed hoc non advertit, sed solum profectum spiritualem intendit animae suae, excusatur à peccato; nam inadvertentia non dicit voluntarium; & id quod in hoc casu est voluntarium est bonum.

48. Sed quaeritur an liceat occidere invadentem res externas proximi, inquit Molina tom. 4. tract. 3. disp. 18. n. 1. posse; eo quia, sicut potest occidere quis invadentem proximi vitam, ita res proximi invadens occidi poterit; Immò Fabet putat, nos ad hoc teneri, sic in 4. dist. 15. q. 3. disp. 52. cap. 1. n. 3. quia sacra pagina, obligat unumquemque, ad proximum Innocentem defendendum; *unicuique mandavit Deus de proximo suo*; inquit Ezechiel. & in Proverb. habetur;

tur; *erue eos, qui ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses*. Molina tamen, solum loquitur de illo, qui ex officio ad hoc tenetur, & ego libenter ipsum Molinam sequar, ratio est, quia si teneor vitam proximi defendere, non teneor bona, cum bona sint longe inferioris ordinis ipsa humana vita, at estò quod prima sententia Molinæ loco supracit. valeat.

49. Petes quanti valoris debet esse res pro cuius conservatione possit fur mactari? Dico non debere esse parvi momenti; sed quando esset talis, & Dominus vellet eam à fure habere, fur verò contra Dominum illam petentem, ageret cum ferro, &c. tunc posset fur occidi, habetur ex l. si ex plagis, §. tabernarius, ff. ad l. Aquiliam; & maximè quando res parva tolleretur cum iniuria, quia tunc posset occidi in vindictam, non tam rei, quam honoris, ita Less. lib. 2. cap. 9. dub. 1 1. n. 68. quantitas verò, quæ talem occisionem licitam facit, est unius aurei, vel duorum, prout Iasson apud Malderum assignat loco supracit. videantur DD. de hac materia, qui varia, & multa dicunt. Ego tamen teneo quod quantitas quæ licitam talem necem facit debet esse considerabilis, & non pro uno auro, &c. aut tribus.

50. An vero quis directe possit occidere seipsum, negativa est sententia tenenda; quia in nullo casu hoc licet, unde doctissimus Gonnitulus lib. 4. q. 10. n. 6. cum alijs contra Victoriam, de homicidio n. 30. ad argumentum 8. non licere, ad mortem damnato venenum a ministro iustitiæ sibi paratum accipere, nam id esset ac si quis pugione, se occideret, ita sentit S. Thomas 2. 2. q. 69. art. 4. potest tamen reus permittere, ut venenum sibi applicetur, mere enim passivè in tali casu se haberet, sicut potest os sum aperire, ut venenum in fundatur, ita Malderus in 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 18. quamvis hoc neget Sylv. in D. Thomam lococit. immò inquit ipse Sylv. quod reus tenetur tale venenum non deglutire, sed evomere si potest, immò non potest reus dum minister iusti-

tiæ

tiæ in scala furcarum iam apposuit funem ad collum, se ex scala proycere; idem Sylv. affirmat, lococit. in D. Thomam

51. Et quia Superius loquutus fui, de occidente bannitum modo, quæritur, an occidens bannitum possit illico eum spoliare, & denudare impunè. Respondet Florian. in l. binas in fine ff. de servit. urb. præd. & Bald. in l. sororem, vers. si quid ergo dices, C. ad Syllam, & Cast. cons 35. incip. super dictam difficultatem, quod bannitus non potest offendi nisi vivus atquè adeo mortuus non potest occidens illum denudare, quia motuus non est amplius homo, sed cadaver C. in quadam de celebratione missarum, quod intellige ex intervallo, quia in continenti licèt, ita Bartholus in l. 1. ff. de hijs quibus ut indign. Salic. in l. qui sepulcra, C. de sepulcr. viol. Albert. de Rosa in 4. p. statut. q. 91. si statuto cavetur, & ratio est, quia sicut sibi licuisset auferre bona, & postea occidere, ita etiam si statim post occisionem hoc faciat, quia ea, quæ in continenti fiunt, &c. & l. lecta, verbo dicebam. ff. si certa pet. capit., officij de elect. facit quod dixit Dominus Cardinalis Zabarella in C. perpendamus de sententia excommunicationis, ubi si licitum est latronem occidere ergo, & vulnerare.

52. Licitum est occidere satellites, seu publicos ministros cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando iniustè conantur interficere innocentem, vel illum capere, ut iniustè occidatur; si autem non constet illum esse innocentem, sed bona fide munus suum faciant, non possunt occidi, ratio est, quia bonum commune postulat, ut ministris bona fide publicum officium exercentibus iniuria, aut damnum non inferatur. Tenet Rodriquez p. 1. cap. 135. n. 9. Aragon. 2. 2. q. 69. art. 4.

53. Secundum sententiam probabilem est licitum occidere eum, qui pergit ad iudicem, ut falsum testimonium propter quod quis erit occidendus, vel infamandus, aut bona sua

a mis-

amissurus, vel falsis testibus subornatis vitam suam oppugnant in iudicio, quia talis occisio non est invasio; sed iusta defensio; quod idem dicendum est de illo, qui contra iustitiam legalem pandit crimen occultum sic firmat Bannes 2. 2. q. 64. art. 7. dub. 4. verum est quod contrarium sentiunt Petrus Navarr. lib. 2. cap. 3. n. 391. Rodriquez in summa tom. 1. cap. 73. n. 1. Sanchez lib. 2. moral. cap. 39. n. 7. quia aperiretur via ad multa mala, & ad multa homicidia sic etiam firmant Bonaccina, & Less. prius, punct. 9. n. 7. secundus d. 8. n. 47. tenet etiam Diana tract. 9. in Miscellaneis resol. 97. p. 3. & p. 5. tract. 14. resol. 7. Sylv. 2. 2. q. 64. art. 7. q. 6. &c.

54. Licet tamen, tam Clericis, quam Laicis occidere invasorem suarum facultatum; dummodo sint magni momenti & alia spes non sit illas recuperandi; etenim omnibus licitum est iure naturæ; vim vi repellere, non solum à propria vita verum etiam ab ijs, sine quibus commodè, aut simpliciter secundum statutum suum vivere non potest, tenent sequentes DD. nempe Rodriquez cap. 175. n. 15. & 16. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 8. punct. 4. Molin. tract. 3. disp. 16. Navarr. cap. 15. n. 2. Less. dub. 11. Clavis Reg. cap. 10. n. 30. Diana p. 5. tract. 4. resol. 17. & 18.

55. Numquam, licitum est tam ante quam post animationem fætus, dari matri gravidæ pharmacum mortiferum fætui, sivè de natura sua ordinatum ad abortum, vel fætus mortem, non est iustum innocentem occidere pro conservatione alterius, & præcipuè si hoc fiat post animationem, si ante neque licitum est, nam si non est licitum procurare pollutionem, ad procurandam sanitatem, multo minus licebit abortum procurare, nam utrumque, est contra generationis naturam, tanto magis quod non est medium per se ad sanitatem; si mater periculosè laboret, & aliud remedium non habeatur potest dari pharmacum directè tendens in eius curationem, etiam si ex tali potione probabiliter putetur abortum

secu-

secuturum; modo proles non sit animata, quia tunc abortio solùm censetur permissa non volita, sivè intenta per accidens, per se autē solum sanitas matris intenditur, nam mater tunc potest uti iure suo, non sic si proles animata sit, quia tunc non potest dari matri medicamentum Curativum, cum notabili periculo prolis; si sinè illo erat spes salutis matris, quando verum tam proles quam mater sunt in evidenti periculo non adhibito remedio tunc potest dari matri remedia necessaria ad eius vitam salvandam, firmant DD. quam plurimi, qui sequentes sunt, Covarr. p. 2. §. 3. n. 1. P. Navarr. lib. 2. cap. 3. n. 140. Navar. cap. 25. n. 62. Sylvest. verbo Medicus q. 4. Henriquez lib. 11. cap. 16. n. 8. Graff. 1. p. lib. 2. cap. 63. n 24. Less. Clavis Regia lib. 7. cap. 12. n. 20. Diana tract. 5. miscell. resol. 11. p. 3.

56. An verò licitum sit reddere mulierē sterilem ad evitandam mortem illius, quæ posset provenire ex conceptione fœtus; vel quia mater nimis est arta, vel præ angustia uteri ferre nequeat prolem; quia si non licet semen emittere ad procurandam sanitatem, multo minus licebit hoc dicendum, quia nullo modo potest honestari talis patio, quia esset contra naturam, & naturalem finem generationis, undè Sixtus V. per suam specialem bullam hoc prohibuit de abortu §. 5. & in C. si aliquis de homicidio, videantur DD. sequentes nempè Sylv. 2. 2. q. 64. art. 7. quæsit. 4. concl. 3. Filiucc. tract. 29. n. 101. Navarr. in manuali cap. 16. n. 35. Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 20. n. 2. & 8. nec non 10. Turrian. 2. 2. tom. 2. disp. 26. dub. 2. n. 45.

57. Non licet viro, etiam si talis honoratissimus sit, & nobilis occidere aliquem, eo quia dixit ei; *mentiris*, quia homicidium secutum non probat illum non esse talem, cum ergo homicidium non sit medium ad locandum talem iniuriam quis non potest tali medio uti, quia ad hoc ut media sint licita debent esse aptata, & proportionata ad lavandam maculam firmat Azzor. p. 3. lib. 2. cap. 1. q. 17. Diana p. 5. tract. 4. resol. 13.

RVBRICA DECIMANONA.

De Collationibus.

1. IN hoc titulo auctor agit de collationibus prebendarum; de quibus, multa dicta sunt antecedenter in alia Rubrica. verum, ut non discedam ab ordine textus, & auctoris. De præbendarum collatione ego, hic sermonem faciam quæ quidem præbendæ conferuntur, vel ab ordinario, aut ex mandato, Sedis Apostolicæ, aut Pontificio rescripto, prout in textu, igitur ut incipiam de hac matera agere sit.

In §. ordinarius cum tribus seqq.

2. Ordinarius beneficiorum, sivè præbendarum, est ille, quem consuetudo approbavit, aut ius designavit, ut Episcopus, vel capitulum, aut patronus, nempè institutor præbendæ, cuius nomine veniunt hæredes, vel nominati, in institutione beneficij, &c. unde quando est difficultas in collatione præbendarum, recurrendum ad iura partium, secundum institutionem illarum; facit cap. 3. & 4. de ijs quæ fiunt à Prælato.

3. Verum est quod, si Prælatus sit subspensus, vel excommunicatus, cui spectabat præbendæ collationem simul cum capitulo, & capitulum potest conferre, dummodo Episcopus sit in mora, vel è contra, non tamen omnes de capitulo subspensi, aut excommunicati sunt, tunc reliqui de capitulo, providere debent, quia non est collatio differenda quia tunc, privatus aut subspensus, &c. non habet ius cap. 1 §. fin. ne sede vacante, & C. gratiosè de rescriptis in 6. & de pænit. dist. 1. §. hoc idem versiculo idem à mortuo.

In §. eadem ratione cum quatuor seqq.

4. Hic Author in isto §. cum quatuor sequentibus agit, quando, beneficia dantur ab Episcopo, & illi expiret tempus collationis, 2. quando espiret tempus similiter regularibus prælatis 3. quando currat tempus devolutionis 4. ubi habeat locum devolutio 5. an sede vacante in collationibus, Capitulum fungatur vices Episcopi, quibus quæstionibus satisfaciendum est.

5. Ad primum dicitur, quod sex mensibus transactis, si Episcopus non conferat beneficium, devoluitur collatio ad Capitulum, & hoc in pœnam suæ negligentæ ita habetur in textu nostro, *collatio si per sex menses conferre distulerit, ad capitulum devoluitur* valet, quod idem, si ad capitulum collatio spectet, & non conferat intra dictum tempus, devoluitur ad ordinarium, qui cum consilio virorum prudentium beneficium, seu præbendam conferre debet C. fin. de immunitate Ecclesiæ, verum est quod tempus non currit ignorantibus, Glos. hic, & in verbo notitia, ratio est, quia periculosa est diuturna Ecclesiæ vacatio, prout habetur in C. quam sit, & in C. cupientes de electione in 6.

6. Vnde adverte, quod quando talis iurisdictio conferendi devoluta est ad Episcopum, ipse tunc Episcopus, nõ confert ratione devolutionis, sed iure proprio, ut notat Abbas in cap. 2. de concessione prebend. post antiquos, sicut quando ob Episcopi negligentiam, ad Capitulum devoluitur provisio, tunc enim Capitulum habet providere; tamquam per propriam Iurisdictionem, ita 9. q. 3. C. cum simus, & hoc est ob magnam communionem quæ est inter Episcopum, & Capitulum facit C. requisisti, de testam.& per Abbatem in cap. 2. de concessione præbendarum.

7. Quapropter si transacto tempore sex mensium, tam Episcopus, quam Capitulum conferant beneficium collatio non tenet, ut habetur in C. licet, & C. si de sup. negl. præl.

 nisi

nisi de patientia tolleretur C. Literas de concessione præbendarum, quia pro non dato habetur; quia ille, qui dat non potest de iure dare C. quod autem in fin. de iur. patronatus, argum. contra ff. si quis cau. l. & si post tres, & l. Celsus ff. de arbit., & ita not. in cap. 2, ext. de concessione prębend.

8. Militat quoque eadem ratio, quando ad Religiosos spectat provisio præbendæ si infra tempus prædictum non provideant C. ne pro defecto de electione, & C. abeuntibus dist. 62. undè intelligendum etiam est de religiosis largo modo nempè, qui non emittunt tria vota, ut patet in locis supra allegatis, & facit Abbas in C. dilecta de Maioritate, & obedientia, quæ est solutio secundi dubij.

9. Ad tertiam, & quartam difficultatem, dicitur quod sex mensium tempus non currit legitime impeditis, sed solum à die notitiæ, & cessatione legitimi impedimenti, & non erit tunc tempus computandum à die vacationis præbendæ, siue beneficij, facit textus in §. tempus autem, & favet Concilium viennens. Clementina uni de supple. neg. prælat. & §. impeditis, ubi intelligitur de impedimento tam iuris, quam facti, quia præscriptio de concessione præbendarum cap. 2. est inducta contra negligentes ex malitia, non ex necessitate, ut deducitur ex C. quia diversitatem eod. titulo, sicut ceteræ C. vigilanti de prescriptione, & 16. q. 3, §. potest, & sic istud tempus semper est utile, certo respectu, & alio respectu est continuum; currit enim, & diebus ferialibus, ut notat Abbas in cap. 2. de concessione prębendæ, & hoc, nisi quis sit negligens in impedimento removendo, ut not. in dicto C. quia diversitatem, & alibi, Ecclesiæ verò non enumeratę, vel sublatæ de iure communi pertinent ad collationem Episcopi, facit textus in §. hæc autem, & C. cum accessissent de constit. unde trasfertur in Capitulum, sed, vacan. secus si competeret Episcopo de iure consuetudinis, vel speciali, ut not. in C. scriptum, de electio-

electione, & in C. at si clerici §. 1. de Iudic., & in C. verum de foro competenti, ut per Doct.

10. Ad quintam difficultatem dicendum est quod sede vacante Capitulum non fungitur vices Episcopi in conferendis beneficijs, nam cessante causa, cessat, & effectus, sed ex suo iure proprio Capitulum conferre habet quando hoc requirat iurisdictionem, ita Abbas in C. illa, ne sed. vac. nam; Capitulum non fungitur vices Episcopi, nisi in casibus in Iure expressis ita Abbas in dicto C. illa.

In §. is quoque cum tribus seqq.

11. In presenti §. cum tribus sequentibus quatuor difficultates moventur 1. est, an qui negligens fuit in præsentando, translacto tempore præscripto à sacris Canonibus, si se præsentet, valida sit præsentatio 2. an Legati missi; vel nati possint conferre beneficia, absquè alia speciali facultate, & an legatus de latere hoc absolute facere possit 3. An legatus de latere conferre possit Cathedrales, & an in eadem Ecclesia possit facere plures reservationes 4. an reservationes Legatorum expirent finita legatione, quibus difficultatibus, Deo Adiuvante responsum dabitur.

12. Ad primam dicendum est, quod illa mora dispensari potest, etiam si alias venirent in Iudicio non tenerent sed corruerent C. cum iam dudum depræbendis C. literas, & desuper reg. præl. unde sumitur, unde advertendum est, quod sola patientia dat ius talibus institutis non autem institutio ipsa, quia perperam facta est, ita habetur in l. observare, ff. de officio proconsolis in fine, & 2. q. 1. C. in primis, & iuvant multum not. per Abb. in C. super hijs, de consang. & affinitate: que quidem patientia intelligitur de illa Papæ; non autem de inferioribus ab eo, inferiores enim non possunt de novo aliquid conferre.

13. Ad secundum dico, quod Legati missi, vel nati non

 habent

habent conferentiam, beneficiorum, ut tales sunt absquè mandato speciali; Benè tamen possunt collare beneficia, legati à latere, absque mandato speciali, etiam invito Domino beneficij, facit Textus noster in §. ex legationis, etenim Legati, sunt plures, qui à Pontifice legationem habent, aliqui enim dicuntur legati quia a Pontifice summo, ob aliquem negocium particulare mittuntur, & isti dicuntur mixti, unde istis facultas concedendi beneficia non est; aut Legatus oritur cum dignitate legati quomodo est Archiepiscopus Pisarum, aut est temporalis, constitutus tamen ad regimen alicuius Provinciæ de latere Pontificis, & iste dicitur Legatus de latere, & huic convenit hæc potestas conferendi beneficia.

Alij sunt nunci Sedis Apostolicæ, & dicuntur de latere secundum communem opinionem, & isti si non habent speciale mandatum non possunt beneficia conferre, etiam si Legatibus alicuius concessa sit talis Authoritas, nam conceditur ijs, id quod concessum erat pro Consulibus Romanis antiquitus, quia isti reipublicæ comparantur ut in C. primò de officio legati in 6. ubi habetur de singulorum potestate, & in l. quisquis C. ad legem Iuliæ maiesta. an verò possit conferre iste Legatus beneficia reservata Papæ, infrà videndum est.

14. Prout dico, quod collatio devoluta ad Papam non potest conferri per Legatum Provincie, nec per alium absque speciali concessione summi Pontificis etiam in exemptis, nam isti imediatè Papæ sunt subiecti, ut sunt beneficia, quę a Religiosis, conferuntur per legatum de latere, firmatur per C. licet C. sicut de supplen. negligen. Prælati. Romani consil. 351. Abbas in C. grave n. 6. & 7. de officio ordinis, & in dicto cap. 2. de concessione præbendæ. Selva de beneficio par. 3. q. 49. n. 4. Rebuff. in concord. §. si quis vero, verb ad alium de decolat., & titulo de deco lat. n. 36. vers. 9. quos refert, & sequitur. Cochier. quæ 30. n. 5.

15. Non

15. Non poterit igitur legatus de latere conferre beneficia ad Episcopum devoluta ex negligentia Prælati regularis exempti, quæ Episcopus confert authoritatem Apostolicam, ita Nicol. Gargia de Benefic. p. 5. cap. 2. n. 32. quia ab exemplo regularibus, fit devolutio ad ordinarium, qui authoritate Apostolica confert, C. cum singula depræbendis in 6. Rebuf. titulo de devolutione n. 32. Gochier. q. 30. n. 8. quod restingi debet, quando superior regularis, qui providere debebat tale beneficium non habet supra se Prælatum in Religione, quia tunc ad Superiorem ipsius fit devolutio, Cardinal. in Clement. unica q. 3. de supplen. negligent. Prælat. alias ius tertij nimis læderetur.

16. Quæ autem concernunt ad reservationes legatorum, ita sunt decidenda, iuxtà textum nostrum, quod scilicet dummodò ad beneficiorum iam vacantium non sit processum; eo ipso quod eorum spiratur officium legationis pœnitus evanescunt, nec executores dati amplius ea conferre poterunt.

In §. sed nec aliter, cum quatuor seqq.

17. Quæstiones quæ fiunt in §. præsenti cum sequentibus quatuor sunt istæ. Primò, an taciturnitas habiti beneficij invaliditet provisionem legati non ordinati. Secundò, est, an qui in beneficium nullum habet ius, si tamen collatur de eo alteri primo non consentiente providere possit. Tertiò, an proviso possit assigniari terminus acceptationis, & an dicto termino elapso possit alteri conferri, & an provisus rè integra manente, possit semper acceptare. Quartò, an per rescriptum Apostolicum si conferatur præbenda purè, in diem, & sub conditione, & pura collatio sit, cum alicui simpliciter de aliquo beneficio provideatur.

18. Circa difficultates propositas; author non parum laborat. quapropter iuxtà textum. Ad primum respondetur quod si in collatione alicuius beneficij facta à legato potestatem

tem habente beneficia conferendi non exprimantur, & beneficium, & persona cui beneficium confertur, taciturnitas, talis collationem prædictam invalidat, ita in C. si de officio legati in 6. & Clement. fin. de officio ordinis, immò non sufficit mentio generalis, sed debet exprimi ius beneficij, quod habet impetrans, ut not. in Clement 1. de præbendis, quæ quidem collatio facta à legato cum sit facta authoritate Apostolica non præiudicat ordinario legato, verum est quod authoritas legatorum extraordinariorum est restringenda, non sic ordinariorum legatorum, quæ cum sit naturalis, & favorabilis est amplianda, facit C. ad hoc de rescriptis, & C. fin. de re iudicata, C. odia de regulis iuris in 6. & notat in Clement. si de officio ordin. & similis differentia in C. statutum de rescriptis in 6. nam ordinarius, quia personas cogniofcit, & scit merita, & demerita suarum ovium ex certa scientia, quæ ratio non militat in legato extraordinario, supponitur collationem factam ab extraordinario non esse tutam, ac iniuriosam ordinario, at factam ab ordinario legato tutam esse, & pro Ecclesia valde utilem censenda est.

19. Ad secundam difficultatem, secundùm textum nostrum antequam provisus de beneficio secundum legē Civilem beneficium acceptet, nullum habeat ius nihilominus antequam primus non acceptet, vel disentiat collator, non potest providere alterum de eodem beneficio, ita tenendum est, alias collatio secunda non subsistet, quia, & si sit valida collatio in rebus sæcularibus, non est sic in iure Canonico, ubi verius proceditur, & attenditur ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est magni momenti res, undè absenti aquiritur ius contra dispositionem iuris Civilis, ut not. in C. si tibi de præbendis in 6. verum est, quod si provisus, mittit Procuratorem ad acceptandum, aut consanguineum, beneficium dicitur suum, ut patet in C. accedens extra de præbendis, & in C. si tibi, eodem tit. in 6.

20. Non deficiunt authoritates, pro secundo, dicentes

quod

quod si secundus ante primum acceptet tenet provisio, favet huic sententiæ, C. si tibi absenti de præbendis in 6. sed falsum est dictum; quia ad summum, secundo posset fieri collatio si primus non acceptet, prout fit in testamentis, at hæc ratio non valet, cap. 2. de electione in 6. facit etiam cap. 2. de concessione præbendæ, & adiuvat, C. Pastoralis de rescriptis, & puto esse rationem, quia in provisione rerum Ecclesiasticarum, ne Ecclesia patiatur, requiritur sollicitudo quia agitur de Dei servitio, in quo non requiritur otium, sed sollicitudo.

21. Ad tertium, nempe an proviso possit assignari terminus acceptationis. Affirmativa est responsio, tempus assignandum, non potest esse minor unius mensis, C. quam sit de electione in 6., nec Episcopus illud potest abreviare, C. indultum; cum suis, concordat de re iudicata in 6. & non solum hoc est verum meo videri, de electivis, verum de hijs, quæ conferuntur facit, C. cum in illis, §. 1. de præbendis in 6. quo termino elapso si electus non consentiat censetur disensisse, sic in C. ab eo de appellatione in 6.

22. Sed non hoc stante, si intra dictum tempus expresse dixisset, non velle acceptare tale beneficium seu præbenda, deinde antequam tempus expiret se pœnituit, de negata acceptatione, possit mutato proposito consentire? cum distinctione procedendum est, nempè si conferens manet in eadẽ voluntate ac erat quando primo contulit beneficium poterit consentire, prout habetur in C. si tibi in fin. de præbendis in 6. & prout notatur etiam in C. licet de Procuratore, & in L. mancipiorum ff. de optim. leg. si autem conferens, mutavit voluntatem, sibi ipsi imputet, qui renunciavit, sivè disensit.

23. Ad quartum iuxta textum nostrum; *per rescriptum Apostolicum, mandatur fieri collatio, aut purè, aut adiecto die, aut sub conditione purè, ut cum mandatur simpliciter, ut*

mensis V. G. si adhuc vacans beneficium collari potest, dummodo, ut superius dixi mens collatoris sit eadem, & non sit revocata, & non venerit prius in notitia collatio, illi cui collatio facta fuit, prout notatur in Ele. uni de concessione præbendę in Glos. infrà mensem antè medium, usquè ad finem.

26. Nota etiam hic, quod quando fit rescriptum pro collatione beneficij, cum hac Clausula, sine conditione, conceditur primum beneficum quod intra mensem voliti, Caio V. G. tunc, non suum potest acceptare Caius vacaturum, sed illud, quod iam vacans erat, tempore rescripti, etiam, si in reservatione diceret quod vacabit, nam in tali casu, vacans, & vacabit idem sunt, facit l. verbo oportebit ff. de verborum significatione, & not. in ele. unico de concessione præben. & per Felin. in C. constitutus de rescriptis, multa in hac rubrica essent uidenda, sed quia multa de illis tacta sunt in antecedentibus rubricis, propterea illa relinquntur à me, & ad videndum quid iuris, de institutionibus, & iure Patronatus Transitum faciam.

RVBRICA DECIMAQVINTA.

De institutionibus, & Iure Patronatus.

1. CVm in antecedenti rubrica egerim, [& si brevissime de collatione beneficiorum, videtur hic iure proprio tractandum esse de institutione, & iure patronatus, qui quidem Titulus apud Authorem nostrum in tres partes dividitur, in prima habetur, quid sit Ius Patronatus; in secunda quomodo aquiratur, & quale sit, in tertia quomodo finiatur.

2. Quid autem veniat nomine institutionis, cum hoc verbum Institutio magis latè pateat, nam adaptatus ad contractus prout in l. 1. ff. si certum per ad obligationes l. ex hoc iure, ff. de Iustitia, & iure. Ad actiones etiam trahi-

 tur

tur l. 1. ff. de inter actiones, ad ultimas quoque voluntates §. ante hæredes instit. de leg. unde, ut in unum omnia dicam; omnis ordinatio Institutio dici potest.

3. At quia hic sumus in materia beneficiali; alia est Institutio Iuris translativa, ut hæc, de qua in Rubrica præsenti; alia iuris iam translati executiva, ut ea quæ fit per Arch. ut C. ad hæc, & C. ut nostrum, de officio Archidiaconi, undè Institutio, est executiva iuris, ut C. uni de Cappel. Monacorum, sumitur autem continuatio ex §. fin. de præbendis, quare sic institutio describenda, sivè definienda est, secundum sacros Canones, *Institutio est Ecclesiæ, sive Ecclesiastici beneficiŷ collatio*, dividitur hæc rubrica in plures §§. & iuxta ordinem Authoris, materias in eis contentas meliori modo, quo potero Deo dante ego similiter dilucidabo sit ergo.

In §. Accidit autem.

4. Secundum textum nostrum non semper Episcopi est providere Clericos de beneficijs, quia in beneficis de Iure patronatus ipse Episcopus providere non potest, sed solum approbare præsentatum, ab habente ius præsentandi per examen illum aptum invenit, & hoc est verum in beneficijs Non simplicibus, sed in habentibus curam animarum, non autem in Cathedralibus, & collegiatis, quia in illis non cadit Ius patronatus, ita ut patronus possit præsentare, ut habetur communiter in C. cum in terra extra de electione, & in C. nobis eod. at cum sint quædam beneficia non simplicia, in quibus vere cadit ius patronatus, ut declarat Paul. de Citadin. in tractatu de iure patronatus, in 3. parte sub Rubr exquibus causis acquiritur ius patronatus, consultius fuit illud verbum non apponere, & placuit cuidam Auditori Romanæ Rotæ prout ait Auctor, &c.

5. Institutio ergo prout facit ad præsens negocium nihil aliud

aliud est in rigore loquendo, quam concessio Ecclesiæ, seu beneficij, authoritate legittima Episcopi, uel alterius ordinarij facta, non simpliciter fatta cuius visC lericorum, sed ei qui est à patrono nominatus, & oblatus; ita Azzorius institut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 22. q. 1. & dicitur translatio non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto; ita Abbas in C. authoritate n. 7. de institut. quod autem sit iuris translatio probat Glos. in cap. 1. de regulis iuris lib. 6. & dicitur non libera, quia Superior, velit, nolit tenetur præsentatum idoneum instituere C. decernimus, 16. q. 7, C. pastoralis, &C. quod autem de iure patronatus.

6. Vnde fit, quod solus Episcopus de iure communi possit præsentatos à Patronis, & prævio examine idoneos repertos instituere, ità habetur in C. ex frequentibus de instit. cap. 1. eod. titulo lib. 6. C. cum satis, de officio Archidiaconi. Clement. plures de iure Patronatus. Lambert. in lib. 2. p. 3. q. 1. princ. art. 10. n. 1. Rota dec. 85. n. 1. p. 2. in novissimis, Abbas in C. cum Ecclesia Vulterrana, de electione mari. Antonin. var. resolut. lib. resolut. 47. n. 6. & resolut. 55. n. 11. in fin. Valer. Reginal. in Praxi fori pænitent. lib. 30. tract. n. 224. Vgolinus Cap. 51. §. 4. n. 1. Vivian. lib. 12. cap. 2. n. 1. quia in collatione beneficiorum Episcopus in sua Diœcesi de iure communi, fundatam habent intentionem, ita Cardinalis Seraphinus decisione 353. n. 3. Valer. Reginal. tract. 3. n. 239. Gonzalez ad Reg. 8. Cancellariæ, §. 1. præm. n. 21.

7. Quæ quidem instituendi facultas potest delegari etiam ante vacationem, & ratio est, quia institutio fit coactè ad præsentationem patroni, & cessat votum captandæ mortis, ita Ioannes Andreas, & Dominic. in C. si confirmationem, de electione lib. 6. Vivian. lib. 12. cap. 2. n. 4.

8. Advertendum unum est tamen, quod culpa Episcopi male instituentis patronis non nocet. Rota in una Romana

 iuris

iuris patron. 14. Octobris 1589. coram Robusterio. Seraphin. decis. 1238. ubi dicit quod nullitas institutionis non inficit præsentationem factam per patronos esse bonam, sive validam, & in tempore factam, ita refert. Aloysius Riccius d. praxi resolut. 188.

9. Vicarius Episcopi, absquè speciali facultate potest confirmare electos, & præsentatos instituere, ita Glossa verbo non possunt in C. finali de officio Vicarii lib. 6. Roch. de iure patronatus, verbo competens q. 31. n. 66. & 67. Lambertin. ead. tract. p. 3. lib. 2. art. 5. q. 1. in princ. Covar. lib. variar. cap. 2. n. 7. selva de beneficiis p. 2. q. 14. Cald. perreina de renovat. emphyt. q. 12. n. 11. Vivian. in praxi iuris Patron. p. 2. lib. 2. cap. 2. n. 3. Sbroz. lib. 2. q. 111. Gonzalez ad regul. 8, Cancellar. Glos. 9. §. 1. a n. 68. Soar. de Paz. in practich. tom. 2. præl. 3. n. 7. & 8. Quintanad. d. lib. 1. Ecclestast. cap. 5. n. 7. Praxis Episcoporum p. 1. verb. Vicarius §. 14. Azzorius cap. 24. q. 5. & lib. 6. cap. 22. q. 3. Nicolaus Garg. cap 8. n. 84. cum sequentibus, ubi refert sacram Congregationem Cardinalium iudicasse Vicarium Episcopi non habentem limitatam authoritatem instituere posse, & p. 8. cap. 4. refert. Rotam Romanam, ita tenuisse, unde huic opinioni me libenter, immò libentissimè absque ulla difficultate subscribo.

10. Capitulum sede Episcopali vacante, & si non possit beneficia conferre, quæ ad Episcopi collationem spectant, ut constat per Azor. constit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 38. q. 1. Gonzalez ad Reg. 8. Cancellariæ §. 4. proem. n. 35. glos. 9. §. 1. n. 77. Stephanus quaranta in Summa Bullarij verb. Sede vacante vers. nono quæro pag. 137. praxis nova Episcop. p. 2. cap. 5. n. 16. in fine, plures per Garg. de beneficijs p. 5. cap. 7. n. 51. potest tamen præsentatos Clericos à Patronis admittere, atque instituere cap. 1. de institutionibus lib. 6. Calder. cons. 3. de iure Patronatus, Rebuff. in praxi tit. forma Vicariatus n. 132. Azor. cap. 38. q. 2. quaranta

vers.

verſ. quæ concluſio pag. 138. Garg. dicto cap. 7. n. 54. Vivian. lib. 12. cap. 2. n 6.

11. E totum hoc eſt verum tam de beneficij ſimplicibus, quam, non ſimplicibus, ut habetur communiter in C. cum in terra extra de electione, & in C. nobis eod. & hæc quoad inſtitutionem.

In §. eſt igitur cum duobus seqq.

12. Movet hic Doctor tres difficultates, in primis quærit, quid ſit ius Patronatus. Secundo, quot modis conſtituatur. Tertio, an fundans, vel donans Eccleſiam, vel Cappellam acquirat ius Patronatus, & cum ſequi debeant commoda, quem ſequuntur incommoda?

13. Ad primum ſecundum textum noſtrum, ita definitur *eſt ius Patronatus poteſtas præſentandi, inſtituendum ad beneficium Vacans*, quapropter tale ius conſtituitur; aut per Eccleſiæ ædificationem, ſivè Cappellæ dotationem, & ſimilibus, C. nobis extra eod. C. frigentius, C. piementis, & C. Monaſterium 16. q. 7. & hoc procedit etiam ſi fundans ſibi tale ius expreſſè non reſervet, & C. ſignificavit ubi Abb. in 1. not. de teſtament. & habetur per gloſ. in C. piementis 16. q. 7. Lambertin. de iure Patronatus p. 1. lib. 1. q. 2. cum ſeqq. Paulus de Citadinis, eod. tract. p. 3. Roch. verbo, Eccleſia fundavit, & verbo conſtruxit, & verbo dotavit, & fuſius, de viſitatione lib. 2. cap. 10. Spin. in ſpeculo teſtament. gloſ. 4. in princip. filamin. de reſignationibus lib. 4. q. 4. n 40. cum ſeqq. Perez lib. 1. gloſ. 1. tit. 6. lib. 1. ordin. praxis Epiſcoporum p. 1. verbo ius Patronatus, Nicol. Garg. de beneficijs p. 5. cap. 9. a n. 36. Iulian. Vivian. in praxi iuris Patronatus p. 1. lib. 2. Cardoſo in praxi iudicium verbo ius Patronatus n. 2. cum ſequent. Camil. Borrell. in ſumm. omnium deciſionum, tit. 32. n. 1. Gonzalez ad reg. 8. Cancellariæ gloſ. 18. n. 33. cum ſeqq. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.

51. in.

51. in principio n. 6. Franciscus Leo in Thesauro fori Eccl. p. 2. cap. 6. n. 25.

14. Fundare autem quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum, ubi dicta Ecclesia construi debet, C. nobis, & ibi Doctor de iure Patronatus, ita firmant Iulian. Vivian. in praxi iuris Patronatus p. 1. lib. 1. cap. 1. a n. 32. ubi n. 37. cum Cardin. in d. C. nobis n. 3. opposit. 4. quarè hic unum notandum est; quod videlicet Ecclesia sit ædificata in fundo meo, me inscio, si postea ego acquiesco, quod dominium fundi transeat sub iure Ecclesiæ, ego efficior Patronus; ità apud Barbos. p. 3. de officio, & potestate Episcopi allegat. 70. pag. mihi 369. n. 3.

15. Quapropter si detur casus, ut quis daret fundum ad Ecclesiam construendam, alius illam construat, & alter eamdem dotet, certè omnes isti tres Patroni dicuntur, etiam si in talibus operibus pijs faciendis non dixerint, se velle esse patronos, Abbas in rubr. de Iure patron. n. 6. Vivian. citat. proximè n. 33. firmat Roch. verb. Ecclesiam fundavit n. 19. & Vivian. loco supracit. n. 40. Verum est, quòd siquis Ecclesiam ædificavit, vel Cappellam, & à principio illam non dotavit, vel alius hoc non fecit, potest fundator compelli ad illam dotandam, vel eius hæredes, aliàs amittunt Ius patronatus; sic firmat Aloys. Ric. in praxi aurea resol. 11. n. 6.

16. Et quia dubitari potest, an constructor Ecclesiæ vocetur ille, qui illam fabrefacit, dicendum est quo pro constructore intelligitur ille, qui facit expensas pro constructione dictæ Ecclesiæ; Verum est, quòd si fabrefactor opera sua ponat gratis, potest inter patronos illius Ecclesiæ constructæ connumerari, ita Cardin. in d. C. nobis n. 7. 8. & 9. q. 9. in princ. Vivian. ubi proximè citatus est à n. 41. Et tantùm hoc debet fieri de consensu Diœcesani Iuris ordine servato, prout in textu nostro habetur §. ædificatione, & facit C. nobis eo; nam Ius patronatus datur in præmium beneficij collati Ecclesiæ, non enim acquiritur Ius ex ædificatione, &c. sed

sed q uia illam quis ædificavit, & perfecit; idcircò ipsamet Eccl esia dat illi Ius patronatus, nam beneficia beneficijs compensanda sunt.

17. Et si ex dictis videatur quòd quando quis reparat ruinam Ecclesiæ acquirat Ius patronatus in eam, quia illam beneficat, atquè adeò beneficium illud beneficio debet compensari: fallit tamen in hoc ista regula in simplici reparatione; quáquá verum sit, quando post totalem diruptionem repararetur, quia tunc non est reparatio, sed nova constructio Ecclesiæ, & sic fieret (servatis servendis ut suprà dixi) patronus illius, & benficium beneficio compensaretur, Glos. 1. in c. 3. de Iure patr. Staphil de literis grat. tit. de modo, & forma impetrandi §. sequitur videre n. 6. Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 6. principal. art. 5. Rot. Rom. divers. dec. 269. p. 2. Menoch. cons. 9. n. 27. & cons. 336. n. 5. cum seqq. Aloys. Ricc. praxi rerum fori Eccclesiastici resol. 123. vers. declaratur 6. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 11. q. 10. praxis Episcop. verbo ius Patronatus pag. 179. Spin. in speculo testamen. glos. 4. principal. n. 28. Nicol. Garg. cap. 9. supra cit. a n. 51. Vivian. cit. supra n. 44. Seraphin. Rota decis. 97. Stephanus Garg. discept. forens. cap. 177. n. 26. ubi absolutè resolvit quod ad aquirendum ius Patronatus, ex reparatione requiritur totalis Ecclesiæ restauratio funditus dirutæ;

18. Atquè adeò non sufficit fundare Ecclesiam, & illam construere usquè ad medietatem, sed requiritur illius perfectio, ad hoc, ut fundator acquirat ius Patronatus; aliàs si unus incipiat, & alius perficiat, qui perficit eam, ius Patronatus acquirit, iuxtà illud, non incipienti, sed porficienti corona datur. Si tamen sic duo convenirent, ut unus pro medietate, alter pro alia, non difficultatem, quod unusquisque ex istis esset compatronus; cum unusquisq; illorum diceretur perficiens, sicuti evenit, in causis partialibus effectum unum producentibus, & in partibus phisicis respectu physici compositi iuxtà veros Phylosophos, deduco primo

ex

ex ratione, secundo ex Doctrina Lambertini p. 1. q. 4. art. 1. Vivian. p. 1. lib. 2. cap. 3. n. 1. & alijs non paucis, quia in duobus trahentibus pondus non poteſt aſſignari pars quæ ſit ducta ab uno, & non ab alio, ſed omnes dicuntur trahentes illius ponderis, & quod traxerint, ergo à pari in caſu, de quo hic.

19. Ad id, quod in textu dicitur de dotantibus Eccleſiam aliquam, prout in textu noſtro §. ædificatione, indubitatum, eſt quod dotans Eccleſiam aliquam, vel Cappellam ius Patronatus acquirit, eodem modo ac ille qui Eccleſiam, vel Cappellam fundavit, &c. hæc enim ſunt verba textus noſtri *ſicut enim in carnali matrimonio ad onera dos aſſignari debet, ita etiam concedenda ſunt Eccleſiæ, quæ ad luminaria, &c. ut quaſi cuiuſdam loco remunerationis ad præſentationem in fundatis, vel dotatis Eccleſijs Sacerdotes inſtituantur*, & hoc eſt verum quando aliàs Eccleſia, ſivè Cappella non eſt dotata, aut ſi dotetur ante conſecrationem, vel poſt illam ejuſdem Eccleſiæ dummodo fiat hoc cum conſenſu Epiſcopi, gloſ. in C. piæmentis 16. q. 7. Roch. verbo dotavit n. 4. Vivian. p. 1. lib. 1. cap. 1. à n. 51. dos tamen, quæ aſſignari debet Eccleſiæ ad lucrandum ius Patronatus debet eſſe ſufficiens, ad miniſtrorum neceſſaria, ad luminaria, &c. ita firmat Abb. in C. cum ſicut n. 5. de conſecratione, & Gloſ. verb. Clericorum, in C. ut, quis quæ de vita, & honeſtate Clericor. Vivian. lococit. n. 56. unde ſi dotans non dat ſufficientem dotem non poteſt dici patronus ſed benefactor, quarè, an ſit dos ſufficiens, nec ne ab Epiſcopo debet arbitrari, faciunt pro ac ſententia Lambert. lib. 1. p. 1. q. 5. n. 11. Nicol. Garg. cap. 9. cit. ſupra n. 52. Vivian. lib. 2. cap. 4. n. 27. & ſic cenſuit ſacra Congregatio textè Aloyſio Ricc. in praxi reſolut. 123. n. 3. verſ. declaratur, & reſol. 163. Vgolin. cap. 51. in princ. n. 6. verſ. 2. undè naſcitur dubium magnum, co quia Epiſcopus ſemper cum debeat ad utililatem Eccleſiarum attendere.

20. Eſtò,

20. Esto, quod dos Ecclesiæ assignata non sit sufficiens, & hoc non obstante Episcopus consentiat, an talis dotans Ecclesiam, Patronus, & ius Patronatus acquirat. Negativa pro me est responsio, sic firmat glos. in C. quiqunque il 2. 16. q. 7. Vivian. cit. eod. loco n. 16. in fine.

21. Immò ad aquirendum ius Patronatus, in dotatione alicuius Ecclesiæ facta à Francisco V. G. si illa Ecclesia, quæ secundo dotatur, requiritur, ut constet, quod si prius dotata erat, illa prima dos fuerit consumpta, & reducta de esse ad non esse, ita tenent pro me Gonzalez cap. 15. supra nominato glos. 18. n. 53.

22. Vtrum verò ex augumento dotis facto alicui Ecclesiæ aquiratur ius Patronatus, negativa est pro me responsio, sumus enim in terminis restrictivis ad dotandum, in casu quod Ecclesia dotem amisseret sic Stephanus Garg. discept. forens. car. 177. n. 24. & 25. Aloys. Ricc. in praxi citata superius resol. 150. per totam, & resol. 172. quia hoc Episcopo prohibetur, nempè concedere ius Patronatus pro augumento dotis alicui Ecclesiæ, pro qua re vide Bonam Rotæ decisionem in una Tirmana iuris Patronatus 21. Februarij 1614. coram Reverendiss. Dom. Coccino S. Rotæ Decano apud Farinacc. p. 2. tom. 1. dec. 521.

23. Ab hac re me divertem, ut non relinquam unum quod ab authore nostro, & expositore textus consideratur, nempè quid possint agere Episcopi, quando à Patrono beneficij, Ecclesiæ, aut Cappellæ præsentatur. Dico quod in hac re si Clericus est præsentans, debent benè, & omni diligentia advertere, quæ persona sit præsentanda, cum talis præsentans practicus sit de rebus Ecclesiæ, non sic Sæcularis, etiam si comulativè ad præsentandum concurrant, quia Sæcularis non est practicus de rebus Ecclesiæ; nam si à Clerico præsentaretur ignarus illi fieret iniuriam infallibiliter ab Episcopo non posset admicti abquè gravi peccato, & ab proponente similiter, quia Ecclesia indiget personis

peritis, non vestibus, & comis ornatis, amat sponsa Christi divitias virtutum, non vanitatum, nec Episcopus habet arbitrium in hac re, nisi quando præsentati ambo essent æqualiter idonei, tunc secundum iura dignior præferendus est ab Episcopo, dixi [dignior] nempè si dignitates aliquas habeat, ut Doctoratum, &c. non obstante, C. quamvis de electione, & habetur, C. erit dist. 4. undè nullus ab aliquo officio temere est reyciendus, sed prius est examinandus, quia in dubio præsumitur idoneus ità author in §. ædificatione. Ad nostrum de iure Patronatus redeo,

24. Videndum igitur modo est, an Laici, usu vel præscriptione ius Patronatus possint acquirere tam in electione Ecclesiarum, quam Episcoporum, &c. ipsi enim non habent authoritatem spiritualem. Resolutio mea tamen est affirmativa, & notatur per textum in C. quærelam, de electione, & in C. generali 13. ibi fundatione, vel consuetudine, eodem tit. lib. 6. cum similibus omnes resolvunt, Roch. de iure Patronatus, verbo ipse, vel is a quo a n. 18. Lambertin. eod. tract. lib. 1. p. 1. q. 10. in principio art. 1. Bald. de præscript. p. 1. quintæ n. 71. Covarr. in regul. possessor. 2. p. §. 10. a n. 2. & fusius Gilchen. de præscript. p. 3. cap. 9. a n. 3. & per tot. ergo dicendum quod Laici ratione usus, vel præsciptione, possunt acquirere ius Patronatus, non loquor hic de fundatoribus, aut dotatoribus, &c. verum est quod hoc ius debet trahere originem, ab Ecclesia, ratione meritorum illorum, ob beneficia Ecclesiæ collata, &c. ut supra pluries dixi ac ratione demonstravi. Relinquo multa in hac materia, quæ alibi videri possunt,

In §. sunt tamen cum seqq. duobus.

25. Oriuntur hic difficultates non leves, quare scilicet Ecclesiasticus Patronus habeat spatium sex mensium ad præsentandum. Laicus vero solum quatuor, quæ est prima diffi-

difficultas. Secunda difficultas eſt, an Epiſcopus inſtituens ſecundo loco præſentatum, abſquè ratione, teneatur in pœnam, providere primum Tertia difficultas eſt, an legatus de latere poſſit derogare iuri Patronatus Eccleſiaſticorum, & Laicorum, de quibus difficultatibus, modo videre eſt, quid pro rei veritate ſentiendum ſit, ſed breviter.

26. Circa primam difficultatem ſecundum textum noſtrum Laici debent præſentare intra Quadrimeſtrem, Eccleſiaſtici vero intra Semeſtre; & aliquando datur caſus, quod talis præſentatio eſt mixtà, nempè, ex Eccleſiaſticis, & Laicis, & tunc, tam unus, quam alius, gaudent beneficio Semeſtris; ratio quare Eccleſiaſticis concedatur tempus ſex menſium ad præſentandum, Laicis ſolum tempus quatuor menſium; eſt quia Eccleſiaſticus poſt præſentationem non poteſt variare, at Laicus variare poteſt, etenim præſentatio facta ab Eccleſiaſtico, habet vim electionis, non ſic illa facta à Laico, undè non mirum, ſi Laico conceduntur quatuor menſes tantum ad præſentandum, Eccleſiaſtico verò ſex. C. cum autem, C. paſtoralis, eod. & C. publicato de elect. ut per Abb. in dicto C. cum autem, & notatur in Clement. 2. eo tit. facit argument. 16. q. 2. C. ſi quis Epiſcopatum. & notatur in dicto, C. cum autem magis, ac magis, per gloſ. hoſtienſ. & Abb. & hoc valet quando Eccleſiaſticus, præſentare habet iure Eccleſiaſtico, ſecus verò, ſi iure hæreditario, quia præſentando iure hæreditario, currit eadem ratio, ac de Laico, nempe intra quadrimeſtræ præſentare debet, argument. C. cum dilectus, eod. & notatur per Abb. in dicto C. cum autem, & not. etiam in C lement. 2. eo tit. & in C cum dilectus extra eod.

27. At quando ſimul concurrunt ad præſentandum Eccleſiaſticus iure Eccleſiaſtico, & Laicus iure Laicali ſimul, omnes ſimul habent ſemeſtre ad præſentandum ratione communionis nam tunc dignior atrahit ad ſe inferiorem, & illum dignificat, ita firmat gloſ. fin. in C. unic. Lambert. q. 1. art. 3.

Nicol. Garg. cap. 9. n. 210. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol. 458. Vivian. cap. 1. n. 5. ubi firmat etiam ſi Laicus habeat maiorem partē, V. G. Laicus habet duas voces, Eccleſiaſticus unam tantum; nam, ut dixi magis dignũm trahit ad ſe minus dignum, C. quod in dubijs, ubi gloſ. verbo Conſecratum, de conſecratione Eccleſiæ, & ead. gloſ. in dicto C. uni, cum alijs non paucis Scriptoribus Canonicis.

28, Licet autem ius patronatus mixtum, quoad privilegia, & commoda dicatur Eccleſiaſticum ob rationes abductas in antecedenti nùmero, tamen quoad derogationem dicitur laicale, nam privilegia ſunt amplianda, odioſa vero reſtringenda, firmat concluſionem hanc Puteus dec. 157. n. 5. p. 3. Flamin. de reſignat.lib. 2. q. 4. n. 50. mari Antonin. variar.lib. 1. reſol. 39. n. 10. unde non ſolum quoad partem Laicalem, ſed etiam quoad partem Eccleſiaſticam expreſſa derogatio requiritur, ita gloſ. & doct. in C. cum dilectus, de iure patronatus, Felinus in tract. quando litteræ Apoſtolicæ nocent. patrono Ampl. 6. Mari Antonin. reſolut. 39. n. 9.

29. Noto tamen cum DD. quod tempus ſex, aut quatuor menſium incipit currere à die vacationis beneficij, quod ſi non veniat in cognitione de tali vacatione patronus, cuius eſt alium præſentare, incipit currere tempus à die cognitionis, quarum ſivè notitię talis vacationis quorum duarũ concluſionũ, prima probatur per textũ in cap. 2. de ſupplen. negligent. prælat. & in cap. 2. §. cum vero de conceſſione præbendæ, & in C. eam te de iure patronatus, quã ſententiam tenet Rebuff. in praxi beneſic. lib. 1. titulo de devolution. n. 5. Villalobus tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 22. n. 127. pagin. 608. cum multis alijs, DD. de hac re ſcribentibus. Secundæ verò concluſionis veritas oſtenditur, ex ſacra Rota Romana, prout videre eſt apud Tiraquell., de retractu Tit. 2. §. 35. num. 7. Azzor. lib. 9. cap. 21. Campan. rub. 11. cap. 13. n. 393. Caputq. deciſion. 248. p. 3. relatus ab alis Ricc. Collect. 119. & de-

& decision. 183. n. 2. in praxi superius ut resolut. 155. in praxi Episcopor, p. 1. verb. Ius patronatus §. 8. versicul. hj sunt cum innumeris Authoribus gravissimis, relatis a Barbosa de authoritate Episcopi Allegat. 72. pag. mihi 412. n. 134.

30. A quia ignorantia potius, quam scientia præsumitur, prout habetur in C. præsumitur de regul. Iuris in 6. Olasc. dec. 71. n. 23. Anton. Monach. Florent. decis. 7. n. 15. Sesse Aragon. decis. 189. & præsumptio semper stat pro patrono, ut dicatur in tempore præsentasse, & ignorasse vacationem, nisi alios scivisse probetur testibus omni exceptione maioribus, ita Rota apud Farin. dec. 520. in 1. collect. noviss., & ideo in una Parmens. beneficii coram Domino Pamphilio 1590. resolutum fuit patrono non currere tempus ad præsentandum in beneficio vacante per privationem, nisi à die notitiæ sententiæ, & privationis, quod idem valet in morte, aut renunciatione: Lop. allegat. 78. & in altera firmiana. Altaris coram Domino Blacch. 5. Decembris 1594. fuit resolutum; quod habens gratiam fundatam in devolutione, ob negligentiam patroni in præsentando intra tempus à iure præfixum, debet probare sufficienter scientiã ipsorũ Patronum, refert prout Garg. cap. 3. n. 36. & 37. immò si essent plures patroni ad præsentandum ius præsentandi conservari potest in uno ignorante vacationem, etiã si alii scivissent, ut fuit resolutum in causa Spoletana beneficii 28. Maii 1590. coram Domino Blanchetto, prout refert Nicol. Garg. cap. 2. n. 41. verum, est quod Regibus, & Principibus non currit tempus quatuor mensium, ut probat Cobed. de patronatibus Regiæ coronæ cap. 28. n. 7. & 8. nam Principes absoluti, ut est magnus Dux Ætrurię, & dux Sabaudiæ, regibus Equiparantur, sicut, & Republica Veneta, &c.

31. Similiter, non currit tempus illis, qui sunt absentes ob servitium Regis, Principis, Reipublicæ &c. vel iniustè Carceratis, vel non habentibus tutum accessum ob timorem inimicitiæ; ratio est, quia cum Ecclesia sit Pia, &

Cultrix Iustitiæ, non supponitur assignasse tale tempus quatuor mensium cum tanto rigore. Rebuff. de pacificis posess. n. 304. Vivian. lib. 7. cap. 2. nu. 6. Flores de mena q. 3. n. 4. & precipuè, quando res est dubia, an ille qui debebat fuisset impeditus nec ne; quia in tali casu non tenetur procuratorem constituere.

32. Sunt in isto numero in fine has duas conclusiones, prima de re dubia firmat Manticha decis. 30. n. 2. Seraphin. dec. 220. n. 4. Menoch. consi. 38. n. 35. Surd. decis. 151. n. 4. Valasc. consil. 130. n. 31. Flamin. de resignat. lib. 11, q. 13. n. 11. Gutier. practic. lib. 3. q. 34. n. 21. Cardoso verbo impedimentum, n. 2. Circa secundam, de constitutiene procuratoris videatur Augustinus Barbosa Lusitanus de potestate Episcopi p. 3. Allegat. 72. pag. mihi 413. colum. prima n. 339.

33. Mihi tamen oritur dubium in hac materia non spernendum, & est, V. G. Episcopus Florentinus, sivè Archiepiscopus vt melius dicam scit vacatum esse beneficium, in sua Diœcesi, quod quidem beneficium, est iuris Patronatus, & scit certè quod patroni, qui debent præsentare nesciunt talem vacationem beneficij, an teneatur intra tempus quatuor mensium illos monere, ne suum ius amitant C. si amiterent, & sinè tali monitione prævia, transacto tempore tuta conscientia, & absque peccato possit ipse providere? difficcultas hæc à me movetur gratia alicuius mei amici, cui difficultati.

34. Respondeo, & dico, quod certum est, omnes tenentur impedire damnum proximi quando impediri potest; & illi manifestare periculum damni, iuxtà omnium Theologorum dictum *non obstans*, *non manifestans*, ut videre est apud Navarrum lib. 3. cap. 1. n. 224. & Laymannum lib. 3. sect. 3. tract. 2. cap. 5. n. 7. & hoc ex iustitia, ex qua doctrina hic figuratur Casus à me V. G. Franciscus Patronus Ecclesiæ Sancti Ioannis, &c. cui in causa vacationis quomodoqunque

fiat

fiat vacatio, vel per mortem ſcilicet, renunciatione, aut privatione. Franciſcus, eſt inſcius omninò de hac re, ex altera parte Epiſcopus, in cuius Diœceſi eſt Eccleſia ſub titulo S. Ioannis prædicto de tali vacatione certam ſcientiam habet, & omninò tacet, exſpirat tempus quatuor menſium patronis Laicis conceſſum ad præſentandum, & Epiſcopus confert tale beneficiũ Caio, quando alias Franciſcus præſentaſſet Sempronium ſuum nepotem pauperem, alias virtuoſum, & idoneum, neſcio ego intelligere quare, & quomodo Epiſcopus non teneatur ad concedendam reſtitutionem in integrum Franciſco, abſquè peccato iniuſtitiæ, etenim ſi Epiſcopus Franciſcum monuiſſet, non amiſiſſet ſuum ius, nec Sempronius tale beneficium perdidiſſet ſi ego V.G. prævideo quod Petrus eſt occidendus à Caio, & ego ſtante morte petri ſum hæres ipſius Petri, non poſſum permitere mortem petri, abſquè peccato homicidij (quando alias poſſum impedire mortem) ergo à pari Epiſcopus, abſque peccatuo iniuſtitiæ, non poteſt non monere patronum, ſi videt illum non præſentare, &c. ad beneficium vacans, ne ius ſuum amittat, & tenetur per conſequens in conſcientia illi dare reſtitutionem in integrum, tanto magis, quod agitur de iure, Eccleſiæ, cui de iure competit tale remedium prout teſtatur Sfortia in tractatu de reſtit. in integrum p. 1. q. 3. a n. 37. & per textum in cap. 1. ubi Beroinum 1. & 3. & Mant. n. 3. & 4. & in C. auditis de reſtitutione in integrum cap. 1. eod. titulolib. 6. ubi Monach. Clement. vnica, eod. tit. Gloſ. 2. in l. reſpublica. Cod. exquibus cauſis Maiores Menoch. uſu frequentium cap. 9. n. 1. Cald. Perreira in l. ſi curatorem, Verbo minoribus n. 60. Morla in emporio iuris tit. 5. in Præludiis n. 9. verſ. 6. Molina de Iuſtitia tractatu 2. diſp. 574. n. 1. & 2. cum aliis non paucis ergo, &c.

35. An vero lite pendente, inter Patronos de iure Patronatus, currat tempus quatuor menſium illis conceſſum, ſunt plures caſus proponendi, & decidendi. Primus caſus, eſt

quando

quando constat Ecclesiam esse Patronatum, & Patroni sunt discordes, quia vota sua diviserunt in plures partes, plures præsentando distinctè; & tunc non currere tempus certum est, sicut in eodem casu non currit semestre Ecclesiasticis Patronis, tunc enim ad ordinarium pertinet discernere via Iudicii numerum vocum, ac præsentatorum merita. Vivian. ita lib. 7. cap. 3. n. 4. Secundus casus est quando Patroni litigant inter se de iure Patronatus, aut de eius possessione, vel super formam præsentationis, dátes exceptiones inter se, in qua re debet expectari litis eventus per ordinarii sententiam. Cardin. ita in Clementin. plures §. ult. n. de iure Patronatus, & firmat. Vivian. cap. 3. n. 8. Tertius casus quando adest lit. super Potestatem eligendi, & tunc etiam non currit tempus cap. 2. de iure patronatus. Tiraquel. de retract. lign. §. 1. Glos. 10. n. 37. Cald. Perreira de renovatione Emphyt. q. 7. n. 13. Praxis Episcopor. p. 1. Verbo ius Patronatus §. 5. Quartus casus est, si sit lix inter præsentatos, non currit tempus. Sic Rota in una Tordosen. iuris Patronatus 8. Februarii 1599. & 10. Ianuarii 1600. coram Penna, & tandem in una Bracharen. beneficis 3. Martii 1603. coram Ludovisio tempore Gregorii 15. Summi Pontificis Romani prout reperitur apud Ricc. resol. 170. n. 3.

36. Alius casus est, quando patroni, in præsentando non conveniunt, & tunc currit tempus, undè transacto quadrimestre, vel semestre; si patroni non conveniunt in unum, Episcopus tale beneficium conferre potest, prout notatur in cap. 3. de iure Patronatus, ubi Card. column., & ult. Vivianus cap. 3. n. 7. Alius casus est quando est lix inter Fiscum Episcopi, & patronos prætensos Ecclesiæ, nempè, quia Fiscus prætendit Ecclesiam esse sine patrono, & liberæ collationis consequenter Epicopi, & ex alia parte, alij dicunt habere in eam ius patronatus, tunc non currit tempus lite pendente, & Episcopus nullo modo potest eam Ecclesiam conferre, ita habetur in praxi Episcopali p. 1. verbo ius patronatus

tronatus §. 5. & firmat Abbas in C. cum vos num. 7. Rota dec. 411. n. 3. p. 1. diverſ. immò eadem Rota in una Region. Paroch. 7. octobris 1587. coram Blanchetto prout Aloyſius Ricc. refert reſolut. 170. n. 2. qui dicunt quod etiam tempore elapſo non datur locus devolutionis in iſto Caſu.

37. Datur etiam alius caſus, quia patronus ſi erret in præſentando, videlicet præſentat coram Ordinario quando alias coram inferiori præſentare debebat, ex legitima præſcriptione, vel quia fundator beneficij, cum conſenſu ordinarij ita ſtatuit in fundatione iuxtà textum in C. omnes Baſilicæ 16. q. 7. certum eſt tunc patronum etiam tranſacto tempore iterum præſentare poſſe, coram eo, cui facienda eſt præſenſentatio, ad hoc, ut ab illo fiat inſtitutio: firmat Lambert. lib. 2. p. 2. q. 1. art. 24. Vivian. lib. 7. cap. 6. n. 1.

38. Immò ſi tranſacto tempore præſentandi, Epiſcopus vult adhuc admittere præſentationem factam à Patrono poteſt illam admittere, quia Epiſcopus, poteſt tempus dictum prorogare, ita Creſent. dec. 11. ſub tit. de dilat. prout refert, & cit. Aloyſ. Ricc. collect. 119. Vgolin. cap. 51, §. 1. n. 4. verſ. 3. In fine, Flamin. de reſignat. lib. 7. q. ult. n. ult. Ricc. in praxi reſol. 195. unde advertendum eſt, quod ſi Epiſcopus poteſt tempus dilatare, non poteſt tamen illud abreviare, ſic Vivian. p. 2. lib. 7. cap. 7. ratio eſt quia ſi Epiſcopus dilatat tempus, hoc facit cum ſuo præiudicio, & volenti nulla fit iniuria, & ſi abreviare habere tempus eſſet in præiudicium tertij, tertio non conſentiente.

39. Verum eſt, quod dictæ præſentationes poſſunt fieri à Patronis, tam in diebus feriatis, quam in diebus feſtivis, & in omni alio tempore; cum ſint actus non iudiciales, & ſapiant ſpiritualitatem, Domin. in C. concertationi, de appellat. lib. 6. Vivian. lib. 7. cap. 1. n. 5. ſicut tales præſentationes, etiam extra territorium fieri poſſunt, ob rationes adductas, dummodo fiant coram eo, à quo debet fieri ni-

ſtitutio, Vivian. lib. cit. cap. 1. n. 9. non ſic ſi inter præſentantes, aut præſentatos eſſet lix, quia tunc cum requiratur ſtrepitus iudicij, & proceſſus, extra territorium fieri non poteſt, ſed in territorio illius ordinarij, à quo debet fieri inſtitutio, prout habetur in C. nobis de iure Patronatus, & firmat Concilium Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 13. Camp. cap. 13. n. 395. Vivian. p. 2. lib. 8. cap. 8. n. 1. at mortuo Epiſcopo, fieri debet præſentatio coram capitulo, prout firmat Ioannes Andreas in C. nobis de iure Patronatus per text. in cap. 1. de inſtit. lib. 6. Vivian. ubi ſupra n. 4.

40. At ſi Eccleſia ius Patronata, ſit in finibus duarum diœceſuum, inſtitutio erit communis Epiſcopis illarum ſicut commune erit iudicium, &c. quoad Parrocchialia gloſ. vult in fine, in C. licet in regulis 16. q. 3. & ſe habet tunc illa Eccleſia ſicut arbor in confinio plantata, §. inſula inſtit. de rerum diviſione, at quando iſti Epiſcopi confinantes, & habentes talem Eccleſiam Patronatam in finibus eorum, ſunt diſcordes in dicta præſentatione, Metropolitani erit partes ordinare, nempè, ut alternativè, de illa præſentata à Patrono diſponant, ita per text. in Clement. plures, §. & ut facilius de iure Patronatus.

41. At ſi caput dictæ Eccleſiæ ſi tum eſſet in diœceſi unius illorum duorum Epiſcoporum, ſpectaret ad illum inſtituere præſentatum, facit argument. in textu, in l. cum in diverſis ff. de Religioſis, & ſumpt. fun. & ſi alij dicant ſpectare inſtitutionem ad illum Epiſcopum, in cuius diœceſi porta Eccleſiæ ſita eſt, iuvat argument. text. in l. prædijs §. qui domum, & notat ibi Bart. ff. de legatis 3. alij tamen aſſerunt, quod ſufficit, ut Patronus Eccleſiæ dictæ præſentet coram uno ex dictis duobus Epiſcopis, ita firmat Lambert. p. 2. lib. 2. q. 4. art. 6. Bellencin. de charitativo ſubſidio q. 52.

42. Epiſcopus, qui ſecundo loco inſtituit, prout in §. ſed ſi Laici, quibus plures præſentandi tributa eſt facultas, qui quidem Laici, vel Laicus, primò proponunt Paulum,

vel proponit, secundo loco Ioannem, qui propositi omnes idonei sunt, & ordinarius secundo præsentatum instituit valet institutio; at si dolosè primum præsentatum Episcopus dolosè reicit, potest compelli ad providendum eum de alio beneficio; ita habetur in textu nostro, §. sed si Laicus, quomodo autem probandum sit, quod Episcopus dolosè egerit in hoc facto difficillimum, est, quando non probaretur alias, virtus, & idoneitas recusati, & ignorantia, & mala vita secundi, videantur dicta à Doctoribus in hac materia.

43. Legatus de Latere potest derogare iuri Patronatus Ecclesiasticorum, non verum Laicorum, sic habetur in textu nostro, §. legatus etiam, ratio est huius differentiæ, quia ius Clericorum circa Patronatum, est inferior iure Patronatus Laicorum, & habetur in §. ex legatione supra de præbendis, C. accidat, & probatur ex C. cum dilectus, non sic dicendum est de Papa. Dico quod etiam invito Patrono Ecclesiastico beneficium existens, sub iure illius conferre potest, ut not. per Abbatem in C. cum dilectus, & in Clement. literas de præbendis, verum est, quod Papa hoc non solet facere, nisi saltem mentionem faciat de iure Patronatus, * cuius sit, alias subrectitia esset collatio, sic notat Abb. in cap. 3. in 1. de iure Patronatus, & habetur in C. illud eod. tit. in fine.

In §. licedit tamen, cum quatuor seqq.

44. In præsenti, §. cum sequentibus quatuor quæritur primò ab authore, an Patronus Ecclesiæ dum videt Clericum de ea provisum, bona Ecclesiæ de lapidare possit illum apud Episcopum accusare, sicut, & Episcopum ipsum apud Metropolitanum, si talem rem faceret, Secundo quæritur an ius Patronatus ad quoscunque hæredes transmittatur. Tertio an plures succedentes uni, unicam vocem habeant, vel tot, quot sunt succedentes, nec non an hæredes, possint muta-

mutare iam Patronum institutum. Quartò loco quærit, quid faciendum quando Patroni in præsentando non sunt concordes. Vltimò quærit, quid debeat facere Episcopus, quando ob Patronorum discordiam in præsentando Ecclesia detrimentum patitur, de quibus difficultatibus sigillatim, dabitur resolutio, & si ex dictis de aliquibus iam constet, quidquid dicendum sit.

45. Ad primum quæsitum dicendum est, quod Patronus potest accusare Clericum institutum in Ecclesiam illam dilapidantem; sicut, & Episcopum apud Metropolitanum talia facientem, habetur hoc in C. constitutum 16. q. 1. & C. filijs 16. q. 7. nam presbiter institutus tenetur reddere rationem Patrono, de Ecclesia, & bonis Ecclesiæ.; immo si Patronus videt Ecclesiam, & bona eiusdem dilapidare ab instituto, & illum non accusat, quilibet de populo potest eum institutum accusare, facit argumentum in C. plebs dist. 63. & C. ex parte adæ de testibus, quia de rebus Ecclesiæ dantur actiones populares, verum est quod si accuset Patronus & populus etiam accuset, Patronus prius audiendus est; & eius descendentes. Si omnes vivant, argumentum l. si, §. si cum l. seq. ff. de adultis, & l. 1. ff. de liber. causa, unde, tanta est facultas Patroni in Ecclesia, quæ est iuris Patronatus, ut quod dictum est de Ecclesia, ut sic: idem facere valeat, etiam in Ecclesia conventuali, facit C. Reatina, & C. nobis; & C. lectis dist. 63. Cum hac differentia tamen, quod in Ecclesia Conventuali Patronus non præsentat, nec eligit C. nobis extra eod. nec hoc est contra 18. q. 2. C. Abbatem, quia ibi intelligitur electio possessoris, idest quod facta electioue requiritur consensus, C. cum in terra de electione, quod hodiè in Ecclesijs Conventualibus, non est amplius in usu.

46. Hijs addendum est, quod si Patronus Ecclesiæ habet recursuum, ad Episcopum, & Metropolitanum contra Clericum dilapidantem Ecclesiam, & eius bona, & ipsi non

ricum

præbeant remedia necessaria non potest tunc Patronus habere recursum ad Principem sæcularem, ratio est quia Ecclesiasticus non potest compelli per iudicem Sæcularem, ut dixi in meo commentario, in 2. l. institutionis Canonicæ cum de Ecclesiastica immunitate locutus fui, & constat ex 11. q. 1. C. prim. & dist. 17. C. nec licuit, & hoc valet etiam quando deesset iudex Ecclesiasticus, vel aliàs est lex C. ex transmissa de foro competenti, & in C. filijs 16. q. 7.

47. Notandum est tamen, quod quando dico, quod deficiente Prælato, &c. non potest Patronus habere recursum ad Principem, contra Clericum delapidantem Ecclesiam, quia nomen (Principis) comprehendit Reges, Imperatorem, Barones, &c. ut not. in cle. unic. de batis. Ecclesiasticus enim ab Ecclesiastico iudicandus est, & si esset hæc res dubia in aliquo casu, an Clericus iudicandus sit, vel compellendus à iudice Laico, vel Ecclesiastico, recurrendum est ad Papam, pro decisione, & precipuè quando quæstio est iuris, & non facti, ut tradunt communiter DD. in l. titia ff. solum mater, & habetur in l. omni invocatione, C. de Sacrosancta Ecclesia, Iason. in l. quoties C. de Iudice Ripa in l. 2. eod. tit. & alii quos refert, & sequitur D. Ricc. Episcopus Vic. Equens in praxi aurea resol. 393. n. 3. & in proposito facit textus in C. cum venissent de iudic. Vndè fit, quod semper quando emergit aliquod dubium circà clericorum privilegia, sit ad Papam recurrendum, cùm ipse sit omnium Principum Princeps, quamvis hodie, ut refert idem Riccius loc. cit., in negotijs gabellarum solent fieri provisiones à Tribunalibus Regijs, & præcipuè in Regno Neapolitano; hoc tamen intelligitur quandò gabella imposita est, ità ut prosit tàm Clericis, quàm Laicis. Sic etiàm fert esse licitum Cened. in collect. Iuris Can. coll. 153. lib. 2. Carol. de Graffis effect. 3. à n. 200. & 208. Molin. tract. 2. à disp. 670. Addit. ad Quarant. verb. vectigal, & alias apud Bonac. de contract, disp. 2. q. 9. punct. 2. n. 3.

48. De

Teſtatoris haberet idem Ius patronatus, vel eius filij in ſolidum, & communiter unam tantùm vocem habebunt, & tales hæredes inſtitutos in hac re mutare non poſſunt.

51. Quanta difficultas, nempè quid faciendum quandò patrini ſunt plures, & in præſentando ſunt diſcordes. Dico quod maior, & ſanior pars eſt attendenda, ſic patet plus, quàm clarè in Textu §. ſi fortè, his verbis: *Et ſi plures partes patronorum ſe vota in præſentando diviſerint, ille præficiendus eſt Eccleſiæ, qui maioribus iuvatur meritis, & plurium approbatur conſenſu;* Quod idem eſt dicere, quod ſi plures fuerint à patronibus præſentati, tunc debet inſtitui qui habet plura merita; & à pluribus eſt præſentatus ex præſentandis. Facit C. Eccleſia veſtra de electione, & cap. 2. de officio cuſtodis, & C. de his, quæ fiunt à maiori parte, C. & numquid ſolvent conſcientiam qui eligunt, &c. & not. in C. licet 8. q. 1. & ponit Abbas in C. conſtitutus de appellatione.

52. At quando eſt differentia inter Epiſcopum, & Patronum debet dari tunc Æconomus Eccleſiæ, ne Eccleſia patiatur donec fuerit contemptio ſupita, C. cum vos de officio ordinis, & per Abb. in cap. p. extra eod.

53. Ad ultimam difficultatem, dic quod, ſi Sacerdos ob diſcordiam Patronum ibi ſuum officium exercere non poteſt, debet Eccleſia interdicere donec Patroni ad concordiam deveniant; ſic expreſſe habetur in text. noſtro §. quod ſi ita.

In §. quod ſi neceſſarium, cum tribus seqq.

54. Examinando hoc §. cum tribus ſequentibus invenio in illis difficultates ſequentes. Prima, an Epiſcopus ius Patronatus, & Parochiales Eccleſias commendare poſſit. Secunda an Epiſcopus in Eccleſia iuris Patronatus, cauſa urgente poſſit ponere Æconomum, etiam ſi dicta Eccleſia ſit Patroni Laici, qui Æconomus poſſit percipere fructus, in Eccleſiarum utilitatem erogandam, vel ſervare pro illo, qui aliquando

quando instituetur in illo beneficio. Tertia, an Patroni iuris Patronatus possint convenire de alternativa, & plures præsentare simul ad hoc, ut Episcopus de illis eligat instituendum. Quarta, an ius Patronatus donari possit absquè præiudicio iurium Episcopalium.

55. Circa primam quæstionem habemus textum clarum sicut clara est merediana lux in diebus serenis, nempè quod Episcopus stante iusta causa potest Ecclesias commendare, ità in præsenti §. quod si necessarium, quapropter ad intelligentiam dubij prius antequam conclusionem probatione ostendam, videre est, quid sit commendare beneficia, sivè Ecclesiam, commendare enim, idem est ac depositare, sive deponere, l. commendare, ff. de verbor. significat, & l. cuius ff. deposit. & 2. 2. q. 2. C. nequis arbitretur, & cap. 4. de deposit. verum, est quod quandoque comendare, est laudare l. si vero, §. cum quidam ff. dep. l. sciendum ff. de ædil. edict. & l. eaquæ ff. de contra emp. at in materia, de qua agitur in præsenti difficultate, commendare nomen, venit tantum, Ecclesiæ curam, & eius redditus alicui consignare in custodiam, ut not. in C. nemo de electione in 6. ubi de hac materia per glos. & DD. latissimè, &c. & per Abb. in C. bonæ de appellatione, &c.

56. Modo ad conclusionem probandam devenio [non loquor hic de beneficio Canononicali] quia istud potest commendari in perpetuum, ut cui conceditur sit ut vivat. & se regat disponendo de fructibus pro sua necessitate ad honestè vivendum, sicuti verus beneficiarius prout asserit Nicol Garg. de beneficijs p. 4. cap. 4. n. 7. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 31. quæst. 1. in fin. hæc enim commenda perpetui beneficij est titulus Canonicus C. si plures 21. q. 1. C. dudum in 2. de electione, Mandos. in regul. de verisimilibus q. 3. n. 2. & in Reg. 32. q. 7. n. 12. Put. dec. 158. n. 4. lib. 1. Rot. dec. 755. p. 3. divers. quas refert, & sequitur Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. Glos. 5. §. 8. n. 2. Rebuf.

de pacif.

de pacif. possess. n. 35. Flamin de resignat. lib. 2. q. 17. n. 11. ita ut pœna, C. licet Canon. de elect. lib. 6. contra non promoventes se infra annum habeat locum in hijs commendatarijs perpetuis, Clement. in agro §. cæterum de statu Monacorum; ibi infra annum computandum à tempore collationis, & commissionis, Gonzalez dicto §. n. 7. & 8. quæ commendatio solum a Papa fieri potest.

57. Sed loquor hic de Ecclesia Parrochiali, quæ ab ordinario [sic requirente necessitate] commendari potest; sed non ultra spatium sex mensium, & tunc ad hoc, ut non sit debito sibi ministerio destituta, seù ministro, vel viduata alterius fidei, & curæ, ne viduata remaneat, donec idoneum rectorem acceperit Azor. cap. 31. q. 1. Gonzalez §. 8. n. 35. Nicol. Garg. cap. 4. n. 7. quapropter ille cui Ecclesia commendatur fit depositario, & commendatario similis cum Ecclesia causa custodiæ tantum illi concedatur, Menoch. remed. 15. recuper. possess. n. 38. cum seqq. commendare nihil aliud est, quàm deponere l. commendare ff. de verborum significatione l. Lutius 24. ff. depositi, glos. verbo commendare, in C. nemo deinceps. Puteus dec. 25. n. 2. lib. 1. & alij; qui quidem commendatarius, ad differentiam commendatarij Canonicalis non facit fructus suos, quomodo facit ille, sed tenetur de eis rationem reddere, C. placuit 10. q. 3. undè huiusmodi beneficium talis commendator, resignare non potest, nec permutare, ratio est, quia nec ad rem nec in re in illum ius habet, Flamin. q. 17. n. 2. Gonzalez §. 8. n. 37.

58. Quibus addo, quod si Episcopus commendavit Ecclesiam Parrochialem, ad sex menses, nisi transacto illo tempore sex mensium, non potest talem commendationem revocare, nisi in commendatione posuerit clausulam, donec ipse voluerit, glos. in C. nemo, Rebuff. tit. de commendis n. 58. Azzor. cap. 31. q. 6. vers. quæres.

59. Non deficiunt tamen DD. qui dicunt, quod cum

talis commendatarius non habet ius in re, nequè ad rem, possit ab ordinario pro suo libito removeri à tali comenda, glos. in C. si constiterit de accus. & in C. qui plures 21. q. 1. Mandos. reg. 39. q. 3. n. 8. Gonzalez §. 8. n. 35. & 37. Nicol. Garg. cap. 4. n. 53. Immò dico, quod intra dictum tempus, ipse commendatarius poterit coram ipso Episcopo talem commendam cedere, non tamen in favorem alterius; sed liberè, quia non habet ullum ius, aut titulum in dictum beneficium, & sic Episcopus, ut dixi in dicto spatio sex mensium pro suo libito potest Ecclesiam repetere, Azor. cap. 31. q. 8.

60. Verum est, quod prædictus commendatarius intra sex menses sibi Ecclesiam commendatam ab ordinario, potest, à Papa impetrare prorogationem dictæ commendæ antequam dicti sex menses expirent, & in tali petitione prorogationis temporis, debet fieri mentio, quod Ecclesia sit commendata iam impetranti, aliàs impetratio esset subreptitia, & nullius valoris, Archid. Domin. & Franc. in C. nemo deinceps Azor. cap. 31. q. 6. quia Ecclesia commendata, non dicitur vacans, nam eius possessionem iam habet commendatarius, & non supponitur Papam velle derogare iuri alterius, facit C. super eo de officio delegati, C. quamvis de rescriptis in 6.

61. Inferior Episcopo, non potest Ecclesiam, aut beneficium commedare, etiam si ius conferendi beneficium habeat, vel ratione iuris Patronatus, aut Privilegio, sive præscriptione, aut consuetudine, Domin. in C. nemo deinceps n. 14. & ibi Francus n. 8. Gabar. de officio legati lib. 4. Rubr. de potestate legati in commendando beneficia q. 21. à n. 165. Cuch. in istit. maiorum lib. 3. tit. 6. n. 46. Flamin. de resignat. lib. 7. q. 10. n. 23. Azor. cap. 31. q. 11. Nicol. Garg. cap. 4. n. 8. potest tamen commendare si habeat iurisdictionem, quasi Episcopalem, & tunc ad tempus, sicut Episcopus, sic firmat Flores de Mena var. quæst. lib. 3. q. 23. n. 16. Nicol. Garg. cap. 4. n. 12

62. Cer-

62. Certum tamen est, quod Episcopus, nec alius habens authoritatem quasi Episcopalem non potest commendare Ecclesiam Parrochialem clerico legitimam ætatem non habenti, nempè annum vigesimum quinctum agenti, & ad Sacerdotium promoto, ad hoc officium Parrochi Sacerdotis abire valeat, iuxtà Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18. in princ. quando loquitur, de institutione Vicarij in Ecclesia Curata post mortem Parochi, sic disponitur in C. nemo deinceps, firmat Azor. lib. 6. cap. 8. q. 7. Iacob. Graff. in aureis decisionibus p. 2. lib. 2. cap. 26. n. 28. Francus Leo in Thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 18. n. 52. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 575. in 1. edict. Vivian. in praxi iuris patronatus p. 2. lib. 8. cap. 8. & hoc etiam si institutio pertineat ad inferio. Quoqunque Privilegio, &c. Garg. de beneficijs p. 9. cap. 2. n. 10.

63. Noto tamen aliquid circa verba illa textus nostri in §. *quod si, necessarium fuerit*, *aut expediens*, eo quia in Ecclesia Parrocchiali possunt esse alij ministri Sacramentorum, qui interim, curam illam animarum, quæ ad defunctum Curatum spectabant exerceant, undè non esset opus Vicarium constituere, non solum ob necessitatem ministrandi fidelibus Sacramenta, sed etiam ad sollevandam Ecclesiam ab expensis, prout determinavit Sacra Congregatio, prout refert Garg. cap. 2. n. 13. undè ego iudico quo in tali casu tuta conscientia non possit Episcopus Vicarium loco defuncti instituere, aliàs faceret contra iustitiam, & contra debitum sponsi Ecclesiæ qui debet bona Ecclesiæ conservare.

64. Ad secundum dubium positum supra sub n. 62. dicendum est ordinarium, sivè Episcopum posse in Ecclesia, quæ est ius Patronatus Laicorum, Æconomum constituere, causa requirente legitima sic, ità textus noster, & hoc in casu, quod præsentantes idoneas personas non præsentent, vel ob scandalum magnum argument. cap. 1. & cap. 2. non debet ponere, non sic ob parvum non dimittet Episcopus ordinare

Ecclesiam, C. quoniam de iure Patronatus, & not. in C. cum vos de officio ordinis, nam Episcopi est providere suæ sponsæ. Patroni enim de rebus Ecclesiæ se intromittere non debent nisi quoad defensionem, & quando viderent eam dilapidare ab instituto Parocho, aut beneficiato 16. q. 7. C. decernimus, & C. filius, cætera verò debet cunstodire institutus, facit pro hac re id quod dicitur de Æconomo institutus ad conservandum, non ad agendum, C. quoniam dist. 85. licet quandoque etiam ad agendum, C. imperatorum, de iuram. colum. C. dilectus, de cap. mon. dummodò bona illa Ecclesiæ servando servari possint, C. hæc huius placiti, & C. charitatem 12. q. 2. & dist. 75. C. quoniam quidam Episcopus, & l. lex quæ tutores C. de administratione Tutoris, & ff. de per here l. Divus & 10. q. 1. C. si quis Episcopus.

65. Ad tertiam de alternativa, affirmativè est respondendum, nempè, quod quando sunt plures Patroni de una Ecclesia, possunt convenire inter se, ut unus una vice præsentet, & alter alia in casu vocationis dictæ Ecclesiæ, sicut si tres essent Patroni trium Ecclesiarum simul; possunt inter se convenire, quod unus presentet unam, alter aliam, & alius aliam, ex illis Ecclesijs tempore vacationis sicut permittitur, quod plures eandem Ecclesiam præsentari valeant, facit text. in §. sed, ut facilius, & C. fin. de præbendis in 6. & totum dictum potest fieri sinè Superioris authoritate, ac etiam si Ecclesia non vacet, hoc est extra tempus vacationis, ut not. in clem. plures eo, & in ead. clem. plures.

66. De quarta, & ultima difficultate, nempe, an quis habens ius Patronatus alicuius Ecclesiæ, vel Cappellæ possit tale ius Patronatus donare absquè præiudicio Episcopi, cui ipsi bene visum fuerit? resolutio est affirmativa per text. nostrum in §. donatione quoque, & hoc cum consensu Episcopi, ut per verba textus satis patet, ratio est, quia dominus absolutus rem suam, cui sibi bene visum fuerit donare,

po-

poteſt, ut omnia Iura clamant, aliàs non diceretur Dominus, fac. cap. ex inſinuatione eod. & C. uni eod. in 6. quod autem quis habens ius Patronatus, poſſit illum donare, & ſuum ius in alium transferre per donationem facit gloſ. in C. piæ mentis 16. q. 7. Doct. in Rubric. & in C. cum ſæculum de iure Patronatus, & eſt text. in C. ex inſinuatione, ubi gloſ. in verbo liberaliter, & in C. nullus de iure Patronatus, & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Lambertin. de iure Patronatus lib. 1. p. 2. q. 4. art. 1. & ſi prout ait Vivian. de iure Patronatus p. 1. lib. 4. cap. 4. requiratur Epiſcopi conſenſus, eſt non ad validitatem donationis ut ſic, ſed quia donatur res Eccleſiaſtica, per quam donationem ius Patronatus transfertur, quando facta eſt cum conſenſu Epiſcopi, Zech. de benefic. & penſ. cap. 12. n. 8. Card. Mant. dec. 86. n. 5. undè abſquè dicto conſenſu donatio iuris Patronatus non valet, Card. Seraph. dec. 884. n. 1. de quo conſenſu habetur in C. præterea illi 2. de iure patronatus, & per Lambert. ub ſupra art. 2. annot. ad deciſionem Ludoviſij, qui facit Gregorius XV. dec. 420. n. 7. verum eſt, quod talis conſenſus poteſt valere tam ante mortem donantis, quàm poſt illius mortem, Rota dec. 337. n. 7. p. 2. in recent. apud Farinacc. & talis conſenſus eſt ita efficax, ut vacante Eccleſia, &c. & facta eſt præſentatio de illa a donatario, præfertur præſentationi factæ ab hærede donantis, ita firmat Puteus dec. 16. n. 2. lib. 2. Campanil. in diverſor. iur. Canonic. Rubrica 11. cap. 13. n. 373. Auguſt. Barb. de officio & poteſtate Epiſcopi p. 3. allegat. 71. n. 32.

67. Talis autem conſenſus Epiſcopi requiritur quia talis donatio fit Laico, non vero quando Eccleſiaſticæ perſonæ fit, Azzor. cap. 20. q. 7. Roch. de iure patronatus in verb. ipſe, vel ijs a quo q. 16. n. 28. Vivian. p. 1. lib. 4. cap. 3. ita ſimiliter in ceſſione iuris patronatus, quomodoqunque fiat, reſolvit Brunor. a Sol. in locis cōmun. verb. ius n. 15. Talis autem conſenſus, quando transfertur ius patronatus in Laicum,

cum,

cum, non potest præstari à Vicario Episcopi, nisi ab ipso Episcopo habeat speciale mandatum, sic fuit decisum in una Lucana iuris patronatus 21. Iunij 1602. coram Cardin. Mellino, quod idem dicendum est de Vicario Capitulari, prout in una Compostellana Parrocchialis 15. Martij 1602. coram Cardinali Lancellotto, etenim sinè expresso mandato Episcopi, talis consensus Vicarij præsumitur tantum consensus colorauts.

68. Verum est, quod donatio facta de aliquo iure patronatus cum solo consensu Vicarij Episcopi, absque speciali mandato Episcopi, lapsu temporis 30. annorum consensum Episcopi supponitur intervenisse, iuxtà observantiam Alexan. cons. 135. n. 17. lib. 4. Gravet de antiquit. temp. p. 3. §. vidimus n. 3. & ita fuit decisum in Firmana iuris patronatus 10. Decembris 1584. coram Orano, & 16. Novembris 1592. coram eod. & Lancel. partionis 16. Decembr. 1591. coram Cardin. Pamphilio, & in Romana iuris patronatus 10. Martij 1595. coram Cardin. Mellino, & in Firmana altaris 11. Maij 1601. coram Penia, & in Aretina Cappella 1. Iunij 1584. coram Bubalo, & Lucana parrochialis 26. Iunij 1589. coram. Comitolo Cardin. Mantica dec. 86. Rota dec. 337. n. 5. p. 2. in recent. Stephan. Gratian discept. forens. cap. 303. latissimè de hac re tractat.

69. At ponamus casum, quod talis donatio fuerit facta ab Ecclesiastico Sæculari viro, absquè consensu Episcopi, sed tantum Vicarij, & vacante Ecclesia donatarius præsentationem faciat coram Episcopo, & ipse Episcopus præsentatum instituat, erit ne validata donatio? Certè validata erit & amplius contra illam non potest agere Episcopus, quia eo ipso, quod instituit videtur consentire, Lambert. l. 1. p. 2. q. 1. art. 7. in fin. & art. 8. & fuit dictum in una Bonion. iuris patronatus 27. Novembr. 1597. coram Gipsio, confirmat Calder. cons. 6. de iure patronatus.

70. Verum est, quod si donentur, vel legentur plura iura patro-

patronatus, & legatarius, aut donatarius præsentet pro uno ex illis, beneficijs, etiam si Episcopus pro eo instituat, & aliàs non dedit consensum in legatione, vel donatione illorum, videatur per talem institutionem consentire pro illo pro quo instituere habet, non tamen intelligitur per talem institutionem consensum præbere in cæteris, nam consensus, qui colligitur ex aliquo actu tacitè, non extenditur ad alia, ultra illum actum, Bart. in l. 1. §. si quis hoc in fin. ff. de itin. actuque privil. sic fuit firmatum in Lucana parrochialis 26. Iunij 1589. coram Comitolo, non sic si ius patronatus sit authoritate Pontificis translatum, quia tunc Papæ consensus supplet pro Episcopo, &c. sic Abb. in cap. 1. de confirmatione util., vel inutil. Oldrad. cons. 131. n 2. & fuit firmatum hoc in Lucana iuris patronatus 25. Iunij 1602. coram Card. de Mellino; quando verò donatio facta est compatrono, talis consensus non requiritur, Archil. dec. 19. n. 2. de iure patronatus, Veral. dec. 284. n. 1. p. 1. Rota dec. 797. n. 4. p. 1. in recent. at si patronus donet filio ius patronatus, requiritur Episcopi consensus, ratio est, quia filius vivente patre non est compatronus, Stephan. Gratian. cap. 577. n. 38. & cap 521. n. 4.

71. Si verò donans, aut legans ius patronatus aliquid à donatario, vel legatario acciperet, simoniam committeret sinè dubio, sic habetur in C. ex insinuatione ibi liberaliter contulisset, & ibidem Abb. de iure patronat. & per consequens, cum ipsa donatio simoniaca sit non tenet, & nullius valoris est, prout habet Ricc. in praxi rer. for. Ecclesiast. dec. 154. quod idem valet, quando, legans, aut donans, ponit in donatione, aut testamento, quod donatarius, sivè legatarius teneatur præsentare ad voluntatem hæredum, aut ad sui beneplacitum Sacerdotem, aut alium, etiam ad voluntatem Episcopi, non valet legatio, aut donatio quia quia simoniaca est, sic in C. nulla, & in C. constitutus, & in C. ult. de concessione præbendæ, sic firmat Ioannes Andreas

dreas in C. unico de iure patronatus lib. 6. si tamen apponeretur clausula, cum Episcopi consensu non vitiaretur legatio, aut donatio, Abb. in C. cum dilectus de consuetudine.

In §. sed si quis cum tribus seqq.

72. Author movet quæstiones quatuor in §§. istis similiter quatuor; & primo, an ius patronatus vendi possit. Secundo, an Episcopus possit spernere patroni præsentationem, & an possit patronus authoritate propria instituere. Tertio, an præsentato patroni putativi teneat. quarto tandem, an quis patronus possit se ipsum præsentare, quæ quidem difficultates apud authore non parvi momenti sunt, ad resolutionem materiæ, igitur deveniendum est.

73. Ad primam difficultatem stante textu nostro dico contractum venditionis nullum esse, C. quia Clerici, eod. adeo ut, quod emptor poterit de facto iure patronatus empto spoliari absquè iudiciali processu, quia in hoc casu iudex potest extraiudicialiter procedere, facit C. quoniam de filijs præsbiterorum, & not. per Abb. in C. quia Clerici, si venditur tamen, debet vendi cum universitate, nam ius patronatus, ut talis segregatus ab omni alio, nec vendi, nec comparari potest, nisi per venditionem veræ universitatis, in qua sit ius patronatus, sic habetur in textu nostro, nec non in C. ex literis de iure patronatus, undè Doctor Ioannes Baptista de Vivianis nobilis Vrbinas in suo rationali iuris Pontificij lib. 3. pag. mihi 370. nunc enim ius patronatus transit cum universitate sic Abb. & Ionncentius in dicto C. ex literis Zechius de beneficiis, & pensionibus cap. 12. n. 9. & ponitur casus ab authore nostro Lancellotto, quidam enim volebat vendere suum ius patronatus quomodoqunque posset ea ratione, qui si de eo habebat dominium, ob naturam dominij videtur ei licitum, iuxtà l. in re mandata C. mandati; at quia ius patronatus in se non recipit extimationem,

cum

tum sit res Ecclesiastica, & per consequens spiritualis, undè directè non potest alienari, & si indirectè hoc fieri possit, quia tunc mutat naturam; aliàs si venderetur directè contractus esset inanis, prout ait textus noster §. sed si quis nisi talem ius cum universitate rerum temporalium transferretur, C. quia Clerici eod. adeò, quod emptor, poterit de factò, & sinè iudiciali processu spoliari, cum in actibus notoriè iniustis possit iudex extraiudicialiter procedere, fac. C. quoniam de fil. præsbyteror. & notatur per Abb. in C. quia Clerici.

74. At quando venditio, sivè emptio est cum universitate non sic res se habet, quia eundem casum, habemus nos ipsi in venditione sepulturæ, ubi facta venditione cum universitate valet, sic Abb. in C. ex literis n. 14. sicut quando, ex venditione hæreditatis, sivè bonorum transeat ius patronatus nec ne videatur Lambert. de iure patronat. lib. 1. p. 2. q. 5. art. 14. & 15. etenim transit ius patronatus, cum hæreditate vendita, facit C. ex literis C. cum sæculum extr. eod. facit l. 1. ff. de fundo dot. & l. in modicis de contra emption. & l. quædam, ff. de acquirendo ius, igitur patronatus potest esse accessorium rebus temporalibus, undè magis dignum potest accedere minus digno; ut per Abb. in d. C. ex literis ante finem.

75. At si in fundatione iuris patronatus esset aliqua particula, quæ requireret specialem traditionem non sic valeret, ita Garg. de benefic. p. 5. cap. 9. n. 13. & seq. & non transit quando donantur, vel venduntur bona ad certum locum restricta, quia tunc dispositio non dicitur universalis ob loci commemorationem Berous in C. ex literis n. 6. & fuit dictum in Cremon. hospitalis 9. Martij 1586. coram Cardin. Seraph. Immò curator hæreditatis Iacentis potest præsentare ad beneficium iuris patronatus dictæ hæreditatis, prout firmat Ricc. dec. Cur. Archiep. Neapolit. dec. 11. p. 1. August. Barb. de officio, & potestate Episcopi p. 3. alleg. 71. n. 5. & 8. nam

 hære-

hereditas est quid universum, l. bonorum 2. ff. de verbori significatione, & l. hæreditas ff. de petitione hæreditatis, ita Molin. de primogenitur. lib. 1. cap. 14. n. 25. Covar. lib. 2. variar. cap. 18. n. 8. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. resol. 162. n. 2. ubi affirmat, ita tenuisse Rota sequitur Garg. Cros. Marcl. Anton. Genuens. Marz. Paul. de Citad. Lambert. & alij non pauci, quos refert Nicol. Garg. de benefic. p. 5. cap. 9. n. 11.

76. Notandum est tamen, quod quando venditio universitatis est nulla, quia in ea fuit expressum ius patronatus coniunctivè, valida tamen erit, quoad alia, sic Abb. in C. querelam n. 7. de simonia, Roc. de Curt. de interpretatione verb. in. 52. & pro hac re faciunt dicta per Felin. n. 8. de officio delegati, & Doctor in C. cum super, neque casu aliquo pro iure patronatus cadit evictio, cum non possit vendi C. de iure patronatus, cum ergo ius patronatus transeat cum universitate, & per donationem, transit etiam per legatum, & legari potest, cum legatum sit donatio.

77. Quibus additur, quod quando ius patronatus consistit in aliqua villa, vel Castro dato in dotem transit in maritum, ita Card. Mantica dec. 140. n. 2. & 13. Garg. de benefic. p. 5. cap. 9. n. 147. ita etiam transit in conductorem dicti Castri, & Villæ, si sit conductor ad longum tempus. Vndè August. Barb. in collect. ad C. ex literis 7. n. 4. de iure patronatus, tenet eo casu ad locatorem pertinere ius præsentandi, & sequestrato dicto Castro, sivè villa si beneficium vacet, sequester præsentabit, ita ipse Barb. in dicto C. ex literis n. 8.

78. Non potest ius patronatus consideratus de per se dari infœudum, Papa tamen hoc facere potest Roman. cons. 368. Lambert. de iure patronat. lib. 1. p. 2. q. 7. art. 1. etiam si allegaretur consuetudo immemorabilis temporis, ut per Rom. ibidem; accessoriè verò cum fœudo continente universitatem & sic cum ipsa universitate transit ius patronatus, ut superius

dixi

dixi, & probatur in C. cum sæculum de iure patronatus, ubi Cardin. Abb. & alij; nec non Barb. in collect. n. 2. inquit, quod si vassallus construxit Ecclesiam in loco fœudali, amisso fœudo ex aliqua causa non perdit propterea ius patronatus, ità etiam Archidiac. in C. in sacris 19. q. 1.

79. Nec potest ius patronatus, cum universitate dari in dotem; sic firmat Bart. in l. si is qui §. iura n. 2. ff. de pignoribus, & dat rationem Lambert. de iure patronat. lib. 1. p. 2. q. 9. art. 21. ratio est, quia ius patronatus non transit cum titulo oneroso, nisi cum universitate, Doctor in C. ex literis; & in C. cum sæculum de iure patronatus, titulus autem dotis regulariter est particularis, quamvis dos sit ius universale, si tamen detur universitas in dotem, cum ea transit ius patron. Lambert. q. 10. art. 2. n. 10. Zechius, de benefic. & pensionibus cap. 12. n. 14. Garg. de benefic. p. 5. cap. n. 21. quare.

80. Adverte, quod si uxor sit relicta hæres omnium bonorum, & in hæreditate sit aliquod ius patronatus ipsa debet præsentare, latè de hac re loquitur Lambert. ubi supra art. 3. & fuit sic decisum in Alexanen. benefic. 29. Martij 1591. coram Cardin. Mantica, quæ est impressa 140.

81. Ad secundam difficultatem, quæ duos ramos habet, nempè, an Episcopus possit spernere præsentationem à patrono factam, & an patronus instituere possit. Dicendum est, quod iuxtà textum nostrum in §. quemadmodum, nec Episcopus potest spernere patroni præsentationem; nec patronus ex se potest instituere, immò spretis fundatoribus, quidquid Episcopus de vacanti Ecclesia disposuerit erit irritum; & sic si Laicus, vel alius propria authoritate instituerit, tam instituens, quàm Clericus institutus ab eo est anathemate feriendus, & communione privandus; prout in textu ipso latius apparet, etenim solus Episcopus instituere potest.

82. Ad tertiam dicitur tenere, nam præsentatio facta à

possessore bonæ fidei est iuxta præsentatio, undè, si in successione temporis, à vero domino possessor talis spoliatus fuerit tali iure præsentandi, non proptereà institutus privandus est beneficio; nam possessor bonæ fidei facit fructus suos. Secùs possessor malæ fidei, & ideò præsentatus à possessore malæ fidei si sit institutus, est removendus à beneficio, ut tradunt omnes in C. consultationibus, mod. nam id quod legitimè factum est non debet removeri, sivè irritari licet ad casum deveniat, à quo incipere non potest dist. 55. C. præcepta l. 1. §. casu ff. de postulat., & 30. q. 7. C. neque furiosus; fac. leg. sancimus; C. ad min. tut. & l. Gracchus, C. de adultis, quando autem quis dicatur possessor malæ, vel bonæ fidei, dic. per dot. in citato, C. consultationibus Caid. cons. 13. hoc titulo, Old. cons. 1. Rot. Rom. dec. 278.

83. Ad quartam, dic, quod nemo potest præsentare seipsum, probatur hòc per text. in §. sed si quis, undè fit, quod Clericus patronus non potest seipsum præsentare, C. per nostras, & ibi glos. verb. præsentare de iure patronatus, ratio est, quia cum debeat esse differentia inter dantem, & recipientem, sic inter præsentatum, & præsentantem differentia esse debet C. fin. de instit. ità etiam debet esse differentia inter eligentem, & electum C. qualiter de elect. Flamin, de resignat. lib. 9. q. 17. n. 112. Tiraquel. de iure primogen. q. 33. n. 11. Campan. cap. 13. n. 398. Aloys. Ricc. in praxi resol. 179. Mar. Antonin. variar. lib. 1. resol. 51. n. 1. Chircovi tom. 1. cõmun. opinion. lib. 1. tit. 4. n. 5. & 6. pag. 164. Spin. in speculo testament. glos. 4. in principio n. 80. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 21. q. 1. Aloys. Ricc. in dec. 36. n. 1. p. 1. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 222. vers. notandum, Vivian. p. 2. lib. 6. cap. 8. n. 3. & facit C. per nostros, & ibi glos. citat. verbo præsentare de iure patronatus Abb. cons. 25. n. 2. p. 2. & in C. consuluit, ubi Ioannes Andreas, & Ançaron. de iure patronatus, Lambert.
de

de iure patronatus p. 2. lib. 2. q. 8. in princ. art. 2. & 6. & habetur in C. vult C. inst. Gonzalez in Comment. ad regulam 8. Cancellar. glos. 2. n. 57. videatur Rota dec. 185. p. 2. divers. & fuit ita decisum in Papien. Parrochialis 13. Maij 1598 coram Orano, sicuti nec Procurator constitutus ad resignandum favorem personae per Procuratorem nominandae, non potest se ipsum nominare, & eligere, tenet Verall. dec. 397. n. 1. & 2. p. 3. Paleot. dec. 249. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 9. q. 17. n. 102. & 103. ratio est quia ut ambitiosus esset repellendus C. in scripturis 8. 9. & 10. D. si quamquam, C. de Episcopis, & Cleric. l. qui omnia ff. de Procurat.

84. Potest tamen dictus Clericus patronus preces effundere, & super hoc petere dispensationem, ut sibi tale beneficium conferatur, ut per Abb. ibidem nempè loco cit. n. antecedenti, August. Barb. in collect. ad dictum C. per vestros n. 3. & si contrarium firmet Lambert. ubi supra art. 2. n. 3. cum Less. de iustitia, & iure lib. 2. cap. 34. de benefic. dubit. 3.

85. Certum, ac indubitatum est Clericum compatronum posse ad Ecclesiam compatronatam per alium compatronum præsentari, sic glos. in C. consuluit in verbo concludunt in fine, de iure patronatus, C. per nostros, & ibi Abb. Rocc. de Curt. de iure patronatus, verb. honorificum q. 4. in principio n. 20. & hanc esse communem opinionem testatur Abb. C. cum in iure col. 2. de elect. & in cons. 25. p. 2. & in dicto C. consuluit, Lambert. ubi supra art. 5. Calder. cons. 7. de iure patronatus, Berous in C. quoniam n. 53. de iure patronatus, Berthachin. in tract. de Episc. p. 3. lib. 1. q. 24. n. 35. Hostiens. in summa tit. de iure patronatus n. 11. cum alijs, non potest tamen ipse Clericus compatronus, cum alijs compatronibus seipsum compræsentare, ut tenet Vivian. de iure patronatus p. 2. lib. 6. cap. 9. pag. mihi 211. colum. 2. n. 11. & 12.

86. Donatarius iuris patronatus potest præsentare donantem

tem, à quo donatio fuit facta perpetuò cum consensu ordinarij, secus si sit facta pro una vice, quia tunc non potest præsentare donantem, quia præsumeretur, quod illa donatio esset facta fraudolenter, nempè ad hoc, ut donans à donatario præsentari possit, Abb. in C. vult de instit. & ita firmat Rocc. de Curt. supra cit. ibidem in verbo ipse, vel ijs à quo q. 26. n. 37. Lambert. ubi supra art. 11.

87. Pater autem potest præsentare filium, Avus Nepotem, & alios consanguineos, sic gloss. in C. quia Clerici verbo filij, & in C. consuevit, verbo propria authoritate, de iure patronatus, & hæc est vera, & communis opinio, quam opinionem firmat Barb. alleg. 72. n. 93. glos. verbo filij in C. quia Clerici, & glos. verb. propria authorit. Flamin. q. 17. n. 122. Roland. à Valle cons. 47. n. 49. & 61. cum seqq. volum. 1. Circhou. tit. 4. n. 6. pag. 167 Ioseph. Ludovis. tom. 3. commun. opinion. tit. de iure patronatus concl. unica, vers. ampliatur 8. pag. 532. in fin. Azor. cap. 21. q. 2.

88. Ex quibus colligitur posse Episcopum conferre beneficium filio suo legitimo, aut suo nepoti idoneo; nam charitas, primitus exercenda est erga domesticos, & citatur Abb. cons. 96. volum. 2. Rocc. verb. onorificum q. 4. in principio, Lambert. ubi supra art. 12.

Excommunicatus, interdictus, sicut etiam suspensus præsentare non possunt, quia administrare non possunt, sicut nec infames, etiam si tales defectus essent occulti, C. postulastis, de Clerico excommunicato ministrante; undè collatio eis facta esset nulla de iure, Flamin. de resignat. lib. 4. q. 33. a n. 44. & lib. 5. q. 6. a n. 77. Sayr. de cens. lib. 2. cap. 5. n. 1. Nicol. Garg. p. 7. cap. 13. Rocc. verb. onorificum q. 4. n. 19. Lambert. p. 1. lib. 2. q. 9. art. 1. Vivian. p. 2. lib. 6. cap. 9. n. 2. quod etiam valet de excommunicatione minori, Covarr. in C. alma p. 1. §. 7. in principio colun. 1. Aloys. Ricc. resol. 166. n. 3. Vivian cap. 9. supra cit. n. 8. l. infames sunt glos. & l. decurio, C. ex quibus causis infamia irroga-

tur

tur. Q. inter dilectos, de excess. praelat. Ruaren. de benefic. lib. 4. cap. 5. Nicol, Garg. p. 7. cap. 8. n. 14. & multis alijs excluduntur à praesentatione passiva, prout videre est apud Barb. de potestate Episcopi q. 3. allegat. 72. pag. 404. Vivian. & Lambert. videatur ibi.

In §. Sunt autem cum seqq.

89. Plures, & considerabiles quaestiones hic agitantur, &

Primo, an quis possit beneficium sibi conferre.

Secundo, an collatio beneficij vacaturi conferri possit, aut ad illum praesentari.

Tertio, an Vicarius possit conferre beneficium sine speciali commissione Episcopi.

Quarto, an parocus Ecclesiae possit praesentari, non constitutus in sacris.

Quinto, an potentia proxima actui habeatur pro actu ex dispensatione.

Sexto, an parocus teneatur in aliquo casu patrono necessaria sub ministrare.

Septimo, an ius patronatus possit tolli, & quando.

Quibus difficultatibus gradatim respondebo cum rationibus, & authoritatibus sic Deo placente, & V. M. protectione, mea solita brevitate, & claritate ad laudem mei Patriarchae S. Francisci de Paula, &c.

90. Ad primam difficultatem, an quis se ipsum beneficiare possit, dico, quod responsio patet ex dictis in §. antecedenti n. 90. ubi de hac re satis dictum est, nam si non potest quis patronus se ipsum praesentare, neque per consequens sibi conferre beneficium potest, ob rationes ibi adductas, scilicet quia inter instituentem, & institutum debet dari distinctio suppositi, sive personae, quod non esset in tali casu, atque adeò talis institutio esset contra ius Canonicum, nam idem à se ipso non admittit distinctionem, ut supra dixi in §. antecedenti n. cit. 90.

91. Ad

91. Ad secundum quæsitum, negativa est responsio prout in textu nostro, §. item quemadmodum, &c. verba textus affero, ad maiorem evidentiam conclusionis; *vacatura præbendæ non tenet regulariter collatio, ità etiam promissiones de non vacantibus beneficijs Ecclesiarum, in quibus quis ius obtinet patronatus, nullo iure subsistunt*, hæc sunt verba textus, & sic est in veritate facti, facit cap. 2. & C. constitutus, de concessione præbendæ. Solus enim Pontifex Romanus ius tale potest concedere Clericis, & patronibus etiam in vacaturis cap. 2. de præbendis in 6. & supra tit. proximo §. est ergo, unde in textu dicitur, *regulaliter*, quapropter, si in textu additur promissiones non est sine ratione; quia tales promissiones de futura vacatione, est de iure prohibita, C. nulla, C. relatum, & C. ex tenore, C. constitutus, & C. si de concessione præbendæ, concordant cum textibus de collatione loquentibus in non vacantibus beneficijs, sed vacaturis, nec illis qui de præsentatione in tali casu faciunt sermonem, videantur Doctores de hac re, qui multa dicunt, & communiter asserunt iuxta Canones citatos, beneficium non posse conferri nec promitti nisi vacet, unde beneficium nondum vacans si promittatur, vel conferatur, inducitur votum captandæ mortis cap. 2. & 3. de concessione præbendæ, Garg. p. 1. q. cap. 76. n. 1. & seqq. dicta quæ beneficia quando vacant debent conferri infra sex menses cap. 2. de concessione præbendæ, & C. licet de suppl. negligent. Prælat. Rebuf. in praxi tit. de devolut. quod habet locum nedum in collatione, verum in electione Abb. in C. dilectus n. 2. de concessione præbendæ, nisi sit cathedralis, vel regularis Ecclesia, quæ intra tres menses debet provideri, C. ne pro defectu de electione, in cæteris autem beneficijs habet locum semestre; Abb. in dicto C. ne pro defectu, & dictu semestre habet locum in provisione Parrochialium, etiam stante Concilio Trident. sess. 24. de reformatione cap. 18. quando eorum collatio spectat ad Episcopos. Nam quando spectat ad Papam

Epi-

Episcopi prævio concursu debent eligere personam idoneam infra quadrimestre, & electam significare Papæ, ut illi beneficium conferat ex constitutione B. Pij V. incip. in conferendis, & intra semestre debet conferri hospitali, quæ dantur in titulum, Rebuff. in concordat. titul. de Regia ad Prælat. nominat. §. 1. verb. intra sex menses, ita habentes à Papa indultum intra sex menses conferre debent Cassad. decis. 8. de præbend. Crescent. dec. 15. de præbendis, Papæ autem nullus terminus est præfixus, Rebuff. dicto verbo intra sex menses, Mandos. in regul. de annali q. 90. n. 51. & d. semestre currit, à die scientiæ vacationis, ut alibi dixi in antedictis suo loco, C. quia diversitatem n. 13. undè durante lite super iure conferendi, seu eligendi non currit tempus, Federic. cons. 232. Rebuf. in d. verbo intra sex menses, & d. semestre habet locum in præsentatione facienda à Patrono Ecclesiastico, non vero facienda à Laico, ut alibi dixi, quia tunc solum quadrimestre locum habet, C. unico, §. verum, de iure patronatus lib. 6. & ibi glos. & Doctor. qui quidem tempus currit tempus à die scientiæ vacationis, Rota dec. 7. de præbendis in antiquior. & dec. 13. de iure patronatus in antiq. Veral. in dec. 248. p. 3. & fuit dictum in legionem Parrochialis 7. Octobris 1577. coram Blanchetto in qua domini in decem propositi dubij, an ex lapsu temporis collatio beneficij, de qua agitur, devoluta sit ad Sedem Apostholicam? & difficultatem restrinxerunt, an à die notitiæ, vel potius vacationis currat tempus patrono ad præsentandum, & concordes fuerunt, quod quadrimestre datum patronis Laicis, C. unico §. 1. de iure patronatus, incipit à diæ scientiæ, non autem vacationis, pro qua re urgent plures authoritates scribentium, & præcipuè, Hostiens. Egid. Ioannes Andr. in cap. 2. de suppl. neglig. Bero in C. quacunque n. 4. & C. quoniam n. 40. de iure patron. Rebuff. de devolut. n. 10. in fine, Simonet. de iure patron. q. 35. & Rota amplexata fuit hanc sententiam in una Barchionen. S. Antonij coram Peregrino anno

 1553.

1553. art. 54. undè benè dixi in antecedentibus, quod etiam translacto quadrimestre non potest Episcopus providere, si non moneat patronos non præsentantes, quia supponitur eos non scivisse vacationem; nam sine scientia talis rei, non potest dari negligentia, Bart. in l. genero. n. 6. ff. de his qui not. infamia Abb. in C. nos quidem, & ibi Covarr. de testam. non obstat dec. Rot. 38. in antiquis, alias 1. de iure patron. quæ allegat. clem. 9. de concess. præbend. quia fundatur, supe rveram; & certam scientiam spectantis.

91. Quod si quis contradicat his rationibus; sicut alijs à me adductis supra in §. sunt tamen sub n. 33. in hac Rubrica verbo mihi tamen; dicendo cum Lambert. fol. 117. in noviss. quod sicut patrono impedito currit tempus, ita & ignoranti; falsum dicunt, quia hæc regula non currit in omnibus casibus, sed tantum si duo patroni controvertant ius ipsum præsentandi, quod est favore Ecclesiæ, ut studio conservandi ius suum eius liti finem imponant, & ne Ecclesia pastore careat, qui minori temporis spatio fieri potuerit. Secus autem si iudicium agatur inter præsentatos super idoneitatem, vel cum Episcopo super beneficij libertatem Abb. in C. quoniam n. 6. & 7. de iure patronatus, ubi, & Bero. n. 43. & idem Abb. in C. cum Papæ vers. 2. eod. tit.

92. Nec potest refragari argumentum, dicendo quod ius patronatus est mera gratia, atquè adeò hæc conversa est in ius commune, Goffred. in summa tit. de iure patronatus n. 12. nam gratia nemo privari debet absquè culpa, & hæc exceptio alligari potest per Alphonsum, cum ex ea alligari possit validitas sui tituli; Cassand. exception. 12. Lupus allegat. 78. n. 12. ubi Mandos. lit. T. qui ipse ait de scientia certa, & non interpretativa, & qui se fundat in devolutione causa ob negligentiam patronorum, debet probare scientiam dictorum patronorum, & illam iustificare, quæ est difficilis probationis, propterea ego dixi, quod Episcopus absquè peccato iniustitiæ non potest providere de iure patronatus, si prius non

moneat

moneat patronos de beneficij vacatione; firmat simplicitè Rebuff. in praxi tit. de devolutione n. 12. & fuit decisum in Firmana altaris, coram D. Blanchetto 5. Decembris 1594.

93. Quoad tertiam difficultatem, nempè, an Vicarius possit conferre beneficium absque facultate ipsi concessa ab Episcopo, dico iuxta textum nostrum, posse instituere, sed non conferre, quando tamen non habet mandatum limitatum; undè dicendum est Vicarium Generalem Episcopi non habentem authoritatem limitatam præsentatum à patrono instituere posse illum in beneficium, absquè nova concessione authoritatis, facit glos. verbo non possunt in C. fit de officio Vicarij lib. 6. Roc. de iure patronatus verb. competens q. 31. n. 66. & 67. Lambert. eod. tract. p. 3. lib. 2. art. 5 q. 1. in princ. Covar. lib. 3 variar. cap. 20. n. 7. Selva de beneficijs p. 2. q. 14. Cald. Perreira de renovatione emphyteus. q. 12. n. 11. Vivian. in praxi iuris patronatus p. 2. lib. 2. cap. 2. n. 3. Sbroz lib. 2. q. 111. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. glos. 9. §. 1. n. 78. Suar. de Paz. in pract. tom. 2. prælud. 3. n. 7. & 8. Quintanadad. lib. 1. Ecclesiast. cap. 5. n. 7. praxis Episcoporum p. 1. verbo Vicarius §. 14. Azor. cap. 44. q. 5. & lib. 6. cap. 22. q. 3. Nicol. Garg. cap. 8. n. 84. cum seqq. adest etiam determinatio Sacræ Congregationis, prout refert dictus Garg. loco citat. idem affirmans, & idem cit. p. 8. cap. 4. n. 50. Rotam Romanam pro hac mea conclusione.

94. Quarta, & quinta difficultas ità resolvenda est, quod videlicet Clericus non adhuc in sacris constitutus potest præsentari pro Ecclesia Parrochiali, non tamen quando est Ecclesia Parrochialis liberæ collationis, quia in tali casu, iuxtà textum nostrum debet talis Clericus saltem Subdiaconatus ordine esse insignitus, C. ex frequentibus, extra, de instit. si enim ille, qui est Subdiaconus institui in Episcopum non potest, & eligi C. a multis, de ætate, & qualitate, & sup. de electione, multo magis, non poterit quis ad ius patronatus curam animarum habentem præsentari, & in talem Ecclesiam eligi, vel

instituì, dummodò, per breve tempus ordinari possit in Sacerdotem, nam proximè accingendus habetur pro accinto, ut dicunt Canonistæ. Potentia actui proxima habetur pro actu ex dispensatione, l. pen. ff. de test. & C. præterea de ætate, & qualitate; potest enim si iam est in sacris constitutus dispensari ab Episcopo, quia cum talis dispensatio non sit reservata Papæ, censetur inferioribus concessa, sic Ioannes. Andreas in C. licet, Canon. de elect. in 6. & sequitur Abb. in dicto, C. præterea, & hæc circa quartam, & quinctam difficultatem.

95. Ad sextam quæstionem, dicendum est, quod secundum textum nostrum in §. defertur, multa debentur patrono Ecclesiæ ab instituto in illam. Primo circa honorem processionis, nam si patronus, est res, sivè Princeps Magnus ad Ecclesiam, cuius est patronus, debet Prælatus, cum Clericis sibi obviam procedere; quando patronatus est magnus, & hoc ego vidi servare Venetijs in Ecclesia S. Marci, ubi Dux habet ius patronatus, & sic deberet fieri, in Ecclesia S. Laurentij Florentiæ, ubi Magnus Dux habet suum ius patronatus, ut per Abb. in C. nobis eod. nec non dicendum est, quod si patronus, & eius filij deveniant in vilissimam fortunam ratione paupertatis, tenetur Parocus ab ipsis institutus dare alimenta, secundum redditus iuris patronatus, & si 16. q. 1. C. quoniam, & 12. q. 2. C. aurum, præcipitur ut Ecclesia subveniat pauperibus indistinctè, tamen maiori ratione patrono Ecclesiæ alimenta præbere debet, si in necessitate est redactus C. cum in officijs de testam. & not. in C. quiqunque 16. q. 7. nam ipse patronus habet actionem contra Ecclasiam, non sic alij pauperes, ut not. in C. sicut hij dist. 47. & C. exigunt 16. q. 7. & per Burtium in cap. 1. de emption. & vendition. at patronus habet actionem contra Eccelesiam, ut dixi, per C. quiqunquæ, & C. nobis eod. & facit argumentum in l. ius alimentorum ff. ubi pupil educ. debent, & magis ei, qui aliquando fuit dives, quàm ei, qui nunquam, ut C. non cogan-

gantur dist. 41. Quod est intelligendum quando patronus in summa egestate deductus est, ut accidit aliquando Pisis, & Perusiæ. Pisis aliqui de familia Casapieri aliàs Patroni, & fundatores Monasterij Divi Matthæi, in maxima ægestate redacti; iudicatum fuit, ut moniales dicti Monasterij darent congrua alimenta dictis fundatoribus, usquè dum venirent in meliorem fortunam; Perusiæ veto prout refert Dominus Lancellottus, aliqui de familia Guidalottorum cum essent fundatores, & patroni Sapientiæ novæ, & essent pauperrimi, Sapientiam eos alebat, quare de hac mea conclusione non est dubitandum.

In §. tollitur ius patronatus cum seqq.

Duo hic quæruntur ab authore, primo, an ius patronatus tolli possit, quomodo, & quando; & certè non sunt parvæ difficultates, neque spernendæ, cum accidant quotidiè de tali re in tribunalibus Ecclesiasticis difficultates.

96. Dico ergo. Primo, quod secundum textum nostrum in dicto §. paito, & sequenti, pluribus de causis tollitur ius patronatus, cessione nempè, constitutione Collegij, Ecclesiæ destructione; sivè causa terremotus, aut incendij, aut delinquendo patronus, &c. amittitur ius patronatus, ut in pluribus casibus ponedis hic apparebit quomodo possit amitti.

97. Potest enim amitti ius patronatus à patrono absquè delicto, & sua sine culpa V. G. si Ecclesia destruatur, si ibi, aut alibi ab alio reædificetur. Sic Lelius Zechius de benefic. & pens. cap. 12. n. 48. ita etiam firmat Ludovis. qui fuit Gregor. XV. dec. 405. n. 1. Limitatur tamen quando reædificatio fieret ex cementis Ecclesiæ iam diruptæ, nam tunc essent ambo patroni; ut patet in Nolana beneficij 19. Ianuarij 1594. coram Arrigon. item erit si dos fuerit consumpta; nam tunc dotans fit patronus, ratione redotationis, ut alibi dixi in hac Rubrica. Roc. de Curt. de iure patronatus, vers. constru-

ſtruxit q. 8. n. 13. Vndè advertendum, quod patronus tenetur reædificare totam Eccleſiam diruptam, ſi vult eſſe patronus, & ſuum Ius patronatus vult reacquirere, immò ſi eſt Parrochialis Eccleſia tenetur etiam ad reparationem domus Parrochi, & quando ſunt plures patroni, omnes concurrere debent pro rata, aliàs non reacquirit ſuum ius patronatus ille, qui in hac re deficit, ſed ius patronatus remanet penes concurrentes pro rata, ad talem reædificationem, & ſi extraneus vellet talem Eccleſiam diruptam reædificare non admittitur. Sic Card. Tuſc. pract. concl. lit. 1. concl. 120. n. 4.

98. Secundò amittitur Ius patronatus, quando cauſa ob quam quis erat patronus, perempta eſt, ſic firmat Paulus de Citad. de Iure patronat. p. 3. in p. cauſ. acquiren. Ius q. *16.* Lambertin. de Iure patron. lib. 3. q. 7. art. 1. Amittitur etiam ſi Papa illud ſupprimat, ſicut ſupprimere poteſt. Lambertin. ubi ſuprà q. 7. art. *6.* Ratio huius ultimæ concluſionis eſt, quia patronus habet Ius patronatus ex gratia cap. 3. de iure patr. Vide Fel. in C. quæ in Eccleſiarum col. 14. de conſtit.

99. Tertiò, amittitur Ius patronatus ſi Eccleſia patronata libertatem acquiſivit, eò quia per plures vacationes patroni non præſentarunt; ſic Abbas conſ. 106. lib. 2. col. penult. & facit Text. in C. de 4. ubi Innocent. notat de præſcriptione, & tempus præſcriptionis illud ſufficiet, quod requiritur ad præſcribendum contrà Laicum, ideo eſt quod ſi Laicus contrà Laicum præſcribat patronatum alicuius Eccleſiæ patronatæ, hoc tamen non procedit, quando talis non uſus provenit ex eo quod caſus vacationis non evenerit, etiam ſi per annos centum, vel ſi evenerit, Papa contulit denegando Iuris patronatus; Vide Firman. in tract. de Epiſc. par. 3. q. 23. & Card. Tuſch. ubi ſuprà n. *6.* Card. Seraph. dec. 1367.

Nam indubitatum eſt, homines ſupervixiſſe centum annos, nam Avus meus vixit centum & quatuor annos: De multis alijs Card. Baron. vixiſſe aliquos refert ſuprà annos viginti quinque, immò Vivian. in par. 3. de Iure patron. p. 3. lib. 15. cap. 1.

cap. 7. refert, Terentium Marci filium Armini, &c. vixisse centum & quinquaginta annos, & multos alios supra centenari os vixisse adducit.

100. Quartò amittitur Ius patronatus si patronus, vel patroni illud cedant, vel cedat, donet, vel alteri renunciet. cum Episcopi consensu, vel ipsimet Ecclesiæ illud cedat, C. unico de Iure patron. lib. 6. non amittitur tamen Ius patronatus à patrono per decretum factum ab Episcopo, vel Visitatore, quod quilibet doceat de suo Iure patronatus intra certum tempus, sub pœna privationis, nisi Ius patronatus competat ex privilegio, ad not. per Anchar. cons. 60. & Felin. in C. licet belli de simonia, & fuit dictum in Comen. Capellaniæ 5. Iulij 1593. coram Peniæ.

101. Quintò, amittitur Ius patronatus quando patronus permittit, quod Ecclesia, quæ non erat Collegiata, fiat Collegiata sine aliqua reservatione sui Iuris, quia tunc non habet Ius, nec authoritatem præsentandi principalem Rectorem in tali Ecclesia. Sic habetur per glos. in C. nobis verb. capella de Iure patron. Paulus de Citad. p. 3. tit. 14. n. 2. Massab. in pract. &c. Sicut & amittitur etiam Ius patronatus quando patronus permittit ut Ecclesia Ius patronata uniatur cum alia, Lambert. q. 7. art. 10. Cessat per lineæ extinctionem, si non sit facta reservatio in limine fundatinois: quod ad hæredes transeat, ut dicunt communiter dd. & concludunt in cap. 10 de iure patronatus, & latè de ac re tractat moneta de commutatione ultim. vol. cap. 11. n. 134.

102. Sed ponamus casum, quod Ecclesia patronata non haberet redditus sufficientes pro sustentatione rectoris, & uniatur cum alia liberæ collationis, quid tunc agendum, certe alternatim, pro una vice dicta Ecclesia dabitur ab Episcopo, pro alia à patrono, & sic erit alternativè sequendum, & circa hanc rem vide Lambert. lib. 3. q. 7. per omnes articulos dictæ quæstionis.

103. Amittitur ius patronatus etiam per non usum, & tunc

tunc si fuerit factus actus positivus contrarius directè servituti argument, l. hæc autem, & ibi doct. ff. de serv. verb. Prælat. Rota dec. 109. n. 8. & seq. p. 2. divers. & fuit dictum in Imol. iuris patronatus 26. Martij 1595. coram Card. Pamphilio, requiruntur tamen in hoc multa, ut videre est apud Ripam in C. cum Ecclesia Sutrina n. 64. de caus. possessor. &c. Calder. cons. 15. de iure patron. dec. 109. n. 11.

104. Amittitur tamen ius patronatus ratione debiti patroni nempè; quando ab ipso venditur alteri ius patronatus, quia vendi non potest C. de iure patronatus, quia tunc patronus amittit ius patronatus, & emptor pretium perdit, C. quia Clerici de iure patronatus, sicut si patronus indignum præsente tempore vacationis, pro illa vice perdit ius p. Sicuti si est patronus ingratus Ecclesiæ perdit ius p. Si in hæresim labatur perdit ius patronatus, videatur Suar. in tract. de alimentis tit. 7. q. 32. n. 9. & 10. & q. 38. n. 2. habetur text. in C. cum secundum de hæret. lib. 6. & omnia eius bona fiunt Ecclesiæ, ut dixi in meo opusculo de Iudice S. Inquisitionis, verum est, quod si revertatur ad fidem, recuperat ius patronatus, Abb. in C. quia diligentia de electione; & id quod dictum est de incidentibus in hæresim, dicitur de receptatoribus, & fautoribus hæreticorum; de Apostatis, ac de insordescentibus in excommunicatione maiori per annum, quia isti censentur hæretici, sicut etiam valet de schismaticis Marescot. var. resol. lib. 1. cap. 83. n. 13. & 14. praxi Archiep. Leon. cap. 21. de iure patron. n. 31. Moneta de commut. vol. ultim. cap. 11. n. 158. & seqq. & hoc quod dictum est de supradictis valet etiam de illis, qui committunt delictum læsæ maiestatis humanæ Abb. in C. Laici de iure patronatus, ubiqunque tale delictum committant: Abb. C. quia diligentia in fine, & firmat Lambert. de iure patronatus lib. 3. q. 8. art. 5.

105. Proditores Patriæ, occidens rectorem, vel per alium hoc faciens, amittunt ius patronatus. Si patrones Ecclesiæ

sunt

ſunt, vide Clement. ne in agro §. quia vero de ſtatu monacorum, & C. quibuſdam §. ſacri de pœnis, quæ quidem pœnæ multæ ſunt, ut habetur in §. ſacri citato, ubi gloſ. verb. prorſus amittat, & ibi Abb. in 2. niſi patronus id faceret ob ſui defenſionem, ad vim vi repellendam. Quod etiam valet, ſi patronus, occidat, capiat, aut in bandum mittat Epiſcopum, C. ad aures de pœnis, & Clement. 1. de pœnis, vel Cardinalem C. fęlicis in princ. de pœnis lib. 6. Amittur etiam per ſententiam iudicis competentis latam. Lambert. lib. 3. q. 8. per omnes articulos; ſicut, & patronus ſibi Eccleſiæ uſurpans fructus, aut bona Eccleſiæ, de qua eſt patronus ius patronatus amittit. Trident. ſeſſ. 22. cap. 11. de reform. in verſ. Quod ſi eiuſdem Eccleſiæ, & ſeſſ. 25. de reform. cap. 9. in verſ. patroni autem beneficiorum, videatur praxis Archiepiſcopalis Leon. ſupra cit. n. 31. ubi clarè hoc habetur, & alij caſus, a quibus amittitur à patrono ius patronatus.

106. Et quia ſupra in hac Rubrica n. 72. in §. quod ſi neceſſarium dixi, quod ſi Epiſcopus vacante Eccleſia collegiata ibi poneret Vicarium cum diſpendio Eccleſię, faceret iniuriam Eccleſiæ prædictæ, & iniuſtitiam, nec non contra iura ſponſæ ſuæ, & in eade Rubrica ſub n. 103. cum de iure patronatus in §. ſunt autem, etiam dixi, quod Curatus Eccleſiæ patronatæ tenetur alere patronum, quando in maxima paupertate deveniſſet ratione gratitudinis, &c. ideo hic ponam Appedicem in qua de debito mariti cum ſponſa ſua, & è contra, nec non de peccato ingratitudinis aliquid dicam, ne hoc opus ſit ſolum pro Canoniſtis, ſed pro confeſſarijs, etiam inſerviat.

APPENDIX

De debito ſponſi cum ſponſa, & de ingratitudis peccato.

1. HÆc materia de debito coniugali, cum ſit vaſtiſſima, & parum, aut nihil conſiderata à coniugibus, ideò

cum coniux spiritualis, nempè Curatus, qui à sua sponsa alimentatur, videtur quod ex iustitia, ipsam tenetaur alere, & oves eius ad bona pascua salutis pro viribus ducere, non solum verbo, sed exemplo operum iuxta illud Christi Domini, non docuisset verbo, nisi etiam firmaret exemplo, oh utinam Parochi saperent, & intelligerent, & novissima prævidcrent, quia non relinquerent Ecclesias suas vestibus sacris denudatas, ut vestibus sericis se ipsos vestirent, & parentes suos impinguarent, etenim, altaria, & pauperrima videntur, vasa pro tanto Sacrificio Eucharistiæ ordinarij metalli conspiciuntur ibi; & in mensa illorum, videtur tabalæ albæ, ut nix, & vasa argentea; non enim Ecclesia est serva, sed sponsa, igitur si sponsa, est propria ipsius parochi, sic parocus totus debet esse pro ipsa; & si in necessitate positus patronus Ecclesiæ patronatæ, Curatus talis Ecclesiæ tenetur ipsum alere, quanto magis tenebitur alere Ecclesiam sponsam suam!

2. Recordentur Curati, ac Prælati, quod de dote Ecclesiæ non sunt Domini, sed puri administratores, & illam tertiam partem Ecclesiæ ipsi conferre debent, tertiam sibi, & aliam tertiam partem pauperibus, & si aliter se gerant ad restitutionem tenentur, ut omnia iura clamant, & DD. firmant, hæc obiter dixi.

3. Venio modo ad debitum inter sponsas corporales manens debitum Matrimonij corporalis inter sponsas, sivè coniuges, & quomodo sine culpa sit licitum hijs duobus versibus explicatur.

Sit modus, & finis, sinè damno solve cohere.
Sit locus, & tempus, tactus, ne spernito voto.

4. Ex parte modi, vel situs usus Matrimonij redditur vitiosus, quia adversatur modo concubendi, qui talis esse debet, ut vir incobus sit, mulier vero succuba; quapropter quadrupliciter, coniunctio matrimonialis corporalis fieri potest modo indebito. Primo, quando masculus est succubus, fœmina vero supergreditur. Secundo, quando præposteræ

fit

fit, quamvis in vase naturali (sine necessitate) Tertio, quando copula fit sedendo [similiter sine necessitate] Quarto, quando consumatur copula stando [similiter sine necessitate] Quæ quidem necessitas, vel est quando unus ex coniugibus aliàs choire non potest, alio modo manendo, sic firmant Appontius, & Toletus primus de Matrimonio lib. 10. cap. 11. secundus lib. 7. cap. 24. n. 1. sequntur Henriquez lib. 11. cap. 16. n 6. Coninch d. 34. d. 9. n. 80. Reginald. lib. 31. n. 335. Sanchez lib. 9. disp. 16. n. 3. Diana p. 3. tract. 4. resol. 204. quia dum intra vas choitur culpa venialem non excedit, nam tunc generatio naturalis non impeditur, ita firmat de Grass. 1. p. lib. 2. cap. 82. n. 13. Filiucc. tract. 10. n. 329. Reginald. Sanchez, & Pontius pluribus in locis.

5. Quoad finem Matrimonij loquendo, finis usus multiplex esse potest inter virum, & uxorem, indubitatum est, quod 1. finis est prolis 2. finis incontinentiæ 3. debiti redditio 4. signifatio unionis, unificatio unionis cum Ecclesia, & Christo, sanitas corporis, delectio carnalis, hoc posito dicendum est, licitum esse actum coniugalem relatum in bonum prolis, aut in bonum fidei, nempè, ut exercetur, ut proles habeatur proles, ut fidei servandæ alteri coniugi, debitum ipsi reddendo, dum petit. Si hic finis in sala prole sit firma, à culpa veniali immunis non erit; è contra verò si coniuges intendat prolem ad cultum Dei amplificandum, sinè ulla culpa coniunctio erit, quia talis actio est ordinata ad primum finem Sacramenti Matrimonij immò ad meritum tunc esset, si actu, vel habitu proles referatur in Deum, sic Bonacc. de matrim. q. 4. punct. 6. n. 6. Reginald. Sanchez, & D. Thomas in 4. dist. 31. q 2. art. 2. ad 1.

6. Sed hic oritur dubium ex dictis, si senibus licitum est contrhaere matrimonium, etiam si prolis non sint capaces, quomodo solvatur talis matrimonij ligamen licitum esse. Ego dicerem, quod finis secundarius in hac re salvaret à culpa.

7. De modo, quorum contingit, quod aliquando aliqui co-

coniuges in timorati Dei, vase naturali dimisso, abutuntur, vase non naturali, vel extra legitimum usum, sivè vos, non possunt hoc sinè culpa lætali facere, nam generationem impediunt; non sic quando in vase naturali cohire habent, etiam si non servato modo naturali, quia tunc solum venialiter peccant Graff. p. 1. lib. 2. cap, 82. n. 13. Filiucc, tract. 10. n. 329. Reginald. Sanchez d. 16. n. 4. Pontius cap. 11, n. 7.

8 Hinc adverte (oh lector) id quod dicunt aliqui DD. ut Sylvester, Divus Antoninus, & Sanchez, qui meo videri non bene ad veritatem accedunt, nimis enim scrupolosi sunt. Asserunt namqne, quod tam mulier, quam vir coniux carne stimnlatus ad rem alienam, si non possit alia via superare stimulationem, nempe, ieiunio, mortificatione, vel alio possit accedere ad mulierem solum venialiter pecando, ad stimulum carnis expellendum, non bona sententia est, nam matrimonium datum, est ad finem secundarium etiam nempè ad ardorem libidinis extinguendum, & precipuè, ut supra dixi n. 6. illi qui sunt incapaces ad prolem, non possent convenire nisi prius alia remedia pœintentiæ adhibita; nec ad tuendam sanitatem, licitum esset ad uxorem suam accedere, quando nullum aliud remedium invenitur, quod falsum est, nam qui sanitatem suam ex coniunctis intendit, prolem intendit, & prolis bonum, nam dum morbo laborat ineptus, & est ad prolem producendam, ita firmat Henriquez lib. 11. de matrimonio cap. 15. n. 4. Reginald. Rodriquez, & Layman. lib. 5. tract. 10. p. 2. cap. 4.

9. Circa voluptatem usus coniugij culpa lætalis est accedere ad uxorem suam, quando ita accensus erat vir, vel mulier fomite luxuriæ, ut etiam cum alia, vel alio rem haberet si occasionem habuisset, ratio est, quia istæ, vel ista habet animum fornicandi, verum est quod ad hoc ut in tali actione sit culpa lætalis, debet permanere illa prava voluntas quæ non sufficit habitualis, sed actualis requiritur, ratio mea est, quia per nulliũ habittum, quis meretur aut demeretur, unde

esset

esset culpa mortalis si coniux in actu coniugij, delectetur in alterius virum, vel vir in alterius mulierem, vel aliam mulierem extra suam uxorem, nam esset delectatio morosa in obiecto lætaliter malo: non sic si delectaretur de pulchritudine, ut sic indifferenter, quia tunc delectatio in nullum obiectum turpe fertur, immò ad honestum finem tunc dirigitur. verum est quod ego ab hac re dissuaderem coniuges, videatur Sylvester verbo debitum q. 2. Sanchez de matrimonio disp, 17. l. 9. n. 6. verum est, quod solius voluptatis actus coniugalis culpa venialis erit, dum tamen coninx modus matrimonij non excedat; & etiam certum est apud DD. quod quamvis petens venialiter peccet ob præcisos fines, alter tamen reddere debitum tenetur, & nullo modo peccabit reddendo. Sic sancivit Angelicus Doctor in 4. dist. 32. Tolet. lib. 7. cap. 24. n. 1. Bonacc. &c. Sylvest. in supplem. q. 49. concl. 2. n. 6. Navarr. cap. 16. n. 23. Coninch. d. 34. dub. 1. Diana de circunstantijs resol. 13. p. 1. in hoc tamen me remitto propositionibus Pontificis, &c.

10. Tamen hijs non obstantibus firmat Bass. de debito coniugali pag, 270. col. 2. n. 6. probabilis sententia est, quod accessus ad uxorem ratione voluptatis non esset peccatum veniale, quia libido illa matrimonij nullo modo limites per transit, nam à principio coniuges matrimonio se coniunserunt propter illum finem, unde ipsi à mnltis venialibus excusantur, enim est illicitum delectari in re, quam quis licite potest operari, nam operan. ob delectationem, operatur ob honestum, finem, in casu tamen licito, sic Pontius lib. 1. cap 21. n. 6. & 7. & lib. 10. cap. 8. Diana p. 3. tract. 4. resol 216. Sac. in select. disp. 23. n. 25.

11. Ad illam particulam contectam in versibus; *sine damno*, hic agitur de tempore, quo uxor est pregnans, aliquando coniux voluptate captus ad suum accedit, ita ut paratus ad accedendum etiã si habet suũ non esset, eo quia tale, ac tantum animum fornicandi, in tali autem accessu requiritur illa prava

volun-

voluntas; & advertere debet; ut in ipso actu vitetur damnum, cuius conditionis defectus peccatum mortale evenire potest in ipso usu matrimonij, quando inde periculum abortus probabiliter, timetur, & præcipuè tempore coagulationis seu formationis fœtus, quia tunc temporis, ob delectationem matris aperitur, & materia, sivè substantia illa seminalis, non dum perfectè coagulata effunditur. Sicut, etiam est periculum, quando ante partum proximè congrediuntur, quia tunc periculum est ut fœtus suffocetur ob seminis abundantiam, unde sub mortali tenentur coniuges tale periculnm evitare. Sic firmat Valentia tom. 4. disp. 10. q. 6. punct. 2. Sanchez lib. 9. d. 22. n. 1. Coninch dub. 9. n. 77 Sylvest. verb. deb. n. 8. Reginald. & alij.

12. In tempore autem menstrui naturalis, secundum probabilem sententiam Doctorum est veniale peccatum accedere ad uxorem, ob inhonestatem; & turpitudinem naturalem, tanto magis, quod in illo tempore uxor est inepta ad semen retinendum. Quando verò menstruorum fluxus est innaturalis, & continuus, non est peccatum accessus in viro ad suam uxorem; aliàs, aut raro, aut numquam posset uti iure suo, sicut si vir patiatur fluxum seminis neque venialiter petendo debitum, etiam si semen illud ad generationem sit ineptum, & sic proles indè nullum patitur damnum. Sic dicit Henriquez lib. 11. de matrimonio cap. 15. n. 7. cum Sylvest. & Tolet. seqq. Sylv.

13. An vero mulier reddendo debitum marito petenti tempore menstrui peccet mortaliter, cum sit maxima turpitudo in illa actione, non deficiunt, DD. qui asserant, mulierem non teneri reddere debitum sinè culpa letali, quia turpitudo se tenens ex parte actus facit actum illicitum, at cum probabiliori sententia, ego dico quod si mulier requisita a viro suo de debito, & ipsa neget, ob rationem menstrui, dicendo non possum, quia mihi menstrualia tempora sunt, & ipse vir adhuc est ostinatus in petendo, potest mulier tunc reddere viro suo

debi-

debitum absquè ulla culpa, ità tenet Sanchez, Coninch disp. 34. dub. 9. n. 76. Diana de Sacram. resol. 204. p. 3.

14. Non deficiunt multi DD. gravissimi, qui asserunt non esse licitum viro, & uxori in diebus festivis habere rem simul, sicut nec in die communionis, Ieiunij, orationis universalis, quia in talibus temporibus, mens debet esse tota in Deum intenta, huius opinionis, est Magister sententiarum, Durandus, & alij cum aliqubus PP. vera tamen sententia est, quod abstinendum sit ob reverentiam, non tamen esse illicitum, quia actus coniugalis ratione sui nullo modo prohibetur in dictis diebus. Sic Pontius lib. 10. cap. 9. Sanchez lib. 9. disp. 12. Coninch. disp. 34. dub. 9.

15. Verbum autem illud; *solve*, indicat rectum matrimonij usum, nempè reciprocum debitum, viri, & uxoris, ita ut alter de iustitia teneatur petenti reddere, sub pœna peccati mortalis, non excusante causa rationabili, prout testatur Reginald. lib. 31. n. 344. quem sequitur Toletus.

16. Et quia ius, quod habet coniux in sui coniugis corpus sit eius semen habere, id circo in actibus suis coniugalibus debent coniuges simul seminare, tanto magis quod prout ego dico in meo serto Phylosophyco cum de generatione p. 3. tam masculus quam fœmina ad generationem concurrunt: licet se tactibus præparare ad copulam, ad hoc ut possint simul seminare, unde si unus anterior in seminando, sit alter potest se tangere, ut seminet ad finem prolis generationis, & ad complementum actus coniugalis. Vide Henriquez contra aliquos lib. 11. cap. 16. Sa. verbo debitum n. 17. Sanchez disp. 19. de Grass. 1. p. lib. 2. cap. 82. & 2. Bonacc. de matrim. q. 4. punct. 6. n. 14. & 15. Caietan. 2. 2. q. 154. art. 11. lib. 5. Diana p. 2. tract. 3. Miscellan. resol. 38. Filiuc. tract. 10. n. 330.

17. Verum est quod ad reddendum debitum obligatio, non urget, nisi ad illud reddendum, & complendum debito modo, quamquam vir petat cohire cum culpa veniali, ratione

ratione situs, &c. tenetur uxor illi reddere, quia talis culpa est solum mala ex vehementi appetitu voluptatis ipsius viri circa rem ei licitam, cui uxor non cooperatur sic scribit Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 16. n. 3.

18. An vero liceat viro in copula cum sua uxore non seminare est difficultas inter DD. nempè quando non seminat mulier, & non sit periculum seminandi extra vas, nec mulier dissentiat, casus est difficilis, ego tamen sentirem in partem affirmativam. Ratio est quia copula absquè seminatione inter maritum, & uxorem, est tantum tactus, quidam qui licius est coniugibus, cessante pollutionis periculo, ut docet Bass. de debito coniugali pag. 271. n. 11. nam sicut possunt coniuges communi consensu non vacare copulæ, ac generationi, quarè eodem consensu non licebit illis, à copula incepta desistere; ubi dispendium seminis non fit, nec unius, nec alterius; verum est quod strictius rem discurrendo, quia est res valde periculosa, dico quod absquè mortali culpa fieri hoc non potest; etiam si ipsi coniuges in hoc experti sint per plures vices quod semen non dispersérint. Iusta enim causa esset illis non seminandi quando seminatio noceret eorum saluti, vel si coniuges pauperes essent, prole ita abundent, ut illam alere non possint: vel ad sedandam concupiscentiam. Si autem fœmina iam semen emiserit, vel ad id exercita sit, ita ut probabile periculum seminandi adsit, lætaliter peccat maritus data opera à copula desistens, ante proprij seminis effusionem quia est peccatum contra naturam, cum sit consumatus coitus ex parte fœminæ, ex quo partim sequeretur geratio accedente semine viri, ut concausa, & consequenter dicta generatio à viro impediretur, remitto me tamen in hac re prudentioribus, videantur Diana in hac materia tract. de sacrament. resol. 227. & 204. & p. 5. tract. 14. resol. 57. Layman. lib. 3. sect. 4. n. 19. Less. lib. 4. cap. 5. num. 55. Pontius de matrim. lib. 10. cap. 11.

19. Quod usus matrimonij sit licitum contra nonnullos hæreti-

reticos quos confutat Bellarmin. Coninch. de matrim. à cap. 1. usque ad 5. certum, & sine dubio est, non est tamen sub præcepti petere debitum; ratio est, quia quilibet potest iure suo cedere, quando tale ius pro se tantum est introductum. Sic in capite Apostolicam de regulis iuris C. si de terra de Privilegijs. Boss. de matrim. effect. cap 1. §. 3. à n. 15. & DD. fere omnes, & si sub præcepto sit illud reddere, ita ut coniuges mortaliter peccent quoties non reddunt petenti, sivè expressè, sivè tacitè fiat talis petitio, aut interpetrativè, quod maximè occurrit in ijs quæ ob pudorem non solent nisi tacitè, aut signis petere, & tunc vir tenetur statim reddere, aliàs lætaliter contrà legem iustitiæ peccabit, ut bene docet D. Thomas in 4. dist. 32. q. unic. art. 2. quest. 1. Riccar. ibid. art. 1. q. 2. uxores verò non tenentur credere viros non petere ob pudorem, undè tuta conscientia poterunt expectare, ut vir expresè petat, sic firmat Sotus in 4. dist. 32. q. unic. art. 2. vers. at duplex, & confirmat Sanctus Doctor Angelicus ibidem art. 3. ad. 2. Sylvester verbo debitum q. 8.

20. Immò si vir videtur ex aliquo signo periculum incontinentiæ in uxore, vel è contra, tenetur, tam unus qua alia reddere statim, & se offerri, ut illum, vel illam liberet à tali periculo. Sic idem Angelicus Magister loco cit. art. 2. quæst. 1. ad 1. Sotus in 4. dist. 31. q. unic. art. 4. concl. 1. in fine, & dist. 32, q. unic. art. 4. concl. 1. in fine, & eadem dist. q. unic. art. 2. Petrus Sotus lect. 14. de matrim. in fin.

21. Quare fit, quod dum coniux reddit se impotentem ad reddendum debitum coniugalem alteri coniugi medijs illicitis, peccat mortaliter, nam vigore iustitiæ quilibet tenetur se non reddere inpotentem ad debitum solvendum, videatur Angelus verb. debitum n. 6. Sylv. ibidem q. 1. Ledesma de matrim. dub. 71. concl. 2. & D. Thom. in 4. dist. 32. q. 1. art. 1, ad 3. Trullench. in prax sacr. lib. 7. cap. 11. dub. 1. n. 4.

22. Quapropter se crebrò se coniux polluens, vel accedens ad alias fœminas, ita ut non sit sufficienter aptus pro uxore,

mortaliter peccat, non solum talia agendo, sed præcisè, quia se impotentem reddit, ad debitum solvendum uxori suæ, & hæc est circunstantia explicanda in confessione, ita Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 3. n. 3. immò etiam hoc facere debet si media fuerint licita; ut V. G. immoderate ieiunare, vigiliæ immoderatæ, & similia; & certè, tam coniux, quā vir peccarent, si unus absquè licentia alterius talia faceret, dum cognoscit, se reddere inhabilem ad debitum alteri solvendum D. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 20. §. 10. Angel. loco cit. Filiucc. tract. 10. de matrim. p. 1. cap. 9. n. 305. cum alijs gravissimis DD.

23. Possunt tamen coniuges multa facere, ut ieiunia Ecclesiæ, exercitia aliqua spiritualia, sacras lectiones peragere etiam si aliquantulum extenuantur, dummodo ex hijs inhabiles non reddantur. Sanchez loco supra cit. n. 5. Sotus loco cit. q. unic. art. 1. in fine Filiucc. loco cit. & alij non pauci; non tenetur uti calidis, ut potentiores efficiantur, sed solum se abstinere ab illicitis, quibus impotentes fiant, ita Paludan. in 4. dist. 32. q. 1. art. 2. n. 8. Antonin. S. & Sylv. loco supra cit. Tancredus lib. 9. disp. 3. n. 1. cum seqq. quapropter libenter ego assererem, quod vir, qui nunquam cognoscit uxorem suam, neque cum illa dormire habet non sit absolvendus; nam in mille periculis peccandi illam ponit, præcipuè quando uxor est iuvenis, & calida.

24. Vndè satis ex dictis clare colligitur, quod neque vir absque consensu uxoris, neque uxor absquè consensu viri possit vovere ieiunijs, vigilis, &c. quibus reddatur impotens, ad debitum reddendum, nam neuter est Dominus sui corporis. Sic firmat Filiucc. tract. 10. de matrim. p. 1. cap. 9. num. 306. Sanchez. lib. 9. disp. 6. n. 7. Palud. 4. dist. 38. q. 3. art. 1. concl. 6. n. 10. Navarr. cap. 12. n. 61. Angelus verbo votum 2. n. 8. quod idem est dicendum de voto longæ peregrinationis. Quia sunt talia vota nullius valoris, iuxtà dictum Soti lib. 7. de iustitia q. 3. art. 1. vers. an vero possit, & Rodriquez

secun-

fecundo tom. fum. cap. 90. n. 7. dummodò talia vota facta sint sine consensu utriusque partis, ita asserit Caietan. 2. 2. q. 88. art. 8. Navarr. cap. 21. n. 61. Sanchez lib. 9. disp. 3. n. 8. nec potest mulier habitum mutare, nempe inducere se habitu, ut dicitur votorum absque consensu sui mariti, sicut nec vir indui vestibus Eremitæ absquè suæ uxoris consensu, nam huiusmodi vestes solent horrorem causare; & solvere nexum amoris, inter coniuges.

25. An vero coniuges possint excusari a ieiuniis Ecclesiæ, & ab observantia Quadragesimæ quando ex istis impatentes fiunt ad reddendum debitum, affirmativam partem teneo; quia quando in aliqua actione, vel casu concurrunt duo præcepta, unum nempe humanum, alterum naturale, naturale præceptum prævalet, & per consequens illud exequi debet; sit cum ergo præceptum ieiunii Ecclesiastici, & Quadragesimæ sint de humano precepto, debitum matrimoniale de præcepto naturæ, sequitur quod hoc ultimum in tali casu prævaleat, firmat meum dictum Caietan. in summ. verb. ieiunium cap. 8. de personis, quos obligat ieiunium §. excusantur infirmi, Navarr. cap. 21. n. 16. Valentia 2. 2. disp. 9. q. 2. punct. 5. §. necessitas excusans. Sanchez supra cit. n. 10.

26. Immò si maritus imperet vxori, ut non ieiunet, ut ne deformis fiat, vel debilior deveniat, tenetur mulier obedire, quod idem valet de muliere talia imperante viro suo ob talem finem, & hoc ne affectus in eos deficiat. Sic Filiucc. tract. 10. de matrim. p. 1. cap. 9. n. 306. Sanchez lib. 9. disput. 3. n. 11. Caietanus, & Navar. n. antecedenti ut ibidem, & hoc valet de fœmina, quæ nubere vult, ne deformis appareat, potest excusari à Ieiunio, quotidiano, si vero maritus imperaret suæ vxori, ut non Ieiunaret, aut quadragesimam non servaret in contemptum Ecclesiæ vxor non tenetur obedire, tunc enim potius Ecclesiæ, quam marito ab ipsa obtemperandum est, nam cessat tunc finis supra assignatus de debito matrimoniali, & est alius finis illicitus, &

hæreticalis, nempæ matris Ecclesiæ contemptus. Phyliarius de officio Sacerdotis tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 25. §. quod Ieiunia, Sanchez n. 13. & alij, sequitur Tancredus l. C. n. 5. in fine.

27. Hinc nempe ex usque modo dictis colligo, quanta sit obligatio Curati erga Ecclesiam suam sponsam, quæ tantum dat ei, & tantum ab eo petit quantum ipsi debetur, & si licitum est mulieri non Ieiunare, ut possit marito in debito matrimoniali satisfacere, ut dictum est, credo quod sponso Ecclesiæ, obligatio sit Ieiunandi, ut necessitatibus Ecclesiæ suæ sponsæ necessaria providere possit; nam non dat de suo Ecclesiæ, sed dat sponsæ id quod propriū sponsæ est, non enim sponsa dat sponso dotem, ut ipsum ludis expendat, sed ut ipsam, & filios melius Alere possit, oh utinam Parrocchiani temporibus nostris Iustè non possint dicere, quāti mercenarij in Domo patris nostri abundant pane, nos autem, fame perimus, nam non est, qui doceat Christianam doctrinam, non est qui verbo Dei, & Sacramentis animas alat, non est pietas ergo mortuos seppelliendos. Si non currit pæcunia, &c. quasi redditus Ecclesiarum dati gratis ipsi essent curatis. Recordentur illi, qui curam Animarum habent, & quod Ecclesiæ facti sunt sponsi de illo dicto divi Bernardi super Canticha. *Improbe possunt esse affectus, quibus prodesse non curas, & quorum non Zelus salutem subiectione nimis ambitiosè tibi vendicas*, & alibi dictus Bernardus S. *Væ tibi si praes, & non prodes; sed væ gravius, si quia praesse metuis, & prodesse refugis* hinc Crisostomus s. in dialog. lib. 2. dixit *multo consilio, & prudentia opus est patroni, & milles ut dicitur, oculis, ad speculandam undiquè habetudinem earum, quas gubernat animarum*, & idem Diuus Crisostomus super illud Matth. 5. Ascendit in monte, &c. sic loquitur, *nemo potest in vallestare, & de monte loqui, ubi stas inde loquere, aut unde loqueris ibi sta; si in terra est animus tuus, ut quid de Cœlo loqueris; si iustitiam non vis, ut quid praeceptorem te iustitiæ facis;* quare

quare Magistrum vocas, cuius non vis esse discipulus, recordare de eo quod dicit tibi Deus, *relinquet patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ*. Loquitur scriptura de utroque sponso.

28. Redeamus ad nostrum de sponso, & sponsa corporali Quæritur modo hic, quando actus matrimonii sit de se malus, & inducens culpam lætalem? Respondeo, & dico tunc matrimonij actus est malus, & peccatum mortale inducit, quando coniuges aliquid operantur, ne prolem generent; in qua re non sufficit sola intentio, & desiderium non generandi, sed requiritur aliquod opus factum adhunc finem. Sic Palud. 4. dist. n. 21. q. 4. art. 2. n. 15. Sanchez lib. 9. disp. 8. n. 10. Navar. cap. 16. n. 33. & alij.

29. An uti possint Coniuges matrimonio solum ad evitandam fornicationem, & hoc sit peccatum; multi dicunt esse veniale peccatum; Sed ego cum Sanchez disput. 9. Herriquez lib. 11. de matrimonio cap. 15. n. 4. dico nullum esse peccatum; sicut si usus matrimonij sit intentus ad corporis sanitatem, videatur Sanchez disput. 10. &, considerentur DD. ab ipso citati Bossius de effectibus matrimonij cap. 1. n. 324. ubi docet reddentem debitum ad bonum finem, & ut satisfaciat suæ obligationi nullatenus peccare, & ad reddendum teneri, docet Brognolus tractatu 19. cap. 4. n. 5. erit tamen peccatum veniale, si fiat ob puram delectationem, sic firmat diuus Thomas in 4. dist. 31. q. 2. art. 3. & Bos. loco citato.

30. Ex eo, quod quis coniugum sumptus est Eucharistiam non licet aletri negare debitum, vel aliquid aliud agendum, poterit tamen iteratis precibus rogare coniugem, ut quiescat absque dicto actu, qui si non quiescit, reddat, & fusè hoc probat Sanchez lib. 9. disput. 14. Filiucc. tractatu 10. cap. 9. n. 325. ratio huius conclusionis est, quia ex quadam æquitate, & Christi beneficio statutum est nè coniuges se vitare teneantur cap. 1. de sententia excomunicationis in 6. Bossius l. C. cap. 1. §. 15. n. 279. cum Doctoribus ibi ab eo citatis.

31. Si

31. Si usus matrimonis fieret in Ecclesia, esset sacrilegium, esset Ecclesia etiam polluta si semen esset efusum sic iure Ecclesiastico statuente in C. unico de consecratione d. 1. & firmat Valentia 2. 2. disp. q. 15. punct. 1. §. præterea etiam, Sanchez disput. 15. n. 8. Tancredus l. C. disp. 15. etiam si aliqui dicant, ut Sotus hoc esse verum per culpam illicitam, non verò per licitam; sed hoc est falsum, & in copula licita est quando essent obsessi in Ecclesia, & alium locum non haberent, neque tempus; sed ibi essent per longum tempus obsessi, ob periculum incontinentiæ, idem Sanchez lococitato n. 12. Filiucc. similiter loco citato.

32. An a mortali peccato sit excusandus vir non seminans in actu coniugali.

Dubium aliud est, quando matrimonio consumato super venit coniugibus impotentia intra vas seminandi ob morbum aliquem, nempè ob senium viri, vel arctitudinem fæminæ, nullatenus est eis licita coniugalis copula, sed amplexus, oscula, &c. dummodo non sit periculum pollutionis licita sunt, tamquam veris coniugibus permictuntur. Si vero spes adsit seminandi intra vas, etiam actus matrimoniales conceduntur; etiam si extra vas, semen per accidens funderetur.

33. Sed maximum dubium est, quando mulier non potest ad effusionem seminis viri retinere semen intra vas, an licitum sit copulā inter uxoratos. Affirmatiuè est respondendum, quia hoc per accidens se habet, & preter intentionem, tanto magis, quod matrix fæminæ semper semen necessarium atrahit ad generationem, superfluo expluso, gutta etenim una sufficit seminis ad genetationem, tenet Bonacc. Navar. cum alijs primus C. &c n. 17. secundus cap. 22. n. 60. Henriq. l. 11. cap. 16. n. 7 Sanchez lib. 9. disput. 17. n. 20. 21. 22. Rubell. lib. 3. q. 16. Herriq. l. &c. n. 8. Reginaldus C. &c. n. 334. Verum est, quod si fæmina, &c. post quam coivit vim faciat, ut semen expellat peccat mortaliter, nam facceret contra finem à natura institutum. Sanchez loco citato

Bello-

Bellochius de caſ. reſer. p. 2. q. 4. n. 35. & ſaltem in hoc faciendo mulier ſi aliqui abſolvant à peccatu lætali, non tamen poſſunt ipſam reddere liberam à peccato, ſivè gravamine conſcientiæ.

34. Sequitur difficultas in verbo *Choere* in poſitis verſibus contentum per quod coniugum cohabitatio in eodem Thoro, & Domo ſignificatur; vndè qui vxores ſuas dimittunt, & in alienas regiones vagantur, manent in peccato mortali [ſi hoc abſque iuſta cauſa faciant] nec abſolvendi ſunt vſque dum non redeant cum ſua vxore, nam ſubtrhaunt uſum matrimonij, & cauſam dant uxoribus vitam malam tenendi, & fidelitati matrimonij obicem, ut ita dicam, ponunt, hijs temporibus præcipuè, immò dicerem, quod mulier ſequi virum tenetur, quando non habet legitimum impedimentum, nempe quod unus alterum traheret ad peccandum, vel alter eſſet factus infidelis, aut hæreticus, vel unus timeret ab alio occidi, vel malo contagioſo infectari, facit pro hac concluſione Tolet. lib. 7. cap. 25. Navar. cap. 16. n. 15. Valentia tom. 4. diſp. 10. q. 4. punct. 2. Sanchez diſp. 24. n. 19.

35. Hinc deduco, quod ſi maritus pellatur in exilium, mulier debet ſequi eius fortunam, & eum aſſociare propter onus matrimonium annexum; ſicut ſi transferat domicilium maritus, etiam ante nuptias pactum fecerint de non transferendo domicilium, modo non vagetur vir ex aliqua turpi cauſa; quia cenſetur in contractu matrimoniali ad hoc tanctum ſe voluiſſe obligare, ſecus vero ſi femina ignoraſſet, virum ſolitum fuiſſe vagari, quia tunc non tenetur ſequi virum, quomodo teneretur ſi ſciviſſet de ſua natura vagantem eſſe. Facit pro me Toletus lib. 2. cap. 25. Valentia tom. 4. diſp. 10. q. 4. punct. 2. Sanchez diſputatione 24. n. 19. quos ſequntur in parte Reginaldus. Navarr. Rodriq. & alij quos non affero, brevitatis Gratia.

36. De loco, & tempore uſus matrimonii ad rectum modum

dum utendi de eo, ego non discuram, quia inter Christianos fideles debet in hac re uti usu rationis, & semper servari debet modestia Christiana Catholica, &c.

37. Vtrum verum postquam coniuges inceperunt copulam possint desistere, non est facilis quæstio, Ego tamen dicerem, quod secluso periculo seminandi extra vas nullam esse culpam mortalem secus si adesset tale periculum; sic intendit Palud. in 4. distinct. 31. q. 3. art. 2. n. 15. Caietanus 2. 2. q. 154. art. 11. & art. 1. circa Solut. ad 45. si enim cum hac desistentia impediatur fætus, est peccatum mortale, quaqunque actu fiat, ut supra dixi, sic habetur apud S. Thomam in 4. distinct. 31. in fin. Caietanus in citato articulo 1. & communiter ab omnibus hæc conclusio defenditur, non sic tempore menstrui quia menstrua conceptionem impediunt prout ex Sanchez deducitur lib. 9. disput. 21. n. 5. & ex Gaietano art. 1. in responsione ad 4. & alii.

38. Item cum detrimento salutis propriæ, vel alterius coniugis coniux non tenetur reddere debitum; & hoc assero cum divo Thoma in 4. sententiar. dist. 32. q. unic. art. 1. quapropter coniux febri laborans non tenetur debitum reddere ob grave damnum quod inde sequi potest prout affirmat Sot. in 4. dist. 32. art. 1. ad 2. quod idem valet de quolibet alio morbo, vel dolore quo ad tempus, quo coniux vexaretur, neque post prandium, at cænam immediatè, etenim quia immediatè post cibum, per coitum fit corruptio Ciborum; quando hæc res sepè fit, & maximè in viro, si non valde robustus. Sic ait Palud. dist. 32. q. 1. art. 2. nu. 8. immò, est periculum incidendi in morbum phrisis; immò. si unus ex coniugibus nimis sit solitus Choitum habere, non tenetur alter reddere illi debitum, quia notabiliter vires extenuantur. Sanchez lib. 9. disput. 24. n. 6. Bossius cap. 1. §. 9. n. 167. & sequent.

39. Nullum est peccatum non uti matrimonio, ne proles multiplicetur, dummodò in hoc utriusque coniugis sit consensus,

ſenſus. Sicut tenet Sotus in 4. diſt. 32. q. unic. art. 1. divus Antoninus 3. p. tit. 1. cap. 20. §. 6. & præcipuè quando ob paupertatem, filij a Genitoribus aleri non poſſunt. Sic ait Rodriquez 1. tom. ſummæ cap. 243. n. 1. Petrus de Ledeſma de matrimonio q. 64. art. 1. Sanchez. lib. 9. diſput. 25. Probabilior tamen eſt contraria ſententia, nam ſi ſententia poſita eſſet vera univerſaliter, aperiretur via pluribus peccatis, nam unuſquiſque reputaretur pauper in gradu ſuo, & ut iam nati divites remanerent, non uterentur coniuges matrimonium, & ſic ſæpè poſſet evenire diſcordia inter virum, & uxorem, & multorum peccatorem cauſa, unde, potius hanc, ſecundam ſententiam tenerem, quam primam, videatur Brognolus l. C. reſolut. 19. n. 23. Tancred. l. C. diſputa 5. Stephanus a S. Gregorio lib. 3. de matrimonii uſu cap. 14. n. 24.

De, ingratitudinis peccato.

40. De hac materia bræviter aliqua dicam, quia hoc peccatum, ex maximum, inter omnia peccata, & frequentius inter homines committitur pro ut conſtat ex eius deffinitione data à D. Bernardo ſuper Cantica, quæ ab eod. ſic deffinitur *ingratitudo inimica eſt animæ, exinat io meritorum, virtutũ diſperſio, beneficiorum perditio, ventus urens, ſiccans fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta Gratiæ.*

41. Quarè dicunt DD. quod ille, qui habuit diſpenſam pro abſolutione ab aliquo peccato commiſſo ante diſpenſationẽ, ſi deinde alia eiusdem ſpeciei committit, poſſit eodem privilegio, etiam ab iſtis commiſſis poſt diſpenſationis conceſſionem abſolvi, & ad maiorem dubij intelligentiam, caſum proponam, quis habuit rem cum conſanguinea vxoris ſuæ, & ad effectum, ut poſſit petere debitum à ſua uxore petit diſpenſationẽ, & diſpẽſatione obtenta, per menſes quatuor multoties deindè conſanguineã eandẽ carnaliter cognovit, & de-

inde virtute talis dispensationis petijt absolutionem? quaeritur an possit tali dispensatione uti? Negativa per me est responsio; quia illa dispensatio respicit praeterita peccata, non futura, unde est extendenda ad peccata perpetrata, nō ad perpetranda, habetur textus in C. fin. de filijs praesbiterorum in 6. firmat Hostiensis in C. postulasti, de rescriptis, quem sequitur Abb. in C. ad aures, eo titulo, Felinus in d. C. postulasti Col. 3. & vide Iassonem in l. fin. ff. de constit. princ. col. 7. in princ. Lancellot. Galliaula in l. 2. col. 3. de verborum obligatione; nam privilegium videtur ammittere, qui privilegio abutitur 11. q. 3. C. privilegium. Facit textus bonus in l. 1. C. de ingratitudine.

42. Hinc fit, quod ob peccatum ingratitudinis filius emancipatus reducitur in patriam potestatem, sic etiam filius legitimatus ob ingratitudinis culpam reducitur ad illegitimatum facit textus in §. 1. in auth. ut liberi de cetero, & in §. liceat in auth. quib. mod. natural. fiat. effic. legit. quapropter Curatus, qui ingratus est suae Ecclesiae, & animabus illius, qui in visitationibus correptus de negligentia in providendo Ecclesiam de necessarijs, & animas sibi concreditas, ac ipsius Ecclesiae bona inculta reliquit, decadere debet à beneficio, quia abusus fuit paterna monitione, & pietatis privilegio, quia tantę gratiae ingratus fuit facit textus in l. qui cum §. de re Iudic. & in l. sed hoc ita §. si eo titulo, & in l. 4. §. interdum ff. quod cum eo, & in l. hereditat. §. si, ad legem falcid. & in l. si dubitetur §. 1. ff. de fide Ius, & in l. 1. C. ad Macedon. ita, & dispensatio, cum ista duo ęquiparentur, addo alium casum qui casus sequens est.

43. Si Sempronius obtinuit facultatem, ut possit absolvi a quaqunque confessario à casibus reservatis, & accessit fictè ad confessarium faciendo confessionem fictam, iterum post mensem accedit verè, & post confessionem fictam, verè vult confiteri peccata sua reservata, an illa facultas passiva, ut possit absolvi, valeat adhuc? Negativva pro me

est

est.conclusio, quia facultas erat ut posset confiteri, quia ergo illa confessio cum mendacio fuit facta, & consequenter nulla; sequitur Iuxta leges, quod ab initio nullum est, ex post facto revalidari non potest, & non debet dolus, & fraus alicuius illi met Iuvare, videtur favere huic sententię, Graffius de voto pagina mihi 157.

44. Tanto magis quia illa actio ficta, est actus ingratitudinis erga deum, & matrem Ecclesiam, in quo actu ille fingens loco reddendi gratias Deo Illum irridere habet, quare de Beneficio privatus est, ut dixi cum de illegittimo legittimato, qui ratione ingratitudinis, iterum, ad esse illegittimatum redit, quare hoc meum dictum confirmatur a D. Bernardo serm. 35. hijs verbis, *gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit: nec modo nihil augetur ingrato. Sed quod accepit, vertitur ei in perniciem, fidelis autem, in modico censetur munere dignus ampliori, &c.*

45. Vnde, merito exod. 19. Deus increpat hæbreos dicens, exprobrando illis eorum Ingratitudinem *assumpti vos tanquam super alas aquilarum*, que verba secundum Paraphrasim Caldaicam. leguntur sic, *& portavi vos quasi super alas aquilæ* quod est dicere sicut solet aquila pullos suos quādo in superiora tollitur, & pendet per aerem super alas portare, sic Deus dicitur deferre, Filios Isdrael; ad differentiam ingrati, qui, cui debetur non solum auxilium non dat; sed unguibus discerpere habent sua maligna natura, & ad nihilam redigere quantum possunt.

46. Tenentur enim filij totis viribus patrem alere, discipuli suos magistros honorare, virtuosos recognoscere prælati, quoniā primi vitam, & alimentum à genitoribus suis acceperūt secūdi vitam secundā; quæ est virtus acceperunt, tertij quia, cum sint Caput Religionis, honorem ipsius Matris à Viris virtuosis captarunt, igitur non eos deprimere debent, sed super alas portare, nempe ad Gloriam, & Coronam hono-

 ris,

ris, nam secundum Pierium. Verbo aquila lib. 19. aquila regum diademmata designat, quasi patres, magistri, & virtuosi sint Corona Religionis quæ in capite deferri debet, non sub pedibus.

47. Et melius contra ingratos me explicabo, inter Apostolos nullus fuit, qui à Christo Domino audierit sibi dicere *tu es Petrus, & super hanc petram, edificabbo Ecclesiam meam*, Matth. 16. n. 18. quæ verba a D. Augustino expenduntur Sermone 29. de Sanctis, & dicit quod Christus voluit Petro Apostolo insinuare, quod prælati, ut dixi, super humerus suos homines benemeritos deferre debent, unde loco citato inquit Augustinus, *dignus certe, qui ædificandis in Domo Dei populis lapis esset ad fundamentum, columna, ad substentaculum. Clavis ad regnum*, & hoc ut bene loquitur Didacus de Castillo de ornatu, & vestibus Aronis pagina mihi 140. n. 43., ut ex inde sciamus à fulgenti dominandi honore, portandi subditos super humeros onus non seiungi, micabant gemmæ illæ in vestibus Aronis, nempè Vnychinas lapides duos, in quibus sculptum erat nomen filiorum Isdrael, & tales lapides portandæ erant ab Arone super humeros suos in vestimentis ligati, immò super utrumque humerum, ad attendendum, quod principes, virtutes subditorum, sicut, & prælati super humeros suos in signum honoris, & gratitudinis deferre, quapropter Gloss. moralis ad hunc locum dicit, *super humerale, per quod intelligitur, quod Pontifex debet infirmitates supportare*, non sic de vitiosis, & ignorantibus, & ingratis, quibus Deus conservat. Iudicium magnum Iuxta Chrisostomum S. super Mattheum, *quanto maiora sunt hominibus beneficia constituta, tanto maiora peccantibus Iudicia*, & hæc quoad hanc materiam.

RVBRI-

RVBR CA DVODECIMAPRIMA.

De Clericis non residentibus.

1. PEr præcedentes Rubricas, ut pluries dictum est quando locutus sum de Cleris, & Prælatis fere semper intellexi de beneficiatis, undè cum isti residere debeãtin suis beneficijs, & præcipuè quando curam animarum habent; ideò explicatis præcedentibus titulis, proponitur modo in hac Rubrica 21. difficultas de Clericis non residentibus, quæ divisa erit in partes tres, in prima, videbitur, qualiter Clerici curam animarum habentes quomodo habeant residere; in secunda quando à residentia sint excusati: in tertia, supra dicta breviter per multos casus epilogabuntur, continet hæc Rubrica §§. quinque: in primo quæritur; an si colletur beneficium non idoneo ad residendum, & collator beneficij privetur potestate conferendi, & patronus beneficio, in 2. quæritur an qui sine causa non residet privandus sit in 3. quæ sint iustæ causæ non residendi, quę quæruntur in 4. §. iam dicta, & explicata sunt cum de præbendis, & alibi antece-denter; in 5. an Clerici, & Laici possint esse Monachi, de quibus omnibus fiet breviter discussio, ad Dei maiorem gloriam.

In §. debent autem, cum seqq.

2. Secundum determinata per textum nostrum illi quibus Ministeria Ecclesiastica collata sunt (ut dixi in Rubrica de eligendis) tales esse debent, ut scientiam, & mores, nec non vires, ut in sua Ecclesia residere habeant, & ea, quæ ipsis imponuntur à suo officio apti sint exercere per seipsos, quod si aliter inventi fuerint priventur beneficio, & collatores authoritate eligendi, sic clarè, immò plusquam clarè loquitur textus noster in §. citato, tanto magis privan-

dus

dus erit beneficiatus curam animarum habens, quando apud sponsam non faciet residentia; quando sine iuxta causa ab ea faciet [ut ita dicam divortium per absentiam suam] facit cap. 1. de celebratione missarum. Clement. 1. eod. nam inconveniens videretur, quod cum Clerici ab initio instituti sint pro animarum salute, longe ab eis manerent, & per alios facerent, quod per ipsos facere deberent 21. q. 1. & dist. 70. C. Sanctorum, & dist. 71. C. Clericos, dist. 91. C. Eleuterius, & cap. 21.

3. Se residentia illorum, qui curam animarum habent, in suis Ecclesiijs, quod continuo residere debeant agit Concilium Trident. sess. 6, de reformatione cap. 1. & sess. 23. similiter de reform. cap. 1. late tract. de hac re Bartholommæus Caranza in suo speciali tract. de residentia Episcoporum, quod se extendit ad omnes beneficiatos curam animarum habentes. Francus, &c. eo in Thesauro fori Eccl. p. 3. cap 2. à n. 4. cum seqq. Marchus Antonius Gennens. in Manuali Pastorum cap. 31. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 13. Alphonsus Alvarez in speculo iuris Pontificij cap. 9. Armendar. in addit. ad recapillat. Legum. Navarr. lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. Rub.

4. Tanto magis, quod de residentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium Pius IV. constitutionem edidit Kalendus Decembris 1564. Romæ & deinde ad exequtionem decreti Concilij Trident. in hac materia de residentia dictus Pius IV. Summus Pontifex contra Episcopos, Prælatos, & alios curam auimarum habentes fecit motum proprium, incipientem. Motus proprius, publicat. die 11. Maij 1565.

5. Crescit ratio Summi Pontificis, & Concilij Trident. quia talis residentia, est divinum mandatum omnibus curam animarum habentibus, ut oves suas cognioscunt, & ad Pasqua salutis conducant, ut benè loquitur Trident. sess. 23. supra cit. eap. 1. facit Caiet. 2. 2. q. 185. art. 5. Coranza de residentia, &c. Sotus de iustitia lib. 1. q. 3. art. 1. Covarr. lib. 3. variar. cap. 13. Alphonsus Alvarez cap. 9. vers. de residentia.

tia, Navarr. in Manuali cap. 25. n. 121. quos refert, & sequitur, Azor. instit. moral. cap. 4. q. 1. Possevinus de officio curati cap. 1. n. 1. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 34. litt. A in novissimis, Vargas de Episcopi iurisdictione Assiomate 12. Nicol. Garg. de benefic. p. 3. cap. 2. n. 16.

6. Ratio quarè Summi Pontifices, & Trident. ita astringant Episcopos, & Curatos ad residentiam; quia ex absentia illorum, non levia, sed gravissima inconvenientia sequuntur, & primo, quia ex absentia Episcopi Clerici fiunt Irreligiosi, Sæculares irreverentes, Perit Doctrinę puritas, Pauperes nimis patiuntur, parvuli in Doctrina Christiana non educantur, & qui Deo debent continuo inservire, & Seculares verbo, & exemplo docere, suo malo exemplo; Sæculares ipsos ad peccandum inducũt ut clare loquitur, Trident. paucis verbis sess. 23. cap. 1. ubi sub pœnis ibi contentis prohibet Episcopis singulis annis ultra tres menses abesse, & hoc ex causa rationabili. Facit C. quia nonnulli de Clericis non residentibus, Campegg. in opusculo de residentia, & S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 4. Caiet. in art. 4. ubi sustinet quod residentia illorum, qui habent curam animarum in proprijs Ecclesijs est de iure divino.

7. Quod autem non residentes cum iuxta causa, & fine debita licentia debeant privari, & hoc per sententiam, & non ipso facto patet ex C. Rodulphus, & ex C. de rescriptis, & per Alexandrum in l. Imperator ff. de iure fisci; quamvis aliqui non dubitent dicere, quod sint ipso iure privandi, C. cum in cunctis, de electione, verum quod hoc capitulum, valet in eligente incapacem, ut notat Abb. in C. extr. eod. in fin. ita ex gestis C. quia nonnulli, & C. relatum, & demum toto titulo de Clericis non residentibus, & C. pervenit 2. de appell.

8. Tempus autem in quo numquam Episcopi, nec curam alij animarum habentes. Sunt in Adventu, in Quadragesima Nativitate Domini; Resurrectione, Pentecostes, & festis

Cor-

Corporis Christi; & ultra tres menses nullatenus debent esse absentes à sua Ecclesia; nisi sit causa urgens pro bono Reipublicæ; Christianæ, & evidens necessitas in hoc, & debita licentia hoc fiat approbanda à Papa, &c. sic firmat Concil. Trident. facit Concil. Tolet. n. 3. vers. quartus, Salzed. cap. 54. vers. quartus, Caranza cap. 12. vers. tertio, Marc'Anton. Genuens cap. 31. n. 5.

9. Quapropter, meminerint Episcopi, & omnes curam animarum habentes elegantia divi Cypriani verba in tractatu de lapsis, relata per Cardin. Cæsar. Baron. Annalium Ecclesiæ tom. 2. Anno Christi 253. pag. 301. quæ sunt sequentia: *Episcopi plurimi [quos & in hortamento esse oportet, cæteris & exemplo] divina procuratione contempta, audent procuratores rerum sæcularium fieri, derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas pruvincias aberrantes, negotiationes quæstuosæ nundinas occupari, exurientibus in Ecclesia fratribus non subvenire, habere argentum largiter, velle fundos insidiosis fraudibus rapere, uxuris multiplicantibus fænus augere, qui non perpetuales pro peccatis huiusmodi meremur?*

10. Vt considerant isti Curatores animarum velle, quod residentia in suis Ecclesijs non præcipitur illis, præsentialiter tantum; sed cum sollicitudine mentis, & operum totaliter in salutem animarum totum tempus expendant, quomodò audebunt isti ante Deum comparere, si tempore quo in Ecclesia sua debet habere conciones ad suũ populum ipsi obmutescant? Quidquid si de sceleribus profligandis; de virtutibus disseminandis; de sublevanda inopia de Disciplina restituenda, de Blasfemiis, de Aleatoribus; de Lussu, & obscenitate ablevanda nihil, aut parum laboret? Quid si cætera à Sacris Concilijs eis præcepta, nihil studeat; certè erunt Curati animarum nomine, & non re, non quidem pastorem vocandi erũt, sed mercenarij. Maledixi vocando illos sub nomine mercenarij, quia lupi rapaces isti tales negligentes vocandi sunt.

11. Quare non sine causa Tridentina Synodus, inquit de-

Cura-

Curatis animarum [Divino præcepto hæc inter cætera illis nominatim mandata esse recensuit, oves suas agnoscere : pro hijs sacrificium afferre : Verbum divinum prædicare : Sacramenta administrare. Bonorum operum omnium exemplo pascere, pauperum miserabiliumque, personarum curam paternam gerere, & in cętera munia pastoralia diligenter incumbere, & quid miserabilius esse potest, status illius qui curam animarum tenet (loquor de omnibus tam de presbiteris sæcularibus, quam de regularibus prælatis) quid inquam miserabilius, status illorum qui propriæ salutis immemores, terrena celestibus anteponendo, in variis sæcularum obsequiis vagantur quotidiè solum propria commoda quærunt, ea quæ Dei sunt, tanquam si nihil ad ipsos spectare trascurant. Subditos suos, ut equos sine fręno currere relinqunt; ad impletionem crumerę propriæ totaliter incumbunt vitia pro virtute laudant, bonos despiciunt, malos amplexantur, & de religiosa vita non curantes. Gaudent, solum in conversatione fęminarum, & vilissimarum manere, alendo earum filios, immemores, quod non residentes, & non rectè, ac diligenter facientes proprium officium, non faciunt fructus suos, nec tuta conscientia illos recipere possunt, illi qui ista delicta committunt; Sed illos tenentur fabricæ Ecclesię, vel pauperibus erogare, undè Paulus Apostolus ad Thessalon. 1. cap. 3. dixit, *neque Gratis panem accipimus ab aliquo, sed in labore, & fatigatione, die ac nocte operantes, ut nos metipsos formam daremus vobis ad immitandum nos*, & Mathæi 10. & Lucę 10. *dignus est operarius mercede sua*, sed qui non residet non operatur ergo privandus est fructibus beneficij.

12. Sed hinc oritur dubium maximum, videtur enim quod sit species simoniæ sive simonia formalis, quod in Ecclesijs residere vel non residere, sit causa consequendi fructus Ecclesię, atquè adeò cum actus simoniacus sit damnatus, sequeretur, quod ratione residentiæ non possit percipi fructus à curato, qui residere habet.

13. Respondeo; quod quando licentia permittente debita quis habens animarum curam iuxta causa (de qua infra) potest accipere legitimè, fructus, sicut quando residere habet recte suum officium exercendo, quia hoc fit lege permittente C. cũ secundũ de præbendis, & deprebẽdis §. 1. supra, vel dicendum est quod non licet quis residere ut fructus accipiat principaliter, sed gratia inserviendi divinis; in consequentiam consequitur fructus, nam qui Altari servit, de altari vivere debet. Alias si Canonicus principaliter accederet ad Ecclesiam, & Curatus ad curam propter lucrum esset simoniacus. Saltem mentaliter. Notatur in C. uni de Clericis non residentibus in 6. & per Abbatem in C. ex parte 2. de officio delegati.

14. Quæ verum Iustæ causæ sint, dicam infra, modo solum dico quod etiam stante causa in curato debet obtinere licentiam ab Episcopo, facit C. relatum, eod. & de consecratione, distinctione 5. C. non opportet, & not. in C. inter quatuor, extra eod. propter necessitatem tamen subito accurrere posset, quis se absentare, absque Prælati licentia, facit d. C. relatum, & C. interquatuor, & adest vulgatum Axioma necessitatem non habere legem; & idem sequitur si alias esset consuetudo, ego tamen hanc rationem ultimam non admitterem; quando esset corruptela legis ut alibi dixi; nam Lex non tollitur per non usum, nequè per abusum, consuetudo namque legem facit ubi lex in contrarium antecedenter non habetur. Sigismundus à Bononia ita firmat; nam sic Episcopus absque iuxta causa licentiam dare non potest, & abiquè eo quod Curatus Vicarium suum relinquat C. is qui vult abesse ut per Abb. in C. si eo, & in C. licet de præbendis, & in C. quoniam §. 1. ut lit. non contestetur.

15. Verum est quod, ego crederem, ut non deberet castigari Curatus ab Episcopo, nec Episcopus à Metropolitane nec à Papa nisi prævia monitione una facta per amicum

extra

extra iudicialiter. Sic Abbas in C. pervenit 2. de app., & in C. ex tuæ extra eod. & in C. qualiter, eod. titulo, & per Abb. in C. cum cauſam de officio delegati.

16. Verum eſt, quod Prælatus in concedendo licentiam pro abſentia debet conſiderare qualitatem perſonæ, difficultatem Itineris, loci diſtantiam C. cum ſit Romana de appellat, & in C. cupientes poſt. princip. de electione in 6.

17. Quod autem inhabiles eligentes, & electi debent privari, primi nempe Iure eligendi, ſecundi beneficio, facit textus noſter citatus in principio huius §. & C. inter quatuor, eo, & habetur in C. ex parte eod. niſi prius monitus habeat legitimam excuſationem, &c. ſicut etiam, qui ultra tempus ſibi permiſſum ſe aſſen[illegible]ſi à cura ſua, non iterum ad curam ſuam non faciet acceſſum, prout ex locis citatis immediate antecedenter in hoc numero 16. legitima autem excuſatio poteſt eſſe, vel quia incidit in gravi infirmitate 7. q. 1. C. preſentium; vel ob Capitales inimicitas, ob quas de vita ſua timebat C. bonæ 2. de electione, vel ex alia cauſa ſimili, ut in C. inter, & in C. fin. eo, in quibus cauſis ſi procederetur contra ipſum non fieret illi præiudicium, arg. cap. in Nomine Domini extra de teſt. & eſt valde notandum quod impedimentum ſuperveniens ei non ſit proventum ab ipſo ob aliquam illicitam operationem ſuam; quia ſi hoc eſſet non eſſet excuſandus; quia dando operam rei illicitæ privavit ſe beneficio excuſationis, leg. 2. ff. ſi quis caut. Sed ſecundum Abbatem in C. inter quatuor poteſt dici, quod imputabitur dicti abſentia, ut puniatur alia pæna, quam privationis. Secus autem ſi non dedit operam rei illicitæ.

In §. Iuſtè non reſidendi cum ſeqq.

18. In præſenti §. cum ſequentibus. Enumerare habet Doctor cauſas Iuſtas, ob quas habens curam animarum po-

teſt ſe à curâ abſentare, ſi deinde reæpiſogare habet totum librum querit an tam Clerici, quam laici poſſint eſſe monaci, de duobus ultimis, nihil dicam, quia in ſe nullam continent difficultatem. Solum de Iuſtis cauſis abſentiæ ſermonem faciam. Sequendo authoris Doctrinam, nec non Theologorum, ac Canoniſtarum, abſquè eo, quod ego à textu noſtro faciam diſceſſum.

19. Cauſæ iuſtæ; ob quas qui habet animarum curam poteſt abeſſe à ſua Eccleſia, quinque ſunt, ut pote Chriſtiana charitas; Vrgens neceſſitas; Debita obedientia; Eccleſiæ utilitas; & evidens Reipublicæ bonum.

20. Chriſtiana charitas intelligitur proximorum utilitas, ut ſi aliqua Eccleſia verſatur in magno periculo hæreſis, & Epiſcopi, vel Curati prædicatione poſſet ſuccurri; vel ab componendam pacem magnatum aliquorum; dummodo ex hoc non ſequatur magnum detrimentum in Eccleſia propria ſpirituale; quia ſi eſſet tale periculum, tunc potius debet mori quam propriam Eccleſiam deſerere, & proprium gregem relinquere. Sic firmat Tolet. Card. in inſtructione Sacerdotali lib. 5. cap. 4. quem refert, & ſequitur Marcus Antonius Genuenſ. cap. 31. n. 3.

21. Vrgens neceſſitas eſt quando Curatus, vel Epiſcopus affectus eſt aliquo gravi morbo, & ſi non mutat locum immiret illivitæ evidens periculum, dummodo Eccleſia ſua in ſpiritualibus damnum non patiatur. Quia, quando Eccleſiæ & animabus ſuis grave damnum ex abſentia ſequi poſſet, debet potius mori quam oves ſuas ſine paſtore relinquere, firmat idem Tholet. cap. 4. n. 3. verſ. 3. Marcus Anton, Genuenſ. cap. 31. n. 3. Azor. cap. 4. q. 4. Coranza ad dict. tract. de reſidentia Epiſcopi cap. 12. verſ. ſecundo ubi aſſerit, quod occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ vel aliarum, nempè, ex ſuis ovibus, iuxtè poteſt abeſſe ab Eccleſia durante perſecutione ad exemplum Pauli, qui fugit per feneſtram miſſus in ſportam, ſicut & Athanaſius fugit ab

Eccle-

Ecclesia sua stante persecutione Constantini Imperatoris, non sic temporæ pestis. Si omnes Parochi, essent mortui, vel aufugerint, quia ipse in tali casu tenetur Sacramenta ministrare. Iuxtà D. Thom. & Suar. sic resolvit Marcus Antonius Genuens. dicto cap. 31. n.4.

22. Debita obedientia est quando aliquis ex istis à Summo Pontifice vocatur, Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 54. vers. tertius casus, Azzor. d. cap. 4. cit. q. 4. vers. ad tertium, quia si vocatur ob bonum Reipublicæ Christianæ, vel ob utilitatem universalis Ecclesiæ Romanæ iustè à residentia excusatur, nam publicum bonum anteponi debet particulari, verum est quod negotio expedito debet redire ad Ecclesiam suam: unde Barb. de offic. Episcopi alleg. 53. in 3. p. inquit, quod non datur alius casus, quando sunt alij, quia alia officia ab enumeratis exercere possunt, citando Caietanum & Sotum, quos etiam refert, & sequitur Azor. cap. quarto q. 5.

23. Evidens Ecclesiæ utilitas intelligitur quando discedit ab Ecclesia sua ad iura Ecclesiæ propriæ defendenda, &c. vel si contingat Concilium celebrare Generale, &c. quandiu durat Concilium Generale, vel Provinciale, Tolet. cit. n. 3. vers. quartus, Salzed. cap. 54. ut vers. quartus, Caranza dicto cap. 12. vers. tertio, Marcus Antonius Genuens. d. cap. 31. n. 5.

24. Evidens Reipublicę utilitas, quando scilicet utilitas suæ civitatis, aut regni sic postulat ut discedat ad illa tractanda, ita tamen, ut non sit aliàs tanctæ efficaciæ, in hoc sicut ipsæ Episcopus, vel Curatus, tunc potest, ut habetur in C. cum parati de appellat. glos. uni verbo legatum in C. Episcopus 14. dist. Corset. in tract. de potest. Regia p. ultima n. 47. Car. de Graff. de effectibus Clericalibus eff. 61. n. 2 Zechi de casibus reservatis casu 3. n. 2.

25. Vndè noto quod ita sunt adeo Episcopi, & animarum Curati ad residentiam in suis Ecclesijs, ut ne votum quidem suscipere possint. per quod dirimatur ligamen quod habent residendi sine Romani Pontificis licentia, C. nisi cum

pridem

pridem de renunciat. C. licet de regular. C. magna de voto Azor. instit. moral. p. 1. lib. 11. vers. 3. plura hic essent dicenda, sed ad aliam Rubricam volo transire in qua multa ad meum statum pertinent. Sic igitur.

RVBRICA DVODECIMASECVNDA.

De Regularibus, & Monacis.

1. SIc instituo hunc titulum, quia sic facit author, tanto magis quia regulariter valet argumentum à regulari ad monacum, & e contra; undè quidquid valet de uno valet de alio, pæcipuè quoad essentialia Religionis, etenim regulares dicuntur omnes qui regulam, & tria substantialia vota cuiusslibet Religionis approbatæ profitentur, nempè paupertatem, castitatem, & obedientiam, undè aliquando Monacorum appellatione omnes regulares continêtur prout in textu nostro §. quoniam vero in fine hijs verbis (sivè de Monachis, eadem fere iura servantur, & idem etiam intellecturi de regularibus cæteris) facit Abb. in cap. 2. in principio de postulatione, per illum textum ibi, & per textum in cap. 1. & C. Monachi 16. q. 1. sed dissident in eo, quod quoad cætera votis exceptis, regulares aliqui non habent ita strictiorem regulam, ut in C. quod Dei timonem, de statu Monacorum, & in §. fugitivas infra eod. alij vero licet aliqua promittant, non dicuntur proprie Monachi, vel regulares, vel regulam habere, sed potius certum vivendi modum, licet modus ille sit ab Apostolica Sede approbatus, & de hoc not. in Clement. 1. de Relig. & in Clement. cum ex eo de sententia excommunicationis, & per Abb. in Rubrica, eod. ubi infert, an, & quando dispositio loquens de regularibus comprehendat Fratres de tertio ordine, Iesuitas, & mulieres mantellatas, ac alios Clericos Regulares vocatos; certum est quod præsbiteri, nullomodo regulares debent dici, quia numquam

regulam

regulam habuere neque regulam aliquam profitentur contra dictum alicuius, qui dicit, quod præsbiteri primam regulam habuere.

2. Inquit hic auttor, quod regulares Religiosi in essentialibus omnes conveniunt, diferunt tamen in maiori, vel minori perfectione, nam aliqui, non omnia iura servant, & proponi aliqui possunt Ecclesijs Parocchialibus, C. quod Dei timore de statu Monachorum, Fac. §. fugitivos infra eod. & cap. 2. de postulatione.

3. Sunt aliqui regulares, qui strictioris observantiæ apparent inter cæteros, eo quia sub rudi veste incedunt, cum longa barba, ac cum scandalibus in pedibus suis. Magna corda ligati, aut in alio habitu, &c. sed in castigatione corporis cum victo, longe distant a Monachis, & à multis alijs regularibus, qui strictissimè, in hac parte vivunt, & ob hanc rationem Minimorum Religio, a Summis Pontificibus Iulio 11. & alijs, vocata fuit strictior omnium, quia scilicet, faciunt quartum votum vitæ quadragesimalis perpetuæ, undè non datur minimis locus transeundi ad aliam Religionem, nisi de plenitudine potestatis Pontificis, ut dicam in fine huius operis in appendice una, ubi hæc repetam, nam hic non est discendendum ab instituto.

4. Multa tractat. Author in hac rubrica demonacis, & regularibus, de quibus omnibus distinctè fient propositiones, & resolutiones per §§. diversos, Deo dante sub protectione ut spero B. M. V. ac mei Patris S. Francisci de, Paula, incipiatur ergo ad laudem istorum, & omnium aliorum sanctorum, &c.

In §. Monaci cum seq.

5. In præsenti §. cum sequenti agit Auctor 1. quis sit, Monacus, & an impubes à patre traditus Monasterio, post annum pubertatis possit redîre ad sæculum si velit 2. An impubens præter voluntatem suorum genitorum; Sive tutorum

Mona-

Monasterium fuerit ingressus possint parentes intrà annum reclamare, sivè adhuc sit, pubes, sivè non sit pubes.

6. Ad difficultatem propositam dico secundum textum quod Monaci fiunt filij, vel ex paterna devotione, aut ex propria professione, aut ex voti emissione, ex paterna devotione, quando pater filios impuberes Monasterio affert, in quo casu si professionem emittant transacta pubertate post annum quintum decimum debent illa ratificare, moniti prius si in ipso habitu, & professione manere cupiant, alias ulterius locum non habebunt, & si ad sæculum redire volunt non possunt retineri, quia satis inutile est, ut coactè servitio Domini præstentur, ratio principalis huius conclusionis est, quia in statu pubertatis homo non habet usum rationis nisi incompletè, & hinc est quod si impubes tonsuram monacalem preter voluntatem parentum acceperit, parentes id irritare valent; at si parentes appud iudicem competentem, intra aunum non reclamaverint, revocare factum amplius non poterunt, ita textus in dictis duobus §§.

7. Vndè advertendum est, quod isti impuberes qui emirunt professionem, ante ratificationem faciendam ab ipsis, non est necessè, ut cognioscatur causa nullitatis qnando ratificare volunt, sed satis est illam cognoscere sub conditione; nempè, quod ille, qui vult ratificare dicat, Ego totis viribus ratifico, & confirmo meam professionem Iam factam, quatenus opus sit, & iterum promitto Deo, id quod in manibus prælati, vel alterius loco illius promissi, valet enim argumentum à matrimonio Carnali ad spirituale quale est professio, facit C. periculum §. cæterum de electione, lib. 6. Calder. consil 5. de regul. Geminian. consil. 66. n. 4. Tuscus Verb. professio conclus. 883. n. 11. tom. 6. atqui in matrimonio Carnali si coniux nullitatis ignarus consentiat, ex tunc in matrimonium, casu quo à principio irritum fuisset, valet matrimonium; ergo, & professio ratificatur, si de novo professus consentiat in id, quod promisit casu quo

prior

prior professio fuisset invalida, minor probatur, quia coniux non tanctum intendit in matrimonio contracto perseverare, sed denuo contrahere sub eadem conditione, si prius matrimonium irritum fuerit, quarè si conditio tunc existat, verè matrimonium contrahitur. Ita firmat Remigius Seraf. in suo opusculo de invaliditate professionis dubio 6. n. 2. firmat gloss. in C. significatum, immò, non est necesse, ut expresse ratificet, sed sufficit tacitè per delationem habitus, & per ipsum dicentem ratificasse, ut notat Gloss. super cap. 1. de Regul. in verbo videtur. Ioannes Andreas. Archidiaconus. Filippus Francus, & Petrus Anchanarus dicunt esse præsumptionem Iuris dum à religione non recedit, & tanto magis quia non recipit probationem in contrarium, firmatur idem à Lapo allegatione 130. n. 14. quem sequitur Cardinalis Tuscus, practich. Iur. Conclus. tom. 6. vers. professio tacita conclus. 881. n. 3.

8. Certum est etiam quod Parentes non possunt cogere filios ad intrandum Religionem, neque alij, possunt tamen illos suaviter inducere, nō autem simoniacè, aut mendacio. Sic docet Sanctus Thomas 2. 2. q. 189. art. 9. & ultra Canones antiquos Concilium Trident. sic disposuit in hac materia sess. 25. cap. 17. & 18. titulo de regularibus, & monialibus; nec etiam tutores hoc facere possunt cum minorem authoritatem habeant in pupillos, quam parentes, videantur, quæ habentur per Abbatem in cap. 2. eo, & facit quod legitur 20. q. 2. cap. 2.

9. Sicut etiam advertendum est quod impuberes invitis parenribus Monasterium Ingrediēdo, ante ætatem non exeunt de patria potestate; Secus postea ætatem, &c. 20. q. 2, cap. 1. & cap. 2. sicut non valet oblatio facta à parentibus de impubero, & quandocunque poterit impubes exire. Sequitur Abbas cap. 2. eo. Argument. cap. 2. 70. q. 1. nam pueri, & puellæ ante pubertatis annos sunt in potestate Patris, quoad dispositionem vitæ, ita S. Thomas 2. 2. dicta q. 189. art. 5. & habetur cap. 1. 20. q. 2. & cap. oportet.

In §. propria professione , cum duobus seqq.

10. Notat in isto §. cum duobus sequẽtibus Author noster cũ textu ipso, quomodo efficiatur quis vere Monachus . Secundo quotuplex sit professio 3. quando professio à monacho emitti possit .

11. Circa primum dicendum est quod per propriam professionem, quis verè fit Monachus , vel verè Religiosus ,nam tempore probationis , novitius non est vere Religiosus , nisi privilegialiter,sic textus undè si fugiens ad Religionem absquè licentia Genitorum suorum post annum pubertatis, etiam ante professionem , per talem ingressum Religionis solvitur patria potestas , ut not. in cap. 1. 20. q. 1. & in l. si ex causa §. Papinianus ff. de minor . Et per Abbat. post alios in cap. 2. eod. , mortuus enim supponitur , qui de mundo ad Claustruum confugit 16. q. 1. C. placuit , quod idem valeret ; si Pater intraret monasterium , nam incontinenti , solvitur Patria potestas , ratio est , quia cum pater transeat sub potestate Abbatis , non potest alium habere in potestate , quod valet , non solum de Monachis, sed de omni faciente ingressum in aliqua vera religione approbata l. si arrogator , ff. de adopt. not. in Auth. ingressi , & in auth. si qua mulier C. de Sacrosanct. Eccles. facit C. cum sumus eod.

12. Professio enim , qua quis fit Monachus, aut verè Religiosus , est duplex , nempè , aut tacita vel expressa , de quibus professionibus ad maiorem Intelligentiam . Iuxtà Authorem nostrum figuratur hic casus , quidam Seculares ingressi sunt Religionem S. Francisci à Paula , at in professione emittenda non eundem modum observarunt , nec constitutiones Concilij Tridentini respexere , nam unus ex illis fecit professioné à principio,alius intra annũ, & alius ãno expleto, undè,quęsitum fuit,& quæritur modo quid iuris , à principio , & prima facie videtur quod nulla sit attendenda distinctio ; sed quod sufficeret voluntas ingredientis observare ea , quæ à

Regu-

Regula S. Francisci a Paula ordinantur, nam ex supradictis numero antecedenti simplex professio facit monacum §. 1. supra, eod. ut quia secundum Concilium Tridenrinum, & Pontificias constitutiones, nullus potest professionem emittere ante annum probationis C. nisi in aliquibus casibus in Iure expressis, quia necessarium est de novitijs periculum facere, hinc est quod casus propositus difficultatem magnam ponit.

13. Quoniam indubitatum est, quod nullus recipiendus est ad Religionem, nisi prius faciat periculum aliquod, quapropter, ille qui in ingressu Religionis professionem emittit, & qui in medio anni probationis, videntur quod vere non sint professi, quia constitutio Clementis VIII. & Vrbani VIII. similiter, & Concilij Tridentini annum probationis integrum requirunt circa recipiendos ad professionem ergo, &c. non tamen obstat obiectio, quia in illo casu proposito, professio, accipitur largè, secundum verò constitutiones Pontificias, & Tridentini Concilij strictè sumitur, vndè regulariter adstrictam professionem nullus est recipiendus, nisi per annum in novitiatus loco periculum fecerit iuxtà textum, & hoc post legittimam ætatem facit C. ad Apostolicam eod. & C. consaldus 17 q. 1. quandoque statuit biennium 19. q. 2. C. Monasterii, & in hoc standum est statutis Religionum, in alibus ad biennium, & cum variæ sint constitutiones Religionum in hoc ultra annum tempus est arbitrarium, ut in dicto C. ad Apostolicam, verum est, quod qui in principio acceptionis habitus professionē misit, & per annum integrum in novitiatu permansit in observãtiam regulæ, & consequenter per subsequens tempus, similiter sic permansit, & ante quinquenium non reclamavit, dicitur professus tacita professione, quia censetur se voluisse obligare ad regulę observantiam, dummodo quando cognoscit suam primam professionem fuisse nullam illam ratificet, ita omnes ferè Theologi, & Canonistæ, prout asserit Remigius Scorsa in suo opuscolo de

 nulli-

nullitate professionis dubio 3.n.1.& præcipuè quando in prima professione profitens putavit se obligare in utroque foro ad regulæ observantiam sic Graffius in lib. 3.decision aurear. cap. 5. n. 28. citatus ab eodem Remigio Scorsa, & hæc ratificatio iuvat ne turbetur Religio C. quod interrogasti, dist. 27 16. q. 7. C. per Laicos Monacalem.

14. Quibus addo quod profitens malo dolo, & emittens professionem nullam ex natura rei tenetur restitutionem facere de Alimentis, nam malitia sua non debet illi iuvare, sic idem Remigius citatus.

In §. quemadmodum autem cum tribus seqq.

15. In §. presenti, cum tribus sequentibus quatuor proponuntur quæstiones 1. est, an quis possit professionem deferre post annum ab ingressu 2. an ordinatus ignorante Domino, si fiat Monacus sit liber. 3. est an Regulares hodie possint emittere professionem ante annum completum probationis, 4. an delatio habitus tacitam ostendat professionem.

16. Ad primam difficultatem videtur respondere affirmativè per Sacros Canones antiquos, & præcipue si in Monasterio est incognitus, vel ex alia iuxta causa, facit textus in §. quæmadmodum, dummodò ad finem bonum, & non ratione captandi patrimonium aliquod, quia tunc Monasterium non potest hæreditatem recipere, C. constituit 20. q. 3. Abb. in C. præter de officio delegati, & in C. in præsentia, adde proba., & in C. cum dilectus, de hijs, quæ vi metu casu quibus addo quod servs per triennium manens in Monasterio sit liber, & propterea ante triennium, non est ei concedendus habitus, ut in l. 1. C. de servo fugitivo; quia hoc est in favore Ecclesiæ, & si aliqui dicant quod Ecclesia debet recompensare Domino damnum 14. q. 6. C. competimus, & simile est in C. q. 17. q. 4. verum est, quod tempore probationis

fonis debet esse in habitu priore, non Monacali C. legem dist. 53. & C. multos dist. 54. & C. super eo extra qui Cler. vel voven. ego probabilius teneo, quod debet habitum regularem gestare, quia alias non posset experiri an ideonus sit pro servitio Religiosi ut not. in C. fin. 17. q. 2. & insuper requiritur, ut habeat omnes qualitates requisitas per Sacros Canones Bullas Pontificias, & regularia statuta, &c.

17. Ad secundam quæstionem respondeo affirmativè, quia sic firmat textus in §. quinimo, facit Abb. in cap. 1. de eo qui furt: verum est, quod prout ait idē Abb. de conversione infidelium, quod intra annum, incipiente à die notitiæ delicti non autem à die ordinis; quia a die ordinis factus est liber ut not. in C. si servus.

18. Ad tertiam non potest discedi à statuto Concilij Tridentini, & constitutionum Summorum Pontificum qui omnes statuere habent, quod non admittatur aliquis ad professionem ante annum 16. completum, & hæc ætas debet computari de momento, ad momentum, alioquin non esset completa, & post annum integrum Novitiatus, & si in primo non constaret de iusta ætate, quo ad horas expectandum est per diem sequentem, Concilium Trident. sess. 25. de regul. Sanchez lib. 5. moral. cap. 4. n. 4. Bonacc. de clausur. q. 2. punct. 10. differentia 2. §. 3. Diana de dubij regul. resol. 57. p. 3. & p. 5. art. 5. resol. 18. de Vecchis disp. 15. dub. 1.

19. Hinc oritur dubium pro maiori explicatione de supra dictis sub n. 12. de professione tacita, & dubium est cum Concilium Tridentinum de hac materia tacitæ professionis nihil statuerit, quarè res ista manet in dispositione iuris antiqui, si quis accepit habitum Religionis; & vel Superioris, negligentia vel ipsius Novitii, professionem non emissit, & bona fide post annum probationis ordines Sacros suscepit, an dicatur tacite professus. Affirmativè dedit responsum Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium in una Beneventana 20. Decembris 1619. hijs verbis; *cum Frater*

Andreas

Andreas Ponfectus in Religione per octennium permansisset absquè eo, quod professionem emisisset, dicto autem tempore Patre Magistro Curiano instante Sacros ordines suscepisset, petit facultatem habitum dimittendi sibi concedi. Sacra autem Congregatio respondit, quod susceptio ordinum professionem tacitam inducit, ita refert Tamburin. tom. 3. de iure Abb. disp. 6. q. 13. n. 11. itaque benedixi supra in antecedentibus, nempè, quod ordines Sacri tacitam professionem inducunt.

20. Ad quartam, an delatio habitus ostendat professionem tacitam, patet ex antedictis, undè non est necesse eam repetere, dummodo habitum sumpserit, & gestavit in Religione aprobata, facit, C. legem dist. 53. alibi citatus, & C. multos dist. 54. facit etiam, C. consulisti, & secundum Innocentium, & Hostiens. in C. statuimus eod. & in C. non solum eod.

An verò post istam tacitam professionem, & expressam possit ad sæculum redire, & uxorem ducere ita ut Matrimonium teneat. Negativa est coclusio, ut not. per Abb. in C. consulti, & per eundem in C. consuluit, qui Cleric. vel vovent, non sic si gessisset habitum in Religione non approbata. C. uni de voto in 6. & Clem. 1. eod. ut C. ut Clerici eod. in Clem. eos.

21. Videamus modo, an Episcopus qui ingreditur Religionem absquè licentia Summi Pontificis Romani possit ibi professionem emittere, & quatenus illam emittat teneat? Respondeo negativè, ob rationes supradictas in Rubrica antecedenti, cum de residentia locutus fui, etenim Episcopi ita sunt abstricti ad residentiam suæ Ecclesiæ, ut ne votum quidem [ut iam dixi] suscipere possint, quo vinculum, per quod sunt suis Ecclesij addicti, & obligati dirimatur, sinè Romani Pontificis licentia, facit C. nisi cum pridem de renunciatione C. licet de regular. C. magna de voto, favet Azor. instit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 16. q. 2. Marc. Ant. Genuens. cap. 31. n. 10.

In

In §. & si contingerint, cum tribus seqq.

22. Aliæ quatuor quæstiones moventur ab authore in istis quatuor §. 1. an beneficium beneficiati vacet per eius ingressum Religionis 2. an necessariò qui novit vitam regularem, Monasterium ingredí debeat 3. an per vota solemnia Religionis, derogentur vota simplicia ante ingressum Religionis facta; & quia de hac materia, nunquam egi ad explicationem textus iuxtà authorem, & textum nostrum, aliquos casus adducam reservando multas difficultates solvendas in Appendicem quam ponam, in fine pro huius primi libri Coronide.

23. Ad primam dico non vacare nisi emissa professione, sed novitius potest eum retinere si vult, & alicui assignare congruam de proventibus portionem, & talis cui assignatur portio congrua debet dicto beneficio inservire. Sic textus noster, & reliqua ex redditibus beneficij, in utilitatem Ecclesiæ ipsius debet expendi, vel pro novitij victu, & vestitu, ut not. in C. beneficium in 6. & hoc etiam si sit Curatus.

24. Ad secundam difficultatem, affirmativè respondendum est, etiam si sit Prælaturam consequtus, immò si ille, qui emisit tale votum compos erat rationis debet cogi ad Religiosum habitum accipiendum etiam si post votum Prælaturam esset assecutus, sic textus noster in §. is quoque, nam votum secundum D. Thomam; *est deliberata, & spontanea promissio Deo de ijs, quæ sunt Dei*, sic 2. 2. q. 88. art. 1. quod firmat etiam Magister sententiarum in 4. dist. 38. quod qui novit ingressum Religionis etiam si sit Prælaturam consequtus, debeat compelli ad voti executionem, Prælaturam dimittendo, licet si postea possit si fuerit electus Episcopus, Episcopatum recipere, facit C. per tuos, de voto, & vot. red.

25. Hinc cognoscitur differentia, inter matrimonium carnale, & spirituale. Nam carnale Matrimonium tollit votum prius emissum, matrimonio non consonum cap. 1. de voto, & voti redit. in 6. secus in spirituali, ut hic, &

in C. per

in C. per tuas;', nam inter Episcopum, & Ecclesiam contrahitur matrimonium spirituale cap. 2. de translat., & sup. de correp. usu subl. §. 1. & tamen per matrimonium con spirituale non est sublatum religionis votum præcedens, & sic videtur fortius Carnale, an hoc habeat locum in alijs dignitatibus ab Episcopatu diversis vide Abbatem in dicto C. per tuos.

26. Verum tamen hic advertendum est quod aliud est vovere Religionis ingressum, aliud Religionem profiteri, hoc secundum potest fieri etiam habitu non mutato C. sicut, & C. porrectum, eo in antiquis, & C. constitutionem, eo in 6. quia habitus, & C. aliud vovere de intrando, vel profitendo, & tunc loquitur hic, & C. qui post eo in 6. sicut est vendere, à promissione de vendendo.

27. Ad tertium respondendum est, quod per votum solemne vota simplicia derogantur, ratio est, quia votum Religionis Gratius est Deo, nam melius est votum perpetuum quam temporale, facit textus in §. illud quæri potest, & est communis opinio, in qua concurrunt omnes tam Iuris Pontificij periti, quam summistæ, dicentes quod quodlibet votum quisque potest ex se permutare, sivè abolere per professionem factam in Religione Approbata facit C. scripturæ D. Thomas 2. 2. q. 88. art. ultimo, firmat secutus a Rich. in 4. sententiarum dist. 38. q. 8. art. 2. Pisanella in verbo votum 6.

28. Ad quartam difficultatem dicendum est, secundum textum, votum simplex esse illud, quod non est aliqua professione munitum; e contra vero votum solemne est quando quis per professionem tacitam vel expressam in aliqua Religione Approbata comprobatur. Facit C. uni de voto in 6. & vot reddi. est autem votum duplicis speciei, nam aliud est simplex, & aliud solemne, primum consistit in sola promissione voventis, secundum addit acceptationem factam per superiorem, vel ab aliquo ab eo substitutum ex parte Dei,

votum

votum solemne fit in professione Religiosa, & in voto castitatis annexo Sacris ordinibus, reliqua vero vota sunt simplicia, dividitur etiam votum in personale, & reale, primum est illud, quod impleri debet per personam, ut votum castitatis peregrinationis, &c. Secundum, quod implendum est per aliam rem, ut votum de danda Elemosina quod potest impleri per alium de hac re distinctius, & latius, in appendice, in fine huius Rubricæ.

In §. Is igitur cum tribus seqq.

29. Quatuor sunt in isto §. cum sequentibus tribus de quibus, quatuor quæstiones facit Author, quarum 1. est an Monacus habito suscepto teneatur, vt ita dicam coactè in Monastero semper remanere 2. an Monacus aliquid proprium habere possit, & an Papa in hac re dispensare posit 3 an Monacus polsit transire ad Laxiorem religionem 4. cuius Iudicio standum sit an Religio sit strictior, vel magis libera.

30. Difficultas 1. est maximi momenti, in qua mihi multum laborandum est, ut demonstrem vim meæ regulæ circa transitum ad aliam religionem meorum confratruum, contra aliquos scribentes, & meam Regulam non legentes. Sed prius difficultatem examinabo Iuxtà textum nostrum in generali, deindè non tamen prolixè ad meum particulare deveniam.

31. In §. is igitur tractat. Author de vita Monachorum, & deindè qualis eorum Superior esse debeat, relinquendo secundam, & solum primam sumo. Certum est Religiones sivè habitum Religiosum sumentes ante professionem esse sui iuris, non tamen post professionem emisam, modo Canonico, quando in hoc ultimo statu positi, non solum vota promissa debent observare, verum in eadem Religione perseverare; usque ad finem vitæ suæ, nec cogitare debent ad transitum ad aliam Religionem, quæcun-

 que

que illa sit, quia etiam si Religiones secundum aliquos, quos non cito ob reverentiam, differant secundum magis, & minus, differunt tamen si benè considerentur essentialiter, in essentialibus, non quidem religionis, ut sic, inquo omnes conveniunt, sed in essentialibus talis Religionis. Lupus enim à Leone non differt specie per accidentalia, sed per essentialia, equs, a Cervo similiter non per Cornua, sed per essentialia, &c. homo, a Lepre, sivè ab agno similiter ergo, &c. undè si Author dicit religiones differre secundum magis, & minus perfectum in vestibus rudibus portandis errat in textu, & est contra Doctrinam Sanctam, & veram Angelici Doctoris 2. 2. q. 88. art. 11. undè Pontifex non potest concedere transitum, ut non sit religiosus, & si in professione dissit vovere, vivere, & mori in illa Religione, inquam professionem emisit, non potest dispensari, ut ad aliam transeat, videtur consentire Auctor ad decretalia ad Monasterium de statu Monachorum, quod intelligendum est stante Monachatu, videlicet stante professione non potest Papa dispensare, ut declarat Caietanus ibidem (quid, quid dicat Sotus, qui aliter sentit de Iust. & Iur. lib. 7. q. 1. art. 2.) & præcipuè, si liberè in tali religione professionem emisit, quia si coactè, non est dubium, quia nulla est professio, & si post quinquenium reclamat, ratione inquietudinis animæ, Pontifex, cui incumbet animarum salus potest concedere transitum cap. 1. & quæ ibi Doctor, & C. ad nostram, co & 20. q. 1. C. sicut, & q. 3. per tot. dummodo talis coactio cadat in virum constantem C. cum dilectus, quod met caus. nisi quis ex timore propter maleficium intraret Religionem, ut not. in cap. 1. dict. quest. 3. nam in hac materia devoto, debet esse spontanea voluntas fac not. in C. Abbates quod me cau. argu. contra in C. maiores §. item quæritur de Bapt. votum enim est de iure divino, qua propter Religiosi, qui emittunt quartum votum, quod in aliam Religionem non possent observare, non possunt, tales Religiosi habere transitum

situm ad illas, ut sunt minimi, qui habent quartum votum vitæ quadragesimalis per totum tempus vitæ suæ prout in regula.

32. Forma vero professionis fratrum Minimorum sequens est *Tego frater N. voveo, & promitto Deo omnipotenti, B. M. Virgini, ac tota curia Celesti, & tibi Patri, huicque Sacro Ordini, stare, perdurare toto tempore vita mea, sub vita, & Regula fratrum Ordinis Minimorum sancti Francisci de Paula, per Santissimum. Dominum nostrum Iulium secundum, post Falicis recordationis Alexandrum sextum Romanos Pontifices, approbata, & confirmata perseveranter vivendo sub votis Paupertatis, Castitatis, ac obedientia, & quadragesimalis vita. Iuxta determinationes, & circumstantias in ipsa regula positas, & limitatas* cum ergo nulla alia sit religio in Ecclesia Dei, quæ talem quartum votum vitæ quadragesimalis perpetuæ habeat, sequitur quod minimus non possit dispensari à Papa, ut ad aliam religionem transeat, transire benè possunt, ad Minimitanam meam Religionem, Religiosi Cæterarum Religionum, & ego vidi in hac provincia mea Etruriæ Cappuccinos duos, & unū Cartusianum ad meam Religionem Minimam transitum fecisse, etenim ad strictiorem in essentialibus Papa dispensare potest. Sicut, & ad laxiorem circa constitutiones, non vero Circa vota essentialia talis Religionis.

33. Qua propter, in Provincia Castellæ meæ Minimitanæ Religionis. Successit, quod R. P. Franciscus Mansilla Matritensis cum Breve Pontificio fecerat transitum ad Religionem PP. Prædicatorum, quæ est observantissima Religio, & quia Religio mea, instavit apud sanctam sedem contra ipsum ratione quarti voti vitæ quadragesimalis perpetuæ, & quia vovemus stare, & per durare in illo toto tempore vitę nostræ, coactus fuit ad nostram Religionem reddire, supponebat namque iste PP. Mansilla non posse servare vitam quadragesimalem, quod falsum erat, eo quia dicebat se

esse infirmum, in qua re S. P. Noster in regula dat Remedium. Finis enim talis Patris erat subreptitiè se liberare à tali honere; at quia finis eius cessabat, cum fuisset semper Sanus in religione, opportuit, ut ad dictam vitam, & habitum minimum, ut dixi regressum faceret, proponerat enim, quod in tali casu poterat in tali quarto voto dispensari sequendo falsam sententiam Mirandæ tom. 1.q.9. art. 6.concl. 1. & 3. qui asserit, quod non solum Pontifex, sed etiam Generalis potest à vita quadragesimali nos minimos dispensare iuxtà Concilium Tridentinum sess. 25.cap. 1. distinguendo inter vota essentialia, & constitutiones, atquè adeò putabat iste Pater Mansilla, votum nostrum vitę quadragesimalis constitutionem esse, at quia est votum essentiale, constitutivum, ac distinctivum Minimitanæ Religionis, eius finis cessabat, atque adeò eius dispensatio à summo Pontificie obtenta Iuxtà sententiam omnium Theologorum, & Iuristarum; quod expressio Causæ finalis falsæ vitiat dispensationem; nam tunc vitiat intentio Concedentis, quorum. DD. plures Citat Tiraquel. tractatu, &c. nam cessante causa cessat effectus, &c. limit. 1. n. 1. & sequitur Menochius de Arbitrio Iudicis lib. 2. casu 201. & lib. 4. de præsumption. præsump. 189. circa finem n. 196. & 197. Sanchez lib. 8. de matrimonio disput. 30. n. 8. & 9. & disput. 21. n. 32. ubi n. 31. innumeros etiam allegat, aientes etiam expressionem causæ impulsivæ omninò vitiare.

34. Et si noster R. A. P. Laurentius de Peyrinus tom. 1. Privileg. Ordinis Minimorum Costitut. XI. Leonis X. n. 30. Fol. mihi 576. videatur docere post Herriquez lib. 12. cap. 4. n. 7. Sylvest. verbo rescriptum q. 6. vers. 2. & q. 7. vers. 1. si Covarru. lib. 1. variar. cap. 20. n. 5. vers. falsitas, & alios; quos citat. & sequitur Sanctarellus par. 1. variarum resolut. q. 51. n. 1. quod causa impulsiva falsa non vitiet Privilegium, nihil hominus isti DD. si attentè legantur, loquuntur de causa impulsiva Brevis, & Privilegij Apostolici,

motu

motu proprio à Pontifice concessi in hijs quę ab ipso concedi possunt, non autem de Brevis, aut Privilegijs ad instantiam Partis exponentis concessi, idem successit de P. Gabrielle Lopez minimo de anno 1631.

Qua propter Miror, quod mea Religio non se opposuerit Brevi obtento à Patre Francisco Mancini, quando, fecit transitum, de mea Religione minima, ad Ordinem Minorum, postquam per annos 24. integros manserat cum optima salute, puto ego (& non errabo certè) quod non habuit oppositionem...

35. Dixi supra, quod incautè dixit miranda votum nostrum vitæ Quadragesimalis fuisse constitutionem, non votum essentiale Religionis Minimæ, atquè adeò posse à generali saltem dispensari, & benedixi; quia est votum essentialissimum ordinis Minimorum, sinè quo ab alijs Religionibus non distingueretur nisi in habitu, videatur Suar. de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 12. a n. 28. Bordonus resol. 14. n. 24. Pellizar. in manuali, qui de vita Quadragesimali Minimorum multa dicit; est enim Minimorum Religio omnium strictior, ut declaraverunt Summi PP. plures, inter quos fuit Iulius 11. in suo motu proprio incipiente Sacerdos §. 4. dato Romæ sub die 27. Martij 1508. Leo X. per suam Bullam emanatam Romæ sub die 18. Augusti de anno 1516. idem dicit, & prohibet Fratribus minimis transitum ad aliam Religionem, quia mea strictior est, &c.

36. Ad secuudam quæstionem respondeo, Monachus non potest aliquid proprium habere, nec contra hoc potest Papa dispensare. Sunt verba textus, quæ hanc conclusionem probant in §. sed nec aliquid, &c. verba textus sunt ista; *sed nec aliquid proprium possidere debet, & si quid habet, totum in continenti resignabit; nam abdicatio proprietatis adeò est annexa regula monacali, ut contra eam, nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere, & si proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte sepultura privandus, & sepultus exhumandus, &c.*

qua-

quapropter author sequitur nisi in morte ostenderit contritionem, facit argumentum C a nobis, de sententia excommunicationis; quod autem si sepultus est debeat exhumari, intelligendum est si fieri potest sine scandalo, C. super de statu monachorum.

37. Ad tertiam quæstionem, patet responsio ex supradictis a n. 31. usquè ad 36. nempè quod non potest verè professus in Religione probata ad aliam transire, nisi ad strictiorem, in essentialibus C. ex parte de tempore ordin. alias largo modo transiens est apostata, ut not. per Abbat. in C. Ioannes an si eo. & C. sicut de iure iurando.

38. Ad quartum dubium dico, quod iudicare, quenam ex religionibus sit strictior, ad superiorem, a quo discedendus est Religiosus spectat iudicare, quia ipse debet dare suum consensum, nempè ad generalem, vel Provincialem. Sic per Abb. in C. licet eod. simil. 11. q. 1. C. pervenit, & C. nullus de iure patronatus, avent. de Sanct. Episcopis §. si a Clero col. 9. ipsorum est iudicare, an talis transitus fiat Zelo perfectionis, an Levitate, &c.

In §. mendicantibus, cum tribus seqq.

49. Quæritur hic 1. an mendicantes solum ad Cartusias licitum sit trāsitus, 2. an Superiores debeant per qu... e refugitivos, an regulares possint præesse Ecclesijs Parrocchialibus, qui sint eligendi in Superiores in Religione, &c. de quibus omnibus, usquè modo dictum est ferè satis, undè solum de prima, & secunda difficultate, afferam resolutionem per duas sequentes conclusiones.

Conclusio 1. & si textus dicat, quod solum mendicantes possunt facere transitum cum debita licentia ad Cartusias prout in §. mendicantibus vero, &c. tamen quia, ut dixi supra in antecedenti §. a n. 31. usquè à n. 36. cum Religio Minimorum omnium strictior sit ratione quarti voti perpeuæ vitæ

Qua-

Quadragesimalis, ut probavi loco citato puto quod solum ad ipsam tuta conscientia solum transitum facere possint, cum debita licentia; nam tempore quo talis determinatio facta fuit à Sacris Canonibus de transeundo solum ad Religionem Cartusianam. Religio Minimorum non erat, undè leges quę faciebat pro ea, modo iuvant, pro minima Religione, nam loquebantur de artiori prout determinavit Martinus IV. ut in extravagant. Quæ incipit, viam ambitiosæ, cupiditatis, &c.

Conclusio 2. superiores tenentur perquirere fugitivos omni diligentia, dicuntur autem fugitivi secundum Ioannem Andream, Abb. in C. fin. eod. illi, qui morantur extra Monasterium, Sivè Conventum, & se Superioribus celare habent l. qui sit fugitivus ff. de ædil. relict. nam eo ipso, quod Religiosus, absquè licentia Prælati exiit de Monasterio, est apostata, & fugitivus. Innocentius in C. fin. de renunciat Abb. in C. fin. eod. firmant totum sequentes DD. Rodriquez tom. 1. qq. regularium q. 30. art. 1. Miranda in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 11. n. 1. Sanchez lib. 6. moral. cap. 8. n. 2. & 8. Azzor. p. 1. lib. 12. cap. 16. q. 1. & cap. 17. q. 6. Less. lib. 2. cap. 41. n. 102. Bonacc. de clausura q. 2. punct. 11. difficult. 5. §. 1. pro conclusione facit Bulla de Apostatis, & Concilium Trident. sess. 25. sub titulo de regularibus cap. 4. & 5, & cap. 11. & 13. quibus constitutionibus me remicto. Quis autem sit eligendus in Superiorem, certum est quod non professus non potest elegi in Superiorem, de cæteris dixi, cum de electione feci Sermonem.

In §. novissimè, cum seqq.

Examinatur in isto §. cum sequenti, de fundatione novæ Religionis, & qui hoc vult facere, quid gerere debeat. Quibus duobus difficultatibus. Quoad primam indubitatum est, quod secundum generalia Concilia prohibitum est novam Religionem fundare absquè Sanctæ Sedis Apostoticæ consensu, immò

est votum eorum promissio, neque eorum Iurare, est Iuramentum; quia, talis promissio sivè deliberatio momentanea cum non sufficiat ad tradendum se diabolo, nec ad peccatum mortale, nec ad veniale, consequenter, non erit sufficiens ad votum, cum per votum homo se tradat Deo Verum est quod quando quis dubitaret, an esset vera, & deliberata promissio, nec, nè tunc standum est pro voto, & pro illius possessione. Sic tenet Bonacc. tom. 2. disp. 4. q. 2. par. 1. n. 3.

3. Hinc dico non valere votum factum à mente capto qui non habet lucida interualla; quia votum factum, in intervallo lucido, Supponitur factum cum debita deliberatione; sicut in semi Ebrio: quia si habet tunc usum rationis sufficiens ad mortale, consequenter habet sufficientem cognitionem, ac deliberationem ad vovendum, quemadmodum, qui vovet, in actu iracundię, dummodò, iracundia non sit tanta, ut liberum usum rationis tollat; at in dubio, an ira sit tanta, nec ne, ut libertatem abstulerit, tenendum est pro voto, vidè Sancium de matrimonio lib. 1. disp. 8. n. 23. Suar. lib. 4. de voto cap. 6. n. 10. & alios ab eis citatos, ista autem deliberatio ad votum validum, debet esse, vel virtualis, vel formalis, formalis sivè actualis, quando nō præcessit virtualis. Sic omnes fere DD. & præcipuè Sanchez lib. 4. moral. cap. 1. n. 6. Suar. lib. 1. cap. 10. n. 5. sequentes Navarr. cap. 12. n. 24.

4. Neque dicendum est, quod libertas in causa si sufficit ad peccatum mortale; ergo libertas eadem debet ad votum validè emittendum sufficere, nam hoc falsissimum est, etenim ad peccatum, cum sit malum, sufficit quilibet defectus, non sic ad votum, quia cum sit aliquod bonum, requiritur ad eum omnis bona conditio; iuxtà illud bonum ex integra causa, malum verò ex quoqunque defectu, nam in ebrietate cum contineatur peccatum, tenetur homo illum evitare; non autem tenetur vitare votum, quia non censetur virtus in causa voti, sed requiritur deliberatio expressa. Vndè ad vovendum

requiruntur duo & cognitio obiecti, scilicet & libertas. Etenim actus factus per ignorantiam, vel per vim, vel metum, non erit voluntarius, & consequenter nunquam habebit rationem voti. Hinc fit quod vota puerorum non sunt vera vota, quia non habent discursum, Verum si sit dubium, an sint liberi, nec ne tenendum est pro voto, sicut dixi de amente, & ebrio, Suar. de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 6. n. 10. quia etsi illa deliberatio appareat imperfecta ex communibus accidentibus, ut esset animi perturbatio, &c. præsumitur perfecta; tenet etiam Turrian. opusc. 10. disp. 1. dub. 2.

5. E si Sotus lib. 7. q. 7. art. 2. docum. 1. contrarium doceat, dicendo quod si [illegible] sit completum votum teneat, si minime, nequaquam tenet, meo videri non ita benè dicit, ut [illegible] suo dicto dari ecceptio, nam aliquando malitia supplet, ætatem, & aliquando, etiam in octavo anno sunt aliqui ità simplices, ut non cognoscant malitiam, videatur, Suarius devoto, & Diana par. 3. tract. 6. resolut. 50. §. notandum, & par. 4. tract. 3. resolut. 11.

6. Aliqui dicunt, quod si quis inveniatur in gravissima angustia, & voveat, transacta angustia, non solum votum non confirmat, sed pænitet se vovisse votum non tenet, & ego Credo quod bene dicant, & cum fundamento, etenim in illa angustia, voluntas non erat perfectè libera, sed a magno periculo [illegible]; ad votum enim omnimoda libertas requiritur, alias non erit perfecta deliberatio, sed ab extrinseco cohartata, nec valet ratio aliorum dicentium, quod in peccato, non valet post eius commissionem pænitere, quia adhuc peccatum erit, ita, & in voto emisso, pænitentia votum non invalidabit, non valet inquam hæc ratio, quia ut dixi votum cum sit aliquod bonum debet pendere ab integra causa, at malum à quocunque defectu provenire potest, vide Angelum verbo voto 1. n. 6. Tabienam verbo votum 1. q. 1. supplement. Gabrielem in 4. dist. 38. q. 1.

art. 1,

art. 1. immò Bass. in verb. votum voto 1. n. 4. sibi meo videri contra dicit, ut legenti patebit.

7. An vero peccatum sit vovere ex repentino, & subitaneo motu, absquè debita deliberatione, quia aliquo modo videtur; quod sit voti abusio; dico esse ad Summum peccatum veniale, sicut est in abusu iuramenti, ex immatura deliberatione facti. Sic Nisallor inquit Angelicus Magister 2. 2. q. 189. art. 10. & hoc est regulariter, præcipuæ quando, est de re minima, non sic quando esset in re difficili, ubi periurium esset, ut sæpe violaretur quia tunc vovens pæriculo gravi se exponeret, si tamen periculum adverteret, vel de facili ab eo ad eo adverti posset, ut quando quis expertus est, quod ex facilitate vovendi illi talia incommoda sequntur. Sic Gaietanus 2. 2. q. 88. art. 1. Valentia ibidem disp. *6.* punct. 1. Sancius lib. 4. moralium cap. 1. n. *6.*

8. Sed quid agendum, si quis vovit castitatem servare, & non recordatur, an in tali voto incluserit ingressum in Religionem, & ibi profiteri? Respondeo cum distinctione, si dubium est leue puto, quod standum sit provovente, si verò maximum, pro voto standum est, & solum ad implendum votum teneri post annum probationis in aliqua religione, vel in illa particulari, si de particulari est dubium. Sic firmat Reginaldus tom. 2. lib. 18. cap. 25. n. 383. nam in tali casu supponitur votum fuisse conditionatum, nempe si Religio placeret, undè, si non placeret, vel vires voventi non essent pro tali observantia censetur ab osservantia voti liber. Suarius de Religione legatur, tom. 3. lib. 4. cap. 4. n. 15. quia possessio stat proverbis voti, de quibus vovens non recordatur. Sanchez in summa cap. 13. n. 17. Diana p. 4. tract. 3. resolut. 10. §. ex hijs post medium, & resolut. 36.

9. Verum est, quod si recordatur, quod vovit castitatem, & Religionem ingressus est ubi, omnia probando, non potest illã sufferre non tenetur in illa stare tenetur tamen si ab illa recedat, castitatem servare, e contra, vero si dubitaret an vovendo

Religionem, dubitasset vehementer an expressisset in tali voto Castitatem explicitè, &c. independenter à Religione, Diana p. 4. tract. 3. resolut. 42.

10 Vtrum qui accedit ad suscipiendum Ordinem Sacrum, & scit illi esse annexum votum castitatis, at ille, illum positivè respuit, sivè intelligit se ad talem votum non obligare, tenetur ne ad castitatem servandam ex vi voti, quando alias habuit intentionem deliberatam Ordinem Sacrum recipiendi? dico, non teneri ad castitatem servandam exui voti, quia non vovit, nam ad votum requiritur voluntas positiva deliberata, ipse autem talem voluntatem non habuit, immò illam respuit; ergo,&c. sed tenetur castitatem servare ratione Ordinis Sacri, ut quid proprietativum dicti Ordinis, constat ex Tridentino sess. 24. cap. 9. cuius hæc sunt verba: *si quis dixerit Clericos in Sacris constitutos, vel Regulares solemniter castitatem professos posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto, anathema sit*, undè non tantum ratione voti, Sed ratione Sacri Ordinis castitatem servare tenentur, Sanchez lib. 4. moral. cap. 1. n. 26.

11. Sicut, si quis voveret cum intentione vovendi deliberata, sed cum intentione non adimplendi votum, an teneatur adimplere votum quæritur? Responsio est affimativa, immò si est in materia gravi tenetur adimplere sub pœna gravis peccati, si levis, sub culpa levi; sicut qui fictè vovet, absquè animo vovendi, aut se obligandi, si sit votum simplex venialiter peccat, quia facit aliquam irreverentiam Deo, per accidens tamen ratione circunstantiæ potest peccare mortaliter, nempè si inputaret fallere deum, quia talis actus includeret errorem in fide, & blasphemiam includeret, nisi hoc metu gravi faceret, aut ad evitandum gravissimum Scandalum; quia tunc erit solum peccatum veniale, pro toto dicto videantur sequentes DD. nempe: Suarez de Religione lib. 18. cap. 4. n. 261. & 262. Filiucc. ibid. n. 7. Sylvius,

Layman

Layman lib. 4. tract. 4. cap. 1. Bonacc. tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 1. n. 14. & 15.

12. Casus curiosus proponitur. An videlicet, qui vovet quotidie Ieiunare per annum integrum, teneatur Ieiunare in die Nativitatis Domini, occurrente feria 6. aut in die sabbati? Respondeo negativè, facit textus in cap. 1. de observat. Ieiunij, ubi si vigilia inciderit in die Dominico, debet Ieiunare in die sabbat. præcedentis, ubi notant aliqui DD. quod si quis teneatur aliquid facere in die una, & ob festum non potest, debet facere ante festum, & sic prevenire, non autem posponere post festum, seu post diem promissionis l. 2. in finem C. de tempore Appositi.

13. Quare quis non teneatur Ieiunare in die Dominico etiam si quis voverit Ieiunare per singolos dies per annum integrum est; quia dies Domini, sive dies Dominus, est, dies letitiæ, nempè dies 7. in qua Deus requievit ab omni opere, & ut appareat differentia inter diem Christianorum fidelium Ecclesiæ sponsæ Christi, à gentilibus, & ab alijs ipsi Ecclesiæ Romanæ non obedientibus, & præcipuè à gentilibus, ut facit dictum C. ieiunium; ergo, & vovens Ieiunium, & consequenter abstinentiam à Carnibus, poterit diem talem in alium transferre, & si transferri non potest quia vovet per omnes dies, non ieiunare debet confirmando se Ecclesiæ. Facit textus in C. in his distinct. 11. alias intemperans dicendus esset, nolens se alijs conformare, facit ad propositum C. postulasti de Regularibus. Sylv. in verbo Religio 2. q. 19. aut superstitiosus, innanis gloriæ cupidus, vel hypocrita C. quis, quis dist. 41. facit etiam dictum Io. Andr. in C. fin. de observantia Ieiunij n. 4. ubi dixit, quod si quis vovit non commedere carnes in 6. feria, ocurrente in illa festo Nativitatis, comedere poterit, quia votum intelligi debet de esu non licito, adhoc de Iur. Iurand. C. petitio, & C. ad nostram, n. 3. de verbor. significatione C. super quibusdam, qua propter cum esus omnium sit licitus in die Dominico

minico, fit quod votum non extendatur.

14. Nec quis potest se obligare ad votum cum hac conditione, ut dispensationem petere non possit de illo à Summo Pontefice, quia non obstante voto, dispensationem petere potest. Felin. Consil. 26. n. 10. & habetur in C. constitutus n. 9. & n. 18. de rescriptis; undè licet iste voverit, per Sacros Canones eius votum tamen translatum est etiam eo invito, facit argumentum textus in l. nemo potest ff. de legat. ut dicunt multi DD. contra Grassium lib. 3. consiliorum de voto pag. mihi 194. n. 5.

15. Verum est, quod sententia Graffij est probabilis, & illam non recuso; nempè, quod possit Ieiunare in die Domenico, & facere votum, ita ut petere non possit de eo dispensationem à Papa quod ostenditur pluribus rationibus, & primo ex sufficienti argumento, nempè; qui potest totum potest quamlibet partem totius separabilis vulgatis Iuribus. at qui potest quis ex voto se obligare ad vitam quadragesimalem per totum tempus vitæ suæ; vt faciunt Religiosi minimi mei Sacri Ordinis S. Francisci de Paula. ergo à pari, & multo magis, ex voto potest quis se obligare, ad abstinendum in Dominica. Immò ex maioritate rationis, quia qui vovet perpetuam quadragesimam, etiam in Paschatis die, servare votum tenetur, in quo maior ratio viget non observandi, quam quæ viget in Dominica.

16. Secundò, quod laudabiliter fieri potest ex devotione, fieri potest ex voto, prout probatur, & bene in C. fin. de observ. ieiun. ubi quamvis licitum sit vesci carnibus si feria 6. occurrit festum Nativitatis Domini, tamen non sunt reprehendendi, qui ob devotionem voluerint abstinere, immò secundum glos. magis sunt laudandi, ratio est, quia ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cum liceat nobis non impendere; causa tamen dilectionis impendimus 28. q. 1. C. iam nunc, quia maioris gratiæ est offerre, quod non debes, quā reddere, quod teneris 33. q. 5. C. qui sitit, ego id quod ex devotione licitum

tum est abstinere, licitum est ex voto, ut est ibi textus in cit. C. fin.

17. Immò magis virtuosum, quia firmat voluntatem suam in bono, & ut dicit Anselmus de similit.; *sicut obsequium eius qui domino totam arborem cum fructu offert, est acceptius Domino quam obsequium eius, qui dat Domino de fructibus arboris quantum vult, non tamen dat arborem*; sed bonum est si ex devotione quis à carnibus se abstineat, vel ieiunet die Dominico, glos. in C. si quis tamquam dist. 30. C. utinam dist. 76. ergo potest ex voto si quis se obligaverit in casu nostro, ut in quoqunque die venerit festum Annunciationis, teneatur illud observare, facit argumentum textus in dicto C. fin. sic expresse tenet etiam Zabarr. ibi conclusionem Gratii firmans.

18. Addo aliam rationem efficacissimam, licet iuramentum propria authoritate, absquè authoritate Superioris possit in melius commutari, ut habetur in C. pervenit, extra de iur. iurando, prout facit textus in C. scripturæ de voto l. fin. ff. qui satisd. cog. tamen hoc non procedit quando iuramentum concerneret authoritatem privatam, quia sinè consensu illius, cui præstitum est commutari non potest, nec prodest in hoc authoritas Superioris, not. in C. quanto, de iur. iur. per Innocent. in C. cum inter de renunciat. ergo si quis præcisè tenetur servare promissionem factam homini, non potest commutare invito creditore, etiam in melius bonum, ergo multo magis Deo, sed tenetur illud observare prout votum emisit, posui utramquem sententiam, ad hoc ut unusquisque capiat ex duobus, quem sibi benevisam fuerit.

19. Cum votum necessariò includat expressam promissionem, nec sufficiat propositum tantum, etiam ex toto corde factum, hinc oritur difficultas, una nempè, an teneatur ad votum dubius an illud emiserit? negativè respondendum est cum Maldero in 1. 2. q. 19. art. 5. disp. 87. & sivè negativum, sivè affirmativum sit votum, nam in tali dubio possessio stat pro libertate, & generaliter loquendo, in dubio melior est

con-

21. Et ut magis, ac magis ratio voti clarescat videndum est etiam hic quotuplex sit votum. Est ergo votum multiplex; dividitur namque. Primo, in reale, & persona le, & mixtum. Secundo in temporale, & perpetuum. Tertio, in simplex, & solemne.

22. Votum reale est, quando promittitur pæcunia, vel aliqua res pæcunia extimabilis, dummodo non sit actio humana, sive hominis voventis. Personale votum est quando Deo promittitur aliqua actio alicuius personæ, V. G. dicendi Rosarium in quolibet die, vel aliqua ommissio, nempè non amplius ludendi, vel non comedendi carnes die Mercurij. Mixtum est votum compositum, ex personali, & reali, & fit quando præter hominis actionem includit sumptus reales, V. G. peregrinatio ad Virginem Lauretanam cum intentione offerendi aliquid. Temporale, dicitur votum illud, quod fit ad certum tempus, ut votum se disciplinandi quotidiè per mensem, perpetuum votum, est illud quod durat usque ad ultimum terminum vitæ voventis. Votum verò simplex, est illud votum, quod, & potest esse, & temporaneum, & perpetuum, dummodò non fiat solemniter, in manu alicuius Superioris, immò potest talis esse cum professione, in Religione tamen non approbata, ut alibi dixi in ultima Rubrica [quamvis transeunter] e contra vero solemne votum vocatur, illud votum quod fit in ordinis Sacris susceptione, & in professione in Religionibus approbatis à regularibus.

23. Divitur item votum in tacitum, & expressum, in conditionatum, & absolutum, item conditionatum votum dividitur in simplex conditionatum, & in conditionatum pœnale. Votum igitur tacitum est; quod fit in susceptione ordinis, in gestatione habitus religiosus Religionis approbate, post annum probationis, ut in antecedenti Rubrica dixi Satis, etiam si verbis non exprimatur. E contra vero expressum, quod fit, verbis expressis. Votum autem conditionatum, dicitur, quod fit cum aliqua conditione, non sic absolutum;

ſimpliciter conditionatum, & non ſit ſub conditione in pœnam delicti futuri; ſed ſub alia V. G. ſub conditione alicuius mali, divino auxilio vitandi, & eſt quaſi per modum contractus. Si Deus liberat me ab iſta infirmitate, ſivè a Tyrannide Canelisei de ieiunare in pane, & aqua volo per ſingulos dies Sabbati, &c. Pœnale votum conditionatum eſt, quando quis vovet aliquid in pœnam delicti, ſi forte in illud inciderit quod dupliciter fieri poterit; primo ſi tantum voveat pœnam delicti, non autem evitationem, & hoc dicitur ſimplex votum pœnale; Secundo ſi non ſolum voveat pœnam in eventu delicti, ſed etiam cautionem delicti, & hoc votum non eſt ſimplex, ſed compoſitum, videndi ſunt Doctores ſequentes de hijs votorum diviſionibus, nempe Sylveſter verbo votum 1. q. 5. Tolet. lib. 4. cap. 18. Gregorius de Valentia 2. 2. diſp. 6. q. 6. punct. 5. Leſſ. lib. 2. cap. 40. dub. 6. Filiucc. tract. 26. cap. 2. q. 12. Malder. tract. de voto cap. 5. dub. 3. cum alij, ex quibus alia multa colligi poſſunt.

24. An vero votum ſolemne ſpecie, diſtinguatur à voto ſimplici, ego cum D. Thoma partem affirmativam admitto, prout ipſe firmat in 4. ſententiarum diſt. 38. & confirmat Sylv. 2. 2. q. 88. art. 7. unde dico ulterius, quod qui confitetur feciſſe contra votum caſtitatis, ſi eſt profeſſus Religioſus, debet addere, contra votum ſolemne caſtitatis; vel ſi eſt Clericus in Sacris ſimiliter, illam particulam addere debet, nam eſt circunſtantia ſpecificans aperienda. Sic omnes ſequaces D. Thomæ Advocati mei.

25. Non improbo tamen contrariam ſententiam, quæ ſuis rationibus non caret, quia dicunt iſti non minus apud deum obligare votum ſimplex, quam ſolemne, prout habetur ex Papa Cæleſtino in C. rurſus, eo quia habent idem obiectum, vide Caietan. 2. 2. q. 88. art. 7. in fine, Medinam lib. [illegible] continentia controver. 7. cap. 38. Vaſquez 1. 2. [illegible] diſp. 165. n. 73. Sancium de Matrim lib. 7. [illegible] lib. 5. moral. cap. 1. n. 7.

26. An verò votum solemne per Procuratorem fieri possit, Respondeo ego, & dico, quod quamvis Rodriquez, Navarrus, & Sylvester, Azorius, & Sancius affirment fieri posse, adducendo exemplum de Matrimonio, & de Sacramento Baptismi, ubi in primo per procuratorem contrahitur, in secundo, per patrinos promittitur; nihilominus semper contrarium defenderem; nam requiritur, ut dixi expressio voluntas ipsius profitentis externa voce, nam de momento in momentum, posset mutari, atquè adeò contra professionem reclamare; in hoc tamen me remitto peritioribus scribentibus, nam hic contractus fit cum Deo, nec potest irritari convenientibus partibus.

27. Vnum advertendum est circa votum pœnale nempè quod non semel obligat ad pœnam, nempe per primam transgressionem, sed semper, scilicet in omni transgressione, undè qui vovet dandi decem secuta pauperibus, si amplius blasphemaverit, quoties blasphemias protulerit, toties talem pœnam solvere debet vide DD. de hac re, & inter alios Bass. verbo votum, voto 1. pag. 838. n. 18. & Sanc. lib. 4. moral. cap. 22. n. 21.

28. Materia voti est totum id, quod possumus promittere in Dei cultum. Quæ duplex est, proxima videlicet una, remota altera; remota est illa, quæ per proximā attingitur, V.G. in ieiunio carnes, & latticinia, humana corpora sunt materia remota castitatis, proxima est actio humana, quæ proxime promittitur, Filiucc. tract. 26. cap. 2. n. 36. & 37. atque 50. Toleto lib. 4. cap. 17. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 2. n. 11. Suar. lib. 2. de voto cap. 7. n. 3. Sylv. 2. 2. q. 88. art. 2. concl. 1.

29. Quæritur hic ad tollendus scrupulos, an qui vovit dicere Rosarium. & dubitat, an promiserit totum; vel tertiam partem te[illegible] ur ne persolvere totum, an tertiam partem [illegible] uod persolvendo tertiam partem rosarij [illegible] st quia tertia pars rosarij. Rosarium [illegible] Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 8. n. 5. Sicuti

qui vovit dare triticum, aut nummos alicui Ecclesiæ, vel pauperibus, & dubius est de quantitate, an tanta, videlicet, vel tanta: tenetur de minori quantitate, nisi aliqua ratio evidens, vel verisimilior fundet præsumtionem in contrarium, confirmat meum dictum Rebell. p. 1. lib. 2. q. 14. sect. 2. n. 10. Diana resol. 50. in 3. p. in fin. §. 1.

30. Vovens dare alicui Ecclesiæ Calicem, non determinando materiam, sicut vovens dare frumentum pro condendis hostijs, vel vinum promissis. Satisfacit voto si dat Calicem cum argentea Cuppa, vel frumentum aptum; etiam si non sit de meliori, sicut etiam dando vinum mediocre, videatur Merolla tom. 1. disp. 3 cap. 3. n. 109. Diana p. 4. tract. 3. resol. 48. §. infertur primo, eundem Merollam ibiuem n. 110 ratio est, quia in dubijs satis est quæcunque quantitas, vel qualitas, quæ censeatur promissio verè compleri, etiam si infima sit. Diana p. tract. 3. resol. 48. in fine.

31. An quis vovere possit quod non est in sua potestate? V. G. negativè respondendum est, nam impossibilium non est obligatio, immò stultitia est aliquid alicui promittere quod in potestate promittentis non est. Filiucc. Bonac Sylv. de voto. V. G. quis promittit, se moriturum, vel non moriturum, nequè valet votum de aliquo opere, impediente maius bonum, quia votum debet esse de meliori bono, & de eo quod magis gratius est ipsi Deo. Secus vovere de non peccando graviter est materia apta ad vovendum, & votum tenet, quia est de re honesta licita, & possibili, undè non opus est materia sufficiens voti, sed solum illud opus, quod perfectius bonum continet; non est tamen validum votum de nullo modo peccando, quia est de re moraliter impossibili, requiritur enim in hoc speciale Dei Privilegium. Suar. lib. 2. cap. 3. Valentia disp. 6. q. 6. p. 2. Sanc. lib. 4. cap. 5. n. 10. Less. Rodriquez Azor. & alij.

32. Votum de non vovendo non tenet, quia est contra Divinum consilium, dicentem; *vovete Domino Deo vestro,*

iu? ellet

esset tamen validum hoc votum V. G. voveo non vovendi sine alterius consilio, aut de Confessarij licentia; quia respiciunt actum prudentiæ, & Divinum consilium. Sic Rodriquez tom. 2. Summ. Latinæ cap. 96. n. 13. Sylvester. verbo votum 3. n. 4.

33. Actio indifferens, non est materia apta pro voto, quia Deo non est magis acceptum illud fieri, quam omitti, votum autem est magis acceptum Deo quam eius oppositum, quando tamen esset bonus finis, & illud opus indifferens ad illum finem conduceret, & tali fini inserviat, & talis finis in illo opere indifferenti à vovente intenditur, & finis sit honestus, ob quam opus indifferens fuit promissum, & quando promittit tale opus finis non cessavit, sed adhuc viget tale opus indifferens potest esse materia sufficiens ad vovendum, & votum tenebit, ita Navarr. cap. 12. n. 37. Less. Rodriquez 2. p. cap. 96. n. 6. Sanchez lib. 4. cap. 7. Filiucc. Sylvius, & alij non pauci.

34. Votum factum de malo non tenet, nam actio mala non est conveniens Deo, & taliter vovendo peccat mortaliter, si talis actio peccatum grave est, si veniale, venialiter peccat; actio mala intelligitur illa quæ est peccatum mortale, aut veniale; sicut facere votum de actione prohibita à Superiore non tenet, quia est de re illicita, at si alicui prohibitum esset vovere, & de re licita emitteret votum, votum tale teneret; sicut etiam teneret votum de non habere rem cum alia muliere, quam cum propria, non autem teneret; si voveret, quis non habendi rem, cum alia fœmina, quam cumberta non sua, vide de hac re D. Thomam 2. 2. q. 88. art. 2. Navarr. cap. 12. n. 28. Suar. lib. 2. de voto cap. 4. Filiucc. Sanc. lib. 4. moral. cap. 6. n. 6. & 22.

35. Vovere elemosinam sub aliqua ratione turpi, V. G. si furabor, validum est, quia quod directe promittitur bonum est nempe elemosina; dummodo ordinetur in pœnam actus mali, & in eius vindictam. Navarr. cap. 12. n. 30. Suar. lib. 1.

de

de voto cap. 5. Tolet. lib. 4. cap. 17. n. 16. non est tamen validum votum factum ad obtinendum actum turpem. V. G. si meretrix voveat elemosinam, aut faciendi celebrare tot missas. si meretricando lucrata fuerit centum, aut intendens à Deo exaudiri ut multi ad ipsam accedant, ut multum lucrum inde teoportet, quia tale votum blasphemiam continet Azor. 1. p. lib. 11. cap. 15. q. 3. cum Bonaccina, & alijs sic docent.

36. Violare votum de genere suo est grave peccatum, quia est contra reverentiam dei, ipsi debitam, & videtur talis violatio quod in se Dei contemptum contineat, si alias non esset talis violatio in parva materia, aut ex inadvertentia, sicut advenit in alijs peccatis sæpe advenire potest, C. licet de voto.

37. Si quis voveret numquam se bibiturum vinum, deinde fit præsbyter, & Sacrificium facit, & offert, potest non obstante voto Sacrificare, quia non videtur voto suo alterare uelle formam, & materiam ueri Sacrificij, ut benedixit Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 25. n. 2. & potest etiam in consecrata ablutiore post Dominici Sanguinis sumptionem uino uti, & aqua; quoniam uotum mitius interpetrare debemus, ne sit contra Ecclesiæ morem facit text. in C. in his dist. 11. C. quisque dist. 41.

38. Vnde tertiarij, & tertiariæ ordinum regularium aliquorum promittentes servare mandata Dei, an peccando contra talia præcepta, peccent particulari circunstantia in confessione explicanda? Respondeo negatiue cum Portella in dubijs regularium uerbo tertiarij n. 5. ratio est quia uotum tertiariorum, non est proprie uotum, sed analogice non inducens particularem obligationem peccati, & ita est determinatum in Capitulis Generalibus Ordinis Minimorum, pro eius tertiarijs.

39. Petitur item, an qui uouit ieiunare, in aliquo die. Non ieiunans totiens peccet quoties in illa die carnes

com-

commedit? affirmo. Quia & si teneatur abstinere ratione ieiunij, quod uouit, adhuc abstinentia à carnibus inclusa est in uoto ieiunij per modum absolutæ negationis, unde obligat ad semper pro toto illo tempore pro quo durat uotum ad modum præcepti negatiui, ita Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 20. q. 6. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 7. n. 12. unde data obligatione ieiunij, datur obligatio abstinentiæ à carnibus, ut quid accessorium præcepto ieiunii, & cessante obligatione ieiunij, cessat obligatio abstinentiæ à carnibus. Sic firmat Faustus lib. 1. Thesaur. Relig. q. 140. Diana p. 1. tract. 9. resol. 37. & 45. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 3. n. 3. Ghilin. in Sum. uerbo ieiunium n. 37.

40. Petes item, an qui pluries in die uotum repetit, & confirmat contrahat tot obligationes quod sunt uoti confirmationes? negandum est, uerum est, quod transgrediendo uotum dictum, Grauius peccat; sicut illi qui transeunt de una ad aliam Religionem, ubi iterum emittunt uotum castitatis, Grauius peccant transgrediendo, non tamen disversæ speciei committunt peccatum, in confessione explicandum; non sic, qui facit contra uotum castitatis, & contra præceptum non fornicaberis. Circa istos Casus uide Caiet. 2. 2. q. 88. art. 5. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 5. punct. 4. Nauarr. cap. 1. n. 40. Suar. lib. 4. cap. 4. n. 4. Sanc. de Matrim. lib. 1. d. 9. n. 6. Diana tract. 6. resol. 91. p. 3. Sot. lib. 7. q. 2. art. 1. & alios, quam plurimus.

40. An in materia leui uotum possit obligare sub mortali, etiam si uouens habeat, uel habuerit intentionem se obligandi sub mortali, quia talis promissio est irrationalis, & parui ponderis intellectus, & ideò non acceptatur à Deo, quia est quid impertinens ad diuinum cultum. Tum quia, non possumus super materiam leuem, ponere grauem moralitatem si non mutantur circunstantiæ, ipsius materiæ Leuis, ita ut ratione circunstantiarum, transeat de leue in grauem ut communiter dicunt Doctores, in materia de furto, &c.

Sanchez

Sanchez lib. 1. moral. cap. 4. n. 4. & lib. 4. cap. 12. Suar. lib. 4. cap. 4. n. 20. quos sequuntur Filiucc. & Diana pluribus in locis.

42. Quando autem uouens, teneatur uotum adimplere; dico, quod si inuouendo non statuit tempus, statim, ac uotum fecit, debet illud in executionem ponere, si aliquod tempus determinauit illo tempore expleto, statim uoto illo ligatur ad illius obseruantiam, sic firmat Angelicus Doctor 2. 2. q. 88. art. 3. Syluius ibidem q. 2. Nauarr. in Manuali cap. 12. n. 41. si uero, neque uouens præfixit tempus inceptionis, nec desitionis, & de hoc stat in dubio; dico quod pro sua conscientia, potest iterum tempus præfigere. Sic Caietanus 2. 2. q. 88. art. 3. & in sum., uerbo uotum cap. 4. Nauarr. & hoc tempus debet prefigi iuxtà prudentiam timoratæ conscientiæ, nempè quando uouenti commodius, ac magis quieti suæ conforme est, firmat Syluius C. quæ sit 2. Syluester uerbo uotum 2. q. 2. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 3. Angles in Flor. 2. p. q. unic. de uoto art. 2. difficult. 12.

43. At quando quis uouit Ieiunare feria 6. in Parasceuæ V. G. in solo pane, & aqua, uel in die Sabbati ob deuotione B. M. Virginis, transacto illo die, si nou ieiunauit peccat quidem mortaliter, sed est secundum me absolutus omninò à uoto, quia illud tempus cum sit circunstantia intrinseca talis ieiunii, & consequenter in uoto includatur, cum talis circunstantia numericè rehaberi non possit, actio redditur impossibilis, uotum autem non potest esse de re impossibili, ut superius dixi in appendice. Sic docuit Caietanus 2. 2. q. 88. art. 12. Nauarr. cap. 12. n. 54. Rodriquez tomo 2. sumæ cap. 101. n. 14. & 15. Faustus in Thesaur. relig. lib. 1. cap. 260.

44. Si quis emisit uotum non fornicandi, non censetur emisisse uotum, non nubendi, nam hoc secundum potesta re sine primo, sicut, & primum sine secundo, quapropter qui unum existis uouere habet, non tenetur ad aliud ex ui

uoti

voti quando una Circumstantia, aliam non includat, nec alia alteram, uideatur Sanchez lib. 4. mor. cap. 21. n. 29.

45. Sed quæres, quid faciendum, si Franciscus V. G. fecit uotum ingrediendi Religionem Approbatam, & in illam profiteri; non suo defectu, sed ex malitia Religiosarum non fuit tempore professionis approbatus sed expullus? Tenetur aliam Religionem ingredi vel non, atque adeo Castitatem Servare? Duas difficultates præ oculis habemus hic; ad primam dico quod si votum erat de tali Religione, expulsus ab illa non tenetur aliam quærere; si vero vovit Religionem, absque ulla distinctione, aliam quærere tenetur; ad secundum dico, vel quando fecit votum ingrediendi Religionem, intellexit etiã facere votũ Castitatis, exeundo à Religione, vel quia non potuit ibi permanere ob rigorem Religionis vel quia parva Charitas Religiosorum, ipsum non admisit ad professionem; tenetur servare castitatem si autem, talem formalitatem non expresit, non tenetur castitatem servare. Sic docuit Sylvius 2. 2. q. 88. art. 3. quæsit. 4. nam votum adimplendum est tantum secundum illas circunstantias, secundum quas vovens vovit, & ad quas specificè, ac individualiter intellexit se obligare. Sanchez lib. 4. cap. 11. n. 29. cum Suar. Layman. & Filiucc. sic dicunt.

46. De voto reali occurrit pulcra difficultas, quæ aliquando fuit mihi exposita ab aliquo pœnitente. V. Franciscus fecit votum dandi centum scuta dua pauperibus virginibus pro Dote, ut nubere possent, & veniendo ad mortem dixit filio suo habere talem obligationem ratione voti, cui numquam satisfecit, videamus modo, an dictus filius hæres solvere centum prædicta teneatur, &c. Responsum ego dedi affirmativum, si tamen filius ultro legitimam in hæreditate paterna extabant bona non gravata ære alieno, antecedenter ad votum patris, quia si illa bona præter legitimam filii ære alieno gravata erant debito priori satisfaciendum erat, & ratio mea pro talii responsione fuit: Quia sicut hæres succedit

 in bo-

conditio possidentis. A si quis certus est se vovisse, dubitat tamen, an habuerit voluntatem se obligandi, tunc possessio stat pro voto. Diana p. 3. tract. 6. resolut. 50. §. & tandem & alibi, & quam vis Rebellius p. 2. lib. 1. q. 2. sect. 2. dicat quod quando dubium non est æquale, sed magis propensum in partem affirmativam, quod in hoc casu obligatur ad partem voti pro ratione maioris propensionis, & sic Rebellius dicit ita docuisse Sanchez de matrimonio tom. 1. lib. 2. disput. 41. n. 34. tamen conclusio supra posita in principio huius n. 19. facit extensionem etiam ad hunc casum, ita firmat Sancius in decal. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 36. & post ipsum Palaus tom. 3. disp. 3. punct. 9. n. 2. cum alijs multis.

20. Videamus modo, an Votum factum alicui sancto imediatè vere votum sit? Ego respondeo negativè, & ratio est, quia cum votum sit actus Religionis, & latriæ, hæc autem tantum fit Deo, quare ergo votum factum imediatè Sancto alicui non est vere votum, vndè adnotandum est, quod Sancto alicui, multipliciter potest fieri votum; primo, promittendo aliquid ipsi Sancto in obsequium eius V. G. ieiunare in vigilia eius vel dandi Elcemosinam aliquam pro eius Altare, & deinde promittendo Deo de adimplenda promissione facta sancto. Secundo promittendo vnica promissione aliquid tantum sancto alicui, ad eum immediatè ordinata, & sic propriè non est votum, quia ut dixi per votum intelligitur actus latriæ, qui actus honoris tanctum Deo convenit. Tertio fit votum per promissionem factam Deo in honorem, & cultum Sanctorum; & hæc promissio est propriè votum; sufficit tam, ad hoc, ut sit votum, ut vovens intendat promittere prout Ecclesia docet, sivè implicitè sivè explicitè; quia sic semper habent rerespectum ad Deum tanquam in finem, firmat Navarr, cap. 12. n. 25. Clavis Regia lib. 6. cap. 1. Suarr. lib. 1. cap. 16. n. 4. Valentia 2. 2. d. 6. q. 6. punct. 3. Filiucc. n. 100. Sanc. lib. 4. cap. 1. n. 41.

21. Et

21. Et ut magis, ac magis ratio voti clarescat videndum est etiam hic quotuplex sit votum. Est ergo votum multiplex, dividitur namque. Primo, in reale, & persona le, & mixtum. Secundo in temporale, & perpetuum. Tertio, in simplex, & solemne.

22. Votum reale est, quando promittitur pæcunia, vel aliqua res pæcunia extimabilis, dummodo non sit actio humana, sivè hominis voventis. Personale votum est quando Deo promittitur aliqua actio alicuius personæ, V. G. dicendi Rosarium in quolibet die, vel aliqua ommissio, nempè non amplius ludendi, vel non comedendi carnes die Mercurij. Mixtum est votum compositum, ex personali, & reali, & fit quando præter hominis actionem includit sumptus reales, V. G. peregrinatio ad Virginem Lauretanam cum intentione offerendi aliquid. Temporale, dicitur votum illud, quod fit ad certum tempus, ut votum se disciplinandi quotidiè per mensem, perpetuum votum, est illud quod durat usque ad ultimum terminum vitæ voventis. Votum verò simplex, est illud votum, quod, & potest esse, & temporaneum, & perpetuum, dummodò non fiat solemniter, in manu alicuius Superioris, immò potest talis esse cum professione, in Religione tamen non approbata, ut alibi dixi in ultima Rubrica [quamvis transeunter] e contra vero solemne votum vocatur, illud votum quod fit in ordinis Sacris susceptione, & in professione in Religionibus approbatis à regularibus.

23. Divitur item votum in tacitum, & expressum, in conditionatum, & absolutum, item conditionatum votum dividitur in simplex conditionatum, & in conditionatum pœnale. Votum igitur tacitum est; quod fit in susceptione ordinis, ingestatione habitus religiosus Religionis approbatæ, post annum probationis, ut in antecedenti Rubrica dixi Satis, etiam si verbis non exprimatur. E contra vero expressum, quod fit, verbis expressis. Votum autem conditionatum, dicitur, quod fit cum aliqua conditione, non sic absolutum;

simpliciter conditionatum, & non fit sub conditione in pœnam delicti futuri; sed sub alia V. G. sub conditione alicuius mali, divino auxilio vitandi, & est quasi per modum contractus. Si Deus liberat me ab ista infirmitate, sivè a Tyrannide Canelisei de ieiunare in pane, & aqua volo per singulos dies Sabbati, &c. Pœnale votum conditionatum est, quando quis vovet aliquid in pœnam delicti, si forte in illud inciderit quod dupliciter fieri poterit; primo si tantum voveat pœnam delicti, non autem evitationem, & hoc dicitur simplex votum pœnale; Secundo si non solum voveat pœnam in eventu delicti, sed etiam cautionem delicti, & hoc votum non est simplex, sed compositum, videndi sunt Doctores sequentes de hijs votorum divisionibus, nempe Sylvester verbo votum 1. q. 5. Tolet. lib. 4. cap. 18. Gregorius de Valentia 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 5. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 6. Filiucc. tract. 26. cap. 2. q. 12. Malder. tract. de voto cap. 5. dub. 3. cum alij, ex quibus alia multa colligi possunt.

24. An vero votum solemne specie, distinguatur à voto simplici, ego cum D. Thoma partem affirmativam admitto, prout ipse firmat in 4. sententiarum dist. 38. & confirmat Sylv. 2. 2. q. 88. art. 7. unde dico ulterius, quod qui confitetur fecisse contra votum castitatis, si est professus Religiosus, debet addere, contra votum solemne castitatis; vel si est Clericus in Sacris similiter, illam particulam addere debet, nam est circunstantia specificans aperienda. Sic omnes sequaces D. Thomæ Advocati mei.

25. Non improbo tamen contrariam sententiam, quæ suis rationibus non caret, quia dicunt isti non minus apud deum obligare votum simplex, quam solemne, prout habetur ex Papa Cælestino in C. rursus, eo quia habent idem obiectum, vide Caietan. 2. 2. q. 88. art. 7. in fine, Medinam lib. 4. de continentia controver. 7. cap. 38. Vasquez 1. 2. q. 96. art. 4. disp. 165. n. 73. Sancium de Matrim lib. 7. disp. 25. n. 6. & lib. 5. moral. cap. 1. n. 7.

26. An

26. An vero votum solemne per Procuratorem fieri possit, Respondeo ego, & dico, quod quamvis Rodriquez, Navarrus, & Sylvester, Azorius, & Sancius affirment fieri posse, adducendo exemplum de Matrimonio, & de Sacramento Baptismi, ubi in primo per procuratorem contrahitur, in secundo per patrinos promittitur; nihilominus semper contrarium defenderem; nam requiritur, ut dixi expressio voluntas ipsius profitentis externa voce, nam de momento in momentum possèt mutari, atquè adeò contra professionem reclamare; in hoc tamen me remitto peritioribus scribentibus, nam hic contractus fit cum Deo, nec potest irritari convenientibus partibus.

27. Vnum advertendum est circa votum pœnale nempè quod non semel obligat ad pœnam, nempe per primam transgressionem, sed semper, scilicet in omni transgressione, undè qui vovet dandi decem secuta pauperibus, si amplius blasphemaverit, quoties blasphemias protulerit, toties talem pœnam solvere debet vide DD. de hac re, & inter alios Bass. verbo votum, voto 1. pag. 838. n. 18. & Sanc. lib. 4. moral. cap. 22. n. 21.

28. Materia voti est totum id, quod possumus promittere in Dei cultum. Quæ duplex est, proxima videlicet una, remota altera, remota est illa, quæ per proximã attingitur, V.G. in ieiunio carnes, & latticinia, humana corpora sunt materia remota castitatis, proxima est actio humana, quæ proxime promictitur, Filiucc. tract. 26. cap. 2. n. 36. & 37. atque 50. Toleto lib. 4. cap. 17. Layman. lib 4. tract. 4. cap. 2. n. 11. Suar. lib. 2. de voto cap. 7. n. 3. Sylv. 2. 2. q. 88. art. 2. concl. 1.

29. Quæritur hic ad tollendus scrupulos, an qui vovit dicere Rosarium. & dubitat, an promiserit totum; vel tertiam partem teneatur ne persolvere totum, an tertiam partem tantum; dico ego quod persolvendo tertiam partem rosarij satisfacit voto, ratio est quia tertia pars rosarij. Rosarium vacatur, sic Suar. de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 8. n. 5. Sicuti

qui vovit dare triticum, aut nummos alicui Ecclesiæ, vel pauperibus, & dubius est de quantitate, an tanta, videlicet, vel tanta: tenetur de minori quantitate, nisi aliqua ratio evidens, vel verisimilior fundet præsumtionem in contrarium, confirmat meum dictum Rebell. p. 1. lib. 2. q. 14. sect. 2. n. 10. Diana resol. 50. in 3. p. in fin. §. 1.

30. Vovens dare alicui Ecclesiæ Calicem, non determinando materiam, sicut vovens dare frumentum pro condendis hostijs, vel vinum promissis. Satisfacit voto si dat Calicem cum argentea Cuppa, vel frumentum aptum, etiam si non sit de meliori, sicut etiam dando vinum mediocre, videatur Merolla tom. 1. disp. 3 cap. 3. n. 109. Diana p. 4. tract. 3. resol. 48. §. infertur primo, eundem Merollam ibidem n. 110 ratio est, quia in dubijs Satis est quæqunque quantitas, vel qualitas, qua censeatur promissio verè compleri, etiam si infima sit. Diana p. tract. 3. resol. 48. in fine.

31. An quis vovere possit quod non est in sua potestate? V. G. negativè respondendum est, nam impossibilium non est obligatio, immò stultitia est aliquid alicui promittere quod in potestate promittentis non est. Filiucc. Bonac Sylv. de voto. V. G. quis promittit, se moriturum, vel non moriturum, neque valet votum de aliquo opere, impediente majus bonum, quia votum debet esse de meliori bono, & de eo quod magis gratius est ipsi Deo. Secus vovere de non peccando graviter est materia apta ad vovendum, & votum tenet, quia est de re honesta licita, & possibili, undè non opus est materia sufficiens voti, sed solum illud opus, quod perfectius bonum continet; non est tamen validum votum de nullo modo peccando; quia est de re moraliter impossibili, requiritur enim in hoc speciale Dei Privilegium. Suar. lib. 2. cap. 3. Valentia disp. 6. q. 6. p. 2. Sanc. lib. 4. cap. 5. n. 10. Less. Rodriquez Azor. & alij.

32. Votum de non vovendo non tenet, quia est contra Divinum consilium, dicentem; *vovete Domino Deo vestro*, *&* esset

esset tamen validum hoc votum V. G. voveo non vovendi sine alterius consilio, aut de Confessarij licentia; quia respiciunt actum prudentiæ, & Divinum consilium. Sic Rodriquez tom. 2. Summ. Latinæ cap. 96. n. 13. Sylvester. verbo votum 3. n. 4.

33. Actio indifferens, non est materia apta pro voto, quia Deo non est magis acceptum illud fieri, quam omitti, votum autem est magis acceptum Deo quam eius oppositum, quando tamen esset bonus finis, & illud opus indifferens ad illum finem conduceret, & tali fini inserviat, & talis finis in illo opere indifferenti à vovente intenditur, & finis sit honestus, ob quam opus indifferens fuit promissum, & quando promittit tale opus finis non cessavit, sed adhuc viget tale opus indifferens potest esse materia sufficiens ad vovendum, & votum tenebit, ita Navarr. cap. 12. n. 37. Less. Rodriquez 2. p. cap. 96. n. 6. Sanchez lib. 4. cap. 7. Filiucc. Sylvius, & alij non pauci.

34. Votum factum de malo non tenet, nam actio mala non est conveniens Deo, & taliter vovendo peccat mortaliter, si talis actio peccatum grave est, si veniale, venialiter peccat; actio mala intelligitur illa quæ est peccatum mortale, aut veniale; sicut facere votum de actione prohibita à Superiore non tenet, quia est de re illicita, at si alicui prohibitum esset vovere, & de re licita emitteret votum, votum tale teneret; sicut etiam teneret votum de non habere rem cum alia muliere, quam cum propria, non autem teneret; si voveret, quis non habendi rem, cum alia fæmina, quam cum liberta non sua, vide de hac re D. Thomam 2. 2. q. 88. art. 2. Navarr. cap. 12. n. 28. Suar. lib. 2. de voto cap. 4. Filiucc. Sanc. lib. 4. moral. cap. 6. n. 6. & 22.

35. Vovere elemosinam sub aliqua ratione turpi, V. G. si furabor, validum est, quia quod directe promittitur bonum est nempe elemosina; dummodo ordinetur in pœnam actus mali, & in eius vindictam. Navarr. cap. 12. n. 30. Suar. lib. 1. de

de voto cap. 5. Tolet. lib. 4. cap. 17. n. 16. non est tamen validum votum factum ad obtinendum actum turpem. V. G. si meretrix voveat elemosinam, aut faciendi celebrare tot missas. si meretricando lucrata fuerit centum, aut intendens à Deo exaudiri ut multi ad ipsam accedant, ut multum lucrum inde teoportet, quia tale votum blasphemiam continet Azor. 1. p. lib. 11. cap. 15. q. 3. cum Bonaccina, & alijs sic docent.

36. Violare votum de genere suo, est grave peccatum, quia est contra reverentiam dei, ipsi debitam, & videtur talis violatio quod in se Dei contemptum contineat, si alias non esset talis violatio in parva materia, aut ex inadvertentia, sicut advenit in alijs peccatis sæpe advenire potest, C. licet de voto.

37. Si quis voveret numquam se bibiturum vinum, deinde fit præsbyter, & Sacrificium facit, & offert, potest non obstante voto Sacrificare, quia non videtur voto suo alterare uelle formam, & materiam ueri Sacrificij, ut benedixit Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 25. n. 2. & potest etiam in consecrata ablutione post Dominici Sanguinis sumptionem uino uti, & aqua; quoniam uotum mitius interpetrare debemus, ne sit contra Ecclesiæ morem facit text. in C. in his dist. 11. C. quisque dist. 41.

38. Vnde tertiarij, & tertiariæ ordinum regularium aliquorum promittentes servare mandata Dei, an peccando contra talia præcepta, peccent particulari circunstantia in confessione explicanda? Respondeo negatiue cum Portella in dubijs regularium uerbo tertiarij n. 5. ratio est quia uotum tertiariorum, non est proprie uotum, sed analogice non inducens particularem obligationem peccati, & ita est determinatum in Capitulis Generalibus Ordinis Minimorum, pro eius tertiarijs.

39. Petitur item, an qui uouit ieiunare, in aliquo die. Non ieiunans totiens peccet quoties in illa die carnes

com-

commedit? affirmo. Quia & si teneatur abstinere ratione ieiunij, quod uouit, adhuc abstinentia à carnibus inclusa est in uoto ieiunij per modum absolutæ negationis, unde obligat ad semper pro toto illo tempore pro quo durat uotum ad modum præcepti negatiui, ita Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 20. q. 6. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 7. n. 12. unde data obligatione ieiunij, datur obligatio abstinentiæ à carnibus, ut quid accessorium præcepto ieiunii, & cessante obligatione ieiunij, cessat obligatio abstinentiæ à carnibus. Sic firmat Faustus lib. 1. Thesaur. Relig. q. 140. Diana p. 1. tract. 9. resol. 37. & 45. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 3. n. 3. Ghilin. in Sum. uerbo ieiunium n. 37.

40. Petes item, an qui pluries in die uotum repetit, & confirmat contrahat tot obligationes quod sunt uoti confirmationes? negandum est, uerum est, quod transgrediendo uotum dictum, Grauius peccat; sicut illi qui transeunt de una ad aliam Religionem, ubi iterum emittunt uotum castitatis, Grauius peccant transgrediendo, non tamen disversæ speciei committunt peccatum, in confessione explicandum; non sic, qui facit contra uotum castitatis, & contra præceptum non fornicaberis. Circa istos Casus uide Caiet. 2. 2. q. 88. art. 5. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 5. punct. 4. Nauarr. cap. 1. n. 40. Suar. lib. 4. cap. 4. n. 4. Sanc. de Matrim. lib. 1. d. 9. n. 6. Diana tract. 6. resol. 91. p. 3. Sot. lib. 7. q. 2. art. 1. & alios, quam plurimus.

40. An in materia leui uotum possit obligare sub mortali, etiam si uouens habeat, uel habuerit intentionem se obligandi sub mortali, quia talis promissio est irrationalis, & parui ponderis intellectus, & ideò non acceptatur à Deo, quia est quid impertinens ad diuinum cultum. Tum quia non possumus super materiam leuem, ponere grauem moralitatem si non mutantur circunstantiæ, ipsius materiæ Leuis, ita ut ratione circunstantiarum, transeat de leue in grauem ut communiter dicunt Doctores, in materia de furto, &c.

Sanchez

Sanchez lib. 1. moral. cap. 4. n. 4. & lib. 4. cap. 12. Suar. lib. 4. cap. 4. n. 20. quos sequntur Filiucc. & Diana pluribus in locis.

42. Quando autem uouens, teneatur uotum adimplere; dico, quod si inuouendo non statuit tempus, statim, ac uotum fecit, debet illud in executionem ponere, si aliquod tempus determinauit illo tempore expleto, statim uoto illo ligatur ad illius obseruantiam, sic firmat Angelicus Doctor 2. 2. q. 88. art. 3. Syluius ibidem q. 2. Nauarr. in Manuali cap. 12. n. 41. si uero, neque uouens præfixit tempus inceptionis, nec desitionis, & de hoc stat in dubio; dico quod pro sua conscientia, potest iterum tempus præfigere. Sic Caietanus 2. 2. q. 88. art. 3. & in sum., uerbo uotum cap. 4. Nauarr. & hoc tempus debet præfigi iuxtà prudentiam timoratæ conscientiæ, nempè quando uouenti commodius, ac magis quieti suæ conforme est, firmat Syluius C. quæ sit 2. Syluester uerbo uotum 2. q. 2. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 3. Angles in Flor. 2. p. q. unic. de uoto art. 2. difficult. 12.

43. At quando quis uouit Ieiunare feria 6. in Parasceuæ V. G. in solo pane, & aqua, uel in die Sabbati ob deuotione B. M. Virginis, transacto illo die, si non ieiunauit peccat quidem mortaliter, sed est secundum me absolutus omninò à uoto, quia illud tempus cum sit circunstantia intrinseca talis ieiunii, & consequenter in uoto includatur, cum talis circunstantia numericè rehaberi non possit, actio redditur impossibilis, uotum autem non potest esse de re impossibili, ut superius dixi in appendice. Sic docuit Caietanus 2. 2. q. 88. art. 12. Nauarr. cap. 12. n. 54. Rodriquez tomo 2. sumæ cap. 101. n. 14. & 15. Faustus in Thesaur. relig. lib. 1. cap. 260.

44. Si quis emisit uotum non fornicandi, non censetur emisisse uotum, non nubendi, nam hoc secundum potest a re sine primo, sicut, & primum sine secundo, quapropter qui unum exustis uouere habet, non tenetur ad aliud ex ui

uoti

voti quando una Circunstantia, aliam non includat, nec alia alteram, uideatur Sanchez lib. 4. mor. cap. 21. n. 29.

45. Sed quæres, quid faciendum, si Franciscus V. G. fecit uotum ingrediendi Religionem Approbatam, & in illam profiteri; non suo defectu, sed ex malitia Religiosarum non fuit tempore professionis approbatus sed expulsus? Tenetur aliam Religionem ingredi vel non, atque adeo Castitatem Servare? Duas difficultates præ oculis habemus hic; ad primam dico quod si votum erat de tali Religione, expulsus ab illa non tenetur aliam quererê; si vero vovit Religionem, absque ulla distinctione, aliam quærere tenetur; ad secundum dico, vel quando fecit votum ingrediendi Religionem, intellexit etiā facere votū Castitatis, exeundo à Religione, vel quia non potuit ibi permanere ob rigorem Religionis vel quia parva Charitas Religiosorum, ipsum non admisit ad professionem; tenetur servare castitatem si autem, talem formalitatem non exprèsit, non tenetur castitatem servare. Sic docuit Sylvius 2. 2. q. 88. art. 3. quæsit. 4. nam votum adimplendum est tantum secundum illas circunstantias, secundum quas vovens vovit, & ad quas specificè, ac individualiter intellexit se obligare. Sanchez lib. 4. cap. 11. n. 29. cum Suar. Layman. & Filiucc. sic dicunt.

46. De voto reali occurrit pulcra difficultas, quæ aliquando fuit mihi ex posita ab aliquo pœnitente. V. Franciscus fecit votum dandi centum scuta dua pauperibus virginibus pro Dote, ut nubere possent, & veniendo ad mortem dixit filio suo habere talem obligationem ratione voti, cui numquam satisfecit, videamus modo, an dictus filius hæres solvere centum prædicta teneatur, &c. Responsum ego dedi affirmativum, si tamen filius ultro legitimam in hæreditate paterna extabant bona non gravata ære alieno, antecedenter ad votum patris, quia si illa bona præter legitimam filii ære alieno gravata erant debito priori satisfaciendum erat, & ratio mea pro talii responsione fuit. Quia sicut hæres succedit

 in bo-

in bonis, actionibus, & iuribus patris, ita in oneribus filius hæres succedere debet, quæ hæreditatem attingunt. Clavis Regia firmat meum dictum lib. 6. cap. 7. d. 6. Layman. n. 12. & 13. Sanc. lib. 4. cap. 15. n. 25. 26. & 37. quos sequitur Sylv. & Azor. cum aliis quam plurimis.

47. Si vero votum Patris fuisset mixtum, ex reali, & personali, V. G. pater hæredis voverat de eundo ad Virginem Lauretanam, & portandi ibi Calicē argenteum, tenetur Calicē argenteū mittere; non autem ire. Quia votum personale est actio propria ipsius voventis, undè, qui factus est impotens ad votum personale adimplendum, non tenetur tale votum adimplere, per alium. Navarr. cap. 12. n. 15. Sanchez lib. 4. moral. cap. 15. n. 3. & seqq. Suar. lib. 4. c. 10. Filiucc. tract. 26. n. 103. & seqq.

48. Potest autem votum irritari, quæ quidem irritatio nihil aliud est, Quam annullatio voti, facta ab eo qui super hoc potestatem, & Dominium habet; quæ quidem irritatio, sivè voti cassatio multiplex est, aut fit per irritationem, vel per dispensationem, aut per commutationem, irritare votum idem est, ac votum nullum reddere, ita ut non sit amplius votum: dispensare votum, est illud relassare, vel in totum; vel in parte; commutare votum, est materiam voti in aliam mutare.

49. Vnde vota facta à servo, per Dominum eius irritari possunt, uxoris à viro, filij impuberis à Patre, Pupilli a Tutore, Religiosi à Prælato, viri ab uxore, dum tamen durat subiectio, & non post subiectionem: quia tunc iam expleta est vis dominativa, undè si filius fecit votum tempore quo adhuc erat impuber, & postea maior factus separatur à Patre, pater non potest irritare tale votum. Sic nec maritus factum votum ab uxore sua, aut uxor factum à suo marito post devortium inter ipsos sequtum, nec Dominus factum votum à servo, quando servus non amplius manet cum illo, sicut nec tutor, votum pupilli, transacto tempore ætatis pupillaris,

videatur

videatur Palaus tom. 3. tract. 15. disp. 2. punct. 9. §. 3. n. 3. Diana p. 6. tract. 7. resol. 26. verum est, quod Cassian. in 2. 2. q. 89. art. 5. dicit quod etiam post pubertatem pater potest irritare votum filij, dummodo non ratificaverit, ego tamen dicerem hoc esse verum, si adhuc sunt sub patria potestate, si minus nequaquam possunt. Sicuti nec Superiores regulares, &c. possunt irritare vota facta à subdito quando erat sub eius potestate, & adimplenda in tempore quando amplius sub Domino sui non erit, vide Caietan. in 2. 2. D. Thomae q. 88. art. 8. dub. penult. ad 3. de hac materia, multi multa dicunt consulantur DD.

50. Verùm est, quod Dominus non potest irritare votum castitatis sui servi, quia in hoc servus non subditor Domino, nec tale votum in præiudicium Domini est; nec alia quæcunque vota, quæ servitium Domini non minuunt, quod puto valere videm de Superiore Religioso in subditum suum, cum currat eodem ratio; verum, est quod tam servus, quam subditus cum habeant suam voluntatem subordinatam, non videntur sui iuris, sicut uxor, & maritus, videtur quod vovere non possint ullo modo nisi cum conditione, nempè, si Domino, aut Superiori, vel viro, aut uxori placuerit, vide Sylv. in 2. 2. q. 88. art. 8. concl. 7. & alios DD. de irritatione voti tractantes, qui innumeri sunt.

51. An vero Prælatus regularis possit irritare vota subditorum suorum reservata Papæ, affirmativè est respondendum & ratio est, quia materia voti, & voluntas executiva subditi, stat adhuc sub Dominio Prælati, ergo potest semper illa irritare. Suar. de Relig. tom. 4. tract 1. lib. 2. cap. 12. n. 10. Sanc. lib. 4. moral. cap. 33. & hoc etiam in casu, quo subditus dictum votum confirmaverit, modo votum non sit executioni mandatum. Sic docent omnes Theologi, & præcipuè. Suar. & Sanchez citati, quos sequitur Filiucc. Navar. & Reginald. Ratio est, quia etiam si Superior dedisset sub-

subdito suo consensum vovendi non desinit esse Superior, nec amisit potestatem, & Dominium in subditum, quod puto militare etiam in casibus supradictis numero antecen:i, cum currat eodem ratio, æqualiter. Immo talis auttoritas potest à Prelato delegari, quia vices suas Prælatus alteri committens nihil sibi reservare habet, habetur per text. in C. venerabili de officio delegati, & communiter tenent DD.

52. Et si possit Religiosus professus vota emittere absquè Superioris consensu, & multo magis sinè licentia confessarii sui, quia cum votum sit opus bonum non potest vetari, tamen Superior potest talia vota irritare, quia Superior invito subdito potest exercere suam potestatem in, rem circa quem habet dominativam potestatem, non sic loquendo de commutatione, quia invito subdito Superior non potest vota illius commutare. Ratio est quia per commutationem voti opus est aliud votum emittere, quod invito vovente, fieri non potest, est enim contra voti essentiam, quod invitus voveat circa has difficultates videantur sequentes DD. nempè Rodriquez 2. p. cap. 89. Clavis Regia lib. 6. cap. 5. n. 22. Less. Suar. lib. 6. cap. 1. n. 12. Sanc. lib. 4. cap. 24. n. 25. & 27.

53. Quare minor de multis Confessarijs, qui imperant poenitentibus, ne quid boni faciant, sine eorum licentia, addendo, quod bonum factum absquè licentia confessariorum, non solum non est meritorium, sed peccaminosum. Quando ipsis confessarijs nullo modo pænitentes sint subditi, & præcipuè moniales, & alij Religiosi, nisi ratione peccatorum confitendorum, hæc de voto.

De proprietate.

54. Moveor ad agitionem huius materiæ de proprietate, quia non parum disputatur à Theologis, an Religiosi professi viventes sub voto paupertatis possint habere aliquid proprium quatenus propriū dicit Dominium absolutum rei, independenter ab aliquo alio, eo quia tali Dominio, ut Christi sequaces per paupertatis votum omnimodè renunciavere. 55. Et

55. Et rè vera quæstionem hanc decisam est ex C. cum ad Monasterium, & in C. mona hi, de statu Monachorum, ubi habetur, *prohibemus quoque districtè, in virtute obedientiæ, sub abstentatione divini Iudicij, ne quis Monachorum, proprium aliquo modo possideat*, quod ita verum dictum, ut in eod C. dicatur *nec posse summum Pontificem cum Monacho, super votum Paupertatis dispensare*, quod totum ad maiorem Claritatem fuit definitum in Concilio Tridentino seſſ. 25. de Regularibus cap. 2. vbi sic habetur *non posse summum Pontificem cum Monacho, [remanente Monacho] super votum Paupertatis dispensare*, hoc idem definitum fuit in Concilio Tridentino seſſ. 25 de Regularibus cap. 2 ubi sic determinaverunt PP. *Nemini Regniarium, tam virorum, quam mulierum; licet bona mobilia; vel immobilia, cuiuscunque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere; vel tenere, sed ea statim Superiori tradantur, Conventuique incorporentur*, ut videre etiam apud Navar. comm 2. de reg. n. 14. & 15.

56. Et, ut melius dicta intelligantur pro resolutione quæstionis propositæ, & pro exoneratione conscientiæ Regularium, advertendum est, dominium, possessionem, administrationem, ac usum posse sumi dupliciter, primo prout dicta sunt Iuris, nempe pro suo arbitrio potest de illis disponere. Secundo, quatenus talia sunt facti, nempè de facto habentur, sed habens illa, non potest de eis pro sua voluntate disponere sed ad alterius voluntatem disponit; Sicut ad voluntatem Superioris imperantis amovibilia sunt.

57. Dominium primi generis nullo modo potest stare cum voto Paupertatis Religiosæ, bene tamen secundum, firmat Navarr. comment. 1. de regul. n. 15. Bartolomeus à S. Fausto tractu de vitio proprietatis q. 3. num. 5. & 6. cum aliis scriptoribus, & post istos. R. A. P. meus Laurentius Peyrinis tom. de subdito, pag. mihi 510. cap. 2. de paupertate, ex cuius Doctrina, eruditissima, colligo sequentem conclusionem nempè.

58. Po-

58. Potest Religiosus professus de licentia sui Prælati ex iuxta causa, & rationabili concessa aliquod pæculium, seu aliquos annuos redditus per seipsum administrandos, quo ad usus licitos, & honestos etiam indeterminatos, necessarios tamen, ad nutum tamen Superioris admovibiles, & hoc non solum de iure antiquo, sed etiam post Concilium Tridentinum.

59. Cum hac mea conclusione conveniunt; ex toto corde, non solum Navarr. loco supracit. n. 56. & etiam ibidem n. 18. verum idem Navarr. lib. 3. consil. de statu monacorum consil. 14. n. 6. idem confirmat; secutus est Navar. à Sa in Aphorismis verbo Religio n. 48. & latè totum probat Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 22. n. 11. sequitur Ledesma de statu Religioso in communi cap. 4. conclus. 3. dub. 13. pag. 112. in quo loco citat. Ioannem Gallum, quem ait fuisse personaliter in Concilio Tridentino id asseritnunquam Patres Concilii prædicti Intellexisse per eorum decretum tales annuos redditus prohibitos fuisse, quia cum Religio, ut plurimum non det suis filiis necessaria, sine istis redditibus, vel aliis subventionibus coguntur aliquando sibi necessaria procurare modis non nimis licitis. Probat hanc sententiam Lodovicus Beia 4. p. casuum conscien. casu 17. in principio, aderet Rodriquez, & Vega meus super Concilium Tridentinum qui dicunt nunquam Concilium aliquid in hac re innovasse, sed solum explicasse ius antiqum, quid quid alij dicant, cum non negent posse talem usum Superiorem concedere, sed de tali concessione, diversimode loquntur, ut sunt Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. p. 3. colum 2. corollario 4. qui dicit hoc esse concedendum fratribus existentibus in Conventibus pauperrimis; Bartolommeus a S. fausto inquit tale peculium posse concedi a superibus subditis suis ad usus licitos determinatos, V. G. ad emptionem librorum, &c. & hoc solum officialibus Conventus, quod etiam firmat Corduba in summa q. 54. versu (*lo Tercero digo*) Lopez 2. p. instruct.

ſtruct. cap. 5. columna 3. verſ. tertio addimus.

60. Probo 1. concluſionem poſitam n. 57. quod id habetur ex communi uſu inter Regulares, etiam apud Reformatos Religiones, ut Teſtatur Beia loco ſupracitato n. antecedenti verſu, confirmat hoc ipſum, & Ledeſma ſimiliter citatus, propter quem uſum ſuſpicatur Vaſquez opuſcolo de redd. cap. 3. dub. 2. n. 15. quod decretum Concilij, &c. ſeſs. 25. cap. 2. de regul. non fuerit receptum; Sicut non fuit receptum, quoad illud quod Religioſis cuncta neceſsaria miniſtrarentur.

61. Probo 2. quia tales uſus non dicit proprietatem, niſi nominaliter, nam ad nutum Superioris ſemper ſtant omnia, & non conceditur facultas expendendi in quodcunque uſus, ſed tantum licitos, & neceſsarios, quod non eſt contra votum Paupertatis vt ſupra dixi in principio huius tractatuli de proprietate n. 53.

62. Probo 3. nam Papa ſolet concedere, & de facto concedit aliquibus Religioſis benemeritis de Eccleſia aliquos annuos redditus, ut videtur in dies, ergo ſignum eſt quod non eſt hoc contra votum paupertatis Religioſæ, neque eſt propietas, quia non eſt vera poſſeſſio, ſed talis poſſeſſio, eſt veluti votum tertiariorum, reſpectu voti Religioſorum, nempè analoga poſſeſſio, nomine, ſcilicet, non re; ſic Ledeſma, & Beia locis ſupracitatis.

63. Ad id quod dicunt aliqui, qui adducunt Concilium Tridentinum ſeſs. 25. cap. 2. de Regul. dico quod vera ſunt verba Concilij, ſed non inducunt, aliquod ius novum ſed ſolum renovant ius antiqum, & illud in memoriam Regularium reducunt, nempe quod Religioſi, nihil proprium poſſideant; ſed id, quod habent, de licentia ſui Prælati habeant, & de eius licentia in rebus licitis, ac Religioſis neceſſariis expendant. Sic intelligit Navarrus Citatus ad quintum Reca etiam Citatus, Col. 4. verſ. reſpondemus, Sanchez lococitato n. 13. Ledeſma Citat. p. 113. verſ. alla razon, dudar.

miranda

miranda, & alii, & præcipuè Sanchez 7. in decal.cap. 22. n. 1. & Cenedus de pauper. dub. 9. n. 10., sed habetur expressius in Bulla Clementis VIII. de largitione munerum. §. id autem, hiis verbis: *eique, ut ad libitum de eis disponat per Superiores concessa fuerint.*

64. Ex quibus verbis summi Pontificis Colligitur quod id quod à Superiore conceditur Religiosis pro eorum usu, & necessitate, non possunt donare, ergo supponit Pontifex, quod Superiores possint subditis aliquod pæculium concedere; non quidem, ad mala opera facienda, ad parentes alendum, pro ludis, & commestionibus; pro emendis vestimentis sericis, aut laneis magni prætii, sivè pro se, sivè pro aliis, non ad captandam benevolentiam apud sæculares, & Prælatos, vt ab eis honores obtineant, vel in honoribus conserventur, non ad nuditatem puerorum, vel puellarum cooperiendam, aut eorum famem satiandam, sed pro emendis libris sibi, pro libris imprimendis, & aliis sibi necessariis ad uitam honestam Religiosam conceduntur, & à Superioribus concedi possunt, quod si aliàs in alium finem à Superiore subdito concedantur pæcuniæ, peccat graviter, & Religiosus, qui male expendit dictum peculium licite concessum ipsi tenetur ad restitutionem, non solum Religiosus, qui tale pæculium malè expendit, verum, & ille, pro quo expenditur. Sic firmat Molina disput. 95. & disput. 140. Navarrus Comm. 2. de Regul. n. 23. Rodriquez in summa cap. 32. conclus. 3. vers. 4. digo. Miranda tomo 1. Manualis q. 28. art. 9. Vega meus 2. p. summ. cap. 86. casu 33. Sylve. verbo Religio. 6. q. 7. d. 2. Sanchez in decalog. cap. 22. n. 19. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 9. n. 79. vers. nono non potest, & post alios P. Laurentius de Peyrin. q. 11. de subdito cap. 2. §. primus pag. mihi 513. de paupertate, ubi abducit rationem, quæ sequæns est.

65. Cum Prælatus non sit Dominus rerum Monasterii [& bene dicit, sed aliquando talium rerum Monasterii non

solum

solum fiunt Domini; Sed tyramni] cum ergo Prelati non sint Domini rerum Monasterij; Sed dispensatores equales, pro omnibus, & nihil amplius pro se accipere possunt, quam dent alijs, non potest facultatem facere res illas expendendi, nisi in utilitatem, & decorem Monasterij, neque potest bona, quæ in Conventu, aut pro fratribus veniunt, dicere sunt mea, & illas vendere, aut donare; quia sunt Conventus, etenim, quidquid acquirit Monacus Monasterio acquirit. alias non erit fidelis dispensator, sed perfrictæ frontis dispensator meritò veneriť Appellandus, cum ergo prælatus non possit peculium Religioso, nec pro se illum sumere ad usos illicitos; Sed solum pro necessarijs ad paupertatem sublevandam in propria persona, & pro libris emendis, aut imprimendis, aut necessarijs simpliciter pro vestibus Religiosis; Sequitur quod Religiosus quicunque ille sit, utatur illo peculio tanquam Dominus, atque adeo, quod faciat contra votum paupertatis, & mortaliter peccet, & sic illæ qui talem pæcuniam, vel aliam rem à Religioso recipit tamquam à non habente potestatem dandi proprio domino restituere tenetur, nempè Monasterio ipsi, non illi, a quo accepit, ut firmant Sanchez lib. in decal. cap. 19. n. 30. & Peyrinus loco supracitato.

64. Immò si talis Religiosus haberet à suo Prælato expressam, vel tacitam licentiam, vel ipsemet prælatus pro seipso talem licentiam sibi assumeret, quia talem licentiam prælatus non potest dare, nec pro se assumere, uterque ad restitutionem tenerentur, & mortaliter peccarent, sicut illi qui ab eis acciperent, ut idem Sanchez lococit. n. 32. quare Religiosus tribuens meretricibus ob turpia vel alijs ob fines illicitos, sivè etiam ludentes, ultra peccatum quod ex natura sua portant actus illicitos, peccant contra paupertatis votum, sed insuper, ut dixi ad restitutionem tenentur.

65. Nescio quomodo Cavicilaus cum Canelisio ita conveniant contra dispositiones summorum Pontificum, & Conci-

lij, ac Sacrorum Canonum hos illicitos usus permitant, & absquè scrupolo, fateantur posse facere; quia dicunt, Religiosos esse Dominos, & posse dicere, hęc res est, mea; contra id quod inquit Grassius lib. 3. de casibus reseruat. cap. 4. n 51. in fine D. Thomas 2.2. q. 110. art. 3. Navarr. comm. 2. de Regul. n. 1. Bartholomeus à S. Faustto de vitio proprietatis q. 11. & ut habetur in C. dilectissimis 3. si talia verba meum, & tuum inter Religiosos invenitur, ita ut significent dominium dispositivum pro libito proprio sonant proprietatem, atquè adeò includunt vitium in seipsis contra Religiosam paupertatem, & per consequens lætale peccatum, quare Cassianus lib. 4. instit. cap. 13. de illis antiquis Cœnobitis ait: *ne verbo quidem, audet quis dicere aliquid suum; Magnumque sit Crimen, ex ore Monachi processisse codicem meum, Tabulas meas, Graphium meum, tunicam meam, calligas meas, pro qua hac digna pænitentia satisfacturus sit, si casu aliquo, per subreptionem, vel ignorantiam huiusmodi verbum ex ore eius effluxerit*, & hæc de proprietate.

66. Quæritur item an Religiosus; vel Religiosa possit dici proprietarius, pro eo quod libros, & indumenta, ac pæculium aliquod in particulari, habeat & teneat.

67. Respondeo quod Circa hoc duo particularia consideranda sunt, primo, in quo consistit ratio proprietatis, secundo circa quod id quod in dubio præsupponitur olim, ordines habuerint in pratica. Quoad primum occurrit illud Ioannis Andreæ, in nonnulla super, C. ad Monasterium extra de statu Monacorum. Proprium inquit est, quodqunque celatur Abbati, ex quo elicitur, quod si aliquid tenet Monacus, vel monialis, aut alius Religiosus professus, sciente, aut consentiente Abbate, vel Abbatissa, aut alio Superiore, quomodocunque nuncupato, non debet censeri proprietarius; dixi notanter consentiente; quia si sciret, & non consentiret, non minus esset proprietarius; undè utrumque intelligendum est in verbo celante, &c. Sicut fuit in casu quem Beatus Grego-

rius

rius refert de eo apud quem inventa fuit pecunia quam apud se tenuerat absque consensu, & scitu Superioris, unde tanquam proprietarius merito fuit privatus Ecclesiastica sepultura; ubi etiam cadit casus Ananiæ, & Saphirræ, qui pretium agni vendita voluerunt celare, & abscondere a Beato Petro qui statuerat, aliquem nihil apud se retinere; unde tanqam proprietarij fuerunt morte puniti, ut in actibus Apostolorum legitur, & hæc dessinitio Ioannis Andreæ, fundata est in textu iuris ex. de statu Monacorum, C. super quod, ubi damnatur quedam, qui etiam moriens, Superiori suo, proprium quod latenter habuerat noluit resignare. Ex quo satis innuitur, quod si non latenter, sed apparenter aliquid Religiosus possidet, & hoc Superiori suo resignari non recuset, nequaquam proprietarius iudicandus est.

68. Concorditer etiam tradit hoc Gaspar de Calderinis in quadam consilio suo quod incipit (an professi) ubi dicit, nulla constitutio vetat quod professus res quæ usu consumuntur, ut vestes, libri, & pœcunia pro sua necessitate, possit de licentia sui Superioris habere; immo permittitur, hoc in C. non dicatis 12. q. 1. & sunt etiam verba Augustini in Sermone de vita communi Clericorm; *non dicatis vos habere aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia*, & infra; *quiqunque progressus fuerit in tantum malum, &c.* & inferius; *cum huius vestræ Congregationis Fratres, non solum facultatibus sed voluntatibus proprijs, in ipsa ordinis susceptione renunciaverint, & se per promissam obedientiam pœnitus aliorum voluntati in Cristo, & pro Cristo subdiderunt, certum eas nihil habere possidere, dare, vel accipere sine Superioris licentia, &c.* ubi glos. dicit, quod expermissione Prælati sui possunt possidere; extra de statu Monacorum, C. Manch. & ad hoc facit dictum Apostoli; *habentes victum, & tegumentum, hijs contenti simus*; quod intelligit Hieronymus de professis 12. q. 1. C. Clericus, & C. duo sunt, & ne dum potest Prælatus in hoc facultatem dare, immo omnino providere debet, ut necessi-

tatibus Religiosis succurratur, & non facere, ut aliqui, utuntur hac via, ut alius quidem exuriat, alius, autem per Hebrius sit cap. 1. q. 1. C. Episcopus, hæc ille, notandum est illud 4. C. cum sua glos.

69. Sciendum est ergo hunc Doctorem, ex cuius lit hanc Doctrinam desumpti, quod ratio proprietatis non ritur in usu fructu, sed in Dominio reperitur rerum, Domino carendo, nunquam quis potest dici propriet proprio iudicio, sed Superioris, quia tunc non sic Domin sed usu fructuarium demonstrat, immò talia mobilia d centia Superioris, potest emere, & vendere, non tamen mine suo proprio, sed pro suis veris necessitatibus, & fictis, non autem prohibito voluntaris, ut acrescat Crumc mercatorem faciendo, etiam de rebus vilissimis; immò propria vita, & charitatibus a benefactoribus acceptis titulo fictitio, ut sepe sepius accidit in non timentibus tiam, neque humanam, neque divinam, nam cessante minio cessat etiam materia super quam facta fuerat pr bitio 16. q. 7. C. & hoc diximus de verborum significati C. Abbate hæc Reverendissimus Pater Magister Heruens tonus Totius Reverendissimi, & Illustrissimi Ordinis P catorum Magister Generalis in tract. de proprietate pag. 134.

70. Quapropter in dicto ordine Dominicanæ familiæ semper fuit observantissimus ordo, nec maiorem pauperta vovent ipsi PP. S. Dominici, quam nec minorem, qu voveant Religiosi professi aliarum Religionum approbata quoad essentialia tantum, ergo si istis PP. Dominicanę liæ, de licentia, & scitu sui Superioris, est licitum hal libros, vestes, & pecuniam, absque eo quod possint proprietarij; ergo, & cœteris aliarum Religionum licebit

71. Non est licitum tamen non legitimis Religiosis, legi bona Religionis consumere, & ut divites in foris apparei

72. An autem hęc scientia Superioris, & consensus del

esse expliciti, vel impliciti, iam alibi dixi in Appendicibus præcedentibus, & in præsenti, undè hic illa non est necesse, ut repetam, quare concludo, quod proprietarius dicitur solum ille Religiosus qui habet verbum illud frigidum in mente meum, & tuum, nempe quod possidet, & disponit tam proprium id quod habet ultra suum usum licitum, honestum & Religiosum.

73. Quę dixi vsque modo in isto Comentario in primum librum Institutionis Canonicæ, ad maiorem Dei gloriam egi, & utilitatem animarum; Scio quod ab hominibus versatissimis, hoc opus laudandum non est, bene tamen sum certus quod mei defectus ab eis compassivè legentur, quod mihi sufficiet, faxit Deus, ut totum ad laudem eius sit, & gloriam, nec non B. M. V. ac S. P. mei Francisci à Paula, & S. M. Ecclesiæ honorem, cuius Iudicio, & censurę omnia Genuflexus, ac obediens submitto.

FINIS.

AP-

APPROBATIONI

FR. PETRVS DE CONSENTIA TOTIVS
dinis Minimorum olim Corrector; ad præse
verò per universam Italiam humilis Vica-
rius Generalis Ordinarius.

QVam à Nobis R. A. P. Ioannes Baptista N
eiusdem Instituti Sacræ Theologiæ, & C
nici Iuris professor, nec non Provinciç nostrç
Provincialis, facultatem petijt, Typis manc
opus, ab ipsomet elucubratum, quod inscrib
Commentarium in primum librum institutionum Iuris
nonici, *&c.* Arbitrio R. A. P. prçmerate Provi
Provincialis conferendam, quantum in Nobis
remittimus, prævia tamen duorum nostri or
Theologorum, per eumdem assignandorum, ap
batione Datum in hoc nostro S. Francisci de Pa
Almç Vrbis Collegio ad Montes die 3. Nouemb. 1

Fr. Petrus de Consentia Minimus Vic. Gene

De Mandato Reverendiss. P. N. Vic. Gen.

F. Isidorus à Montealto Collega, & Secret. &c.

NOS FR. IOANNES LAVRENTIVS CORR
Sacræ Theologiæ Professor, nec non Ordinis M
morum in Provincia Tusciç Corector Provinc
cum ex commissione, ac facultate nobis tributa, à
verendiss. Patre Fratre Petro à Consentia totius
Vic. Generali, ac in toto eodem Minimorum ordin
Generali, pro ut ex eius literis datis Romç sub di
tia Novembris 1685. ad quas, &c. facultatem co
dimus A. R. P. Ioanni Baptistæ Neri à Petra Sancta,

ftri Ordinis Lectori Iubilato, ac Iuris Canonici Professori, ut opus ab ipso elaboratum, cuius Titulus est, Cōmentarium in primum librum Institutionum Iuris Canonici, ut typis mandari possit, dummodo, à RR. PP. nempè P. Fr. Virgilio Carpi, & Iacinto de Vezzonis Sacræ Theologiæ Professoribus approbetur, in quorum Fidem has dedimus. Florentiæ in nostro Conventu S. Ioseph hac die 9. Februarij 1685.

Fr. Io: Laurentius Corradi Provincialis, &c.

Commissioni R. A. P. F. Io: Laurentij Corradi Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula Theologi ac in Provinciæ Tusciæ Provincialis benemeriti (ut parem) satisfacere volentes revolvimus, nec non benè inspeximus, totum hunc librū cuius titulus est, *Commeutorium in primum lib. Iustitutionum iuris Canonici*, conditum ab AR. P. P. Io: Baptista Neri Lectore Iubilato Iuris Canonici professore ac olim in eadd. Provincia Provinciali, cumque omnibus rectè consideratis nihil invenerimus quod Fidei Cath. adversetur, aut bonis obstet moribus sed potius bonum maximè cōmune contineat Ideo undequaque lucem videre, ac typis mandari iudicamus.

Ego Fr. Hyacinthus Vezzoni eiusdem Ord. Sac. Theologiæ Lector.

Ego Fr. Virgilius Carpi eiusdem Ordinis Lector, ac Provinciæ Deffinitor.

Admodum R. P. F. Dominicus Maria Brancaccini Ordinis Servorum B. M. V. videat librum, & inscriptis referat.

Dat. die 31. Octob. 1685.

Nicholaus Castellani Vic. Gen. Flor.

Illu-

Illustriss. ac Reverendiss. Domine. Opus, cui titulus est. Commentarium in primum librum Institutionum Iuris Canonici, Authore admodum R.P. Ioanne Baptista Neri Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula Lectore Iubilato, &c. sedulò animadverti: quod cum in ipso, Sanctæ Fidei Catholicæ, bonisque moribus nihil dissonum repererim, ad communem utilitatem, typis mandandum censeo. Datum Florentiæ in Conventu D. Anunciatæ tertio Idus Novembris 1685.

F. Dominicus Maria de Bran. Ord. Serv. B. M. V.

Attenta supradicta Relatione Impr. Dat. 11. Novemb. 1685.
Nicholaus Castellani Vic. Gen. Flor.

Ad R. P. Magister Raphael Badij Consultor huius S. Off. diligenter examinet presens opus, cui Titulus Comentarium in primum librum Institutionem Iuris Canonici Auctore P. Lector Io: Baptistam Neri, & referat. Datum, ex ædibus S. Off. Flor. hac die 14 Novembris 1685.

Fr. Caser Pallavicinus de Med.ol. S. Off. Flor. Vic. Gen

Admodum Rev. Pater.

PRæfatum Opus quod tua humanitate committente, non indilige ter examinavi; cum sapiat profectò prænominati Authoris Cath licam Doctrinam, Reliosòsque mores, quibus, ut Theologus, & C nonista, veluti in utroque Cæsar inter suos Confratres Minimos no Minimè refulget, prelo ob id dignum ex animo attestor, profiter nil, quod obici, & in eodem reperiri. Datum apud Ven. Monasteri S. Mariæ Annunciatæ de Rosano 10. Kal. Decembr. 1685.

Ego predictus Fr. Raphael Badius Ordin. Predicat. manu propri.

Imprimatur hac die 27. Novemb. 1685.

F. Cæsar Pallavicinus de Mediol. Ord. Min. Conventual. S.T. M. & Vic. Gen. S. Off. Flor.

Rubertus Pandolfinus Senat. Sereniss. Magno Ducis Audit.

